Raamatupalat
121.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 1 (131) Laupäeval, 5. jaanuaril 1952. a. V aastakäik

NSV Liidu kõrgemates koolides algab talvine eksamisessioon

See on vastutusrikas ajajärk ka kõigile TR Ülikooli üliõpilastele ja õppejõududele

Rakendame kõik jõud selleks, et sessioon mööduks kõigiti edukalt!

Algab eksamisessioon

Käesoleva semestri eksamisessiooni ettevalmistustöid alustati palju varem, kui eelmistel aastatel. Teaduskonnad on siin teinud tõhusat tööd. Kõik kateedrid on läbi arutanud rektori käskkirja eksamisessiooni läbiviimise korra kohta. Kõigi teaduskondade kateedrite juhatajate koosolekutel on põhjalikult arutletud eksamisessiooni läbiviimise plaane. Teaduskondades on korraldatud üliõpilaste koosolekuid, kus arutati eksamisessiooniga seoses olevaid ülesandeid. Väärib märkimist ka ühiskondlike organisatsioonide — kommunistlike noorte ja ametiühinguorganisatsioonide suurem aktiivsus eksamisessiooni heal ettevalmistamisel võrreldes eelmiste aastatega.

Et luua üliõpilastele kõigiti normaalsed tingimused eksamite sooritamiseks, planeeris rektoraat kõik arvestused, ka üldülikoolilised ühiskonnateaduslikud ained kaasa arvatud, varema aja, detsembrikuu peale, jättes eksamisessiooni plaani ainult eksamid.

Kõik need tingimused peavad kindlustama eksamisessiooni läbiviimist kõrgema nõudlikkusega ja suurema organiseeritusega kui eelmistel aastatel. Nende eeltingimuste positiivset mõju tõestavad faktid neist teaduskondadest, kus arvestused ja eksamid on toimunud. Õigusteaduskonnas on kõik üliõpilased — peale üksikute, kes kaaluvatel põhjustel ei saanud arvestustele ilmuda — arvestused sooritanud. Arstiteaduskonnas oli enamus üliõpilastest uueks aastaks oma arvestused tähtajaliselt sooritanud. Haiguse tõttu ja muudel tõsistel põhjustel ei suutnud kaheteistkümnel kursusel arvestusi sooritada 53 üliõpilast.

Kuid kahjuks peame märkima, et kõrvuti teaduskondadega, kes on hoolikalt suhtunud eksamisessiooni ettevalmistamisse, on veel teaduskondi, kes töötasid küll välja vajalikud kavad, kuid ei tunne huvi selle vastu, kuidas neid realiseeritakse. Näit. ei tea ajaloo-keele-, matemaatika-loodus- ja kehakultuuriteaduskond, kuipalju üliõpilasi ja missugustes ainetes on arvestused sooritanud. On ilmne, et neis teaduskondades ei teata, millised üliõpilased omavad võlgnevusi, mis nad peavad likvideerima enne eksamitele pääsemist. Loomulikult ei suuda sellise olukorra puhul õigel ajal võtta tarvitusele vahendeid mahajäämajate järeleaitamiseks, et nad õigel ajal eksamitele pääseksid. See puudus on tarvis otsekohe kõrvaldada.

Näib, et mõned teaduskonnad ja teaduskondade ühiskondlikud organisatsioonid on pärast mõningaid saavutusi endaga rahul ja loodavad, et nüüd kõik läheb iseenesestki hästi. Selliseks enesega rahulolemiseks pole veel mingit alust. Nüüd, eksamite eel on tarvis kasvatada ja õhutada iga õppejõu ja üliõpilase n.-ö. võitlusvalmidust. Eksamiteks valmistamiseks tuleb maksimaalselt ära kasutada iga tundi. Üliõpilaste kogu tähelepanu ja võimed tulevad suunata eksamite sooritamisele, teaduskondade, kateedrite ja õppejõudude vahetuks ülesandeks on pühenduda kogu energia eksamite organiseerimisele ja vastuvõtmisele ning kevadsemestri õppetöö ettevalmistamisele.

Tuleb meeles pidada, et käesoleva aasta kevadsemester on otsustava tähtsusega. 1952. aasta on TRÜ juubeli aasta. Meie läheneme iga päevaga TRÜ 150. aastapäevale. Aluse selle aastapäeva väärikaks tähistamiseks peame panema selle semestri eksamisessiooniga. Eranditult iga õppejõud ja üliõpilane peab võitlema selle eest, et kindlustada semestri vältel antud ja omandatud teadmisi, viia läbi eksamisessioon kõrgel teaduslikul ja ideelis-poliitilisel tasemel.

Hästi ettevalmistunult eksamisessioonile

Õigusteaduskond on valmis eksameiks

Algav eksamisessioon kujuneb tõsiseks katseks kõigile üliõpilastele, ta on selleks mõõdupuuks, mille järgi hinnatakse meie senist tööd. Suur osa tööst eksamiteks ettevalmistumisel lasub komsomoliorganisatsioonil, kelle otseseks ülesandeks on abistada üliõpilasi nende õppetöös ja aidata kaasa esinevate puuduste likvideerimiseks.

Eksamisessiooni õnnestumine oleneb täiel määral kogu semestri jooksul tehtud tööst. Seepärast on teaduskonna komsomoliorganisatsioon kogu semestri vältel pööranud tõsist tähelepanu õppetöö küsimustele.

Teaduskonna komsomolibüroos on ära kuulatud kursuste algorganisatsioonide sekretäride informatsioone õppetööst kursustel. Kursuste algorganisatsioonide lahtistel koosolekutel ja tootmisnõupidamistel on arutatud eksamiteks ettevalmistuse küsimusi ja võetud vastu konkreetseid otsuseid edaspidise töö parandamiseks. Kursustel on sisse seatud nimelised puudumisgraafikud, mis aitavad tunduvalt tõsta õppedistsipliini. Kuid leidub siiski üliõpilasi, kes on kogu semestri jooksul paistnud silma sagedaste distsipliinirikkumistega nagu Halg, Oja Juuro ja Tuksam I kursuselt, Adamson, Meksi, Püttsepp ja Rätsep II kursuselt, Maamets ja Liivak III kursuselt jne. Rida üliõpilasi karistati rektori käskkirjaga (Halg, Leinus, Pinding, Maamets, Enno jt.). Sellised õppedistsipliini rikkumise faktid näitavad, et komsomoligruppides ei võidelda veel küllaldase printsipiaalsuse ja järjekindlusega esinevate väärnähete vastu.

Üldiselt võib siiski öelda, et õigusteaduskond läheb eksameile vastu ettevalmistatult. Välja arvatud mõned üksikud erandid, omavad kõik üliõpilased korralikke loengukonspekte. Erilist tähelepanu on osutatud ettevalmistusele ühiskonnateaduste ja vene keele osas. Tänu ühiskonnateaduste õpperingidele on seminarid neis ainetes muutunud tunduvalt elavamaks ja sisukamaks.

Ei ole kahtlust, et koondades kõik jõud eksameiks ettevalmistusele, me suudame saavutada kõrgeid näitajaid õppetöös.

E. Lang,
ELKNÜ õigusteaduskonna büroo õppetöö-sektori juhataja

TRÜ pearaamatukogu on loonud soodsad tingimused

Mida lähemale eksamisessioonile, seda arvukamaks muutus üliõpilaste hulk TRÜ pearaamatukogu lugemissaalides. TRÜ pearaamatukogu püüab igati kaasa aidata, et luua üliõpilastele soodsad tingimused eksamiteks ettevalmistamisel ja varustada neid vajaliku kirjandusega.

Selleks on pearaamatukogu lugemissaali koondatud kõik tähtsamad marksismi-leninismi klassikute teosed, igast õpikust üks eksemplar ja kõik vajalikud teatmeteosed. Lugejate poolt sageli nõutavad väikese eksemplaride arvuga raamatud, mida ei ole võimalik olnud juurde hankida, on samuti asetatud lugemissaali, et need oleksid kõigile ühtviisi kättesaadavad. Samal eesmärgil on õppejõudude ettepanekuil koondatud lugemissaali kirjandust, mis haarab üliõpilastele eksameiks kohustusliku lektüüri. Siinjuures tuleb märkida, et kõik õppejõud ei ole tundnud huvi selle vastu, kas pearaamatukogus on küllaldaselt üliõpilastele eksamite ettevalmistamiseks vajalikku kirjandust ega ole selles küsimuses veel kontakti astunud raamatukoguga.

Ka TRÜ kateedrite lugemistubasid on pearaamatukogu varustanud üliõpilastele eksameiks tarviliku kirjandusega.

Ajavahemikul 5. jaan. — 23. jaan. on pearaamatukogu lugemissaalid avatud igal tööpäeval, kaasa arvatud laupäeval, k. 8—23-ni ja igal pühapäeval k. 12.—20-ni.

Seega on pearaamatukogu teinud kõik, et luua üliõpilastele soodsaid tingimusi eksamite edukaks sooritamiseks.

I. Loosme

Algab kaugõppe järjekordne sessioon

Jaanuari esimesil päevil algab meie ülikoolis järjekordne õppe- ja eksamisessioon mittestatsionaarselt õppijaile, kellede arv on tõusnud nüüd nelja ja poole sajani. On oodata suurema osa kaugeõppijate õigeaegset kohaleilmumist.

Sessioon seab meie kollektiivi ette suured ülesanded, millede täitmine on seda keerukam, et ta toimub rööbiti statsionaarse eksamisessiooniga. Eelmiste aastate praktika on näidanud, et semestri lõpul toimuvate mitmesuguste ürituste keerises meil kiputakse vahel «unustama» mittestatsionaarseid üliõpilasi, kes kõige suuremate lootustega ja usaldusega kogunevad ülikooli auditooriumidesse. Muide olgu tähendatud, et viimasel ajal nii mõnegi kateedri ja õppejõu suhtumine mittestatsionaarsesse osakonda ei ole kahjuks aidanud kasvatada meie üliõpilastes tõsist suhtumist töösse. Sageli on meie ülikooli autoriteeti ja head kuulsust kahandanud nii mõnigi puudulikult ettevalmistatud loeng. Võib arvata, millist pettumust valmistab see paljudele meie vabariigi töötajaile, kes on seni uhkusetundega kandnud üliõpilase piletit taskus.

Auväärt juubilari — TR Ülikooli kasvandike hulgas leidub palju silmapaistvaid ja kuulsaid teadlasi, kelledest osa veel tänapäeval töötavad Nõukogude Liidu kõigis vennasvabariikides. Kui need seltsimehed juubelipäevil kogunevad meie ülikooli, siis kahtlemata mõni neist tuletab meelde ka kaugõppijaid ja küsib meie õppejõudude kollektiivilt: «Kuidas õpetate ja kasvatate neid?» Sellele oleme siis kohustatud andma avameelse vastuse.

Tahaks loota sooja ning osavõtlikku kaugõppijate vastuvõttu ka meie majandusosakonnalt, eeskätt sm. Kaldveelt, kelle hooleks on usaldatud üliõpilaste majutamine.

Tuleb küsida ka juhtivalt marksismi-leninismi aluste kateedrilt: «Seltsimehed, kas kõik üliõpilaste kontrolltööd on retsenseeritud? Kas olete valmis loenguiks ja pole unustanud nende aegu?»

E. Ertis

Saavutame maksimaalse edu

Bioloogia II kursusel on käesoleval eksamisessioonil 2 eksamit — orgaanilises keemias ja botaanikas. Et olla eksamiteks ette valmistatud, on üliõpilased juba praegu alanud õppeainete kordamist.

Arvestused õiendati enamikus ainetes juba aegsasti. Tuleb esile tõsta seda, et suurem osa kursust õiendas marksismi-leninismi aluste arvestuse juba enne 25. detsembrit, õppetöö eesrindlased sm-d Kuusk, Murakas, Õispuu jt. aga juba detsembri esimesel poolel.

Puudusena eksamiteks ettevalmistumisel võib märkida mitte täiesti küllaldast osavõttu konsultatsioonidest (zooloogia, org. keemia). Ka see viga tuleb parandada, et saavutada eksamitel maksimaalset edu.

T. Ohav,
bioloogia II kursus

Подготовка к экзаменационной сессии

До сессии студентам надо сдать все зачеты. Русисты III курса госуниверситета уже сдали зачеты по эстонскому, иностранному и польскому языкам. Осталось сдать еще зачет по политэкономии.

Политэкономия является для нас новым предметом и для ее усвоения требуется серьезная подготовка. Лектор тов. Бронштейн старался ясным и простым языком излагать важную теорию Маркса о законах капиталистического общества. Интересно проходили и семинары.

В сессии у нас два экзамена — по истории русского языка и по литературе XIX века.

После окончания теоретического материала мы с преподавательницей тов. Гурьевой все время закрепляем материал практичекими занятиями.

Студентам предоставлены хорошие условия для подготовки к сессии. Они могут заниматься в семинарской библиотеке и в фундаментальной библиотеке. По решению комсомольской организации для экзаменационной сессии будут выделены три аудитории в главном здании госуниверситета.

Надеемся, что преодолеем все трудности и зачетную сессию проведем хорошо.

Е. Гринкина

Meie kursus eksamite eel

Eksamiteks on vaja ette valmistuda kogu semestri vältel jooksva õppetöö kõrval. Enne eksameid tuleb kehtivate määruste kohaselt õiendada kõik võlgnevused ja arvestused.

Kõike seda on silmas pidanud TRÜ ajaloo-keeleteaduskonna II kursuse õpperühmad (eesti ja vene filoloogid, ajaloolased ja loogika psühholoogia õpperühm).

Nii on marksismi-leninismi aluste arvestuse õiendanud kõik II kursuse üliõpilased, välja arvatud vene filoloogid.

Ka teistest arvestustest on enamasti kõik juba sooritatud või sooritamisel.

Pidevalt peetakse õpperühmades võitlust põhjuseta puudumise vastu. Tervitatava nähtena võib märkida, et II kursuse üliõpilased E. Tarvel, A. Korjus ja S. Lõks sooritasid juba ennetähtaegselt ja edukalt keskaja eksami.

Üldiselt kulgeb ettevalmistus eksameiks rahuldavalt kõigis õpperühmades. Kui esinebki raskusi, siis osutavad edasijõudnud mahajäänuile abi.

Jääb üle vaid täie jõuga asuda eksamite sooritamisele.

F. Vakk

Eesti NSV rahvakirjanik Oskar Luts 65. aastane

Vanale sõnameistrile ENSV rahvakirjanikule, kogu üliõpilaskonna lemmikule Oskar Lutsule tema 65. sünnipäeval soovivad tervist ja jõudu paljuiks aastaiks

TR Ülikooli kirjandusring
Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateeder
Vene kirjanduse kateeder
Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus

Eesti NSV ajaloo õpiku maketi arutelult

Detsembris toimus ÜTÜ ajalooringi poolt korraldatud ENSV ajaloo õpiku maketi arutelu. Kahjuks peab mainima, et arutelust võttis osa väga vähe üliõpilasi — ÜTÜ ajalooringi liikmeid — olgugi, et õpiku maketi arutelu neile kui tulevastele ajaloolastele oleks pindanud pakkuma erilist huvi. Kui vaadelda osavõttu kursuste kaupa, siis saame järgmise pildi: I kursus — 1 üliõpilane; II k. — 3; III k. — 3 IV k. — 9 ja V k. — 8 — kokku 24 ajaloo osakonna üliõpilast. (Maketi arutelust huvitatud üliõpilaste arv teistest osakondadest oli sama suur!) Eriti paneb imestama III kursuse vähene osavõtt arutelust, kuna neile loetakse Eesti NSV ajaloo põhikursust ning kahtlemata on loengute käigus kerkinud rida küsimusi, mis oleksid saanud lahenduse arutelul.

Terve rida üliõpilasi (Vahtre, Ligi, Liim jt.) esines arutelul sisukate kriitiliste märkustega. Korduvalt mainiti õpiku maketi ebakohasust keskkooli vanematele klassidele abstraktsuse, kohati faktide ja arvuliste näitajate ülekuhjamise tõttu ning heideti ette autorite kollektiivile, miks pole maketi ettevalmistusperioodil astutud kontakti vabariigi keskkoolide õpetajatega, sest nii oleks välditud terve rida metoodilisi eksimusi. Arutelust osavõtjad paljastasid faktilisi vigu allikmaterjalide kasutamisel ning tõid esile ENSV ajaloo õpiku maketis esinevaid «keelepärle».

Kahtlemata aitas arutelu kaasa sellele, et ENSV ajaloo õpiku maketist kujuneb väärtuslik teos meie ajalookirjanduse varasalve.

E. Leesment

Tartu Üliõpilasmeeskoori tegevus möödunud semestril

Tartu Üliõpilasmeeskooril oli möödunud semester kahtlemata töörikkam kui kunagi varem. Koor andis möödunud semestri jooksul 12 kontserti, peale selle oli veel esinemisi aktustel ja koosolekutel. Koori esinemised võeti Tartu töötajate, eriti aga üliõpilaste ja õpilaste poolt vastu alati soojalt. Suursündmuseks koori elus möödunud semestril kujunes aga kontsertmatk vennasvabariikidesse — Läti ja Leedu NSV-sse.

See küllaltki ulatuslik üritus oli mõeldud Tartu Riikliku Ülikooli tutvustamiseks tema 150. aastapäeva eel, samuti meeskoorilaulu tutvustamiseks ja sõprussidemete loomiseks vennasvabariikide üliõpilastega.

Reis nõudis pingsaid ettevalmistusi kogu meeskoori kollektiivilt. Energiliselt töötas koori ideelis-kunstilise taseme tõstmiseks dirigent R. Ritsing. Kontsertide kavade koostamisel ja muudes küsimustes konsulteeriti ka teiste meeskoori juhtidega nagu prof. G. Ernesaksa ja sm. A. Vahteriga. Samal ajal tegi meeskoori juhatus eesotsas esimehe A. Pahla ja I. Mastiniga hoolikalt organiseerivat tööd Läti ja Leedu Riikliku Filharmoonia ja sealsete kõrgemate õppeasutustega kontsertide korraldamise suhtes. Koori ideelis-kunstilise taseme kontrollina toimusid kontserdid Tartus, mis näitasid koori valmisolekut kontsertmatkaks.

Tartust sõitis meeskoor Läti NSV pealinna Riiga. Siin anti kaks kontserti Läti Riikliku Ülikooli aulas. Riialastele oli eesti meeskoorilaul tuttav ENSV Riikliku Meeskoori kontsertidest. Siit võib järeldada, et nõudlikkus meiegi meeskoori vastu polnud väike. Võib aga öelda, et eesti üliõpilasmeeskoori laul suutis riialasi rahuldada, kuna mõlema kontserdi ajal oli avar aula viimse võimaluseni täis Riia töötajaid, üliõpilasi jt., kes väga elavalt reageerisid kõikidele meie lauludele. Eriti sooja vastuvõtu osaliseks said nõukogude muusikast Muradeli «Hümn Moskvale», Blanteri «Hällilaul», Ritsingi «Töökas sepp», Glinka «Õine vägede ülevaatus» vene klassikast, Griegi kantaat «Uus isamaa» lääne-euroopa klassikast, ukraina rahvalaul «Kasak» (solist üliõpilane O. Prinits) jt. Publiku tungival soovil tuli esitada rida lisapalu. Koor rahuldas ka publiku hulgast tulnud soove (Ernesaksa «Mai tuli», «Õhtu rannas» jt.). Soojalt võeti vastu ka solisti üliõpilase E. Eeriku poolt esitatud palad (eriti Rubinsteini «Öö», Miina Härma «Lauliku lapsepõlv» jt.).

Kontsertidest ja proovidest vaba aja kasutas meeskoor Riia linna ja selle vaatamisväärsustega tutvumiseks. Meeldivaks sündmuseks oli Läti Riikliku Ooperi- ja Balletiteatri ühine külastamine.

Riiast sõitis meeskoor edasi Leedu NSV pealinna Vilniusse. Juba vastuvõtt raudteejaamas näitas, et Vilniuse üliõpilased tunnevad huvi eesti meeskoori laulu vastu, samuti sõprussidemete loomise vastu Tartu üliõpilastega. Kahtlematult olid Vilniuses ja Vilniuse vanas ülikoolis veedetud päevad koorile kõige meeldejäävamad. Vilniuse Riiklikus Ülikoolis võttis meeskoor osa Stalinliku Konstitutsiooni päevale pühendatud aktusest. Sellele järgnes sõprusõhtu kohalike üliõpilastega. Meeskoori poolt esitatud laulud, samuti solistide palad võeti vastu sõna otseses mõttes tormiliste kiiduavaldustega, anti üle tervitusi, kingitusi ja lilli sealsete isetegevuskollektiivide poolt. Meeldejääv ja õpetlik meile oli sealsete isetegevuskollektiivide esinemine.

Vilniusest sõitis meeskoor Kaunasesse. Siin korraldasid vastuvõtu Kaunase Polütehniline Instituut, Kaunase Meditsiiniline Instituut, Põllumajanduse Akadeemia ja Veterinaariainstituut. Ka Kaunases andis meeskoor kaks kontserti, peale selle veel esineti sõprusõhtul Kaunase üliõpilastega. Vaba aega kasutati siingi linna vaatamisväärsustega tutvumiseks.

Kaunasest sõitis meeskoor tagasi Vilniusse, kus tutvuti linnaga ja anti veel kinnine kontsert üliõpilastele, mis oli ühtlasi ka viimane.

Vilniusest sõitis koor Riia kaudu tagasi Tartusse. Kontsertmatk täitis kahtlemata oma ülesanded eesti meeskoorilaulu tutvustamise osas, samuti sõprussidemete loomisel vennasvabariikide üliõpilastega.

Vastu tulles Tartu töötajate ja üliõpilaste soovidele korraldas meeskoor veel Tartus 26. detsembril soovikontserdi. Seda moodust rakendati meie meeskoori praktikas esmakordselt, kuid näib, et seda tuleks jätkata edaspidigi, kuna soovide esitamine oli väga elav ja osavõtt kontserdist rohkearvuline.

A. Pikamäe

Hooletud kursusevanemad

Matemaatika-loodusteaduskonnas on — nagu mujalgi — välja pandud graafikud õppetööst osavõtu kohta. Need annavad ülevaate ühe või teise üliõpilase puudumiste kohta, toovad loodrid otsekohe kogu kollektiivi pilkude ette. Muidugi täidavad need graafikud vaid siis oma ülesande, kui neid järjekindlalt täidetakse.

Kuid leidub kursusevanemaid, kes sellesse ülesandesse väga hooletult suhtuvad. Üks sellistest on keemiaosakonna II kursuse kursusevanem Henn Kuus. Sellele seltsimehele on tema ülesannet korduvalt meelde tuletatud, isegi grupi koosolekul tehti talle ülesandeks täita korralikult puudumisgraafikut. Kuid kõigele sellele vaatamata on ikkagi olukord selline, et puudumisgraafik tema kursuse osas on täitmata.

Puudumisgraafikud on täitmata (või täidetud alles mõni päev tagasi) ka geoloogiaosakonna I (sm. Loog) ja II kursusel (sm. Palm), füüsikaosakonna II kursusel (sm. Punning) ja keemiaosak. III kursusel (sm. Liiva).

Kursusevanematel tuleb oma ühiskondlikke kohustusi võtta tõsiselt. Puudumisgraafikuid on vaja regulaarselt täita, ainult siis täidavad nad oma otstarvet.

V. Kuusk,
ELKNÜ mat.-loodusteaduskonna komsomoli-algorganisatsiooni büroo õppesektori juhataja

Kindlustagem vara

Kui isikukindlustuse hõlmavuses on võrreldes eelmiste aastatega Tartu Riiklikus Ülikoolis juba positiivsemaid tulemusi saavutatud, siis seda enam jätab soovida isiklik varakindlustus, millega on hõlmatud ainult 8% kogu ülikooli töötajaskonnast.

Arvestades seda, et varakindlustuse tingimused on niivõrd soodsad ning jõukohased igaühele (ainult mõni rubla iga 1000 rubla kindlustussumma pealt aastas), siis jääb vaid soovida, et TRÜ töötajad, eriti aga õppejõud, kes käesolevani on veel varakindlustuse hõlmavusest mõnel arusaamatul põhjusel eemale jäänud või hoopiski keeldunud, selles osas kõige lähemal ajal varakindlustuse lepingu sõlmiksid, aidates sellega tunduval määral kaasa rahvamajanduse tugevdamisele riiklike finantsplaanide täitmisel varakindlustuse osas ning luues enesele ja perekonnale garantii võimalike kahjutulede ning loodusõnnetus-juhtumite vastu.

B. Annuk

Talvespordi hooaja eel

Peatselt võib oodata külmade ilmade ja püsiva lumekatte saabumist, mis tähistab talvespordi hooaja, — ühe suuremaid masse haarava spordihooaja algust.

Kui tavalistel, niinimetatud «pühapäevasuusatajatel» piirdub talvehooajaks valmistumine peamiselt ainult suusavarustuse korrastamisega, siis on TRÜ ja EPA parimatel suusasportlastel seljataga juba pingeline treeningperiood.

Väärika esinemise kindlustamiseks üleliidulistel ja vabariiklikel võistlustel alustasid meie suusatajad treeningut juba septembri esimestel päevadel. Iganädalane treening koosneb kolmest maastiku- ja ühest saalitreeningust. Eraldi toimub treening mäe- ja murdmaasuusatajaile, kusjuures käesoleval aastal on harjutustel suurel määral rakendatud NSV Liidu eesrindlike suusatreenerite Nagornõi, Himitševi, Vassiljevi jt. kogemusi.

Sügisene treening on pingutav ja nõuab suurt tahtejõudu. Vaatamata pahatihti halvale, sügiseselt porisele ja vihmasele ilmale tuleb treeningus sooritada kuni 30-kilomeetrilisi matku ja jookse. Rõõmustavalt palju on lülitunud käesoleval sügisel pidevasse treeningusse noori suusatajaid. Innuka ja järjekindla treeninguga on eriti silma paistnud arstiteaduskonna üliõpilased Põldveer, Teesalu ja EPA üliõpilased Kliss, Sannamees, Mitt, Nukk, Pallum, Salumaa, kes on osa võtnud enam kui 50 treeningust ja läbinud üle 750 km.

Õppe-treeningulise töö jätkamiseks lumel on TRÜ suusaspordi kateeder käesoleval aastal tunduvalt täiendanud oma suusavarustust.

Meie parimatele võistlejatele on täielikult varutud suusavarustus, kuid tõsiseid raskusi on massilise suusaspordialase õppetöö läbiviimisega, suusakrossi organiseerimisega ja VTK suusanormide sooritamisega, sest ülikoolil puudub siiani suusabaas massiliseks kasutamiseks. Baasis aga peaks olema TRÜ ja EPA teenindamiseks vähemalt 100 paari suuski.

Lisaks senisele, suusatajate hulgas väga populaarsele «Kääriku» õppebaasile avaneb üliõpilastel eeloleval talvespordihooajal võimalus kasutada suusaspordibaasina Elva rajoonis Vellaveres asuvat TRÜ bioloogiajaama, milline oma läheduse ja kättesaadavuse tõttu kahtlemata muutub peagi suusatajatele armastatud väljasõidukohaks.

Pidevas treeningus on ka ÜSK jäähokimängijad, kes möödunud talve eduka esinemise tagajärjel on arvatud Eesti NSV esivõistlustel I gruppi. Tõsiseks takistuseks on aga asjaolu, et meeskonnal puudub siiani nõuetekohane varustus, ilma milleta pole mõeldav esivõistlustest osavõtt.

Talvesport on tervislikumaid ja huvitavamaid kehakultuurialasid. Jääb soovida, et kõik üliõpilased sooritaksid eeloleval eksamisessioonil edukalt arvestused ja eksamid ning koguksid talvisel õppevaheajal talvesporti harrastades uusi energia- ja jõutagavarasid.

O. Allikas,
TRU suusaspordi kateedri vanemõpetaja

MÄRKMEID ÜLIÕPILASLEHTEDEST

Kirjandusringi laualehest

Võttes kätte ajakirja, mis peab olema meie kirjandusringi häälekandjaks, loodad seal eelkõige näha kajastumas kirjandusringi tegevust, selle üritusi, kavatsusi ja tema suunavat osa üliõpilaste omaloomingulises tegevuses. Samuti tahaks tutvuda üldse kirjanduselu päevaküsimustega. Kuid lugedes TRÜ ÜTÜ Kirjanduse ja rahvaluule ringi poolt toimetatavat laualehte «Loov Mõte», ei kohta me seal paljutki, mida ootaks ja sooviks.

Laualeht algab ülevaatega Jaan Kärneri võitlusluulest. Sissejuhatav osa, mis peaks pakkuma juhtikirjalist materjali, puudub täielikult. Kuskil pole sõnagagi puudutatud praegu nii aktuaalset kirjanduspärandi ümberhindamise probleemi, eesti klassikute teoste väljaandmist, kirjandusringi töökoosolekutel toimunud mõttevahetusi ja mitmesuguste küsimuste arutlusi. Võib öelda, et «Looval Mõttel» nr. 9 pole algust ja me näeme selle asemel J. Kärneri luuletuste analüüsi, mis on üliõpilase Irene Parbo poolt esitatud küllaltki hästi ja ilmekalt ja mis oma tabavalt valitud näidetega aitab meil lähemalt tutvuda selle eesti töörahva armastatud poeedi hoogsate ja sütitavate luuletustega. On hea ja vajalik, kuid pole omal kohal.

Teine ulatuslikum kirjutus laualehes on Herta Ploompuu «Reisumärkmeid rahvaluule kogumismatkalt». H. Ploompuu annab selge ja ladusa ülevaate rahvaluule kogujate tegevusest, sellest, kuidas neid vastu võeti ja mida nad matkal nägid. Kuid oleks tahtnud näha rohkem muljeid kogumisest endast, rahvast ja tema traditsioonidest, tema luule- ning lauluharrastusist ja lõpuks ka kogutud materjalide iseloomust.

Laualehe proosaosa piirdub sellega. Luule alal on meil vaid kaks eesrindlikku autorit, kes avaldavad oma loomingut «Loova Mõtte» veergudel. Need on E. Hiob ja O. Kruus. Nii selles kui ka eelmistes numbrites olevate värsside eest võlgneme tänu neile kahele. Seekord on kummaltki üks luuletus. O. Kruusi «Tartu sügis» annab meeleoluka, kuigi pisut visandliku pildi Toomemäest ja Tartu elust, lõppedes lüüriliste ja elujulgete tunnetega. Temperamentne ja hoogne ning jõulise rütmiga on E. Hiobi luuletus «Hei, lähme kivimurdu». Lõpuks on toodud mõned leheküljed O. Kruusi tõlget Lermontovi «Mtsõrist» ja «Demonist». See on laualehe kogu sisu. «Loov Mõte» pakub liiga vähest loovat tegevust ja ei seisa sisuliselt oma pealkirja kõrgusel. Pole põhjust teha etteheiteid avaldatule, kuid laualeht oleks pidanud sisaldama suurema hulga autorite loomingut, oleks pidanud olema kompositsioonilt viimistletum ja välinegi külg vääriks enam tähelepanu.

M. Möller

Hoolikamalt suhtuda seinalehe sisu valikusse

19. detsembri õhtul rippus keemiahoone alumise korruse seinal matemaatikaosakonna seinaleht «Koonduvad Read», mis kandis järjekorranumbrit 3 ja ilmumise kuupäeva 30. 11. 51. See seinaleht sisaldas 4 artiklit, neist esimene (juhtkirja kohal) oli pühendatud professor Kangrole tema professoriks nimetamise puhul, teine aga oli mingisuguse hüpoteetilise üliõpilase kiri koju emale (kirjutatud algkooliõpilase stiilis), milles kritiseeriti halbu elutingimusi internaadis ja peahoone keldriauditooriumide halba seisukorda. Kolmas artikkel käsitles olümpiaadi, neljas aga üht maleülesannet, mis aga ei omanud üldse mingit sidet osakonna eluga.

Teaduslikust tööst, valimiste ettevalmistamisest ja meie tähtsaimast ülesandest — eksamiteks ettevalmistamisest ei olnud seinalehes ühtki artiklit. Tuleb märkida, et kuigi number ilmus konstitutsioonipäeva eel, ei olnud seal sellest üleliidulise tähtsusega sündmusest mitte sõnagi.

Seinalehe 4. numbris on küll kaks artiklit rahvakaasistujatest sm. Müürsepast ja sm. Kaarikust, kuid teaduskonna elu ei käsitata ikkagi.

Seinaleht «Koonduvad Read» peab tunduvalt parandama oma artiklite temaatikat ja kvaliteeti, et saada oma osakonna elu tõeliseks kajastajaks.

T. Orav, H. Kuus
MLT üliõpilased

TR Ülikooli ajaloost

Mõningaid jooni Tartu arstiteaduskonna morfoloogilisest koolist

18. sajandil kerkis Venemaal esile teiste teadlaste hulgas juba rida nimekaid morfoloogia viljelejaid. Nimetan siinkohal A. P. Protasov'i (1724—1796), kes M. V. Lomonossov'i õpilasena luges Peterburi Teaduste Akadeemias anatoomiat ja tegeles morfoloogiliste uurimistega maost, M. I. Schein'i (1712—1762), esimese vene anatoomilise atlase koostajat, A. M. Schumljanski't (1748—1795), kes Malpighi ja Bowman'i kõrval oli alusepanijaks neerude anatoomia uurimisele, avastades juba kaua enne viimast neerukehakeste kihnu. Tuleks eriti mainida ka 18. sajandi tähelepanuväärset vene evolutsionisti A. F. Kaversnev'i, kes juba kaua enne Darwin'i oma väitekirjas esitab mõtteid ja väiteid loomaliikide muutlikkusest ja evolutsioonist.

Väljapaistva kujuna morfoloogias kerkis esile ka vene Tead. Akad. liige K. F. Wolff (1733—1794), kes lõi esimesi aluseid embrüoloogiale ja kes oma epigeneesi teooriaga kõigutas seni embrüoloogias kehtinud preformismi, andes sellega tugeva löögi metafüüsikale. Wolff kujunes suunanäitajaks K. E. Baer'ile ja mõlemad koos Ch. Darwin'ile.

Sellises olukorras 1802. a. asutatud Tartu Ülikool suunas arstiteaduskonnas olulist tähelepanu ka meditsiini eel- ja põhiainetele — morfoloogilistele distsipliinidele, mida hakkas viljelema anatoomia kateeder, mis figureerib Tartu Ülikoolis sama vanana kui ülikool ise.

Õppe- ja teadusliku töö baasiks anatoomiale ja reale teistele morfoloogilistele distsipliinidele, nagu histoloogia, embrüoloogia, võrdlev anatoomia, kujunes «Anatoomikum» Toomemäel, mille keskosa — kuppelehitus amfiteaatri ja kõrvalruumidega — valmis 1803—1805. a. Anatoomikum laiendati 1825—1827. a. ühe- ja 1850—1860. a. teise külgtiiva juureehitamisega, millisel kujul hoone säilinud osas on püsinud tänaseni, kandes Vana Anatoomikumi nimetust.

Tartu Ülikooli Anatoomikumis on kuulanud meditsiini eel- ja põhiaineid kogu ülikooli kestvuse vältel tuhanded üliõpilased. Paljud neist kujunesid hiljem väljapaistvateks arstideks ja mitte vähesed ka ise andekateks uurijateks ja nimekateks õpetlasteks.

Tartu Ülikooli kestvuse vältel on selle seinte vahel morfoloogia alaste distsipliinide alal tehtud suur töö. Nende tööde terviklik ja seostav analüüs ja osatähtsus, kogu morfoloogiliste teaduste arengus ootab veel üksikasjalikku läbitöötamist, kuid juba üksiktööd märgivad ära suuri edusamme mitmesugustes küsimustes.

Üheks väljapaistvaks anatoomia ja teiste morfoloogil. distsipliinide esindajaks Ülikooli algperioodil oli K. F. Burdach. Burdach'i tööaeg Tartu Ülikooli juures ei olnud küll pikk (1811—1814), kuid ta on siin ise viljakalt töötanud, ergutanud teaduslikule tööle paljusid oma õpilastest ja omanud rohkesti kokkupuuteid vene teadusega, mispärast oleks vajalik heita pilku tema isikule.

1811. a. saab ta kutse tulla korraliseks professoriks Tartu Ülikooli anatoomia, füsioloogia ja kohtumeditsiini kateedrile tervislikel põhjusil siit lahkunud esimese anatoomia õppejõu Isenflomm'i järglasena.

Oma teadusliku tegevuse sihiks Tartus seadis Burdach kaks peaeesmärki: aju õpetuse läbitöötamise ja embrüoloogia, millised jäid tähtsamaiks huvialadeks ka ta hilisemas elus. Oma aju-uurimiste kohta andis ta hiljem välja suurema töö: «Aju ehitusest ja talitlusest» I 1818, II 1822 ja III 1826. Burdach rikastas suurel määral teadmisi aju ehitusest. Ta piiritles ajumantli ja teise osa, aju kitsuse, õppis tundma aju kapsleid, bosaaltuumasid jne. Tema nimega on praegugi seotud selja-aju juhteteede osa — Brudach'i talbväät, mida tunnevad hästi kõik arstiteaduse üliõpilased.

Burdach omistas tõsist tähelepanu vene teadustele ja kultuurile. 1813. a. viibis Burdach Peterburis uurides siin harulduste muuseumis nn. «Kunstkameras» (viimane kuulub praegu NSVL Tead. Akad. muuseumi juure) anatoomilisi eksponaate, mille kohta andis ülevaate klassifikatsiooniga («Vene Kogumik loodus- ja arstiteaduse jaoks» 1816, I köide). Sissejuhatavas osas ütleb Burdach: «Kui linnade kuninganna (Peterburg) pakub igalpool rikkalikku ainet kunsti ja teaduse meelteelundile, siis Kunstkamera sealsamas on väärtuslikuks aardeks loodusteaduse sõpradele».

Burdach oma mälestustes («Tagasivaade minu elule» 1848) hindab kõrgelt oma kaasaegset vene professorit Andrei Sergejevitš Kaisarov'i Tartu Ülikooli ajaloo-keeleteaduse fakulteedist, keda märgib oma parima sõbrana. Ta seab Kaisarov'i nende parimate vene intelligentsi esindajate hulka, kes olid vaimustatud patrioodid ja kes juba sel ajal asusid seisukohale, et Venemaa ei pea järele aimama võõrale germaani- ja romaani kultuurile, vaid peab iseseisvalt arendama oma kultuuri omapära ja rikkusi.

Andrei Sergejevitš Kaisarov astus 1813. a. isamaasõjas vabatahtlikuna armeesse ja sai surma patrioodina lahingus Sileesias prantslaste väljatõrjumisel.

Burdach tunnetas juba varakult vajadust teaduse töö kollektiivseks läbiviimiseks ja nägi selle teostamiseks suuri võimalusi Venemaal, mis sai toimuda aga alles märksa hiljem — peale Suurt Oktoobrirevolutsiooni Nõukogude Liidus.

(Järgneb)

Сегодня в номере

I страница

Передовая — Начинается экзаменационная сессия.

Приветствие народному писателю ЭССР Оскару Лутсу.

Информации о подготовке к экзаменационной сессии.

II страница

А. Пикамяэ — О работе мужского хора госуниверситета.

Из истории госуниверситета.

Информации.

Toimetaja
J. Feldbach

MB 01303 Trükikoja „Tartu Kommunist" trükk Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 57

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 2 (132) Laupäeval, 12. jaanuaril 1952. a. V aastakäik

Asuda riigieksamite ettevalmistamisele

Tartu Riikliku Ülikooli lõpukursuste üliõpilased, peale väheste erandite, lõpetavad käesoleva semestriga teoreetilised kursused.

Kevadsemestril tuleb asuda senisest pingsamalt riigieksamite ettevalmistamisele ja diplomitööde viimistlemisele. Seega seisab lõpetajate ees pingeline ja vastutusrikas tööetapp. Eriti tuleb rõhutada diplomitööde osas suurt vastutust, mis lasub õppejõududel-juhendajatel, esijoones aga diplomandidel enestel.

Diplomitöö peab tõestama üliõpilase küllaldast ideoloogilist ja erialast ettevalmistust. Marksistlikku teooriat põhjalikult tundmata ei suudeta leida kindlat töömeetodit ega õiget lahendust üleskerkivatele küsimustele. Kuid meetodi omandamine ja selle rakendamise oskus süveneb pidevalt praktilises töös. Üliõpilane on õpingute jooksul omandanud oskuse koguda antud teema jaoks materjali, süstematiseerida seda, analüüsida ning teha üldistusi. Diplomitöö esitab diplomandile senisest suuremaid nõudeid.

On juba aeg asuda tööde ettevalmistamise — materjalide kogumise järgust materjalide lõplikule süstematiseerimisele ja analüüsimisele, et ei tekiks ajapuudust töö viimase järgu — kokkuvõtete ja üldistuste tegemise faasis. Aeg tuleb jaotada nii, et paralleelselt diplomitöödega võiks normaalselt kulgeda ka riigieksameile ettevalmistumine. Töö edukuse tähtis kindlustaja on töötaja reaalne tööplaan, mille täitmine võetagu töö tähtajalise valmimise iseendastmõistetavaks eeltingimuseks. Diplomitöö õnnestumisele aitab kaasa pidev kontakt juhendajaga, keda tuleb informeerida igast raskusest ja tõkkest diplomandi töös. Selleks ei pea muidugi juhendaja otsima diplomandi, nagu vahel on juhtunud, vaid diplomandil enesel peab jätkuma hoolt ja huvi konsulteerimiseks. Näiteks on ajaloo-keeleteaduskonnas üksikud juhendajad teinud tõhusat tööd. Selle tulemusena on mõni diplomand asunud juba diplomitöö vormistamisele, s. o. viimasesse järku, kuid leidub ka selliseid üliõpilasi, kes pole veel suvatsenud juhendava õppejõuga kontakti astuda (üliõp. Tramm).

Et mitte jääda ajapuudusse, tuleb kõigile soovitada:

1. kujundada otstarbekalt aega arvestav tööplaan,
2. intensiivistada tööd järgmisel semestril,
3. töötada tihedas kontaktis juhendajaga ja vajaduse korral konsulteerida teisigi õppejõude.

Kateedrijuhatajail tuleb diplomandide tööd pidevalt jälgida ja kateedrikoosolekuil ära kuulata nende tööplaan ning lahendada töös esilekerkinud raskused.

Niisama tähtis ülesanne seisab ees ka riigieksamiteks ettevalmistumisel. Riigieksameil peavad ülikooli lõpetajad näitama oma küpsust põhiainete omandamisel. Selleks tuleb neid dekanaatide ja kateedrite poolt igati abistada. Võib tekkida vajadus riigieksameile viidud õppeaineis läbi viia ülevaatlikke loenguid, mis peavad kujunema tõhusaks abiks üliõpilastele. Nendes ülevaatlikes loengutes tuleb peatuda aine põhimomentidel ning süvendada varem loetud aine probleemistikku.

Väga tähtsad on seetõttu nende loengute teemad, ainekäsitluse sügavus ja küsimuste seos praktikaga. Et vältida vigu ja tõsta ülevaatlike loengute kvaliteeti, tuleb nende loengute plaanid ja konspektid läbi arutada ja kinnitada kateedri koosolekuil ja teaduskonna teaduslikus nõukogus või kateedrijuhatajate istungeil.

Nagu eelmiste aastate riigieksamite tulemused näitavad, on esinenud ebaõnnestumisi eksameil marksismi-leninismi aluste sooritamisel. Need ebaõnnestumised kõnelevad üliõpilaste mittekülladasest ettevalmistusest, kuid samal ajal signaliseerivad ka vastava kateedri töö puudujääkidest, eriti konsultatsioonide korraldamise osas.

Diplomandide töö viimasel semestril on küllalt komplitseeritud ja pingeline: rööbiti diplomitööde kirjutamisega tuleb neil ette valmistuda ka riigieksamite edukaks sooritamiseks. See töö võib anda häid tulemusi ainult siis, kui ta on põhjalikult läbi mõeldud ja hästi planeeritud. Tuleb kõige rangemalt nõuda diplomandidelt plaanikindlat tööd. «Aega küll»-meeleoludele, mis pahatihti valitsesid eelmistel aastatel, on tarvis teha otsustavalt lõpp. Selle plaanikindla töö eest on vastutavad eeskätt kateedrijuhatajad, kes peavad jälgima diplomandide töö kulgemist ja kindlustama õppejõududeltjuhendajatelt pidevat ning plaanipärast abi. Kuid kateedriuhatajate vastutus ei vähenda mingil määral diplomandide eneste vastutust kogu töö eest.

Viimane õppesemester on diplomandide töös pingelisemaid. Sellest peavad aru saama ka ülikooli kommunistlike noorte, ametiühingu- ja teised ühiskondlikud organisatsioonid. Luua diplomandidele soodsad töötingimused, vabastada nad sellistest ühiskondlikest kohustustest, mis neid üleliiga koormavad, ümbritseda neid seltsimeheliku abivalmiduse ja tähelepanuga — ning meie ülikooli juubeliaasta lend noori teadlasi — pedagooge, arste, juriste jne. võib täiesti ettevalmistatuna astuda riigieksamite laua juurde ja edukalt kaitsta oma diplomitööd.

Seltsimees

Georgi Maksimilianovitš MALENKOVILE

Üleliidulise Kommunistliku (bolševike) Partei Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu tervitavad Teid, Lenini ustavat õpilast ja seltsimees Stalini võitluskaaslast, Kommunistliku Partei ja Nõukogude riigi väljapaistvat tegelast, palavalt Teie 50. sünnipäeval.

Kogu Teie teadlik elu on pühendatud Lenini-Stalini partei suurele üritusele, võitlusele kommunismi võidu eest.

Olles nõukogude rahva ustav poeg, Te näitate oma tegevusega innustavat eeskuju rahva teenimises, täites auga ülesandeid, mis Kommunistlik Partei on Teile seadnud.

Täites väga vastutusrikkaid ülesandeid kõigil parteilise ja riikliku tegevuse ametikohtadel, Te sepistasite meie suurte õpetajate Lenini ja Stalini vankumatu järgijana Teile omase energia ja mehisusega meie kodumaa võitu Suures Isamaasõjas inimkonna vaenlaste üle.

Soovime Teile, meie sõber ja seltsimees, kallis Georgi Maksimilianovitš, palju aastaid, tervist ja edasist viljakat töötamist meie suure sotsialistliku kodumaa hüvanguks, kommunismi hüvanguks.

ÜK(b)P KESKKOMITEE
NSV LIIDU MINISTRITE NÕUKOGU

TRÜ eksamisessioonilt

Hea ettevalmistus — head tulemused

Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilastel on käesoleval sessioonil sooritada 4 eksamit. Arvestused olid enamikul üliõpilastest sooritatud edukalt juba sessiooni alguseks. Nii märgiti arvestused reale üliõpilastele (Pärtel, Kütt, Vesmes, Rohl, Lall jt.) marksismi-leninismi alustes juba seminarides osutatud heade teadmiste alusel.

Leidub aga ka üksikuid üliõpilasi, kes pole sooritanud kõiki arvestusi, näit. Adamson, Mitt, Vaha. Neil tuleb end kõvasti kokku võtta, et likvideerida võlgnevused.

Esimesena sooritati eksam raamatupidamise alustes, kus eranditult kõik üliõpilased vastasid hindele «hea» või «väga hea». Eriti häid teadmisi osutasid üliõpilased Heinsoo, Elgas, Jaanus, Vesmes, Värvimann, Paltser jt.

Järgmisena sooritati ladina keele eksam. Hindele «väga hea» vastasid Rohtla, Vesmis, Elgas, Roop, Pärtel jt.

Läheneb eksam rahvusvaheliste suhete ajaloos, millele õigusteaduskonna II kursuse üliõpilased pingsalt valmistuvad. Võib olla kindel, et siingi tagab hea ettevalmistus häid tulemusi.

E. Aja

Alustasime edukalt

Loogika-psühholoogia osakonna II kursusel sooritati 8. jaanuaril käesoleva eksamisessiooni esimene eksam. Eksam toimus Nõukogude Liidu ajaloos.

Et Nõukogude Liidu ajaloo kursus on väga ulatuslik, siis tuli üliõpilastel teha tubli töö aine põhjalikuks omandamiseks.

Vastused eksamil näitasid, et enamik üliõpilasi tuli oma ülesandega hästi toime.

Põhjalikud ja sisukad vastused andsid üliõpilased Päärsoo, Ploom, Alev, Vakk jt. Van. õp. Eringson hindas nende teadmisi väga heaga. Väga paljude teadmised osutusid hinde «hea» väärilisteks.

Loogika-psühholoogia II kursuse üliõpilased tahavad ka edaspidisteks eksamiteks valmistuda hästi ja põhjalikult. Nad tahavad ka edaspidi vastata hinnetele «hea» ja «väga hea».

L. Kose

Ennetähtaegselt

Kehakultuuriteaduskonna IV kursusel toimub praegu pedagoogiline praktika kõrgemates õppeasutustes, kuid selle kõrval on asutud juba arvestuste ja eksamite sooritamisele. Käesoleva semestri arvestused on juba kogu kursusel edukalt lõpetatud.

Paljud üliõpilased on praktika kestel juba ennetähtaegselt sooritanud eksameid. Esile tõstma peab suusatamise eriala üliõpilast kommunistlikku noort Ants Aavolat, kes on saavutanud kõigil eksameil hinde «väga hea» ja sama erialal üliõpilasi Rita Luika ning Evi Kõivu, kes on samuti sooritanud kõik eksamisessioonil ettenähtud eksamid hinnetele «hea» ja «väga hea».

V. Tali

Enamuses «väga hea»

Ajaloo- keeleteaduskonna ajaloo osakonna II kursuse üliõpilastel on selja taga juba kaks eksamipäeva — keskajas ja NSVL kirjanduse ajaloos. Aine põhjalikku ja igakülgset tundmist näitasid keskaja eksamil üliõpilased M. Ariste, A. Kraus, I. Teder ja E. Nõmm ning saavutasid kõik hinde «väga hea». Eksami NSVL kirjandusajaloos sooritasid kõrgeimale hindele teaduskonna komsomoliorganisatsiooni sekretär L. Eiber, kommunistlik noor H. Piirimäe ja E. Tarvel. Väljaspool eksamigraafikut sooritas eksami NSVL ajaloos sama osakonna üliõpilane, TRÜ komsomolikomitee sekretär V. Väljas, kes vastas hindele «väga hea». Kõrvuti nende üliõpilastega, kes on alustanud edukalt eksamisessiooni, leidub õpperühmas ka mahajäänuid. Nii ei sooritanud eksamit keskajas üliõpilane I. Udrit, ainult rahuldava hinde NSVL kirjanduse ajaloos saavutasid kommunoored L. Raid ja E. Veskis.

L. Järvet

Tõsine suhtumine

Geoloogia-osakonna I kursuse kollektiiv on asunud pingelisele eksamite ettevalmistamisele.

Kuigi eksamisessioon on kestnud ainult mõned päevad, on rida üliõpilasi õiendanud ennetähtaegselt eksameid botaanikas ja zooloogias. Eksamite tulemused näitavad, et need üliõpilased on õppetöösse tõsiselt suhtunud ja omandanud põhjalikud teadmised vastava programmi ulatuses. Nii sooritasid üliõpilased H. Kuus ja V. Kruus väga heade tulemustega zooloogia ja botaanika eksamid. Väga hästi on õiendanud eksami zooloogias veel üliõpilane H. Vares ja eksami botaanikas üliõpilased A. Loog, H. Kink ja V. Soobik.

V. Kruus

Partei elu teemadel

Теснее контакт с беспартийным активом

Учебный процесс на медицинском факультете в первом семестре 1951/52 учебного года занимал одно из важных мест в работе парторганизации факультета.

Выполняя решения парторганизации по этому вопросу мы обсудили доклад профессора т. Аунапа о ходе выполнения учебного плана по кафедре Анатомии и Гистологии (в ноябре м-це 1951 г.) и доклад декана факультета т. Сийрде об академической успеваемости студентов и подготовке к экзаменационной сессии (в декабре м-це с. г.).

Эти доклады были обсуждены на открытых партийных собраниях, в работе которых приняли участие весь состав профессоров, заведующих кафедрами и большая часть преподавательского состава.

Вышеуказанные мероприятия дали возможность выявить ряд существенных недостатков, имевших место в ходе учебного процесса, а также в учебной дисциплине на кафедре анатомии и гистологии и на факультете в целом. Участие профессорско-преподавательского состава в обсуждении этих вопросов, обмен мнениями представителей различных кафедр дали нам возможность яснее представить себе картину о состоянии данной отрасли работы на той или другой кафедре. Таким образом мы установили, что в результате недостаточной требовательности со стороны отдельных преподавателей кафедр, недостаточно действенного контроля за посещаемостью студентов, а также в результате отсутствия должного систематического контроля со стороны деканата, учебная дисциплина студентов стоит не на высоком уровне, т. е. имеет место ряд пропусков занятий отдельными студентами.

Решения партсобраний были направлены на устранение этих недостатков, на оказание помощи деканату в наведении должного порядка в учебной дисциплине. Вся парторганизация, комсомольская организация, профсоюз и актив факультета были мобилизованы и нацелены на организацию соответствующей работы по поднятию учебной дисциплины. На всех курсах по отделениям были обсуждены доклады старост курсов о состоянии учебной дисциплины, было проведено открытое комсомольское собрание факультета, где обсуждался этот же вопрос. Вместе с этим к некоторым студентам были приняты административные меры. Сочетание мер воспитательного характера и административного порядка дало соответствующие результаты, и учебная дисциплина в результате этого улучшилась.

Из сказанного следует, что партоганизация в своей практической работе должна всегда выделять наиболее наболевший вопрос в данный конкретный момент, в данной обстановке и для разрешения этого вопроса мобилизовать все силы и средства, имеющиеся в распоряжении парторганизации.

Опыт показывает, что привлечение широкого круга профессоров и преподавателей для обсуждения вопросов, связанных с учебным процессом, с состоянием научно-исследовательской работы оказывает большую помощь парторганизации, деканату и факультету в целом в деле выявления и устранения имеющихся недостатков. Поэтому следует шире практиковать проведение открытых партсобраний, которые являются не только формой лучшего коллективного обсуждения того или иного вопроса, но они являются также способом укрепления делового контакта партоганизации с беспартийной массой профессоров и преподавателей.

Г. Корень,
парторг медицинского факультета

Filoloogiakateedrid seltsimees Stalini õpetust keeleteadusest rakendamas

Keeleteaduslik diskussioon «Pravdas» 1950. a. kevadel ja suvel tõi päevavalgele paljud nõukogude keeleteaduse, eeskätt akad. Marri teooria vead, puudused ja lüngad. Diskussiooni lõpul ilmunud J. V. Stalini geniaalsed teosed mitte ainult ei kõrvaldanud enne nende ilmumist nõukogude keeleteaduses valitsenud segaduse, vaid annavad ka marksistliku keeleteaduse põhiküsimuste geniaalselt selge, sügava ja täpse lahenduse.

Enne seltsimees Stalini keeleteaduslike tööde ilmumist valitses ka TRÜ töös keeleteaduse alal araktšejevlik režiim. Siin õpetas ju aastail 1940—1946 marrist Kr. Kure, kes hiljem nii ajakirjanduses kui ka sõnavõttudes korduvalt eriti eesti keele kateedrit ja soome-ugri keelte kateedrit süüdistas Marri õpetuse mitteküllaldases rakendamises ja propageerimises. Kogu kateedrite töö ise toimus Kõrgema Hariduse Ministeeriumist saadud programmide alusel, mis olid koostatud samuti absoluutsete marristide Serdjutšenko ja Filini poolt. Kuigi õppejõududel tekkis tihti arusaamatusi ja raskusi üliõpilastega. Alles diskussioon «Pravdas» ja eriti seltsimees Stalini teosed vabastasid õppejõud ja üliõpilased sellest dogmaatilisest ummikust.

Stalinliku keeleõpetuse õppimise ja omandamise alal on TR Ülikoolis tehtud järgmist. 1950. a. sügisel Moskvas korraldatud kursustest lingvistika alal töötavaile kõrgemate koolide õppejõududele võttis ülikoolist osa 10 õppejõudu. Kursustel saadud teadmisi kasutasid õppejõud hiljem nii õppetöös kui ka loengute ettevalmistamiseks TRÜ üliõpilastele ja õppejõududele, aga ka laiemale üldsusele. Eriti rohkesti esines Tartus ja väljaspool Tartut prof. Ariste, õppejõud A. Kask, G. Laugaste ja P. Palmeos (kokku üle 40 korra). Ka väljaspool ENSV piire (Leningradis ja Petrozavodskis) on vastavate ettekannetega esinenud mitmed õppejõud (Ariste, Kask, Palmeos, E. Laugaste). Teised õppejõud omandasid stalinlikku keeleõpetust õppejõududele korraldatud seminaris. Seminari lõpul arutati läbi teos «Keeleteaduse küsimusi» ja protokoll sellest saadeti koguteose väljaandjale Moskva.

Kõrgema Hariduse Ministeeriumi programmi kohaselt loeti II, III, IV ja V kursuse üliõpilastele 20 tundi stalinlikku keeleteadust. Teaduskond nõuab kõigilt õppejõududelt kogu oma õppetöö rajamist stalinliku keeleteaduse alustele. Kõikides loengutes ja seminarides tuleb käsitleda seltsimees Stalini keeleteaduslikke töid seoses oma ainega. Enamasti kajastubki see nõue ajajaotusplaanides, seminari- ja diplomitööde temaatikas, samuti õppejõudude loengute kontrolli tulemustes. Õppejõud ise süvenevad üha enam keeleteaduse küsimustesse.

1951. a. sügissemestril korraldati seltsimees Stalini õpetuse alusel ümber kogu õppe- ja teaduslik töö. Uute programmide alusel koostati uued õppekavad, kusjuures põhiliselt muudeti eriti keeleajalooliste kursuste õppeprogramme. Vastavalt kasutatakse näiteks keeleajaloo loenguil võrdlev-ajaloolist meetodit, ja peatutakse pikemalt sõnavara põhifondi kuuluvate sõnade juures. Kõigis kateedreis paljastatakse senivalitsenud väärteooriat keelte arenemise kohta plahvatuse teel ja näidatakse grammatilise struktuuri püsivust. Samuti selgitatakse keele üldrahvalikkuse probleemi. Pole olemas näit. «ameerika keelt», vaid ainult üks inglise keel. Nii ajaloolaste kui ka filoloogide huvi on äratanud etnogeneesi küsimused jne.

Kirjandusteaduse alal on mitmetes ettekannetes käsitletud kirjanduse ja rahvaluule kui pealisehituse küsimust, samuti ka kirjandusliku pärandi ümberhindamist. Kirjandusteaduse alal peetavais loenguis pannakse suurt rõhku ka vastava kirjaniku keelele ja stiilile.

Radikaalseid muutusi on ette võetud ka aspirantide tööplaanides.

Teadusliku töö osas võib esile tõsta eesti keele kateedrit ja soome-ugri keelte kateedrit. Eesti keele kateeder (dots. A. Kask, v.-õp. G. Laugaste) võttis aktiivselt osa keskkooli uute grammatikaõpikute koostamisest. Soome-ugri keelte kateedri juhatajal prof. P. Aristel valmis uurimus «Liivi keele kujunemine». Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri juhatajal K. Taevil on valminud teaduslik artikkel «Kirjandusteaduse praegune olukord seltsimees Stalini keeleteaduslike tööde valgusel». Teoksil on olulise tähtsusega õpikute koostamine, nagu «Teaduslik eesti keele grammatika» I (eesti keele kateedri kollektiiv, valmib a. 1954), «Eesti keele õpik vene üliõpilastele» (Aben, Vatman, Bachmann, valmib 1955). Teaduskonna õppejõud töötavad pidevalt oma kvalifikatsiooni tõstmise alal. Lähemas tulevikus on valmimas 6 dissertatsioonitööd.

Hoolimata saavutatust tuleb ajaloo-keeleteaduskonna õppejõududel oma tulevases töös silmas pidada järgmist: On tarvis enam süveneda seltsimees Stalini keeleteaduslike tööde sisusse ja rakendada neist tehtud järeldusi. Kodanliku keeleteaduse igandeist tuleb vabaneda lõplikult. On tarvis korraldada diskussioone üksikute keeleteaduse küsimuste arutamiseks ja kirjutada laiemaid kodanlikku pärandit ümberhindavaid uurimusi. Samuti oodatakse õppejõududelt rohkemaarvuliste populaarteaduslike artiklite ja ettekannete kirjutamist ja trükis avaldamist. Teaduskonna ülesandeks on enam hoolitseda õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmise eest.

E. Laugaste,
ajaloo-keeleteaduskonna dekaani kt.

Vahetame töökogemusi

Meie tööviis raamatute laenutamisel

TRÜ Pearaamatukogu paljude ürituste hulgast, mis tutvustavad üha võimsamalt arenevat ja kasvavat Nõukogude kirjandust lugejaskonnale, tuleb esile tõsta iganädalasi väljapanekuid õppejõududele komplekteerimissektoris. Siin on tutvumiseks välja pandud nädala jooksul saabunud sundeksemplarid ja meie suure kodumaa teaduslike asutuste ja ülikoolide toimetised, nädala kohta 400—500 köidet. Siin on vastilmunud nägusad köited ilukirjandusest, teaduslikke töid ja perioodikat, mis kõnelevad sotsialistliku riigi rahupüüdlusest ning pulbitsevast ülesehitustööst ja milledes kajastub stalinliku ajastu teaduse valmidus rahva teeninda miseks.

Et sellest suurest raamatute hulgast vajalised teaduslikud teosed jõuaksid kiiresti õppejõudude, aspirantide ja üliõpilaste kätte, on geoloogiaosakonnas toimitud juba üle aasta nii, et üks osakonna laborantidest — käesoleval ajal allakirjutanu — pidevalt jälgib uute raamatute saabumist pearaamatukogusse ja hoolitseb selle eest, et vajalikud raamatud osakonda edasi laenutataks.

Alljärgnevalt on iseloomustatud selle töö käik.

1. Tutvun väljapandud kirjandusega kord nädalas ja valin geoloogia ja mineraloogia kateedrile vajalised teosed välja. Harilikult leidub vastavasisulisi teoseid neli-viis, mõnikord ka vähem. Näiteks leidus 30. novembril 4 teost:

О. К. Ланге, Введение в геологию. Госгеолизд., М. 1951 — soodatud õpik geoloogia I kursusele;

Т. Н. Алихова, Брахиоподы средней и верхней части нижнего силура Ленинградской области — vajalik teos aspirantidele ja geol. V kursusele, kuna see töö käsitleb Leningradi oblasti nende lademete faunat, mis esinevad ka Eesti NSV alal;

А. Н. Ходалевич, Нижнедевонские и эйфельские брахиоподы Ивдельского и Серовского районов Свердловской области. Госгеолизд., М. 1951 — vajalik üliõpilastele, kes käisid möödunud suvel Uraalis (Ivdelis) menetluspraktikal;

И. Шафроновский, Е. С. Федоров. Изд. АН СССР, М. 1951 — teos vene geniaalse kristallograafi elu ja tegevuse üle.

2. Kannan kõik väljavalitud raamatud vastavasse nimestikku. Kuna raamatud on alles kataloogimata, siis märgin siin kohaviitade asemele inventarinumbri. Sellesse nimestikku teevad hiljem kateedrite õppejõud, kes mõnda neist raamatuist oma kateedrisse saada soovivad, vastava märkme. Raamatuid, mida kateedrid rohkemal arvul vajavad, näiteks õpikuid, tellib pearaamatukogu kateedrijuhataja vastava avalduse põhjal juurde.

3. Täidan nõutava soovisedeli iga väljavalitud raamatu jaoks ja asetan selle vastava raamatu vahele. Nõuete kohaselt täidetud soovisedel tagab raamatu kättesaamise, kuna puudulikult täidetud soovisedel raskendab raamatukogu töötajate tööd. Raamat käib enne laenutamissektorisse jõudmist mitme raamatukogu töötaja käest läbi, seejuures võivad soovisedelid välja kukkuda; et neid oleks võimalik õigesse kohta tagasi panna, on vajalik varustada sedelid kõigi nõutavate andmetega.

Kahe-kolme päeva pärast jõuavad kataloogitud raamatud laenutamissektorisse, kust nad laenutatakse kateedrisse terveks õppeaastaks.

Kateedri raamatukogus kannan raamatud 1) laenatud raamatute nimestikku; 2) täidan kaardid alfabeedilise ja märksõnalise kartoteegi jaoks.

Alfabeedilist kartoteeki pean üksikteoste kohta; igale kaardile märgin siin pearaamatukogu šifri ja nõutavad andmed raamatu kohta. Koguteoste ja perioodika jaoks kirjutan kaardid neis leiduvate erialaste artiklite kohta. Need kaardid paigutan artiklite märksõnalisse kartoteeki. Siia paigutan ka kaardid kateedrisse tutvumiseks saadetud autoreferaatide kohta. Artiklite märksõnalise kartoteegi põhimise osa moodustavad aga kaardid geoloogiaosakonda tellitud ajakirjades ilmunud artiklite kohta.

Kataloogitud raamatud laenutan seejärel allkirja vastu välja nende saamiseks soovi avaldanud õppejõududele ja üliõpilastele.

Laenutuste arvu kohta annan iga poolaasta lõpuks pearaamatukogule statistilise aruande.

Sellelaadiline saabuvate raamatutega pidev tutvumine TRÜ Pearaamatukogus, vajalike raamatute laenutamine kateedrisse ja nende bibliografeerimine on osutunud kõigiti otstarbekohaseks, kasulikuks ja aegasäästvaks nii õppejõududele kui ka üliõpilastele. Sel teel on võimalik olnud pidevalt jälgida uudisteoste saabumist, on olnud võimalik kiiresti vastavaid raamatuid kättesaadavaks teha nii õppejõududele kui ka üliõpilastele, sellega soodustades nii õppe- kui ka teaduslikku tööd. Pearaamatukogu on kõigiti soodustanud sellist raamatukogu kasutamist, mida kateedrid on ka hinnanud. Oleks kasulik, kui seda tööviisi kasutaksid raamatute laenutamisel ka teised TRÜ kateedrid ja osakonnad.

A. Jaanisto,
TRÜ mineraloogia ja paleontoloogia kateedri laborant

Mitte unustada eksamieelseid konsultatsioonitunde

Kõige laiapiirdelisem ja semestrist semestrisse kestev õppetöö vorm (võrreldes lühiajaliste seminari- ja kursusetöödega), kus üliõpilane saab õppejõult vahenditult abi oma iseseisvale tööle, on kahtlemata konsultatsioonitund. Kuid kahjuks ei anta, nagu senised kogemused kinnitavad, sellele erakordselt tähtsale õppetöö vormile üliõpilaste endi poolt veel väärikat kohta teiste õppetöö vormide (loengud, praktikumid jne.) kõrval.

Kahtlematult kisub üliõpilaste endi silmis konsultatsioonitundide tähtsust alla ka see asjaolu, et konsultatsioonid on üliõpilastele vabatahtlikud. Arvatakse lihtsameelselt, et kõik see, mis on vabatahtlik, polegi nii väga tarvilik.

Konsultatsioon — kuigi ta on üliõpilastele vabatahtlik — on siiski üks kõige vajalikumaid õppetöö vorme nõukogude kõrgemates koolides. Ma ei hakka siinkohal pikemalt peatuma konsultatsioonitundide tähtsusel, kuna olen kord käesolevas ajalehes (nr. 36 — 1949. a.) seda küsimust üksikasjalikumalt käsitlenud.

Kuid vaatamata konsultatsioonitundide väärtuslikele külgedele, on üliõpilaste osavõtt neist tihtipeale lubamatult loid.

Olen aastate kestel registreerinud üliõpilaste osavõttu konsultatsioonitundidest ja teinud ka seda mööda nu semestril, kuid pean kahetsusega märkima, et sügissemestril võttis konsultatsioonidest järjekindlalt osa vaid 43 protsenti üliõpilaste üldarvust.

Millega seletada seda kurba fakti? Kas tõesti meie üliõpilane teeb vaid enam-vähem laitmatult seda tööd, mis on obligatoorne?

Lähemalt seda küsimust analüüsides selgub, et konsultatsioonitundidest puudumine ja passiivsus konsultatsioonitundides on tingitud paljude üliõpilaste väärast mõtteviisist. Üliõpilane, kes semestri kestel «külastab» vaid loenguid ega asu nende pidevale läbitöötamisele vabal ajal, kardab konsultatsioonitunde, kuna tal ei ole seal midagi küsida. Seepärast hoidub ta konsultatsioonitundidest ja õppejõust eemale. Mõned üliõpilased tulevad küll konsultatsioonitundi, kuid istuvad seal sama vaikselt kui loengul. Neil puudub aktiivsus.

Võib-olla on nad ka loenguid pidevalt läbi töötanud ja neil olekski midagi täiendavat küsida, kuid nad ei julge seda teha, olles arvamisel, et nende mitmekesiseid küsimusi võidakse lugeda nende puudulikkude teadmiste kriteeriumiks. Selline valekartus õppejõu kui ka kursusekaaslaste ees ei ole sobiv edasipüüdlikule nõukogude üliõpilasele.

Konsultatsioonitundides mitteküsijad tunnevad tihtipeale õpitavat ainet kaugelt vähem kui need üliõpilased, kes aktiivselt töötavad. «Vaikijad» enamuses pole veel loengutesse süvenenud ja seepärast pole ka neil midagi mõistlikku küsida.

Nüüd, eksamisessioonil on kahtlemata kõik üliõpilased kursuse põhjalikult läbi töötanud ja on tõenäone, et nüüd kindlasti leidub, mida koos õppejõuga ühiselt läbi arutada.

Füüsikakateedri õppejõud on meeleldi valmis üliõpilasi eksamisessioonil abistama. Valvekonsultatsioonide kellaajad on välja pandud füüsika kateedri ruumidesse. Üliõpilasi palutakse võimalikult palju külastada konsultatsioonitunde, et oma teadmisi täiendada. Kokkuleppel õppejõuga võib konsultatsioonideks määrata ka veel hilisemaid tähtpäevi kuni sessiooni lõpuni.

Peale selle on füüsikaringi poolt organiseeritud füüsikakateedri ruumides veel lugemislaud. Lugemislauas leidub rikkalikku kirjandust füüsika alal, mida ringi kui ka kateedri raamatukogu on andnud üliõpilastele kasutamiseks.

Olgu mainitud, et füüsikaringi raamatukogu on praegu Nõukogude Liidus ilmunud uuemate füüsika-alaste raamatute poolest kõige täielikum raamatukogu Tartus.

J. Reinet,
füüsikakateedri van.-õpetaja.

Вестник Ленинградского университета

Открыт прием подписки на ежемесячный научный журнал «Вестник Ленинградского Университета» на 1952 год.

В журнале помещаются статьи ученых Ленинградского Университета по следующим дисциплинам:

а) философии, экономике, истории, филологии, юридическим наукам, искусствознанию;

б) физиологии, биологии, почвоведению, географии, геологии;

в) математике, механике, астрономии, физике, химии.

В 1952 г. в журнале будут помещены статьи, посвященные вопросам содружества науки и производства, участию Университета в реализации плана великих сталинских строек коммунизма, статьи о борьбе прогрессивного человечества за мир во всем мире и другие материалы.

Подписка принимается всеми отделениями «Союзпечати», отделениями и агентствами связи, а также в издательстве Ленинградского Государственного ордена Ленина Университета имени А. А. Жданова (Ленинград, 164, Университетская наб., д. 11.).

Подписная цена: на год (12 номеров)—144 руб.; на полгода (6 номеров)—72 руб. Цена отдельного номера 12 рублей.

Meile kirjutatakse

Organiseerida toitlustamist

Juba paar aastat tagasi tõsteti üles mõte organiseerida Aia tn. 46 asuvas hoones üliõpilaste toitlustamist, kuid kaugemale mõttest ei ole asi jõudnud. On olemas isegi vastav ruum. Kui ülikooli söökla suutis avada puhveti ülikooli peahoones, miks ta ei suuda seda teha Aia tn. hoones? Sajad üliõpilased, kes käivad iga päev Aia tn. hoones loengutel, ootavad õigustatult selle küllaltki tähtsa küsimuse kiiret lahendamist.

K. Etverk

Meie väidetel

„TRÜ Raamatukogust“

Vastuseks ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» 21. dets. 1951. a. nr. 41 avaldatud kirjutusele «TRÜ raamatukogust» teatan järgmist:

TRÜ Pearaamatukogu kataloogide kasutamine võib tõepoolest tekitada veel raskusi, kuna kataloogide senine süsteem on küllalt keerukas ja kataloogid on praegu reorganiseerimisel. Raamatukogu püüab siin lugejaid aidata, korraldades üliõpilastele kataloogide tutvustamiseks konsultatsioone.

Kahjuks on aga konsultatsioonidest osavõtt TRÜ üliõpilaste poolt olnud väike. Käesoleval semestril ilmus raamatukogu kataloogidega tutvuma ainult 56 TRÜ I kursuse üliõpilast, EPA üliõpilasi seevastu aga 249. Alates järgmise semestri algusest rakendatakse TRÜ Pearaamatukogus ametisse konsultant, kelle ülesandeks on abistada lugejat talle vajamineva kirjanduse leidmisel.

Raamatuist, mis üldse puuduvad pearaamatukogus, palutakse alati kohe teatada komplekteerimisosakonda, et raamatukogu saaks viivitamatult samme astuda nende muretsemiseks.

A. Hiir,
TRÜ Pearaamatukogu direktor

„Märkmeid „Loova Mõtte“ puhul“

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 40 ilmus A. Perviku kriitiline artikkel «Märkmeid «Loova Mõtte» kohta», mis peale sisuliste märkuste kritiseerib paikapidavalt ka toimetuse tööd.

Laualehe toimetus püüab edaspidi vältida ühekülgset vastutava toimetaja tööde avaldamist ja hankida omaloomingut teistelt autoritelt.

Väheviimistletud tööde ilmumise vältimiseks teostatakse edaspidi rangemalt toimetusele saabunud tööde kollegiaalset läbiarutamist.

Mis puutub trükivigadesse, siis püüab toimetus teha hoolikamat ja ühtlasemat korrektuuri, kuid kirjutusmasinal paljundamise puhul on käsitsi parandused vältimatud.

Laualehe toimetuse töö üldiseks parandamiseks ja laualehe taseme tõstmiseks eeloleval semestril korraldatakse laiendatud nõupidamine kirjandusringi ja komsomoli esindajate osavõtul.

Toimetuse liikmed:

O. Kruus, H. Ruuver, E. Teder, E. Löödor, I. Saar

Сегодня в номере

I страница

Передовая — Начать подготовку к государственным экзаменам.

Приветствие ЦК ВКП(б) и Совета Министров СССР тов. Маленкову.

На партийные темы. Г. Корень — Теснее контакт с беспартийным активом.

Э. Лаугасте — Филологические кафедры перестраивают работу руководствуясь учением товарища Сталина о языке.

Информации об экзаменационной сессии.

II страница

Обмен опытом. А. Яанисто — Наш метод работы по ознакомлению книги.

Из истории госуниверситета. Г. Роокс — О морфологической школе медицинского факультета.

И. Рейнет — Не забывать предэкзаменационных консультаций.

Информации.

Toimetaja
J. Feldbach

TR Ülikooli ajaloost

Mõningaid jooni Tartu arstiteaduskonna morfoloogilisest koolist

(Algus ajalehes nr. 1 (131)

Burdachi kuulajate hulgas, eriti embrüoloogia alal, olid tolleaegsetest Tartu üliõpilastest ka Chr. Pander ja K. E. Baer. Chr. Pander (1794—1865), pärastine Vene Teaduste Akadeemia liige, andis suure panuse morfoloogiasse eriti oma uurimustega «Kana loote arengust» (1816).

K. E. Baer (1792—1876) saavutas maailmakuulsuse oma avastustega (blastula, seljakeelik, imetajate munarakk), selgrooliste embrüoloogiaga üldse ja teooriatega elundite järkjärgulisest lootelisest arengust ja diferentseerumisprotsessist organogeneesis.

Wolff, Pander ja Baer — vene teaduse kuulsad esindajad olid tähtsamad embrüoloogia rajajad. Wolff, Baer ja Lamarck olid tähtsamaiks teerajajaiks Darwini evolutsiooniteooriale, nagu seda esile tõstab Engels.

Üheks huvitavamaks teadlaseks Tartu Ülikooli anatoomia kateedri juures oli ka I. F. Eschscholtz. Ta sündis Tartus notari pojana 1. nov. 1793. a. ja suri Tartus 1831. a. Eschscholtz õppis 1812—1815 Tartus meditsiini, avaldades eriti suurt huvi anatoomia, zooloogia ja botaanika vastu. 1815. a. ta kaitses väitekirja, saades arstiteaduse doktori kraadi. Ta töötas anatoomia kateedri juures prosektorina ja kinnitati 1830. a. anatoomia korraliseks professoriks.

Eschscholtzi elutööks on peamiselt tema uurimused ja avastused loodusteaduse alal — zooloogias, botaanikas ja geograafias. Anatoomia alal tegeles ta võrdlev-anatoomiliste küsimustega.

Suuri kogemusi omandas Eschscholtz neis küsimusis osa võttes kahest vene ümbermaailma-ekspeditsioonist, kus ta töötas arstina ja loodusuurijana. Eschscholtz sai kuulsaks julge meresõitjana, kes koos teiste meeskonnaliikmetega pakkus hiilgavaid näiteid vene meremeeste vastupidavusest.

Esimene kord võttis Eschcholtz osa Rumjantsevi poolt 1815. a. organiseeritud ekspeditsioonist briggil «Rjurik», mida juhtis kapten O. Kotzebue. Viimane andis ekspeditsioonist huvitava ülevaate raamatus: «Ekspeditsioon Lõunamerre ja Beringi väina põhja-ida läbisõidu võimaluse selgitamiseks, ette võetud 1815—1818».

Neem Beringi väinas, mille kallastel Eschscholtz avastas taimestikuga kaetud jäämäed, nimetati Kotzebue poolt Eschscholtzi neemeks. Teadusliku ekspeditsiooni kaasliige A. Chamisso, kirjeldades üht uut avastatud taimeliiki magunaliste sugukonnast, nimetas selle «Eschscholtzia».

Ekspeditsioonilt suurte kogemustega tagasi jõudnud, töötas Eschscholtz prosektorina ja zooloogia kabineti juhatajana.

1823—1826. a. võttis Eschscholtz osa teisest ekspeditsioonist kapten Kotzebue juhatusel laeval «Predprijatije». Kotzebue andis sellest ekspeditsioonist ülevaate kaheköitelises raamatus «Uus reis ümber maailma» (1823—1826). Väljaanne pühendati esimesele vene ümbermaailma purjetajale admiral Ivan Fedorovitš Krusensternile. Raamatus on esile toodud neegrite ekspluateerimine ja raske olukord Brasiilias, samuti sünged stseenid neegerorjade kohtlemisest orjakauplejate laevadel, ameeriklaste räpased kaubanduslikud spekulatsioonid Hiinas jne.

Eschscholtz isiklikult andis välja ülevaate mõlemal ekspeditsioonil tehtud zooloogilistest tähelepanekutest ja avastustest koos suure zooloogilise atlasega. Samuti ilmus talt teisi zooloogilisi eriküsimusi käsitlevaid töid, samuti kirjeldusi avastatud taimeliikide kohta. Võrdlev-anatoomilistest töödest mainime uurimist südame vatsakeste kohta ja ettepanekuid selgrooliste võrdlev-anatoomilises järjestuses.

Tagasi jõudnud teiselt reisilt, andis Eschscholtz Tartu Ülikoolile 2400-st liigist koosneva zooloogilise kollektsiooni ja mitmesugused mineraloogilised kogud.

Eschscholtz oli Moskva Loodusuurijate Seltsi liikmeks. Oma lühikese kuid viljaka elu kestel rikastas ta tunduvalt loodusteadusi.

1828—1835. a. töötas Tartu Ülikooli juures füsioloogina M. H. Rathke (1793—1860), kes omandas kuulsuse embrüoloogina ja võrdleva anatoomina. Ta oli varemalt Burdachi ja K. E. Baeri kaastöölisi. Tema töödest omavad eriti suurt tähtsust uurimused lõpuskaarte arengust, sopise moodustumisest eespool neelu membraani, mida nimetatakse «Rathke taskuks» ja seoses viimasega ajuripatsi (hüpofüüsi) tekkimisest. Samuti on tähtsad tema tööd koljupõhimiku arengust («Rathke põrgad»).

Ta on teostanud ka uurimusi lantsett-kala ehitusest, mis on suure tähtsusega võrdlevas anatoomias ja evolutsiooniõpetuses.

1832. ja 1835. a. võttis Rathke osa Musta mere fauna uurimisest.

Anatoomia kateedril järgnes Eschscholtzile A. F. Hueck. Ta sündis Tallinnas (1802) ja suri Tartus (1842. a.) Õppis meditsiini Tartus, kus kaitses ka doktori väitekirja. Ta on tuntud töödega nägemiselundi — silma — kohta, samuti oma antropoloogiliste töödega. Hueck andis välja esimese õpiku inimese anatoomia kohta (1833. a.).

Hueck tegeles ka paleontoloogiaga ning arheoloogiaga. Ta oli üheks Õpetatud Eesti Seltsi asutajaks (1838. a.) ja selle esimeheks. See selts, eriti aga hiljem (1853. a.) asutatud Tartu Loodusuurijate Selts, olid tähtsaks keskpunktiks mitmesuguste teaduste viljelemisel, viimane eriti ka morfoloogia alal.

Samal ajal, mil Tartu Ülikooli juures töötasid Eschscholtz, Rathke ja Hueck, täiendas end siin nn. prõfessorite ettevalmistamise instituudis (1828—1832) suur teadlane Nikolai Ivanovitš Pirogov (1810—1881), kes 1836—1841. a. oli Tartus kirurgia professoriks. Pirogov kujunes paljude vene kirurgide õpetajaks ja oli neile suunanäitajaks. Ta arendas ja rakendas uusi kirurgilisi menetlusi, oli suurim välikirurgia arendaja. Ta võttis esimesena (1847) laialdaselt tarvitusele narkoosi kirurgiliste operatsioonide puhul lahinguväljadel. Eriti on vaja Pirogovi esile tõsta kui morfoloogi. Tartus pani Pirogov aluse oma kuulsatele töödele topograafilise anatoomia alal. Siin avaldas ta oma teose «Arterite ja fastsiate topograafiline anatoomia» (1837—1838), millele järgnesid hiljem paljud teised, eriti uurimised topograafilisest anatoomiast külmutuslõikude abil laipadel, mis tõid Pirogovile teenitult maailmakuulsuse. N. I. Pirogov kujunes ületamatuks anatoomiks, topograafilise anatoomia loojaks.

Tema õpetust on rakendanud ja edasi arendanud väga paljud teadlased. Üheks tähtsamaks Pirogovi õpetuse viljelejaks ja rakendajaks oli Nikolai Nilovitš Burdenko (1878—1946), endine Tartu ülikooli kasvandik, revolutsiooniline üliõpilane, kes lõpetas siin 1906. a. ülikooli. Ta oli hiljem Tartu Ülikooli kirurgia professor (1910—1918) ja hiljem viljakas nõukogude teadlane, akadeemik, meditsiinilise teenistuse kindralpolkovnik, Nõukogude Armee peakirurg.

G. Rooks

MB 01323 Trükikoja „Tartu Kommunist“ trükk Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 110

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 3 (133) Laupäeval, 19. jaanuaril 1952. a. V aastakäik

Pidage meeles, armastage, uurige Iljitšit, meie õpetajat, meie juhti.

Võidelge ja võitke sise- ja välisvaenlasi — Iljitši eeskujul.

Ehitage uut elu, uut elulaadi, uut kultuuri — Iljitši eeskujul.

Iialgi ärge jätke kõrvale pisiasju töös, sest pisiasjust ehitatakse suuri — see on üks Iljitši tähtsamaid õpetusi. J. STALIN

Lenini elutöö on surematu

21. jaanuaril 1952 möödub 28 aastat inimkonna suurima geeniuse Vladimir Iljitš Lenini surmast. Oma maailmaajalooliste võitude eest on Lenini-Stalini suur partei tänu võlgu eelkõige sellele et ta on olnud ustav Lenini õpetusele, tema juhenditele. Lenini surematud ideed valgustavad nõukogude rahvale teed kommunismi poole. Lenini surematu õpetus valgustab kogu töötavale inimkonnale teed võitluses imperialismi ikkest vabanemise eest, näitab ära inimühiskonna arenemise seadusepärasused ja perspektiivid, innustab suure usuga proletaarse revolutsiooni vältimatusse ja lõplikku võidusse metsiku kiskja — imperialismi üle.

V. I. Lenini geniaalsetes teostes, mille tundmaõppimine on eluliseks vajaduseks kommunismi ehitajaile, me leiame juhendeid, mis aitavad sügavamalt mõista kaasaegset poliitilist olukorda, selgitada meie ees seisvaid ülesandeid.

Lenini elutöö on surematu. Tema rajas meie kuulsusrikka bolševistliku partei ning kasvatas ja karastas teda. Tema juhtimisel hakkas meie rahvas ehitama maailma esimest tööliste ja talurahva sotsialistlikku riiki ning kaitses oma revolutsioonilisi võite imperialistide ja valgekaartlaste kallaletungide eest.

Koos Leniniga rajas meie parteid, juhtis rahvahulki sotsialistlikus revolutsioonis ja ehitas Nõukogude riiki seltsimees Stalin. Meie rahva ja kogu eesrindliku inimkonna suurim õnn on see, et pärast Lenini surma jäi tema elutöö jätkamine Lenini parima õpilase, sõbra ja kaasvõitleja seltsimees Stalini kindlaisse kätesse.

Kui surm katkestas suure Lenini elu, tõstis seltsimees Stalin kõrgele leninismi lipu ja viib julgelt ja otsustavalt meie rahva mööda leninlikku teed — kommunismi võidule. Lenini-Stalini suured ideed tungivad iga päevaga sügavamale laiade töörahva hulkade teadvusse, suurendades nende jõudu ning valgustades neile võitluse ja võitude teed. See leiab väljenduse teadlikus suhtumises töösse, oma kohustuste täitmisel ühiskonna ees, riigi ees. Selles on meie korra võitmatuse allikas, lakkamatute edusammude allikas meie töös.

V. I. Lenini 28-ndat surma-aastapäeva tähistab nõukogude rahvas suurte edusaavutustega, uue võimsa tõusuga kõigil sotsialistliku majanduse ja kultuuri aladel. Nõukogude rahvas peab kindlalt meeles ja viib ellu leninlikku juhendit: «Kommunism on — nõukogude võim pluss kogu maa elektrifitseerimine». Meie maal rajatakse hiiglaslikke hüdrotehnilisi ehitusi. Nende grandioossete ehituste loomisega lahendatakse suured rahvamajanduslikud ülesanded. Nende ehituste loomist alustati seltsimees Stalini initsiatiivil, kes hoolitseb väsimatult meie kodumaa hüvangu ja õitsengu eest, nõukogude inimeste töö kergendamise ja elutingimuste parandamise eest. Seltsimees Stalini initsiatiiv leidis palavat toetust kogu meie rahvalt, kes õigusega nimetab neid ehitusi suurteks stalinlikeks kommunismi-ehitusteks.

Lenini-Stalini suur õpetus avaldab üha suuremat mõju kogu maailma ajaloo käigule, annab miljoneile kapitalistliku maade töötajaile ideelise relva võitluseks oma vabanemise eest. Leninism näitab kõigi maade rahvastele tõelist teed, mis võib viia neid progressile ja õitsengule. Järgnedes Nõukogude Liidu eeskujule on sellele teele asunud rahvademokraatia maad. Kapitalistlike maade töötajad veendumad üha enam selles, et väljapääs ummikust, kuhu imperialism on viinud nende maad, on sotsialismi tee.

Rahu-, demokraatia- ja sotsialismi leeri üha uued ja uued võidud kutsuvad esile meeletu viha imperialistlike sõjaõhutajate leeris, nende härraste leeris, kes on harjunud spekuleerima ning hangeldama rahvaste vere, pisarate ja kannatustega. Taotledes visalt oma maailmavalitsuse kehtestamist ja otsides väljapääsu lahendamatuist vastuoludest, milledesse imperialistlikud riigid takerduvad üha enam, jatkavad Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa valitsevad ringkonnad oma jultunud agressioonipoliitikat. Nad jätkavad relvastatud interventsiooni Koreas, arendavad verist koloniaalsõda teiste Ida rahvaste vastu ja taotlevad Saksamaa ning Jaapani muutmist strateegilisteks sõjalisteks platsdarmideks Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade vastu. Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa valitsevad ringkonnad püüavad petta maailma avalikku arvamust juttudega, nagu tuleks neil relvastuda Nõukogude Liidu poolt ähvardava sõjalise kallaletungi ohu tõttu. Rahuliku ülesehitustöö määratu suur hoog meie maal kõneleb ilmekalt Nõukogude Liidu välispoliitika rahulikust iseloomust ja paljastab laimajaid, kes lobisevad meie valitsuse agressiivsetest kavatsustest. Nõukogude võimu ajalugu näitab, et Oktoobrirevolutsioon on loomise, uue kommunistliku ühiskonna plaanikindla ehitamise revolutsioon. Meile vaenlaste poolt pealesunnitud sõjad ainult takistasid meie suurt üritust.

Me võitleme sihikindlalt rahu eest mitte üksnes sellepärast, et meile ei ole vaja sõda, vaid ka sellepärast, et nõukogude rahvas, kes on loonud enda juures Lenini-Stalini lipu all kõige õiglasema ühiskondliku korra, peab agressiivset sõda kõige rängemaks kuriteoks inimkonna vastu, suurimaks viletsuseks kogu maailma lihtsatele inimestele.

Rahupooldajate liikumise laienemine, tema ühtsuse tugevnemine ja rahupooldajate edukas võitlus imperialistlike sõjaõhutajate vastu näitavad, et laiad rahvahulgad kapitalistlikes maades ei taha enam olla pimedaks tööriistaks nende maade valitsevate kildkondade käes.

Lenini ideed, tema töö ja võitlus elavad edasi nõukogude inimeste töös ja võitluses, kogu rahu- ja demokraatia leeri töös ja võitluses.

Meid innustab ja täidab uhkustundega teadmine, et kõik rahu- ning demokraatia leeri inimesed, kogu eesrindlik inimkond pöörab oma pilgud meie sotsialistlikule maale, leninismi kodumaale, kus esmakordselt ajaloos viidi ellu suure Lenini surematud ideed.

Meie edasiliikumist teel kommunismile tähistab Lenini suur ja võitmatu lipp. Võitluses kommunistliku ühiskonna ülesehitamise eest koondub nõukogude rahvas veel tihedamini oma armastatud Lenini-Stalini partei ümber, meie võitude innustaja ja organiseerija, leninismi lipukandja suure Stalini ümber.

N. V. Gogoli 100. surma-aastapäeva eel

N. V. Gogoli 100. surma-aastapäeva tähistamise korras toimub TR Ülikoolis rida üritusi, mille organiseerimine on ülesandeks tehtud erilisele komisjonile, eesotsas teadusala prorektor sm. E. Martinsoniga.

Möödunud laupäeval täpsustas komisjon N. V. Gogoli surma-aastapäevale pühendatud teadusliku sessiooni kava.

Teaduslik sessioon viiakse läbi TR Ülikooli ja Eesti NSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudi ühise üritusena. Ülikooli vene kirjanduse kateedri õppejõududelt on sessiooni kavas 2 ettekannet, TA keele ja kirjanduse Instituudi poolt ettekanne teemal «Gogol eesti keeles.» Peale selle on ettekandeid vene kirjanduse ringi liikmeilt-üliõpilasilt.

Komisjon kuulas ära ka TRÜ Pearaamatukogu direktori sm. Hiire aruande Gogoli näituse organiseerimise käigust, kus selgus, et TRÜ Pearaamatukogus on terve rida huvitavaid eksponaate, mis näituse mitmekülgseks ja huvitavaks lubavad kujundada.

Lenini päevade eel

21. jaanuaril avatakse Tartus mälestussammas töörahva suurele juhile ja õpetajale V. I. Leninile, mille avamisest võtab osa ka ülikooli kollektiiv. Kõigil TRÜ õppejõududel, üliõpilastel, teenistujail ja töölistel koguneda 21. jaanuaril kell 16 ülikooli peahoone juurde, kust siirdutakse ühises kolonnis EPA Peahoone juurde mälestussamba avamisele.

22. jaanuaril k. a. kell 17 toimub TRÜ aulas pidulik leinakoosolek, pühendatud V. I. Lenini 28. surma-aastapäeva tähistamisele.

TRÜ eksamisessioonilt

Tehti kõik heaks kordaminekuks

Ajaloo-keeleteaduskonna III kursuse üliõpilased sooritasid neil päevil saksa keele eksami.

Eesti keele osakonna üliõpilastel oli see käesoleval eksamisessioonil eksamiks, mis nõudis põhjalikku ettevalmistamist. Põhjalikku tööd kroonis ka edu — enamik üliõpilasi vastas hindele «väga hea» (Karelson, Möller, Parbo, Märtman jt.).

Heade tulemustega sooritasid eksami ka loogika-psühholoogia- ja ajalooosakonna üliõpilased, kuigi siin kõrgeima hinde protsent oli juba tunduvalt väiksem. Kõrgeimale hindele vastasid loogika-psühholoogiaosakonna üliõpilased Kuum, Kivimägi ja Toomsalu, ajaloo osakonnast Märtin ja Kaev.

O. Maas

Lõpetame edukalt

Arstiteaduskonna I kursus on asunud pingelisele eksamite sooritamisele.

Kuigi eksamisessioon pole lõppenud, on rida üliõpilasi sooritanud eksamid ennetähtaegselt. Nii sooritasid ennetähtaegselt eksami keemias hindele «väga hea» A. Truupõld, K. Põder ja P. Pärnamägi.

Väga hästi õiendasid eksami veel keemias R. Ridala, V. Roosleht, H. Vildek ja M. Jaek.

Normaalse anatoomia eksamil näitasid häid teadmisi H. Fisch, R. Markovitš, G. Avramenko jt.

Kuid leidub veel üliõpilasi, kes ei suhtu täie tõsidusega arvestustesse ja eksamitesse kui aruandesse tehtud tööst semestri jooksul. Näiteks ei olnud võimelised sooritama arvestust marksismi-leninismi alustes üliõpilane Kaalep ja kommunistlik noor Antla.

E. Viira

Tiigi tänava ühiselamus

Eksamisessiooni eel on Tiigi tänava ühiselamu täis tõsist töömeeleolu. Õppetoas ja elutubades istuvad konspektide ja õpperaamatute taga sajad teadusejanulised noormehed ja neiud, kogudes päev-päevalt, tund-tunnilt üha uusi teadmisi ühiskonnateaduste ja oma eriainete alalt.

Kuuekümneviiendas toas õpib õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane Heino Siigur poliitilist ökonoomiat. Selle aine vastu tunneb ta erilist huvi. Aine omandamist teostab ta kindla päevase tööjaotuse alusel, mis näeb ette õppimise, puhkuse ja kordamise. Päeva jooksul õpitu kordamist ja omandatu vastastikust kontrollimist teostab H. Siigur igal õhtul koos oma kursusekaaslase V. Krinaliga. Sellise kavakindla töömeetodi juures on H. Siigur saavutanud seni eeskujulikke töötulemusi — tema õpinguraamatus on ainult «väga head».

Samas toas valmistub ajaloo-keeleteaduskonna II kursuse üliõpilane Endel Nõmm vene nõukogude kirjanduse eksamiks. Olles lõpetanud loengumaterjalide läbitöötamise, alustas ta ainealaste brošüüride, artiklite ja retsensioonide lugemist. E. Nõmme loengukonspekti iseloomustab hea süsteem ja asjalik ainejaotus, mis tunduvalt kergendab tal aine püsivat omandamist.

Kuuekümneneljandas toas õpivad VI kursuse arstiteadlased K. Vilberg lastehaigusi ja R. Silla psühhiaatriat.

Neid aineid lugesid vastavalt dots. Kaur ja prof. Karu, kes illustreerisid oma loenguid kujukate näidetega elust ja oma tugevast tööpraktikast. See teeb aine huvitavaks ja üliõpilastele meeldivaks.

J. Mitt

Partei elu

Tõsisemat tähelepanu poliitinformatsioonile

Kui 1951. aasta veebruaris moodustati matemaatika-loodusteaduskonna parteigrupp, siis kuulus sellesse ainult 4 inimest, kellest 2 olid üliõpilased.

1951. aasta sügissemestri alguseks, kui parteigrupp moodustati ümber parteialgorganisatsiooniks, oli tema liikmete arv kasvanud juba kümnele. Liikmete arvu suurenemise tõttu ja selle tõttu, et algorganisatsiooni uueks sekretäriks valiti sm. Perk, elavnes teaduskonna ulatuses tehtav parteiline töö tunduvalt. Üheks selliseks poliittöö vormiks, millele partei algorganisatsioon on pööranud erilist tähelepanu, on poliitinformatsioonid.

Poliitinformatsioonid etendavad meie kõrgemates õppeasutustes üliõpilaste ideelispoliitilise taseme tõstmisel tähtsat osa. Poliitinformatsioonide peamiseks eesmärgiks on avardada üliõpilaste poliitilist silmaringi ning tõsta nende huvi ja aktiivsust poliitiliste küsimustega tegelemisel. Poliitinformatsioonid peavad hoidma üliõpilasi kursis aktuaalsete poliitiliste päevaprobleemidega, peavad selgitama ajakohaste poliitiliste sündmuste najal Nõukogude Liidu valitsuse ja meie kommunistliku partei poliitikat. Kui kodanlikkudes riikides püütakse laiemaid rahvahulki eemale hoida ja isoleerida tegelemisest poliitikaga, siis sotsialistliku korra juures, vastupidi, püütakse iga kodaniku poliitilisi teadmisi arendada ja avardada.

Eriti kehtib see aga üliõpilaste kohta. Praegused üliõpilased moodustavad juba aasta, kahe või kolme pärast, olles lõpetanud ülikooli, meie rahva kõige harituma osa. Peale oma spetsiaal-alaste teadmiste peavad nad hästi mõistma antud etapil Nõukogude riigi ees seisvaid ülesandeid ja kohandama neile ülesandeile iga sammu oma tegevuses. Nad peavad olema valmis ka ideeliselt kaitsma kodumaad, otsustavalt ja oskuslikult tagasi lööma kõik kodanlike ideoloogide kallaletungid meie ühiskondlikele suhteile. Et meie üliõpilased neid oskusi omandaksid, selleks peavad kaasa aitama poliitinformatsioonid.

Meil, matemaatika-loodusteaduskonnas, on poliitinformatsioonide organiseerijaks ja kontrollijaks määratud üks parteiorganisatsiooni liige. Kuna meie teaduskonnas on kokku 24 poliitinformaatorit, siis on igas osakonnas 4—5 poliitiformaatori kohta kinnitatud üks poliitinformaatoritest vanemaks, kes on kohustatud kontrollima ja jälgima teiste oma osakonna poliitinformaatorite tööd. Peale selle on meie teaduskonnas kehtestatud selline kord, et ka kateedrijuhatajad kontrollivad oma kateedri liikmete-poliitinformaatorite tööd ja abistavad neid oma metoodiliste juhtnööridega.

Möödunud semestril teostati ülikooli parteibüroo poolt meie teaduskonna poliitinformatsioonide kontroll. Kontrollimisel avastati terve rida puudusi. Teaduskonna parteialgorganisatsioon arutas kontrollimise tulemusi lahtisel parteikoosolekul, kusjuures võeti vastu üksikasjalik otsus. Selles otsuses palutakse muuhulgas TRÜ parteibürood läbi viia poliitinformaatorite jaoks instruktaažid regulaarselt iga läbivõetava teema kohta ja tõsta poliitinstruktaažide taset, nii et nad oleksid elavad ja huvitavad. Parimaks instruktaažiks möödunud semestril, nagu väidavad eranditult kõik poliitinformaatorid, oli sm. Brandti poolt antud instruktaaž kommunismi suurehituste kohta.

Poliitinformatsioonide olukord oli arutusel ka ülikooli parteibüroos, kus vastuvõetud otsus tuleb lähemal ajal läbiarutamisele teaduskonna poliitinformaatorite nõupidamisel.

P. Müürsepp

Kommunistlike noorte elu

Aktiivne igal alal

Õigusteaduskonna III kursusel on rida kommunistlikke noori, keda õppesemestrite vältel võime kohata väga mitmesuguseil ühiskondliku töö rindeil, kes aktiivselt võtavad osa kommunistliku ühiskonna kujundamisest. Samal ajal suhtuvad nad täie tõsidusega õpetöösse, valmistudes alati korrapäraselt praktikumideks ja seminarideks. Järjekindel töö semestri vältel kindlustab aga head tulemused eksamisessioonil.

Eksamilaua taha asub komm. noor Lehte Riisenberg III kursuse komsomolibüroo liige, ÜTÜ õigusteaduskonna osakonnanõukogu sekretär, aktiivne isetegevuslane.

Sm. Riisenberg teab, et ainult Nõukogude kord võimaldas talle õppimise ülikoolis ja sellepärast otsustas ta juba esimesest kursusest alates õppida ainult hästi ja väga hästi. Vaadeldes tema õpinguraamatut, näeme, et Lehte on täitnudki oma lubaduse, sest siit leiame ainult «väga häid».

Rahulikult võtab sm. Riisenberg pileti ja hakkab vastamiseks ette valmistuma. See ei võtagi talt kuigi palju aega, sest aine on nii tuttav, kõik on nagu silme ees. Vaja on vaid fakte süstematiseerida ja õigesse järjekorda lükkida. Juba asub ta dotsent Mällile vastama, kes eksamineerib kursust finantsõiguses. Esimene küsimus — nõukogude finantssüsteemi erinevus kodanlike maade finantssüsteemidest — lahendatakse sm. Riisenbergi poolt dialektilise materialismi seisukohtadest lähtudes. Vastus on selge, sorav ja loogiline, millega eksamineerija täielikult on rahuldatud. Ka järgmised küsimused — krediitide avamine vabariiklike ja liidu eelarvete järgi, kasumieraldised ning eripankade struktuur — lahendatakse õigesti. Dotsent Mälli poolt esitatud lisaküsimustele vastab sm. Riisenberg kindlalt ja õigesti, ning eksam ongi lõppenud. Järjekordne «väga hea» kantakse sm. Riisenbergi õpinguraamatusse. Kerge puna põskedel lahkub ta eksamiruumist.

Hindele «väga hea» sooritas ta ka haldusõiguse ja poliitilise ökonoomia eksami.

Poliitilise ökonoomia eksamiks valmistudes oli raskusi üliõpilasel L. Kaaramaal. Sm. Riisenberg ulatas temale abistava käe ja koos kõiki probleeme põhjalikult läbi arutades, sooritas ka sm. Kaaramaa poliitilise ökonoomia eksami hindele «väga hea».

Alati leiab sm. Riisenberg aega teiste abistamiseks, kui on tekkinud mõni raskem probleem. Tematäolisi eesrindlikke üliõpilasi leidub õigusteaduskonna III kursusel veelgi. Mainitagu siin vaid seltsimehi A. Langi, B. Hiiret, A. Kalmet jt.

A. Vain

Väitekirjade kaitsmine

Tartu Riikliku Ülikooli aulas toimus 18. jaanuaril TRÜ Õpetatud Nõukogu avalik koosolek, mille päevakorras oli Tartu Riikliku Ülikooli aspirandi Enn Hendriku p. Koemetsa väitekirja «Uuskantliku loogika reaktsiooniline olemus» kaitsmine filosoofiateaduste (loogika alal) kandidaadi teadusliku kraadi saamiseks. Ametlikkudeks oponentideks olid prof. farmaatsiateaduste doktor N. Veiderpass ja prof. bioloogiateaduste doktor A. Vaga.

Mõlemad dissertandid tunnistati Õppenõukogu poolt kandidaadi teadusliku kraadi vääriliseks.

I. V. Pavlovi õpetuse rakendamine Tartu Riiklikus Ülikoolis

I. P. Pavlovi õpetus omab erakordse tähtsuse nii meditsiinile, bioloogiale kui ka psühholoogiale ja pedagoogikale, avades mõõtmatud perspektiivid teadusliku uurimistöö arendamiseks ja rakendamiseks praktikas nendes teadusharudes ning andes kindla aluse materialistlikule maailmavaatele. TRÜ füsioloogiakateeder on oma senises töös kindlalt toetunud akadeemik I. P. Pavlovi õpetusele, nähes oma esmajärgulist ülesannet kõigepealt Pavlovi õpetuse tundmaõppimises ja omandamises, et selle rakendamisega õppetöös süvendada õppiva üliõpilasnoorsoo materialistlikku maailmavaadet. Kateedris teostatakse õppe- ning teadustöökku tööd lähtudes Pavlovi õpetuse alustest. Loengutel ja üliõpilaste praktilistel töödel on toodud sisse Pavlovi klassikalised katsed nii kõrgema ergulise tegevuse kui ka seedimisfüsioloogia alalt. Kateedri juhataja ja kaastöölised on asunud Pavlovi füsioloogia alal lähemasse kontakti kliinikutega ja tervishoiu osakonnaga. Kateedri liikmete poolt on viidud läbi ka ulatuslik töö Pavlovi õpetuse populariseerimise alal.

Nõukogude füsioloogia arengus on eriliselt tähtis koht ajaloolisel teaduslikul sessioonil, mis peeti NSVL TA ja MTA poolt 1950. a. suvel ja mis oli pühendatud akadeemik I. P. Pavlovi füsioloogia õpetuse probleemidele.

Nimetatud sessiooni otsuste elluviimine moodustab ühe tähtsama ülesande Nõukogude Liidu teaduslikele töötajatele.

Ühendatud sessiooni otsuste elluviimise organiseerimiseks moodustati NSVL Teaduste Akadeemia juures akadeemik I. P. Pavlovi füsioloogia õpetuse probleemide Teaduslik Nõukogu, kes oma mitmekesises töös teostab juhtimist Pavlovi õpetuse juurutamise alal nõukogude meditsiini ja teistesse teadusaladesse. Oma järjekordse ülesandena organiseeris nimetatud nõukogu mitmete füsioloogiakateedrite tööga tutvumise.

Teadusliku nõukogu esimehe akadeemik K. M. Bõkovi ettepanekul otsustati nõukogu VI sessioonil ära kuulata ka TRÜ füsioloogiakateedri ettekanne pedagoogilise tegevuse ja teadusliku uurimistöö kohta kateedris.

Kateedri tööga tutvus Pavlovi nimelise füsioloogia instituudi teaduslikest töötajatest koosnev komisjon 15.—18. okt. 1951. a.

Teadusliku Nõukogu VI sessioonil 20.—24. nov. 1951. a., kust võtsid osa TRÜ rektor prof. F. Klement, TRÜ partei-algorganisatsiooni sekretär sm. Kõõrna ja TRÜ füsioloogiakateedri juhataja prof. E. Käer-Kingisepp, esines teiste füsioloogia kateedrite kõrval ka TRÜ füsioloogikateeder.

Ettekannetele kateedri juhataja ja komisjoni liikmete poolt järgnes arutlus kateedri töö ja edasiste tööperspektiivide kohta. Teadusliku Nõukogu seisukohad TRÜ füsioloogia kateedri töö kohta fikseeriti otsustes, mis 14. dets. kinnitati NSVL Teaduste Akadeemia Presiidiumi poolt.

TA akadeemik Pavlovi füsioloogia-õpetuse probleemide teadusliku nõukogu otsustes tunnistatakse TRÜ füsioloogiakateedri õppeprotsess ja teaduslik töö põhiliselt rahuldavaks. Otsus märgib tunnustavalt kateedri tööd Pavlovi õpetuse populariseerimise ja Pavlovi õpetuse aluse terminoloogia alal, kuigi rõhutab ka ühtlasi, et ni propaganda kui populariseerimise alal kateeder ei ole asunud juhtivale positsioonile.

Otsustes märgitakse puudusena ka asjaolu, et füsioloogiakateedri juhataja ei ole asunud aktiivsesse võittusse antipavlovlikkude tendentsidega professor-õpetajaskonnas TRÜ-s, ei ole teinud kriitikat ebateaduslikkude suundade vastu füsioloogias. Kateeder ei teosta aktiivset võitlust Pavlovi õpetuse juurutamise eest arstiteaduskonna teoreetiliste ja kliiniliste kateedrite teaduslikusse tegevusesse.

Nõukogu otsustes märgitakse ka TRÜ rektoraadi vähest tähelepanu füsioloogia kateedri töö ja Pavlovi õpetuse suhtes. Tartu Riiklikus Ülikoolis on puudunud laiaulatuslik metodoloogiline töö.

Pavlovliku füsioloogia laiaulatuslikuks väljaarendamiseks nii õppe- kui teaduslikus töös omavad suurt tähtsust teadusliku nõukogu poolt vastu võetud ettepanekud, millest TRÜ füsioloogiakateedri seisukohalt väärivad suurt tähelepanu: pedagoogiliste normide vähendamine füsioloogia kateedrites, loenguassistendi koha loomine, füsioloogia kateedri varustuse täiendamine, katseloomade baasi laiaulatuslik väljaarendamine. Eriti aga peab mainima erisuunalise teadusliku uurimislaboratooriumi asutamise küsimust füsioloogiakateedri juurde. Soovitatavaks suunaks asutatavale laboratooriumile peeti kõrgema ergulise tegevuse farmakoloogiliste mõjustuste uurimist.

Nende ettepanekute elluviimisel avarduvad tunduvalt võimalused pavlovliku füsioloogia alal töötajaile TRÜ-s. Otsustest, mis ulatuvad aga palju kaugemale kateedri piirest, tuleb nimetada juhtivate füsioloogide kutsumist Tartusse ettekannetega Pavlovi õpetuse põhiliste probleemide alal, samuti tuleb tähtsaks pidada laiaulatusliku metodoloogilise töö (seminarid professor-õpetajaskonnale jm.) ja diskussioonide organiseerimist printsipiaalsetes ideoloogilistes küsimustes TRÜ rektoraadi poolt.

Kõigiks nendeks üritusteks on TRÜ rektoraadi ja füsioloogiakateedri poolt välja töötatud ulatuslik projekt nii füsioloogiakateedri töö kui ka Pavlovi õpetuse edasi arendamiseks Tartu Riiklikus Ülikoolis. Nendest üritustest võib esile tõsta laiemaid ringkondi haarava Pavlovi komitee moodustamist, kelle ülesandeks jääks kogu ulatusliku organisatsioonilise töö koordineerimine ja juhtimine.

Prof. E. Käer-Kingisepp,
füsioloogiakateedri juhataja

TR Ülikooli juubeli auks korraldatava kirjandusvõistluse puhul

Tartu Riikliku Ülikooli läheneva 150-nda aastapäeva tähistamiseks kuulutavad TRÜ juubelikomisjon, TRÜ Ametiühingukomitee ja kirjandusring välja jutustuste, luuletuste, massilaulude, näidendite ja elavlehtede võistluse.

Võistlus toimub järgnevate tingimuste alusel.

1. Võistlusest võivad osa võtta kõik TRÜ kollektiivi liikmed — üliõpilased õppejõud, töölised ja teenistujad.

2. Võistlusele saadetavad tööd peavad olema pühendatud Tartu Riikliku Ülikooli 150. aastapäevale, valgustama meie Ülikooli ajalugu või tema tööröömsat tänapäeva, tooma esile meie kollektiivis toimuvat võitlust uue inimese kasvatamise eest, kodanlike igandite vastu, nõukogude teaduse uute võitude eest.

3. Laulu tekstid, mis esitatakse võistlusele, peavad olema sobivad viisistamiseks. Samuti jäetakse võistlusest osavõtjaile võimalus laulu tekstide viisistamiseks omal algatusel, kusjuures esitatavad viisid auhinnatakse eraldi.

4. Võistlusele esitatavad tööd ei tohi olla varem avalikult ette kantud ega trükis avaldatud.

5. Võistlustööde pikkus pole piiratud.

6. Võistlustööd tuleb esitada kirjutatuna paberi ühele küljele loetava käekirjaga või masinakirjas. Võistlustööd võivad olla kas eesti või vene keeles.

7. Võistlustööde esitamise tähtpäev on 1. a p r i l l 1952. a. Käsikirjad, mis on varustatud autori märgusõnaga ja millele on lisatud sama märgusõnaga kinnine ümbrik, mis sisaldab autori õige nime, töökoha ja aadressi, tuleb lasta selleks ülesseatavasse kasti, mille asukoht teatatakse hiljem.

8. Esitatud tööde läbivaatamiseks ja hindamiseks on moodustatud žürii, kes iga tööde liigi osas jagab välja 3 rahalist auhinda. Sobivate tööde puudumisel on žüriil õigus ka auhindu jätta välja andmata.

9. Auhinnatud võistlustööde avaldamise eesõigus kuulub ajalehele «Tartu Riiklik Ülikool» ja TRÜ Kirjandusringi laualehele «Loov Mõte».

TRÜ juubelikomisjon
TRÜ Ametiühingukomitee
TRÜ Kirjandusring

Muljeid „Muinasjutt tõest" lavastuse puhul RT „Vanemuises"

Noorte lavajõudude vabariikliku ülevaatuse käigus esietendus 29. dets. 1951. a. RT «Vanemuises» M. Aligeri dramaatiline poeem «Muinasjutt tõest».

«Muinasjutt tõest» on ere ja haarav lavateos leninliku komsomoli tulihingelisest kasvandikust, Nõukogude Liidu kangelasest Zoja Kosmodemjanskajast, kelle mälestus on püha kõigile nõukogude inimestele. Ühtlasi antakse siin suur üldistus stalinliku sugupõlve miljonitest noortest, kes on igal ajal valmis andma kodumaale kogu oma jõu, ja kui vaja, ka elu.

Zoja vastutusrikkas osas esineb noor näitleja Ellen Kaarma. Ta mängus pole midagi võltsi ega teeseldut. Kaarma Zoja ei ole erandinimene, vaid tavaline nõukogude tütarlaps, kümnenda klassi õpilane, kelle kangelaslikkuse põhjus on selles, et ta on stalinliku ajastu noor. Võimas nõukogude patriotism, tohutu suur eluarmastuse jõud täidab ta südant ja soojendab ta mõtteid. Näeme Zojat kevadel, enne sõja puhkemist, ehtsast eluröömust pulbitsevat noort. Esimese sõja-aasta suve ja sügise elab Zoja nii, nagu kõik Moskva koolide vanemate klasside õpilased: abistab viljakoristustöödel, kustutab süütepomme ja kadestab igaüht, kes läheb rindele. Kui aga algavad karmid oktoobrilahingud Moskva all, läheb ta ka ise rindele. Zojast saab partisan. Kõige selgemini avaldub Zoja tulihingeline karakter, tõusevad esile ta iseloomu üllad jooned stseenis komsomolikomitee sekretäriga. Veendume, et Zoja ei kanna asjatult kommunistliku noore märki, et talle võib usaldada ka kõige raskema ülesande.

Edasi näemegi, et ka kõige raskema ülesande täidab Zoja kangelaslikult. Ta satub sakslaste kätte. Teda piinatakse, pekstakse; uhke jõuga talub ta kõike mehiselt. Oma viimse hetke elab ta nagu ikka kogu selle täiuses, usuga ellu, tõesse, kogu õnnetundega, mis on omane nõukogude inimesele.

Zoja oli õnnelik, et sureb oma rahva eest, nende eest, kes jäid Moskvasse, nende eest, kes võitlevad rindel, nende eest, kes elavad, kui teda enam ei ole — meie eest.

Vaadates seda lavateost, ütleb iga nõukogude noor: «Tahan kasvada sama julgeks, kindlaks ja murdumatuks nagu olid sina, Zoja.»

Zoja mälestus annab meile jõudu elada tõele, kodumaa ja rahva heaks, aitab meid minna ikka edasi.

Kaalugem igaüks karmilt, kas me senini täitsime kõik, mis jäeti meie hoolde? Kas me oleme läinud ikka edasi? Näidakem seda heade tulemustega eksamisessioonil!

Parimaks näitajaks siin on meie, noorte, töövõidud tehastes ja kolhoosides ning meie saavutused õppetöös, väsimatu püüd anda kogu oma jõud, kogu oma tahe meie õnneliku tuleviku ehitamisele.

A. Pahplum

Meile kirjutatakse

Tunniplaanid olgu koostatud täpselt

Niihästi talvisel kui ka suvisel õppetöö vaheajal on õppeosakond, teaduskonnad ja üksikud kateedrid mures tunniplaanide koostamisega.

Kui arvestada seda, et mitte üksi õppeosakonna ja teaduskondade ametnikud, vaid ka üksikute kateedrite õppejõud peavad nädalaid selleks aega kulutama, et mainitud ülesannet rahuldavalt lahendada, siis ei ole ülearune; kui sellest küsimusest ka avalikult juttu teha.

Mõtete vahetamine ja üksteisele kogemuste edasiandmine oleks siin teretulnud, et säästa kasvõi murdosa sellest energiast ja ajakulust, mida seni on paljudel puhkudel viljatult raisatud.

Olen mitme aasta kestel katsunud füüsikakateedris seda ülesannet võimalikult ratsionaalselt teostada ja olen saavutanud ka märgatavat edu, kuid vaatamata sellele kulub nii suurel kateedril vähemalt 3—5 tööpäeva, et semestri tunniplaani vastuvõetavalt esitada.

Kui aga mõnepäevase töö järele tunniplaan on koostatud ja seda hakatakse üksikute osakondade ja kursuste tunniplaanidele laiali kandma, siis selgub, et selles esineb ränki vigu...

Mõni üldülikooliline aine on kokku sattunud teise üldülikoolilise ainega (nagu seda juhtus sügissemestril), või jälle mõnda üldülikoolilist ainet on vähem märgitud või valesti märgitud, või mõni kursus teisega ära vahetatud (nagu seda juhtus äsja) jne.

Kui arvestada kahe kõrgema õppeasutuse suurt kateedrite arvu ja õppeja abiõppejõudude hulka, kes selle küsimusega tegelevad, siis alles selgub kui palju üldiselt kulub nende «paranduste» tegemiseks väärtuslikke töötunde, mida saaks kasutada ka teadusliku töö plaanide täitmisel või õppetöö taseme tõstmisel. Üks kõige halvem külg nende «paranduste» tegemisel on see, et põhjustab üksikute kateedrite ja vahel koguni ka ühe ja sama kateedri õppejõudude vahel arusaamatusi, sest keegi ei taha enam oma valmis tööd naabri eksimuse või tähelepanematuse tõttu uuesti korrata.

Et tulevikus neid pahesid vältida ja õppejõudude kasinat tööaega võimalikult kokku hoida, siis tuleks õppeosakonnal veelgi rangemalt nõuda tunniplaanide esitamist täiesti kindlas järjekorras. Üleülikoolilised kateedrid tuleksid järjestada selle järele, mida enam kursusi nad haaravad ja mida suuremate üliõpilaste gruppidega korraga nende õppejõud töötavad.

Kindlas järjekorras esitatud tunniplaane ei ole kohustatud kontrollima mitte üksi õppeosakond, vaid ka vastavad dekanaadid ja üleülikoolilised kateedrid, et avastada juba varakult vigu ning sisulisi kui ka tehnilisi eksimusi.

Üleülikooliliste ainete tunniplaanide järele esitab kolme-nelja päeva jooksul oma tunniplaani füüsikakateeder ja selle järele keemia kateedrid jällegi kindlas järjekorras, mille määrab üliõpilaste arv, mida üksik kateeder õppetöös haarab jne. Niisugune kindel kord tagab kiire ja vigadeta asjaajamise ja võimaldab tunniplaanidest seniste puuduste («aknad», töö kandumine hilisõhtule jne.) kõrvaldamist.

Neil kateedritel, kelle tunniplaanide koostamine on lihtsam, tuleb paar päeva oodata seni, kui «vaevarikkamad» oma ülesandega lõpule jõuavad. Ei tuleks käia põhimõtte järgi, mille möödunud õppeaastal üks keemiakateedri õppejõud püstitas — «kes ees, see mees». Kõige kiiremini saaks oma tunniplaani esitada see kateeder, kelle õppejõudude koosseis, kui ka õppetööst osavõttev üliõpilaste rühmade arv on minimaalne. Kuid kui lähtutakse sellest põhimõttest, siis ei saaks suured kateedrid oma tööplaane korralikult koostada.

J. Reinet,
füüsikakateedri van. õpetaja

Vahetame kogemusi

Kuidas ma õpin

Eksamisessioon on üliõpilastele nende töö ja teadmiste kontrolliks, oma pingelt on ta kõige vastutusrikkam ja raskem periood õppeaastas. Tunda end täna kodus keskaja sügavustes, sooritada homme eksamit juba kirjandusajaloos, ülehomme aga esineda hellenismi eriteadlasena — see nõuab korrapärast tööd kogu semestri vältel, erilist pinget aga just eksamisessioonil.

Minu õpingute esimeseks lüliks on töö semestri vältel. Asudes uue õppeaine juurde, tutvun ma juba semestri algul olemasolevate õpikutega: minu konspekt ei tohi kujuneda õpiku kordamiseks, vaid annab ainult neid materjale, mille kohta puudub vastav õpik. Konspekti töötan läbi perioodiliselt alateemade kaupa, lugedes sellele lisaks vajalikku kirjandust ja allikmaterjale. Erilist rõhku panen seminaride, kollokviumide ja praktiliste tundide ettevalmistamisele. Ma ei pea otstarbekohaseks tähtsama esiletõstmist konspektidest ja õpikuist «kriipsutamise» abil, vaid koostan selleks lühikese koondkonspekti, kuhu koondan konspekteeritu, allikmaterjalide ja kirjanduse põhipunktid. Sellisel viisil suudan kergemini mällu suruda nimesid ja daatumeid, lisaks sellele oman nüüd kondikava läbivõetud materjalidest.

Teisiti tuleb muidugi tööd organiseerida keelte õppimise juures, mis vajavad lihtsalt igapäevast aine korralikku omandamist. Kuid vähe on päheõpitud grammatikareeglest ja sõnavarast — keelt saab õppida vaid praktilise treeningu teel. Kunagi ei tohi häbeneda elavat kõnet võõras keeles, ehkki see algul on õige konarlik. Kasutan isiklikult iga võimalust vestlemiseks vene seltsimeestega. Suur tähtsus keelte õppimisel on kirjanduse lugemisel, mille abil ma täiendan just oma passiivset sõnavara.

Eksamisessioonil kordan õpitud materjale algul konspekti ja õpiku, hiljem koondkonspekti abil. Lisaks sellele koostan õpitust ülevaatlikud tabelid, mis võimaldavad ainet kergesti süstematiseerida.

Sageli küsitakse, kas ei sega mind õppetöös mu ühiskondlik töö — töötan ajaloo-keeleteaduskonna komsomoli algorganisatsiooni sekretärina. Võin vaid vastata ühte: ühiskondlik töö õpetab õppima, võimaldab mul kasutada õpitut praktikas, samuti on meie tänapäev ise parimaks õpikuks, eriti veel ühiskonnateaduste ja ajaloo osas. Lisaks sellele on ühiskondlik töö üheks aktiivse puhkuse vormiks. Edu saavutame aga ainult töö ja puhkuse harmoonilisel ühendamisel — õppida õigel ajal ja puhata küllaldaselt, nii suudan ma täita oma ülesandeid.

Avaldan oma kirjutuse mõttevahetuse korras, et tutvustada kaasüliõpilasi oma töömeetoditega, samuti aga õppida uute kirjutuste kaudu töökaaslaste kogemusi, et neid rakendada oma töös. Arvan, et oleks aeg üle minna õppejõudude artiklitelt «Kuidas õppida», õppijate enda artiklitele — «Kuidas ma õpin».

Leonart Eiber,
ajaloo-keeleteaduskonna II kursuse üliõpilane

К столетию со дня смерти Яна Коллара (1798 — 1852)

24 января исполняется 100 лет со дня смерти выдающегося чешского поэта и ученого Яна Коллара. Имя Коллара известно далеко за пределами его родины. Память этого великого деятеля чтят передовые люди всех стран.

Ян Коллар вырос и жил не в свободной Чехии. Его соотечественники томились под властью австро-венгерской монархии. Но после разгрома русской армией наполеоновских полчищ в Европе начинается невиданный размах национально-освободительного движения угнетенных народов, и прежде всего западных и южных славян, находившихся под гнетом Австро-Венгрии и Турецкой империи.

Ян Коллар был одним из идейных вдохновителей этого движения. Его поэзия проникнута пафосом национально-освободительной борьбы против угнетателей чешского народа. Коллар призывал славян объединиться в патриотическом движении за национальную независимость. Одно из лучших его художественных произведений — поэма «Дочь славы» (1824) — посвящено этой теме, причем Коллару были чужды реакционные идеи панславизма — теории объединения славян под эгидой двухглавого орла русского самодержавия. Коллар мечтал о республиканском строе будущих свободных славянских стран.

Яну Коллару принадлежат также большие заслуги в научной области. Вместе со своими товарищами по науке — Ганкой, Шафариком, Челяковским, Срезневским и другими Коллар внес значительный вклад в изучении славянской филологии. Будучи профессором славяноведения в Венском университете, Коллар боролся за возможность публиковать свои труды на родном чешском языке. Конечно, «Императорский университет» не оказывал ему в этом отношении никакой поддержки, и Коллар был вынужден обращаться за финансовой помощью к частным лицам.

В Фундаментальной библиотеке Тартуского Государственного Университета имеются интересные архивные материалы по этому вопросу. В рукописном отделе библиотеки хранится письмо Коллара, датированное 16 октября 1850 года, к берлинскому банкиру Мендельсону с просьбой о финансовой помощи в размере 1000 талеров, необходимых Коллару для напечатания его труда «Славянская Старо-Италия». Мы не знаем, выдал ли Мендельсон эти деньги, но известно, что книга вышла в свет три года спустя, т. е. уже после смерти автора. Между прочим, в фондах фундаментальной библиотеки в Тарту имеется один экземпляр этой книги (на чешском языке), ставшей теперь большой редкостью: Jan Kollar. «Staroitalia Slavjanská». Ve Vidni. 1853. (Ян Коллар, «Славянская Старо-Италия». Вена. 1853 г.). Это обширное (884 страницы большого формата) историко-филологическое исследование о южных славянах, обобщающее многолетние разыскания Коллара по этому предмету и являющееся как бы посмертным памятником чешскому ученому-патриоту.

Б. Егоров

Toimetaja
J. Feldbach

MB 01342 Trükikoja „Tartu Kommunist" trükk Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 215

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 4 (134) Laupäeval, 16. veebruaril 1952. a. V aastakäik

Edasi uutele saavutustele

7. veebruaril algas õppetöö 1951/52. õppeaasta kevadsemestril, ülikooli juubeliaasta otsustaval semestril. Selja taga on käesolevast õppeaastast 5 kuud pingelist tööd ning me võime konstateerida, et kogu kollektiivi jõupingutused on andnud tõhusaid tulemusi. Sellest kõnelevad eelkõige möödunud eksamisessioni kokkuvõtted: eksamid kulgesid plaanikindlalt ning vajalikul ideelis-poliitilisel tasemel, eksamitele ilmus 1909 üliõpilast, s. o. 94% kohustuslikust arvust, põhjusteta ei ilmunud eksameile 15 üliõpilast (0,7%). Üliõpilaste töö paranemisest ja õppejõudude nõudlikkuse kasvust kõnelevad eksameil saadud hinded. Üldainetes saadi hindeid «väga hea» — 54,9% (1950/51. õppeaastal samal semestril — 60,2%), «hea» — 37,5% (29,9%), «rahuldav» — 4,8% (7,3%), «mitterahuldav» — 0,6% (0,9%) atesteerimata jäi 2,2% (1,7%). Ühiskonnateaduste õppeainetes sooritati eksameid «väga hea» — 44,9% (53,5%), «hea» — 50,6% (33,3%), «rahuldav» — 2,2% (12,0%), «mitterahuldav» — 0,5% (0%!) atesteerimata — 1,8% (1,2%). Piisab pealiskaudsestki analüüsist, et kõnelda üliõpilaste teadmiste kasvust ja nende õiglasemast hindamisest õppejõudude poolt, kuna kasvanud on heade hinnete hulk, vähenenud väga heade arv ja reaalsem on mitterahuldavate arv, eriti ühiskonnateaduste ainetes. Selliselt kõnelevad keskmised arvud.

Bolševike partei ja isiklikult seltsimees Stalin õpetavad, et me ei tohi kunagi rahulduda üldiste arvudega, vaid analüüsides nähtusi nende detailides tuleb välja selgitada puudujääke, vigu ja lünki, et need likvideerida ja edasi minna.

Ka eksamitulemusi lähemalt vaadates näeme, et eesoleval semestril on meil teha suur töö õppetöö, üliõpilaste distsipliini ja kommunistliku kasvatustöö parandamises. Nii näiteks selgus eksamisessiooni käigus, et ajaloo-keeleteaduskonna ajaloo osakonna II kursuse üksikute üliõpilaste suhtumine õppetöösse on pealiskaudne, millest kõneleb kas või seegi asjaolu, et nõukogude kirjanduse eksamil rahuldavate hinnete arv oli 41 eksami sooritanud üliõpilaste hinnetest — 7,3% (ülikooli keskmine on 2,2%) ning ka mitterahuldavate arv 5,0% (ülikooli keskmine 0,5%). Need arvud kõnelevad suurtest puudujääkidest rühmakolmiku töös (rühmavanem M. Ariste, komsorg E. Laas, a.-ü. organisaator L. Rooma), aga ka vajadusest parandada kommunistlikku kasvatustööd üldse. Ja mitte ainult ajaloo-keeleteaduskonnas, vaid kogu ülikoolis, sest sarnaseid nähteid esines ka mujal.

Paranenud on olukord ka ülikoolis tehtava teadusliku töö osas. Terve rida kandidaadi väitekirju on valmimas, üksikud neist tulid kaitsemisele juba eelmisel semestril, ülikooli teadlased töötavad tõsiste uurimuste kallal, edukalt süvenetakse seltsimees Stalini ajaloolistesse teostesse keeleteaduse küsimuste kohta, õpitakse tundma I. P. Pavlovi ja I. V. Mitšurini eesrindlikku õpetust ja püütakse rakendada kõike seda õppe- kui ka teaduslikus töös. Väärib tunnustavalt märkimist praegu toimuv I. P. Pavlovi õpetusele pühendatud konverents, kus 26 ülikooli õppejõudu annavad aru oma töös Pavlovi õpetuse tundmaõppimisel ja rakendamisel. On vajalik, et see konverents võtaks tõsiselt oma ülesannet, ei piirduks aruannete ärakuulamise ja heakskiitmisega, vaid süvenedes tehtud töö tulemustesse bolševistliku kriitika ja enesekriitikaga avastaks puudujäägid ja näitaks tee nende parandamiseks.

Arstiteaduskonna head algatust järgides peaksid ajaloo-keele ja matemaatika-loodusteaduskonna algatusel toimuma aruande-konverentsid ka seltsimees Stalini geniaalsete teoste ja I. V. Mitšurini õpetuse rakendamisest ülikoolis. Pole põhjust rahulolumeeleoludeks, nagu oleks meil nõukogude eesrindliku teaduse rakendamisega ülikoolis kõik korras.

Tõsiseid pingutusi nõuab alanud semestril ettevalmistus ülikooli 150. juubeli tähistamiseks. Nagu tänases lehes avaldatud andmeist selgub, laekub töid juubeli koguteostesse lubamatult aeglaselt. Eriti häirib olukord ülikooli ajaloolise koguteosega, kus plaanis ette nähtud 22 teosest on laekunud kõigest 10 (nendest 4 isegi väljaspool plaani)). Koguteoste toimetajail, teaduskondade redaktsioonikolleegiumidel, dekaanidel ja kateedrijuhatajail tuleb tõhustada organiseerimistööd ja kontrolli tehtava töö üle, et tagada koguteoste valmimist juubelipidustusteks.

Hoogustamist ja tähtajalist ning täpsemat organiseerimistööd nõuab ka juubelinäituse ettevalmistamine.

Käesoleval semestril tuleb tõsiseid pingutusi teha ka Üliõpilaste Teaduslikul Ühingul, et läbi viia kõrgel ideelis-poliitilisel ja teaduslikul tasemel teaduslik konverents käesoleva aasta märtsis ja kindlustada edukas töö ülikooli juubelile pühendatud konverentsil.

Vastutusrikkad ja tõsised on ülikooli kollektiivi eelseisvad ülesanded alanud semestril. Meie ees seisab ülesanne parandada kogu tööd ülikoolis, tuginedes saavutatule edasi jõuda kõrgemale astmele. Iga õppejõu ja teadusliku ala töötaja, dekaani, kateedrijuhataja, üliõpilase, aspirandi ja teenistuja ees, mistahes töölõigul ta ka ei töötaks, seisab ülesanne põhjalikult kontrollida oma senise töö tulemused, parandada vead ja tuginedes kogu kollektiivile, õppides bolševike parteilt, rikastades ja kindlustades end marksismi-leninismi teooriaga jõuda eelseisval juubeliaasta õppesemestril uutele saavutustele.

I. P. Pavlovi õpetusele pühendatud konverents TR Ülikoolis

Füsioloogilise ja patoloogilise anatoomia kateedrite auditooriumis (Näituse 2) algas teisipäeval, 12. veebruaril I. P Pavlovi õpetusele pühendatud konverents. Konverentsi esimestel päevadel, 12. ja 13. veebruaril esinesid kateedrijuhatajad prof. E. Käer-Kingissepp, prof. E. Karu, v.õp. J. Sibul, dots. A. Seppo, prof. A. Raatma, v.õp. J. Veerma, v.õp. A. Kliiman, v.õp. M. Epler oma aruannetega Pavlovi õpetuse rakendamisest kateedrite õppe- ja teaduslikus töös.

Konverentsi töö jätkub 19. ja 26. veebruaril ja 4. märtsil k.a., mil kuulatakse ära dots. E. Raudami, prof. V. Hiie, dots. V. Savi jt. õppejõudude — kokku veel 18 aruannet.

TR ÜLIKOOLI JUUBELI EEL

Ajaloo-keeleteaduskond oma juubelikohustusi täitmas

Teatavasti võtsid ajaloo-keeleteaduskonna õppejõud ja üliõpilased möödunud kevadel endile TRÜ 150. a. juubeli puhul rea kohustusi oma töö paremustamise alal. Kuna kohustuste võtmisest varsti (23. skp.) täitub aasta, on aeg heita pilku sellele, mis võetud kohustuste osas juba ära on tehtud.

Vastavalt võetud kohustustele on kõik õppejõud TRÜ parteiorganisatsiooni toetusel püüdnud tõsta oma õppetöö ideelis-poliitilist ja teaduslikku taset. Eriti on ses suhtes silma paistnud keeleteaduslikud kateedrid, kes on vabanenud Marri valeõpetuse kammitsaist ja oma töö ümber korraldanud stalinliku keeleõpetuse vaimus. 18 seltsimeest lõpetas kevadel marksismi-leninismi Õhtuülikooli, nendest mitmed kiitusega; praegu õpib Õhtuülikoolis 19 ajaloo-keeleteaduskonna õppejõudu.

Sidemete tugevdamiseks eesrindliku nõukogude teadusega kohustus teaduskond oma õppedistsipliinide alal läbi viima vähemalt 3 üldtuntud spetsialisti külalisloengut. See ülesanne on kahjuks ainult osaliselt teostatud — kevadel toimunud prof. Tretjakovi loeng on siiamaani jäänud ainsaks ürituseks sel alal. Niisamuti on osaliselt täitmata ülesanne, komplekteerida kõik kateedrid õppejõududega vastavalt koosseisude tabelile. Reas kateedrites on vakantseid õppekohti (pedagoogika, loogika-psühholoogia, vene keele jt. kat.) ja täitmata seisab ka dekaani koht.

Teaduskonna raamatukogu olukorra parandamise eest, eriti temale koosseisu nimetamise ja ruumide taastamise eest on teaduskond mitmel korral välja astunud, kuid seni tagajärjetult. On väga karta, et teaduskonnal sel alal midagi reaalselt saavutamata tuleb juubelile vastu minna.

Enamikus kateedrites on asutud korrastama oma õppejõudude teaduslikku produktsiooni alates 1944. aastast. Paljud tööd on ajalehe ja ajakirja artiklitena ning käsikirjadena laiali; on loomulik, et vähemalt üks eksemplar neist säilitataks kateedris. Selle tööga loodavad kateedrid kindlasti juubeliks valmis olla.

Vähest aktiivsust on kateedrid siiamaani avaldanud oma profiilile vastavate teaduskondade ajaloo läbitöötamise alal TRÜ-s 1802—1951. Juubeli puhul ilmuva koguteose jaoks pidi teaduskond esitama 5 artiklit, nendest on valminud või valmimisel ainult paar. Ka ÜTÜ ringides pole märgata küllaldast huvi ülikooli ajaloo vastu, kuid lähemas tulevikus on loota sel alal elavnemist.

Teaduskonna õppejõud kohustusid kaitsma vähemalt 1 doktori- ja 5 kandidaadi-väitekirja. Nendest on siiani kaitstud 1 doktori- ja 2 kandidaadi väitekirja. Kuigi lähemal ajal on ette näha veel mõne väitekirja valmimist, on tõsiselt põhjust karta, et ka seda kohustust täiel määral täita ei suudeta. Iga õppejõud pidi trükiks ette valmistama vähemalt 1 artikli. Arvuliselt on see kohustus kogu teaduskonna kohta täidetud (trükis on ilmunud 54 artiklit), kuid ainult tänu sellele, et rida õppejõude (Käosaar, Feldbach, Laugaste, Alttoa) on esinenud mitme artikliga, kaunis rohkesti õppejõude on senini sel alal jäänud võlglasteks. Eriti suur on võlgnevus Liidu keskväljaannetesse suunatavate artiklite osas (milline kohustus lasub esmajoones dotsentidel ja professoritel).

Üliõpilaste osas võttis teaduskond endale kohustuse täiesti likvideerida põhjuseta puudumised. Sel alal on kahjuks väga vähe saavutatud. Möödunud semestri lõpul kippus õppedistsipliin mõnes õpperühmas täiesti lagunema. Parem on olukord loengute konspekteerimise osas — reas õpperühmades on see peaaegu 100%-line, kuid on ka niisuguseid õpperühmi, kus ainult üksikud üliõpilased konspekteerivad loenguid (näit. ajaloo osak. II kursusel).

Nagu sellest ülevaatest nähtub, peab ajaloo-keeleteaduskonna õppejõudude ja üliõpilaste kollektiiv end veel tõsiselt pingutama, kui ta tahab antud sõna pidada ja endale võetud kohustused auga täita. Selleks vajab teaduskond muuseas ka rektoraadilt tõhusat abi (näit. kaadrite ja ruumide osas).

A. Elango

Kirjandusvõistlus TR Ülikooli juubeli auks

TR Ülikooli 150-nda aastapäeva tähistamiseks on kuulutatud välja kirjandusliku omaloomingu võistlus. Sellel võistlusel on väga suur ülesanne. Pühendatuna meie ülikooli 150-ndale aastapäevale peavad võistlustööd kajastama kunstilises vormis ülikooli elu, tema mitmepalgelist ja töörõõmsat tänapäeva ja tema ajalugu. Noorte autorite ülesandeks on näidata nõukogude spetsialistide, teadlike kommunismiehitajate kasvatamist meie kollektiivis, tuua esile teravat võitlust igasuguste kodanlike igandite vastu.

Võistluste tingimused on välja kuulutatud ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool». Võistlus toimub jutustuste, luuletuste, massilaulude, näidendite ja elavlehtede alal. Esitatavad tööd ei tohi olla varem trükis avaldatud või avalikult ette kantud. Võistlustööde pikkus ei ole piiratud. Tööd tuleb kirjutada ühes eksemplaris kas selge käekirjaga või masinakirjas paberi ühele küljele. Võimaluse korral, näiteks masinakirja kasutamise puhul, palutakse žürii töö kergendamiseks võistlustööd esitada võimalikult 2—3 eksemplaris. Märgusõnaga varustatud käsikirjad, millele on lisatud kinnine ümbrik autori õige nime, töökoha ja aadressiga, tuleb lasta klubiruumides ülesseatud kasti.

Esitatud tööde läbivaatamiseks ja hindamiseks on moodustatud žürii, kes iga tööde liigi osas jagab välja kolm rahalist auhinda. Kogu võistluse ulatuses on auhindadeks ette nähtud 5000 rubla. Sobivate tööde puudumisel on žüriil õigus ka auhindu jätta välja andmata.

Selleks, et väljakuulutatud kirjandusvõistlus kujuneks kõrgetasemeliseks ja sellest osavõtt rohkearvuliseks, on vaja ülikooli kollektiivi kirjanduslikku omaloomingut harrastavate liikmete aktiivset osavõttu. Möödunud aastal kujunes võistlus kaunis tagasihoidlikuks ja seal ei kerkinud esile uusi silmapaistvamaid esinejaid. Auhinnaväärilisteks tunnistati tööd, mille autoreiks olid E. Niit, O. Kruus, L. Kütt, E. Teemägi. Need autorid on varemgi korduvalt esinenud ajakirjanduse veergudel ja leidnud tunnustust kirjandusvõistlustel. Ei ole kahtlust, et meie ülikoolis on veel palju teisigi loovaid jõude peale eespoolmainitute. On teada, et kirjandusliku omaloominguga tegelevad mitmed õppejõud. Kahtlemata on ka meie ülikooli tööliste, teenistujate ja üliõpilaste hulgas kirjanduslike annetega inimesi. Kirjanduslik võistlus on ette nähtud kogu kollektiivile, seepärast on vaja, et iga meie ülikooli õppejõud, üliõpilane, tööline või teenistuja, kes on tegelnud või tegeleb kirjandusliku omaloominguga, annaks oma panuse võistluste heaks kordaminekuks. Meil ei ole puudust üliõpilastest, kes tegelevad või on tegelnud omaloominguga, nagu näiteks seltsimehed A. Tolk, H. Kütt, A. Liives õigusteaduskonnast, A. Järv, R. Koppel, A. Eelmäe, L. Vaher, H. Kala jt. ajaloo-keeleteaduskonnast jne. Loetelu võiks päris pikaks kujuneda, kui üles lugeda kirjanduslike võimetega noored kõigist teaduskondadest.

Kõigil nendel ja paljudel teistel noortel tuleb kirjandusliku omaloomingu kaudu anda oma osa ülikooli juubeli tähistamiseks. Seda on õigustatud neilt ootama meie kollektiiv.

Jaan Toomla

Ettevalmistusi V teaduslikuks konverentsiks

Märkmeid ÜTÜ aktiivi nõupidamisest

11. veebr. toimus TRÜ ÜTÜ aktiivi koosolek, mille eesmärgiks oli läheneva V üliõpilaste teadusliku konverentsi ja teiste ÜTÜ tööga seoses olevate küsimuste lahendamine. Ühtlasi tõi see koosolek esile peamised vead, mis esinesid TRÜ ÜTÜ töös möödunud semestril. Nagu näitas oma kriitilises sõnavõtus TRÜ ÜTÜ Nõukogu esimees sm. Siilivask, võtab mõningate ÜTÜ ringide töökoosolekuist osa liiga vähe liikmeid, väike on osavõtjate aktiivsus ning esineb tõsiseid puudusi ettekannete juhendamises ja oponeerimises. Rahuldav ei ole ka ringides tehtav kommunistlik kasvatustöö. Sm. Siilivask tõi esile ka organisatsioonilisi puudusi, mis esinesid möödunud semestril ÜTÜ osakonnanõukogude ja ringide töös. Nii ei ole osakonnanõukogud täitnud kõiki ÜTÜ Nõukogu otsuseid (näiteks graafikute sisseseadmine ÜTÜ ringide tööst osavõtu kohta) või on täitnud formaalselt, nagu see ilmnes metoodiliste konverentside korraldamises enamikus osakonnanõukogudes.

Üheks tähtsamaks küsimuseks toimunud ÜTÜ aktiivi koosolekul oli ÜTÜ V teadusliku konverentsi läbiviimine, mis toimub 20.—30. märtsini s. a. Ülevaatega selle konverentsi ettevalmistustöödest esines sm. Hansson, kes märkis, et konverentsi ettevalmistustöös esineb saavutuste kõrval siiski ka tõsiseid puudusi. Kui ÜTÜ Nõukogu kutsus üksikuid ringide liikmeid aru andma oma konverentsitöö kirjutamise käigust, selgus näiteks, et kehakultuuriteaduskonna üliõpilane Ella Rekker ei teadnud, kuidas ta kavatseb lahendada oma töö ülesandeks seatud probleemi, kuigi töö teema saamisest oli möödunud juba 2½ kuud. Esines ka juhtumeid, et üliõpilased ei teadnudki, et neil tuleb esineda ÜTÜ V teaduslikul konverentsil.

ÜTÜ on astunud siiski ka konkreetseid samme esinevate vigade parandamiseks ja ÜTÜ teadusliku konverentsi õnnestumiseks. Praegu tehakse eeltöid konverentsi programmi trükkimiseks ja konverentsile külaliste kutsumiseks teistest NSV Liidu ülikoolidest.

Väga tähtsaks küsimuseks ÜTÜ aktiivi koosolekul oli ka kommunistliku kasvatustöö küsimus, millel pikemalt peatus oma sõnavõtus sm. Krinal. Sm. Krinal tõi esile, et kommunistliku kasvatustöö olukord meie ÜTÜ ringides ei ole kaugeltki rahuldav, mida kujukalt näitab asjaolu, et ÜTÜ liikmeist on kommunistlikke noori ainult ½. Sm. Krinal rõhutas, et teaduslik töö on lahutamatus seoses kommunistliku kasvatustööga, ning soovitas kommunistliku kasvatustöö tõhustamiseks rohkem rakendada kollektiivse uurimistöö meetodit, läbi arutada ÜTÜ Nõukogu otsus kommunistliku kasvatustöö olukorra kohta ajaloo-keeleteaduskonnas jne.

ÜTÜ aktiivi nõupidamisel sõnavõtuga esinenud ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär sm. Väljas rõhutas kommunistliku kasvatustöö tähtsust ÜTÜ töös ja andis edasi NSV Liidu Kõrgema Hariduse ministri sm. Stoletovi seisukohad ÜTÜ töö suhtes.

Toimunud nõupidamise puuduseks oli asjaolu, et sõnavõtte oli vähe. Samuti ei võtnud sellest osa ühtegi õppejõudu.

H. Piirimäe

A. S. Puškini 115. surma-aastapäeva mälestuseks

Öö tumm ja sünk kui kogu eelnev sajand,
vaid valges härmas Neeva kaldal puud —
tuul pilvist läbi kitsa sihi ajand,
et hetkeks näha lasta kalki kuud.
...Jäid selja taha Peterburi majad
ja ballisaali erutavad kajad.
Siis lõpuks kuskil peatuma jäid saanid
kesk lumevälju, kostis mõni hõik:
üks sekundant, üll karusmantel maani,
distantsi mõõtis — kümme sammu lõik —
ja teine külma kuuli lükkas rauda —
kas mõtles ta, kes sellest langeb hauda?!
Ja kergemeelselt tõstis relvaraua
too välismaine õnnekütt ja koos
kõik temaga, mis halba kasvand kaua
ses Vene tsaarikorra mädasoos,
et seina äärde seada kõik, mis uhket
ja suurt ning julget Venemaal on puhkend.

Sääl püstoli ees oma uhke rinna
Sa kartmatult öötuules lahti lõid,
(sest tuleb kui kord juba surma minna,
mis üksi hulga vastu teha võid) —
hing tulvil kahtlustuste söövaid tuski:
ehk hetke pärast oled Sa ei-kuskil?
Ah, meeles mõlkus veel nii palju luulet!
Kas tõesti tolle kuuli rumal lend
peab lõpetama kõik, et enam kuule
Su häält ei vaenlane, ei mõttevend?
Kuis olid tollel hetkel ellu armund,
kuid aeg — see oli tulvil vihakarmu!
Siis kõlas pauk. — Ka lõikab meie kõrvu
veel üle sajandi too õine lask:
ei rahva pilgu eest ta poja mõrva
saa varjata ka kavalaimgi mask.
. . . . . .
Ta öösi salamahti hauda veeti.
«Hei, mehed, keda veate sääl?» — «Poeeti!»
Oskar Kruus

Saavutusi kehakultuuritöös

Talvisel õppevaheajal viidi läbi terve rida huvitavaid sportlikke üritusi. Suurimaks sündmuseks kehakultuurlastele oli sõpruskohtumine Leningradi Ždanovi nim. Riikliku Ülikooliga, mis toimus 3.—5. veebruarini 1952. a. Võistlused toimusid sportlikus ja kunstilises võimlemises, võrkpallis ja korvpallis. Võimlemises osutusid võidukateks leningradlased, mängudes võitsid Tartu Riikliku Ülikooli võistkonnad. Võistlused, millest võtsid kummaltki poolt osa 35 võistlejat, toimusid sõbralikus õhkkonnas. Tartu Riikliku Ülikooli kehakultuurlased sõlmisid tihedaid sõprussidemeid Leningradi üliõpilassportlastega, vahetades sealjuures oma sportliku treeningu kogemusi. Leningradi Ülikooli võistlejaid tutvustati Ülikooliga, viidi läbi ühiseid koosviibimisi jne. Võistlusi jälgis rohkesti üliõpilasi ja õppejõude, nende hulgas ka Tartu Riikliku Ülikooli rektor prof. Klement ja õppeprorektor sm. Reiman. Järgmisel õppevaheajal sõidavad Tartu Riikliku Ülikooli sportlased vastukülaskäigule Leningradi.

Kääriku õppebaasis toimus õppevaheajal suusalaager 20 Ülikooli ja 20 EPA paremale suusatajale. Laagri ajal toimus ka matškohtumine TRÜ ja EPA vahel, mille võitsid TRÜ suusasportlased. Matškohtumist jälgisid mõlema õppeasutuse rektorid. Samal ajal toimus Käärikul ka TRÜ Kehakultuuriteaduskonna III kursuse suusalaager.

Ülikooli korvpallurid ja võrkpallurid võtsid õppevaheajal osa võistlustest ENSV karikale Tallinnas, Pärnus, Rakveres ja Tartus, esinedes edukalt.

Kolm ülikooli paremat naisvõrkpallurit A. Huimerind, R. Karu ja I. Raudsepp võtsid osa õppevaheajal Moskvas läbiviidud kõrgemate koolide võrkpalli koondnaiskonna treeninglaagrist.

Ülikooli parimad suusasportlased A. Nurme, H. Abel, E. Abel ja S. Kureniit sõitsid üleliidulistele Ametiühingute esivõistlustele slalomis ja kiirlaskumises, mis toimuvad Alma-Atas. TRÜ üliõpilased vennad Uno ja Ants Aavolad võtavad osa üleliidulistest Ametiühingute esivõistlustest suusahüpetes ja kahevõistluses Kirovis.

F. Kuda

Meie eesrindlane

Kui Vilma Kuusk tuli ülemöödunud sügisel õppima Tartu Riikliku Ülikooli bioloogiaosakonda, näis ta kursusekaaslastele hariliku heledapäise tütarlapsena. Tõsi küll, ta oli lõpetanud Pärnu II Keskkooli medaliga, kuid medaliomanikke leidus kursusel mitmeid. Üsna pea selgus aga, et selles tütarlapses peitub suur töövõime ja kustumatu armastus teaduse ja oma eriala vastu. Õppetöö algusest peale kuulus ta parimate üliõpilaste hulka. Ka teaduslikus töös paistis ta silma. Tavaliselt kuulub teaduslike ringide juhatusse ikka üliõpilasi vanematelt kursustelt, kuid Vilma valiti juba esimesel kursusel ÜTÜ Botaanikaringi juhatusse. Ja botaanikud ei kahetsenud oma valikut — Vilma täitis hoolikalt oma kohustusi.

Möödunud kevadel võttis teaduskonna komsomoli-algorganisatsioon Vilma vastu leninlik-stalinliku Noorsooühingu ridadesse. Varsti valiti ta teaduskonna komsomoli büroo õppetöö sektori juhatajaks. Sellel kohal on ta, vaatamata vähestele kogemustele, teinud ära suure töö üliõpilaste õppeedukuse ja õppedistsipliini tõstmisel. Oma eksamid sooritab Vilma eesrindliku kommunistliku noorena vaid hindele «väga hea». Nii on ta eeskujuks nii õppekui ühiskondlikus töös kõigile meie osakonna üliõpilastele.

T. Orav

N. V. Gogoli 100. surma-aastapäeva eel

Ülikoolis käib ettevalmistustöö suure vene kirjaniku N. V. Gogoli 100. surma-aastapäeva väärikaks tähistamiseks.

Esmaspäeval, 11. veebruaril algas seminar lektorite ettevalmistamiseks. Vene kirjanduse kateedri vanemõpetaja A. Sanõgini juhatusel valmistatakse ette üle 30 lektori, kes esinevad Tartu käitistes loengutega N. V. Gogoli elust ja loomingust.

Ajaloo-keeleteaduskonna üliõpilastele loeb õp. J. Rogova fakultatiivset erikursust N. V. Gogoli loomingust.

Ülikooli näitering valmistab RT «Vanemuise» lavastaja U. Väljaotsa juhatusel ette stseene N. V. Gogoli surematust näidendist «Revident».

Pearaamatukogus on käimas kibe töö Gogoli näituse eksponaatide süstematiseerimise, illustratsioonide ja tsitaatide valmistamise alal.

Koguteoste materjalid laekuvad

Matemaatika-loodusteaduskonnas on ülikooli juubeli koguteoste jaoks esitatud ja redaktsiooni kollegiumi poolt läbi vaadatud järgmised tööd.

Teaduslike tööde kogumiku jaoks: 1. Prof. J. Piiper. Eluvormide klimatogeensete tunnuste liigitusest loomaökoloogias. 2. Dots. H. Ottas. Adsorbendid põlevkivi fenoolidest ja 3. Vanem teaduslik kaastööline K. Eichwald. Boreaalsete murakate evolutsioonist.

Ajaloolise koguteose jaoks on esitatud prof. A. Vaga teos «Botaanilised uurimised ja ekspeditsioonid Tartu Ülikoolis».

Ajaloo-keeleteaduskonna redaktsiooni kolleegium vaatas läbi ülikooli juubeli koguteostesse määratud töödest dots. V. Alttoa töö «Gustav Tikerpuu looming» ja IV kursuse üliõpilase A. Pikamäe töö «Eesti rahvakeele ja kirjakeele vahekorrast ning ENSV keeleteadlaste ülesannetest stalinliku keeleõpetuse valguses». Tööd on tagastatud autoreile mõningate paranduste tegemiseks ja lõplikuks viimistlemiseks.

Ülikooli õppejõudude koostöö Tartu linna õpetajatega

Tartu Riikliku Ülikooli, eriti ajaloo-keeleteaduskonna õppejõud on juba varemgi pidanud sidet Tartu koolide ja õpetajatega — on võetud osa Pedagoogilise Kabineti juures töötavate ainesektsioonide tööst, esinetud loengutega mitmesugustel õpetajate kursustel ja kokkutulekutel, abistatud õpetajaid üksikute pedagoogiliste probleemide läbitöötamisel konsultatsioonidega jne. Nüüd pandi sellele koostööle kindlam alus sel teel, et sõlmiti loomingulise koostöö leping ajaloo-keeleteaduskonna ja Linna Pedagoogilise Kabineti vahel. Selle lepinguga võtab ajaloo-keeleteaduskond endale järgmised kohustused:

1. Abistada Pedagoogilise Kabineti eesti keele ja kirjanduse, vene keele ja kirjanduse, ajaloo, võõrkeelte ja koolieelse kasvatuse sektsioonide tööd, määrates teaduskonna õppejõudude hulgast iga sektsiooni juurde alalise konsultandi ja vajaduse korral suunates neisse sektsioonidesse lektoreid ja referente.

2. Võimaldada Tartu koolide õpetajaile kasutada ajaloo-keeleteaduskonna ja selle üksikute kateedrite raamatukogusid ja teaduslike materjalide kogusid üliõpilastega võrdsel alusel.

3. Abistada Tartu koolide õpetajaid vähemalt kord nädalas ajaloo-keeleteaduskonna üksikute kateedrite juures. Nii annab eesti keele kateeder konsultatsioone eesti keele küsimustes, vene keele kateeder vene keele küsimustes, pedagoogika kateeder — üldpedagoogilistes, klassivälise töö ja koolieelse kasvatuse küsimustes jne.

4. Olema abiks Tartu õpetajate nõupidamiste ja muude kokkutulekute sisustamisel referentidega ja esinejatega.

Tartu Linna Pedagoogiline Kabinet omalt poolt kohustub kõigiti kaasa aitama ajaloo-keeleteaduskonna õppejõudude ja üliõpilaste õppe- ja teaduslikule tööle, võimaldades oma abi allpool toodud punktides:

1. Abistada ajaloo-keeleteaduskonna õppejõude ja üliõpilasi tutvumisel Tartu õpetajate kogemustega õppe- ja kasvatustöö alal.

2. Võimaldama TRÜ ajaloo-keeleteaduskonna õppejõududel kasutada Pedagoogilise Kabineti raamatukogu, õppevahendite ja materjalide kogusid linna õpetajatega võrdsetel alustel.

3. Võimaldada ajaloo-keeleteaduskonna õppejõududel osa võtta ülelinnalistest õpetajate nõupidamistest.

Lepingule on alla kirjutanud ajaloo-keeleteaduskonna nimel dekaani k. t. dots. E. Laugaste, Pedagoogilise Kabineti nimel selle juhataja A. Lepik. Leping on kinnitatud TRÜ Rektori ja Tartu Linna HO juhataja poolt.

A. Mark

Elav huvi suure vene keele vastu

1950. a. sügissemestril tehti mulle ülesandeks õpetama hakata vene keelt ülikooli õppejõududele ja teenistujaile, kes ei valda vene keelt. Vene keele õppijate arv algajate rühmas tõusis kümneni. Ka praegu õpib rühmas kümme vene keelest huvitatut. Möödunud on poolteist aastat ja «sädemest on tekkinud leek». Kõik rühmast osavõtjad hääldavad nüüd vene keelt laitmatult, vastavad küsimustele ruttu ja heas vene keeles, tunnevad suurt huvi rektsiooni ja verbi aspektide vastu. On rõõm nentida, et kuulajad tulevad tundi põhjaliku ettevalmistusega, kirjutavad **nädalas** keelelisi harjutusi 7—10 vihikulehekülge ja keegi ei hädalda, et aega ei jätku suure vene keele õppimiseks.

Üksikud endised kuulajad, kellele vene keele tunnid mainitud rühmas tundusid möödunud aastal väga kergetena ja kes seepärast eemale jäid rühma tööst, võiksid nüüd vene keele õpingut jätkata samas rühmas. Rühm töötab teisipäeviti kl. 17—19 Ülikooli peahoones III korrusel tuba 83.

P. Puusepp,
vene keele v.-õpetaja

TR Ülikooli ajaloost

Воспоминания бывшего воспитанника Тартуского университета

В ответ на обращения, разосланные в связи с предстоящим 150-летием университета во все высшие учебные и научные учреждения Союза, из разных частей нашей необъятной советской родины, из вузов и институтов братских республик приходят сообщения о бывших воспитанниках и преподавателей университета. Некоторые из них присылают свои воспоминания о времени своего пребывания в стенах нашего университета.

Мы публикуем воспоминания, полученные недавно из столицы Киргизской Советской республики города Фрунзе от заведующего кафедрой иностранных языков Киргизского государственного университета Николая Николаевича Ивановского. Вот что пишет Николай Николаевич: «В Юрьевский университет я поступил в 1907 г. не сразу после окончания средней школы, а по прошествии 5 лет учительства в двухклассной школе Тульской губернии. Поступить в университет непосредственно после окончания средней школы не представилось возможным из-за недостатка материальных средств: сначала пришлось накопить небольшое сбережение, хотя бы на первый год учёбы, а потом уже продолжать свое образование.

По социальному происхождению я — сын рабочего Тульского оружейного завода. Окончил университет по юридическому факультету в 1911 году, одновременно прослушал курс филологического факультета. По окончании университета посвятил все свои силы педагогической деятельности». Н. Н. Ивановский непрерывно работал: в учительской семинарии, в приходских и средних школах, техникуме, сельскохозяйственном, медицинском, педагогическом институтах, а с 1951 г. в только что основанном Киргизском университете.

Одновременно Н. Н. Ивановский вел все время большую и ответственную общественную работу. В 1944 году ему присвоено почетное звание Заслуженного учителя Киргизской республики, он имеет ряд правительственных наград. Н. Н. Ивановский пишет: «Таким образом, всей непрерывной педагогической работы у меня насчитывается 49 лет, из них 16 лет падают на вузовскую работу. В Киргизии я проработал 34 года. В настоящее время мне 71 год». Далее Н. Н. Ивановский вспоминает время, в которое он учился в Тартуском университете.

«Какие воспоминания и впечатления сохранились в моей душе от моих университетских годов:

1. Прошло уже более 40 лет со времени окончания мною университета и многое из университетской жизни, конечно, стерлось в моей памяти вихрем пронесшихся исторических событий за последние 3—4 десятилетия. Однако образы некоторых научных работников Юрьевского университета не потускнели до сих пор в моём сознании.

Из них я, прежде всего, должен отметить Николая Ниловича Бурденко, который в последующее время стал великим советским ученым-хирургом, получил высокое звание Героя Социалистического труда и занял высокий пост президента Академии медицинских наук. Он окончил Юрьевский университет в 1906 г. и в последующие годы был ассистентом, затем читал лекции по оперативной хирургии и топографической анатомии, возглавляя кафедру факультетской хирургической клиники.

Я близок был тогда к студентам-медикам и мог часто наблюдать среди них этого будущего знаменитого ученого. Ещё на первом этапе своей научной деятельности Николай Нилович пользовался высоким авторитетом и почтительным вниманием не только среди студенатов университета, но и профессоров. С его именем связывалась надежда, что русская медицинская наука благодаря его научным трудам сделает большой прогресс, пойдет по новому пути. Его материалистическое мировоззрение, которое он положил в основу своей творческой научной работы, сложилось ещё в стенах Юрьевского университета.

Есть основание предполагать, что и решение создать новую отрасль науки — нейрохирургию зародилось у Николая Ниловича ещё во время его работы в Юрьевском университе. Мне довелось слышать, как он в шутливой форме среди своих товарищей-медиков намечал перспективы своей будущей работы. Шутя, он приблизительно сказал так: «Надоело мне резать пупки, надо переключиться в область операций нервной системы».

С научной работой Николай Нилович всегда умел сочетать и широкую общественную работу.

2. Сохранилось ещё одно неизгладимое впечатление — это впечатление от героической революционной борьбы студентов Юрьевского университета против царского самодержавия, против капиталистического гнёта. Я поступил в университет два года спустя после революции 1905 года, когда мрачные тучи реакции зловеще нависли над всей страной. Однако революционная студенческая молодёжь не сдавалась. Она смело шла на штурм самодержавия и твердынь капитализма, отдавая все свои силы на борьбу за счастье трудящихся своей родины. Наука и политическая борьба были органически связаны, и одна не мыслилась без другой. Учились, приобретали знания для того, чтобы уметь построить счастливую, свободную от гнёта капитала жизнь своей дорогой родины. И авторитет каждого студента измерялся его политической активностью. Революционные студенческие сходки, митинги до сих пор неизгладимыми образами живут в нашей памяти.

И здесь же рядом вспоминаются явления противоположного порядка. Группа немецких студентов университета, детей немецких прибалтийских помещиков и капиталистов, составляло правое реакционное крыло студенческого движения, и вот эти немецкие студенты организованно, как один человек, являлись на студенческие собрания занимали определенную часть зала и все, как один, голосовали против революционных предложений передовой части студенчества. Зато поздно ночью они отдавались дикому разгулу и пьянству в своих «немецких корпорациях», которые были не чужды в своём быту средневековых обычаев.

Но всё это, к счастью, кануло в вечность. И как счастлива теперь молодёжь Эстонской республики, которая обучается в стенах Советского Тартуского университета, являющегося культурным центром эстонского народа и всеми своими корнями вросшего в народную массу, в его жизненные интересы.

Позвольте же сердечно приветствовать Тартуский университет в день его славного юбилея и пожелать ему успешного выполнения стоящих перед ним грандиозных задач по строительству социалистической культуры».

Жизнь Н. Н. Ивановского является ярким примером того, как многие воспитанники Тартуского университета, вышедшие из среды трудящихся, своей самоотверженной деятельностью несли свет знания в широкие народные слои многонациональной дореволюционной России и как в условиях Советского строя их заслуги перед народом получили признание, и перед ними было открыто широкое поле деятельности в советской высшей школе.

Так в отдалённое мрачное время царской реакции, пытавшейся сеять межнациональную рознь, в стенах нашего университета зарождались силы культурной связи между братскими народами нашей великой социалистической родины.

Профессор **Э. Мартинсон**

Meile kirjutatakse

Oleme korduvalt pöördunud eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri poole palvega korraldada eesti filoloogidele ja loogikutele ungari kirjanduse ühesemestriline lugemine. Kateedri juhataja sm. K. Taev on vastanud meile lubadustega, kuid ta ei ole muutnud oma sõnu tegelikkuseks. Sügissemestril oli see kursus võetud juba loengute plaani, kuid lektor sm. P. Palmeos ei alustanud loenguid.

Soovime, et kateedri juhataja koos dekaaniga alanud semestril selle küsimuse lahendaks ja võimaldaks meil tutvuda hõimurahva kirjandusega, mis nüüdses rahvademokraatlikus, sotsialismi ehitavas Ungaris muutub üha eesrindlikumaks.

IV kursuse eesti filoloogid

Segodnja v nomere

I страница.

Передовая:
Вперед к новым достижениям.
Перед юбилеем университета:
А. Эланго — Как историко-филологический факультет выполняет свои обязательства.
Я. Тоомл — Литературный конкурс в честь юбилея.
Подготовка к 5 научной конференции: Х. Пийримяэ — О совещании актива НСО.

II страница.

О. Круус -К 115 годовщине со дня смерти А. С. Пушкина.
Проф. Э. Мартинсон — Воспоминания бывшего воспитанника Тартуского университета.
А. Марк — Сотрудничество университета с преподавателями города Тарту.
Т. Орав. Наши передовики.
Информации.

Toimetaja
J. Feldbach

MB 04983 Trükikoja „Tartu Kommunist" trükk Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine, nr. 585

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Elagu rahu kaitsvad Nõukogude Liidu relvastatud jõud!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 5 (135) Laupäeval, 23. veebruaril 1952. a. V aastakäik

Kateeder — õppe- ja teadusliku töö keskne lüli

Meie ülikoolis on jäänud pärast Eesti Põllumajanduse Akadeemia eraldumist 75 kateedrit, mis kok ku moodustavad omasuguse terv ikliku süsteemi, ühtse organismi — meie õppeasutuse põhikoe.

Kateedri ülesandeks on ennekõike organiseerida õppetööd neis ainetes, mis kuuluvad tema pädevusse, hoolitseda õppeplaani ja programminõuete täitmise eest täies ulatuses, koostada ja regulaarselt täita teadusliku töö plaani kateedri koosseisu kuuluvate õppejõudude osas. Kateedrid peavad ettenähtud aegadel dekaanile ja teaduseala prorektorile andma aru tehtud tööst. Kuid sellega ei piirdu kateedri ülesanded. Ei tohi unustada, et kateeder peab järjekindlalt tegema ideelis-poliitilist kasvatustööd üliõpilaste ja õppejõudude hulgas, samuti pidevalt tõstma oma liikmete teoreetilist taset ja pedagoogilist meisterlikkust. Seega on kateeder kõrgema õppeasutuse õppe- ja teadusliku töö põhilüli. Tema töö peab olema pidev ja operatiivne, teisiti ei saa kateeder seista oma ülesannete kõrgusel. Oleks ekslik arvata, et ülikoolis iga kateeder teostab vaid oma kitsast spetsiifilist ülesannet ega vaja teiste kateedrite abi, täiendust, kontakti. Nii ei ole mõeldav tiheda sidemepidamise puudumine mitte üksnes ühiskondlike teaduste kateedrite vahel, vaid ka kõige tihedama koostöö puudumine näiteks dialektilise ja ajaloolise materialismi ning füsioloogia kateedri vahel või eesti ja vene kirjanduse kateedrite vahel jne. Kahjuks peame ära märkima, et mainitudki kateedrite vahel ei ole teaduslik-loominguline ja õppetööline sidepidamine küllaldane.

Meil praktiseeritakse veel liiga vähe naaberala kateedrite ühiseid töökoosolekuid. Selliseid koosolekuid praktiseerib küll õigusteaduskond, ka soome-ugri keelte ja eesti keele kateedrid, võõrkeele ja lääne-euroopa keelte kateedrid ajaloo-keeleteaduskonnas, kus ühe kateedri koosseis on tihtipeale liialt väike.

Kuid põhiküsimusi — ühiseid kateedritevahelisi teadusliku, õppe- ja metoodilise töö probleeme arutatakse neil koosolekutel vähe ning pealiskaudselt. Teaduslikke diskussioonikoosolekuid kateedrites peaaegu üldse ei esine, kui mitte arvestada mõnele tähtpäevale või suurele teadlasele pühendatud sessioone.

Ühiskondlike teaduste kateedrid — marksismi-leninismi aluste, dialektilise ja ajaloolise materialismi ning poliitökonoomia kateedrid praktiseerivad vähe ühiseid koosolekuid ühe või teise teadusliku või õppetegevusliku küsimuse arutamiseks. Nii näiteks eesti ajaloo maketi arutamine oleks olnud sellisele kateedritevahelisele koosolekule väga tänuväärt aineks.

Kuid muidugi ei seisne kateedri ülesanne mitte ainult tema koosolekutes, nende päevakorras ja neist kitsamas või ulatuslikumas osavõtus. Põhimine seisneb kateedriliikmete igapäevases regulaarses teaduslikus töös ja õppetegevuses. Meile on teada, et näiteks arstiteaduskonna patoloogilise anatoomia kateedris (juhat. prof. A. Valdes), soome-ugri kateedris (juhataja prof. P. Ariste), geoloogia kateedris (juhat. prof. K. Orviku) teevad kateedri liikmed, alates juhatajast endast, enamvähem regulaarselt teaduslikku tööd.

Hoopis teisiti on lugu näiteks klassilise filoloogia kateedris, kus näeme aastast-aastasse paigaltammumist, alandlikult vaikivat kinnisust, oma mahlas keemist.

Kateedrite halba tööd, suurt mahajäävust teadusliku töö alal võib vaid osaliselt seletada (kuid mitte õigustada!) meie dekanaatide ja rektoraadi puuduliku, pahatihti paberliku asjaajamisega. Osa meie kateedrite laborantidest (nagu näiteks sm. S. Nigol eesti keele kateedris, sm. Lepp klassilise filoloogia kateedris jt.) on suure osa päevast ametis seetõttu, et vastu võtta igasuguseid direktiive, korraldusi, ringkirju, käskkirju, meeldetuletusi, kutseid jne. ning neile korrapäraselt, masinakirjas (numereeritult) vastata. Küsimusest, kas võiks neid pabereid, mis neelab meie laborantide ning ka kateedri juhatajate aega, vähem olla, on meie ülikooli üldsus juba ammugi huvitatud. Meil tarvitatakse operatiivse asjaajamise asemel veel pahatihti ametlike kirjade saatmist: nii on lihtsam ja mugavam. Tööd võib edasi lükata kuni paber on kõik instantsid läbi käinud jne. Kuid see ei ole meie kateedrite teadusliku ja õppetegevuse huvides. Nii on eesti keele kateedrisse ainuüksi 1952. a. esimese pooleteise kuu jooksul sisse tulnud umbes 40 igasugust järelepärimist, aruande nõudmist, korraldust dekanaadilt, rektoraadilt, kaugõppeosakonnalt jt. instantsidelt. Sama aja jooksul on tulnud saata 25 vastust, aruannet, ettekannet jne.

Vastavad patoloogilise anatoomia kateedri kohta käivad arvud on 19 ja 28. Kuid need on juhuslikult võetud kateedrid ja antud arvud ei kujuta endast veel maksimumi meie ülikoolis!

Õppetöö alal puudub paljudes kateedrites metoodiline töö. Tõsi küll, plaanis on ta peaaegu kõikjal ette nähtud, kuid tegelikult leiab metoodiline töö harva täitmist. Ja kui meil arutataksegi mõne õppejõu loenguid, nende sisu ja pedagoogilist meisterlikkust, siis mitte kateedri enese, vaid mujalt tulnud initsiatiivil. Kateedrite, teaduskondade initsiatiiv avaldub harva ning vaid siis, kui on jõutud ummikusse ja esineb oluline mahajäävus õppetöös (näiteks ajaloo-keeleteaduskonnas sm. S. Sibula loengute osas vana ajaloo alal möödunud semestril).

Kuid kateedrite ülesanne seisnebki selles, et õigeaegselt vältida takistusi ja võimalikke vigu ning reageerida kohe, kui tuleb hoiatav signaal ühe või teise puuduse kohta.

Praegu me alles alustame uut semestrit. On veel võimalik kateedrite tööd korraldada nii, et semester oleks meile edukas nii teadusliku kui ka õppetegevuse alal. Selleks kohustab me... vastutusrikas juubeliõppeaasta.

Tähistame Nõukogude Armee ja Sõjalaevastiku aastapäeva

TR Ülikooli kollektiiv tähistab Nõukogude Armee ja Sõjalaevastiku 34. aastapäeva piduliku koosolekuga, mis toimub ülikooli aulas täna, 23. veebruaril k. 17. Päevakohase ettekandega esineb Nõukogude Liidu kangelane sm. Issakov.

Советская Армия — надежный оплот мира

Весь советский народ с чувством радости и гордости встречает 34 годовщину Советской Армии и Военно-Морского Флота, которые являются надёжным оплотом мира и безопасности нашей Родины. Советская Армия и Военно-Морской Флот, созданные при непосредственном участии и под руководством В. И. Ленина и И. В. Сталина для защиты завоеваний Великой Октябрьской социалистической революции, прошли славный боевой путь и завоевали большую любовь и уважение всего нашего народа, всего прогрессивного человечества.

После своего создания Советская Армия сорвала все планы «крестовых походов» международной империалистической реакции против молодой Советской республики. Молодой Советской Армией были ликвидированы все три похода Антанты, Советская Армия в своих первых сражениях доказала, что вооружённые силы социалистического государства, созданные на основе новой советской военной науки и руководимые идеями великой партии Ленина-Сталина, стоят неизмеримо выше армий капиталистических стран, осуществляющих империалистическую политику — политику захвата, грабежей и порабощения свободолюбивых народов.

Однако этот предметный урок, полученный американо-английским империализмом, не пошёл им впрок и они снова и снова сколачивают силы для нападения на Советский Союз. Только решительный разгром Советской Армией военных авантюр империализма на Дальнем Востоке и на Карельском перешейке сорвал замыслы об организации новой войны против Социалистического Государства рабочих и крестьян.

22 июня 1941 года гитлеровская Германия, подстрекаемая американо-английскими империалистами, вероломно напала на СССР. Целью монополистов США и Англии было ослабление Советского Союза, что дало бы им возможность прибрать к своим рукам и Германию и Советский Союз. Руководствуясь этой стратегией, англо-американские империалисты, вынужденные народными массами своих стран присоединиться к антигитлеровской коалиции, не выполнили своих обязательств открыть второй фронт в Европе ни в 1942, ни в 1943 годах. Они, за спиной СССР, тайно вели переговоры о заключении сепаратного мира с Германией, надеясь спасти Германию от полного разгрома.

Советская Армия, ведя борьбу с немецко-фашистскими ордами один на один, развеяла в прах сумасбродный гитлеровский план «молниеносной войны», нанесла гитлеровской армии решительное поражение в районе Сталинграда, после чего немецко-фашисткая армия уже не могла оправиться.

Летом 1943 года под Курском Советская Армия под руководством товарища Сталина нанесла новое поражение гитлеровской военной машине. Эта битва, говорит тов. Сталин, поставила немецко-фашистскую армию перед катастрофой.

Десять Сталинских ударов, нанесённых Советской Армией в 1944 году, позволили изгнать фашистских оккупантов с территории нашей страны, а могучее наступление 1945 года освободило от ига фашистских захватчиков народы Европы и привело к падению гитлеровского государства.

Через четыре месяца под мощными ударами Советской Армии пал и другой претендент на мировое господство — империалистическая Япония.

Великие победы, одержанные советским народом и его армией в борьбе с гитлеровской Германией и империалистической Японией, являются ярким выражением превосходства советского социалистического строя над капиталистической системой, совершенства советской военной науки, созданной величайшим стратегом современности — генералиссимусом товарищем Сталиным.

Историческая победа Советской Армии, одержанная в Великой Отечественной Войне 1941—1945 г. г. показала, что наша Советская Армия является первоклассной армией, имеющей современное вооружение, опытный командныйсостав и высокие морально-боевые качества.

Победы Советской Армии и Военно-Морского Флота обеспечены тем, что её воспитывает и о ней заботится коммунистическая партия и ской Армии в гениальном сталинском лично товарищ Сталин. Сила Советруководстве, в передовом характере её военной науки, создателем которой является товарищ Сталин.

Тридцать четвертую годовщину Советской Армии трудящиеся нашей страны и всё прогрессивное человечество встречают в обстановке дальнейшего роста сил лагеря социализма, демократии и мира во всём мире, надёжным оплотом которого является наша славная Советская Армия, наш доблестный Военно-Морской Флот, бдительно охраняющие завоёванный мир и созидательный труд советского народа, строящего коммунистическое общество.

И. Соболев

Komsomoligruppide ülesanded ÜTÜ V konverentsi ettevalmistamisel

Nagu teada, toimub ÜTÜ V teaduslik konverents 22.—30. märtsini s. a. Konverentsi alguseni on seega ainult ligikaudu üks kuu. Selle aja jooksul tuleb kindlustada esitatavate tööde õigeaegne valmimine kõrgel teaduslikul ja ideoloogilisel tasemel.

Tööde õigeaegne valmimine ja üksikute kitsaskohtade kõrvaldamine konverentsi ettevalmistustöös ei ole mitte ainult konverentsi ettevalmistava komisjoni, büroode teadusliku töö sektori ja ÜTÜ osakonnanõukogu ülesanne, vaid see on kogu meie komsomoliorganisatsiooni südameasjaks ja peab kujunema käesoleval perioodil meie üheks tähtsamaks ülesandeks.

Vastutusrikas osa langeb siin just komsomoligruppidele. Grupid peaksid oma koosolekutel võtma vaatluse alla grupi liikmete teadusliku töö küsimused, eriti aga pöörama tähelepanu oma kursuse üliõpilaste konverentsiettekannete valmimisele. Grupp peab kõigiti abistama ettekandeid valmistavaid seltsimehi (mitte andes neile üliõpilastele muid ülesandeid, aidates ettekande teeside paljundamisel jne.). Siinkohal tuletame meelde, et töö teesid tul b esitada 5. märtsiks (masinakirjas), töö aga 10. märtsiks ÜTÜ Nõukogule.

Konverentsi edukaks läbiviimiseks on vajalik tööde õigeaegne valmimine, et nendega jõuaks tutvuda rohkem üliõpilasi. Samuti peaks gruppide initsiatiivil korraldatama kursustel (kindlasti aga seal, kus leidub konverentsil esinejaid) arutluskoosolekuid. Nendel koosolekutel tutvustaksid konverentsiks valmistuvad üliõpilased oma kaaslasi töö teeside ja probleemidega.

Konverents täidab oma ülesande — olla järjekordseks sammuks TRÜ üliõpilaste, tulevaste nõukogude teadlaste kasvatamisel — ainult siis, kui konverentsist võtab osa meie üliõpilaste enamik ja kui konverentsi töö toimub loova diskussiooni vaimus.

Selle saavutamiseks peame aga looma tiheda sideme gruppide ja grupporgide vahel ühelt poolt ning konverentsi organiseerivate seltsimeeste vahel teiselt poolt. Ainult siis saame konverentsi läbi viia kõrgel organisatoorsel, teaduslikul ja ideoloogilisel tasemel.

I. Kull,
mat.-loodusteadusk. büroo liige

Pavlovi õpetuse rakendamine süsteemikindlamaks

Hiljuti (25. jaanuaril s. a.) korraldati Tartu Riiklikus Ülikoolis arstiteaduskonna õppejõudude üldkoosolek akadeemik I. P. Pavlovi õpetuse süvendamiseks ja edasiarendamise perspektiivide selgitamiseks.

Põhilise ettekandega esines TRÜ füsioloogia kateedri juhataja prof. E. Käer-Kingissepp, kes märkis puudusena asjaolu, et I. P. Pavlovi füsioloogial pole kindlat kohta kogu arstiteaduskonna ulatuses. Ei ole veel aru saadud, et Pavlovi õpetus on lähtekohaks kogu arstiteaduskonnale. Ka kliinilised kateedrid peaksid kaaluma, kas üks või teine ravivõte on pavlovlik. Esineja ei pooldanud dots. K. Kõrge ja van.-õpet. E. Raudami kõiki võtteid nende teadusliku töö läbiviimisel, sest I. P. Pavlovi seisukohalt arstiteaduse võit tuleb laboratoorsete katsete kaudu. Selleks tuleb kliinilistel kateedritel luua tihe side laboratooriumidega. Haigesse ei tohi suhtuda kui «huvitavasse juhtu».

Prof. E. Käer-Kingissepp näitas veel, millist tähtsust omab varem tehtud teaduslike tööde ümberhindamine, sest tema poolt omal ajal tehtud ulatuslik töö uinutite alalt ei andnud küllaldaselt soovitud tagajärgi, kuna endise metoodikaga ei olnud üldse võimalik uurida une toimet, võis jälgida ainult narkoosi. Pavlovi tingitud reflekside kasutuselevõtmine loob siin uued avarad võimalused. Näiteks veel prof. V. Hiie endise eksperimentaalse uurimuse tulemused (doktoriväitekiri 1933. a.) olid konstateerivad, ja alles nüüd võimaldab pavlovliku füsioloogia ja kesknärvisüsteemi juhtiva osa arvestamine saada väärtuslikke tulemusi ja neid praktikas kasutada.

Koosolekul esinesid veel rektor prof. F. Klement ja rida õppejõude kriitikat ja enesekriitikat tehes. Arstiteaduskonna dekaan dots. E. Siirde võttis õigeks kriitika, et dekanaat ei ole suhtunud küllaldase hoolega füsioloogia kateedri abistamisse. Kindla pavlovliku suuna peaksid võtma eeskätt ka patoloogilise füsioloogia, patoloogilise anatoomia, farmakoloogia, psühhiaatria ja neuroloogia kateedrid.

Neuroloogia kateedri juhataja van.-õpetaja E. Raudam tähendas, et ta on püüdnud vabaneda vanadest, kodanlikus ülikoolis omandatud metafüüsilistest ja idealistlikest kontseptsioonidest, kasutades ära igat kättesaadavat võimalust I. P. Pavlovi õpetuse omandamiseks. Esineja näitas kritiseerides ära ka oma endistes teaduslikes töödes esinenud vead, mis olid tingitud I. P. Pavlovi õpetuse mittetundmisest tol ajal.

Tartu I Haavakliiniku tööd kritiseerides märkis van.-õpetaja A. Seppo, et pärast suure kirurgi N. N. Burdenko, kelle teaduslikuks juhendajaks oli I. P. Pavlov, kliinikust lahkumist, ei leidnud pavlovlik suund edasiarendamist. Alles nõukogude ajal on kliinikus jälle rakendamisele võetud I. P. Pavlovi õpetusele rajatud meditsiiniline töö.

Õigustatud kriitika said kodanlikul ajal valmistatud doktoriväitekirjad patoloogilise anatoomia kateedri juhataja prof. A. Valdese poolt. Tööd jäid sageli trükis avaldamata ja esineja ütluse järgi asetati raamatukogu pööningule, kuna nende autorid äriliseks otstarbeks olid saanud «dr. med.» kraadi haigetelt suurema honorari väljameelitamiseks. Enesekriitikat ei pidanud aga prof. A. Valdes vajalikuks teha, kuigi koosolijaid oleks huvitanud, kuidas on ta rakendanud I. P. Pavlovi õpetust oma teaduslikes töödes, kateedri töös ja mil määral ta hindab õigeks kodanlikul ajal enda poolt tehtud teaduslikke töid.

Huvitavalt näitas prof. E. Martinson, et ta on biokeemikuna, kui vastava kooli saanud õppejõud, asunud stiihiliselt pavlovlikul teel, kusjuures õigemaks oleks olnud seda teha teadlikult. Pavlov arendas ise juba 50 aastat tagasi koos Nenskiga biokeemiliste protsesside vaatlust looma kui terviku suhtes.

Ulatuslikku kriitikat ja enesekriitikat tegid veel farmakoloogia kateedri juhataja prof. G. Kingisepp ja patoloogilise füsioloogia kateedri juhataja med. tead. doktor I. Sibul.

Nooremate õppejõudude seast esines kriitilise sõnavõtuga füsioloogia kateedri van.-õpetaja M. Epler, kes rõhutas nõudlikkuse tõstmise vajadust nii üliõpilaste kui ka nooremate õppejõudude seas. Sageli tegeldakse kitsal alal väitekirjaga ja ei panda tähelegi enese ümber arenevat nõukogude pavlovlikku arstiteadust.

Tartu Riikliku Ülikooli arstiteaduskonna õppejõudude üldkoosolek pidas õigeks eelpoolnimetatud nõukogu VI sessiooni otsustes toodud kriitilised märkmed ja võttis I. P. Pavlovi õpetuse sisendamiseks ja edasiarendamiseks arstiteaduses.

150 aastat V. Hugo sünnist

26. veebruaril käesoleval aastal pühitseme tulihingelise prantsuse võitleva poeedi ja dramaturgi-novaatori Victor Hugo 150. sünniaastapäeva.

V. Hugo on üks neist prantsuse kirjanikest, kes, asetanud oma loomingu rahva teenistusse, püüdis teha kõik võimalik rõhutud masside õiguste eest võitlemiseks. Õigesti nähes monarhistliku reaktsiooni all ägavate rahvaste sotsiaalselt ja poliitiliselt õigusetut olukorda, ei kaotanud Hugo usku paremasse tulevikku. Oma optimismi ammendas ta kokkupuudetest rahvaga. Rahvas oli see, kelles Hugo nägi jõudu, ilu, kangelaslikkust ning elurõõmu, ja temale asetas Hugo ka kõik vaba ning õnneliku tuleviku, monarhide ikkest vabanenud elu lootused.

V. Hugo eluajal toimusid Prantsusmaa elus mitmed ajaloo arengukäigus tähtsat kohta omavad sündmused. Hugo nägi, kuidas ta kaasmaalased võitlesid vapralt Pariisi barrikaadidel aastail 1830 ja 1848, ja oli tunnistajaks asjaolule, et prantsuse kodanlus, kes lõikas rahvuslike võitude vilja, reetis noore vabariigi Louis Bonaparte'ile, mille tagajärjel Prantsusmaal tulid läbi teha Teise Keiserriigi rasked reaktsiooniaastad. Ta oli tunnistajaks 1870. a. sündmustele, kui äraostetud valitsus laskis Prantsuse armeel preislastele võitluseta alistuda. Ta oli tunnistajaks ka Pariisi Kommuuni hukkumisele võitluses kodanlike valitsusvägede ülevõimu vastu.

Kõigile nimetatud sündmustele reageeris Hug tulihingelise patrioodi ja demokraadina. Seetõttu ongi tema looming säilitanud aktuaalsuse ja seisab inimkonna eesrindlike jõudude teenistuses.

Saksa okupatsiooni süngel perioodil, aastail 1940—44, innustasid Hugo luuletused prantsuse rahvast võitluses okupatsioonivägedega. Tema luuletusi trükiti «Humanité's», põranda all tegutseva Prantsuse Kommunistliku Partei häälekandjas, rohkearvulistes brošüürides ja lendlehtedes. Eriti aktuaalsetena tundusid siis sõnad, mis Hugo oli lausunud 17. sept. aastal 1870 Pariisi kaitsmisel preislaste vastu:

«Saatku iga maja sõduri, saagu iga agul kindluseks, muutugu iga linn armeeks! Pidagem sõda ööd ja päevad, sõdigem mägedes, sõdigem orgudes, sõdigem metsades! Tõuske võitlusele! Tõuske võitlusele! Astugem vihasesse lahingusse isamaa eest! Vabad relvavennad! Tungige läbi tihnikute, ületage veevood, kasutage ööpimedust ja hämarust, libisege mööda kuristikke, roomake, ronige, sihtige, laske ja hävitage anastajad! Kaitske Prantsusmaad sangaritena! Olge halastamatud patrioodid!»

Põrandaalused antifašistlikud ajalehed võtsid selle üleskutse oma juhtlauseks.

Tänapäeval, ajajärgul, millal toimub võitlus rahu ning progressi eest, meenutame V. Hugo'd tema sünni sajaviiekümnendal aastapäeval kui kirjanikku, kes on oma loominguga kaasa aidanud rahuüritusele. 1877. a. ütles ta: «Mulle näib, et praegusel hetkel valmib kokkupõrg sõjaks, mille poole püüab minevik, ja rahu vahel, mille järele januneb olevik . . . Rahu on tuleviku sõna, see on kahekümnenda sajandi nimi.»

Arvestades V. Hugo suurt võitlust rahvaste vabaduse, rahu eest, otsustas Ülemaailmne Rahukomitee kuulutada V. Hugo 150. sünnipäeva rahu eest võitleva leeri suurpäevaks.

S. Tui

V. Hugo

Ühel barrikaadil

Neil barrikaadidel kesk kulund sillutust,
mis rüvetatud on ju verest nurjatust
ning puhtaks pestud taas siis süütu verega,
kord võeti poisike koos kinni meestega.
«Kas oled nende seast?» — «Me olime kõik koos»,
laps kostab; tosin on tal aastaid eluloos.
«Hää», ütleb ohvitser, — «sind maha lastakse.
Sa oota korda.» — Laps näeb, kuidas vastastel
tuld sähvab relv ja kuis kõik sõbrad hukka said.
Ta ütleb: — «Lubage ma lahkun hetkeks vaid,
et viia emale siit koju taskukell.»
«Sa paged?» — «Tulen taas.» — «On hirm neil hulgustel.
Kus elad?» — «Ligidal, purskkaevu taga siin
ja, härra kapten, saan säält ruttu tagasi.»
«Kao, kelm!» Ja läkski laps. — «Tal võte labane!»
nii naersid sõdurid ja kapten taga veel
ja sekka surijailt sealt kostis korinat.
Naer katkes äkki, sest siis nähti kaamet last,
kes, ilmund tagasi, kui vapper Viala
sääl müüri äärde läks ning ütles:
«Siin nüüd ma . . .»
Tõlkinud
Valeeria Villandi

Punase Risti tööst Tartu Riiklikus Ülikoolis

NSV Liidu Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside Liidu II üleliiduline kongress seadis oma organisatsioonidele tähtsaimaks ülesandeks käesoleval perioodil meie kodumaa sanitaarse heaolu edasise kindlustamise ja meditsiiniliste organite abistamise sanitaar-tervistavate abinõude tarvituselevõtmisel elanikkonna hulgas.

Nõukogude Punase Risti ja Punase Poolkuu organisatsioonid laiendavad ja parandavad pidevalt elanikkonna sanitaarset ettevalmistust komplekside «Valmis sanitaarseks kaitseks» (VSK) ja «Ole valmis sanitaarseks kaitseks» (OVSK) läbiviimisega, laiendavad organisatsioonilis-massilist tööd ja tõmbavad uusi liikmeid Punase Risti ja Punase Poolkuu seltside ridadesse.

Tartu Riikliku Ülikooli Punase Risti Seltsi algorganisatsiooni komitee ja teaduskondade komiteede tähtsaimaks ülesandeks käesoleval aastal on Punase Risti töö organiseerimine ja kindlustamine Ülikooli kollektiivis kõigis 1952. a. tööplaanis ettenähtud punktides. Tähtsamate ülesannetena tuleb siin arvestada järgmisi:

1. Kindlustada algorganisatsioonide võrk kõigis teaduskondades ja osakondades.

2. Süvendada kollektiivis agitatsioonitööd Punase Risti tööst ja ülesannetest.

3. Tõsta sanitaaraktiivi ja kogu kollektiivi VSK kompleksile ettevalmistuse kvaliteeti.

4. Süvendada sanitaar-tervistavate abinõude läbiviimist eriti üliõpilaste ühiselamutes.

5. Kasvatada sanitaarset aktiivi ja kollektiivi nõukogude patriotismi ja humanismi vaimus, juurutada üliõpilastesse ja töötajaisse tervishoiulisi ja sanitaar-kultuurilisi harjumusi.

Põhimiseks sanitaaraktiivi organiseerimise vormiks on sanitaarpostid, mis luuakse ettevõtteis, kolhoosides, asutistes, ühiselamutes ja mujal ning millised on moodustatud ka Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilaste ühiselamutes. Oluliseks ülesandeks on varustada kõik sanitaarpostid vajaliku meditsiinilise varustusega (sanitaarpaun või esmaabikapp ja kanderaam), mille eest peab hoolt kandma Ülikooli haldusaparaat. Kõigis ühiselamuis rakendati sanitaarpostide moodustamisel põhimõtet, et ühendada sanitaarvoliniku funktsioonid sanitaarposti ülema ülesannetega. Sanitaarposti ülesandeks on pidev järelvalve puhtuse ja sanitaarse kultuuri eest, esmaabiandmine õnnetusjuhtumeil, meditsiintööliste abistamine profülaktiliste ja epideemiavastaste abinõude teostamisel (nakkushaigete avastamine, kaitsesüstimised, desinfektsiooni teostamine jne.) ja sanitaarselgitustöö teostamine elanike seas.

Eeloleval semestril tuleb läbi viia sanitaarpostide koosseisu erialased praktilised õppused, millised on seda enam vajalikud, et mõnes ühiselamus ei elune üldse arstiteadlasi ning seal asuvatel sanitaarvolinikel ei ole küllaldasi sanitaaralalisi teadmisi ja nad ei ole ka VSK märgi kandjad.

Kokkuvõtteks ülesandeks Punase Risti töös on Ülikooli kollektiivi VSK komplekside ettevalmistamine. Sellel alal kindlustab ülesande täitmist laialdane agitatsioonilis-massiline töö ürituse tähtsusest, samuti parteija komsomoli- ning ametiühinguorganisatsioonide otsene kaasabi. VSK kursused on lühiajalised, ei seo inimesi kestvamalt. Nad varustavad kursustest osavõtjaid minimaalsete teadmiste ja oskusega esmaabi andmiseks õnnetusjuhtumeil, nakkushaiguste profülaktika rakendamiseks sanitaartervistavate abinõude rakendamiseks, mis kõik on vajalikud igale nõukogude kodanikule.

Kogu Nõukogude Punase Risti tegevust, erinevalt kapitalistlike maade Punase Risti silmakirjalikust filantroopiast, läbivad tõeliselt sotsialistliku humanismi ja demokraatia kõrged printsiibid. Aktiivse osavõtuga Nõukogude Punase Risti tegevusest tõstame veelgi meie kodumaa sanitaarset kaitset ja aitame kaasa tema edasisele õitsengule ja tugevdamisele.

E. Tallmeister,
TRÜ Punase Risti algorganisatsiooni komitee esimees

Kroonika

Ülikooli juubeli tähistamiseks väljaantavate kogumike jaoks on laekunud: teaduslike tööde kogumiku jaoks 23 tööd (plaanis 30), ajaloolise koguteose jaoks — 10 (plaanis 22). Üliõpilaste teaduslike tööde kogumikku on laekunud 19 tööd. Kõik laekunud tööd on retsensentide, teaduskondade redaktsioonikolleegiumi ja tehniliste toimetajate kätte edasi antud läbiarutamiseks ja lõplikuks viimistlemiseks.

Meile kirjutatakse

Parandada töötamistingimusi keemiahoones

Tänu nõukogude korrale said üliõpilased uue avara keemiahoone endiste kodanluseaegsete niiskete ja pisikeste keldriruumide asemel. Uus keemiahoone oma suurte valgete laboratooriumidega on muutunud meile keemikutele väga südamelähedaseks.

Muret valmistavad ainult tõmbekapid, mis ei tööta korralikult. Üldised ventilaatorid pööningul ei suuda tekitada vajalikku tõmbust. Et olukorda parandada, on asetatud analüütilise keemia kateedris ünele tõmbekapile kohalik ventilaator ning orgaanilise keemia kateedris samuti ühele kapile kohalik ventilaator. Anorgaanilise ja füüsikalise keemia kateedril pole aga ühtegi töötavat tõmbekappi. Eriti raske on olukord anorgaanilise keemia kateedri suures laboratooriumis, kus tõmbekapid üldse ei tööta. Anorgaanilise sünteesi praktikumis, mis algas käesoleval semestril, toimub töö peamiselt mürkgaasidega. Nende tungimine laboratooriumi ohustab tervist.

Anograanilise keemia kateeder on nõudnud olukorra parandamiseks kümme ventilaatorit, kuid sm. Vilt jättis nõudmise rahuldamata (dokumentatsioon nõudmise kohta olemas). Kateedri nõudmistele olukorra parandamiseks ei ole majandusaparatuur pööranud tähelepanu.

Puuduste kõrvaldamine nõuab majandusaparatuurilt otsekohest tegevust. On tarvis, et kõnesolev probleem lahendataks juba lähematel päevadel, vähemalt anorgaanilise keemia laboratooriumi suhtes. Samuti on vajalik analüütilise keemia kvantitatiivse laboratooriumi tõmbekapi varustamine ventilaatoritega.

Puuduste likvideerimine kiires korras on vajalik seetõttu, et nad ei saaks takistavalt mõjuda töös, mida käesoleval aastal tahame eriti hästi sooritada, meie ülikooli 150. a. juubeli tähistamiseks.

Keemiaosakonna IV kursus

TEADAANNE

26. veebruaril k. a. k. 18. toimub TR Ülikooli aulas pidulik koosolek, mis on pühendatud Victor Hugo 150. sünniaastapäeva tähistamisele. Eeskavas on ettekanded ja kontsert.

Сегодня в номере

I страница

Передовая — Кафедра является центральным звеном в воспитательной и научной работе.

И. Соболев — Советская Армия — надежный оплот мира.

И. Кулль — Задачи комсомольских групп при подготовке к V конференции НСО.

Применение учения Павлова в Госуниверситете

II страница

С. Туй — 150 лет с рождения В. Гюго.

Э. Талльмейстер — О работе красного креста.

К. Таэв — О работе кафедры эстонской литературы и фольклора.

Информации.

Toimetaja
J. Feldbach

TRÜ juubeli eel

Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri tööst

Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri läinud aasta õppe- ja teadustöös tuleb märkida tunduvat paranemist ja aktiivsuse tõusu. Vaidlematult on seda esijoones põhjustanud seltsimees Stalini keeleteaduslike tööde ilmumine, mis kõigepealt aitasid likvideerida araktšejevliku režiimi ka eesti kirjanduslikus elus, tõid suure selguse paljudesse kirjandusalastesse küsimustesse, aktiviseerisid ja julgustasid kateedrit oma seisukohtade kaitsmisel. Seltsimees Stalini tööd avardasid kõigepealt kateedri õppetöös kirjanduslike küsimuste laialdasemat haaramist, tõstsid päevakorda lingvistiliste küsimuste tihedama sidumise kirjandusega.

Nii käsitleti poeetilist leksikoni ja süntaksit, kõne- ja lausekujundite tunnetuslikku väärtust, nende osatähtsust tüpiseerimisel ja individualiseerimisel, kirjandusliku teose keele ja sisu ühtsuse probleeme. Sel alal tuleb märkida õnnestunumate tööde hulgast selliseid seminaritöid, nagu «Metafoor Debora Vaarandi lüürikas» (üliõp. E. Niit), «Dialoog Tammsaare romaanis «Põrgupõhja uus Vanapagan» (üliõp. J. Mitt), «Kõne ja lausekujundid J. Schmuuli luules» (üliõp. O. Kruus) jt. Teostati rida praktilisi tööharjutusi stilistikas kirjelduse, jutustuse, dialoogi alalt, mis kutsusid esile huvitavaid ja väga aktiivseid sõnavõtte, kuna siin oli rakendatud harjutustööde kirjutajatena juba isiklikult loomingulise töö autoreid. Need esimesed katsed sel alal õigustavad tõstma kateedri päevakorda praktilise stiilikursuse rakendamise ühe õppeplaanis ettenähtud eriseminari sisustamiseks, liiati kui meie noorte kirjandusteadlaste keel ja stiil kannatavad paljude puuduste all. Rahvaluule alalt tuleb viimase aja parimate töödena (V kursuselt) märkida Heldur Niidu kursusetööd «Ülevaade kolhoosifolkloorist ja selle kogumisest ENSV-s» ja Loreida Raudsepalt «Võitlus pastorlusega eesti rahvanaljandite põhjal».

Üldiselt on loengute ideelis-poliitiline ja teaduslik tase näidanud rõõmustavat tõusu, mida on kahtlemata aidanud tõsta intensiivne töö teaduslikul alal, õppejõudude õppetöö Marksismi-Leninismi Õhtuülikoolis.

Suure aktiivsuse tõid seltsimees Stalini keeleteaduslikud tööd kateedri teaduslikku töösse, mis avaldub kas või selles, kuivõrd aktiivselt kateeder on viimasel ajal osa võtnud meie kirjanduslikust elust. Aastal kestel on ilmunud kateedri õppejõudude poolt (Taev, Käosaar, Laugaste) 16 artiklit ja uurimust ja on peetud 18 mitmesugust ettekannet. On tihenenud side paljude asutustega — ENSV TA Eesti Keele ja Kirjanduse Instituudiga, Eesti Nõukogude Kirjanike Liiduga, ENSV Haridusministeeriumiga, Eesti Riikliku Kirjastusega. Kateedri liikmeist esines sm. Ed. Laugaste Leningradis soome-ugri keeleteadlaste konverentsil teemal «Eesti rahvalaulude keele uurimise probleemidest». K. Taevi esinemistest märgitagu ettekannet «Seltsimees Stalini keeleteaduslike tööde tähtsus eesti kirjanduse arengus». Märkimist väärib ka kateedri poolt läbi viidud TRÜ 150-ndale aastapäevale pühendatud teaduslik lühikonverents Kreutzwaldi uurimise probleemide lahendamiseks, kus ettekannetega esinesid kõik kateedri liikmed.

Haridusministeeriumi on abistatud ettekannetega õpetajaile, on kirjutatud rida kirjandusloolisi ülevaateid keskkooli kirjandusajaloo õpikule (VII klassile — Taev, VIII ja IX klassile — Käosaar).

Erilist tähtsust eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri töös omandasid seltsimees Stalini juhendavad seisukohad baasi ja pealisehituse küsimuste lahendamisel. Tuleb aga märkida, et selles küsimuses nõukogude kirjandusteaduslikes kirjutistes paljude autorite juures esines vanu vulgaar-sotsioloogilisi retsidiive, eriti kirjandusliku pärandi hindamisel ja kirjanduse kui pealisehituse küsimuse õigel lahendamisel, nagu see peegeldus ettekannetes NSVL TA teaduslikel sessioonidel ja artiklites ajakirjas «Известия Академии Наук СССР» ja NSVL Kirjanike Liidu ajakirjades. Kateeder võib heameelega konstateerida, et ta oli neil positsioonidel algusest saadik, mida selgitasid hiljem aasta kestnud diskussioonid. Seistes kindlalt marksistlik-leninlikel printsiipidel suutis kateeder õigesse valgusse seada Suve Jaani ja Masingu osatähtsuse eesti kirjanduses ja kultuuritöös, keda Lenini ja Stalini õpetust vulgariseerides püüti kustutada meie kirjanduslikust pärandist (K. Laigna artiklid «Nõukogude Õpetajas»), või ühekülgselt ülistada (B. Söödi artikkel «Edasis»). Ajalehe «Sirp ja Vasar» poolt korraldatud diskussioonil, kust võtsid osa kõik vabariigi eesti kirjandusega tegelevad organisatsioonid, tunnistati õigeks kateedris valitsevad kontseptsioonid. Suure töö ses küsimuses tegi kateedris dots. J. Käosaar ja kokkuvõtliku läbitöötamise tulemusena ilmus ajalehes «Sirp ja Vasar» pikem artikkel «O. W. Masingu osatähtsusest eesti kultuuri loos». Kõigiti väärivad märkimist ka sm. Käosaare kirjutised Ed. Vilde valitud teostele, millest on ilmunud järelsõnad romaanidele «Raudsed käed» ja «Prohvet Maltsvet». Viimane neist kujutab ulatuslikumat monograafilist uurimust (ligi 5 trp.) nimetatud romaani kohta.

Neid edusamme, mida kateeder on teinud viimasel ajal, ei saa aga üle hinnata. Kateeder on näidanud erilist aktiivsust, kuid plaanipärane töö, eriti dissertatsioonide koostamisel, on olnud lubamatult nõrk ja ka viimane aasta ei ole suutnud siia tuua murrangut. Kateedri koosolekud toimuvad liialt harva ja neis ei arendata vajaliku sügavusega diskussiooni. Kontakt kirjanduse ja rahvaluule ringiga peaks olema palju tihedam. Kuigi paljud üliõpilased on ajakirjanduses võtnud sõna tänapäeva uudisteoste retsenseerimiseks (E. Niit, H. Niit, J. Mitt jt.), ei ole seda teinud kateedri õppejõud. Ei saa aga olla tõeline kirjandusteadlane tegelemata tänapäeva kirjandusega.

Käesoleval aastal seisavad kateedri ees eriti vastutusrikkad ülesanded. EK(b)P Keskkomitee otsusega on loodud eesti kirjanduse ajaloo koostamise kollektiiv, kelle koosseisu kuuluvad ka kõik eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri õppejõud. Ettenähtud tähtajad eesti kirjanduse maketi koostamiseks on lühikesed, mistõttu kevadsemester kujuneb äärmiselt pingeliseks, liiati kui kateedri õppejõududele on ette nähtud Kreutzwaldi ja Vilde valitud teoste väljaandmise töö. Siin on eriti Kreutzwaldi osas teha ulatuslik tekstoloogiline ja redigeerimise töö.

Kokku võttes viimase aja kateedri tööd võib julgesti väita, et töö kulgeb õiges suunas, on vaid vaja veelgi julgemat diskussiooni, aktiivsust, eriti aga paremat töö planeerimist.

K. Taev,
eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri juh. kt.

MB 5014 Trükikoja „Tartu Kommunist" trükk Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 654

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Raamatupalat

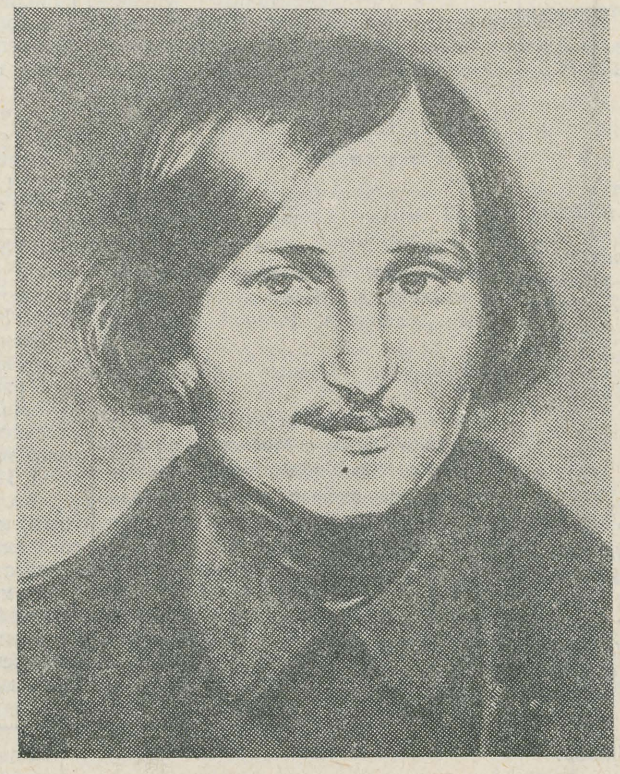
Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 6 (136) Reedel, 29. veebruaril 1952. a. V aastakäik

Ilma igasuguse võrdluseta me nimetame Gogolit suurima tähtsusega vene kirjanikuks.

N. G. Tšernõševski

Belinski ja Gogoli ideed tegid need kirjanikud kalliks Nekrassovile samuti kui igale teisele korralikule inimesele Venemaal.

V. I. Lenin.

Meenutage Gogolit: kuidas ta häbimärgistas pärisorjuslik-mõisniklikku ühiskonda! Vaevalt et leidub maailmas inimest, kes oleks suutnud ühiskonda, milles ta elas, kujutada niivõrd inetus valguses.

M. I. Kalinin.

Suur vene kirjanik-realist

4. märtsil 1952. a. tähistavad nõukogude rahvad ja nendega koos kõik rahu ja progressi eest võitlevad inimesed kogu maailmas N. V. Gogoli 100. surma-aastapäeva. Kõrgemate õppeasutuste teaduslikel sessioonidel, koolides, klubides, kultuurihoonetes ja raamatukogudes toimuvatel koosolekutel kuulatakse ettekandeid suure vene kirjaniku elust ja loomingust, tutvutakse ta teostega. Teatreis lavastatakse ta surematuid draamateoseid.

Suur vene poeet Nekrassov unistas ajast, mil rahvas Belinski ja Gogoli teoseid laadalt koju viib. See aeg on saabunud: nõukogude võimu aastail on Gogoli teosed ilmunud 514 trükis, 38 keeles üldtiraažiga 19 miljonit 370 tuhat eksemplari. (Võrdluseks märkigem, et tsaari-Venemaal ilmus Gogoli looming 5 milj. 813 tuh. eksemplaris, 5 keeles). Gogoli 100. surma-aastapäeva tähistamiseks ilmub uusi trükke kirjaniku loomingust. Töötav rahvas tähistab suure kirjaniku mälestuspäevi suurima ning sügavaima austuse ja lugupidamisega.

Me hindame ja austame Gogolit kui suurt patriooti, kes elas oma kodumaa ja rahva hüvanguks, kes süngetel Nikolai I aegsetel reaktsiooniaastatel paljastas maal kehtivat ebaõiglust ja võitles tšinovnikute, kelmide ning petiste vägivalla vastu oma surematutes teostes «Revident», «Surnud hinged» jt.

Gogol armastas oma kodumaad, oma rahvast. Õilsa eeskujuna kerkivad tänapäevalgi lugeja silmade ette Tarass Bulba ja ta poja Ostapi heroilised kujud, kasvatades meie noorsoos sügavat patriotismitunnet.

Suure humanistina kaitses Gogol inimest, nõudes tähelepanelikku suhtumist töötavasse inimesesse, mõistes hukka «tähtsate isikute» vägivallatsemise ja toore käitumise tavalise, «väikese inimese» suhtes.

Gogol uskus inimesesse, oma rahvasse, kodumaasse ja ta helgesse tulevikku. Sügava ja ettenägeliku ennustusena kostsid süngetel reaktsiooniaastatel ta sõnad: «Kas mitte siin, sinus, ei ole koht piiritu mõtte sünniks, kuna sa ise oled piiritu? Kas mitte siin ei ole paik, kus võiks elada vägilane, kuna siin on tal ruumi tegutsemiseks ja liikumiseks?» «Venemaa, kuhu sa ometi kihutad? Anna vastust! Ta ei vasta . . . ja vaadates kõõrdi, astuvad eest kõrvale, annavad talle teed muud rahvad ja riigid.»

Tsaari-Venemaal orjuse ahelais vaevlev vägilane — rahvas — on nüüd vaba ja ehitab oma piiritul kodumaal uut, õiglast maailmakorda — kommunismi. Siin, piiritul kodumaal, sünnivad piiritud mõtted ja siin saavad nad teoks — kerkivad tuhanded vabrikud ja tehased, tekivad kanalid ja metsavööndid, hiigeltammid tõkestavad jõed ja kuivad liivakõrbed muutuvad viljakandvateks põldudeks. Siin on rahval-vägilasel ruumi tegutsemiseks ja liikumiseks. Nõukogudemaa kihutab edasi kommunismi poole. Kõõrdi vaatab talle imperialistide jõuk Wall Streeti pangamajast. Ent see ei kohuta teda!

Gogolit hindab nõukogude lugeja kui kirjanikku-realisti, suure Puškini sõpra ja raevuka Belinski toetajat. Gogol-realist, pidades kunsti lätteks tegelikkust, elu, kajastas seda tõetruult oma suurepärastes novellides, jutustustes ja näidendites. Ta andis sellele «alatule tegelikkusele» suure satiirikuna omapoolse hinnangu. Gogol oskas elus näha olulist, tüüpilist ja seda esile tuua oma teostes, teha suuri üldistusi. Siit kasvasid välja ta linnapealikud-riigivargad, altkäemaksuvõtjad-kohtunikud, manilovid, nozdrjovid, sobakevitšid, pljuškinid ja tšitšikovid — kogu see galerii petiseid ja surnud hingi, keda Gogol naelutas häbiposti kui alatuid, väiklasi olelejaid ja «taevasuitsutajaid», kes parasiitidena elavad rahva arvel ja vägivallatsevad tema üle.

Gogoli kui kirjaniku suurus seisneb selles, et, paljastades oma ajastu «surnud hingi», tõi ta esile neis ka kõige üldisemaid negatiivseid jooni, mis on omased parasiitide maailma esindajatele üldse. See võimaldab nende kujude kasutamist hiljemgi, ka tänapäeva kapitalistliku maailma tegelikkuse paljastamisel. Suurepäraselt on Gogoli kujude abil paljastanud töötava rahva vaenlasi töörahva suured juhid V. I. Lenin ja J. V. Stalin. Vaadeldes tänapäeva imperialistide leeri, näeme siin tegutsemas küll tšitšikove, küll nozdrjove, küll maniloveid ja deržimordasid. Gogol aitab tänapäevalgi töörahval võidelda mustade jõudude vastu kogu maailmas. Seepärast otsustas Ülemaailmne Rahunõukogu tähistada Gogoli 100. surma-aastapäeva kõigis maades.

Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv valmistub suure kirjaniku mälestuspäevade väärikaks tähistamiseks. Homme pearaamatukogus avatav näitus Gogoli elust ja loomingust on ulatusliku üritustesarja alguseks. TR Ülikooli, ENSV TA Keele ja Kirjanduse ning Tartu Õpetajate Instituudi ühise üritusena toimub teaduslik sessioon, kus analüüsitakse suure kirjaniku loomingut ja selle mõju eesti kultuuri arengule. Vene keele kateedri õpperühmades viiakse läbi vestlused Gogoli elust ja loomingust. Kõik need ja veel teisedki üritused tuleb läbi viia kõrgel ideelis-poliitilisel tasemel. Õppigem põhjalikult tundma suure kirjaniku ulatuslikku kirjanduslikku pärandit ning rakendagem kõik väärtuslik sellest kommunistliku kultuuri ülesehitamiseks!

Великий русский писатель Н. В. Гоголь

Председатель Всемирного Совета мира Фредерик Жолио-Кюри сказал: «У народов есть общее достояние, каким являются произведения науки, литературы и искусства, сохраняющие в течение веков отпечаток гения. Это культурное наследие является для человечества неиссякаемым источником. Оно позволяет людям различных эпох узнавать друг друга, улавливать в настоящем связывающую их нить. Оно открывает перед ними перспективы всеобщего согласия и понимания».

4 марта с. г. советский народ и народы всего мира отмечают столетие со дня смерти великого русского писателя-реалиста Николая Васильевича Гоголя. Гоголь вошел в историю русской и мировой литературы как великий сатирик, обличитель всего косного, уродливого, антинародного в русской жизни. Произведения его были проникнуты живыми интересами русской действительности, они звали на борьбу против крепостничества и самодержавия, они возбуждали гнев народа против главных виновников его страдания. Сатира Гоголя резка и многостороння. Он сумел затронуть своим пером самые разнообразные стороны русской действительности. В повестях Гоголя, известных под названием «Миргород», резко выражено отрицательное отношение писателя к затхлому быту старосветских помещиков и пошлости миргородских обывателей. Впервые в русской литературе с такой яркой художественной силой была показана «страшная, потрясающая тина мелочей». Гоголевские миргородцы стали символом тупой бессмысленности всего господствующего уклада жизни.

Миру торжествующей пошлости художник противопоставил мир возвышенных идеалов, настоящих людей, одухотворенных великим чувством любви к Родине. Обояние героев повести «Тарас Бульба», их нравственная красота, величие их целей и идеалов выступает резким контрастом современному писателю миру Иванов Ивановичей и Иванов Никифоровичей. В «Миргороде» впервые отчетливо определилась главная черта реализма Гоголя: его чуткость к острым, большим проблемам русской действительности. Социально острым художником-реалистом выступает Гоголь в цикле Петербургских повестей. Широкий круг идей, тем, образов раскрывается Гоголем в этих произведениях. Они насыщены большими социальными проблемами. Перед нами — мрачная картина пропитанного полицейско-бюрократическим и торгашеским духом николаевского Петербурга, где «кроме фонаря все дышит обманом», Петербурга, в котором разыгрывается трагедия талантливого художника, ставшего жертвой страсти к наживе («Портрет»), в котором происходят удивительные происшествия с чиновником Ковалевым («Нос») и Поприщиным («Записки сумасшедшего»). Петербург Гоголя — это город, поражающий чудовищными социальными контрастами.

Особой силы достигает сатира Гоголя в комедии «Ревизор» и поэме «Мертвые души», которые как неоценимый вклад вошли в сокровищницу русской и мировой литературы. Дикий произвол, взяточничество, казнокрадство, невежество — таковы нравы властей безвестного города, в который случайно попадает Хлестаков. Поведение гоголевских героев раскрывало главные черты всей феодально-бюрократической системы России, о которой Белинский писал в свсё время так: «Нет не только никаких гарантий для личности, чести и собственности, но нет даже полицейского порядка, а есть только огромные корпорации разных служебных воров и грабителей». Никто ещё до Гоголя с такой реалистической силой не обнажал картину разложения крепостнического государства в целом. Группа мелких проходимцев в «Ревизоре» вырастала в зловещий символ всего государственного строя. В этом и состоит художественно-обобщающая сила гоголевского реализма.

В «Мертвых душах» Гоголь показал Россию во всём разнообразии её общественных типов и характеров. Объектом сатиры Гоголя были не отдельные личности, но социальные пороки всего строя в целом. Сатира Гоголя и в данном случае несла в себе убийственную силу обобщения. Общее для всех героев «Мертвых душ» — это паразитизм, их жизнь не тронута ни единым душевным порывом, мыслью. Это «мертвые души» общества, но ведь они именно — «столпы» этого общества, его основа. Гоголь сумел с необычайной силой показать гнилость и разложение всего общественного порядка самодержавно-чиновничьей России. Гоголь поставил в «Мертвых душах» проблему и общемирового значения. Он показал Чичикова, в котором обобщен исторический опыт всей буржуазно-капиталистической Европы — мира капиталистического хищничества. Критический пафос Гоголя был выражением его ненависти к крепостнической России. Но Гоголь думал и о России будущего. Он верил, что освобождение рано или поздно совершится, хотя и не знал реальных путей к нему. Особой силой отмечены в «Мертвых душах» лирические места, посвященные народу и родине. Горячей любовью к родной стране проникнуто обращение великого патриота к родной стране: «Русь! Русь! Вижу тебя из моего чудного, прекрасного далека, тебя вижу. Бедно, разбросано и неприятно в тебе . . Но какая же непостижимая, тайная сила влечет к тебе? . .» Необъятные просторы и могучее пространство России захватывают и чаруют автора, и он полон гордости за свою великую родину, за её народ, который выйдет на светлый путь. Гоголь обращал свой взор в будущее, в неизвестную, но заманчивую даль, в которую стремительно несется «птица-тройка». «Чудным звоном заливается колокольчик; гремит и становится ветром разорванный в куски воздух, летит мимо все, что ни есть на земле, и косясь постараниваются и дают ей дорогу другие народы и государства.»

Произведения Гоголя явились глубочайшим сатирическим разоблачением русской феодально-помещичьей действительности. Начиная с Белинского, гоголевские образы использовались деятелями революционно-освободительного движения в качестве мощного оружия и борьбе против реакции, в борьбе за революционное преобразование России. К этому оружию нередко прибегали Герцен, Чернышевский, Добролюбов. Очень часто мы встречаемся с образами Гоголя на страницах сочинений Ленина и Сталина. Художественные образы Гоголя Лениным и Сталиным переосмысливаются и наполняются новым социально-политическим содержанием, причем сатирическое обобщение становится более беспощадным по своей обличительной силе. Гоголь оказал огромное влияние на развитие русской литературы. Его именем Чернышевский назвал целый период русской литературы, подчеркнув этим исключительное значение его творчества, которое представило собой целую школу последующих русских писателей. Многому научились у Гоголя такие крупные писатели-реалисты, как Островский и Гончаров, революционно-демократические писатели Герцен и Некрасов. Могучей сатирой Гоголя вдохновлялся Салтыков-Щедрин. Вместе с Пушкиным и Лермонтовым, Гоголь утвердил в русской литературе традиции критического изображения действительности, положив начало мощному развитию нового литературного направления в нашей литературе, получившего в наше время название критического реализма. На произведениях Гоголя продолжают учиться и современные писатели.

Всем Гоголь дорог как писатель-гуманист и патриот, воспитывающий в духе любви к человеку и родине, которую он сам так страстно любил. Его произведения, правдиво изображавшие жизнь, имеют огромное познавательное значение и являются мощным средством воспитания и образования молодого поколения. Произведения Гоголя не только величайшие образцы художественного наследства нашего народа, но и постоянные наши союзники в борьбе с «родимыми пятнами» прошлого, с ещё не до конца преодоленными пережитками капитализма в сознании некоторых людей.

Гоголевская сатира беспощадно разоблачает чичиковых и ноздревых современного буржуазного мира, их полную антинародную сущность. В нашей борьбе за дальнейшее процветание родины, за построение коммунизма в нашей стране, в борьбе за нового социалистического человека Гоголь рядом и вместе с нами.

М. Орлова.
Ст. преподаватель кафедры русской литературы

GOGOLI PÄEVADE KALENDAARIUM

1. märtsil kell 16. — N. V. Gogoli näituse avamine pearaamatukogus.

2. märtsil kell 20. — Rajooni kultuurimajas, Kalevi 24 üliõpilasõhtu. Eeskavas: dramatiseering, «Sorotšintsi laat», stseene «Revidendist» deklamatsioone, vokaalnumbreid.

4. märtsil kell 18. — Ülikooli aulas pidulik koosolek N. V. Gogoli 100. surma-aastapäeva tähistamiseks.

7. märtsil kell 17. — Peahoones aud. 5. teaduslik sessioon. Ettekanded TRÜ vene keele kateedrilt, ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudilt ja TÕI õppejõududelt.

Gogol vene revolutsiooniliste demokraatide hinnangus

«Surnud hinged» seisab kõrgemal kõigest, mis oli ja on vene kirjanduses, kuna elava ühiskondliku idee sügavus ühines temas lahutamatult kujude ääretu kunstilisusega.

V. G. Belinski.

* * *

Ühelgi meie suurtest kirjanikest ei avaldunud tema patriootliku tähtsuse tunnustus nii elavalt ja selgelt kui Gogolil. Ta pidas end otsustavalt inimeseks, kes on kutsutud teenima mitte kunsti, vaid isamaad. Ta ütles enda kohta:

«Ma ei ole poeet, vaid kodanik.»

N. G. Tšernõševski.

* * *

Poeedilt nõuti, et ta annaks kirjeldatavaile nähtusile mõtte, et ta oskaks oma teostes tabada mitte ainult eseme nähtavaid omapärasusi, vaid ka tema sisimat iseloomu.

Nende nõudmiste tagajärjel tekkis uus kirjanduslik periood, mille täiuslikuma peegelduse leiame Gogolis, kuid mille algus peitub juba Puškini luules.

N. A. Dobroljubov.

* * *

«Surnud hinged» on sügava kannatusega saavutatud poeem. «Surnud hinged», juba pealkiri ise sisaldab midagi, mis paneb kohkuma. Kuid teisiti ta ei saanud nimetada; mitte revisjoninimestikus ei sisaldu surnud hinged, vaid surnud hinged on kõik need Nozdrjavid, Manilovid ja tutti quanti, ja neid me kohtame igal sammul.

A. I. Herzen

* * *

Gogolisse peab suhtuma aukartusega kui inimesesse, kellele oli antud sügavaim mõistus ja kelles avaldus kõige õrnem armastus inimese vastu.

T. G. Ševtšenko

Puškin Gogolist

Asja lugesin läbi «Õhtud Dikanka lähedal». Need panid mind hämmastama. Vaat', kus on tõeline lõbusus, sädelev ja sundimatu, edvistuseta ja peenutsemiseta. Ja kohati — missugune poeesia! Missugune tundeõrnus! Kõik see on meie tänapäeva kirjanduses nii ebaharilik, et ma kuni siiani ei ole toibunud.

A. S. Puškin.

Gorki Gogolist

Kirjanduslikku tehnikat ja kirjanduslikku keelt tuleb õppida just Tolstoilt, Gogolilt, Leskovilt, Turgenevilt...

M. Gorki.

* *

Meie suurepärased komöödiad «Häda mõistuse pärast», «Revident» ja «Hariduse vili» ei ole põrmugi halvemad Molière'i ja Beaumarchais'e komöödiaist...

M. Gorki.

Mineviku kunstitegelasi Gogolist

...Meie kaks suurt komöödiakirjanikku.

Neile ma olen kõige enam tänu võlgu, nemad asetasid minu oma talendi võimsa jõuga... silmapaistvale kohale kunstis: need on Aleksander Sergejevitš Gribojedov ja Nikolai Vassiljevitš Gogol.

M. S. Stšepkin.

Гоголевская выставка в фундаментальной библиотеке ТГУ

Согласно решению юбилейной комиссии Тартуского университета, к гоголевским дням намечено открыть в Фундаментальной библиотеке выставку материалов о жизни и творчестве великого русского писателя.

Под руководством директора библиотека тов. А. Хийр сотрудники активно работают над организацией выставки. Фундаментальная университетская библиотека обладает богатейшими сокровищами литературных материалов и открывает поэтому широкие возможности. Старшие библиографы тт. Э. Вигель и И. Либлик уже подготовили для выставки много ценных экспонатов.

На выставке будут демонстрироваться первые издания произведений Н. В. Гоголя:

«Миргород. Повести, служащие продолжением Вечеров на хуторе близь Диканьки», части 1 и 2, Спб, 1835;

«Арабески. Разные сочинения», части 1 и 2, Спб, 1835;

«Похождения Чичикова, или Мертвые души. Поэма», Москва, в университетской типографии, 1842.

Эти книги сейчас являются большой библиографической редкостью. Будет также выставлено для обозрения первое полное собрание сочинений и писем Гоголя в 6-ти томах, изданное в 1857 г. П. А. Кулишом. Н. Г. Чернышевский посвятил этому изданию особую статью, где дал о нем положительный отзыв.

В библиотеке хранятся номера журналов 20—30-х гг., в которых публиковались сочинения Гоголя, в том числе 2-ой том «Сына отечества» за 1829 г., где впервые увидело свет первое печатное произведение Гоголя — стихотворение «Италия».

Значительный интерес представляет комплект «Журнала министерства народного просвещения» за 1834 г., в котором (в №№ 1—3) были опубликованы исторические и историко-литературные работы Н. В. Гоголя: «План преподавания всеобщей истории», «Отрывок из истории Малороссии», «О малороссийских песнях» и, наконец, вступительная лекция, читанная в Санктпетербурском Университете адъюнкт-профессором Н. Гоголем» — «О средних веках». Известно, что Гоголь интересовался историей своей родины и даже предполагал написать капитальный труд по истории Украины, но этот замысел остался неосуществленным. Однако, в журнале Н. Полевого «Московский телеграф» (1834, ч. 55) появилось «Объявление об издании Малороссийской истории», в котором Гоголь извещал публику: «Половина моей Истории уже почти готова, но я медлю выдавать в свет первые томы, подозревая существование многих источников, может быть мне неизвестных... И поэтому обращаясь ко всем, усерднейше прошу... имеющих какие бы то ни было материалы, бандуристов, деловые бумаги... прилетописи, записки, песни, повести слать мне их»., Это объявление свидетельствует о долгих и серьезных занятиях Гоголя-историка.

В библиотеке имеется полный комплект пушкинского журнала «Современник». Во 2-ом томе этого журнала была опубликована статья о «Ревизоре», подписанная псевдонимом «В.» Некоторые дореволюционные исследователи (например, Я. Городжанский) приписывали эту рецензию самому Гоголю и включали ее в список его сочинений, но литературоведом С. И. Пономаревым было установлено, что автором статьи является П. А. Вяземский, известный поэт и критик, друг А. С. Пушкина.

В библиотеке также хранятся почти полные комплекты журналов «Отечественные записки» и «Современник,» на страницах которых были помещены замечательные статьи о Гоголе, принадлежащие перу великих русских революционных демократов — Белинского и Чернышевского.

Фундаментальная библиотека располагает и одним автографом Гоголя — переписанным его рукой стихотворением Н. М. Языкова «К стихам моим.» По счастливой случайности, библиотека оказалась владелицей именно такого автографа, который связан с историей Тартуского университета — поэт Н. М. Языков был, как известно, его питомцем.

Все эти экспонаты посетители увидят в ветринах выставки, которая открывается 1 марта.

Б. Е.

Mõtteid Gogoli „Surnud hingede" kohta

Lugedes Gogoli teoseid saab üha kindlamaks mõte, et niikaua kui ajalugu räägib vene tšinovnikutest, ahnetest ning alatutest vägivallatsejatest, ja vene mõisnikest, rumaluhketest ning metsikult jõhkratest, jäävad surematuks Gogoli geniaalsed kunstiteosed «Revident» ja «Surnud hinged».

Vähe leidub niisuguseid teoseid, milles elutõde on nii meisterlikult vormitud kunstitõeks. «Revident» ja «Surnud hinged» — see on suur ning sügav kunstimeisterlik üldistus laostuvast 19. saj. 30—40-ndate aastate pärisorjuslikust Venemaast, see on jõuline paljastus, raske süüdistusakt nurjatu vene tegelikkuse vastu; samal ajal on selles hümn Venemaa ja tema rahva tulevikule. See on Venemaa — kõige väiksemast detailist kõige suurema üldistuseni, Tšitšikovi kalessi rattast (mille kohta arvasid talupojad, et Moskvani see küll sõidab, aga Kaasanini mitte) kuni meisterliku võrdluseni: «Kas mitte ka sina, Venemaa, ei torma nagu vilgas, püüdmatu troika? ... lendab mööda kõik, mis maailmas on, ja vaadates kõõrdi, astuvad eest kõrvale, annavad talle teed muud rahvad ja riigid.»

A. Nagelmaa

DOBROLJUBOV GOGOLIST

(v.-õp. Jegorovi teaduslikul sessioonil peetava ettekande teesid)

Teemat «Revolutsioonilised demokraadid Gogolist» on korduvalt uuritud nõukogude kirjandusteaduses, kuid sealjuures on kasutatud ainult Belinski ja Tšernõševski artikleid. Dobroljubovi nimi on teenimatult jäänud unustusse, kuigi ta on jätnud palju hinnatavaid ja tähtsaid mõtteid Gogoli kohta. Viimastel on suur tähtsus ka nende võrdlemisel Tšernõševski analoogiliste ideedega. Tšernõševski artiklid ja arvamused Gogoli kohta jagunevad kahte perioodi: aastad 1855—57 ja 1861. aasta. Dobroljubovi arvamused langevad parajasti aastatele 1857—1861, s. o. täiendavad Tšernõševski arutlusi, olles Tšernõševski I ja II perioodi artiklitele siduvaks ahelaks, iseloomustades ühist, järjekindlat joont Gogoli hinnangus revolutsioonilistele demokraatidele poolt.

— — — — — — — —

Dobroljubov arendas Belinski ideid traagilise ja koomilise ühendamisest Gogoli loomingus. Oma esteetilises kontseptsioonis lähenes Belinski mõttele, et traagiliseks osutub selline situatsioon, kus uue, eesrindliku eod hukkuvad ebavõrdses võitluses vanaga. Kuid Belinski ei jõudnud seda väidet rakendada traagilisuse analüüsiks Gogoli loomingus. Koomilisuse probleemil polnud Belinski vaadetes üldse mingit kaalu. Ta formuleeris seda kaunis abstraktselt (koomiline — see on elu mittevastavus eesmärgile).

Dobroljubov tõstis traagilisuse ja koomilisuse kategooriad uuele astmele. Dobroljubovi mõttekäik on järgmine: kaasaegne ühiskond püsib veel üsna kindlalt oma põhimõtetel; traagiline on nende inimeste elu, kes ägavad isevalitsuse ikke all; kuid see ühiskond pole niivõrd kindel, et temaga ei saaks võidelda; kaasaja paremad inimesed, nende seas ka Gogol, tõusevad kõrgemale sellest maailmast ja halvavad teda oma naeruga. Niisiis, nagu Belinski, nägi ka Dobroljubov kaasaegses ühiskonnas traagilise ja koomilise segunemist, kuid erinevalt Belinskist lähenes ta mitte ainult esimese, vaid ka teise kategooria filosoofilis-poliitilisele selgitamisele (traagiline — sellepärast, et isevalitsuslik kord oli veel tugev; koomiline — sellepärast, et selgesti oli näha tema mittevastupidavus). Sellepärast rõhutas Dobroljubov enam kui Belinski vajadust naerda valitseva korra üle: revolutsioonilise tõusu perioodil, 50-ndate aastate lõpul, oli selle korra viletsus eriti märgatav.

Oma väitekirjas arendas Tsernõševski Belinski õpetust objektiivsest ja subjektiivsest faktorist kirjanduses, täpsustades subjektiivse faktori mõistet: esiteks peab kirjanik seletama elu eesrindlikelt ideelistelt positsioonidelt lähtudes; teiseks — langetama ta üle kohtuotsuse. Toetudes nendele nõuetele analüüsis Dobroljubov nii Puškini kui ka Gogoli perioodi ajaloolist järgnevust vene kirjanduses, märkides subjektiivsete faktorite kõige eredamat kehastust Gogoli teostes.

— — — — — — — —

Dobroljubov vaatles Gogoli loomingut rahvalikkuse ajaloolise arengu seisukohalt. Nikolai monarhia perioodil tähendas rahvalikkuse mõiste kehtiva korra halastamatut paljastamist. Isevalitsuse teravaimaks paljastajaks pidas Dobroljubov Gogolit. Seepärast on Gogol ka kõige rahvalikum kirjanik vene kirjanduses. Kuid Dobroljubov märkis ka Gogoli piiratust: 1) Gogol ei julgenud kritiseerida kehtivat korda, sest kartis, et need süüdistused langevad vene rahvale; 2) kõige suurem, milleks Gogol oli võimeline, oli öelda, et «ka rahvas on midagi head».

Dobroljubov nägi ette uue perioodi peatset ilmumist vene kirjanduse ajaloos. Sel perioodil moodustatakse kirjanduslik «rahvapartei», mis on võimeline «teenima rahva elu väljendusi, rahva püüdlusi».

— — — — — — — —

Esmakordselt vene kirjanduse ajaloos rõhutas Dobroljubov seda fakti, et Gogol oma teostes ei näita ainult allasurutud, pimedaid inimesi, vaid ka nendes kasvavat protesti.

Tšernõševski artikkel «Kas see ei ole murrangu algus?» on Dobroljubovi suuna jatkamine. Selles artiklis märgib Tšernõševski omakorda rahva protesti ja aktiivsuse motiive. Ainult Tšernõševski oli see, kes arendas edasi Dobroljubovi ideid, näidates Gogoli perioodi kirjanduse ja 60-ndate aastate belletristide erinevat suhtumist rahvasse. Tšernõševski selgitas (seda ei teinud Dobroljubov), miks Gogol kartis süüdistada rahvast ja miks ta kujutas rahvas ainult head — rahvas polnud tollal vajalikul määral revolutsiooniline, kuid kirjanikud piirdusid ainult tema haletsemisega. Tegelikult oli aga rahvas 60-ndatel aastatel ideeliselt küllalt arenenud selleks, et teda võis julgesti süüdistada revolutsioonilisuse puudumises.

— — — — — — — —

Gogoli looming oli Dobroljubovile «kallis ja püha», ta kasutas sageli Gogoli kujusid ja motiive oma artiklites. Aluseks artiklile «Mis on oblomovlus?» võttis Dobroljubov katke «Surnud hingedest», kus Gogol kutsub üles uusi tegelasi, kes on võimelised ütlema Venemaale: «Edasi!» Sellega Dobroljubov näitas, et Gogoli looming oli elav ja kooskõlas 60-ndate aastate epohhiga. Dobroljubov koos teiste revolutsiooniliste demokraatidega oligi selline inimene, kes ütles vene rahvale: «Edasi!»

Gogolist eesti vanema ajakirjanduse veergudel

Ja ka praegu, kus kuulus mees juba 50 aastat mullas puhkab, võitlevad tema tööd edasi, — võitlevad pimeduse ja ülekohtu vastu.

Ajaleht «Sakala», 1902. a., nr. 10.

* *

Kõik Gogoli tegevus oli väsimatu võitlus alatuse, tooruse ja rumaluse vastu.

Ajaleht «Sakala», 1902. a., nr. 10.

* *

Kõik, mis Gogol iganes kirjutab, on elust võetud ja sihib elu peale.

«Meelelahutaja», 1887. a., nr. 2.

* *

Gogol on üks suurematest uuema aja vene kirjanikkudest. Kiituse väärt on tema jutustamistes: väga kena loomuse ja inimeste, iseäranis alama rahva elu ja olu maalimine... Seda kõike mõistab Gogol väga osavalt, naljakalt ja tõelikult, mõnes kohas ka «pisarate läbi naeratades» jutustada.

Jutustuse «Jõuluöö» eessõnast. 1880. a.

* *

...Meie lugejad armastavad Gogoli naljamängu ja meie tahame neile edasipidi võimalikult rohkem vene vaimuvara pakkuda. Eesti rahval on tulevik ukse ees, mil ta päeva tõusu poolt vaimutoitu igatseb.

Ajaleht «Olevik», 1883. a., nr. 7.

Gogol eesti kirjanduse klassikute hinnangus

Aga Venes on vaime, mis on pool aastasajandit mõjutanud kui mitte kogu maailma, siis vähemalt kogu Euroopat. Kui Euroopal, kelle ees aina konutame, oli Venelt midagi head õppida, miks siis mitte meil?

A. H. Tammsaare. 1939. a.

Eesti nõukogude kirjanikud Gogolist

Lugedes Gogoli geniaalseid töid ...tekib paratamatult imestus ja suur lugupidamine geniaalse inimese vastu, kes suutis nii sügavalt näha omaaegset tegelikkust, tõepäraselt seda edasi anda ja säilitada järeltulevatele põlvedele jõuliselt vapustavaid pilte. Gogol oli oma maa ja rahva suur patrioot selle sõna kõige paremas mõttes ja uskus kirglikult Venemaa suurde tulevikku.

J. SCHMUUL

Gogol oli uhke oma suure kodumaa üle. Ta pöördus tema poole nagu armastav poeg oma ema poole. «Kas mitte siin ei ole paik sangaril, sest siin on ruumi areneda ja heidelda?»

Nii küsis Gogol sellel pimedal, raskel ajal, millal vene rahvast ja koos temaga ukrainlasi, grusiinlasi, eestlasi, lätlasi ja teisi rahvaid rõhus kõdunev, kuid julm riiklik ja ühiskondlik kord.

Lugedes neid Gogoli ridu mina nagu iga nõukogude inimene tahan öelda: — Ja, meie päevil on olemas niisugune sangar, kes on juba välja arendanud kogu oma võimsuse. See sangar on — võitmatu nõukogude rahvas.

E. MÄNNIK

Ma olen Gogolit lugenud mitmesugustel aegadel ja mitmesugustes tingimustes, kuid alati on nad samal määral andnud mulle julgust, äratanud loomingulisi jõude.

Gogol on üks neist suurtest vene kirjanikest, kes avas meie ees rahvaloomingu hinnalise varamu, kes näitas, missuguse armastuse ja hoolega tuleb suhtuda rahva poolt loodud sõnasse.

A. HINT

Minu peale isiklikult on alati suurt mõju avaldanud veel üks Gogoli loominguline omadus: selles peituv lürism, arvukad lüürilised kõrvalpõiked. Ohtralt puistatuna siia ja sinna tema teostes, avaldavad need kirjaniku kirglikku vahetut suhtumist kõigesse, mida kirjanik nägi, kuulis ja tunnetas. Nendes lüürilistes kõrvalepõigetes tunneme just nagu löövat kirjaniku südant, mis oli täis piiritut armastust inimeste vastu.

H. LEBERECHT

«Vana maailma nurjatuste halastamatu paljastajana oli Gogol mulle õpetajaks, kui kirjutasin oma komöödiaid «Paunvere» ja «Kapsapea», milledes püüdsin paljastada eesti kodanliku ühiskonna pahesid, näidata vaeste inimeste rasket saatust külas.»

O. LUTS

PARTEI ELU

Tõhustada ÜTÜ ringide juhtimist kateedri poolt

19. veebruaril toimus ajaloo-keeleteaduskonna parteiorganisatsiooni lahtine koosolek. Peale kommunistide võttis sellest osa arvukalt õppejõude ja üliõpilasi. Ajaloo-keeleteaduskond on esimene, kus arutati ÜTÜ tööd laiemate hulkade osavõtul.

Aruandja sm. Siilivask näitas oma ettekandes, et teaduskonna üliõpilaste teaduslike ringide uurimistööde temaatika on üldiselt õigesti valitud, on meile vajalik ja aktuaalne. Seejuures on aga paljud olulised teemad jäänud tööplaanist välja (näit. «Eesti rahva võitlus saksa ja taani anastajate vastu 13. sajandil», «Võitlus välisinterventidega 1918—1920» jt.). Ajalooringi juhendaja sm. Laigna pole osutanud abi referaate valmistavatele üliõpilastele. Suuri puudujääke on seoses ülikooli ajaloo küsimustega. Kuna kõikides teaduskondades töötatakse erialaste probleemide kallal ülikooli ajaloo raames, peaks ka ajaloo kateeder koostöös ÜTÜ ajalooringiga koostama lühiülevaate TRÜ ajaloost. Seda aga pole seni tehtud.

Loogika-psühholoogia-pedagoogika ringis olid teaduslike tööde teemad laialivalguvad ja ebamäärased. Ringi töös esinenud puuduste kriitikale ei suhtutud vastavates kateedrites (pedagoogika, loogika-psühholoogia) aga nõukogulikult.

Kirjandusringis on häid teemasid, vähe on aga pööratud tähelepanu kunstilise meisterlikkuse ja ülikooli ajaloo küsimustele. Ainult üks kirjandusringi teema on seotud ülikooli ajalooga, kuid seegi on formuleeritud laialivalguvalt, näitamata töö suunda ja aspekti («Faehlmann ja Tartu Ülikool»).

Lääne-euroopa keelte ja kirjanduse ringis on häid, aktuaalseid teemasid («Pablo Neruda võitlejana rahu eest» jt.).

Eesti keele ring on ainuke, kus on laialdaselt rakendatud kollektiivse uurimise meetodit (90%). Kahjuks pole aga seni leitud ühele olulisele teemale ei autorit ega juhendajat. Seega on ka selle ringi organisatsiooniline töö ebarahuldav.

Teaduskonna valulapseks on aga vene keele ring. Kuigi õppeaasta algul kateeder kinnitas 70-liikmelisele teaduslikule ringile 120 (!) teemat, siis plaani tegelikul täitmisel on sellest suudetud teostada ainult 15%. Ülikooli ajalooga on seotud ainult üks teema ja sellegi juhendajaks on nimeliselt sm. Tobias, kes tegelikult on vähe suutnud abistada, praegu aga ei tööta enam üldse TRÜ-s. Vene keele kateedri halba juhendamist ÜTÜ töös on korduvalt kritiseeritud, paranemist aga pole näha. Hoolimata kateedri puudulikust juhendamisest ring siiski töötab, tänu arvukate komnoorte initsiatiivile. Teistes ringides on komnoorte arv aga lubamatult väike (lääne-euroopa kirjanduse ringis koguni alla 20%).

Kommunistliku juhtimise parandamisega ÜTÜ ringides on võimalik tunduvalt tõsta teadusliku uurimistöö taset. Eriti tuleb seda arvestada seoses ülikooli eelseisva juubeliga.

Läbirääkimistel võtsid sõna üksteist seltsimeest. Juhiti tähelepanu puudustele vene keele ja kirjanduse ringis (Sanõgin, Lõpp), toodi esile raskusi arhiivmaterjalide kasutamisel ja heideti Keskarhiivi töötajatele ette vähese abi osutamist (Boikov). ÜTÜ V temaatilise konverentsi ettevalmistusi ei suudeta teostada tähtaegselt, eriti V kursuse osas. Põhjuseks on konverentsi ajale määratud filosoofia ajaloo eksam, mis jäi välja eelmise sessiooni plaanist. Mitmed sõnavõtjad (Liimets, Lõpp, Nagelmaa) rõhutasid nimetatud eksami hilisemale tähtajale edasilükkamise otstarbekust, et kindlustada nii õppe kui ka teadusliku töö edukus. Õigesti märkis teaduskonna ÜTÜ Osakonna Nõukogu esimees sm. Liim, et komsomoliorganisatsioon on alles üsna hiljuti hakanud huvituma ÜTÜ tööst ja et see side üha paraneb. Kahjuks ei moodusta aga komnoored ise veel eesrindlikku tuumikut teaduslikes ringides. Parteiorganisatsiooniga puudus seni aga igasugune side ja otsene juhtimine selle poolt. Sõnavõtjad (Liim, Lõpp) avaldasid lootust, et parteiorganisatsioon käesoleval semestril osutab ÜTÜ tööle enam tähelepanu. Sõnavõttudes (Liimets) juhiti tähelepanu ka asjaolule, et meil tegeleb teadusliku tööga siiski väike arv üliõpilasi. Süüdi selles on halb organiseerimine ja nõrk propaganda. Ka ÜTÜ Osakonna Nõukogu propaganda on andnud vähe tulemusi, kuna õppejõud pole osutanud küllaldaselt abi üliõpilashulkade kaasatõmbamisel teaduslikule tööle.

Teaduslik uurimistöö kateedrites ja teaduslikes ringides peab moodustama ühtse terviku (Feldbach, Rogova), seda aga ei saa veel öelda meie kateedrite kohta. Kindlasti paraneks ÜTÜ töö ja tõuseks ühingu autoriteet meie kollektiivis, kui kogu selle tööd juhiks mõni tuntud teadlane, professor või dotsent, nagu see on Moskva, Leningradi jt. ülikoolides. Praegu esineb meie ÜTÜ töös aga temaatika pealiskaudsust, läbimõtlematust, ringide tegevuse koordineerimatust. ÜTÜ nõrga autoriteedi tõttu esineb õppejõudude hulgas sageli pealiskaudsust ja hoolimatust ringide juhendamisel (Laigna, Kovalevskaja jt.).

Parteiorganisatsiooni büroo sekretär sm. Raag märkis tunnustavalt koosolekul esitatud ettepanekute praktilist tähtsust olukorra parandamiseks teaduslike ringide töös. Sm. Raag märkis aga ka ajaloo-keeleteaduskonna dekaani ja dekanaadi võõrastavat huvipuudust ÜTÜ töö vastu. Nii ei võtnud dekanaat osa ei koosoleku ettevalmistamisest ega selle läbiviimisest. Paljud õppejõud aga, kes viibisid koosolekul, lahkusid enne selle lõppu. Samuti ei võtnud sõna need, kelle suhtes esineti kriitikaga.

Nimetatud parteiorganisatsiooni lahtine koosolek tähistas murrangut ÜTÜ teaduslike ringide senises juhtimises. Vastuvõetud otsuses märgiti rida konkreetseid abinõusid seniste puuduste kõrvaldamiseks ja edasise töö parandamiseks. Parteiorganisatsioonil tuleks senisest enam korraldada lahtisi koosolekuid, kuna need aitavad tugevdada sidet meie ühiskondlike organisatsioonide ja kollektiivi organiseerimata osa vahel.

F. Lõpp.

Üliõpilaste iseseisvast tööst

Alanud uus õppesemester, mis kuulub TRÜ juubeliaastasse, kohustab meie üliõpilasi üha sügavamaks iseseisvaks tööks, et kevadisel juubeli eksamisessioonil anda õigeid ja põhjalikke vastuseid, näidata materjalide täit tundmist.

Suur osa üliõpilaste iseseisvale tööle rakendamisel on täita õppejõududel. Õppeprotsessi edukus ei sõltu ainult sellest, kuidas õppejõud vastavaks õppetöö vormiks (loeng, praktikum, seminar jt.) ise on ette valmistunud ja kuidas ta selle läbi viib, vaid ka sellest, kas ja kuidas ta oskab üliõpilasi iseseisvale tööle suunata vastavas distsipliinis, millise nõudlikkusega ta suhtub üliõpilastesse ja kuidas ta kontrollib seda, et üliõpilased pidevalt ja süstemaatiliselt kogu õppeaasta jooksul töötaksid.

Seda ülesannet on hästi mõistnud õigusteaduskonna õppejõud, kes õppejõudude ja kateedrijuhatajate koosolekutel ühest või teisest aspektist lähtudes on käsitlenud üliõpilaste iseseisva töö küsimusi, vahetanud sellealaseid kogemusi ja vastu võtnud rea konkreetseid otsuseid sellelaadse töö tõhustamiseks.

Üheks põhiliseks iseseisva töö vormiks on ettevalmistumine praktikumideks, seminarideks, eriseminarideks. Selles osas esineb aga reas teaduskondades suuri puudujääke. Iseseisev töö literatuuriga pole muutunud süstemaatiliseks ja õppejõud tihti lepivad üliõpilaste praktikumidele ja seminaridele ilmumisega ettevalmistamatult, või siis nende puudumisega ettevalmistamatuse tõttu. Sellest on tekkinud üliõpilaste vastutustunde kahanemine,, tendents kergelt läbi saada, seminaride läbiviimise madal tase, vähene diskussioon jne. On aeg suurendada nõudlikkust üliõpilaste suhtes, võtta kasutusele ranged abinõud distsiplineerimatute üliõpilaste suhtes, nõuda vajaliku literatuuri läbitöötamist ja konspekteerimist. See kergendab üliõpilaste tööd eksamisessioonil, sest Suvorovi deviis «õppuses raske, lahingus kerge» on paikapidav ka siin.

Eriti edukalt saab üliõpilaste iseseisva töö oskusi arendada kursuse- ja diplomitööde vormis. Kursuse- ja diplomitööd arendavad üliõpilaste iseseisvat mõtlemist teaduslike probleemide suhtes, innustavad neid uurimustele ja katsetele. Nende tööde kirjutamisel tuleb pidada tihedat sidet juhendavate õppejõududega, põhjalikult läbi töötada vajalik kirjandus ja muud materjalid. Kursuse- ja diplomitöö ei või mingil juhul muutuda mehaaniliseks mahakirjutamiseks või refereerimiseks. Õieti on mõistnud kursuse- ja diplomitööde juhendamist prof. Kadari õigusteaduskonnast, kes seda teeb suurima põhjalikkusega.

Otsustavalt on tarvis tõhustada üliõpilaste tööd ÜTÜ ringides. Ei piisa sellest, kui üliõpilased kuuluvad küll ringidesse, kuid nende tööst praktiliselt osa ei võta. Soovitav oleks ringide tööplaanide sidumine kateedrite teadusliku uurimistöö plaanidega, kasutada ringides ulatuslikumalt kollektiivset uurimismeetodit. Samuti võiks ringi liikmeid enam kaasa tõmmata populaarteaduslike tööde ja artiklite koostamisele ja vabaneda mõningate ettekannete liig referaatlikust iseloomust.

Üliõpilaste iseseisva töö juhendamisel on suur tähtsus selleks tööks eelduste loomisel õppetöö õige organiseerimisega ja õppebaasi väljakujundamisega. Praegu on avatud mitmete teaduskondade juures raamatukogud, mis on üliõpilastele suureks abiks iseseisvas töös. Õigusteaduskond on ses suhtes halvemas olukorras, sest siin on ainult riigi ja õiguse ajaloo kateedri juures ca 8—10 töökohaga ruum üliõpilaste iseseisvaks tööks ja on tarvilik suurema tööruumiga raamatukogu väljakujundamine.

Muidugi tuleb kasutada õppimiseks ka TRÜ Pearaamatukogu, ühiselamute õppetube jt. Pannes õppetöös pearõhu iseseisvale tööle, võime eksamitel loota maksimaalseid tulemusi.

TRÜ JUUBELI EEL

Õigeaegselt anda välja üliõpilaste teaduslike tööde kogumik

1952. aasta sügissemestril pühitseb Tartu Riiklik Ülikool 150-nda aasta juubelit. See kujutab ühtlasi TRÜ ÜTÜ tegevuse viiendaks aastapäevaks. ÜTÜ tegevus on eredaks näiteks sellest, kuidas stalinlikul ajal on teadus muutunud kättesaadavaks kõige laiematele rahvahulkadele ja et TRÜ ÜTÜ on kujunenud teadlaste kooliks, mis kasvatab edukalt kommunismi ülesehitajate kaadrit.

ÜTÜ teaduslike ringide liikmete tööd käsitlevad probleeme, mis on panuseks nõukogude rahvamajanduse, kultuuri ja teaduse edasisele arengule.

Selleks, et üliõpilaste poolt tehtud töid tutvustada ja populariseerida laiades rahvahulkades, antakse TRÜ juubeli puhul välja esimene üliõpilaste teaduslike tööde kogumik. Selles tuleb avaldamisele 23 tööd TRÜ ja EPA teaduskondadest.

Oma mitmekülgse profiiliga leiab kogumik kahtlemata suurt tähelepanu laiades rahvahulkades. Siinkohal olgu mainitud, et üliõpilastööde kogumikke antakse välja paljudes NSVL kõrgemates õppeasutistes juba rea aastate kestel. Need üliõpilastööde kogumikud on äratanud lugejates suurt huvi. Samuti on kogumikud kaasa aidanud sõprussidemete tugevdamiseks ülikoolide vahel.

Juubeli puhul ilmuvad üliõpilaste teaduslike tööde kogumiku väljaandmist hakati organiseerima 1950/1951. õppeaastal. Iga teaduskond esitas parimad tööd kogumikus avaldamiseks ja peamiselt sellega piirduski kogumiku ettevalmistamine möödunud õppeaastal.

Põhiline töö aga langes käesoleva õppeaasta sügissemestrile. Lubamatu väärnähtena ilmnes, et ajaloo-keeleteaduskonnast ja matemaatika-loodusteaduskonnast esitati töid, milliseid polnud tegelikult olemaski. Arstiteaduskonnast esitati töid, millede autorid ei tundnud huvi töö kirjastamise vastu (Valgevere, Männi, Lenzner). Samuti ilmnes toimiku ettevalmistamise käigus, et peaaegu kõiki töid on vaja suuremal või vähema määral ümber teha, isegi põhimõtteliste vigade tõttu, rääkimata teaduslikule tööle omase stiili ja vormi vigadest. Üliõpilased teostasid parandused kiiresti, retsensendid aga hoidsid töid enda käes üle tähtaja. Tööd valmisid nõutaval kujul õigeaegselt ainult matemaatika-loodusteaduskonnas.

Ülaltoodust nähtub, et üliõpilaste teadusliike tööde tase, eriti teaduslike tööde vormistamise oskus ei seisa vajalikul kõrgusel. Samuti peavad juhendajad rohkem tähelepanu pöörama tööde kvaliteedile. Olgu mainitud, et kogumikus avaldatavad tööd on valitud konverentsidel ja ringide töökoosolekutel ettekantud või auhinnatööde hulgast. Mis puutub tööde ideelis-poliitilisse ja teaduslikku külge, siis selles suhtes võib töödega rahule jääda.

Ajaloo-keeleteaduskonna üliõpilase K. Toimi töö «J. V. Stalini keeleteaduslike tööde tähtsus loogikateaduses» probleemid lahendatakse seltsimees Stalini keeleteaduslike tööde alusel. Töös käsitletakse loogilise otsustuse ja grammatilise lause vahekorra, mõtlemise arengu jt. küsimusi. Nendel probleemidel on suur tähtsus loogikakursuse läbivõtmisel nii üli- kui ka keskkoolis.

Sama teaduskonna üliõpilane A. Pikamäe näitab oma töös stalinliku keeleõpetuse tähtsust eesti kirjakeele arendamise seisukohast. Autor rõhutab kirjakeele vormide vajadust, keele arengu seaduspärasuste tundmist. Töös kritiseeritakse eesti kirjakeele arendamises tehtud vigu (Aaviku reaktsiooniline keeleuuendus, teoretiseeritud vormide ebaelulisus jne.).

J. Kahki töös «Eesti ja vene talupoegade ühine võitlus mõisnike vastu XVIII sajandi esimesel poolel» avalduvad eesti ja vene talurahva sõbralikud suhted, nende ühine vaen ja võitlus orjastajate vastu.

Arstiteaduskonna üliõpilase V. Kulli Pavlovi õpetusel põhinev töö «Uneravi rakendamine närvihaigetel» annab palju väärtuslikku arsti praktiliseks tööks. Autor uuris lähemalt uneravi toimet orgaaniliste närvihaiguste puhul, mille tulemusena ta leidis, et narkoosiga võib ravida reumaatilisel alusel esinevat tantstõbe jt. haigusi. Eriti hinnatav on see, et V. Kull jälgis uneravi kestuse ajal organismi kui tervikut, pöörates suurt tähelepanu suuraju koore ja elundite vahelistele refleksidele.

Füsioloogia ringi liige R. Looga uurib oma eksperimentaalses töös «Hingamise mõjust südamefrekventsile» füüsiliselt treenitud ja treenimata inimese reaktsiooni samadele ärritustele.

Matemaatika-loodusteaduskonna üliõpilase Ristoki töö «Emajõe tähtsus kalamajanduses» on esimene sellelaadiline, kuna teisi jõgesid ENSV-s pole veel uuritud. Kaladele parema kudemis- ja kasvutingimuste loomiseks soovitab töö autor süvendada Emajõe lisajõgesid, kalade rändamise uurimiseks Peipsi vesikonnas soovitab ta kalu märgistada.

Sama teaduskonna üliõpilane K. Kildema püstitab oma töös «ENSV sood, nende tüübid, levik ja rahvamajanduslik tarvituselevõtmine» soode kompleksse ja ratsionaalse kasutamise nõude. Töö on väärtuslikuks saavutuseks ENSV soode uurimise alal.

Loodame, et üliõpilaste teaduslike tööde kogumik hakkab ilmuma igal aastal ja et kogumikus ilmuvad tööd oleksid TRÜ üliõpilaste poolt hinnatavaks panuseks kommunismi ülesehitamisel meie kodumaal.

J. Seeder,

ÜTÜ Nõukogu liige kirjastamise alal.

ÜTÜ S. I. Vavilovile pühendatud konverentsi eel

Hiljuti möödus aasta maailmakuulsa teadlase, NSVL Teaduste Akadeemia Presidendi Sergei Ivanovitš Vavilovi surmast, mille tähistamiseks korraldab ÜTÜ füüsikaring temaatilise konverentsi.

S. I. Vavilov on laialdaselt tuntud teadlane, seda eriti tänu oma väljapaistvatele töödele füüsikalise optika ja luminestsentsi alal. Vavilovi paljuaastaste, valguse korpuskulaarsetele omadustele pühendatud tööde kokkuvõte on antud 1950. a. lõpetatud raamatus «Valguse mikrostruktuur».

Paljud S. I. Vavilovi tööd on leidnud laialdast kasutamist praktikas. Vavilov ise rõhutas alati teooria ja praktika ühtsuse vajadust. S. I. Vavilovi juhatuse all arenes nõukogude optikatööstus, mis osutus võimeliseks varustama meie rahvamajandust ja Nõukogude Armeed kõige esmaklassilisemate optiliste vahenditega.

S. I. Vavilov võitles alati kodanlike teadlaste ja filosoofide idealistlike moonutuste vastu teaduses. Ta tööd on dialektilise materialismi loomingulise rakendamise suurepärasteks näideteks.

Sergei Ivanovitš oli ka väljapaistev pedagoog, tema poolt on kasvatatud terve koolkond noori nõukogude füüsikuid.

Väga laialdane oli S. I. Vavilovi ühiskondlik tegevus. Ta oli suurimaid teaduse organiseerijaid üleliidulises ulatuses. Näiteks seisis Vavilov tema initsiatiivil loodud Stalinlike Kommunismi Suurehitiste Teadlaste Poolt Abistamise Komitee eesotsas.

Kaks korda on S. I. Vavilovi teaduslikud tööd leidnud kõrget tunnustust Stalini preemiate näol. Korduvalt on S. I. Vavilovit autasustatud ordenitega teadusliku ja ühiskondlik-organisatoorse töö eest.

TRÜ ÜTÜ füüsikaring korraldab k. a. märtsis temaatilise konverentsi, mis on pühendatud S. I. Vavilovile. Ettekanded käsitlevad S. I. Vavilovi elu ja tegevust, ta teaduslikke töid ning luminestsentsi probleeme. Füüsikaring valmistub väärikalt tähistama suure nõukogude teadlase mälestust.

N. Kristoffel.

I. P. Pavlovi õpetusele pühendatud koosolekud jätkuvad

Teisipäeval, 26. veebruaril toimus järjekordne TRÜ arstiteaduskonna ja Tartu Teadusliku Arstide Seltsi I. P. Pavlovi dekaadi ühine koosolek. Koosoleku päevakorras olid 6 ettekannet: 1) van.-õp. A. Räni «I. P. Pavlovi õpetuse rakendamisest hügieenis»; 2) prof. F. Lepp «Närvisüsteemi osatähtsus immunoloogias. I. P. Pavlovi õpetuse valguses»; 3) prof. G. Kingisepp «Erutus- ja pidurdusprotsesside mõjustamine farmakonidega»; 4) prof. V. Hiie «I. P. Pavlovi õpetuse rakendamisest stomatoloogias»; 5) dots. E. Siirde «I. P. Pavlovi õpetuse rakendamisest otorinolarüngoloogias» ja 6) assist. B. Maarits «I. P. Pavlovi õpetuse rakendamisest ortopeedias».

Ettekanded äratasid arvukas kuulajaskonnas suurt huvi ja põhjustasid elavaid läbirääkimisi.

N. K. KRUPSKAJA

(13. surma-aastapäevaks)

V. I. Lenini sõber, naine ja võitluskaaslane, silmapaistvaim nõukogude pedagoog N. K. Krupskaja sündis Peterburis 1869. a. Huvi õpetajakutse vastu tekkis tal juba lapsepõlves ja süvenes veelgi koolipõlves. Parast gümnaasiumi lõpetamist astus N. K. Krupskaja kõrgematele naiskursustele Peterburis ja lähenes samal ajal ka ühele revolutsioonilisele noorsooringile, kus ta süvenes Marxi ja Engelsi tööde tundmaõppimisse. Töötades õpetajana ühes tööliste õhtukoolis teostas ta aktiivset pedagoogilist ja poliitilist tööd tööliste hulgas aastani 1896, millal ta areteeriti. Ta tegi seda tööd suurima andumusega. Oma mälestustes kirjutas ta: «Ma olin armunud kooli ja võisin unustada söömisegi, kui vaid võisin kõnelda koolist ja õpilastest.»

1893. a. saabus Peterburisse Lenin ja astus ühendusse sotsiaal-demokraatlike ringidega, kus töötas N. K. Krupskaja. Paljud N. K. Krupskaja õpilastest astusid V. I. Lenini poolt loodud «Töölisklassi Vabastusvõitluse Liitu» ja mõned neist, nagu Babuškin, kujunesid aktiivseteks revolutsioonilisest liikumisest osavõtjateks. Tutvunud Leniniga, kujuneb N. K. Kruskaja tema lähimaks sõbraks, abiliseks ja võitluskaaslaseks, võttes aktiivselt osa revolutsioonilisest tööst. Ta viibib koos Leniniga mõnda aega asumisel Sušenskojes ja pärast emigrandina välismaal. Rõõbiti tähtsa parteilise tegevusega töötas N. K. Krupskaja välismaal olles läbi rea pedagoogilisi probleeme. Ta uuris rahvahariduse korraldust, süvenes vene ja teiste maade pedagoogilisse kirjandusse, sai laialdast informatsiooni rahvahariduse olukorrast Venemaal. Sel perioodil valmis N. K. Krupskajal rida artikleid: «Vaba kooli küsimus», «Kas tuleb õpetada poistele «naistetööd»?» «Enesetapmised õpilaste keskel ja vaba töökool»: 1916. a. valmis N. K. Krupskaja raamat «Rahvaharidus ja demokraatia». See oli esimene pedagoogi-kommunisti poolt kirjutatud teos, mis käsitles põhilisi pedagoogika kui ka pedagoogika ajaloo probleeme ,näidates nende lahendamiseks õige bolševistliku tee.

Pärast isevalitsuse kukutamist 1917. a. pöördus N. K. Krupskaja Venemaale tagasi ja asus siin ette valmistama nõukogude kooli rajamist. Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni esimestest päevadest alates on N. K. Krupskaja Hariduse Rahvakomissariaadi juhtivaid töötajaid.

Marxi-Engelsi-Lenini-Stalini tööde põhjalik tundmine, erakordselt sügavad teadmised pedagoogika klassikute töödest ja isiklikult omandatud pedagoogilised kogemused võimaldasid tal esitada ja läbi töötada pedagoogika uusi, seni veel käsitlemata küsimusi.

Iseloomustades nõukogude pedagoogika üht tähtsamat küsimust, nimelt küsimust meie kooli eesmärkidest, kirjutas N. K. Krupskaja: «Nii kodanlus kui ka töölisklass seavad koolile kindlad eesmärgid. Kodanlus vaatab koolile kui klassivalitsuse vahendile, proletariaat aga kui vahendile sugupõlve kasvatamiseks, mis oleks võimeline tegema lõppu klassivalitsusele. Kodanliku valitsuse eesmärgid viivad suure enamuse laste isikuse allasurumisele, nende teadvuse pimestamisele. Need eesmärgid käivad risti vastu noore sugupõlve huvidele. Eesmärgid aga, mis töölisklass seab koolile, viivad iga lapse isiksuse õitsengule, tema silmaringi laienemisele, tema teadvuse süvenemisele, tema elamuste rikastumisele. Need eesmärgid ühtuvad noore põlvkonna huvidega. Oma artiklites ja esinemistes näitas N. K. Krupskaja, et nõukogude kooli ja pedagoogika põhimiseks ülesandeks on kasvatada nõukogude lastes kommunistlikku maailmavaadet, bolševistlikku sihikindlust, kõrgeid tahteomadusi. Ta õpetas noori armastama oma sotsialistlikku kodumaad, ta taotles, et nõukogude kool annaks noortele oskust võidelda oma armastatud kodumaa, tema ideaalide, tema suurte inimeste eest: «Meie peame kasvatama koolinoori nii, et nad õpiksid mõistma enda ümber toimuvat, oskaksid aru saada olemasoleva korra mehhanismist, et nad õpiksid tundma inimühiskonna arenemise seadusi, mõistaksid nähtuste vastastikust sidet ja, kõige tähtsam, et nad saaksid aru, millises suunas toimub ühiskonna areng.»

Nendele peamistele ülesannetele peab allutama iga õppeaine õpetamise ja kogu kooli tööstiili.

Eriti sügavat tähelepanu pööras N. K. Krupskaja kollektivismi kasvatamisele. N. K. Krupskaja näitas, millised suured ülesanded on koolil, pioneerorganisatsioonil ja Kommunistlikul Noorsooühingul kollektivismi kasvatamisel noorsoo hulgas. N. K. Krupskaja annab häid juhiseid kollektiivi moodustamiseks: «Et moodustada kollektiivi, peab teadma, mida suudab iga üksik lastest, kes neist on tugevam. Üks oskab hästi jutustada, teine joonistada jne. Neid peab õpetama tööd omavahel nii jaotama, et see oleks tõeliselt kollektiivne töö. Töötada kollektiivselt — ei tähenda mingil viisil töötada ühetaoliselt.»

N. K. Krupskaja oli üks pioneeride liikumise organiseerijaid NSV Liidus. Tema artikkel «Kool ja pioneeriliikumine» andis ammendava ülevaate kooli ja pioneeride liikumise sidemest. Tema teos «Kirjad pioneeridele» kuulub nõukogude pedagoogika kullafondi.

Erakordselt suur tähtsus on N. K. Krupskajal ühiskondliku koolieelse kasvatuse küsimuste lahendamisel marksismi vaimus. Oma artiklites ja esinemistel esitas N. K. Krupskaja mõtte öörühmade organiseerimisest lasteaedades, paljudest täiendavatest massüritustest koolieelse kasvatuse alal, nagu laste mängumurude korraldamisest suvel, lastevanemate ja noorsoo aktiivi kaasatõmbamisest mängude korraldamiseks jne. Ta tõstis üles küsimuse tihedast seosest kodu ja kooli vahel, pedagoogilisest propagandast lastevanemate hulgas, näidates, et perekondliku kasvatuse komplitseeritudki küsimused suudetakse edukalt lahendada ainult vanemate ja kooli tiheda kontaktiga. N. K. Krupskaja võitles naise laialdase osavõtu eest ühiskondlikust elust. Ta näitas, et see osavõtt ei kisu sotsialistlikus ühiskonnas naist mingil määral eemale ema kohustustest, ümberpöördult — just ema, kes võtab osa ühiskondlikust tööst, võib anda lastele tõelist, sügavalt nõukogulikku kasvatust.

Uue põlvkonna kasvatamisel, kes ehitab üles kommunistliku ühiskonna, on suur osa meie nõukogude õpetajatel: Kõrgelt hindas N. K. Krupskaja maailma esimese sotsialismimaa õpetajaid, näidates, et õpetajakutse pole mitte ainult auväärne, vaid ka üks huvitavamaid elukutseid meie sotsialistlikus riigis. N. K. Krupskaja autoriteet meie nõukogude õpetajaskonnas on erakordselt suur.

N. K. Krupskaja suri 27. veebr. 1939. a., päev pärast oma 70-ndat sünnipäeva. Erakordselt suur on see panus, mille andis N. K. Krupskaja nõukogude pedagoogika kullafondi. Kõigi pedagoogilise rinde töötajate ülesanne on põhjalikult tunda N. K. Krupskaja pedagoogilisi töid, selleks et kasvatada meie noortest tõelisi leninlasi, kes tõstavad üha kõrgemale Marxi-Engelsi-Lenini--Stalini lipu.

H. Kurm,
TRÜ pedagoogika kat. aspirant

Nõukogude kinokunsti järjekordne saavutus

Hiljuti ilmus meie kinoekraanidele Moskva Gorki-nimelise kinostuudio uus värviline kunstiline film «Külaarst», mille stsenaarium on M. Smirnovalt. Filmi on lavastanud režissöör S. Gerassimov, kes on loonud elulise, haarava kinoteose. S. Gerassimovi suurt meisterlikkust nägime juba «Noore kaardiväe» kangelaslikus epopöas, kus anti suure südamesoojusega edasi nõukogude inimeste sangarlikkust võitluses võõraste vallutajate vastu. Filmis «Külaarst» aga näidatakse kõike seda uut ja iseloomulikku, mis iga päevaga areneb ja tugevneb nõukogude külas: meie inimeste patriotismi ja töösangarlikkust rahulikus, loovas töös ja töötajate piiritut andumust oma kodumaale.

Oma ülesandest rääkis kõige paremini S. Gerassimov ise ühes oma sõnavõtus. Ta jutustas oma püüdest näidata nõukogude inimeste elu mitte ainult selle otsustavatel silmapilkudel, vaid ka igapäevases kulgemises — kõigis raskustes, ühiskondlikes ja isiklikes sidemeis.

Uus film näitab suure kunstilise jõuga, kuidas nõukogude võimu viljastavais tingimusis muutus ja kasvas külaintelligents, kuivõrd tihedasti on ta huvid seotud nõukogude talurahva huvidega. Teenelise arsti Arsenjevi (Vene NFSV rahvanäitleja, Stalini preemia laureaat Grigori Belov) ja noore naisarsti Kazakova (NSVL rahvakunstnik, Stalini preemia laureaat T. Makarova) kujudes on väljendatud eesrindlike nõukogude inimeste tüüpilised iseloomujooned, inimeste, kelledel isiklikud ja ühiskondlikud huvid sulavad kokku ühtseks tervikuks. Sellised inimesed on tüüpilised meie tegelikkusele.

Filmis «Külaarst» näemegi meie kaunist tegelikkust, näeme nõukogude maaintelligentsi tihedat sidet töötava rahvaga, kaasaelamist nende muredele ja rõõmsale tänapäevale, näeme nõukogude inimest, kommunistliku ühiskonna järjekindlat ehitajat, kes erutab meid oma hingelise ilu ja puhtusega, oma alalise püüdlusega edasi.

NSV Liidu rahvakunstnik V. Pudovkin on väga tabavalt iseloomustanud filmi «Külaarst», öeldes: «Ei ole siin ei teravaid dramaatilisi olukordi, mis sunniksid õhinal ootama nende lahendust, ei pateetilisi tõuse, ei traagilisi langusi ei ole mastaabilt ega väliselt ilult millegi erakordse näitamist, mis oleks äkki võinud erutada vaatajat. Film areneb otsekui sujuvate lainetena. Igas episoodis on oma tõus, oma dramaatiline kulminatsioon ja oma järjekordse raskuse lahendus, mis on alati elav, alati arusaadav ja lähedane igale nõukogude inimesele.»

Vaatajat rõõmustab filmis kõik: näitlejate suurepärane mäng, iga filmikaadri meisterlik seade ja värviline lahendus suurte kogemustega kinooperaatori V. Rappoporti poolt, suure maitsekusega valmistatud dekoratsioonid ning rahvalaulude oskuslik kasutamine ja N. Budaškini originaalne muusika. Kõik see aitab ilmekalt esile tõsta filmi peaideed: näidata veenvalt ning kujukalt kultuuri enneolematut kasvu nõukogude külas, põhilisi muutusi kogu küla elus, piiride järjekindlat kaotamist linna ja maa vahel.

Kunstiline film «Külaarst» on nõukogude kinematograafia järjekordseks suursaavutuseks. See on suurepärase loova kollektiivi ühise jõupingutusega tehtud uus panus nõukogude rahva aktiivsesse võitlusse kindla rahu eest kogu maailmas.

A. Siibak

Ajaleht „TRÜ“ korrespondentidele

Esmaspäeval, 18. veebruaril toimus ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuse järjekordne koosolek, millest võtsid osa ka teaduskondade peakorrespondendid ja teaduskondade seina- ja välklehtede toimetuste liikmed.

Päevakorras oli ajalehes «Pravda» ilmunud artikli arutelu, milles käsitleti meie kõrgemate õppeasutuste häälekandjate töös esinevaid puudusi.

Toimetusele on tulnud nii mõnigi kord väga huvitavaid materjale ka meie korrespondentidelt, kuid peab ütlema, et need informatsioonid pole alati tehniliselt korras.

Tuletame lühidalt meelde, millised on ..ngimused, mida esitatakse kaastööle.

Kaastöö peab olema aktuaalne, huvitav ka teiste teaduskondade ja osakondade üliõpilastele. Ta peab lühidas vormis väljendama olulist meie töös saavutatud edusammudest, samuti ka piitsutama mahajääjaid.

Selles osas pole nii palju puudujääke kui just kaastööde tehnilises osas.

Nimelt peab iga kaastöö olema kirjutatud selge käekirjaga l e h e ü h e l e p o o l e l e (soovitav masinal). Nimed peavad olema välja kirjutatud selgelt ja loetavalt, soovi korral trükitähtedega. Mitte anda allkirju, vaid kirjutada kaastöö alla loetavalt oma nimi, teaduskond, osakond ja kursus.

Kaastööd lastagu ülikooli peahoone komandandi ruumis asuvasse kasti.

Avaldatakse mõttevahetuse korras

Teadusliku töö ja eriteadlaste ettevalmistamise perspektiividest geoloogiaosakonnas

Tartu Riiklikus Ülikoolis ei olnud kuni 1945. aastani iseseisvat geoloogiaosakonda. Geoloogia eriteadlaste ettevalmistamine toimus ühe-kahe professori poolt, kuna geoloogiat õppivaid üliõpilasi oli omaaegses füüsika-matemaatikateaduskonna bioloogiaosakonnas korraga vaid mõni üksik.

Nõukogude korra kehtestamise järel Eestis 1940. aastal kerkis üles kavatsus avada Tartu Riiklikus Ülikoolis iseseisev geoloogiaosakond. Vastavad eeltööd selleks olid tehtud juba 1941. a. sügiseks. Kuid fašistliku Saksamaa reeturlik kallaletung Nõukogude Liidule 1941. a. suvel sundis kavatsuse teostamist edasi lükkama. Kui 1944. a. Nõukogude Eesti vabastati fašistlikust okupatsioonist ja Tartu Riiklikus Ülikoolis võidi tööd uuesti alustada, jatkati ka geoloogiaosakonna organiseerimist, ning juba 1945. a. sügisel oli võimalik vastu võtta esimesed üliõpilased geoloogiaosakonda. Geoloogiaosakond on jõudnud anda juba esimesi lõpetajaid, kelledest osa on asunud tegelikule tööle, osa aga õpib edasi aspirantuuris. Geoloogiat õppivate üliõpilaste arv 1951/52. õppeaastal on tõusnud üle 60, nende erialalisele ettevalmistamisele on rakendatud praegu kuus õppejõudu.

Osakond ei ole aga kaugeltki veel välja kujunenud. Esimeste aastate jooksul on selgunud mitmeid puudusi ja vigu, mis edaspidises töös vajavad parandamist. Samuti on tehtud ettepanekuid osakonna edaspidise väljaarendamise suhtes.

Laialdase tööpõllu geoloogidele avab meie rahvamajanduse kiire kasv. On ju geoloogide ülesanne meie maavarade, nagu põlevkivi, ehitusmaterjalide, nagu lubjakivid ja savid, ehitusaluste ehk pinnaste, põhjavete jne. geoloogia selgitamine.

Eesti NSV territoorium oma geoloogiliselt ehituselt on üldiselt tuntud just oma vanema, aluspõhjalise geoloogia mitmekesisuse ja omapäraga. Meie aluspõhja moodustavad vanapaleozoilised settekivimid rohkete omaaegsete loomade hästisäilinud kivistunud jäänustega on olnud ja on ka praegu väga heaks alaks terve rea litoloogiliste ja paleontoloogiliste uurimiste teostamiseks ning oluliseks alaks vanapaleozoikumi stratigraafia ja arenguloo küsimuste selgitamisel üldse.

Eesti NSV territooriumi geoloogilises ehituses on aga olemas veel teine osa, mis on samuti probleemistikult mitmekesine ja sisuküllane ning rahvamajanduslikult sama suure tähendusega kui aluspõhja geoloogia. See on pinnakatte geoloogia.

Pinnakatte geoloogia käsitleb maaala kõige noorema geoloogilise aja — kvaternaari ehk antropogeeni — geoloogilist arengut kuni tänapäevani. Üksi ENSV territooriumi piirides on geoloogiline areng antropogeeni vältel olnud väga vahelduv. Selle tulemusena on kujunenud siin mitmesuguseid settekivimeid, sellest ajast on säilinud ka pinnavormistik. Vastavate setete ja pinnavormide areng jätkub ka praegu. See mõjustab vahetult pinna- ja põhjavete iseloomu ning arengut, mullastiku ja taimestiku kujunemist ning levikut. Antropogeenseid settekivimeid ja pinnavorme tuleb ehitustegevuse juures, veevarustuse puhul, põllunduses jne. pidevalt ja kõikjal arvestada. Seepärast pööratakse antropogeeni geoloogiale üha suurenevat ja süvenenumat tähelepanu eriti Nõukogude Liidus, kus tänapäeval toimuvad kommunismi suurehitused.

Ka Tartu Riiklikus Ülikoolis tuleb osutada geoloogilises uurimistöös ja geoloogide ettevalmistamisel antropogeeni geoloogiale tõsist tähelepanu. Võimaluste piirides on seda tehtudki, kuna geoloogia kateeder on põhiliselt nii uurimistöö kui ka õppetöö osas olnud antropogeeni geoloogiat viljelevaks kateedriks. Aluspõhja geoloogia kõrval peab antropogeeni geoloogia edaspidi kujunema TRÜ geoloogiaosakonna teiseks põhjalikult käsitletavaks alaks, kuna meil on selleks olemas nii looduslikud kui ka rahvamajanduslikud eeldused.

Selleks aga peab looma teatud eeltingimused. Esmajärjekorras tuleb taotleda uue eriala, nimelt antropogeeni geoloogia loomist.

Antropogeeni geoloogia üheks iseloomulikumaks jooneks on uurimisülesannete kompleksne lahendamine. See määrab põhiliselt ka selle spetsiaalsuse eriainete valiku: peale antropogeeni geoloogia käsitletakse dünaamilist geoloogiat ja geomorfoloogiat, samuti tuleb arvestada selle spetsiaalsuse sääraseid aineid, nagu soogeoloogia koos õietolmuanalüüsiga, mullateadus koos mullageograafiaga ja insenergeoloogia koos hüdrogeoloogiaga.

Need on suurtes joontes põhimõtted, mis on aluseks geoloogia spetsiaalsuse uue õppeplaani väljatöötamisel. Uue eriala avamine ei sõltu ainult õppeplaanist, vaid mitmest teisestki asjaolust. Üheks selliseks on geoloogiaosakonna üliõpilaste hulk. Varem võeti geoloogiaosakonda korraga kuni 15 üliõpilast. Nii väikest rühma jaotada omakorda veel spetsiaalsuste vahel ei olnud otstarbekohane. Nüüd on üliõpilaste-geoloogide jagunemine kahele erialale täiesti reaalne, kuna üliõpilaste arv on tõusnud 25-ni. Kuid esmakordne jagunemine võib toimuda alles 1953/54. õppeaastal, kui praegune suuremaarvuline esimene kursus jõuab kolmandale kursusele.

Ka õppejõudude küsimus on küllaltki oluline, sest uue eriharu avamine tähendab ka rea uute ainete juurdetulemist. Selleski osas on nüüd väljavaated paremad kui paar aastat tagasi.

Seoses sellega tuleb puudutada ka õppejõudude koormuse küsimust. «Väikestes» ülikoolides tuleb ühel õppejõul lugeda paljusid eriaineid, sageli seltiseid, mis on kaugel õppejõu erialast. Kogu ülikooli edaspidise arengu kindlustamise huvides tuleb aga püüda sinnapoole, et õppejõud loeksid ikkagi neid aineid, mis on nende uurimisalaga vahetult seotud, ja sellisel hulgal, et neile jääksid ajaliselt reaalsed võimalused ka teaduslikuks loominguks.

Sellest põhiprintsiibist lähtudes tuleb tõsiselt kaaluda antropogeeni geoloogia uurimislaboratooriumi asutamist geoloogia kateedri juurde, mis aja jooksul võib välja areneda uurimisinstituudiks. Selle laboratooriumi uurimisülesandeid teostaksid kateedri õppejõud, kelle õppekoormus oleks praegusest väiksem.

Antropogeeni geoloogia uurimise ja õpetamise süvendamise üheks eelduseks on materiaalse baasi pidev tugevdamine.

Prof. K. Orviku,
geoloogia kateedri juhataja.

Сегодня в номере

I страница

Передовая — Великий писатель-реалист.

М. Орлова — Н. В. Гоголь.

II страница

Гоголевская выставка в библиотеке.

Б. Егоров — Гоголь в оценке Добролюбова (Тезисы доклада на сессии).

Гоголь в оценке писателей.

III страница

Партийная жизнь. Ф. Лыпп — Улучшить руководство кафедры кружками НСО.

Перед юбилеем университета. И. Сеедер — Своевременно выпустить сборник студ. работ. — О самостоятельной работе студентов. Информации.

IV страница

Курм — Н. К. Крупская.

Проф. К. Орвику — О перспективах научной работы и подготовки специалистов на геологическом отделении.

А. Сийбак — Очередное достижение советского киноискусства.

Toimetaja
J. Feldbach

MB 05036 Trükikoja „Tartu Kommunist“ trükk Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 718

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Olgu tervitatud rahvusvaheline naistepäev!

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 7 (137) Reedel, 7. märtsil 1952. a. V aastakäik

Rahvusvaheline naistepäev

8. märtsil tähistavad Nõukogude Liidu töötajad rahvusvahelist naistepäeva — rahu, demokraatia ja sotsialismi eest võitlevate naiste jõudude ülevaatuse päeva.

Meie maal on võrsunud arvukas uut tüüpi naiste põlvkond, kes on teadlik oma suurest osast nõukogude ühiskonnas, kes on omandanud kõrge töökultuuri ning kes on oma kodumaa tulihingelised patrioodid. Koos sotsialismi võidukäiguga meie maal kasvas ka nõukogude naine, kel on suured teened meie kodumaa muutmisel õitsvaks sotsialismimaaks. Ei leidu sellist tööala, kus naised poleks saavutanud silmapaistvat edu ning leidnud valitsuse ja partei tunnustust. Tõeliste rahvasangaritena võitlesid nõukogude naised Suure Isamaasõja päevil relvaga käes fašistlike röövvallutajate vastu nii rindel kui ka vaenlase tagalas. Kustumatult on kirjutatud ajaloo lehekülgedele noorte naiskangelaste Zoja Kosmodemjanskaja, Tanja Petrova, Liza Tšaikina ja teiste nimed. Paljud tuhanded naised asendasid tagala kangelaslikul töörindel isa, meest või poega, aidates saavutada võitu vihatud vaenlase üle.

Erakordselt suur on naiste töö sõjajärgsetel aastatel. Naised on saavutanud auväärse koha Nõukogudemaa tööstuses, külas jne.

Nõukogude naiste kasvavat ühiskondlikku aktiivsust ning nende edutamist juhtivatele kohtadele tuleb tervitada kui meie kultuurilise tõusu kindlat tunnust. Tuhanded naised meie vabariigis on partei-, nõukogude ja majandusala töötajad ning spetsialistid. Nõukogude naine näeb oma elu eesmärki ja mõtleb mitte ainult oma perekonna heaolu kitsates raamides, vaid loovas töös kogu rahva õnneks. Sellepärast pole midagi imestamisväärset selles, et Nõukogude Liidus moodustavad üle 44 prots. kõigist kõrgema haridusega eriteadlastest naised, et NSV Liidu Teaduste Akadeemias on 37 prots. teaduslikest töötajaist naised, kusjuures pool neist omab doktori või teaduste kandidaadi teaduslikku kraadi.

Eriline tähelepanu ümbritseb meie maal naist kui ema, kes kasvatab uut põlvkonda. Meie riigi pidev hool emade ja laste eest, laialdane lasteasutuste võrk — kõik see on loonud töötavale naisele võimaluse ühendada oma tööarmastust emaõõmudega.

Koos teiste nõukogude rahvastega võib ka eesti töötav rahvas uhke olla oma naiste saavutustel ja võitudele. Kui võrrelda meie praegust Nõukogude Eesti naist ja neid positsioone, mis ta on võitnud riikliku, majandusliku ja kultuurilise töö aladel, naiste olukorraga kodanliku kliki võimutsemise ajal Eestis, siis näeme, kui määratu suure arenemistee on ära käinud eesti naine. Meie ülikoolis töötab õppejõududena, teenistujatena ja õpipalju tublisid nõukogude naisi, nagu sm-d dots. L. Kuzina, õpetaja A. Rauman, prof. A. Toomingas, A. Beršatskaja, S. Tuhker, Antidea Metsa, õpetaja Jevgenia Uibo jne.

Selleaastast rahvusvahelist naistepäeva tähistavad Nõukogude Liidu ja kogu maailma töötavad naised uue maailmasõja ohu vastu peetava võitluse olukorras. Kogu maailma töötavad naised võitlevad nende vastu, kes taotlevad taas süüdata sõjatule leeki ja paisata kogu maailma rahvad raskeisse kannatustesse. Naiste rahvusvahelise demokraatliku rahuliikumise avangardis on Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade naised.

Maailma naised tahavad ehitada õnnelikku elu endile ja oma lastele ja nende pilgud on suunatud ülemaailmse rahukantsi, võimsa Nõukogude Liidu vabadele ja õnnelikele naistele, keda juhib rahu suur lipukandja seltsimees Stalin, kes ehitavad uut elu ja kelle edukas töö on kogu maailmale rahu ja kindla tuleviku pandiks.

Au nõukogude naistele!

Meie eesrindlasi

Töös kodumaa heaks

Kes näeb sm. Ananjevat esimest korda, võib-olla ei usu, et see väikest kasvu naine suudab toime tulla kõigi nende ülesannetega, mida talle on asetanud ta ühiskondlik ja teenistuslik seisund. Aga ta siiski suudab, ja suudab edukalt, kuigi neid ülesandeid pole mitte vähe.

Hommikupoolikuti võib teda näha peahoones. Siin loeb ta tsiviilõiguse üldkursust II ja III kursusele, juhatab praktikume, tegeleb IV kursuse, kelle šefiks ta on, jooksvate küsimustega ning vaheaegadel annab üliõpilastele näpunäiteid, kuidas organiseerida ja läbi viia seda või teist ühiskondilkku üritust, kuidas saavutada paremaid tulemusi õppeedukuse tõstmisel, kuidas kavandada ja koostada kursusetöid ning milliseid meetodeid kasutada kirjanduse läbitöötamisel praktikumideks, seminarideks või koosolekuil esitatavateks referaatideks.

Loengud lõppenud, siirdub sm. Ananjeva oma teise töölõiku — keemiahoones asuvasse tsiviilõiguse ja -protsessi kateedrisse, mille juhatajaks ta on. Võib arvata, et selles väikeses lihtsalt, kuid hubaselt sisustatud ruumis on üsna mõnus veidi puhata pärast pingsat loengute ja praktikumide perioodi. Ent sm. Ananjeval pole aega puhata. On vaja tegelda kateedri tööga — seda juhtida, koostada tööplaane, kontrollida nende teostamist, leida

teid ja vahendeid kateedri töö üha efektiivsemaks muutmiseks; kuid sealjuures on vaja teostada ka kursuse- ja diplomitööde juhendamist. Tähelepanelikult kuulavad üliõpilased tema suunavaid märkusi ja arvamusi, avaldavad oma mõtteid, mis kohe siinsamas põhjalikult läbi arutatakse, ning pärast konsultatsiooni, lahkudes kateedrijuhataja tööruumist, tunnevad, et hea juhendamise juures teadusliku töö kirjutamine polegi nii raske, nagu see ehk esialgu mõnele näis.

Sm. Ananjeva on aga sel ajal juba süvenenud uude töhe: ta täiendab pidevalt oma teadmisi marksismi-leninismi klassikute teoste lugemise ja konspekteerimisega, kogub materjale kandidaadi-väitekirja koostamiseks, valmistub esinemisteks, ettekanneteks, sõnavõttudeks. Ning õhtupoolikul, kui videvik hakkab laskuma hoonete vahele. keerab ta lukku kateedrijuhataja kabineti ukse ning siirdub kas mõnele nõupidamisele, parteialgorganisatsiooni büroo istungile, koosolekule või konverentsile. Koju puhkama saab ta alles hilisõhtul. Ja hommikul vara algavad jälle loengud . . .

Nii mööduvad sm. Ananjeva päevad — ikka töös, ikka tegevuses. Ta ei säästa oma jõudu ega energiat, sest teab, et ta töö on kasulik ja vajalik ühiskonnale — ühiskonnale, kes suure Stalini juhtimisel sammub kiires tempos edasi kommunismi lõpliku võidu poole.

N. Kan

Üks kollektiivi nooremaid

Ajaloo-keeleteaduskonna arvuka õppejõudude pere üheks nooremaks liikmeks on Liilia Tint. Lõpetanud kiitusega 1949. a. kevadel Tartu Riikliku Ülikooli saksa filoloogia eriharu, jäeti sm. Tint sama aasta sügisel hiljuti komplekteeritud võõrkeelte kateedri juurde õpetaja kohale. Oma siiralt reipa, kuid asjatundliku ainekäsitlusega leidis ta algusest peale tiheda kontakti üliõpilastega ja tunnustuse oma tööle kateedri liinis.

Vaatamata suhteliselt suurele töökoormusele on noor pedagoog alati aega leidnud aktiivselt osa võtta ühiskondlikust tööst. Pole möödunud ühtegi valimiskampaaniat, millele ta poleks täie energiaga kaasa aidanud. Samasugust indu on Liilia Tint osutanud ka taastamistöödel ja mitmesugustel isetegevusaladel, olgu siis üliõpilaste juhendajana või ise esinejana. Erilist tähelepanu väärib aga sm. Tindi töö poliitinformaatorina, kellena talle ta kuulajad on korduvalt omistanud kiitvaid hinnanguid.

1950. a. oktoobris võeti Liilia Tint ÜLKNÜ ridadesse, kus ta jätkab oma ühiskondlikku tegevust senisest suurema innuga, täites edukalt põhitüüpi poliitringi juhataja kohustusi.

Pedagoogiliste ja ühiskondlike ülesannete kõrval pole aga sm. Tint kunagi unarusse jätnud ka teaduslikku tööd, andes oma osa kateedri kollektiivi poolt koostatavale saksa-eesti sõnaraamatule. 1951. a. sügisel avanes talle eriti soodus võimalus enesetäienduseks ja teaduslikuks tööks aspirantuuris. Selle lõpetamise järel saab sm. Tint taas uue hooga pühenduda pedagoogilisele tööle, et pakkuda oma kuulajaile eesrindlikku nõukogude teadust.

Olles 1951. a. detsembrist alates ÜK(b)P liikmekandidaat, pühendab sm. Tint kogu oma jõu ja energia nõukogude rahva ja kodumaa teenimiseks.

V.-õpet. H. Lahk

Tublidest naisüliõpilastest

Üheks TRÜ osakonnaks, kus õpivad peamiselt naisüliõpilased, on farmaatsiaosakond. Kuigi see osakond, võrreldes raviosakonnaga, on jäetud mõnevõrra n. ö. omapead, ei saa öelda, et ta oleks kuidagi halvem teistest osakondadest nii arstiteaduskonnas kui ka teistes teaduskondades. Vastupidi, võttes näiteks farmaatsiaosakonna III kursuse, kus õpivad 16 nais- ja 3 meesüliõpilast, võib öelda, et see kursus on oma õppeedukuselt ja õppedistsipliinilt võib-olla üks parimaid ülikoolis. Viimasel eksamisessioonil sooritas kogu kursus kõik eksamid hinnetele «hea» ja «väga hea», kusjuures 10 üliõpilast sooritasid eksamid eranditult hindele «väga hea».

Kursusel on rida õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlasi. Näiteks on üheks parimaks üliõpilaseks Aita Joamets, kes on eesrindlane õppe- ja teaduslikus töös ning võtab aktiivselt osa ühiskondlikest üritustest. Temaga koos töötab farmakognoosia teaduslikus ringis Helga Maadik, kes samuti paistab silma nii õppe- kui ka ühiskondlikus töös. Aktiivse sportlasena õpib farm. III kursusel Helmi Mitt, kes leiab küllalt suure õppetöökoormuse kõrval aega tegelda spordiga, ja mitte ainult tegelda, vaid võtta osa isegi üleliidulistest ja vabariiklikest võistlustest ÜSK võrkpallinaiskonna koosseisus.

Peale nimetatud üliõpilaste on kursusel veel rida õppe- ja teadusliku töö eesrindlasi. Kursus moodustab ühtse kollektiivi, kus valitseb vastastikuse abistamise ja seltsimehelikkuse õhkkond.

Mõnes suhtes jätab soovida kursuse üldine ühiskondlik aktiivsus, mis on tingitud peamiselt kursuse kolmiku töös esinevast puudusest — pöörata õppetööle rohkem tähelepanu kui ühiskondlikule tööle.

H. Pilliste,
arstiteaduskonna farmaatsiaosakonna III kursuse üliõpilane

I. P. Pavlovi 16-nda surma-aastapäeva tähistamine

Järjekordne ja viimane TRÜ arstiteaduskonna ja Tartu Teadusliku Arstide Seltsi ühine koosolek, mis toimub reedel 7. märtsil kell 18.00 füsioloogia ja patol.-anatoomia kateedrite auditooriumis Näituse tn. 2, on pühendatud akadeemik I. P. Pavlovi 16-nda surma-aastapäeva tähistamisele. Koosolekul esineb kõnega TRÜ teadusala prorektor prof. E. Martinson teemal «I. P. Pavlov kui teadlane ja professor». Peale selle esinevad ettekannetega: dots. R. Kõrge, van.-õp. G. Rooks, prof. A. Valdes, assist. L. Keres, assist. E. Kohandi ja prof. A. Tomingas. Lõppsõna selle koosolekuga lõppevale koosolekute sarjale I. P. Pavlovi õpetuse tundmaõppimise ja rakendamise alal, mis toimusid alates 12. veebr. kuni 7. märtsini s. a., ütleb arstiteaduskonna dekaan.

Meie töösangar

Kui keegi mingi vajaduse tõttu helistab taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedrisse, siis vastab sealt rahulik naisehääl. Peagi on helistaja soovid täpselt ja asjatundlikult täidetud. See vastaja on laborant Vaike Kaldemäe, keda kõik, kel on olnud temaga kokkupuutumist, tunnevad äärmiselt täpse ja kohusetruu töötajana. V. Kaldemäe on ülikooli teenistuses 1944. aastast, alguses asjaajajana ja sekretärina arstiteaduskonna dekanaadis, aastast 1947 praegusel kohal.

Ei ole mingit laborandilt nõutavat tööd, mida V. Kaldemäe ei teostaks ühteviisi hästi. Praktiliste tööde korraldamine botaanikas nõuab pidevat hoolt praktikumi varustuse eest. V. Kaldemäe teab ikka, missuguses olukorras see varustus on ja millal on õige aeg ühte või teist eset muretseda. Kateedril on suur asjaajamine seoses sellega, et ta teenindab hulka üliõpilasi ja et tema juurde kuulub botaanika-aed oma erikoosseisudega ja erivajadustega. Pealegi on botaanika-aial lai läbikäimine teiste NSVL botaanika-aedadega. Kõik see asjaajamine on ikka korras.

Niisamasuguse hoolega nagu oma otseseid ülesandeid täidab V. Kaldemäe ka ühiskondlikke kohustusi.

Ei ole alati kerge kateedritel saata inimesi erakorralistele töödele, kus nõutakse füüsilist tegevust, näiteks kolhooside abistamisele. V. Kaldemäe on ikka läinud nendele töödele kui endastmõistetavatele. Eeskujulik töötamine on talle iseendastmõistetavaks asjaks. Õiged töösangarid ongi need, kes sangarlikult töötades ei tule mõttelegi, et nad teevad midagi erakorralist. Selliste töötajate käed ongi teevalmistajad peatseks üleminekuks kommunismile.

E. Rannu

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Tõsta elamiskultuuri

Üheks tähtsamaks töölõiguks ametiühingu töös on kahtlematult a/ü liikmete eluoluliste küsimuste lahendamine ja oma liikmete kasvatamine sotsialistliku ühiselu reegleist kinnipidamise vaimus.

Vastavalt sellele on õigusteaduskonna a/ü büroo käesoleval õppeaastal osutanud suurt tähelepanu just tööle ühiselamuis, sest ca 50% õigusteaduskonna üliõpilastest elab ühiselamus.

Õigusteaduskonna üliõpilased elavad ülikooli suurimas, Tiigi tänava ühiselamus. Et lahendada ühiselamus üleskerkivaid küsimusi ja ühtlasi kontrollida ning tõsta elamiskultuuri taset, selleks on a/ü büroo teostanud ühiselamu pidevat kontrolli. See toimub koostöös partei- ja komsomoliorganisatsiooni ning õppejõududega.

Nii teostab a/ü elamu-heaolu komisjon iga kuu vähemalt ühe kontrollkäigu internaati. Parteiorganisatsiooni poolt on määratud 2 kommunisti šeflustööks Tiigi tänava ühiselamus. Dekaan on omakorda iga nädal saatnud vähemalt ühe õppejõu, kes vestleb üliõpilastega, tutvub nende elamistingimustega ja esitab omapoolseid ettepanekuid. Peale selle toimub a/ü ja komsomoliorganisatsiooni esindajate ühine internaadi külastamine. Kõik külastamiste tulemused registreeritakse vastavas žurnaalis. Selles registreeritud puudustest informeeritakse ühiselamu nõukogu. Puudused peab lahendama a/ü elamu-heaolu komisjon vastavate organite kaudu. Ühtlasi on kontrollžurnaali andmed aluseks õigusteaduskonna rändpunalipu määramisel teaduskonna parimale toale.

Nimetatud abinõude tarvituselevõtmine on aidanud tõhusalt kaasa elamiskultuuri tõusuks juristide hulgas. Nii on meil praegu rida eeskujulikke tube, nagu toad nr. 74 (toavanem Pärtel), 75 (toavanem Väikene), 23 (toavanem Tepman), 104 (toavanem Zimmer) jt. Tunduvalt on paranenud olukord tubades nr. 73 (toavanem Juuro), 86 (toavanem Möller) jt., kuigi viimatimainitud tubades on veel palju teha selleks, et ühiselamu kujuneks üliõpilaste tõeliseks koduks.

Kontrollkäikude tulemusena on välja selgitatud rida puudusi, mida võimaluste piires on vastavate organite kaudu ka likvideeritud.

Peale otsese elamistingimuste kontrolli on a/ü elamu-heaolu komisjon jälginud ka õppimisvõimalusi ühiselamu õppetoas ja eksamisessiooni puhul dekanaadi poolt avatud õpperuumis. Poliitilise kasvatustöö vormidest on kasutatud vestlusi tubades väga mitmesugustel teemadel.

Taolisi vahendeid ja vorme kasutades oleme saavutanud oma töös elamiskultuuri tõusu eest mõningat edu. Jätkates oma tööd pole kahtlust, et elamiskultuuri tase ühiselamu juristide hulgas tõuseb veelgi.

H. Siigur,
Õigusteaduskonna a/ü büroo esimees

Arstiteaduskonna isetegevuslasi

27. veebruaril toimus arstiteaduskonna isetegevuslaste aktiivi lahtine koosolek - komsomoliorganisatsiooni ja ametiühingu büroo kaasabil.

Üliõpilane A. Haavel andis oma ettekandes põhjaliku ülevaate arstiteaduskonna isetegevuskollektiivi tööst, ära märkides kursuste kultuuriorganisaatorite töös esinevaid puudusi. Mitteküllaldane on olnud koostöö komsomoliorganisatsiooni, a/ü. büroo ja õppejõududega. Minimaalset abi isetegevusõhtute korraldamisel on osutanud ka arstiteaduskonna dekanaat.

Isetegevuse alal parimateks kursusteks on osutunud raviosakonna I ja IV kursus ning stomatoloogiaosakonna IV kursus. Mahajääjate hulgas tuleb mainida I kursuse vene osakonda ja II kursust, kuigi viimane kuulus möödunud õppeaastal teaduskonna paremiku hulka.

Parimate isetegevuslastena võib esile tõsta järgmisi üliõpilasi: Lõoke, Kaur, Mai ja Reet Taba, Rattur, Soop, Pilliste jt.

Järgnevas sõnavõtus rõhutas üliõpilane H. Pilliste kultuurmassilise töö tähtsust kommunistliku kasvatuse koostisosana, kutsudes üles ära kasutama kõiki oma teaduskonnas esinevaid jõude kultuurmassilise töö kvaliteedi parandamiseks.

Ettekannetele järgnesid sõnavõtud üliõpilaste Joaste, Jõksi, Maimetsa ja Sepa poolt, millistes esitati rida uusi ettepanekuid kultuurmassilise töö paremustamiseks, et väärikalt tähistada TRÜ 150. aasta juubelit.

S. Pau,
arstiteaduskonna stomatoloogia osak. IV k. üliõpilane

Järeldusi eksamisessioonist

Kuigi eksamisessioonist on möödunud juba tükk aega, ei ole liigne meenutada nii sessioonil kui ka kogu eelmisel semestril esinenud puudusi, et nendest hoiduda käesoleval õppeperioodil.

Õigusteaduskonna II kursuse C grupi üliõpilastest saavutasid paljud väga häid hindeid. Esiletõstmist väärivad siin kommunistlikud noored Lang, Nigula, Vesmes jt., kes on eesrindlikud ka ühiskondlikus töös. Kuid grupis on ka niisuguseid üliõpilasi, kelle eksamihinnetes peegeldub selgesti nende vastutustundetu suhtumine õppetegevusesse: põhjuseta puudumine loengutelt, loengute mittekonspekteerimine jne.

Nende puuduste kõrvaldamiseks otsustasid mainitud grupi üliõpilased korraldada välkkoosoleku iga põhjuseta puudumise korral. Selle tulemusena on õppedistsipliin grupis tunduvalt tõusnud: viimase paari nädala jooksul pole põhjuseta puudumisi üldse esinenud.

Lünki on ka vene keele õppimises. See avaldub eriti selgesti üliõpilaste kirjalikkude tööde madalas tasemes. Kuid ka selles õppetöö osas on oodata paranemist kõigi grupiliikmete poolt üksmeelselt rakendatava šeflusmeetodi tõttu.

Mainitud õpperühma kuuluvad üliõpilased lubavad teha kõik maksimaalsete tulemuste saavutamiseks õppetöös, et väärikalt tähistada TRÜ 150. aastapäeva.

O. Leinus.

TRÜ kunstilise isetegevuse ja omaloomingu IV olümpiaadi ettevalmistamise ja läbiviimise juhend

I. Olümpiaadi ettevalmistamine.

1951./52. õppeaastal toimuv TRÜ IV olümpiaad on pühendatud TRÜ 150. a. juubelile ja võitlusele rahu eest.

Teaduskondade isetegevuskomisjonid peavad tegema tõsiseid ettevalmistustöid, et saavutada olümpiaadi head kordaminekut.

Senisest rohkem tähelepanu tuleb pühendada õppejõudude ja teenistujate kaasatõmbamisele olümpiaadi organiseerimisel ja läbiviimisel.

II. Ülevaatuse läbiviimine.

1) 1951./52. õ.-a. sügissemestril läbiviidud teaduskondade-sisestele ülevaatustele järgneb kevadsemestril teine järk — teaduskondade-vaheline ülevaatus. Viimane toimub üleülikooliliste isetegevusõhtute näol, mida hindab olümpiaadi org.-komitee poolt moodustatud žürii.

2) Kõigile teaduskondadele enamvähem võrdsete võistlustingimuste loomiseks saadavad teaduskonnad, arvestades nende üliõpilaste arvu, üleülikoolilisele olümpiaadile isetegevuslikke ettekandeid järgmiselt.

Teaduskond / Võistlusala	Ajaloo-keeleteaduskond	Arstiteaduskond	Kehakultuuriteaduskond	Matemaatika-loodusteaduskond	Õigusteaduskond
1) Vokaalsoliste	3	4	1	3	2
2) Vokaalansambleid	3	4	1	3	2
3) Instrumentaalsoliste	3	4	1	3	2
4) Instrumentaalansambleid	2	3	1	2	1
5) Koore	1	1	1	1	1
6) Näidendeid, montaaže, kõnekoore	2	2	1	2	2
7) Deklamaatoreid	4	5	2	4	3
8) Rahvatantsurühmi	2	3	1	2	1
9) Karaktertantsijaid	2	3	1	2	1
10) Võimlemissoliste	2	3	1	2	1
11) Võimlemisansambleid	2	3	1	2	1

Märkus: 1) Vokaalsolistide kategooriasse arvestatakse ka duetid. 2) Karaktertantsude kategoorias võivad esineda nii solistid kui ka rühmad. 3) Teaduskondade kooride esinemised on soovitavad, kuid mitte kohustuslikud.

3) Teaduskond võib orgkomitee loal saata üleülikoolilisele ülevaatusele teataval alal kindlaks määratud arvust rohkem esinejaid.

4) Rahvatantsurühmad ja koorid esitavad kaks pala, kusjuures žürii nõudmisel tuleb esitada veel kolmas pala.

5) Kirjandusliku ja muusikalise omaloomingu, kujutava kunsti, kõnekunsti ja fotokunsti alal hinnatakse kõigile teaduskondadele võrdsete võistlustingimuste loomiseks igal vastaval alal töid ja ettekandeid arvuliselt järgmiselt:

Ajaloo-keeleteaduskond	3
Arstiteaduskond	4
Kehakultuuriteaduskond	1
Matemaatika-loodusteaduskond	3
Õigusteaduskond	2

Võistlusest osavõtjate arv vastavatel omaloomingu aladel individuaalse paremusjärjestuse kindlakstegemiseks ei ole piiratud.

III. Repertuaar.

1) Repertuaar peab olema jõukohane ja vastama sisult kommunistliku kasvatuse eesmärkidele.

2) Repertuaari valikul tuleb eelistada tänapäeva aktuaalset temaatikat, nagu sotsialistlik ülesehitustöö, võitlus rahuürituse kindlustamiseks, nõukogude teaduse ja kunsti saavutused jne. Senisest rohkem tuleb pühendada tähelepanu ülikooli elu käsitlevatele teemadele.

3) Nõukogude autorite kaasaegsete teoste kõrval võib kasutada repertuaaris ka parimaid klassikalisi ja rahvaloomingulisi teoseid.

(järgneb)

TRÜ ajalugu

Soome-ugri keelte õpetamisest Tartu ülikoolis

1803. a. põhikirjas oli Tartu ülikoolis ette nähtud eesti ja soome keele õpetaja koht, mis hiljemini nimetati lektoraadiks. Soome keele õpetamine oli sellepärast kavas, et nn. Vana-Soome alalt oli näha üliõpilaste voolu uude ülikooli, mida tõeliselt toimuski. Soome keele õpetamine ei võtnud ülikoolis siiski jalgu alla, sest et varasemad lektorid seda keelt ei tundnud. Õppetegevus piirdus eesti keele õpetamisega. Hiljemini muudeti lektoraadi nimigi, nõnda et õppekoht jäi ka ametlikult üksnes eesti keele jaoks. Alles siis, kui keeleteaduse lektor Mihkel Veske sai eesti keele lektoriks 1874. aasta sügisel, muutus olukord põhiliselt. Ehk küll lektorikoht ei võimaldanud ulatuslikumat tegevust, on Veske siiski pidanud loenguid soome-ugri keelte võrdlevast grammatikast, läänemere eri keeltest, ungari keelest, pidevalt õpetanud soome keelt, käsitlenud slaavi, balti ja germaani laenusid eesti ja teistes läänemere keeltes jne. Ka oma teaduslikus toodangus on Veske üsna ulatuslikult kirjutanud soome-ugri keelte eri probleemide kohta. Tema suurimaks elutööks soome-ugri keelte alalt on aga olnud slaavi ja soome-ugri keelte suhete uurimine. 1890. aastal ilmunud «Славяно-финские культурные отношения по данным языкам» on pannud kindla aluse sellele keeleteaduse harule.

1889. aastal sai eesti keele lektoriks K. A. Hermann. Ka Hermann on oma õppetöös püüdnud käsitleda peale eesti keele muidki soome-ugri keeli, kuid tema tegevus ei küüni kaugeltki Veske omani. Hermann kaldus üldiselt ebakeeleteadusse, otsides soome-ugri keelte sugulust türgi-tatari, mongoli, tunguusi-mandžu ja isegi sumeri keelega. Tema õigegi soome-ugri keelte käsitlus on olnud primitiivne.

Pärast Hermanni surma oli eesti keele lektoriks pikemat aega J. Jõgever. See lektor ei ole üldse lugenud erikursusi soome-ugri keelte alalt. Eesti keele käsitluse raamides on ta mõnel määral puudutanud küll üht-teist küsimust teistegi soome-ugri keelte alalt.

Erilise soome-ugri keelte professuuri loomise kavatsused kerkisid esile juba 1898. aastal. K. A. Hermanni poolt esitatud kava leidiski ajaloo-keeleteaduskonna dekaani poolehoidu, kuid rektoraadist küsimus kahjuks ei jõudnud. Alles Nõukogude valitsus lõi niihästi soome-ugri kui ka eesti keele professuuri 1919. aasta jaanuaris. Professuurid ei saanud aga tegevusse astuda, sest kapitalistlike interventide survel pidi nõukogude võim Tartust ajutiselt lahkuma.

Kodanlikus Tartu ülikoolis oli ametlikult läänemere-soome pofessuur ja uurali keelte professuur, kus kummalgi oli väga vähe õpilasi. Õpilaste puudus oli eriti tunduv uurali, s. o. kaugemate sugulaskeelte alal, kus kogu vastava ala üliõpilaste arv kõikus 1—3 piirides.

Kui 1940. aastal Tartu ülikool kujunes nõukogude ülikooliks, moodustati endistest läänemere-soome keelte ja uurali keelte professuuridest ühine elujõuline soome-ugri keelte kateeder. Kateedri õppe- ja teadusliku töö korraldamiseks saadi suurt abi Leningradi Riiklikult Ülikoolilt. Mainitud ülikooli soome-ugri keelte professor D. Bubrich konsulteeris kirja teel õppeplaanide ja programmide koostamisel ning andis igakülgseid näpunäiteid töö organiseerimiseks Leningradis peetud nõupidamisel. Endised kodanliku ülikooli õppekavad ei olnud nõukogude tingimustes kuidagi vastuvõetavad. Nad olid koostatud selliselt, et kogu õppetegevus oli suunatud peaaegu täielikult vaid ühe küsimuse jälgimiseks ning tuupimiseks. Lähtudes noorgrammatikute vaadetest peeti peamiseks käsitlusobjektiks nn. hääldikulugu. Mistahes soome-ugri keele õpetamine seisnes selles, et seletati detailides, missugused foneetilised muutused on toimunud asjaomases keeles lähtudes «algkeelest». Keelte morfoloogiat puudutati minimaalselt ja süntaksit ning sõnavara ei käsiteldud üldse mitte. Kaugemate sugulaskeelte häälikuloolisel vaatlusel piirduti liiatigi üksnes konsonantismiga. Teinud eksamid mitme eri keele kohta, ei olnud üliõpilasel ometi mingit ülevaadet ühestki keelest tervikuna ega teadnud ta ka midagi vastavate kirjakeelte kujunemisest, rääkimata keelt kõneleva rahva ajaloost ja kirjandusest. Üliõpilane ei saanud ka mingit ettevalmistust üldkeeleteaduses. Pikkade aegade jooksul ei olnud seda ainet üldse Tartu ülikoolis, vaid üliõpilane pidi leppima nende ühekülgsete idealistlike viidetega, mis leidusid õpikuna tarvitatud H. Paul'i «Prinzipien'ites».

Nõukogude ülikoolis viidi kogu soome-ugri keelte kateedri õppetegevus uutele alustele ja ühtlasi anti lahedad majanduslikud võimalused teaduslikuks uurimiseks. 1941. aasta suvel kavatses kateeder korraldada ulatusliku uurimisretke vadjalaste juurde. Kateedri töö katkestas aga fašistlik okupatsioon.

Kui 1944. a. augustis vabastati Tartu, oli soome-ugri keelte kateeder väga raskes olukorras. Okupatsioon oli kateedri täiesti laostanud. Kateedri ruumid ja enamik varasid olid tules hävinud. Et ei saadud otsekohe kateedrit komplekteerida vajaliste õppejõududega, siis liitus soome-ugri keelte kateeder mõneks ajaks eesti keele kateedriga eesti ja soome-ugri keelte kateedriks. Kateedri juurde jäi ka Eesti ja Soome-ugri Keelte Arhiiv keeleliste ainekogudega. 1946. aasta sügissemestril oli aga juba võimalik soome-ugri keelte kateedrit iseseisvalt töötama panna. Esialgu oli kateedris küll vaid kaks õppejõudu: üks professor kateedri juhatajana ja vanem-õpetaja. Kateedri juurde jäi ka Foneetikalaboratoorium. Eesti ja Soome-ugri Keelte Arhiiv viidi aga 1947. aastal ENSV Teaduste Akadeemia juurde, kus ta sai Keele ja Kirjanduse Instituudi aluseks. Kogusid üle andes siireti Teaduste Akadeemia kasutusse ka selliseid kogusid, mille jäämine ülikooli juurde on tingimata vajaline, et õppetööks leiduks hädatarvilikke baase.

Soome-ugri keelte kateedri õppetegevus on toimunud eesti filoloogia üldistes raamides. Soome-ugri eriharule on loetud erinevalt muudest eesti filoloogia eriharudest ungari keelt, sissejuhatust soome-ugri keeltesse ja soome-ugri keelte võrdlevat grammatikat (viimane distsipliin on ühine eesti keele eriharuga). Eriseminarid ja kursuse- ning diplomitööd on olnud samuti spetsiaalselt soome-ugrilised. Peab esile tõstma mitmeid diplomitöid, nagu E. Vääri, H. Rätsepa, A. Rätsepa ja L. Vaide ja teiste omi, milledes on lahendatud tähtsaid küsimusi sõnavara, grammatika ja soome-ugri keelte uurimise alalt.

Vajalike baaside loomiseks on kateeder alates 1947. aastast korraldanud menetluspraktikaga seotud uurimisretki vadjalaste, liivlaste ja Valdai karjalaste juurde, mille tulemusena on kateedri arhiivi hangitud hulk head keeleainestikku. Kogutud ainestiku põhjal on kirjutatud kursuse- ja diplomitöid. Neid kasutavad peale selle ka omad ja väljaspoolt tulnud aspirandid väitekirjade kirjutamisel.

Et Tartu Riiklik Ülikool saaks tõeliselt üheks soome-ugri teaduste keskuseks, selleks oli kõigepealt vaja hoolitseda järelkasvu eest. Esimesed soome-ugri alased üliõpilased registreerusid 1947. aasta sügisel. Nende hulgast võis pea leida vastav kandidaat aspirantuuri jaoks üliõpilase E. Vääri isikus. 1950. aastast ongi sm. E. Vääri aspirandiks läänemere keelte alal. Temale on järgnenud F. Lõpp, kes üldkeeleteaduse raamides spetsialiseerub ka soome-ugri keeltele. Aspirant L. Vassikova on spetsialiseerumas mari keelele ja aspirant H. Rätsep ungari keelele.

Et puuduvad ka vajalikud ülikooli õpikud soome-ugri keelte alal, on kateeder võtnud oma ülesandeks nende muretsemise. Seni on kateedri liikmete poolt juba ilmunud eesti keele foneetika õpik ja vadja keele grammatika. Teoksil on soome keele lugemik koos grammatikaga, ungari keele õpik ja läänemere keelte ajalooline grammatika.

Et partei ja valitsuse igakülgsel toetusel Tartu Riiklik Ülikool on hakanud kujunema NSVL-s üheks soome-ugri keelte uurimise ja õpetamise keskuseks, on kavas seda õiget suunda kõigiti edasi kujundada. Tartu Riikliku Ülikooli soome-ugri alaste distsipliinide väljakujunemiseks oleks vaja ette võtta järgmist.

Soome-ugri keeled on praegu seoses üksnes eesti filoloogiaga, mis on otstarbekas ning vajaline. Selle kõrval oleks aga vaja arendada veel teine haru soome-ugri keelte alalt, nimelt spetsiaalne sugulaskeelte haru. TRÜ raamides võiksid soome-ugri keelte alalt tulla küsimusse järgmised keeled: a) mordva, eriti just erza, b) mari, c) ungari.

Need eriharud võiksid olla korraldatud selliselt, et ühel aastal võetaks üliõpilasi vastu vaid ühte harru, näit. esimesel aastal mari, teisel mordva ja kolmandal ungari harru.

Prof. P. Ariste,
soome-ugri keelte kateedri juhataja

Toimetaja
J. Feldbach

MB 05663 Trükikoja „Tartu Kommunist" trükk Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 843

Kõigi maade proletaarlased, ühinege! **Партийная жизнь**

Raamatupalat

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 8 (138) Reedel, 14. märtsil 1952. a. V aastakäik

Nõukogude ametiühingud — kommunismi kool

Ametiühingutel on meie sotsialistilikus riigis silmapaistev osa. Ametiühingud, olles töölisklassi kõige massilisemaks organisatsiooniks, on samal ajal nõukogude ühiskonna juhtivaks jõuks. Sotsialismi ülesehitamise aastatel NSV Liidus on ametiühingud kasvanud, tugevnenud ja muutunud võimsaks jõuks, mis edukalt täidab oma ülesannet kommunismi koolina. Meie ametiühingute jõud seisneb selles, et nende tegevust juhib Lenini-Stalini partei, et nad järjekindlalt viivad ellu bolševistlikku poliitikat ja kaitsevad Nõukogude riigi huve.

Sm. Stalin kirjutas 1926. aastal, et ametiühingud on kommunismi kooliks. Nad määravad oma ridadest parimaid inimesi juhtivatele kohtadele, peavad sidet töölisklassi eesrindlike ja mahajäänud osade vahel, seovad töölismassi töölisklassi avangardiga. Ainult sel tingimusel kasvab ametiühingu autoriteet, kui iga töötaja, teenistuja ja üliõpilane näeb selles endale lähedast organisatsiooni, kus ta võib lahendada teda huvitavaid küsimusi.

Ametiühing on meie ülikoolis kõige suurem organisatsioon, mis hõlmab õppejõudude, üliõpilaste ja teenistujate kogu kollektiivi. Ametiühingu ülesanded meie ülikoolis on väga suured. Ideoloogiline kasvatustöö, kapitalistlike igandite väljajuurimine, uue sotsialistliku töössesuhtumise kasvatamine, võitlus õppe- ja töödistsipliini tugevdamise eest — need on ametiühingu kõige olulisemad ülesanded.

Kuna peamiseks ülikoolis on õppetöö küsimused, peab ka ametiühingu töö keskenduma nende küsimuste ümber. Õppetöö parandamise küsimused peab viima ametiühingute rühmadesse. Väga vähe on rühmades veel läbi arutatud üliõpilaste iseseisva töö plaane. Ometi me teame, et just nooremate kursuste üliõpilased ei oska planeerida oma tööd vabal ajal ja aega ratsionaalselt kasutada. Just sellel teemal tuleks ametiühingukomiteel rohkem suunata rühmakoosolekute läbiviimist, vestlusi ja arutlusi.

Meie ametiühingul on suured ainelised võimalused laialdaseks poliitiliseks kasvatustööks oma liikmete seas. Ta juhib ülikooli klubi, punanurkade, spordiväljakute jne. tööd. Ametiühing peab suunama isetegevusringide ning kollektiivide tööd kõrge ideelisuse vaimus, teostades nende ringide poolt ettevalmistatud kavade ühiskondlikke ülevaatusi, arutlusi jne.

Meie ametiühing pole aga maksimaalselt kasutanud kõiki neid võimalusi. Klubi töötab halvasti, tema töö seisneb peamiselt tantsuõhtute korraldamises. Ametiühing ei ole suutnud organiseerida ka kinolektooriumi tööd, kuigi ruum selleks on olemas. Kunstiline isetegevus on kunstlikult suureks paisutatud.

Mida on tarvis selleks, et ametiühing suudaks oma tööd, ennekõike massilist poliitilist kasvatustööd, teostada nii, nagu seda dikteerivad tänapäeva nõuded?

Loomulikult oleneb siin palju ametiühingu aktiivist, kes on kogu liikmeskonna organisatsiooniliseks tuumaks. Seepärast tuleb esmajoones tõsta just komitee ja büroode liikmete ja teiste aktivistide teoreetiliste teadmiste taset kui ka võimeid praktiliste tööküsimuste lahendamiseks. Omades aktiivi, kes oskab marksistlik-leninlikke teadmisi rakendada tegelikus elus ja töös, saavutame ka kõigi ametiühingu liikmete teadlikkuse tõusu. Teiselt poolt tuleb aga pidevalt hoolitseda ka ametiühinglaste-lihtliikmete ideelis-poliitilise taseme tõusu eest. Bolševistlikult neid küsimusi lahendades, õppides Lenini-Stalini parteilt suudab meie ametiühing täita talle usaldatud ülesanded.

Pioneeride rühmajuhtide tööst

Vastavalt ÜLKNÜ KK VII pleenumi otsusele, kus rõhutati komsomoli osatähtsust pioneerorganisatsiooni töö edasises parandamises ning uute edusammude kindlustamises, suundusid paljud üliõpilased-kommunistlikud noored šeflustöö korras tööle pioneeride rühmajuhtidena.

Ajaloo-keeleteaduskonna vene filoloogia osakonna üliõpilased töötavad Tartu Linna IV, VIII ja IX Mittetäieliku Keskkooli juures. I 7-klassilise Kooli juures on pioneerijuhtideks üliõpilased matemaatika-loodusteaduskonnast ja ajaloo-keeleteaduskonnast.

Tööle suunamisel arvestati üliõpilaste soove ning võimeid. Selle tagajärjel on rida seltsimehi näidanud head organiseerimisoskust ning vastutustundlikku suhtumist töösse.

Märkimist väärivad Tsõbulkina (vene filoloogia osak.), Kõvask, Rennit (matem.-loodust. biol. osak.), Veskisaar (ajaloo-keelet.), kes valmistavad hästi ette rühmakoondusi, arvestades seejuures pioneeride soove. Koondustel käsitletakse mitmesuguseid teemasid nii kooli kui ka ühiskondlikust elust, selgitatakse ÜLKNÜ põhikirja, organiseeritakse mitmesuguseid sportmänge jne. Suurt abi on rühmajuhtidele osutanud vanempioneerijuhid ning õpetajad.

Selle kõrval on esinenud ka tõsiseid puudusi. Nimelt pole kooli vanempioneerijuhtide ja õpetajate komsomoliorganisatsioonid osutanud küllaldast abi. Samuti ei ole linna ning ülikooli komsomolikomitee olnud tõsiselt huvitatud pioneerijuhtide töö kulgemisest.

Selle puuduse kõrvaldamiseks hakatakse rühmajuhtidele regulaarselt korraldama seminare. Nendest osavõtt aitab likvideerida tekkinud raskusi ja näitab rühmajuhtide suhtumist töösse.

H. Pärtel

Toimub ajalehe „TRÜ" konverents

Kolmapäeval, 19. märtsil s. a. algusega kl. 18 toimub TRÜ aulas ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool»

lugejate ja kirjasaatjate konverents.

Kavas:

I

1. Ajalehe toimetaja aruanne.
2. Ettekanne «Kirjasaatjate ülesandeid».
3. Läbirääkimised.

II

Kunstiline osa.

Korraldav komisjon

Выше качество научной работы

В феврале месяце с. г. коллектив медицинского факультета обсудил на открытом партийном собрании вопрос о выполнении плана научных работ за 1951 год. По докладу декана факультета т. Сийрде развернулись оживленные прения, в которых приняли активное участие профессора и преподаватели факультета.

Собрание отметило, что качество научно-исследовательской работы на факультете в 1951 году несколько улучшилось по сравнению с 1950 годом. Ряд кафедр свои планы научно-исследовательской работы в основном выполнили (кафедры неврологии, микробиологии, оперативной хирургии и топографической анатомии). В течение 1951 года проведено две научные конференции с постановкой сорока научных докладов.

Но несмотря на некоторое оживление научной работы в 1951 году, имеет место ряд существенных недостатков, мешающих более лучшему развертыванию научной работы на факультете.

План научных работ на 1951 год состоял из очень большого количества проблем и отдельных тем, из которых некоторые темы даже не подходили к научной тематике кафедр. Отдельные научные работники работали сугубо индивидуально, зачастую вне связи с другими кафедрами и даже без связи с научными работниками на собственных кафедрах. Такое положение, конечно, исключало возможность направить усилия всего коллектива в целом на успешное решение главных задач в научной работе.

На собрании было обращено внимание и на то, что на факультете имеется большое количество научных работников, которые не повышают своей квалификации, не работают систематически над своим ростом, не проявляют научной активности (т. т. Мендик, Предик, Метти, Гроздова, Мааритс, Каур, Гросталь, Коханди, Кирш и др.).

Собрание подчеркнуло, что в научном плане 1951 года и особенно в работах клинических кафедр недостаточно отражено усвоение основ учения академика И. П. Павлова, как ведущего направления в медицинской практике, вследствие чего перестройка научной деятельности на медицинском факультете в свете павловского учения идет очень медленно. Кафедра физиологии в этой перестройке на занимала в 1951 году должного места, т. е. не явилась направляющей силой.

Существенным недостатком является также то, что в течение 1951 года опубликовано в центральной научной печати только три научных работы (проф. Вальдес и Мартинсон), несмотря на то, что выполнено было научных работ в течение 1950 года гораздо больше.

Собрание указало на то, что работа студенческих научных кружков не увязывается с научной работой факультета в целом. Недостаточно активизируются студенты в работе кружков.

Очень важным моментом, заслуживающим особого внимания является то, что на факультете отсутствует руководящий орган научной работой. Деканат же мало занимался этими вопросами, недостаточно руководил научной работой, контроль и помощь были недостаточны.

Исходя из отмеченных недостатков собрание приняло ряд конкретных предложений, направленных на улучшение качества научной работы в текущем году. В частности обращено большое внимание на разработку конкретных мероприятий по подготовке научно-педагогических кадров через аспирантуру и другие формы (научные командировки, докторантура). Серьёзное напоминание сделано тем товарищам, которые творчески не работают, не повышают своей квалификации. Им предложено в кратчайший срок изменить свое отношение к порученному делу и включиться в активную, творческую работу.

Деканату предложено планировать работу по повышению квалификации отдельных товарищей и вести строгий учёт и контроль за выполнением этого плана.

Собрание пришло к выводу, что для лучшей организации научно-исследовательской работы назрела необходимость создать на медицинском факультете Ученый Совет, о чём просит ректора ходатайствовать перед Министерством Высшего Образования СССР.

Весьма важное значение имеет опубликование научных трудов в печати. Так как по тем или иным причинам все выполненные научные работы не могут быть напечатаны в центральной научной печати, то большую актуальность приобретает вопрос создания печатного медицинского органа в масштабе Эстонской ССР. Такого мнения придерживается весь коллектив научных работников медицинского факультета и, естественно, ректорат должен будет помочь в разрешении этой проблемы.

Собрание подчеркнуло, что основным лозунгом, вокруг которого должна протекать деятельность факультета в настоящее время — это отличными показателями в научной и педагогической работе поднять наш университет в число передовых университетов Советского Союза.

Коллектив медицинского факультета понимает стоящие перед ним задачи в области научно-исследовательской работы. Некоторые недостатки, имевшие место в планировании на 1951 год уже устранены в планировании на 1952 год.

При широкой активности всего коллектива и всемерной помощи партийной, профсоюзной и комсомольской организаций факультет справится со своими задачами в научной работе на 1952 год.

Г. Корень,
парторг медфака ТГУ

Kommunistlike noorte elu

Parandada konverentsi ettevalmistamist

Teatavasti toimub 20.—30. märtsini TRÜ ÜTÜ temaatiline konverents, mis on pühendatud looduse ümberkujundamisele NSV Liidus. Selle vastutusrikka ürituse edukas teostamine nõuab kõigi teaduslike ringide pingelist ettevalmistustööd.

Eriti vastutusrikkad ülesanded langevad ÜTÜ geoloogiaringile. 1950. a. alustati Balti liiduvabariikide geoloogia üliõpilaste traditsiooniliste konverentside korraldamist, kusjuures tänavune konverents peetakse Tartus temaatilise konverentsi raames. See asjaolu asetab kõigile geoloogiaosakonna üliõpilastele ja geoloogiaringi juhatusele suure vastutuse konverentsi läbiviimisel.

Konverentsi ettevalmistuskäigu arutlemiseks korraldas osakonna komsomoli algorganisatsioon 6. märtsil lahtise koosoleku. Aruandes ja sõnavõttudes märgiti tehtud tööd ja toodi esile puudusi ringi juhatuse töös.

Geoloogiaring esineb konverentsil kolme ettekandega V k. üliõpilastelt. Üliõpilase Viidingu ettekandel «Rändkivide levikust ja petrograafiast ENSV mandrialal» on suur praktiline tähtsus seoses üha enam hoogustuva ehitustegevusega kolhoosides ja linnades. Üliõpilase Aaloe ettekanne «Jaagarahu lademe dolomiitse leetsuse riffmoodustised» lähtub samuti mitmes tööstusharus ja ehitustegevuses tähtsate dolomiitlasundite leviku detailse selgitamise ja kasutamisvõimaluste vajadustest. Üliõpilane Mark käsitleb töös «Uusi andmeid rüükalade kohta Tartu lademest» mööda nud suvel ettekandja poolt avastatud uut kalaliiki, millest NSV Liidu alalt oli varem teada vaid üks puudulik leid Altaist.

Ettekannete ideeline ja teaduslik tase on hea, autorid on teemasid käsitlenud loovalt, lähtudes praktika vajadustest. Töid on aga vaja veel viimistleda ja vormistada. Kuna konverentsi ettekanded esitatakse vene keeles, siis tuleb paluda kateedritelt abi tööde korrektseks vene keelde tõlkimiseks. Samuti tuleks ettekandjatel mõelda näitliku materjali — kivimproovide, diagrammide, piltide jne. suurendamisele.

Konverentsi ettevalmistamise organisatoorse küljega aga ei saa rahulduda. Seni on piirdutud peamiselt kutsete väljasaatmisega Riiga, Vilniusse, Moskvasse ja Leningradi ning konverentsi aja teatavakstegemisega. Konverentsi läbiviimise detailne kava on aga veel välja töötamata. Juba varakult tuleb lahendada ka sellised küsimused, nagu külaliste vastuvõtmine, majutamine, vaba aja veetmine ja teised nendega seotud probleemid. Kiiremas korras on vaja välja töötada ka ekskursioonide teostamise plaan Tartu vaatamisväärsuste ja geoloogiliselt huvitavate paikadega tutvumiseks, muuseumide, eesrindlike käitiste jne. külastamiseks. Seoses geoloogiaringi 6. aastapäevaga oleks soovitav konverentsi puhul korraldada näitus, mis kajastaks ringi tööd ja tegevust. Lahendada tuleb veel mitu pisiküsimustki (raamatute, mälestusesemete vahetamine, isetegevusõhtu korraldamine külalistele jt.). Iga üksiku küsimuse lahendamisel on suur tähtsus konverentsi edukaks läbiviimiseks.

Organisatsioonilise külje laitmatuks teostamiseks peab korraldav toimkond võtma arvesse kõiki seniseid kogemusi, mida on saadud taoliste ürituste korraldamisest varem nii Eesti NSV-s kui ka vennasvabariikides. Eriti vastutusrikas osa langeb siin osakonna noorele komsomoli algorganisatsioonile. Büroo peab kindlustama, et iga kommunistlik noor aitaks oma tegevusega aktiivselt kaasa konverentsi õnnestumisele.

Evald Sammet,
matem.-loodusteaduskonna geoloogia osak. IV k. üliõpilane

Gogoli päevad ülikoolis

Märtsikuu esimestel päevadel tähistas kogu meie maa suure vene kirjaniku N. V. Gogoli 100. surmaaastapäeva. Selle mälestuspäeva puhul toimusid ulatuslikud üritused ka Tartu Riiklikus Ülikoolis.

Siin algasid Gogoli päevad 1. märtsil vastavasisulise näituse avamisega pearaamatukogus, kus on välja pandud kõik raamatukogus leiduvad Gogoli teosed ja palju muud huvitavat materjali. Järgnevatel päevadel külastasid näitust sajad üliõpilased, õppejõud ja teenistujad.

4. märtsil toimus pidulik koosolek ülikooli aulas, kus ettekandega esinesid van.-õp. J. Feldbach ja filol. tead. kand. A. Šanõgin. RT «Vanemuise» solistid ja ülikooli klubi isetegevuslased esitasid maitsekaid palasid Gogoli teostest ja näitering kandis sm. U. Väljaotsa juhatusel ette kaks viimast vaatust «Revidendist». Noorte näitlejate esinemine sai õigustatud tunnustuste osaliseks.

5. märtsil toimus rajooni kultuurimajas rikkaliku eeskavaga üliõpilasõhtu, kus õpetaja J. Rogova juhatusel lavastati dramatiseering «Jõuluöö» ja esitati katkendeid N. V. Gogoli loomingust.

7. märtsil viidi läbi Gogolile pühendatud teaduslik konverents, kus esinesid TRÜ vene kirjanduse kateedri õppejõud ja ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudi teaduslikud töötajad. Ettekanded olid järgmised: 1) B. F. Jegorov «Gogol N. A. Dobroljubovi hinnangus», 2) B. Sööt «Gogol eesti keeles», 3) J. V. Rogova, «Rahvaluule Gogoli loomingus», 4) L. Raud «Gogol ja eesti kirjandus», 5) V. Morjakova ««Väikese inimese» teema Gogoli Peterburi jutustustes». Ettekannetele järgnesid elavad läbirääkimised. Eriti mõtterikas diskussioon tekkis teema «Gogol ja eesti kirjandus» ümber.

Ametiühingu elu

Kohusetruu rühmaorganisaator

TRÜ a/ü. parimate rühmaorganisaatorite hulka kuulub kahtlematult ajaloo-keeleteaduskonna eesti filoloogia IV kursuse ametiühingu rühmavolinik Herta Ploompuu.

Juba oma tegevuse algperioodil, kui a/ü. rühmaorganisaatori ülesanded olid alles täpselt fikseerimata, ei piirdunud Herta Ploompuu oma töös ainult liikmemaksude kogumisega, vaid oskas seostada oma tegevust mitmesuguste rühma elu puudutavate küsimuste lahendamisega. Nii oli ta huvitatud põhjuseta puudumiste vähendamisest, õppeülesannete täpsest täitmisest, vene keele õppimises mahajääjate abistamisest jne. Otse südameasjaks sai Herta Ploompuule võitlus ideoloogiliste igandite vastu kaasüliõpilaste teadvuses. Meie õpperühmas avaldus see peamiselt võitluses sõbraliku nõukogude kollektiivi eest. Just tänu Herta Ploompuu innukale tegevusele oleme nüüd saavutamas eesmärki.

Uuel õppeveerandil on a/ü. rühma tööplaani võetud selliseid tähtsaid üritusi nagu ühiskonnateaduste õppimise parandamine, korrespondendi töö aktiviseerimine, kaasabi konverentside ettevalmistamisel ja teostamisel jne. Endiselt kuuluvad a/ü. rühmaorganisaatori töökavva mahajääjate abistamine vene keele õppimisel, poliitinformatsiooni kontroll, võitlus õppeedukuse eest ja põhjuseta puudumiste likvideerimine.

Herta Ploompuu tegevus ei piirdu kaugeltki tööplaanis märgitud ülesannetega. Koos teatrivolinikuga organiseerib ta ühiseid teatrikülastusi, korraldades ühtlasi ühiseid arutlusi saadud muljete vahetamiseks. Samuti on H. Ploompuu huvitatud NSV Liidu kirjanduse kohustusliku lektüüri lugemisest, kuigi rühmas on olemas vastav kontrollija. Rühma elus ei leidu üritust, kus ei oleks tunda Herta Ploompuu organiseerivat kätt.

Alati täpne ja kohusetruu — sellisena on ta pälvinud aktiivse a/ü. rühmaorganisaatori nimetuse.

E. Tikk

Grupi töö nõuab parandamist

Tõsiseid pretensioone ametiühingu töös võib esitada matemaatika-loodusteaduskonna geograafia osakonna III kursuse ametiühingugrupile, eesotsas grupiorganisaatori A. Mihkelsooga.

Sm. A. Mihkelsoo pole loonud tihedat sidet oma aktiiviga ega seda tõsiselt tööle rakendanud. Nii pole grupi teatri-, kino- ja sotsiaalvolinikud teinud midagi märkimisväärset. Käesoleval aastal pole üldse korraldatud teatri või kino ühiskülastusi.

Grupiorganisaatori töö piirdub vaid liikmemaksude kogumisega ja vahel ka üleülikooliliste ürituste ning aktuste aja ja toimumise koha teatavakstegemisega. Osavõtu kindlustamine ja kontroll aga ei näi enam kuuluvat tema kompetentsi.

Hulgal ajal pole grupis läbi viidud enam ilukirjanduslike teoste arutelusid, ega tuntagi huvi selle vastu, mida keegi loeb. Ka distsipliinirikkumiste vastu ei võidelda täie printsipiaalsusega, mistõttu esineb põhjuseta puudumise juhte. Grupikoosolekuil sellistele faktidele ei pöörata aga tõsist tähelepanu.

Töö lonkavus oli seni tingitud ka sellest, et matemaatika-loodusteaduskonna a/ü. büroo alustas rühmaorganisaatorite süstemaatilist instrueerimist alles 1952. a. veebruaris. Praegu on aga olemas kõik võimalused ametiühingu töö otsustavaks parandamiseks ja seda tuleb teha kohe.

A. Loopmaa

TRÜ IV olümpiaadi juhend

(Järg)

IV. Kirjanduslik omaloome.

1) Võistlusele võib esitada algupäraseid trükis avaldamata kirjanduslikke töid kõigis žanres, nagu jutustusi, draamasid, olukirjeldusi, luuletusi, kirjandus-kriitilisi artikleid, tõlkeid jne.

2) Tööd peavad kajastama nõukogude inimeste tööd kommunismi ülesehitamisel, võitlust rahu eest jne. Erilist tähelepanu tuleks pühendada ülikooli elu käsitlevale temaatikale.

3) Võistlusele võib esitada ka neid omaloomingulisi töid, mis on esmakordselt ette kantud IV olümpiaadi isetegevusõhtuil. Vastavad tööd esitatakse autori nime all.

V. Kujutav kunst.

1) Võistlusest osavõtja vastaval alal esitab vähemalt ühe algupärase töö vabalt valitud teemal.

2) Temaatika valikul tuleb arvestada käesoleva juhendi kirjandusliku omaloomingu osa punkt 2 all toodud nõudeid.

VI. Muusikaline omaloome.

1) Võistlusele võib esitada iseseisvalt loodud algupäraseid muusikateoseid ja rahvamuusika ümbertöötusi kõigis vokaal- ja instrumentaalmuusika žanres.

2) Tekstide viisistamisel tuleb arvestada teksti vastavust käesoleva juhendi kirjandusliku omaloomingu osa punkt 2 all toodud nõudeile.

3) Muusikalise omaloomingu kohta kehtib käesoleva juhendi kirjandusliku omaloomingu osa punkt 3 all esitatud tingimus.

VII. Fotokunst.

1) Võistlusest osavõtja esitab kolm fotot.

2) Fotode temaatika valik on vaba, kuid üks neist peab kujutama ülikooli õppe- ja kasvatustööd (loengud, praktikumid, isetegevus jne.). Vähemalt üks võte peab olema pildistatud siseruumis.

3) Positiividega koos tulevad esitada ka negatiivid.

Omaloominguliste tööde esitamise tähtaeg on 1. apr. Tööd tulevad ära anda TRÜ klubisse varjunime all, lisades juurde kinnise ümbriku autori nime ja aadressiga.

VIII. Kõnekunst.

1) Võistlusel esitatakse 2 ettekannet:

a) ettevalmistatud kõne kestvusega 8—10 min.;

b) ettevalmistamata kõne kestvusega 5 min.

2) Ettevalmistatud kõne teema valik on vaba, kusjuures eelistada käesoleva juhendi kirjandusliku omaloomingu osa punkt 2 all esitatud ja ülikooli ajalugu käsitlevat temaatikat.

3) Määratud kõnelemisaja ületamisel rakendatakse miinuspunktide süsteemi: iga järgneva kahe minuti ületamisel arvestatakse hinnangust 1 punkt maha.

4) Ettevalmistamata kõne teema teatatakse võistlejale 15 min. enne esinemist.

IX. Hindamissüsteem.

1) Olümpiaadi lõppülevaatusel hindab ettekandeid orgkomitee poolt moodustatud žürii.

2) Hindamisele tuleb esitatavate palade ideeline ja kunstiline tase.

3) Žürii poolt hinnatakse kõiki ettekandeid kümne punkti süsteemis.

4) Teaduskondadele arvestatakse iga isetegevusliku ja omaloomingulise võistlusala eest punkte kohustusliku arvu palade hinnete aritmeetilise keskmise põhimõttel valemi järgi $a = \frac{m}{n}$, kusjuures m on ühel võistlusalal saadud punktide üldsumma, n on eespool tabelis toodud igale teaduskonnale sunduslik ettekannete või omaloominguliste tööde arv teatud alal ja a — teaduskonnale vastava võistlusala eest arvestatud lõplik punktide arv.

5) Juhul, kui suureneb orgkomitee loal teaduskonna ettekannete või tööde arv teataval võistlusalal, suureneb samavõrra arvuliselt ka n.

6) Juhul, kui teaduskond ei esita ettenähtud arvu ettekandeid või töid, n ei vähene arvuliselt.

TRÜ olümpiaadi orgkomitee.

Kroonika

Geneetika ja darvinismi kateedri juhatajaks on Kõrgema Hariduse Ministeeriumi poolt kinnitatud Oleg Fedorovitš Mihhailov. Sm. Mihhailov on lõpetanud Leningradi ülikooli, sealsamas läbi teinud aspirantuuri ja kaitsenud oma väitekirja. Ta on geneetika eriteadlane ja teostab sellel alal oma teaduslikke uurimusi. Siin seadis ta oma ülesandeks meie kliimale vastava õlirikka päevalille sordi aretamise. Uue sordi aretamiseks on vajalik enne kõigutada vana pärilikkust. Seda tehakse kas taime mõjutamise teel erakorraliste välistingimustega või hübridiseerimise teel. Sm. O. Mihhailov on aga rakendanud uue meetodi — transplantatsiooni meetodi. Ühe sordi seemne küljest eraldatakse noor taime idu ja kantakse üle teise sordi seemne külge, millelt enne kõrvaldatakse selle idu. Seesugusest seemnest kasvanud taim kohastub uute tingimustega ja teda on võimalik kasvatada soovitud suunas. Oma katsete teostamiseks kasutab sm. O. Mihhailov kateedri juures olevat õue, kui ka Vellavere bioloogiajaama. Edaspidi kantakse katsed üle mitmetesse ENSV osadesse, et proovida uue sordi püsivust mitmesugustes tingimustes.

Geograafia osakond Tartu Riiklikus Ülikoolis

Tartu Riikliku Ülikooli geograafia osakond on meie vana auväärse ülikooli nooremaid osakondi. Ta on rajatud alles pärast Suure Isamaasõja võidukat lõppu ning on seni saatnud välja ainult kaks esimest lendu lõpetajaid. Selletõttu on ka mõistetav, et geograafia osakonnal ei ole veel lõplikult kujunenud profiili, vaid see alles tuleb kujundada. Et see saaks toimuda algusest peale otstarbekalt ning sihikindlalt, on tarvilik määrata kindlaks põhilised suunad, millele vastavalt tuleks teostada geograafia osakonna väljaarendamist. See on kahtlemata küsimus, millel on laialdane tähtsus ning mille suhtes mõtetevahetus meie ülikooli häälekandja veergudel võiks olla kasulik.

Geograafia kateeder, mis praegu ainukese kateedrina teenindab osakonda geograafiliste eriainete osas, on asutatud 1919. a. Spetsiaalset geograafia osakonda kodanlikus Tartu ülikoolis ei olnud. Geograafiat õpetati matemaatika-loodusteaduskonna loodusteaduste osakonnas, kus üliõpilastel oli kohustuslik vaid ühe üldise geograafia eksami sooritamine. Tõsi küll, ajuti oli võimalik loodusteaduste osakonnas ülikooli lõpetamine ka geograafia erialal, kuid üliõpilaste arv, kes valisid oma spetsiaalalaks geograafia, oli õige väike, kõige enam 2—3 üliõpilast aastas. Allakirjutanul on praegugi veel meeles ajad, millal ta üliõpilasena oli fakultatiivsete geograafiliste distsipliinide loengutel mitme semestri vältel ainsaks kuulajaks.

Üliõpilaste väike arv, kes valisid oma erialaks geograafia, ei tähendanud muidugi seda, et meie noortel oleks puudunud huvi geograafia vastu. Ei, seda mitte! Peamiseks põhjuseks, mis hoidis noori tagasi õppimast ülikoolis neid huvitavat teadust, oli muidugi see, et puudusid võimalused pärast ülikooli lõpetamist leida tööd kõnesoleval erialal. Ainsaks reaalseks väljavaateks geograafile oli pärast ülikooli lõpetamist siirduda tööle õpetajana keskkoolidesse. Kuid ajal, millal koolide arvu tugevasti piirati ja millal geograafiale koolide õppeplaanides pühendati väga vähe tähelepanu, olid võimalused leida tööd koolipõllul väga väikesed. Geograafiat õpetati koolides vaid nooremates klassides ning sedagi väikese tundide arvuga. Muudel aladel aga geograafe kodanliku korra kitsastes tingimustes ei vajatud.

Hoopis teistsugused on perspektiivid, mis avanevad geograafidele nõukogude ühiskonnas. Geograafid täidavad väga tähtsaid ülesandeid NSVL looduse aktiivsel ümberkujundamisel, mis haarab ka Eesti NSV territooriumi. Geograafia osakonna üliõpilased on viimastel aastatel menetluspraktika raames arvukalt osa võtnud maakasustuskaartide koostamisest Eesti NSV kolhoosidele ja sovhoosidele, mullastiku kui Eesti NSV tähtsaima loodusliku ressursi kaardistamisest, jõgede, järvede ja soode geograafilisest uurimisest, kliima uurimisest jne. Paljud geograafia osakonna lõpetajad siirduvad ülikooli lõpetamisel tööle nimetatud aladele ning saavad seega meie looduse aktiivseiks ümberkujundajaiks.

Bolševike partei ja nõukogude valitsuse hoolitsusel on Eesti NSV koolid ning teised haridusasutused teinud suuri edusamme. On suurenenud õppiva noorsoo arv, eriti on suurenenud keskharidust omandavate noorte arv. Aastast aastasse kasvab koolide hulk, avarduvad noortele hariduse saamise võimalused. Partei ja valitsuse pideval hoolitsusel on loodud koolidele ja õpetajaskonnale soodsaimad töötingimused. Nõukogude õpetaja, kelle kätesse on usaldatud meie noorsoo kasvatamine, on kõrgelt hinnatud ning avar tööpõld ootab iga noort, kes valib enesele nõukogude pedagoogi õilsa kutse.

Teiste õppeainete hulgas pühendatakse nõukogude koolis väärikat tähelepanu ka geograafiale. Ometi on Eesti NSV keskkoolid geograafia-alaste kvalifitseeritud pedagoogiliste kaadrite suhtes väga raskes olukorras. Eriharidusega geograafiaõpetajaid on meil väga vähe ning neidki peamiselt suuremates keskustes. Vähemates keskustes, eriti maarajoonides, on kõrgemat haridust omavaid keskkooliõpetajaid üldse vähe, eriharidusega geograafiaõpetajad puuduvad siin peaaegu täiesti.

Terav puudus valitseb meil mitte ainult kvalifitseeritud geograafiaõpetajaist, vaid ka teaduslikest kaadritest geograafia alal. Puudus geograafia õppejõududest annab end juba aastaid tunda nii Tartu Riiklikus Ülikoolis kui ka meie teistes kõrgemates õppeasutistes. Kaadrite puudumisel pole seni saadud asuda ka geograafilise teadusliku uurimisasutuste loomisele.

Tartu Riikliku Ülikooli geograafia osakonna ülesandeks on seega: 1) pedagoogiliste kaadrite ettevalmistamine keskkoolidele, 2) geograafia-alaste teaduslike töötajate ettevalmistamine. Nii esimese kui ka teise ülesande täitmist on seni tunduval määral raskendanud geograafia kateedri väike isikuline koosseis ning materiaalse baasi lünklikkus. Kaadrite küsimus on olnud geograafia kateedris juba mitme aasta vältel kitsaks kohaks, kuid on põhjust loota, et lähemail aastail selles suhtes saavutatakse murrang paremuse suunas. Kateedri materiaalse baasi täiendamine aga vajab kahtlemata veel aastaid pingsat tööd. Kui kodanlikul ajal õpetati Tartu ülikoolis 2—3 geograafilist distsipliini, siis nüüd on geograafia kateedri poolt õpetatavate geograafiliste eriainete hulk tõusnud eelnevaga võrreldes kümnekordseks. Kõigi nimetatud distsipliinide nõuetekohaseks õpetamiseks on vaja õppevahendeid — aparaate, mudeleid, kaarte, jooniseid, pilte, diapositiive jne., mida aga kateedril on väga vähe. On terav puudus ekspeditsioonivarustusest, samuti ka laboratoorsete tööde ja õppepraktika juures kasutatavaist vahendeist.

Küsimuseks, mille lahendamist ei ei saa edasi lükata, on geograafia kateedri juures kartograafia ja geodeesia laboratooriumi loomine, samuti ka geograafilise muuseumi rajamine. Kartograafia ja geodeesia alal puudub meil praegu täielikult nõuetekohane õppebaas; ilma selleta pole aga nimetatud ainetes võimalik käsitleda nõuetekohaselt ei loengukursusi ega ka läbi viia laboratoorseid töid ning ulatuslikku õppepraktikat. Geograafia muuseum peaks kujunema õppebaasiks mitmesuguste regionaalsete kursuste (NSVL geograafia, Eesti NSV geograafia, Maailmajagude geograafia) õpetamisel. Olgu juhitud tähelepanu sellele, et vastavad muuseumid on paljude ülikoolide juures. Moskva ülikooli uues hoones on geograafilise muuseumi tarvis ette nähtud terve korrus. Meil puudub see praeguseni täiesti; geograafia osakonnale oleks geograafia muuseumi rajamine kahtlemata suureks sammuks edasi.

Geograafia osakond on seni töötanud ainult ühe, füüsilise geograafia spetsiaalalaga. Seni kui üliõpilaste arv osakonnas oli väike, oli see paratamatu. Praegu aga on geograafia osakonnas üliõpilaste arv tõusnud juba 84-le (millele lisanduvad veel kaugõppe üliõpilased) ja seega tuleb mõelda ka teiste spetsiaalalade avamisele. Kõigepealt tuleks tõsiselt kaaluda majandusgeograafia spetsiaalala avamist. Nõukogude keskkoolides õpetatakse majandusgeograafiat rohkem kui füüsilist geograafiat. Seetõttu oleks loomulik, et vähemalt osa geograafiaõpetajaid spetsialiseeruks majandusgeograafia alale. Peale selle vajavad majandusgeograafe mitmesugused ameti- ja uurimisasutused (Riiklik Plaanikomisjon, ministeeriumid jne.). Sellepärast pole õige piirduda eriteadlaste ettevalmistamisega ainult füüsilise geograafia alal, vaid oleks loomulik, et geograafia osakond valmistaks ette ka majandusgeograafe. Praktiliselt on seda võimalik korraldada praeguse vastuvõtu-kontingendi juures (25 üliõpilast) sel teel, et alates II kursusest toimuks üliõpilaste jagunemine füüsilise ja majandusgeograafia spetsiaalalade vahel. Seoses sellega tuleks edaspidi suurendada ka õppejõudude koosseisu 1—2 õppejõu võrra ning luua iseseisev majandusgeograafia kateeder.

Geograafia osakonna üliõpilastest, nagu eelpool märgitud, siirdub tunduv osa pärast ülikooli lõpetamist tööle pedagoogilisele alale. Seoses sellega on tarvis geograafia osakonnas, nagu paljudel teistelgi aladel meie ülikoolis, osutada erilist tähelepanu üliõpilaste pedagoogilisele ettevalmistamisele. Kahjuks ei saa praegust olukorda selles suhtes pidada täiesti rahuldavaks. Õppeplaani kohaselt on geograafidele pedagoogilises praktikas ette nähtud ainult 72 tundi, mis on jaotatud IV kursuse kahele semestrile. Pedagoogilise praktika korraldamine paralleelselt loengute ja eksamitega on olnud seotud paljude raskustega ning ei anna selliseid tulemusi, nagu neid oleme õigustatud ootama. Selletõttu on tarvilik edaspidi pöörata suuremat tähelepanu üliõpilaste pedagoogilisele ettevalmistamisele, mida võiks teha menetluspraktikaks ettenähtud aja arvel. Menetluspraktika kestvus on geograafia osakonnas õige pikk — kokku 30 nädalat, millest teatav osa võiks pühendada üliõpilaste pedagoogilise ettevalmistuse tõhustamiseks.

Geograafia osakond seisab meie ülikooli noore, alles kujunemisel oleva osana paljude raskuste ees, mis on tundmatud vanematele teaduskondadele ja osakondadele. Need raskused on aga võidetavad, kui meie oma igapäevases töös kindlalt juhindume püstitatud eesmärgist: arendada Tartu Riikliku Ülikooli geograafia osakond eesrindlikuks nõukogude õppe- ja teaduseasutuseks. Selle eesmärgi saavutamise eest võitleb kogu geograafia osakonna kollektiiv visalt ning järjekindlalt.

E. Varep,
geograafia kateedri juhataja.

ÕIENDUS

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» 29. veebruari numbris on artiklisse «Tõhustada ÜTÜ ringide juhendamist kateedri poolt» sattunud eksitav viga. Sm. Laigna ei ole ajaloo ringi juhendaja (ringi juhendavaks õppejõuks on sm. Eringson). Kriitika puudutas sm. Laigna tööd ühe ettekande juhendamisel.

Сегодня в номере

I страница

Передовая: Советские профсоюзы-школа коммунизма.

Партийная жизнь. Г. Корень — Выше качество научной работы.

Комсомольская жизнь: Э. Саммет — Лучше подготовить конференцию.

Гоголевские дни в университете.

II страница

Профсоюзная жизнь: Э. Тикк — Хороший профгруппорг. А. Лоопмаа — Улучшить работу профгруппы.

Э. Вареп — Географическое отделение Т. Г. У.

Информации.

Toimetaja
J. Feldbach

MB 05687 Trükikoja „Tartu Kommunist" trükk Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 955

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Raamatupalat

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 9 (139) Reedel, 21. märtsil 1952. a. V aastakäik

Mingisugune teadus ei saa areneda ilma arvamuste võitluseta, ilma kriitika vabaduseta.

J. V. STALIN

Täna algab TRÜ ÜTÜ V konverents

21. märtsil s. a. avatakse TRÜ ÜTÜ järjekordne, V üliõpilaste teaduslik konverents, mis kestab kuni 30. märtsini. Käesolev konverents on suuremaks ja põhiliseks üritu-seks Üliõpilaste Teadusliku Ühingu tegevuses käesoleval õppeaastal. See kujuneb ÜTÜ töö ülevaatuseks, milles kõige ilmekamalt peegelduvad nii saavutused kui ka puudused meie töös. Minnes vastu algavale konverentsile, võib meie Üliõpilaste Teaduslik Ühing märkida järjekordseid saavutusi oma töös. Konverentsil tulevad ettekandmisele parimad tööd kõigist osakondadest ja ringidest, kokku 92 tööd, mis on suhteliselt suurim arv TRÜ Üliõpilaste Teadusliku Ühingu ajaloos. Kuigi möödunud IV konverentsil oli ettekantud tööde arv 103, see aga 9 osakonna kohta, siis peale EPA moodustamist, kus meil töötab ÜTÜ-s ainult 6 osakonda, näitab selline suhteline tööde arvu suurenemine järjest elavamat ja tõsisemat tööd meie ringides.

Algav konverents on temaatiline, s. o. iga osakonna või sektsiooni poolt esitatavad teemad lahendavad kõik ühte laialdasemat põhiprobleemi. Näidetena võiks tuua ajaloo-keeleteaduskonda, kus põhiprobleemiks on seltsimees Stalini geniaalsed tööd keeleteaduse küsimustes. Seda probleemi käsitlevad näit. K. Toimi töö. «Keel ja mõtlemine J. V. Stalini keeleteaduslike töödevalgusel», samuti V. Greznevi töö «J. V. Stalini keeleteaduslikud tööd marksismi teooria väärtusliku panusena ja nõukogude keeleteaduse arengu programmina».

Bioloogia-geograafia osakonna põhiprobleemiks on looduse ümberkujundamise stalinliku plaani ellurakendamine ja mitšuurinliku bioloogiateaduse loov edasiarendamine. Tööd käsitlevad ENSV soostunud alade majandusliku kasutuselevõtmise probleeme, kliima, taimestiku ja loomastiku muutusi seoses ENSV looduse ümberkujundamisega jne. Arstiteaduskonna üliõpilaste teaduslikus töös on põhiprobleemiks I. P. Pavlovi õpetuse edasiarendamine ja selle rakendamine kliinilises ja eksperimentaalses meditsiinis. Juriidiliste teaduste sektsioon pühendab oma konverentsi rahvaste võitlusele püsiva ja kindla rahu eest.

Tunduvalt on paranenud ÜTÜ side vennasvabariikide kõrgemate õppeasutustega. Käesoleval konverentsil esineb üle 20 vennasvabariikide üliõpilase ettekannetega. Suurim arv neist (8) saabub arstiteaduskonda, õigusteaduskonda (4) jne.

Järjest laialdasemat rakendamist meie ringide töös leiab kollektiivne töömeetod, kollektiive moodustavad nii sama kui ka erinevate ringide liikmed. Kollektiivsetest töödest käesoleval konverentsil mainigem Ü. Arendi ja E. Kogermanni, samuti H. Timuski ja S. Ellervee ettekandeid arstiteaduskonnas, V. Enoki, E. Paisu, V. Kuustali ja M. Vunki ettekannet geograafia sektsioonis jne.

Käesolev konverents toimub loosungi all, milleks on seltsimees Stalini tuntud sõnad: «Mingisugune teadus ei saa areneda ilma arvamuste võitluseta, ilma kriitika vabaduseta».

Et arendada konverentsi istungeil loovat kriitikat ja diskussiooni, selleks olid määratud igale ettekandele 2 oponenti. Et laialdased ringkonnad võiksid tutvuda konverentsil esitatavate töödega, on need välja pandud kõigile lugemiseks TRÜ pearaamatukogus. Ringide ja sektsioonide poolt on paljundatud ja levitatud konverentsil ettekantavate tööde teese. ÜTÜ Nõukogu konverentsi ettevalmistuskomisjon palub kõiki üliõpilasi ja õppejõude tutvuda nende töödega, et elavalt osa võtta nende arutelust ettekande ajal printsipiaalse loova ja edasiviiva diskussiooni arendamiseks.

Meie loosungiks olgu — kõik ÜTÜ V konverentsile!

H. Hanson,
ÜTÜ konverentsi ettevalmistuse komisjoni esimees

За дальнейший подъем самостоятельной научной работы студентов

Проф. Ф. Клемент, ректор ТГУ

Открывающаяся 5-я студенческая научная конференция Тартуского государственного университета должна подытожить самостоятельную научную работу нашего студенческого коллектива и показать, насколько успешно и правильно наш университет решает серьезную задачу вовлечения студенчества в творческую исследовательскую работу.

Проходившее недавно в Москве всесоюзное совещание по вопросам улучшения научно-исследовательской работы в высшей школе приняло ряд важных решений по этим вопросам. В развитие общих указаний партии и правительства совещание отметило, что задача всемерного усиления научно-исследовательской работы является важнейшей и основной задачей высшей школы на ближайший период, от успешного решения которой будет зависеть дальнейшее совершенствование учебного процесса, повышение качества подготовки молодых специалистов, воспитание их в духе самостоятельности, творчества и новаторства в соответствии с требованиями эпохи построения коммунизма. Чтобы готовить специалистов, способных двигать вперед науку и технику, способных к самостоятельному творчеству, требуется внедрение элементов исследования в учебный процесс, вовлечение в научную работу широких студенческих масс. Недооценка значения научно-исследоваетльской работы в вузах не только наносит серьезный ущерб развитию науки и росту научных кадров, но и ведет к снижению уровня преподавания, плодит начетничество, талмудизм, догматическое отношение к изучаемым наукам вместо того, чтобы воспитывать творчески самостоятельно мыслящих специалистов.

До сих пор научная работа студентов сосредоточивалась главным образом в студенческих научных обществах, которые во многих вузах, как и в нашем университете, превратились в замкнутые организации, оторванные от широких масс студенчества, не связанные или мало связанные с кафедрами, не получающие необходимого научного руководства. Необходимо, чтобы научно-исследовательская работа тесно сочеталась с основной учебной работой студентов, чтобы исследовательские элементы внедрялись в практические и лабораторные занятия, в курсовые и дипломные работы, в производственную практику, чтобы и из лекций беспощадно изживались проявления начетничества и догматизма.

Вместе с тем основной формой организации научной работы студентов должен быть научный кружок при кафедре, работающий под руководством профессора или преподавателя. В этот кружок должен быть открыт доступ всем успевающим студентам, проявившим интерес к научной работе и желание активно участвовать в углубленном изучении и разработке научных вопросов.

Оправдали себя и должны и впредь практиковаться студенческие научные конференции. Однако, если до сих пор значительная часть докладов на таких конференциях носила обзорный, компилятивный характер, то в дальнейшем в повестку конференции нужно отбирать только те доклады, которые отличаются оригинальностью и самостоятельностью решения поставленных задач.

Наша 5-я студенческая научная конференция охватывает широкий круг тем по всем факультетам университета. Много докладов посвящено актуальным проблемам современной науки, вопросам сталинского языкознания, павловской физиологии, преобразованию природы и великим стройкам коммунизма, вопросам изучения родного языка и природы Эстонской ССР. Особенно отрадно то обстоятельство, что видное место в программе конференции занимают научные доклады по актуальным политическим проблемам: борьба за мир и демократию, разоблачение империалистических хищников, вопросы строительства социализма.

Недостатком программы конференции является то, что в ней не представлены доклады, отражающие участие студентов в работе по творческому содружеству науки и производства. Это свидетельствует о том, что и в самой научной работе студентов вопросы помощи производству не занимают еще должного места.

Выразим пожелание и примем все меры к тому, чтобы конференция прошла на высоком идейно-теоретическом уровне, чтобы она продемонстрировала уменье наших студентов творчески применять марксистско-ленинскую методологию в решении специальных научных вопросов, чтобы на конференции развернулась широкая свободная дискуссия по обсуждаемым вопросам, чтобы на ней смело звучала научная критика.

5-я студенческая научная конференция нашего университета — важный шаг на пути под'ема самостоятельной научной работы нашего студенчества. Призываем всех студентов и преподавателей университета принять в ней самое активное участие.

Tõsta üliõpilaste teadusliku töö taset

Tuleb rõõmustavalt märkida, et möödunud semester oli uueks astmeks üliõpilaste teadusliku töö tõusul. ÜTÜ töö tugevnes nii organisatsiooniliselt kui ka sisuliselt. Eriti tugevnes ja muutus mitmekülgsemaks ringide ja ÜTÜ liikmete töö kontroll ÜTÜ Nõukogu poolt. Viidi läbi rida üritusi teadusliku töö ja töövormide kvaliteedi tõstmiseks.

Käesoleval õppeaastal toimub ÜTÜ töö märksa komplitseeritumas ja pingsamas olukorras kui eelmistel aastatel.

Uudse üritusena väärib esiletõstmist teaduslik-metoodiliste seminaride korraldamine kõigis teaduskondades. Tarvidus selleks oli kahtlemata olemas, kuna seni oli veel liiga vähe valgustatud üliõpilaste teadusliku töö tehnika, metoodika ja juhendamise küsimusi. Küllaldaselt polnud pööratud tähelepanu ka parimate uurimismeetodite levitamisele ja ringide töökogemuste vahetamisele. Metoodiline seminar aitas tunduvalt kaasa olukorra parandamiseks. Reas teaduskondades kujunes ta tõeliseks teadusliku töö meetodite arutamise massürituseks. Näiteks õigusteaduskonnas võttis seminarist kahel õhtul osa kokku 174 üliõpilast ja õppejõudu; esitati 3 põhiettekannet, peale selle võtsid sõna 3 õppejõudu ja 14 üliõpilast. Ebaõnnestunuks tuleb aga lugeda sama üritus ajaloo-keeleteaduskonnas, kus see viidi läbi kahe tunniga ja ainult paarikümne üliõpilase osavõtul.

ÜTÜ Nõukogu poolt võeti põhjalikuma vaatluse alla kommunistliku kasvatustöö küsimused ajaloo-keeleteaduskonna ringides. Arutluseks korraldati lahtine ÜTÜ Nõukogu koosolek laialdase aktiivi osavõtul, kus analüüsiti esinevaid puudusi kommunistliku kasvatustöö teostamisel ning anti juhiseid olukorra parandamiseks.

Osakonnanõukogude aruannete ärakuulamise kõrval kasutas ÜTÜ Nõukogu pidevalt ka ringivanemate ja üksikute ÜTÜ liikmete väljakutsumist nende töö kontrollimiseks ja suunamiseks.

Selle meetodi vajalikkust ja otstarbekohasust tõendasid kohe esimesed tulemused. Nii ei olnud mõned konverentsitööde teostajad veel tegelikule tööle asunudki; esines juhtumeid, kus otsese töö teostamiseks puudusid võimalused (KKT-s). Bioloogia-geoloogia osakonna üliõpilased isegi ei teadnud, et nende tööd on määratud konverentsil ettekandmiseks. Paljud osakonnanõukogude poolt esitatud teadusliku töö plaanid ja konverentside teemad olid vähe läbimõeldud ja ebatäpselt formuleeritud, mistõttu neid tuli sageli muuta. Edaspidi tuleb temaatika määramisel rohkem mõelda ka selle rakendamise võimalusele.

Ringide töö vastastikuse abistamise ja kontrollimise eesmärgil moodustati ÜTÜ Nõukogu otsuse kohaselt kõigis osakondades vastavad kontrollbrigaadid. Brigaad peab pidevalt tutvuma kontrollitava ringi kõigi töövormidega, külastama töökoosolekuid ja esitama aruande osakonna nõukogule, kusjuures tuleb märkida kõik avastatud puudused ja omapoolsed ettepanekud töö parandamiseks. Seega on need brigaadid tähtsaks lüliks ringide töö sisulisel kontrollimisel. Paremini on seni töötanud ajaloo-keeleteaduskonna kontrollbrigaadid, kus hindamist väärib ka vastavate materjalide pidev esitamine teaduskonna välklehes. Puudulikult on aga kulgenud kontrollbrigaadide töö arstiteaduskonnas, kus enamus brigaade ei esitanud isegi mingisugust aruannet. Siiski aitavad kontrollbrigaadide materjalid saada ülevaadet ÜTÜ ringide tööst ja veel esinevatest puudustest.

Vaadeldes ringide liikmeskonda, näeme tõhusat juurdekasvu. Kui möödunud semestri algul oli meie teaduslikel ringidel kokku 1000 liiget, siis semestri lõpuks tõusis see arv 1300-le. Nendest umbes kolmandik kuulub ÜLKNÜ ridadesse. Ringide liikmete arvult on suuremaks ajaloo-keeleteaduskond, väiksemaks KKT.

Üldiseks puuduseks on aga asjaolu, et liiga vähe on võetud vastu uusi liikmeid ÜTÜ-sse. Näiteks on arstiteaduskonnas hulk ringe võrdlemisi suure liikmete arvuga, kuid ÜTÜ-sse kuuluvad neist vaid mõned üksikud (üldbioloogia, füsioloogia, biokeemia, kirurgia jt. ringides). Kokku on ÜTÜ liikmete arv ülikoolis üle 300, kuid seda arvu ei saa lugeda küllaldaseks, võrreldes üliõpilaste arvuga. Siit selgub, et osakonna nõukogudel (eriti KKT ja matem.-loodustead.) tuleb pöörata palju enam tähelepanu ÜTÜ liikmete vastuvõtmisele.

Kuidagi ei või lugeda rahuldavaks ringi liikmete osavõttu ringi koosolekutest. Keskmiselt on osavõtjate protsent 45—50 liikmete arvust. Halvem on olukord eesti kirjanduse, matemaatika jt. ringides. Headeks ringideks võib siin lugeda anatoomia, astronoomia, Lääne-Euroopa keelte ja kirjanduse, tsiviiliõiguse jt. ringe.

Õppejõududest võtab keskmiselt igast töökoosolekust osa 1 kuni 2. Paremateks võiks nimetada ses suhtes Lääne-Euroopa keelte ja kirjanduse, ajaloo, zooloogia, stomatoloogia, anatoomia, kriminaalõiguse jt. ringe. Tihti pole paljude ringide koosolekutel aga ühtki õppejõudu, näiteks vene kirjanduse, taimefüsioloogia jt.

Juhendavate õppejõudude poolt esineb ka veel liialt vähest nõudlikkust üliõpilaste tööde suhtes. Rohkem tähelepanu tuleb ringide juhatustel pöörata ka oponentide töö parandamisele. Meil esineb veel ettekandeid, kus oponente pole üldse määratud. Tihti aga täidavad nad halvasti oma ülesandeid. Muidugi ei või sattuda ka teise äärmusse, nagu esines mõnes arstiteaduskonna ringis, kus vaidlus piirdus vaid oponentide sõnavõttudega. Koosolekutel tuleb kindlasti arendada laialdast diskussiooni ringi liikmete poolt. See aga eeldab, et esitatava materjaliga oleksid ringi liikmed juba varem tutvunud. Seepärast kehtibki nõue, et ettekandmisele tulev töö oleks vähemalt 3 päeva varem välja pandud üldiseks tutvumiseks. Sellest nõudest ei ole aga kinni peetud bioloogia-osakonna, õigusteaduskonna jt. ringides. Edaspidi tuleb osakonnanõukogudel teostada täpset kontrolli nimetatud nõudest kinnipidamise üle.

Paljud ringid pole ikka veel asunud ÜTÜ Nõukogu otsuse täitmisele, mis nõuab ringi tööd peegeldavate graafikute ülesseadmist. Osakonnanõukogud ei peaks leppima sellise olukorraga.

Kokkuvõttes näeme, et ÜTÜ on saavutanud möödunud semestril uut edu oma töö kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete näitajate osas. Pole aga suudetud vabaneda veel reast olulistest puudustest. Peamine takistus nende võitmisel on üliõpilaste teadusliku töö tähtsuse alahindamine. Paljude õppejõudude ja üliõpilaste seas püsib veel arvamine, et üliõpilaste teaduslik töö haaraku vaid neid, kes on sellest otseselt huvitatud ja kes valmistuvad töötama otseselt teaduse alal. Üliõpilase iseseisvat teaduslikku tööd ei nähta veel õppeprotsessi lahutamatu osana. Seepärast paljud üliõpilased ei tegelegi veel teaduslike töödega. Kuid iseseisev teaduslik uurimistöö on kõrgema hariduse omandamise vormiks ja meetodiks ning on noore spetsialisti kasvatamisel tingimata vajalikuks elemendiks

E. Lokke,
ÜTÜ Nõukogu esimehe asetäitja

Tervitus TRÜ ÜTÜ V teaduslikust konverentsist osavõtjaile

TRÜ parteiorganisatsioon, rektoraat, ELKNÜ komitee, ametiühing, ÜTÜ ja ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool» tervitavad kõiki külalisi, kes saabusid vennasvabariikidest meie ÜTÜ V teaduslikule konverentsile. Meie ÜTÜ V teaduslik konverents on kokkuvõte käesoleval õppeaastal tehtud üliõpilaste teaduslikust tööst. Külalisettekanded vennasvabariikide ülikoolidest on väärtuslikuks lisandiks meie teaduslikule konverentsile. Meie eesmärgiks on pidevalt tõsta üliõpilaste teadusliku töö taset. Kindlasti aitavad selleks kaasa külalisettekanded. Külaliste saabumine vennasvabariikidest meie teaduslikule konverentsile räägib nõukogude üliõpilaste sõprusest, tihedatest suhetest Nõukogudemaa paljude ülikoolide vahel. Aidaku meie käesolev ÜTÜ teaduslik konverents süvendada eri rahvustest üliõpilaste koostööd, liitku meie õppivat noorsugu veelgi tihedamalt võitluseks nõukogude teaduse tõusu eest, võitluseks kindla rahu säilitamise eest kogu maailmas!

Meie eesrindlasi

Õppe- ja teadusliku töö eesrindlane

Üheks meie eesrindlaseks nii õppe- ja teaduslikus kui ka ühiskondlikus töös on ajaloo-keeleteaduskonna IV kursuse eesti filoloogia üliõpilane kommunistlik noor **Abel Nagelmaa.** Juba meie esimestest ülikoolipäevadest alates on Abel olnud eeskujuks oma rühma- ja kursusekaaslastele. Ta on sooritanud kõik eksamid väga headele ja headele hinnetele. Ühiskonnateaduste seminarides ja eksamitel on ta alati osutanud põhjalikke teadmisi.

Juba esimesest kursusest alates tunneb Abel sügavat huvi teadusliku töö vastu. Ta valis oma erialaks eesti kirjanduse, kuid ta on kodus eesti filoloogia kõigis harudes. Möödunud õppeaastal töötas Abel ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi esimehena, samuti leidis aega osa võtta ka ÜTÜ eesti keele ringi tööst, kus ta esines keelealase ettekandega. A. Nagelmaa on ÜTÜ kasvandik ning aktivist. Tema juhtimisel saavutas ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring silmapaistvat edu nii organisatsioonilisel alal kui ka teaduslikus töös. Ta ise teeb pidevalt teaduslikku tööd. ÜTÜ IV teaduslikul konverentsil esines ta huvitava ja põhjaliku ettekandega **«A. H. Tammsaare kodanluse kriitikuna»**; praegu töötab sm. Nagelmaa ENSV kirjandust käsitleva ettekande kallal. See töö annab ülevaate eesti nõukogude kirjanduskriitika saavutustest ja puudustest. Käesoleval õppeaastal töötab Abel Nagelmaa ÜTÜ ajaloo-keeleteaduse osakonna nõukogu konverentside ettevalmistuse sektori juhatajana. Ka selle vastutusrikka tööga tuleb ta hästi toime.

Suure vene kirjaniku N. G. Gogoli 100. surma-aastapäeva puhul esines sm. Nagelmaa ettekandega Gogoli elust ja loomingust väljaspool ülikooli.

Abel Nagelmaa on ÜTÜ kasvandik, kellest kindlasti saab tubli nõukogude kirjandusteadlane.

A. Pikamäe,
ajaloo-keeleteaduskonna IV kursuse üliõpilane.

Meie parim

Tahan kirjutada paar sõna keemia II kursuse üliõpilasest Mall Rubelist. Seda tumedajuukselist ja pruunisilmalist energilist tütarlast tunneb kogu ülikool. Mall Rubel on Tartu Linna TSN linnanõukogu saadik, ta on matemaatika-loodusteaduskonna komsomoli algorganisatsiooni sekretär.

Vaatamata küllaltki suurele ühiskondlikule koormusele on M. Rubel ka õppetöö eesrindlane. Igal eksamisessioonil on Mall sooritanud eksamid ainult väga headele hinnetele.

Aktiivselt võtab M. Rubel osa ka ÜTÜ keemiaringi tööst. Juba I kursuse üliõpilasena teostas ta keemiaalalisi demonstratsioonikatseid Tartu keskkoolidele. Sama tegevust jätkab ta edukalt ka II kursusel.

Käesoleval ajal töötab M. Rubel ulatuslikuma ettekande kallal ülikooli ajaloost. Tema ettekanne käsitleb keemia osakonna ajalugu Tartu ülikoolis.

Mall Rubelile kui eesrindlikule kommunistlikule noorele on omane kommunistlik töössesuhtumine. Seetõttu täidab ta kohusetundlikult oma ülesandeid õppe- ja teadusliku töö alal.

M. Villemi,
keemia osakonna II kursuse üliõpilane

Tubli kommunistlik noor

Bioloogia I kursuse vanemaks on kommunistlik noor Olav Renno. See näitab, et kursus juba algusest peale õigesti hindas seda väliselt tagasihoidlikku noormeest.

Loodust on Olav armastanud juba oma varajasemast elueast peale. Päris väikesena hulkus ta metsas ringi, uuris loomade jälgi ja kuulas lindude laulu. Hiljem muutus see aga süstemaatiliseks ja teadlikuks harrastuseks. Sel teel sai Olavist keskkooli lõpuks hea kodumaiste loomade ja lindude tundja.

Ülikoolis astus Olav kohe ÜTÜ zooloogiaringi, kus ta hakkas töötama ornitoloogide töörühmas. Juba esimesel semestril esines ta zooloogiaringis iseseisva referaadiga, milles näitas head materjalitundmist ja arenenud teaduslikku mõtlemist.

Teadusliku töö kõrval on Olav Renno ka õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlane, õppides ainult hindele «väga hea». Hiljuti asutati bioloogiaosakonnas ELKNÜ algorganisatsioon. Selle esimesel üldkoosolekul valiti Olav büroo liikmeks.

Oma tööga on Olav olnud eeskujuks ka kursuse teistele üliõpilastele. Seda näitas lõppenud eksamisessioon, kus bioloogia I kursus saavutas keskmiseks hindeks 4,74.

T. Orav

TRÜ ajaloost

Vene teadlaste eesrindlik osa kohtuarstiteaduse õpetamisel Tartu ülikoolis

19. okt. 1842. a. kinnitati Nikolai I poolt Tartu (Jurjevi) ülikooli arstiteaduskonna juures riikliku arstiteaduse kateeder (кафедра гос. врачебноведения), mis hõlmas kohtuarstiteaduse, hügieeni ja meditsiinilise politsei. Kateedri juhatajaks määrati prof. G. Samson — Himmelstiern.

Kohtuarstiteadusliku sisuga loenguid ja praktikume korraldati arstiteaduse üliõpilastele ka juba varem, alates 1802., s. o. ülikooli asutamise aastast, kuid see õpetus viidi läbi anatoomide, füsioloogide ja kliinitsistide poolt oma põhidistsipliini kõrval. Nii luges kliiniklane Balck 1802.—1805. a. 2 tundi nädalas teemal «Philosophisch-medicinische Jurisprudenz», anatoom Isenflamm ühel semestril 6 tundi nädalas, farmakoloog Styx teemal «Medicinische Polizei». 1811.—1827. a. õpetas kohtuarstiteadust anatoom Cichorius (Cichoriuse lemmikõpilaseks oli muu hulgas F. R. Faehlmann, keda ta tahtis ette valmistada kohtuarstiteaduse õppetoolile, kuid Faehlmanni see ala ei huvitanud ja ta ütles ära).

1827.—1831. a. oli anatoomia kateeder täitmata ja seega oli seisak ka kohtuarstiteaduse õpetuses. 1831—1842. a. lugesid kohtuarstiteadust kliiniklased Escholz, H. Köhler, A. Hueck. Et kõikide seniste kohtuarstiteaduse õpetust teostajate huvi- ja erialaks ei olnud kohtuarstiteadus, ei jätnud nad mingisugust teaduslikku produktsiooni kohtuarstiteaduse alal ja ka õppetöö tase ei olnud kuigi kõrge.

G. Samson-Himmelstiern, olles õppinud mõne semestri õigusteadust, pidas kohtuarstiteaduse loenguid ka õigusteaduskonna üliõpilastele.

Samson oli aga ka ühtlasi kliiniklane, sellepärast on suurem osa tema teaduslikust produktsioonist mitte kohtumeditsiinilise sisuga.

Uudsena ja omapärasena kohtuarstiteaduse õpetamisel olid Samsoni juhtimisel eradotsent K. Schidti (keemik) poolt läbi viidud asitõendite laboratoorsed uurimised — praktikumid ja koos kriminalistika kateedriga näitlikud kohtuistungid, et tutvustada üliõpilasi kohtuarstliku ekspertiisiga kohtus ning harjutada arsti ja juriste koos töötama.

Pärast Samsoni surma 1868. a. asus riikliku meditsiini õppetoolile K. V. Weyrich ja teostas õppetööd kohtuarstiteaduse, hügieeni ja meditsiinilise politsei alal kuni oma surmani 1876. a. Et Weyrich oli kliinitsist, siis tema ajal kohtuarstiteaduse õpetamine redutseerus jälle paarile loengule nädalas ja mõnekümnele kohtuarstlikule lahangule aastas. Kohtuarstiteadusealast teaduslikku produktsiooni ei olnud tal üldse.

1876.—1879. a. õpetas kohtuarstiteadust kirurg E. Wahl. 1879. a. kinnitati riikliku arstiteaduse kateedri juhatajaks B. Körber. Körber oli rohkem hügienist ja selletõttu suurem osa tema teaduslikust produktsioonist on tervishoiulise sisuga. Kohtuarstiteaduse alal omistas ta mõnevõrra tähelepanu vastsündinute ekspertiisile, koostas lahangu tehnika instruktsiooni ja täiendas õppemuuseumi vastsündinute ekspertiisialaste preparaatidega.

1894. a. kehtestati uued õppeprogrammid ja siis kerkis päevakorda ka riikliku meditsiini kateedri kahestamise küsimus. Selle jaotamise viiski 1895. a. läbi tolleaegne arstiteaduskonna dekaan Vassiljev.

Hügieeni professoriks määrati S. F. Bubnov ja kohtuarstiteaduse professoriks A. S. Ignatovski. Seni loeti kohtuarstiteadust saksa keeles ja kasutati saksakeelseid õpikuid. Ignatovski alustas õppetööd vene keeles ja koostas ka kohtuarstiteaduse õpiku. Ignatovski oli esimeseks õppejõuks kohtuarstiteaduse alal, kes pärast ülikooli lõpetamist (Kiievis) spetsialiseerus sellele alale. Tänu sellele tõusis kohtuarstiteaduse õpetamine kõrgele tasemele. Avardati ruume, täiendati õppemuuseumi, laboratoorium ja lahangukamber sisustati ajakohase aparatuuri ja instrumentaariumiga. Asutati kaks assistendikohta, millest üks hiljem muudeti prosektuuriks. Õppetöö toimus kahel semestril, uuesti olid sisse viidud kohtuarstlikkude lahangute kõrval ka laboratoorsed praktikumid. Ignatovski loengud olid kõrgel teoreetilisel tasemel ja paistsid silma oma progressiivse suuna poolest (vt. Вестник Общ. Гигиены, судебн. и практич. Медицины. Март 1895. г.).

Ignatovski viis esimesena sisse kateedri teaduslikus uurimistöös eksperimendi, luues oma väikese katseloomadebaasi. Ignatovski ja tema õpilaste sulest on ilmunud rohkesti kohtuarstiteadusliku sisuga teaduslikke töid.

1918. a., Tartu ülikooli evakueerimisega, lahkus ka prof. Ignatovski kogu oma kateedri koosseisuga Voroneži.

Prof. **A. Raatma**

Külalisettekanded vennasvabariigi teadlaselt

TRÜ rektoraadi ja parteibüroo kutsel külastas möödunud nädalal meie ülikooli professor geograafiateaduste doktor J. G. Sauškin, M. V. Lomonossovi nimelise Moskva Riikliku Ülikooli NSVL majandusgeograafia kateedri juhataja. Külaline, kes on juhtivaid nõukogude geograafe, esines Tartus väga huvitava ettekannete-tsükliga geograafia alalt. 12. märtsil kõneles prof. J. G. Sauškin Tartu geograafidele — üliõpilasile, õpetajaile ning kõrgemate õppeasutuste õppejõududele — kaasaja geograafia probleemidest, puudutades eriti viimasel ajal paljuarutelduid diskussioonilisi küsimusi. 13. märtsil esines külaline aulas ettekandega NSVL looduse ümberkujundamisest, millist kursust ta ka loeb Moskva Riiklikus Ülikoolis. 14. märtsil toimus külalise kohtumine geograafiaosakonna üliõpilastega, kus prof. J. G. Sauškin jutustas Moskva Riikliku Ülikooli geograafiateaduskonna tööst. Külalise suurepäraselt esitatud ettekanded ning vastused arvukaile küsimusile aitasid palju kaasa kaasaja geograafiateaduse raskeimate metodoloogiliste küsimuste õigeks mõistmiseks meie noorte geograafide poolt.

E. Varep,
geograafia kateedri juhataja.

Географам Тартуского университета

У нас в Советском Союзе исчезло понятие «провинция». Все города и местности нашей страны живут общей полнокровной жизнью, в том числе и жизнью научной. В Тартуском университете я увидел большой интерес к тем же методологическим вопросам, которые волнуют и московских географов. Студенты географического отделения в курсе последней литературы, видимо много читают, интересуются своим предметом. Очень интересны исследования небольших по площади сельсоветов, выполненные студентами-географами. Они хорошо будут подготовлены к дальнейшей краеведческой работе.

Я получил большое удовлетворение от прочитанных в Тарту лекций, от теплого приема, который был мне оказан как представителю старшего в стране университета.

Я передам географам Московского университета привет от географов Тартуского университета.

Юлиан Саушкин

On paranenud õppedistsipliin

Kogu möödunud semestri vältel kõige suuremaks valulapseks meie kursusel oli õppedistsipliin, mis ei jätnud mõju avaldamata ka eksamisessiooni tulemustele. Osutusime õppeedukuselt eelviimaseiks õigusteaduskonnas. Meist jäi maha ainult I kursus. Võrreldes eelmise semestriga on olukord uue semestri algul parem, kuigi veebruarikuu jooksul esines puudumisi 322 tunni ulatuses, neist põhjuseta 157 tundi.

Uuel semestril ei esine enam massilisi puudumisi loengutelt, kuid neid esineb üksikute tundide kaupa.

Seoses eelmise semestri halbade eksamisessiooni tulemustega, mis olid tingitud halvast õppedistsipliinist ja kollektiivsustunde puudumisest, valiti uue semestri algul uus kursusevanem sm. Vesmes, kes astus otsustavalt võitlusse õppedistsipliini parandamise eest. Puudumiste vastu võitlevad grupporgid, kellede tööd aktiviseerib kursuse šeff sm. Jegorov. Grupporgidele korraldatakse nõupidamisi.

Hiljuti toimus kursuse koosolek, kus möödunud semestri suurim puuduja sm. Püttsepp andis aru meie kursuse puudumistest. Selgus, et halvimaks grupiks puudumiste arvulises osas on kursuse «b» grupp (grupporg sm. Rohl), kus 3.—11. märtsini on puudutud 75 tundi, nendest põhjuseta 5 tundi. Seega tuleb grupi iga liikme kohta keskmiselt 4,6 tundi. See näitab, et «b» grupis ei võidelda küllalt printsipiaalselt puudumiste vastu.

Kuid kursuse komsomolibüroo, kursusevanema ja grupporgide võitlus puudumiste vastu on andnud tulemusi, kuna puudumised võrreldes eelmise semestriga on vähenenud umbes poole võrra ja on paranenud ka õppedistsipliin.

Valter Lall,
õigusteaduskonna II kursuse üliõpilane.

Kirjandusringi laualehest

ÜTÜ Kirjanduse ja Rahvaluule Ringi laualehe «Loov Mõte» ülesandeks on tutvustada kirjandusringi tööd, esitada üliõpilaste kirjutisi mitmesuguste kirjandusküsimuste alalt, samuti avaldada üliõpilaste kirjanduslikku omaloomingut.

Kui senistele laualehe numbritele on ette heidetud vähest kirjanduslikku omaloomingu esitamist, võib «Loova Mõtte» 10. numbri puhul rõõmuga nentida, et suurema osa ajakirjast võtab seekord enda alla just noorte autorite looming. Väga tervitatav on toimetuse otsus jätkata toimunud üliõpilaste omaloomingu möödunud õppeaasta kevadsemestril võistlusel väljapaistnud tööde avaldamist.

Kirjandusvõistlusel III preemiaga auhinnatud Leelo Küti näidendist «Diplomitöö» on «Loova Mõtte» 10. numbris avaldatud 2. vaatus. Näidendi aine on aktuaalne: käsitletakse võitlust meie proletaarse kirjanduspärandi ümber. Kuna teema on otseselt seotud ülikoolieluga, siis pakub see lugejatele kindlasti rohkesti huvi. Kahju on ainult sellest, et laualehel polnud võimalusi näidendi avaldamiseks tervikuna.

Laualehes esitatud Ellen Hiobi luuletus «Lõoke» on värske ja elurõõmus.

Herta Ploompuu käsitleb oma artiklis A. Hindi romaani «Tuuline rand». Analüüsides romaani tegelasi juhib H. Ploompuu tähelepanu nii teose voorustele kui ka mõningatele puudustele. Artiklis oleks tahtnud siiski näha rohkem teose kui terviku iseloomustust.

Sisuliselt on laualehe 10. number meeldiv. Oleks oodanud aga selle ilmumist mahukamana. Numbris esineb seekord ainult 3 autorit. Kirjandusringi laualeht peaks kujunema ajakirjaks, mille kaastöölistena esineks võimalikult rohkem üliõpilasi. See aitaks muuta laualehte senisest veelgi huvitavamaks.

I. Utso

Сегодня в номере

I страница

Передовая: Проф. Ф. Клемент — За дальнейший подъем самостоятельной научной работы студентов.

Х. Хансон — Сегодня начинается V конференция НСО.

Э. Локке — Выше уровень научной работы студентов.

II страница

Наши передовики.

Из истории университета: А. Раатма — Передовая роль русских учёных в преподавании судебной медицины в Тартуском университете.

Информации.

Toimetaja
J. Feldbach

MB 05715 Trükikoja „Tartu Kommunist" trükk Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1050

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 10 (140) Reedel, 28. märtsil 1952. a. V aastakäik

ÜTÜ V teaduslikult konverentsilt

Õigusteaduskonnas ja...

ÜTÜ V teaduslik konverents õigusteaduskonnas kulgeb kõigiti edukalt, kusjuures referaatkoosolekutest osavõtjate arv on tunduvalt suurem kui möödunud aastal.

Uheks huvitavamaks ettekandeks oli III kursuse üliõpilase Hans Mõttuse töö «Rahuleping Jaapaniga — oht rahvusvahelisele rahule ja rahvaste julgeolekule», kusjuures oponendina esines Moskva Riikliku Ülikooli õigusteaduskonna üliõpilane, ÜTÜ rahvusvahelise õiguse ringi esimees sm. Vorobjova.

Väga huvipakkuvateks töödeks on senini osutunud veel L. Kulli «Õpetus süüst nõukogude tsiviilõiguses», R. Aasmaa «Juriidilised isikud kodanlikes riikides ja nende osa agressiivse sõja ettevalmistamisel» jt., mis kõik on esile kutsunud elavaid vaidlusi.

L. Vikar

...ajaloo-keeleteaduskonnas

Pühapäev, 23. märts kujunes pingsaks tööpäevaks TRÜ ÜTÜ viienda teadusliku konverentsi sektsioonides.

Eesti keele ja kirjanduse sektsioonis esitati kollektiivne uurimistöö «Eesti nõukogude ilukirjanduse keelest stalinliku keeleõpetuse valgusel,» mille autoriteks olid üliõpilased A. Valmet, I. Korjus, J. Lepik, V. Hiio ja L. Tammeste. Et teema oli ulatuslik, huvitav ja et konverentsist võttis osa rohkesti üliõpilasi, õppejõude ja keelehuvilisi väljastpoolt ülikooli, siis arenes elav diskussioon.

Prof. P. Ariste kritiseeris autorite eitavat suhtumist dialektismidesse, kuna murdesõnadel on suur tähtsus kirjakeele väljendusvahendite rikastamisel, näit. paljud M. Solohhovi poolt «Vaikses Donis» kasutatud vähetuntud murdesõnad on tänapäeval üldiselt tulnud vene keeles tarvitusele.

Dots. J. Käosaar leidis, et autorite töö ei vasta pealkirjas püstitatud teemale, käsitledes peamiselt mitmesuguseid poeetikaküsimusi, hõlmamata keelt selle laiemas tähenduses.

Dots. E. Laugaste ja aspirant J. Peegel märkisid, et töös on lähtutud üksikutest kõne- ja lausekujunditest, mistõttu üldpilt üksikute kirjanike keeletarvitusest jääb killustatuks ja ebaselgeks.

A. Tamm ja R. Kull märkisid vähest tegelaste keelelist individualiseerimist ja keeleliste vahendite kasutamise ühekülgsust A. Jakobsoni ja H. Leberechti teostes.

Peale selle võtsid sõna veel üliõpilased L. Õngo, E. Teder, H. Niit jt.

Teisena esines II kursuse üliõpilane H. Peep tööga «Nõukogude patriotism eesti nõukogude luules». Van.-õp. J. Feldbach ja üliõpilane O. Kruus märkisid teema õige lahendamise kõrval töö pinnapealset iseloomu, mis on tingitud liiga laialdasest teemast. Väiksemaid üksikküsimusi käsitlesid oma sõnavõttudes üliõpilased A. Nagelmaa ja J. Toomla.

Esmaspäeval, 24. märtsil jätkus töö. V kursuse üliõpilane H. Niit esines teemal «Eesti muinasjuttude kasutamise võimalusi tänapäeval». Oma sisukas ettekandes kritiseeris sm. Niit eesti muinasjuttude varasemaid väljaandeid, näidates, et meie vastava ala töötajad pole küllaldaselt õppinud vennasvabariikide sellistelt kirjanikelt, nagu A. Tolstoi ja J. Bažov, kelle muinasjuttude kogud on võitnud laialdase populaarsuse. Ühtlasi näitas sm. Niit praktilisi võimalusi, kuidas tänapäeval kasutada meie rikkalikku rahvajuttude pärandit.

O. Kruus

Õigeaegselt valmistuda eksamisessiooniks

Möödunud on kaks kuud pingerikast tööd kevadsemestril, läheneb kevadine eksamisessioon, mis oma ulatuselt, eksamite hulga poolest kaugelt ületab talvise sessiooni. Enamik õppeaineid on planeeritud õppeplaanides selliselt, et nende lugemine lõpeb kevadsemestril ja loengutele järgneb eksam; kevadsemestri lõpul toimub lõppkursustel ka diplomitööde kaitsmine, millele järgnevad riigieksamid. Kõik see nõuab õppetööd organiseerivatelt töötajatelt, alates õppeala ülemast ja lõpetades kateedrijuhatajatega, aegsasti ette valmistuda eksamisessiooniks, põhjalikult läbi mõtelda kõik sessiooniga seoses olevad küsimused ja võtta tarvitusele kõik abinõud sessiooni heaks kordaminekuks.

Tähtsaimaks kateedrijuhatajate ülesandeks on jälgida õppetöö normaalset kulgemist, valvata, et õppeplaanis ettenähtud aineid loetakse vastavalt kalendaarsetele plaanidele, et õppejõud õigeaegselt programmimaterjali läbi võtaksid. Pole saladus, et üksikud õppejõud ei pea kinni aine käsitlemisel kalendaarses plaanis fikseeritud tähtaegadest, mistõttu semestri lõpupoole viimaste teemade jaoks ajast puudu tuleb ja õppeaine pealiskaudselt läbi võetakse.

Lähemal kateedrikoosolekul tuleb kateedris es ära kuulata kõigi õppejõudude aruanded kalendaarse plaani täitmise kohta ja võtta tarvituse le abinõud õppeainete tähtajaliseks lõpetamiseks.

Õppetöö kulgeb ülikoolis Kõrgema Hariduse Ministeeriumi poolt kinnitatud programmide järgi. Aine programm on riiklik dokument, mille täitmine õppejõule on kohustuslik. Üliõpilased on kohustatud eksamisessiooniks aine ette valmistama programmis ette nähtud ulatuses. See tähendab, et üliõpilased programmiga tutvuvad juba semestri algul ning loengute vältel teda jälgivad. Siit järgneb, et programmid peavad olema kättesaadavad üliõpilastele, et nad vastaval arvul oleksid paljundatud ja kateedrites ning teaduskondade raamatukogudes välja pandud. Teaduskondade dekaanide kohuseks on valvata selle järele, et programmid saaksid üliõpilastele kiiremas korras kättesaadavaks.

Üliõpilaste teadmised eksamisessioonil ei tohi piirduda ainult loengute materjali tundmisega konspektide ulatuses. Üliõpilane on kohustatud iseseisvalt läbi töötama täiendava materjali, mis programmis on ette nähtud. Kõrgema hinde «väga hea» vääriliseks võib pidada ainult neid üliõpilasi, kes on läbi töötanud kõik programmis ettenähtud ma erjali. Kateedris tuleb kiiremas korras välja töötada eksamihinnete kriteeriumid, et need teaduskondades kinnitada ja üliõpilastele teatavaks teha. See stimuleerib üliõpilasi iseseisvale tööle ja aitab tunduvalt tõsta üliõpilaste teadmisi eksamisessioonil. On teada paljude üliõpilaste ükskõikne suh umine lisamaterjalisse, kuna õppejõud eksameil seda ei nõua ja liberaalselt alaväärtuslikke vastuseid kõrgema hindega atesteerivad. Meie üliõpilased valdavad küllaldaselt vene keelt, et läbi töötada täiendavat kirjandust ka vene keeles. Kui üksikutel üliõpilastel vene keele tundmisest puudu jääb, siis on hinnete kriteeriumide kehtestamine stiimuliks ka vene keele põhjalikuks omandamiseks.

Üliõpilaste iseseisva töö abistamiseks, õppeaine põhjalikumaks tundmiseks tuleb organiseerida konsultatsioone. Tavaliselt korraldatakse konsultatsioone alles eksamisessiooni ajal, enne eksamit. Et üliõpilastel ei teki vajadust konsulteerida õppejõuga, see kõneleb eelkõige üliõpilaste iseseisva töö puudujääkidest. Üliõpilasel, kes iseseisvalt töötab täiendava materjali kallal, kes jälgib õppejõu loenguid programmi järgi, leidub küllaldaselt küsimusi, mis nõuavad oma lahendamiseks õppejõu abi. Konsultatsioonide plaani väljatöötamine ning selle elluviimine tagab eksamisessioonil head tulemused.

Uksikutele nõrgematele üliõpilastele tuleb osavõtt konsultatsioonidest teha kohustuslikuks. Rühmakoosolekutel tuleb jälgida, et üliõpilased, kellele konsultatsioonidest osavõtt õppejõu poolt kohustuslikuks on tehtud, vahele ei jätaks konsultatsioonitunde.

Rühmakolmikute südameasjaks olgu jälgida, et üliõpilased kohustusliku lektüüri läbi töötavad ja konspekteerivad. Õiglane seltsimehelik kriitika, kollektiivi autoriteedi rakendamine õppetööst eemalehoidjate suhtes võib kogu rühma ettevalmistustööd eksamisessiooniks tunduvalt parandada.

Eriti suurt pingutust nõuab eksamisessiooni lähenemine ülikooli lõpetajailt. Paljudes teaduskondades tuleb lõpetajail enne riigieksameid kaitsta diplomitööd. Diplomitööde esitamise tähtaeg on kätte jõudnud, kuid üksikuis teaduskondades (näit. ajaloo-keeleteaduskond) enamikul lõpetajaist pole veel valmis diplomitööd. Diplomitööde kirjutamist segas siin asjaolu, et eelmisel semestril ei jõutud lõpule kõigi ainete lugemisega, mistõttu filosoofia ajalugu loeti veel käesoleval semestril ning selle aine eksami ettevalmistamine üliõpilased diplomitöödest eemale kiskus. See kõneleb halvast töö planeerimisest ja tööplaanide mittetäitmisest teaduskonnas, mis tulevikus korduda ei tohi. Tehtud vea parandamiseks ja diplomitööde õigeaegseks esitamiseks ja kaitsemiseks tuleb lõpetajail pingutada kõik jõud, dekaanil ja kateedrijuhatajal abistada lõpetajaid, rakendada kõik abinõud diplomitööde õigeaegseks laekumiseks ja riigieksamite plaanikindlaks läbiviimiseks.

Eksamisessiooni heaks kordaminekuks peavad abi osutama üliõpilastele ka raamatukogud, alates ülikooli pearaamatukoguga, kus vajalik kirjandus peab olema koondatud lugemissaali, ja lõpetades kateedriraamatukoguga, kus laborandid vajaliku kirjanduse õppejõudude juhtimisel üliõpilastele kättesaadavaks peavad tegema.

Paljudes kateedrites on abiõppepersonaal (laborandid ja assistendid) rohkem koormatud kantseleitööga kui õppeprotsessi ja üliõpilaste abistamisega. Tarvis korraldada õppekirjanduse väljapanekuid, viiriine, temaatilisi näitusi jne., mis kirjanduse lähendaksid üliõpilastele.

Aegsasti tuleb kateedrites mõtelda eksamipiletite koostamisele ja kinnitamisele. Kateedrites, kus suuliste eksamite kõrval toimuvad ka kirjalikud eksamid (näit. vene keele kateeder) tuleb täpsustada kirjalike eksamite materjal, et vältida juhuslikkust ja erinevust üksikute õppejõudude rühmades.

Hästi läbimõeldud planeerimine ja selle täitmise organiseerimine tagab eksamisessiooni korrapärase kulgemise, seepärast tuleb kateedrites, teaduskondade nõukogudes ja õppeosakonnas õigeaegselt asuda kogu eksamisessiooni planeerimisele.

Eksamisessiooni ettevalmistus pole aga ainult kateedrite, teaduskondade ja õppeosakonna asi. See on kõigi ülikooli organisatsioonide ühine töö. Teaduskondade parteiorganisatsioonid, kommunistliku noorsooühingu algorganisatsioonid ja ametiühing ei saa ega tohi pealtvaatajaks jääda sellise vastutusrikka töö organiseerimisel ja läbiviimisel. Õigeaegne ja hästi organiseeritud töö tagab alati edu, seepärast rakendagem kõik jõud eksamisessiooni õigeaegseks planeerimiseks ja organiseerimiseks.

Diplomitööd valmivad

Diplomitööde kirjutamine on riigieksamite kõrval üheks tõsisemaks etapiks ülikooli lõpetamisel. Et diplomitööd valmiksid õigeaegselt ja oleksid sealjuures nii teaduslikult kui tehniliselt kõrgel tasemel, on vajalik juba varakult hakata tegema ettevalmistusi.

Hinnates seda põhimõtet määras matemaatika-loodusteaduskonna zooloogiakateeder (juhataja prof. H. Riikoja) diplomandide diplomitööde teemad kindlaks juba möödunud kevadel enne menetluspraktikale asumist. See võimaldas menetluspraktika ajal suunata oma tähelepanu just neile probleemidele, mis pidid tulema käsitlemisele diplomitöös. Sügisel algasid juba varakult konsultatsioonid diplomitööde juhendajate professorite H. Riikoja ja J. Piiperiga. Materjali läbitöötamisel kasutati laialdaselt ka vastava eriala spetsialistide ja teaduslike uurimisasutiste abi. Näiteks sm. Ling, kelle töö käsitleb ondatra levikut ja bioloogiat ENSV-s ja kes töötab kohakaasluse alusel ka Teaduste Akadeemia Bioloogia Instituudis laborandina, on olnud instituudi kollektiivi pideva juhendamise ja kontrolli all. Samuti on sm. Erm, kelle töö käsitleb koha bioloogiat Võrtsjärves ja Peipsis, kogu aeg olnud kontaktis Teaduste Akadeemia hüdrobioloogide ja ihtüoloogidega. H. Remm viibis oma materjalide lõplikuks läbitöötamiseks mõnda aega Leningradis, kus NSVL Teaduste Akadeemia Zooloogia Instituudi ja Sõjaväe Meditsiinilise Akadeemia töötajad teda lahkelt abistasid nii materjali määramisel kui ka üldse mitmesuguste teaduslike nõuannetega.

Et põhjalikult tutvuda diplomitöödes käsitlevate probleemidega ja esitada see kaasaja teaduse tasemel, on diplomandid pidevalt kontaktis ilmuva erialalise ajakirjanduse ja üksikteostega. Meil mitteleiduva kirjanduse osas on kasutatud laenutamist Moskva Leninimelisest Keskraamatukogust. Erilist tähelepanu pööratakse diplomitöödeks illustratsioonidele: fotodele, skeemidele, graafikutele jne. Nii on sm. Erm kasutanud isegi mikrofotode tegemise võimalust TRÜ kinokabinetis.

Igast valmivast tööst on tehtud ettekandeid zooloogiaringis või ÜTÜ konverentsidel, kus kuulajate kollektiiv on veelgi kätte näidanud ja parandanud töös esinevaid lünki, vigu ja puudusi. Ka käesoleval ÜTÜ V konverentsil esinesid ettekannetega sm-d Ling ja Erm.

Kõigi selliste töövõtete tulemusena, pideva kontakti teel juhendajaga ja kursuse komsomoligrupi kontrolli abil võib loota, et zooloogiakateedris valmivad diplomitööd õigeaegselt, sisukatena ja tehniliselt korrektsetena.

H. Remm,
bioloogiaosakonna V kursuse üliõpilane.

Rohkem tähelepanu seinalehtedele

Matemaatika-loodusteaduskonnas ilmub praegu 6 osakonnaseinalehte ja 2 fotolehte, peale selle veel kehakultuurikollektiivi seinaleht. Kuid kui vaadelda seinalehtede sisu ja kujundamist, siis ilmneb, et neid ei saa kaugeltki lugeda rahuldavateks.

Osakondade üks paremaid seinalehti on geograafide häälekandja «Geograafi Hääl», millise uus toimetus on möödunud kuu jooksul jõudnud välja anda 3 numbrit. Kuid ka sellel seinalehel esineb tõsiseid puudusi, millised toimetus (sm. Luigamäe) peab likvideerima. Nii on küllaltki suure seinalehe viimases numbris ainult 4 tarbetult paisutatud artiklit, kusjuures puudub lühiinformatsioon ja leht on ühetooniline pildimaterjali ning karikatuuride puudumise tõttu.

Üldiselt võib rahule jääda ka geoloogiaosakonna seinalehega «Vasar». Kuid siin torkab silma sisu liigne teaduslikkus. Suurema osa numbrist moodustavad artiklid teaduslik-teoreetilistel teemadel, selle kõrval jääb aga varju osakonna elu kajastamine. Toimetus põhjendab seda asjaoluga, et «Vasar» on formaalselt ÜTÜ geoloogiaringi häälekandja. Tegelikult aga on «Vasar» juba ammu muutunud mainitud osakonna seinaleheks. Sellise formaalse vahe peaks osakonna komsomolibüroo likvideerima.

Teised seinalehed on nimetatutest nõrgemad nii sisult kui kujunduselt. Ka esineb sageli pikki vaheaegu kahe numbri ilmumise vahel (21. III oli keemiaosakonnas üleval seinalehe «Keemia» 28. II ilmunud number).

Bioloogiaosakonna seinalehe «Bioloog» sisu on viimasel ajal näidanud paranemist. Nõrgemaks küljeks on siin aga kujundamine. Ka «Bioloogis» puudub igasugune pildimaterjal. Sama kehtib seinalehe «Keemik» kohta. Siin aga ei saa rahule jääda ka sisuga. 5 artiklist on suurem osa üldsõnalised, targutavad, mistõttu sisu jääb kuivaks ja igavaks. Rohkem tähelepanu tuleb pöörata jooksvale informatsioonile osakonna elust.

Samad vead, kuid veelgi tervamal kujul, on seni esinenud seinalehtede «Spekter» ja «Koonduvad Read» (füüsika- ja matemaatikaosakondade häälekandjad) töös. Nimetatud seinalehtede toimetustel tuleb saavutada otsustav murrang töös. Peale selle oleks neil vajalik võtta teadmiseks, et seinaleht võetakse seinalt maha ainult uue numbri väljaandmiseks ega tohi olla sealjuures kadunud terveid nädalaid («Koonduvad Read»).

Tõsiste vigade põhjuseks seinalehtede töös on aga toimetajate nõrk juhendamine. Valdav enamus toimetajaist on I ja II kursuse üliõpilased, kellel pole kogemusi seinalehetöös ja kes seetõttu ei suuda ilma juhendamiseta saavutada häid töötulemusi.

Otseseks seinalehtede juhtijaks peaksid olema TRÜ A/ü. komitee ja ELKNÜ komitee ajakirjandussektorid (Ložkina, Luigaleht). Möödunud semestri viimasel toimetajate nõupidamisel lubas sm. Luigaleht hakata korraldama selliseid nõupidamisi vähemalt kord kuus. Lubadus jäigi lubaduseks, olukord seinalehtede juhendamisega aga on veelgi halvenenud.

Tervitatav on nähtus, et ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus hakkas korraldama lahtisi koosolekuid toimetajatele. Edaspidi ainult tuleks sellistest üritustest aegsasti informeerida kõiki toimetajaid.

Rohkem tähelepanu seinalehtedele peavad pöörama ka teaduskonna ELKNÜ algorganisatsiooni büroo poliitmassilise töö sektor (sm. Proosa) ja osakondade bürood. Ainult juhendamise parandamise ja toimetuste töö taseme tõstmisega saavutame otsustava pöörde meie seinalehtede muutmisel üliõpilaste elu tegelikeks kajastajateks.

T. Orav

Ilmus N. V. Gogolile pühendatud laualeht

ÜTÜ kirjanduse ja rahvaluule ringi laualehe «Loov Mõte» 11. number on välja antud N. V. Gogolile ja V. Hugo'le pühendatud erinumbrina. Rõõmustav on asjaolu, et laualehe alaliste autorite kõrval on sõna võtnud ka teised.

Arne Siibak oma võrdlemisi ulatuslikus artiklis «N. V. Gogol — suur vene kirjanik» annab kujuka ülevaate vene kirjanduse geniaalse suurkuju — N. V. Gogoli — elust, loomingulisest teest ja ta surematutest teostest. Ladus esitusviis ja õnnestunult valitud tsitaadid tõendavad autori tõsist suhtumist oma ülesandesse.

Ellen Hiobi «Taras Bulba» motiividel kirjutatud luuletus «Vene jõud», mille mõtoks on Gogoli sõnad: «Aga kas leidub maailmas niisugust tuld, piina või säärast jõudu, mis vääraks vene jõu!», on sügavamõtteline ja haarav.

G. Tereštšenko oma artiklis «Героические образы прошлого по повести Н. В. Гоголя «Тарас Бульба» analüüsib jutustuse surematuid kujusid ja annab neile õige hinnangu.

Dots. K. Kanni artikkel «Victor Hugo» annab ülevaade prantsuse kirjaniku, tulihingelise patrioodi ja väsimatu rahu eest võitleja Victor Hugo elust ja loomingust.

Illustratsioonid Ingrid Sarvelt on head ja kooskõlas sisuga.

Laualehe 11. numbriga võib igas suhtes rahule jääda. Tuleb ainult loota, et laualeht edaspidi jätkaks oma traditsiooni omaloomingu avaldamise osas ja haaraks kaastöölistena võimalikult paljusid üliõpilasi.

H. Ploompuu,
ajaloo-keeleteaduskonna IV kursuse üliõpilane.

Ülikooli näitering esines Gogoli päevadel komöödiaga «Revident» (stseen 4. vaatusest)

Parandada õppedistsipliini

Õigusteaduskonna IV kursuse õppedistsipliin on näidanud mõningat paranemist sellest ajast, kui hakati täitma puudumiste graafikut. Kuid siiski on terve rida seltsimehi, kes ei suuda oma põhjuseta puudumistest lahti saada. Eriti esineb põhjuseta puudumisi hommikustelt loengutundidelt, mis tavaliselt langevad «sissemagamise» arvele. Nii on puudunud alates 26. veebruarist põhjuseta: Veljemaa ja Taar 4 tundi; Nugin, Palgi, Teerien, Karu ja Jakobson 2 tundi.

Mõned seltsimehed armastavad «viilida» ühe tunni kaupa, nagu Tael ja Kallaste 2, Utt ühe tunni.

Sellised distsipliinirikkumised on täiesti hukkamõistetavad ja IV kursuse kollektiivil tuleb pöörata tõsist tähelepanu sellele, et neid tulevikus enam ei esineks. Ka tsüklivanemaile tuleb ette heita seda, et nad suhtuvad lohakalt puudumiste graafiku täitmisse. Nii jääb graafik oma seisuga nädala ja vahel rohkem maha tegelikust elust.

L. Kaar.

ÜTÜ geoloogiaringi tööst

Geoloogiaring on üks paljudest ÜTÜ süsteemis töötavatest üliõpilaste teaduslikest ringidest, millede ülesandeks on kaasa aidata üliõpilaste kasvatamises teadusliku töö tegemisel.

Geoloogiaring asutati 9. II 1946, seega esimesel õppeaastal, millal Tartu Riiklikus Ülikoolis avati iseseisev geoloogiaosakond. Sellest ajast peale on ringi töö pidevalt laienenud ja süvenenud, muutunud sihiteadlikumaks ja viljakamaks. Ringi juhendajaks on olnud geoloogiakateeder. Geoloogiaringi töö näitajaina olgu nimetatud järgmist. Ringi tegevusest on alati osa võtnud pea kõik geoloogiaosakonna üliõpilased, ringi liikmeid on praegu 61. On järjekindlalt peetud teaduslikke ettekandeid, mis on valminud ringi piirides üliõpilaste poolt läbitöötatud materjalide põhjal. Samade materjalide põhjal on valminud ka 25 ringi teadusliku tööde käsikirja. Ringi aastapäeva puhul on parimaid ringi liikmete töid auhinnatud. Ring on loonud tihedad sidemed samalaadsete üliõpilaste ringidega Läti R. Ülikoolis ja Vilniuse R. Ülikoolis, millede üliõpilaste teaduslikel konverentsidel on ringi liikmed esinenud teaduslike ettekannetega ja kust saabuvad külalisettekannetega vastukülaskäigule üliõpilased oma ettekannetega TRÜ ÜTÜ käesolevale teaduslikule konverentsile. Geoloogiaringil on oma seinaleht, mis ilmub alates 1948. a. sügissemestrist ja käesolevaks ajaks on kujunenud järjekindlalt ilmuvaks (1951/52. õppeaastal on ilmunud juba 12 numbrit) ja sisukaks üliõpilaste seinaleheks. Nende mõnede näitajate teostumine aga on võimalikuks saanud üliõpilaste suurest ja tõsisest huvist teadusliku töö vastu, mida on teostatud paljudes töörühmades, laboratooriumides, ekspeditsioonides.

Geoloogiaringi töös on aga veel palju puudusi, on veel palju tööd, et ringis teostuv töö muutuks küllalt tõhusaks abiks noorte eriteadlaste kasvatamisel. Ringi töö juures on selgunud ka mitmed seisukohad, millede edasiarendamist on soovitav edaspidises töös silmas pidada.

Geoloogiaringi üheks iseloomulikuks jooneks on see, et selle tööst võtavad osa geoloogiaosakonna kõigi kursuste üliõpilased. Kuue aasta vältel saadud kogemused on näidanud, et see on otstarbekohane. Vanemate kursuste üliõpilased on jõudnud juba nii kaugele, et nad töötavad iseseisvalt jõukohaste uurimisülesannete lahendamisel vastavalt oma kitsamale erialale. Oma töö teostamisel võtavad nad mõne noorema kursuse üliõpilase endale abiliseks. Sellega tutvuvad viimased juba varakult uurimistöö metoodikaga tegeliku uurimistöö juures, sellega just äratatakse neis kõige paremini huvi teadusliku uurimistöö vastu. Kõigi kursuste üliõpilaste osavõtt ringi tööst võimaldab hästi lahendada ka ringi organisatoorseid töid, nagu seda on ringi töö juhendamine, seinalehe toimetamine, teadusliku kontakti pidamine vennasvabariikide ülikoolide geoloogiliste ringidega jne.

Olenevalt geoloogilisest uurimismaterjalist on geoloogiaringi töö pearõhk pandud konkreetse uurimismaterjali läbitöötamisele vastavate uurimismeetodite abil ja uurimistulemuste kokkuvõtmisele. Sel tulemusel ringi liikmeid näeb kõige sagedasemalt geoloogiliste kogude laboratoorsel prepareerimisel, kameraalsel uurimisel, suvisel ajal aga ekspeditsioonilistel töödel. Vastavalt sellele geoloogiaringi liikmete teadusliku aktiivsuse mõõdupuuks ei ole mitte niivõrd see, kas nad on rohkem või vähem ettekandeid pidanud, vaid see, kuidas nad tegelikult loovas töös osalevad. See on ka maksev noorte üliõpilaste kohta. Nendele korraldatakse süstemaatiliselt nn. rühmatöid, millede vältel nad tutvuvad ühe või teise kitsama eriala omapäraga ning sel teel leiavad kergemini neid eriti huvitava temaatika, millesse võivad siis hiljem juba enam süveneda.

Sellega, et ühe ja sama teema alal töötab mitu üliõpilast, on ringi piirides tugevasti arenenud kollektiivne töötamine. Seda on süvendatud pidevalt ja sellele tuleb edaspidigi suurt rõhku panna. Suurema või vähema kollektiiviga ülesannete lahendamine on andnud väga häid tulemusi, see võimaldab ka hästi kriitika ja endakriitika rakendamist teadusliku töö juures.

Geoloogiaosakonna piirides toimub nii õppe- kui ka teaduslik töö väga erinevates geoloogilistes distsipliinides, ja see peegeldub ka ringi töös. Nimelt toimub ringi tegelik töö kolmes erialalises töörühmas: paleontoloogia-stratigraafia, petrograafia-litoloogia ja antropogeeni geoloogia rühmas. Selline rühmitamine võimaldab korraldada kõige ratsionaalsemalt vastavasuunalisi töid. Kuna aga kõik need rühmad töötavad ühe ringi piirides õieti ühe teadusliku probleemiga — nimelt peamiselt Eesti NSV geoloogiaga — seotud küsimuste alal, siis ühtlasi ringi töö tervikuna õpetab üliõpilasi teaduslike ülesannete kompleksele lahendamisele. See külg geoloogiaringi töös vajab edaspidi veelgi enam rõhutamist.

Ringi töö teostamisel on erilist tähelepanu pööratud sellele, et kogu töö toimuks üliõpilaste endi poolt — et nad oleksid nii tööülesannete täitjad kui ka töö juhendajad. See kasvatab neid parimait iseseisvale tööle. Samal ajal aga ringi töö ringi asutamisest peale kuni tänaseni on leidnud väga suurt abi geoloogiaosakonna kateedrite ja õppejõudude poolt. See abi on olnud kõige mitmekülgsem ja mitmesugusem. Nii käesoleval semestril ringi antropogeenirühmas teostatavate tööde juhendamisest võtavad aktiivselt osa kõik geoloogiakateedri õppejõud. Kogemused on näidanud, et selline tihe kontakt õppejõudude ja üliõpilaste vahel viimaste iseseisvas töös teaduslikul alal ringi piirides on väga vajalik edukaks tööks. Geoloogiaringi ja geoloogiaosakonna õppejõudude senine tihe koostöö õigustab täiel määral 30. I — 2. II s. a. Moskvas Kõrgema Hariduse Ministeeriumi poolt korraldatud nõupidamisel teadusliku uurimistöö parandamise küsimuste üle kõrgemates koolides püstitatud nõuet, et üliõpilaste teaduslike ringide ja kateedrite vahelist seost tuleb edaspidi senisest suuremal määral tugevdada.

Üliõpilaste teadusliku geoloogiaringi töö tervikuna aga on senini täiel määral näidanud selle seisukoha õigsust, mis tõsteti esile ülalnimetatud nõupidamisel tehtud otsuses üliõpilaste teadusliku töö kohta: üliõpilaste teaduslik töö, rööbiti nende iseseisva õppetööga, peab olema kõrgemate õppeasutuste juhtkonna, teaduskondade, kateedrite, professorite ja õppejõudude tähelepanu keskuseks ja kõrgema hariduse ühels põhiliseks meetodiks.

Prof. K. Orviku,
ÜTÜ geoloogiaringi juhendaja.

Följeton

MEIL ORKESTRIS . . .

Lähenedes klubile kiirendas Mart samme. Täna pidi seal vist mingi kooriproov olema, saab mõnede tuttavatega kokku, mängib ehk mõne partii maletki . . . Hea puhkus kulub ju pärast tööpäeva ära!

Trepist üles joostes kuulis ta korraga hirmsat kriiskavat häälitsust. Tardunult seisatas ta, hoides kõvasti trepikäsipuust kinni: «Mis see siis on?» Siis ruttas ta kiiresti üles, et jõuda hädalisele appi. Trepikäänul põrkas ta kokku kahe rahulikult vestleva noormehega. Neist mööda rutates kuulis ta vaid:

«. . . ja kui nüüd veel mõni mees tuleks, võiks alata!»

«Olemegi juba tund aega oodanud seda. . .».

Hetkeks oli kummaline hääl vaikinud ja Mart seisatas kuulatades, siis aga märkas, et on õigest kohast mööda jooksnud. Astunud alla vestlejate juurde, küsis ta ärritatult:

«Kas. . . kas te vahest võite öelda, mis häälitsus see oli?»

«Tsuhh!» puristas üks noormeestest läbi sigaretisuitsu.

«Ee. . . kuidas see oli?»

«Tsuhh! Tromboon!» kõlas enesekindel vastus. Nähes, et kaasvestleja on ikka veel arusaamatuses, suvatses noormees armulikult seletada:

«Meil siin on orkestriproov. Poisid said ühe pilli kätte, proovivad nüüd seda.»

Mart jäi ammulisui talle otsa vaatama: «Ja sellist häält saab siis pasunaga teha?»

«Oh, pole viga, vahel on veel paremgi!» Siin ta sulas lõplikult: «Kui tunnete huvi, astuge sisse, meil mehi vaja.»

«Tänan, ma ei oska ühtegi puhkpilli mängida».

«Pole miskit. Esimene nädal lööte plaate ja trummi, teine nädal teeme aldimängu klaariks, noh. . . siis aga on teed lahti kas tenoriks või trubaks. . . vastavalt maitsele».

«Nii ruttu saab selgeks?»

«He-eeh! Selgeks ei saa see sugugi, aga küll kambas läheb. Meil ju ülikoolis vanu mängijaid on küll ja küll, ainult keegi ei taha mängida. Nii me siis mängime noortega, kel on veel entusiasmi, kuni need ka jalga lasevad.»

« — — — »

Mart astus koos noormeestega harjutusruumi. Silma torkas hunnik pille põrandal ja paar orkestranti, kes olid vist nõuks võtnud kõiki pille järjest läbi proovida, sest momendil valitses kõva lärm ja ähkimine ruumis, kus oli vaid 5 mängumeest.

«Näe, see seal, kes istub klaveri peal, on meie orkestrivanem. Alati, kui ma teda näen, tuleb mul haigutus peale, sest meenuvad ta monotoonsed manitsused käia korralikult harjutustel. . .» püüdis värskeltleitud sõber «sümfooniast» üle karjuda.

«Kas teid nii vähe ongi?»

«Ei ole! Pidavat olema ligi 30 meest ametlike andmete järgi. Proovidel aga on ikka stabiilselt 8, iga kord ise mehed!»

Lärm vaikis, sest orkestrivanem oli märganud uustulnukat ja lähenes naeratades.

«Tere-ee. . . Oled vist meie aldimängija?»

«Ei!»

«Ah soo, jah! Õigus, sa mängisid ju vist tenorit.»

«Ei, ma pole üldse varem mänginud.» Ei tea, kust lipsas see sõna «varem» ta juttu, kuid orkestrivanemale see nähtavasti meeldis. Ta surus ruttu alla piinlikkustunde, mis oli tingitud eelnenud kõneluses ülesnäidatud teadmatusest, lõi Mardile sõbralikult õlale ja ütles:

«Täitsa olemas see mees! Näost kohe näha, et saab asja. Nüüd mõtleme, mis pilli me sulle anname.» Mart avas suu, et klaarida eksitust, kuid ei kuulnud oma häält — ruumisolijad olid ühel nõul hakanud rõõmu pärast tusši mängima. Auavalduse lõpetanud, hakkasid nad nii innukalt omavahel arutama Mardi edasist saatust, et tal ei lastud enam suudki lahti teha. Peagi suruti ta toolile, pisteti mingi kõver pill kätte ja jäädi siis rõõmsalt oma kätetööd silmitsema.

«Viru, otsi noote!»

Mart heitis küsiva pilgu naabrile, kel oli samasugune riist kaenlas, ja sõandas arglikult ütelda:

«Kuidas see pill häält teeb, ma ei tea, oleks aga huvitav teada saada.»

Naaber puistas ta üle mõnede muusikaliste oskussõnade ja terve seeria kriiskavate toonidega.

Mart neelatas ja noogutas kramplikult pead: «Selge!»

Orkestrivanem oli vahepeal avanud kapi ja südantlõhestava kurbusega näos vaatas repertuaari otsides tolmunud noodipakke riiulitel.

«Too mõni vana lugu. Mõni marss või valss. Uuele ei julge veel juurde asuda — ei mängi viimati ära!»

Orkestrivanem võngutas nõutult pead ja tõi välja paarkümmend aastat vana «Eesti valsi» noodi.

«Mängime õige seda!»

Iga mees sai noodi ette, köhatas, pühkis suud, proovis huulikut ja liigutas ventiile.

Mart jälgis naabrit ja püüdis kõike järgi teha, mida see ees tegi. Seepärast ta ei näinudki märguannet ja ehmatas üsna tugevasti, kui naabri pasun talle näkku puhus. Kuidagi üle kivide-kändude mängiti see lugu ära. Orkestrivanem käskis noodil teise külje keerata. Siin oli uus valss, pealkirjaga «Armunud süda.»

Nüüd tehti suitsutund.

«Noh, kuidas meeldib?»

Mart ei osanud midagi vastata, kehitas vaid abitult õlgu.

«Pole midagi. Jää pärast proovi siia, õpime kohe heliredeli ära. Küll ta läheb!»

«Aga ma. . .»

«Ära virise! Ega sul niikuinii palju aega ei lähe, kellel meil aeg kallis ei ole?»

«Kui palju teil proove on?»

«Kaks korda.»

«Nädalas, eks?»

«Ei, aastas.»

«Mi-is!!?»

«Ära mängi eeslit! Muidugi aastas: üks kord enne Oktoobripühi ja teine kord enne 1. Maid. See on meil praegu kolmas proov sel semestril. Teeme üks kaks proovi veel ja küll!»

Mart vaatas kaasvestlejale tükk aega otsa ja küsis siis:

«Kuule, ütle, kas teil tõesti lastakse nii suhtuda ühiskondlikusse töösse?»

«Mis? Kuidas?»

«Kas klubi juhataja on kunagi teil proovil käinud?»

«Naljavend! Mis ta siin teeb, ta on ju naisterahvas ega oska ühtegi pilli puhuda!»

«Aga ametiühing? Komsomol?»

«Küsivad üks päev enne esinemist, kas orkester on korras. . . Aga nüüd jutul lõpp. Poisid, järgmine lugu!»

Mart ei jäänud aga selle algust ootama, vaid ruttas pead raputades uksest välja, hoolimata teiste hüüetest.

L. Siil

Сегодня в номере

I страница

Передовая: Своевременно подготовиться к экзаменационной сессии.

Информации с V научной конференции НСО.

Т. Орав — Уделять больше внимания стенным газетам.

II страница

Х. Ремм — Дипломные работы поспевают.

К. Орвику — О работе кружка геологии НСО.

Фельетон: Л. Сийль — У нас в оркестре . . .

Toimetaja
J. Feldbach

MB 07406 Trükikoja „Tartu Kommunist" trükk Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1178

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Raamatupalat

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 11 (141) Reedel, 4. aprillil 1952. a. V aastakäik

Kunstiline isetegevus üliõpilaste kommunistliku kasvatustöö teenistuses

Suurt tähelepanu nõukogude noorsoo kommunistlikule kasvatustööle on pööranud bolševike partei ja nõukogude rahva suured juhid Lenin ja Stalin.

Üheks kommunistliku kasvatustöö teostamise vormiks on kultuurmassiline töö, millele on kaasa tõmmatud ligi 700 üliõpilast TRÜ-s. Arendades pidevalt komsomoli- ja ametiühinguorganisatsiooni juhtimisel kultuurmassilist tööd ülikoolis, on isetegevuslaste senise aktiivsuse tõus aluseks järgnenud edusammudele, sest massiline kultuuriline töö saavutab eesmärgi ainult siis, kui ta mobiliseerib üliõpilasi konkreetsete eesmärkide saavutamisele. Käesoleval aastal TRÜ 150. aastapäeva raames läbiviidav IV kunstilise isetegevuse ja omaloomingu olümpiaad näitab, võrreldes möödunud aastaga, et märgatavalt on paranenud isetegevuslik töö nii sisuliselt kui ka organisatsiooniliselt.

Möödunud kuul lõppesid olümpiaadi raames toimunud teaduskondadesisesed ülevaatused. On alanud juba järgmine, üleülikooliline paremate kollektiivide ja üksikesinejate ülevaatus.

Kahtlemata on teaduskondade isetegevuskollektiivid teinud ära suure töö, et kõigiti väärikalt esindada oma teaduskonda. Ülevaatuste käigus esitati terve rida kõrge ideelise ja kunstilise tasemega ettekandeid.

Kultuurmassiline töö pole eesmärk omaette. Ta peab olema tihedalt seotud meie kodumaa arenguga, kajastama tänapäeva ja seisma kommunistliku kasvatuse teenistuses. Kuid esineb siiski mõningaid ettekandeid, mis ei vasta nendele nõuetele.

Massilise kultuuritöö teostamisel esineb ülikoolis kahte liiki puudusi. Esiteks teaduskonna olümpiaadi žürii ja isetegevuskomisjonid suhtuvad sageli ükskõikselt oma ülesannetesse, mille tõttu tuuakse lavale madalakvaliteetseid ja mitte midagi pakkuvaid palasid, mis näitavad pigem kunstilise isetegevuse alahindamist. Hoiatavaks näiteks oli siin arstiteaduskonna žürii poolt üleülikoolilisele ülevaatusele lubatud «Mustlastants». Selliseid juhtumeid esineb õnneks vähe. Sagedamini tuleb ette, et kultuurmassilist tööd (mõnda üritust, puhkeõhtut jne.) ei osata iseseisvalt organiseerida ning õigesti juhtida. Siinjuures ei tohi aga ükski organisaator ega ükski isetegevuskollektiivi liige unustada, et iga üritus, iga ettekanne oleks põhjalikult läbi mõeldud ja ette valmistatud. ELKNÜ TRÜ ja a/ü komitee arutas põhjalikult massilise kultuuritöö olukorda. Klubi poolt teaduskondade juhtimist ja abistamist ei saa pidada veel rahuldavaks. Massilise kultuuritöö edasise parandamise aluseks on saanud vastuvõetud otsused ja teaduskondades läbiviidavad isetegevusaktiivi nõupidamised. Isetegevuslaste õpetamisest ja kasvatamisest, nende töö taseme tõstmisest, kollektiivide juhendamisest, otsesest, praktilisest abist juhtivatelt komsomoli- ja ametiühingu töötajailt sõltub suuresti eesseisvate ülesannete täitmise edu ja selle püsivus.

Teiseks suureks veaks on olümpiaadiks ettevalmistamise kampaanialik iseloom. Ärgatakse alles siis, kui ülevaatus seisab ukse ees. See on loomulikult väär suhtumine ja nii edasi kestes ei jäta see mõju avaldamata ka ettekannete kvaliteedile. Siinjuures peavad komsomoli ja ametiühingu vastavad sektorid tihendama oma koostööd, et suunata ja hoogustada isetegevust. Vastasel juhul kujuneb olukord selliseks, et isetegevus elustub ainult mõneks nädalaks enne ülevaatust ja soikub siis uuesti. Seda möödunud aastal esinenud viga ei tohi korrata.

Parteiorganisatsiooni näpunäidetel hakati klubis läbi viima noortelektooriume. Loenguga esinevad marksismi-leninismi kateedri õppejõud. Aga osavõtt loengutest on vähene.

Klubi juures töötavaist ringidest ei saa rahule jääda estraadiorkestri tööga (juhataja E. Nõmm). Õppimisel on küll rida häid palasid, kuid tööd orkestris takistab korrapäratu kooskäimine, distsipliini puudus.

Praegu valmistub naiskoor esinemisteks Riias, meeskoori kontsertmatk kulgeb maršruudil Tallinn—Leningrad—Kiviõli, kehakultuurlased võistlevad Pärnus jne. Varsti sõidavad parimad isetegevuslased esinema Moskvasse, suvel aga organiseeritakse ekskursioon kommunismi suurehitustele. Seega on avatud avarad võimalused üliõpilastele tutvumiseks meie kodumaa avarustega. Ees seisab rida kohtumisi vennasvabariikide üliõpilastega, kellele jutustame oma ülikooli tööst.

Isetegevuslike kollektiivide ees on suured ülesanded, sest selle järgi, kuidas me esineme, hinnatakse ka meie tööd. Seepärast peab iga kollektiivi liige tundma täit vastutust endale võetud ülesande täitmisel.

Kultuur- ja poliitkasvatustöö seostamine kommunistliku kasvatusega meie töös on saanud massilise kultuuritöö vankumatuks aluseks. See aga ei tähenda, et meil on sel alal kõik küsimused lahendatud. Oleme astunud vaid esimesi samme massilise kultuuritöö kui ühe kommunistliku kasvatustöö vormi parandamisel. Ees seisab veel suur töö, et muuta need edusammud püsivaks. Peab tõstma poliitilise juhtimise taset kollektiivides. Siin aga on meil veel palju puudusi: side teaduskondade vahel on nõrk, kogemuste vahetamisele ja juhendamisele pole osutatud küllaldast tähelepanu.

Ilma nende ülesannete täieliku lahendamiseta, ilma massilise kultuuritöö süvendamiseta pole mõeldav ei sisulise ega ka organisatsioonilise töö edasine parandamine, pole võimalik edusammude kindlustamine. Selles seisabki aga meie ülesanne.

EK(b)P Keskkomitee V pleenum

26.—28. märtsini k. a. toimus Tallinnas EK(b)P Keskkomitee V pleenum. Pleenum kuulas ära ja arutas läbi kaks küsimust:

1. Massilise poliitilise töö seisukorrast ja selle parandamise abinõudest meie vabariigis.
2. Abinõudest põllumajanduskultuuride viljakuse tõstmiseks meie vabariigi kolhoosides ja sovhoosides.

Esimese küsimuse kohta esines ettekandega EK(b)P KK sekretär sm. L. Lentsman, teise kohta EK(b)P KK sekretär sm. S. Derjabin.

Pleenumil võttis sõna EK(b)P KK esimene sekretär sm. I. Käbin.

Arutatud küsimustes võttis pleenum vastu üksikasjalised otsused.

Täname parteid ja valitsust

Elades ja töötades nõukogude ülikoolis tunnevad meie üliõpilased iga päev seda suurt hoolitsust, mida osutavad bolševike partei ja nõukogude valitsus meie töötavale rahvale selle ainelise heaolu tõstmisel. Eredaks näiteks siin on meie riigi järjekindel välispoliitika — kindlustada püsiv rahu kogu maailmas, ja sisepoliitika — rajada stalinlikke suurehitusi Turkmeenias, Volgal, Donil ja Ukrainas. Need faktid tõendavad küllaldase selgusega, et nõukogude maal säilitatakse ja kindlustatakse rahu, et siin pidevalt tõstetakse töötava rahva majanduslikku ja kultuurilist taset.

Uueks hiilgavaks näiteks selles suhtes on NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜK(b)P KK otsus toidukaupade ja raamatute riiklike jaehindade järjekordsest alandamisest. See on juba viies toidukaupade riiklike jaehindade alandamine 6 aasta jooksul. See fakt kõneleb kahtlematult sellest, et Nõukogude Liit on rahuarmastav riik, kus hoogsalt teostatakse üleminekut sotsialismilt kommunismile. See tõendab kogu maailmale sotsialistliku majandussüsteemi eeliseid ja üleolekut kapitalistlikust süsteemist.

Sellest näeme, milline suur kontrast valitseb meie töötajate ja kapitalistlike maade töötava elanikkonna elatustaseme vahel. Ühel poolel jõukus ja aineline heaolu, teisel poolel tööpuudus ja järjest süvenev aineline viletsus.

Sellepärast avaldab kogu meie üliõpilaskond südamlikku tänu nõukogude valitsusele ja bolševike parteile ning tõotab töötada senisest veelgi tublimalt, valmistudes hoolikalt kevadisteks eksamiteks, et sellega anda ka oma panus kogu progressiivse maailma üldisesse rahuüritusse.

R. Karelson

Lõppes ÜTÜ teaduslik konverents

30. märtsi plenaaristungiga lõpetas oma töö ÜTÜ V teaduslik temaatiline konverents, mis oli ÜTÜ töö kokkuvõtteks käesoleval aastal. Kui vaadata tagasi möödunud konverentsile, peab märkima, et käesoleval aastal on ÜTÜ ringides tehtud tõhusat tööd. Konverentsil esitati 87 tööd meie üliõpilaste poolt ning sellele lisaks veel 14 külalisettekannet vennasvabariikidest. Konverentsi istungeist võttis osa 2075 inimest ning sõna võttis 344 inimest. Konverentsil esitatud tööd olid üldiselt aktuaalsed ja huvitavad, paljudel juhtudel praktilise väärtusega. Mainida võiks õigusteaduskonna III kursuse üliõpilase A. Langi tööd «Nõukogude kohus rahu kaitsel», mis on esimeste vagude ajamine sel alal. Juriidilises kirjanduses on seni vähe püütud siduda nõukogude kohtu tegevust rahu kaitsega ja seepärast on sellise teema võtmine V konverentsi temaatikasse eriti hinnatav. Sama kursuse üliõpilase A. Kalme töö «Marksistlik-leninlik õpetus sõjast ja rahust» tõi esile uudseid seisukohti ja on praeguses rahvusvahelises olukorras eriti aktuaalne.

Arstiteaduskonna poolt esitatud töödest võiks mainida V. Rubinsteini tööd «Düsenteeriahaigete imikute ravi tulemustest süntomutsiiniga», mis on kliinilis-eksperimentaalne uurimus ning lahendab hästi püstitatud küsimuse. Töös näidatakse uue, nõukogude teadlaste poolt sünteesitud ravivahendi suurt efektiivsust väikelaste ja imikute sooltenakkuste ravis.

Sama teaduskonna üliõpilane V. Pärn oma töös «Kõne ja motoorika areng Tallinn-Nõmme Väikelaste Kodu ja Tartu Linna II Väikelaste Kodu kasvandikel» toob esile puudusi, mis esinevad nende asutuste töös ja, analüüsides põhjusi, näitab ka teed nende kõrvaldamiseks.

Bioloogia-geograafia osakonnas esitatud töödest tuleks esile tõsta just oma praktilise väärtuse poolest L. Viilebergi tööd «Suhkrute ja tärklise koosseisude dünaamika kartulil mineraalmaa ja sookultuuris». Füüsika-keemia alasektsioonis esitatud töödest äratasid tähelepanu T. Sanderi ettekanne «P. L. Tšebõševi uurimused parima lähenduse polünoomist» ja Ü. Kaasiku töö «Teooria ja praktika P. L. Tšebõševi uurimustes».

Hästi õnnestus konverents ka vene keele ja kirjanduse sektsioonis, kus tööd olid aktuaalsed ja puudutasid seni vähe käsitletud küsimusi. Nii kujutab endast täiesti iseseisvat teaduslikku uurimistööd ajaloo-keeleteaduskonna V kursuse üliõpilase M. Hirve töö «Винительный-kääne kaasaegses vene kirjakeeles ja selle tõlge eesti keelde.» Koosolek soovitas selle töö tulemusi kasutada vene keele kateedri õppejõudude poolt teostatava õpiku koostamisel kõrgematele koolidele. Samuti N. Basseli töö «Nõukogude noorte kangelaslikkus V. Ketlinskaja romaani «Mehisus» järgi» ja üliõpilase Kilgi töö «Nõukogude nooruki moraalne pale I. Trifonovi romaani «Üliõpilased» järgi» jt. on täiesti iseseisvad ettekanded ning vajaksid avaldamist meie ajakirjanduses.

Õnnestunuks tuleb pidada konverentsi ka kehakultuuriteaduskonnas, kus tuli ettekandmisele 6 tööd (varasemate konverentside 2—3 töö asemel). Märkida tuleb selliseid töid, nagu R. Hallik — «Liikumisvilumuste omandamisest I. P. Pavlovi õpetuse valguses», E. Kolju — «Mitmekülgse treeningu tähtsus sportlike saavutuste tõstmisel» jt., mis näitavad, et ka meil hakatakse teaduslikku tööd üha rohkem siduma praktilise kehalise kasvatusega.

Väärtuslikuks panuseks meie konverentsile olid ka külalisettekanded vennasvabariikide ülikoolidest. Nii äratas erilist tähelepanu arstiteaduskonnas Gorki ülikooli üliõpilase L. Mironovi töö luminestsensmikroskoobi kasutamisest arstiteaduses, õigusteaduskonnas M. Lahmatovi töö Stalinlikust Konstitutsioonist ja Nõukogude Liidu osast võitluses rahu eest. Saadud väärtuslikud kogemused vennasvabariikide üliõpilastelt tuleb kõige kiiremas korras rakendada ÜTÜ ringide poolt praktilises töös.

Vaatamata neile edusammudele esines konverentsi käigus ka küllaltki tõsiseid puudusi, millede kõrvaldamine edaspidises töös peab saama ÜTÜ ja komsomoli aktiivi esmaseks ülesandeks. Kõigepealt ei suudetud kindlustada kõigi ettekantavate tööde õigeaegset valmimist ning nende väljapanekut avalikuks tutvumiseks (kehakultuuriteaduskond jt.). Samuti ei suutnud ÜTÜ Nõukogu kindlustada ka konverentsi programmide õigeaegset ilmumist, mis omakorda mõjus negatiivselt osavõtule konverentsi istungeilt. Eriti vähene oli osavõtt arstiteaduskonnas, kus ainult pooled üliõpilastest külastasid konverentsi istungeid. Soovida jättis osavõtt ka kehakultuuriteaduskonnas, bioloogia-geograafia osakonnas jm. Neis teaduskondades jäi selle tulemusena nõrgaks ka diskussioon ja konverents ei täitnud seega täielikult oma ülesannet.

Selliste faktide esinemine näitab, et ÜTÜ ei ole veel muutunud massiorganisatsiooniks, vaid on jäänud kitsa ringi huvialaks. Selle vea parandamiseks tuleb senisest enam propageerida teadusliku töö vajadust Nõukogude Liidu kõrgemates õppeasutustes, püüda senisest enam avaldada üliõpilaste teaduslikke töid ning tihedamalt siduda ringide temaatika diplomi- ja kursusetöödega ning praktiliste küsimustega. ÜTÜ nõrga töö tunnistajaks on ka asjaolu, et ei ole ikkagi veel suudetud tööle rakendada ühiskonnateaduste ringe ja seetõttu ei esitatud konverentsil ühtki tööd sel alal. Senisest enam peab ka komsomoliorganisatsioon osutama oma abi nende ringide töölerakendamisel ning aitama kindlustada, et juubelikonverentsil oleks juba ettekandeid ka ühiskonnateaduste alalt.

Vähe esines konverentsil kollektiivseid töid. Vennasvabariikide ülikoolide eeskujul tuleb ka meil arendada senisest enam kollektiivseid töid, luua uurimiskollektiive ja -rühmi. Ka oponentide tööle tuleb panna suuremat rõhku, sest ainult loova diskussiooniga võib areneda tõeline teadus. Oleks soovitav, et juba tööde kinnitamisel üliõpilastele määrataks ka oponendid, kes hakkaks samuti teema kallal töötama, ja viibiks koos referendiga ka juhendamisel. Ka tööde liigne pikkus (õigustead., ajaloo-keeletead. jm.) ei tule kasuks diskussioonile ning seepärast on vajalik, et ettekanded ei veniks mingil juhul üle 40 minuti.

Kontroll tööde valmimise üle ei olnud küllaldane. Seda näitavad faktid, et osa töid ei saadud ette kanda nende mittevalmimise tõttu (H. Mihkelsoo — füüsika-matemaatika osakond).

Ka konverentsi käigus üleskerkivate pisiküsimuste lahendamisel peab ÜTÜ Nõukogu olema energilisem ning selliseid küsimusi õigeaegselt ette nägema.

Arvestades V teaduslikul konverentsil esinenud puudusi ning pöörates peatähelepanu nende likvideerimisele suudame kindlasti paremini läbi viia sügisel toimuvat juubelikonverentsi, samuti parandada teaduslikku tööd ringides. Sellega vastame nõukogude valitsuse ja bolševike partei hoolitsusele noore kaadri ettevalmistamisel.

V. Krinal,
ELKNÜ TRÜ Komitee liige.

А. И. Герцен (1812 — 1870)

6-го апреля (25 марта по старому стилю) исполняется 140 лет со дня рождения великого русского революционера-демократа Александра Ивановича Герцена.

Герцен занимал очень своеобразное положение в истории общественной мысли XIX века. Он «принадлежал к поколению дворянских, помещичьих революционеров первой половины прошлого века» (В. И. Ленин, Сочинения, т. 18, стр. 9); большая же часть его сознательной жизни протекала в период перехода ко второму, по ленинской классификации, этапу освободительного движения в России — буржуазно-демократическому и даже в пределах самого второго этапа. Поэтому так сложен и противоречив идейный путь Герцена.

Но важно то, что сквозь весь жизненный и творческий путь Герцена проходит одна доминирующая черта — революционный демократизм.

Герцен был революционным демократом в философии. Если говорить о Герцене только то, что он — материалист, то тем самым не будут вскрыты особенности мировоззрения Герцена по сравнению с его современниками, философами-материалистами, например, по сравнению с Фейербахом. В том-то и заключается главное отличие Герцена (как и Белинского, и Чернышевского, и Добролюбова) от Фейербаха, что материалистическую философию он применял для решения революционных задач, поэтому сама его философия была проникнута революционным духом. То же самое можно сказать о диалектическом методе в мировоззрении Герцена: последний не только является диалектиком, но и понимал, что диалектика — «алгебра революции». Один из немногих философов домарксова периода, «Герцен вплотную подошел к диалектическому материализму и остановился перед — историческим материализмом» (В. И. Ленин, Сочинения, т. 18, стр. 10)

Герцен был революционным демократом в истории. Его историческую концепцию пронизывает красной нитью идея о закономерности и необходимости уничтожения эксплоататорских классов и становления социалистического общества. Герцен все свои надежды возлагал на народные массы и доказывал, что революционность — черта, органически присущая народу.

Деятельность Герцена как писателя также тесно связана с его мировоззрением. Революционно-демократическая система взглядов явилась причиной величайшей критической силы герценовского реализма, развенчивающего самодержавный строй крепостной России и буржуазные порядки в Западной Европе. Эта же система явилась причиной того факта, что Герцен первый в мировой литературе создал в «Былом и думах» монументальный художественный образ положительного героя современности — революционера-демократа.

Идеи Герцена оказали громадное воздействие на развитие русской науки и искусства. Своей революционной деятельностью, своим «Колоколом» — «вольным русским словом» — Герцен разбудил шестидесятников, а последние в свою очередь явились прямыми предшественниками третьего этапа освободительного движения в России — пролетарского, приведшего страну к Октябрьской революции. Таков единый путь от Герцена к нашей современности.

Но значение Герцена для наших дней не ограничивается исторической перспективой. Мичуринцы в борьбе с идеализмом в биологической науки использовали наследие Герцена как идеологическое оружие. Советские писатели и публицисты учатся у Герцена-художника. Нисколько не потеряла своего значения критика Герценом буржуазно-капиталистического строя.

Для нас дорог и актуален Герцен — революционер и патриот, страстно любивший свою родину, народ и тем сильнее ненавидевший все то, что мешало этому народу строить свое счастье.

Б. Егоров

Seltsimehed! Õpime paremini tundma suurt vene keelt!

ПАРТИЙНАЯ ЖИЗНЬ

Улучшить преподавание русского языка

На днях состоялось собрание первичной партийной организации историко-филологического факультета. Был заслушан и обсужден доклад тов. А. Шаныгина о работе кафедры русского языка. По докладу начались оживленные прения. Было отмечено, что за последнее время наблюдается в работе кафедры некоторое улучшение. Посещаемость студентов улучшилась, возрос интерес студентов к изучению русского языка, повысилась успеваемость. Преподавательский состав кафедры пополнился новыми квалифицированными кадрами, что в сочетании со старыми кадрами оказало положительное влияние на весь ход учебного процесса. При кафедре работает методический семинар, способствуя обмену опытом преподавания. Однако собрание отметило и ряд крупнейших недостатков в работе кафедры. Коммунисты и комсомольцы кафедры русского языка недостаточно оказывают помощь заведующему кафедрой в руководстве и организации учебного процесса, не оказывали существенной помощи в устранении недостатков в работе кафедры, работали и действовали разобщенно, не занимали ведущей и организующей роли на кафедре, стояли в стороне от работы по поднятию идейно-теоретического уровня преподавателей, по налаживанию идейной политико-воспитательной работы. К работе кафедры не было привлечено внимание общественных организаций (комсомола, профорганизации), внутриуниверситетской печати. Другие кафедры университета, не указывают студентам первоисточников на русском языке, тем самым студенты не приобщаются в должной мере к достижениям передовой советской науки и техники, не помогали в поднятии роли и значения изучения русского языка для советских специалистов. Кафедра как научный коллектив работает слабо. На собраниях кафедры не обсуждаются и не разбираются уроки отдельных преподавателей, не указываются недостатки уроков. Не организовано до последнего времени изучение трудов И. В. Сталина относительно марксизма в языкознании. Ограничились лишь проведением в 1950/51 учебном году краткого научного семинара. На кафедре слабо ведется политико-воспитательная работа. Особо нужно отметить недочет в работе некоторых преподавателей — либеральное отношение к студентам — завышение оценок. В результате этого студенты, получавшие все время 5 и 4, кончают университет и не умеют грамотно писать, не понимают простых вопросов.

Коммунисты кафедры должны оказывать действенную помощь в руководстве кафедрой. Необходимо мобилизовать общественное мнение и популяризировать среди студенческой массы изучение русского языка. Надо улучшить изучение русского языка, что поможет будущим специалистам приобщиться в должной мере к достижениям нашей советской передовой науки, культуры и техники.

Комсомольская организация и профсоюз должны помочь в проведении этой большой и важной работы.

Несомненно ошибки и недочеты выявленные на партийном собрании, помогут работникам кафедры улучшить дело преподавания русского языка.

М. Лыхмус

Parandada vene keele õppimist

Hiljuti toimus TRÜ õigusteaduskonna III kursuse «c» rühma koosolek, kus arutati vene keele õppimise parandamise küsimust.

Ettekandega esines «c» rühma komsomoli grupporg sm. Kohk, kes analüüsis puudusi vene keele õppimise osas. Tihti tullakse vene keele loengule ettevalmistamatult, harjutused jäetakse tegemata, ei valmistuta vene keele lektüüri andmiseks õigeaegselt jne.

Koosolek võttis üksmeelselt vastu otsuse, et iga rühma liige tellib endale ühe venekeelse ajalehe ja valmistub hoolikalt igaks vene keele tunniks. Vene keele kui eesrindliku keele omandamisel on suur tähtsus, sest selle kaudu on võimalik juurdepääs nõukogude ammendamatute kultuurivarade juurde.

K. Lepp,
õigustead. III k. üliõpil.

Rohkem tähelepanu vene keelele

Arstiteaduskonna raviosakonna II kursuse õpperühmas pööratakse suurt tähelepanu vene keele õppimisele, kuna siin on aru saadud selle omandamise tähtsusest.

Erilist tähelepanu osutatakse just erialalise sõnavara omandamisele. Seda tehakse nii vastava lektüüri lugemisega kui ka osa võttes vene keele õpperingi tööst, mida juhendab õppejõud sm. M. Tiitso. Lähemal ajal on ette nähtud referaadid ringi liikmetelt. Üliõpilane A. Loit esineb teemal «Vereülekanne» ja R. Trink «Akad. I. P. Pavlovi elu ja tegevuse tähtsusest kliinilisele meditsiinile».

Tubli tööga paistavad mainitud õpperühmast silma sm-d Reek ja Kreos, kes annavad alati väga häid vastuseid.

Üldiselt suhtutakse vene keele õppimisse tõsiselt, vaatamata õppejõudude liiga sagedale vahetumisele, mida käesoleval õppeaastal on esinenud juba kolm korda.

Praegune õppejõud sm. Tiitso oskab tunde läbi viia sisukalt ja huvitavalt, käsitledes tundides nii erialalist kui ka ilukirjanduslikku lugemismaterjali, mis igati laiendab sõnavara.

Regulaarselt kontrollitakse üliõpilaste teadmisi ka kirjalikult etteütluste, tõlgete ja kirjandite näol.

Tahaks näha seniesinevate väheste puudumiste täielikku likvideerimist, et kindlustada maksimaalset osavõttu vene keele tundidest. Sel viisil tagame head ettevalmistust mitte ainult vene keele eksamiteks, vaid ka tulevikus meditsiinilisel alal töötajatena.

M. Närska,
raviosakonna II kursuse üliõpilane.

Likvideerida puudused vene keele õppimisel

Loenguline materjal on aluseks, millele tuleb igal üliõpilasel rajada oma edaspidised teadmised. Oma eriala täielikuks omandamiseks on vaja kasutada ulatuslikult lisamaterjale. Paljud nendest on aga venekeelsed. Selle kasutamiseks on vaja õppida vene keelt.

Sellest pole aga täielikult aru saanud osa ajaloo-keeleteaduskonna ajaloo osakonna I kursuse üliõpilasi. Rühmas leidub terve rida üliõpilasi, kes õpivad ainult hinnetele «hea» ja «väga hea», nagu seltsimehed Lepiste, Urbel, Karu, Muinaste, Liiv, Einpaul jt. Eesrindlaste kõrval on ka palju mahajääjaid. Mahajäämusest on aga hoolika tööga võimalik üle saada. Kuid terve rida üliõpilasi ei suhtu oma töösse täie tõsidusega. Tihti ei valmistuta loenguteks korralikult ette, esineb palju puudumisi jne. Selle tulemusena ei ole paljud üliõpilased suutnud oma mahajäämust likvideerida.

Mitterahuldavaid hindeid on just rohkesti kirjalikes töödes, eriti tõlketöödes. Ühes sellises töös sai 22-st üliõpilasest 13 mitterahuldava hinde (Külaots, Õkva, Karik, Kindel jt.). Soovida jätab ka sm-te Johansoni, Petersoni ja Kuke vene keele õppimine.

Vähe on tähelepanu pööratud mahajäänute abistamisele. Möödunud semestri lõpul võttis komsomoli algorganisatsioon vastu otsuse, et vene filoloogid hakkavad abistama I kursuse üliõpilasi vene keele õppimisel. Selleks määrati igale üliõpilasele šeff. Otsusest kaugemale ei ole aga jõutud. Tööd võtsid tõsiselt vaid üksikud, mõned üliõpilased aga ei tunnegi oma šeffe.

Kevadise eksamisessioonini on jäänud ainult kaks kuud. Selle aja jooksul tuleb igal üliõpilasel likvideerida kõik lüngad, et eksamil saavutada häid tulemusi.

A. Kennik,
ajaloo-keeleteaduskonna I kursuse üliõpilane.

Prof. A. D. Aleksandrov esines TRÜ-s

11.—21. märtsini viibis TRÜ kutsel Tartus Leningradi Riikliku Ülikooli professor, NSVL Teaduste Akadeemia korrespondeeriv liige A. D. Aleksandrov, et abistada TRÜ geomeetria kateedrit tema õppe- ja teaduslikus töös. Peale matemaatika osakonna III kursuse üliõpilastele peetud loengukursuse «Geomeetria alused» (I osa), mis paistis silma oma originaalse, sügavalt ajaloolis-geneetilise käsitluslaadi poolest, esines sm. Aleksandrov selle aja jooksul veel nelja huvitava teadusliku ja populaarteadusliku ettekandega kaasaja aktuaalsetel teemadel.

Kõneldes 14. märtsil TRÜ Õpetatud Nõukogu laiendatud koosolekul teemal «Marksistlik dialektika võitluses idealismiga füüsikas», paljastas sm. Aleksandrov lääne füüsikute — eesotsas Einsteini, Eddingtoni, Bohri, Heisenbergi, Diraci ja teistega — idealistlikud, metafüüsilised seisukohad relatiivsuse teooria ja kvantide mehhaanika põhiküsimustes, seisukohad, mis said aluseks nn. «füüsika kriisile» kapitalistlikes maades. Lähtudes seltsimees Stalini poolt formuleeritud dialektilise meetodi esimesest peajoonest, näitas ettekandja kujukalt, et Nõukogude Liidus ei ole ega saagi olla mingit «füüsika kriisi». Oma ettekande lõpus rõhutas sm. Aleksandrov iga nõukogude teadlase sügavat kohustust õtsustavalt võidelda igasuguste idealistlike moonutuste vastu teaduses.

19. märtsil esines sm. Aleksandrov matemaatika-loodusteaduskonna filosoofilises seminaris ettekandega teemal «Mis on matemaatika dialektilise materialismi vaatekohalt». Andes sügava analüüsi Engelsi klassikalisele matemaatika määrangule, iseloomustas sm. Aleksandrov matemaatikat kui teadust, mis uurib materiaalse maailma ruumilisi kujusid ja kvantitatiivseid vahekordi, aga samuti teisi reaalsuse vorme, mis on oma struktuuri poolest viimastega sarnased.

Suurt huvi matemaatika osakonna õppejõududele ja üliõpilastele pakkusid sm. Aleksandrovi poolt peetud kaks ettekannet matemaatikaringis, kus ettekandja tutvustas kuulajaid nii enda kui ka teiste nõukogude matemaatikute uurimustega kumerate kehade geomeetria alalt. Sm. Aleksandrovi tööd nimetatud alal on autasustatud 1942. a. Stalini preemiaga.

Matemaatika osakonna õppejõud ja üliõpilased ootavad huviga sm. Aleksandrovi järgmist külaskäiku käesoleva aasta mais.

G. Kangro,
matem. analüüsi kat. professor.

Aktiivsemalt organiseerida VSK kursuste läbiviimist

Sanitaarkaitselise ettevalmistuse edasiseks laiendamiseks ja parandamiseks algavad käesoleval semestril TRÜ kõigis teaduskondades Punase Risti Seltsi organiseerimisel VSK kursused. Õppused teostuvad ringides ja kogu ettenähtud kava võetakse läbi 21 õppetunni jooksul. Peale teoreetilise ja praktilise osa sooritamist järgnevad katsed. Lektoritena tegutsevad ülikooli arsiteaduskonna õppejõud.

Suure Isamaasõja aastail said miljonid nõukogude patrioodid Punase Risti ja Punase Poolkuu VSK ringides ettevalmistuse sanitaarseks kaitseks. VSK ringides õpime esmaabi andmist mitmesuguste õnnetusjuhtumite ja haavamiste korral, samuti mürgistatuile sõjaliste mürkainetega. Ühtlasi omandame harjumusi ja reegleid nakkushaiguste vastu võitlemiseks ja nende vältimiseks. Neil asjaoludel on VSK kursustel omandatud teadmistel suur tähtsus nii sõja kui ka rahu ajal. Meie enda huvid kohustavad kõiki omandama lihtsaid võtteid esmaabi andmiseks, sest õigeaegselt ja õigesti antud esmaabiga välditakse sageli raskeid tüsistusi ja päästetakse isegi inimese elu.

Kursused tulevad läbi viia enne peatselt saabuvat kevadist eksamisessiooni. Praktiliselt on selleks aega mitte rohkem kui üks kuu. Meie sotsialistliku kodumaa sanitaarse kaitse võimsuse tõstmiseks on TRÜ Punase Risti Seltsi, eriti aga kursuste PRS organisaatoritel ja Arsiteaduskonna Komiteel vajalik senisest aktiivsemalt organiseerida VSK kursuste läbiviimist.

I. Ramjalg,
PRS Arsiteaduskonna Komitee liige.

Из история ТГУ

Русская филология в Тартуском университете

Обучение студентов Тартуского университета русскому языку предусматривалось первыми правительственными актами о его основании, и уже с 1802 г. на его «философском» факультете работала кафедра русского языка и словесности, в состав которой входили профессор и лектор (преподаватель) русского языка.

Однако под давлением шовинистических немецких кругов изучение русского языка в университете не было объявлено обязательным, и вокруг этого важного культурно-политического вопроса завязалась упорная и длительная борьба между демократически настроенными слоями местного населения, с одной стороны, и реакционным «рыцарством» Прибалтики и его «учеными» прислужниками, с другой.

С развитием капиталистических отношений и перегруппировкой классовых сил в России, с ростом демократических элементов русской культуры, остзейское дворянство вынуждено было мало-помалу сдавать свои позиции. В то же время сознание важнейшего значения русского языка, владение которым открывало возможности разнообразной деятельности за пределами прибалтийских губерний, постепенно проникало в широкие массы коренного эстонского населения. В связи с этим стремление к изучению русского языка, как в местных школах разного типа, так и в университете, неуклонно возрастало.

В борьбе за русский язык, за его место в учебной системе, за качество его преподавания принимала активное участие и кафедра русского языка и литературы. С самого начала своей деятельности кафедра эта, в силу своего положения и состава, играла заметную роль и в деле развития связей Тартуского университета с русской наукой и общественностью.

Из архивных данных видно, что уже первый пфессор кафедры Г. А. Глинка (1803—1810) энергично выступил за улучшение преподавания русского языка в университете, добившись увольнения тогдашнего лектора, уроки которого стояли на крайне низком уровне. Эту борьбу за русский язык и культуру продолжал и преемник Глинки, профессор А. С. Кайсаров (1810—1813), достойный представитель того передового русского дворянства, из которого вышли декабристы. В ноябре 1811 г., в связи с блестящими победами русских войск на Дунае, Кайсаров произнес в актовом зале университета историческую речь «О любви к отечеству», в которой славил величие русского языка, указывая на его огромное культурное значение для народов России. В 1812 г. Кайсаров ушел добровольцем в действующую армию и пал смертью храбрых в сражении при Гайнау 15 мая 1813 г.

Из других преемников Глинки следует назвать профессора В. М. Перевощикова (1820—1830), который, в сотрудничестве с лектором Тихвинским немало содействовал повышению уровня преподавания русского языка и литературы в университете. Перевощиковым была составлена и первая программа по русскому языку для студентов-медиков, которые особенно нуждались в знании этого языка для работы за пределами Прибалтики. Однако обширное общее «положение о преподавании русского языка и словесности» в Тартуском университете было разработано лишь профессором М. П. Розбергом (1836—1867). «Положение» это, утверждённое министерством народного просвещения в 1860 г., устанавливало как учебные программы, так и экзаменационные требования по русскому языку для студентов различных специальностей. Таким образом, в первый период существования Тартуского университета (до устава 1865 г.) деятельность кафедры русского языка и литературы сосредоточивалась в первую очередь на борьбе за положение русского языка в учебной системе, за улучшение его преподавания. После 1865 г., по мере того как потребность в обучении студентов практическому русскому языку постепенно отпадает, перед кафедрой встают две основные задачи: систематическая подготовка преподавателей русского языка для школ Прибалтики и исследовательская работа в области русской и славянской филологии. В течение всего последующего периода, вплоть до Октябрьской революции, кафедру возглавляют видные ученые-специалисты, оставившие заметный след в истории русской филологической науки.

Славной страницей в истории кафедры за этот период является деятельность профессора А. А. Котляревского (1868—1873), выдающегося филолога-слависта, положившего начало научно-исследовательской работе по общему славяноведению в Тартуском университете. Общественно-политические и научные взгляды Котляревского сложились в условиях «революционной ситуации» шестидесятых годов, когда подъём освободительного движения сопровождался мощным ростом передовой русской науки, когда русская филология, великими основоположниками которой были Ломоносов и Востоков, переживала новую пору расцвета в деятельности Ф. И. Буслаева, И. И. Срезневского и других крупных учёных. Котляревский был видным представителем этой второй смены русской филологической школы. Его многочисленным трудам в области славяноведения дал высокую оценку Н. Г. Чернышевский.

Преемники Котляревского, П. А. Висковатов (1873—1895) и Е. В. Петухов (1895—1918) были оба известными литературоведами. Работы первого из них по исследованию жизни и творчества Лермонтова и второго — по древней русской литературе не утратили до сих пор своего значения. Перу Петухова принадлежит также капитальный труд по истории нашего университета за 100 лет его существования.

В период буржуазной Эстонии история кафедры прервалась на двадцать с лишним лет. Изучение русского языка и литературы как специальности в этот период вообще не допускалось, а «славянская филология» стала каким-то захудалым привеском к «индоевропейской лингвистике».

Только с восстановлением советской власти в Эстонии начинается новый, высший этап истории русской филологии в Тартуском университете. Великий русский язык, язык общения народов, победоносно строящих коммунизм, занимает подобающее ему место в учебно-воспитательной работе университета. Кафедра русского языка, самая многочисленная по своему составу, осуществляет его преподавание на всех факультетах, углубляя знания, даваемые средней школой, добиваясь непрерывного повышения идейного и методического уровня своей работы. Кафедры русской литературы и русского языка заняты в то же время подготовкой квалифицированных кадров советских педагогов — преподавателей русского языка для средних школ. Постепенно развивается и научно-исследовательская работа как на самих кафедрах, так и в руководимых ими студенческих кружках. В основу педагогической и научной деятельности кафедр положены животворные начала марксистско-ленинской теории, более полное овладение которой является главнейшей задачей преподавательского состава.

Уже на заре истории Тартуского университета ученый-патриот А. С. Кайсаров высказал мысль о всенародности русского языка, являющегося как бы мощным рычагом общего национально-культурного подъема в нашей стране. Но для всякого рычага нужна точка опоры, и эту незыблемую точку опоры дала лишь сто лет спустя Октябрьская революция с её великой идеей сталинской дружбы и мира между народами, претворив тем самым в жизнь мечты лучших людей прошлого.

Доц. Б. Правдин,
зав. кафедрой русской литературы

Toimetaja
J. Feldbach

MB 07511 Trükikoja „Tartu Kommunist" trükk Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1275

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 12 (142) Reedel, 11. aprillil 1952. a. V aastakäik

Otsustavalt parandada vene keele õppimist ülikoolis

Suured on nõukogude teaduse, tehnika ja kunsti ning kirjanduse edusammud, millest kõige selgemini kõneleb järjekordne valitsuse otsus Stalini preemiate andmisest parimate teaduslike ja ilukirjanduslike teoste eest. Meie, kommunismimaa teadus seisab maailma teaduse eesotsas, nõukogude teadus on rakendatud inimkonna kõige õilsama ülesande — kommunismi ülesehituse teenistusse.

See — maailma eesrindlikum teadus ilmub vene keeles, mis on välja kujunenud kõigi sotsialistlike rahvuste suhtlemise keeleks meie maal. Et olla kursis nõukogude teaduse saavutustega, et omandada teaduse tippsaavutusi ja kasvada selle teaduse edasiarendajaks, on vaja perfektselt valitseda vene keelt.

Sellest ei ole kahjuks tänini veel aru saanud paljud üliõpilased ja aspirandid ning isegi üksikud õppejõud ja abiõppepersonaal meie ülikoolis.

Piisab tutvuda mistahes õpperühmaga mistahes teaduskonnas, et leida enam-vähem korralike vene keele õppijate kõrval terve hulk ükskõikselt ja pealiskaudselt suhtujaid vene keelde. Vene keele tundidest osavõtt on viimasel ajal langenud 80 protsendini, s. t. et igast viiest üliõpilasest üks puudub õppetunnist, koduseid ülesandeid täidetakse halvasti, eriti suuri puudujääke tuleb esile õigekirjas ja kõnekeeles. See kõik kõneleb vajadusest otsustavalt parandada suhtumist vene keele õppimisesse ja õpetamisesse alates vene keele kateedrist ning lõpetades dekaanide, õppeosakonna juhataja ja iga professori, dotsendi, vanemõpetaja ja assistendiga.

Tuleb eelkõige kasvatada üliõpilastes armastust ja lugupidamist vene keele vastu, teadlikku suhtumist vene keele õppimisesse. Seda peavad tegema vene keele kateedri õppejõud, ent suuremal määral ainete õpetajad, kes suunavad üliõpilasi venekeelse kirjanduse juurde ja nõuavad selle kirjanduse põhjalikku tundmist. Kuidas saavad seda teha aga õppejõud, kes ise ei valda vene keelt ja seepärast ei tunne nõukogude teaduse viimast sõna antud teaduse valdkonnas?

Kateedrijuhatajad peavad valvama selle järele, et kõik õppejõud suunaksid üliõpilasi venekeelse kirjanduse õppimisele ja nõuaksid selle kirjanduse tundmist. Tuleb teha lõpp liberaalitsemisele eksameil, kus kõrgema hindega hinnatakse üliõpilase teadmisi ainult loengute konspektide ulatuses ja ei nõutagi lisamaterjali teadmist, kus nõustutakse üliõpilase teadaandega, et ta seda materjali ei tea vene keele puuduliku valdamise tõttu. Kodanlikud natsionalistid püüdsid eesti töörahvast lahti kiskuda vene demokraatlikust kultuurist, eesrindlikust vene ja nõukogude teadusest. Meie ülesanne on kasvatada tulevasi pedagooge, arste, juriste, maemaatikuid, geograafe jne. sügavamas lugupidamises eesrindliku vene ja nõukogude teaduse vastu, mis saab kättesaadavaks vene keele põhjaliku teadmise kaudu.

Suuri puudujääke on ka meie aspirantide vene keele valdamisel, mis ilmneb pahatihti kandidaadi väitekirjade kaitsmisel. Mis keeleteadlased saavad näiteks ajaloo-keeleteaduskonna aspirantidest sm. Kiindokist ja Villupist, kes aspirantuuri lõpetamisel vene keelt ebarahuldavalt valdavad? Mis nõukogude kirjandusloolane saab aspirant Hamerist, kes suhtub vaenulikult vene keelesse ja peab selle õppimist ülearuseks?

Vene keele põhjaliku tundmise eest peab valvel seisma vene keele kateeder. Tuleb pidevalt tõsta vene keele õpetamise taset, aga veel enam tuleb tõsta nõudlikkust eksameil. Pole saladus, et üksikud vene keele kateedri õppejõud (õp. M. Tiitso, A. Andronov, P. Puusepp) hindavad lubamatult liberaalselt üliõpilaste teadmisi. Kateedril tuleb kiiremas korras välja töötada hinnete kriteerium ja sellest rangelt kinni pidada. Väga head hinnet väärivad ainult need üliõpilased, kes valdavad täiesti suuliselt ja kirjalikult vene keelt.

Lubamatult formaalselt suhtutakse vene keele õpetamisse üksikute teaduskondade dekaanide poolt. Kehakultuuriteaduskonnas on vene keele loenguid planeeritud koridori ja tunniplaan vene keele osas on lubamatult ebapedagoogiliselt koostatud. Parem pole lugu ka matemaatika-loodusteaduskonnas, kus 3. ja 4. kursusel vene keele tunniplaan on koostatud halvasti.

Suuri puudujääke on ka ajaloo-keeleteaduskonna vene keele ja kirjanduse osakonna töös. Siin on vaja parandada õppedistsipliini ja üliõpilaste suhtumist õppeainetesse.

Ülikoolis pole toimunud veel murrang suhtumises vene keele õppimisse. Vähe tegeleb vene keele õppimisega komsomoli organisatsioon, täiesti kõrval seisab sellest tööst ametiühing. Õpperühmades ja kursustel ei looda ühiskondlikku arvamust kodanlike natsionalismi igandeid põdevate üliõpilaste ümber, ei kasvatata ega abistata neid vabanemisel mineviku iganditest.

Käesoleval aastal võitleme me selle eest, et jõuda Nõukogude Liidu parimate ülikoolide esiritta. See ülesanne kohustagu kõiki üliõpilasi lõpetama mahajäämus vene keele õppimises, kohustagu põhjalikult valitsema vene keelt, milles kõneles Lenin, mille abil juhib meid kommunismile suur Stalin.

TRÜ üliõpilane — ENSV tšempion

Hiljuti lõppes Tartus ligi kuu aega kestnud ENSV IX maletšempionaad. ENSV tšempioni austava nimetuse võitis TRÜ matemaatika-loodusteaduskonna üliõpilane, meistrikandidaat Ivo Nei. Juba kaks aastat järjest on Ivo Nei ENSV maletšempion. See on suureks tunnustuseks meie ülikooli maletajasperele.

Turniiri alustas Nei edukalt, kuigi jäi esialgu veidi maha tallinlasest Villardist. Püüdliku ja energilise mänguga õnnestus tal aga mööduda Villardist ja asuda turniiri ainujuhtimisele. Kindlad võidud meistrikandidaatide Villardi ja Renteri üle kindlustasid veelgi Nei juhtivat positsiooni. 15 punktiga 19-st võimalikust saavutas Nei esikoha. Turniiri jooksul võitis Nei 13, viigistas 4 ja kaotas ainult 2 partiid (Heinrale ja Kasele).

Nei mängis rea loomingulisest seisukohast häid partiisid, millistest ta peab parimaks Rodenbergi vastu saavutatud võitu hispaania avangus mustade malenditega mängides.

Ivo Nei kõrge saavutus innustab meie ülikooli maletajaid veelgi parematele saavutustele edasistel võistlustel.

N. Kristoffel,
I järgu maletaja, füüsika II kursuse üliõpilane.

Улучшается изучение русского языка

Осталось два месяца до весенней экзаменационной сессии. Студенты первого курса историко-филологического факультета (группы «а», «б», «ф») вполне отдают себе отчет о серьезности предстоящего экзамена по русскому языку. Заметно улучшилась подготовка к успешным занятиям, к чтению краткого курса Истории ВКП(б) на русском языке и к чтению газетных статей. Письменные задания также выполняются старательно, но, к сожалению, оценки письменных ответов все еще указывают на отставание наших первокурсников в области письма.

Плохо успевающие студенты, т. е. те, кто получили плохую подготовку в средней школе, удваивают свои усилия, равняясь на лучших.

Студенты третьего курса (группы «ц» и «е»), к сожалению, не отличаются такой старательностью. Для них приходится устраивать добавочные письменные работы в виде переводов и обязательных дневников на русском языке. Хромает и посещаемость.

Следует отметить хорошую успеваемость как по письменным так и по устным ответам в группе «ф» четвертого курса. Многие из студентов пишут контрольные работы на «отлично», многие свободно объясняются на русском языке. Более слабые прилагают все силы к укреплению своих знаний. При этом необходимо отметить действенную помощь отстающим со стороны комсомольцев группы, проводящих регулярные занятия со слабыми студентами. Комсомольская организация стремится работать в контакте с преподавателем, всегда поименно интересуется с успехами студентов IV курса. Это, разумеется, обеспечивает студентам успешное усвоение русского языка на IV курсе, и они могут свободно изучать сокровищницы советской науки, бессмертные произведения, написанные на русском языке.

Л. Компус,
преподаватель кафедры русского языка

Tõsta poliitinformatsioonide taset

Iga päev toob endaga kaasa midagi uut ja haaravat meie suures ülesehitustöös. Toimub äge võitlus rahu- ja sõjaleeri vahel. Seda ja palju muudki kajastab nõukogude ajakirjandus, millega pideva kontakti hoidmiseks on määratud poliitinformatsioonid. Alljärgnevas vaatame põgusalt, kuidas on lugu poliitinformatsioonidega ajaloo-keeleteaduskonna II kursusel.

Tuleb märkida, et olukord ei ole kaugeltki hiilgav. Täielikult võib poliitinformatsioonidega rahul olla ainult üheõpperühmas neljast — vene filoloogide rühmas. Selles õpperühmas on poliitinformatsioonide tegelikeks läbiviijaiks üliõpilased ise. Õppejõud piirdub sageli ainult juhendamisega. Ettekanded, mida teevad üliõpilased õppejõu juhendamisel, on huvitavad ning neile järgneb alati elav arutlus.

Eesti filoloogide rühmas (poliitinformatsiooni juhendaja sm. Ojamaa) on mõned toimunud poliitinformatsioonidest piirdunud küll ainult sm. Ojamaa ettekandega, üliõpilased aga on selle kõrval jäänud täiesti passiivseks. On aga olnud ka häid elavaid poliitinformatsioone, kus on arenenud mitmesuguste küsimuste ümber elav arutelu. Eesti filoloogide poliitinformatsioonide puhul vajab eriti lahendamist neist osavõtu küsimus: kohal on sageli vaid pool õpperühma.

Ajaloolaste õpperühmas läksid poliitinformatsioonid «hingusele» juba veebruari lõpul. Loogika-psühholoogiaosakonna üliõpilastele ei ole sel semestril toimunud ühtki poliitinformatsiooni. Semester aga hakkab lähenema lõpule!

On selge, et ajaloo ning loogika-psühholoogiaosakonnas valitsevat olukorda tuleb otsustavalt parandada.

Toimuvate poliitinformatsioonide taseme tõstmiseks tuleb minu arvates tunduvalt rohkem pöörata tähelepanu elavale vestlusele. Kindlaksmääratud teemade kõrval tuleks vestelda teemal: «Millest rääkisid ajalehed möödunud nädalal». Teisiti ei jõua poliitinformatsioonid järele pulbitsevale sise- ja rahvusvahelisele elule.

Vajadus olla kursis sellega, mis toimub meie maal ja rahvusvahelises elus, vajadus õppida süstemaatiliselt ajalehti lugema on muidugi selge. Seda enam, et II kursuse üliõpilastel on eksam marksismi-leninismi aluste alal, mida ei saa edukalt sooritada ilma tänapäeva sündmuste põhjaliku tundmiseta. Poliitinformatsioonidel on siin täita suur ülesanne.

F. Toom.

Kommunistlikust kasvatustööst loogika-psühholoogia-pedagoogika ringis

Nõukogude üliõpilaste ideelis-poliitilisel kasvatamisel omab väga suurt tähtsust töötamine TRÜ teaduslikes ringides, sest iseseisev teaduslik töö on üheks tähtsamaks kõrgema hariduse omandamise vormiks ja noore spetsialisti kasvatamisel tingimata vajalikuks elemendiks.

Allpool vaatleme, kuidas on seda tähtsat ülesannet täitnud TRÜ ÜTÜ loogika-psühholoogia-pedagoogika ring. Sellele küsimusele annab kõige ilmekama vastuse ringi temaatika, teadusliku uurimistöö probleemide valik ja asetus, nende side tegeliku nõukoguliku eluga. Jälgides ringi juhatuse ja juhendavate õppejõudude poolt välja töötatud seadusliku uurimistöö temaatikat, peab märkima küllaltki suuri saavutusi. On koostatud aktuaalne praktilise elu nõudeid silmaspidav temaatika ning teaduslik uurimistöö on tihedalt seotud meie igapäevase nõukoguliku eluga.

Loogikaprobleemid on kõigis küsimusis tihedas seoses seltsimees Stalini keeleteaduslike töödega. Eriti tervitatavad on sellised teemad, nagu «Keel ja mõtlemine seltsimees Stalini keeleteaduslike tööde valgusel», mis kanti ette TRÜ ÜTÜ V teadusliku konverentsi avaplenaaristungil. Tähtis koht kommunistliku kasvatustöö teostamise seisukohalt on ka töödel «Makarenko vaated isiksuse kohta» ja «Nõukogude pedagoogika praktikud kommunistliku kasvatuse osast». Dialektilis-materialistliku maailmavaate kasvatamise seisukohalt on väärtuslik teema «Üksiku ja üldise vahekorrast».

Pedagoogikaalase uurimistöö temaatika sisaldab probleeme õpilaskollektiivi kasvatusest ja kirjanduse kasvatavast osast.

Ringi side praktilise eluga on kahesuunaline: 1) side käitiste ja ettevõtetega ning 2) side koolieluga.

Ringi algatusel viidi läbi ulatuslik konverents ajaloo-keeleteaduskonna ja matemaatika-loodusteaduskonna pedagoogilisele praktikumile siirduvate üliõpilaste abistamiseks. Sellel konverentsil organiseeriti rida töökoosolekuid, kus arutati õpikute retsensioone ja pioneerining komsomolitöösse puutuvaid küsimusi. Koolides on organiseeritud loenguid ja osutatud abi psühholoogia ringi organiseerimiseks Tartu III Keskkoolis. Ringi liikmed Liimets ja Põldvere juhendavad Pavlovi -alast konverentsi Tartu Õpetajate Instituudis.

Seoses temaatikaga tuleb positiivselt hinnata kollektiivsete tööde olemasolu. Nii toimub praegu koostöös Tartu Õpetajate Instituudiga võrdlemisi arvuka kollektiivi poolt uurimistöö teemal «Huvid vanemas ja keskmises koolieas».

Temaatikas tuleks puudusena märkida veel mõningal määral killustatust. Üksikud teemad ei moodusta sageli omavahel terviklikku probleemistikku. Lubamatult vähe on ringis pühendatud tähelepanu ka eksperimentaalsetele töödele.

Ringis pole peaaegu üldse koostatud populaarteaduslikke loenguid, kuigi selleks on olemas vägagi häid teemasid, mis huvitavad laiu töötajate masse ning kooliõpilasi.

Seoses temaatikaga märgitagu lõpuks kiitvalt metoodika küsimuste käsitlemist ringi laualehes, mida teiste ringide laualehtedes siiani pole tehtud.

Kui ringi teadusliku uurimistöö temaatikaga võib rahule jääda, siis ei või seda kommunistliku kasvatustöö teostamisega ringi liikmete hulgas.

Eduka töö aluseks on tugev distsipliin. Peab märkima, et kõige suuremaid puudujääke ringi töös esineb teadliku distsipliini organiseerimisel ja kindlustamisel.

Ringi töökoosolekud on toimunud enam-vähem regulaarselt kord nädalas, kuid ringi liikmete osavõtt töökoosolekuist ei ole olnud kaugeltki rahuldav. Rida üliõpilasi ei ole osa võtnud ühestki ringi töökoosolekust (Palm, Pintsel II kursuselt, Rannula IV k. jt.).

Ringi juhatus ei ole küllaldaselt võidelnud töödistsipliini tõstmise eest. Juhatus on küll real juhtudel arutanud oma koosolekuil üksikuid distsipliinirikkumisi, samuti on ringi kommunistlike noorte koosolek võtnud vastu konkreetse otsuse töödistsipliini parandamiseks, kuid lubamatult nõrk on olnud nende otsuste täitmise kontroll. Mille muuga muidu seletada seda, et kolmandale kursusele määratud vastutaja grupporg Niine ei teinud midagi olukorra parandamiseks. Grupporgina oleks Niine pidanud olema kaasüliõpilastele eeskujuks, kuid ta ei ole isegi ringi liige. Täiel määral lonkab distsipliin ka sama kursuse teistel kommunistlikel noortel (Juksaar, Poots, Tarnaste jt.). korralikult on külastanud ringi töökoosolekuid ainult kommunistlik noor Vuks. Kuid Vuksile tuleb teha etteheide selles, et ta ise distsipliineerituna ei tõmmanud aktiivsele tööle oma kaasüliõpilasi. Grupporgina tuleb tal sellest teha vastavad järeldused.

Nõrga töödistsipliini peamiseks põhjuseks on asjaolu, et kommunistlikud noored alati ei ole teistele eeskujuks. Ei ole ära kasutatud komsomoli ja a.-ü. aktiivi eeskuju distsipliini loomisel. Edaspidi tuleks kursuste komsomoligrupid eesotsas grupporgidega teha otseselt vastutavaiks töödistsipliini kindlustamise eest, ringis. Samuti ei ole ringi juhendavad õppejõud (sm. Ramul, Pärl jt.) osutanud küllaldast abi, eriti organisatsioonilisel alal, võitluses töödistsipliini kasvatuse süvendamise eest.

Teatavat abi on ringile neis küsimusis osutanud ajaloo-keeleteaduskonna komsomoli- ja parteiorganisatsioon.

Vähene on olnud nooremate kursuste aktiviseerimine ja kaasatõmbamine ringi töösse. Mõnevõrra on see tingitud sellest, et esimesel kursusel ei loeta veel erialalisi aineid ning ilma eelteadmisteta on raske osa võtta tööde arutelust.

Mis puutub nooremate ringi liikmete abistamisse vanemate seltsimeeste ja ringi juhatuse poolt, siis võib sellega jääda üldiselt rahule. Kuigi möödunud semestril esines nõukogude kriitika vaimule mittevastavat, ebaseltsimehelikku ja fakte moonutavat kriitikat (Siimann), ei ole see siiski omane ringile tervikuna, kus valitseb üldiselt asjalik seltsimehelik ja abistav kriitika. Seda näitab eriti möödunud teaduslik konverents, mis kulges elava edasiviiva diskussiooni tähe all.

Puudusena ringis tuleks märkida ka asjaolu, et ringi juhatusse valiti sügisel rida V kursuse üliõpilasi, kellel polnud kevadsemestril võimalik tööd jatkata. Selle tõttu oldi sunnitud valima juhatusse täiendavalt uusi liikmeid.

Positiivsena tuleb siinjuures mainida, et uude juhatusse tõmmati kaasa I ja II kursuse üliõpilasi, kes nii omandavad töökogemusi ringi töö organiseerimisel.

Kommunistliku kasvatustöö peegeldajaks ringis on kommunistlike noorte ridade kasv. Loogika-psühholoogia-pedagoogikaringis on komsomoli ridade juurdekasv aga olnud vähene.

Ringi juhatus ja juhendavad õppejõud peavad pöörama rohkem tähelepanu töödistsipliini parandamisele ja kommunistliku kasvatustöö teostamisele ringi liikmete hulgas, et kasvatada tõelisi nõukogude pedagooge, kommunistliku ühiskonna ülesehitajaid.

L. Tint,
H. Kullaste,
V. Rukki,
A. Silbak.

Meie eeskuju

Juba teist õppeaastat on ajaloo-keeleteaduskonna loogika-psühholoogia osakonna II kursuse õpperühma vanemaks kommunistlik noor Felix Vakk. Õpperühm ei ole oma valikus pettunud, vaid vastupidi, on valinud endi keskelt tõelise eeskuju kogu rühmale.

Felix Vakk täitis kohusetruult oma ülesandeid rühmavanemana ja on eeskujuks ka õppetöös. Tema süstemaatiline töö loengute kallal annab end igal sammul tunda — ta ei jää õppejõududele iialgi ainsatki vastust võlgu ja ühiskonnateaduste seminarides osutab ta alati põhjalikke teadmisi. Kontrolltööde hinneteks on tal ikka «väga hea» või «hea».

Järjekindel on Felixi töö keelte õppimises, kus ta kasutab tema enda sõnade järgi nn. «võrdlevat» meetodit. Kohustuslike keelte kõrval omandab ta fakultatiivselt ka inglise keelt. Esimeste hulgas ja tähtaegselt vastab Felix kohustusliku lektüüri keelte alal ja esitab õigeaegselt seminari- ning kursusetööd.

Õppetöö eesrindlasena võtab Felix Vakk osa ka ÜTÜ loogika-psühholoogiaringi tööst. Ta on iseseisvalt esinenud teemal «Lause ja otsustus» ja olnud oponendiks ringi teiste liikmete töödele. Ta kuulub ka mainitud ringi juhatusse.

Päevast päeva ja tunnist tundi võtab Felix osa õppetööst ja ei ole veel kordagi rikkunud õppedistsipliini põhjuseta puudumistega. Kuuludes teaduskonna kommunistlike noorte aktiivi, on Felixil suuri eeldusi tihedate sidemete loomiseks oma õpperühma ja aktiivi vahel ning viia rühm viimase abiga oma eeskujuga paremate hulka ülikoolis.

Urve Uiga,
ajaloo-keeleteaduskonna II kursuse üliõpilane.

Parandada sotsialistliku võistluse taset ühiselamuis

Kommunistliku kasvatustöö tähtsaks lõiguks ühiselamuis on tubade vaheline sotsialistlik võistlus, mis kasvatab üliõpilasi austama sotsialistliku ühiselu reegleid, tõstma elamiskultuuri ja hoidma sotsialistlikku omandit nagu oma silmatera.

Kui vaadelda tubade vahelise sotsialistliku võistluse läbiviimist TRÜ ühiselamuis, siis peab ütlema, et selles osas on esinenud tõsiseid puudusi. Kuni käesoleva semestrini puudusid ühiselamutes graafikud, mis kajastaksid sotsialistliku võistluse kulgu tubade vahel. Eriti halb selles osas oli Näituse tän. ühiselamu olukord, kus ühiselamu vanema vastutustundetuse tõttu kuni viimase ajani puudus sotsialistliku võistluse graafik. Selle asjaolu tõttu olid toad ja toidukapid korratud (toad 23, 29). Endine nõukogu ei suutnud igal kuul välja anda ka sotsialistliku võistluse rändpunalippu. Viimane seisis mitu kuud ühes toas, olgugi et see tuba polnud oma korra ja puhtuse poolest eeskujulik.

Sotsialistliku võistluse kontroll ei ole olnud regulaarne ja seda esmajoones just Kastani tänava ühiselamus.

Suureks puuduseks sotsialistliku võistluse läbiviimisel on asjaolu, et nõukogud ei ole reageerinud sellele, kui toakollektiivid on saanud mitterahuldavaid hindeid. Selle vea kõrvaldamiseks peavad ühiselamute nõukogud juba lähemal ajal ära kuulama korratute toakollektiivide aruanded nõukogu koosolekul. Senisest teravamalt tuleb sotsialistliku võistluse läbiviimisel kasutada ka ühiselamute seina- ja välklehti puuduste paljastamisel.

Üritus, mis tuleks sotsialistliku võistluse raames läbi viia igas ühiselamus, on Tiigi tänava ühiselamus algatatud tubade sotsialistlikule hooldusele võtmine. Mainitud üritus aitab kindlasti tõsta üliõpilaste vastutustunnet toa korras hoidmisel ja ühiselamu vara hoidmisel.

J. Lott,
ELKNÜ TRÜ komitee liige

Valmistume eksameiks

Talvise eksamisessiooni tulemused füüsika osakonnas ei olnud eriti hiilgavad. Kõige halvem olukord oli füüsika I kursusel, kus mitmetel üliõpilastel tekkisid akadeemilised võlgnevused, mis kolmel üliõpilasel on veel praegugi likvideerimata. See on osalt seletatav küll tervisliku seisukorraga, kuid siin on tegemist ka lohaka suhtumisega töösse. Nii näiteks pidi üliõpilane Ohmberg keemia eksami teistkordselt edasi lükkama seetõttu, et ta ei olnud küllaldaselt ettevalmistunud.

Selleks et saavutada kevadisel sessioonil paremaid tulemusi, on meie osakonnas komsomoligruppide initsiatiivil nõrgalt edasijõudnud üliõpilastele määratud šefid. Meie grupporgide tõsiseks kohustuseks on pidevalt kontrollida, kuidas tegelikult toimub nõrgalt edasijõudvate üliõpilaste abistamine šeffide poolt.

Füüsika II kursusel esines raskusi kursusetööde tegemisega, sest kateedri ruumid suletakse kell 20 ja üliõpilastel jääb vähe aega tööde eksperimentaalse osa läbiviimiseks. Osakonna komsomolibüroo palus kateedri juhatajat sm. Mitti võimaldada kaks korda nädalas töötada kateedri ruumides hilisemal ajal, mida kateedri juhataja ka lubas.

Komsomoligrupid on pidevalt arutanud õppetööga seoses olevaid küsimusi ja vastu võtnud konkreetsed otsused töö parandamiseks. Gruppide töös esineb meil siiski puudusi, eriti vastuvõetud otsuste täitmise kontrolli suhtes, mille peame kiiremas korras likvideerima. Peab märkima, et meie osakonna seinaleht senini on vähe valgustanud õppetöö olukorda osakonnas. Näiteks seinalehes ei ole ilmunud informatsiooni kursusetööde valmimise kohta. Suur osa süüst langeb siin grupporgidele, kes tunnevad vähe huvi seinalehe töö vastu ja ei anna seinalehe toimetusele andmeid õppetöö käigust kursustel.

Lähenev eksamisessioon kohustab meid rakendama kogu oma jõu selleks, et saavutada kevadisel eksamisessioonil paremaid tulemusi.

J. Kirs.

Серьезнее относиться к учебе

Облик советского студента — это облик советского человека со всеми его новыми моральными качествами и свойствами. Каждый студент — это прежде всего работник советского учреждения, а потому дисциплина или верней самодисциплина, (т. к. студент в основном работает самостоятельно), умение правильно распределить свое рабочее время — вот что требуется от студента прежде всего. Но не для всех ясны эти очевидные истины. Положение русистов на I курсе историко-филологического факультета очень тревожное. Несмотря на неоднократные замечания преподавателей, административные взыскания деканата, многие студенты I курса ещё не начинали работать, забыв, очевидно, что до сессии осталось два месяца. Приходится снова напомнить некоторым товарищам, что за 2—3 дня подготовки невозможно выучить грамматический материал, даже если человек обладает необыкновенными способностями. Между тем, многие студенты не посещают практические занятия по старославянскому языку, латинскому языку, не ходят на семинар по языкознанию. Приходится снова напоминать, что в 2—3 дня нельзя подготовиться и к экзаменам по литературе, необходимо в году читать художественную и критическую литературу, посещать лекции, ибо с учебными пособиями ещё не совсем хорошо обстоит дело в Тарту, а по некоторым разделам дисциплин таковых не существует вообще. Хочется видеть всех студентов I курса такими как т. Дикушин, Захарова, Мурашкина, Альтин, Гапеева. Хочется, чтобы все студенты подумали о своей работе и дисциплине, чтобы не было печальных историй на экзаменах, чтобы все студенты и преподаватели могли гордиться результатами весенней сессии — этим мы и отметим юбилейную дату Университета.

Ковалевская, Е. Г.
Ст. преподаватель кафедры русского языка

Följeton

Voolavad kevadised veed

Mööda Tiigi tänavat jalutab kodu poole kolm naerunäolist noormeest, arutades elavalt äsja nähtud kinofilmi sündmustikku.

«Teate, poisid,» ütleb äkki pikem neist, prillide ja tumedate juustega, «paistab, et kevad hakkab saabuma. Ma just praegu astusin veelompi.»

«Jah,» nõustub teine, elavaloomuline lokkispea, «tõesti tilgub igalt poolt.»

Nii vesteldes on noormehed jõudnud TRÜ Tiigi tänava ühiselamu ette, kuhu nad ka sisenevad.

«Ausõna, poisid, meie õu on vastikult porine,» ütleb pikem hoovile jõudes. Ta ei saa aga oma lauset lõpetada, sest järsku kostab kusagilt kõrgemalt kahtlast sulinat ja meie sõprade imestunud nägusid jahutab pangetäis külma vett.

«Märg oli!» hindas õieti olukorda lühem, seni vaikinud poiss. Külmaverelise näoga vaatas ta üles, kuid see, mida ta seal nägi, pani ka tema kõhkuma. Kolmanda korra aknad olid kogu õue ulatuses palistatud kilutopside ja piimamannergute reaga, millede vahelt paistsid võidurõõmsad näod.

«Just nagu tsaari ajal kadalipust läbi minnes,» arvas pikem poiss.

«Poisid, olge nüüd valvel,» kõlas äkki nende peade kohal hääl, «paar joga läheb kohe alt läbi. Sa, Rein, pane parem kilukarp ära ja võta see vana pang, millega ahjust tuhka võetakse.»

Nüüd alanud veetormi hallika varjundi järgi otsustades täitis Rein Usar ülesande täpselt.

Läbimärjana jõudis meie kolmik kolmandale korrusele oma tuppa. Sisenedes nägid nad vaadet, mis isegi neid, põliseid Tiigi elanikke, teataval määral üllatas. Kogu tuba oli «kohandatud» veesõja nõuetele. Laudadel seisid kõik võimalikud nõud, alates ämbritest ja lõpetades habemeajamistopsidega.

«Sa, Ants, mängid vahel lolli,» ütles üks saabujaist ühele agaramale «sõjamehele». «Praegu sa kastsid oma poisse.»

«Või siin aega tähele panna, läheb veel mõni kogemata kuivalt alt läbi. Meil käib siin nagu tükitööl.»

«Poisid, ärge ajage juttu! Paul läheb alt läbi, kastke nüüd!» röögatas hirmsa häälega aknal valvekorda pidav poiss ja lõpetamata hüüet andis ise tubli ämbritäiega eeskuju. All jalutav uljate vurrudega noormees aga hüppas suurema veejoa alt kõrvale ja naeratas üleolevalt.

«Hää küll, see läks mööda, aga vähemalt paarkümmend täit on otse märki läinud,» ütles äsjane viskaja enesega rahul olles.

Jah, õige see oli. Sel päeval niisutasid need «kevadised ojad» paljude rahulike üliõpilaste riideid. Nagu räägib ajalugu, olevat sellest suuruselt seniolematust veesõjast aktiivselt osa võtnud kogu III-b korrus eesotsas korrusevanemaga, III-a korrus, hoovipealse maja II korrus ja portselanivabrikupoolses tiivas toad nr. 120 ja 76. Nagu räägivad «kurjad keeled», olevat selle veesõja algusega tihedas seoses üliõpilasnõukogu esimehe sm. Mulleri enese tuba.

Rahulikud üliõpilased, eriti aga kannatada saanud, loodavad, et ühiselamunõukogu tagab selliste ebakultuursete «meelelahutuste» mitteesinemise meie nõukogude üliõpilaste ühiselamus.

Pearu

TRÜ keemiaosakonna ajaloost

Tartu ülikooli asutamisel moodustati (Moskva ülikooli eeskujul) arstiteaduskonnas teoreetilise ja rakenduskeemia kateeder, mille ainete hulka kuulus ka farmatseutika. Hiljem, 1820. aastal viidi keemia kateeder filosoofia teaduskonda ja 1850. aastal viimasest eraldatud füüsika-matemaatika teaduskonda.

Õppetegevus keemia alal algas alles 1803. aasta kevadel Aleksander N. Scherer'i ametisse määramisega.

N. N. Scherer, sündinud 1771. a. Peterburis, oli progressiivne, avara silmaringiga teadlane ja pedagoog. Juba 1804. aastal kutsuti ta ka Peterburi Teaduste Akadeemiasse, kuhu ta jäi tööle kuni oma surmani 1824. aastal.

Scherer'i järglaseks oli H. D. Grindel. Ta sündis Riias, elas ja töötas Venemaal, välja arvatud 3 aastat, millal ta õppis arsti- ja loodusteadust Jenas. Grindeli huvi kontsentreerus keemia teoreetilistele küsimustele, ta tegeles aga ka mitmesuguste praktilise elu ja tööstuse probleemidega. Grindeli tööd suhkru valmistamise kohta suhkrupeedist premeeriti Peterburi Vaba Ökonoomilise Ühingu poolt 1802. aastal. Oma kohustuste kohaselt õpetas ta keemia kõrval ka farmaatsiat.

Grindeli lahkumisel Tartust 1814. a. määrati siia keemia ja farmaatsia õppetoolile J. E. F. Giese Harkovist, kus ta oli 1803. a. alates keemia professoriks. Giese suureks teeneks oli viieköitelise üldkeemia õpiku avaldamine aastail 1813—1817. Giese kirjutas Tartus, nagu ta eelkäijadki, mitmed tööd teoreetilise keemia alal, selle kõrval aga ka teoseid tehnoloogia, analüütilise keemia ja maavarade uurimise alal. Siia kuuluvad Giese uurimused tervisvete ja savide kohta. Tartu asudes töi Giese endaga kaasa oma õpilase Suhomlinovi, kelle ta siin valmistas ette oma järglaseks Harkovi ülikooli keemia kateedrile. Giese õpilaseks Tartus oli ka kuulus H. Hess, termokeemia rajaja ja mitme uue mineraali avastaja, Peterburi Mäe Instituudi professor aastail 1832—1850 ja Teaduste Akadeemia tegevliige 1834. a. alates.

Giese järglaseks viie aasta vältel, 1823—1828, oli G. W. Osann, kelle teadusliku tegevuse väljaks oli füüsika ja füüsikaline keemia.

Osanni asendas a. 1828 C. C. F. F. Göbel. Göbelit meelitas Tartu, nagu ta ise kirjutab, välismaaga võrreldes rikkalikum laboratooriumi varustus ja head töötingimused. Göbeli uurimuste iseloom on peamiselt farmatseutiline ja osaliselt agrikultuur-keemiline. Göbel oli mitte ainult keemik, vaid ka kiindunud looduseuurija kõige laiemas mõttes. 1834. a. teostas ta ulatusliku ekspeditsiooni Volgatagustesse steppidesse. Tema üheks kaaslaseks oli keemia laboratooriumi assistent C. Claus.

C. Claus'i kogu elu ja töö on tihedalt seotud Tartu ja Kaasani ülikoolidega. Arvatavasti Osanni tööde mõjul asus C. Claus uute elementide otsingule plaatina töötlemise jäätmeis, mis viis uue metalli, ruteeniumi avastamisele ja tõi C. Clausile ülemaailmse tunnustuse. Clausi töödest mõjustatuna teostas V. Schneider Tartus 1868. a. tagajärjekaid uurimusi puhtа plaatina ja iridiumi saamise alal. C. Claus tegutses vahepeal Kaasanis keemia professorina; oma kodulinna Tartu tagasi pöördudes asus ta siin 1843. a. vastasutatud farmaatsia õppetoolile.

Nelikümmend aastat (1852—1892) juhtis keemia õppe- ja uurimistöid Tartu ülikoolis Carl E. H. Schmidt. Ta sündis 1822. aastal Miitavis ja suri 1894. a. Tartus. Lõpetanud kodulinnas keskkooli, õppis C. Schmidt mõne aasta välismaal, kus sai filosoofia ja ka arstiteaduse doktoriks. 1846. a. kaitses ta veelkord Tartus doktori väitekirja ja jällegi arstiteaduse alal. Seejärel määrati teda dotsendiks füsioloogilise ja pataloogilise keemia alal, kus ta lühike tegevusaeg oli viljakas nii õppemetoodiliselt kui ka teaduslikult. 1850. a. siirdus C. Schmidt farmaatsia professuurile, saades ühteaegu Farmaatsia Instituudi direktoriks. Kaks aastat hiljem on ta aga juba keemia professor ja keemia laboratooriumi direktor, mis kohtadele ta jääb kõrge vanaduseni. C. Schmidt'i teaduslik ja õppemetoodiline tegevus on olnud väga mitmekesine. Carl Schmidt avastas esimesena vaba soolhappe olemasolu maomahlas, teostas esimesi täielikke vereanalüüse ja pani aluse seedimisprotsessi kemismi selgitamisele. Siirdunud keemia professoriks jätkas C. Schmidt dissertantide juhendamist ka arstiteaduse alal. Ulatuslikud veeuurimused Põhja-Jäämerest India ja Vaikse ookeanini tolle aja paremail ja täpsemail meetodeil tõid C. Schmidtile üldise tunnustuse ja kuulsuse. C. Schmidt haaras innuga kinni igast suurest tegeliku elu poolt esitatud aktuaalsest probleemist. Aastail 1873—1875 ikaldus viljasaak Venemaa mustamulla laias tsoonis täiesti, mille tulemuseks oli nälg. See raske õnnetus oli põhjuseks, et vene Vaba Ökonoomiline Ühing algatas mustamulla ala suurejoonelist uurimist. Töö üldjuhendajaks oli kuulus vene mullateadlane ja agrokeemik N. V. Dokutšajev. Uurimuse tulemused ilmusid 1883. a. pelkirja all: «Русский чернозём». Kui 1886. a. organiseeris sama selts D. I. Mendelejevi algatusel väetiste uurimist muldadele, oli C. Schmidt Mendelejevi üheks kaastöötajaks.

Arvukad C. Schmidti õpilased asusid tööle kodumaa mitmesugustel kohtadel. Paljud neist kasvasid hiljem silmapaistvateks teaduse ja tööstuse arendajaiks.

C. Schmidti pensioneerimisel 1892. a. asus keemia osakonna eteotsa Schmidti õpilane, ja 1882. aastast alates töökaaslane, andekas noor keemik Gustav Tammann, sünd. 1861. a. Jamburgis (praegune Kingissepp). Oma 20-aastase töö kestel Tartu ülikoolis avaldas G. Tammann mitmed silmapaistvad tööd lahuste ja kristallisatsiooni teooria alalt. Uurides jääd kõrgete rõhkude all leidis G. Tammann tervelt kuus jää erimodifikatsiooni, mis püsivad sulamata nullist kõrgematel temperatuuridel. Tammannil on suured teened metallide sulamite loomuse selgitamisel. Tammanni uurimused heterogeensete süsteemide tasakaalu ja füüsika-keemilise analüüsi alal kulgesid osaliselt rööbiti füüsikalis-keemilise analüüsi looja N. S. Kurnakovi töödega Peterburis.

Tartu ülikool on oma esimesel sajal aastal auga täitnud ülesannet teaduslikkude kaadrite sepikojana: paljud Tartus hariduse saanud keemikud on siit hiljem siirdunud laiali üle suure Vene riigi ja saanud seal juhtivateks töötajateks teaduse ja tööstuse alal. XIX sajandile, peamiselt tema teisele poolele on iseloomulikud suured saavutused loodusteadustes, eriti aga keemias. Seejuures vaidlematult suurimad teoreetilised üldistused on õnnestunud vene teadlastel. Mendelejev andis keemiliste elementide perioodsuse seaduse, Butlerov lõi orgaaniliste ühendite struktuuriteooria, nendele seltsivad suurejoonelised Beketovi, Hessi, Zinini ja Kurnakovi tööd.

Kodumaa keemia suurte saavutuste tähe all ja nende otsesel mõjul kulgeski Tartu keemia osakonna töö XIX s. teisel poolel ja XX s. esimesel perioodil.

Tartu ülikool ja tema keemia osakond olid lahutamatuks lüliks Vene riigi teaduslikkude uurimisasutiste võrgus.

Dots. N. Rägo

Сегодня в номере

I страница

Передовая

Ф. Тоом — Выше уровень политинформаций.

Н. Кристоффель — Студент ТГУ — чемпион ЭССР.

Х. Кулласте и др. — О коммунистическом воспитании в кружке логики-психологии-педагогики.

II страница

Н. Ряго — Из истории химического отделения ТГУ.

Информации.

Фельетон: Пэару — Шумят вешние воды.

Toimetaja
J. Feldbach

MB 07447 Trükikoja „Tartu Kommunist" trükk Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1363

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 13 (143) Reedel, 18. aprillil 1952. a. V aastakäik

ÜLKNÜ KK VIII pleenum

Neil päevil toimunud ÜLKNÜ Keskkomitee VIII pleenum arutas küsimusi: «Masinaehitustööstuse ettevõtete komsomoliorganisatsioonide tööst», «Komsomoliorganisatsioonide kehakultuuri- ja sporditööst noorte hulgas» ja «Ülemaailmse Demokraatliku Noorsoo Föderatsiooni Täitevkomitee istungjärgu tulemustest». Pleenumil on suur tähtsus komsomoliorganistsioonide töö edasisel parandamisel.

Masinaehitus on rasketööstuse südamikuks. Kommunitliku partei ja seltsimees Stalini juhtimisel on meie kodumaine masinaehitus saavutanud suurt tõusu ja varustab edukalt rahvamajandust kõrgekvaliteedilise tehnikaga.

Koos tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate vanema põlvkonnaga võtavad kommunistlikud noored ja noored aktiivselt osa sotsialistlikust võistlusest riiklike plaanide täitmise ja ületamise eest, peavad võitlust tehnilise progressi, tööviljakuse tõstmise, väljalastava toodangu kvaliteedi tõstmise, kokkuhoiu ja säästlikkuse eest. Noorte masinaehitajate hulgast on võrsunud palju tootmise novaatoreid ja ratsionaliseerijaid.

Kuid siiski esineb masinaehitustööstuse ettevõtete komsomoliorganisatsioonide töös olulisi puudusi. Mõnede ettevõtete komsomoliorganisatsioonid ei taotle kõigi noorte tööliste kaasatõmbamist sotsialistlikku võistlusse, ei pööra vajalikku tähelepanu noorte kasvatamisele töödistsipliinist rangelt kinnipidamise vaimus. Paljud komsomolikomiteed, rajooni-, linna-, oblasti- ja kraikomiteed ning liiduvabariikide LKNÜ keskkomiteed ei tegele küllaldaselt komsomoli tsehhiorganisatsioonide, komsomoligruppide töö ja ÜLKNÜ ridade kasvu küsimustega. Komsomoli oblasti- ja kraikomiteed ning liiduvabariikide LKNÜ keskkomiteed ei abista küllaldaselt komsomoliorganisatsioone noorte õppimise ja töö- ning elutingimuste parandamisel. Üksikute komiteede töös sallitakse elava, konkreetse juhtimise asendamist üldiste juhtnööride ja deklaratiivsusega.

Pleenum nõudis masinaehitusettevõtete komsomoliorganisatsioonidelt kindlustada: . . . «töö edasist tugevdamist noorsoo jõudude mobiliseerimisel osavõtule võitlusest nõukogude masinaehituse uute edusammude eest». Sotsialistlikust võistlusest osavõtu ja tööviljakuse ning tootmise tehnilis-majanduslike näitajate tõstmise eest peetava võitluse, noorsoo väljaõppe ja hariduse küsimused peavad olema esikohal komsomoliorganisatsioonide tegevuses. Pleenum kriipsutas alla, et nende ülesannete edukat lahendamist on võimalik saavutada ainult poliitilise kasvatus- ja organisatsioonilise töö edasise parandamise alusel masinaehitustööstuse komsomoliorganisatsioonide töös.

Kehakultuurililikumine on muutunud NSV Liidus tõeliselt massiliseks ja üldrahvalikuks. Tänu kommunistliku partei, Nõukogude valitsuse ja seltsimees Stalini alalisele hoolitsusele ning tähelepanule on meie maal loodud kõik tingimused noorsoo edukaks füüsiliseks arenemiseks. Noorsoo käsutuses on määratu suur hulk staadione, veespordijaamu, suusabaase ja teisi spordiehitusi. Meie kehakultuurlaste ridadest on võrsunud andekaid meistersportlasi, kes on purustanud euroopa ja maailmarekordeid.

Märkinud komsomoliorganisatsioonide töö paranemist massilise kehakutuuri- ja sporditöö arendamisel, juhtis pleenum tähelepanu puudustele meie töös. Uheks kõige tõsisemaks puuduseks on vajaliku tähelepanu puudumine kehakultuurikollektiivi kindlustamise suhtes, kollektiivi, kes on massilise kehakultuuri arendamise aluseks. Palju on vaja ära teha kolhoosnike vabatahtlike kehakultuurikollektiivide kindlustamiseks, kollektiivide, kes on kohustatud arendama kehakultuuri- ja sporditööd maal. On vaja parandada tööd VTK kompleksi normide sooritamise alal. Halvasti tehakse noorsoo hulgas kehakultuuri- ja spordipropagandat.

Pleenum kohustas komsomoliorganisatsioone, komsomoli oblasti-, ja kraikomiteesid ning liiduvabariikide LKNÜ keskkomiteesid: «. . . koos kehakultuuri- ja ametiühinguorganisatsioonidega kindlustama massilise kehakultuuriliikumise edasist tõusu, sellesse laialdaste noortehulkade kaasatõmbamist, spordimeisterlikkuse taseme tõstmist ja selle alusel nõukogude sportlaste poolt lähemal ajal maailmas esikoha saavutamist tähtsamatel spordialadel!»

Ülesanne seisab selles, et kommunistlikud noored ja noored harrastaksid regulaarselt kehakultuuri ja sporti, sooritaksid VTK kompleksi norme, hoolitseksid alaliselt oma spordimeisterlikkuse tõstmise eest. Et edukalt täita seda pleenumi juhtnööri, on vaja igati propageerida kehakultuuri ja sporti noorte hulgas, viia regulaarselt läbi spordivõistlusi, aidata sportlastel tõsta oma spordimeisterlikkust, võidelda rajooni, linna, oblasti, krai ja vabariigi spordirekordite edasise parandamise eest, kasvatada tšempione ja rekordsportlasi, kes on suutelised kaitsma nõukogude spordi au kõigil rahvusvahelistel võistlustel.

Nõukogude noorsugu sammub rahu kindlustamise eest peetavas võitluses kogu maailma demokraatliku noorsoo avangardis. Ta peab oma kõrgeks kohustuseks pühendada end Lenini-Stalini üritusele, meie kodumaa võimsuse kindlustamisele, kuna selles näeb meie noorsugu rahu ja julgeoleku panti kogu maailmas.

VIII pleenum tegi ÜLKNÜ Keskkomitee büroole, komsomoli oblasti- ja kraikomiteedele ning liiduvabariikide LNKÜ keskkomiteedele ülesandeks jätkata tööd maailma demokraatliku noorsoo ühtsuse edasiseks kindlustamiseks ja nõukogude noorsoo sõpruse laiendamiseks piiritaguste maade noorsooga, aidata kaasa ÜDNF Täitevkomitee istungjärgu otsuste täitmisele, mis taotlevad noorsoo aktiivset osavõttu võitlusest uue sõja ohu vastu, rahu ja rahvastevahelise koostöö eest.

ÜLKNÜ Keskkomitee VIII pleenumi otsused tõstavad esile uusi suuri küsimusi komsomoliorganisatsioonidele. Komsomoliorganisatsioonide ülesanded seisavad selles, et arendada tööd ÜLKNÜ Keskkomitee pleenumi otsuste tutvustamiseks igale komsomoliorganisatsioonile, igale kommunistlikule noorele. Pleenumi otsuste arutamine komsomoli koosolekutel peab kandma konkreetset ja sihikindlat iseloomu. Koosolekuid selles küsimuses tuleb hoolikalt ette valmistada ja need peavad toimuma kõrgel ideelisel tasemel, bolševistliku kriitika ja enesekriitika arendamise tähe all. Pleenumi otsuste arutamisele tuleb kaasa tõmmata laialdasi noortehulki.

Ei ole kahtlust selles, et komsomoliorganisatsioonid hakkavad arendama võitlevat organisatsioonilist ja poliitilist tööd ÜLKNÜ Keskkomitee VIII pleenumi otsuste täitmiseks, kindlustavad konkreetse ja asjaliku suhtumise kõigi pleenumi poolt üles tõstetud küsimuste lahendamisse ja saavutavad parteiorganisatsioonide juhtimisel uusi, veelgi suuremaid edusamme nõukogude noorsoo kommunistlikus kasvatustöös.

«Komsomolskaja Pravda» juhtkiri 12. aprillil 1952

Meie eesrindlane

Õigusteaduskonna II kursuse aktiivsemaid üliõpilasi, eesrindlane nii õppe- kui ka ühiskondlikus töös on kommunistlik noor Evald Lang.

Põhjalike teadmiste omandamine ülikooliaastail, et hiljem rakendada õpitut praktilises töös oma rahva ja sotsialistliku kodumaa heaks — sellest põhilisest ülesandest on Evald Lang õigesti aru saanud. Seda näitavad hinded — kogu ülikoolis õppimise aja kestel on tema töötulemusteks eksameil ainult maksimaalne hinne. Siin pole kohta juhuslikkusel. Ainult järjekindla tööga kogu semestri jooksul on ta selleni jõudnud.

Eeskujuks kursusekaaslastele on ta nii seminarides kui ka praktikumides, esinedes sisukate sõnavõttudega, mis näitavad aine põhjalikku tundmist. Kahtlemata avaldab mõju ka see, et E. Lang konspekteerib loenguid alati korralikult: tema arvel pole semestri algusest peale ühtegi puudutud loengutundi.

Samal ajal, kuuludes õigusteaduskonna komsomolibüroo koosseisu, täidab ta õppetöösektori juhataja vastutusrikkaid ülesandeid. Oma tööga on E. Lang näidanud, et ta väärib kollektiivi usaldust. Täites eeskujulikult oma ühiskondlikke ülesandeid, leidub tal aega tegutseda ka isetegevusringides, näiteks ülikooli rahvatantsuringis. Aktiivselt võtab ta osa ka ÜSK-i vehklemissektsiooni tööst, kuuludes nimetatud sektsiooni juhatusse.

Meie kollektiiv, hinnates kõrgelt Evald Langi seniseid saavutusi nii õppe- kui ka ühiskondlikus töös, loodab, et ta ei peatu saavutatul ja ennast pidevalt täiendades jääb ka edaspidi eeskujuks kogu kursusele.

E. Elgas,
õigusteaduskonna I kursuse üliõpilane.

Teaduse väsimatu populariseerija

Professor Johannes Piiper, üks meie ülikooli vanemaid õppejõude, pühitses 12. aprillil k. a. oma 70-aastast sünnipäeva. J. Piiper sündis Tallinnas 12. IV 1882, lõpetas Peterburi ülikooli a. 1913 ja töötas keskkooliõpetajana Tallinnas 1919. aastani, millal ta kutsuti Tartu ülikooli selgroogsete zooloogia professori kohale. Tema teaduslikuks erialaks on selgroogsete võrdlev anatoomia ja embrüoloogia; sellelt alalt on ka tema doktoriväitekiri, mis käsitleb lindude selgroo evolutsiooni. Selle kõrval tegeleb ta ka zoogeograafiliste küsimustega. Olles pikemat aega ülikooli bioloogiajaama juhatajaks, korraldas ta seal meie linnufauna uurimist helilise meetodi abil. See, nagu üliõpilased seda lihtsustatult nimetasid, «linnulaulu praktikum» sai tõukejõuks mitme ornitoloogi kujunemisele.

Saanud ergutust progressiivsetelt vene õpetlastelt, on J. Piiper kogu eluaja tegutsenud teaduse väsimatu populariseerijana. Seda tegevust alustas ta juba üliõpilasena, olles lektoriks Rahvahariduse Seltsi poolt Tallinnas külakooliõpetajatele korraldatud suvekursustel ja avaldades populaarteaduslikke töid. Neis tutvustas ta evolutsiooniteooriat ja oli seega üheks esimestest darvinismi propageerijatest Eestis. Selle tõttu sattus ta varakult musta nimekirja ning kui ta pärast ülikooli lõpetamist kandideeris keskkooliõpetaja kohale Tallinnas, keelas mustasajaline kuberner tema kinnitamise ametisse. Ainult seetõttu, et kuberneril olid isiklikud vastuolud Haridusministeeriumi tegelastega, kinnitas ministeerium ta ametisse. Töötades õpetajana jätkas J. Piiper teaduse populariseerimist Rahvaülikooli lektorina. Tartusse siirdununa oli ta siingi järjekindel Rahvaülikooli tegelane.

Ka ülikooli kateedrit kasutas J. Piiper kodanlikul ajal evolutsiooniteooria propageerimiseks. Kodanliku Tartu ülikooli õppeplaanides polnud ruumi darvinismikursusele. J. Piiper aga korraldas oma kohusliku õppekoormuse kõrval perioodiliselt ilma igasuguse lisatasuta loengutsükleid evolutsiooniteooriast ja pidas sellesisulisi seminare.

J. Piiper kuulub looduseuurijate hulka, keda huvitab loodus tema huvitavas mitmekesiduses. Ta ei ole kitsarinnaline praktik, kes vaatleb loodust ainult sellest seisukohast, mida loodus annab meie majanduslikkude huvide rahuldamiseks. Tundes põhjalikult loodust kõigis tema avaldusvormides on ta võimeline viimast tajuma kunstniku silma ja kõrvaga. Väga ilusasti kajastub see tema meeleolurikastes loodusekirjeldustes, mis on avaldatud raamatuna pealkirja all: «Pilte ja hääli kodumaa loodusest».

Loodame prof. Piiperilt näha veel uusi töid nõukogude teaduse edasiarendamiseks.

A. Vaga

Tiheneb side vennasvabariikide üliõpilastega

Hiljuti avanes meil suurepärane võimalus külastada meie kodumaa pealinna Moskvat. Moskva Lenini ordenit kandva M. V. Lomonossovi-nimelise Riikliku Ülikooli geograafide kutsel võtsime osa M. V. Lomonossovile pühendatud teaduslikust konverentsist, kus esinesid ettekannetega Nõukogude Liidu silma paistvamad geograafid, nagu professorid J. G. Sauškin, B. P. Alissov, N. N. Zubov, K. A. Lališťsev jt. Eriti huvitav oli ettekanne professor Zubovilt, kes koos tuntud polaarkapteni, praeguse MRÜ aspirandi K. S. Badiginiga oli arhiivmaterjalide põhjal teinud kindlaks, et Andrejevi poolt 1762. a. kirjeldatud maa, mida seni peeti legendaarseks, on tõeliselt Uus-Siberi saarestik.

Moskvas viibitud kolme päeva jooksul tutvusime igakülgselt MRÜ geograafiateaduskonna struktuuri ja tööga, üliõpilaste kursusetöödega ja praktikumide aruannetega, võtsime osa kursusetööde kaitsmisest ja külastasime loenguid. Peale selle tutvusime veel ühiskondlike üritustega ühiselamuis, seinalehtede temaatikaga ja üliõpilaste kunstilise isetegevusega.

Eriti viljakaks kujunes meile kohtumine geograafiateaduskonna komsomolibüroo ja ÜTÜ nõukogu liikmetega, kus vahetasime laialdaselt kogemusi nii konverentside organiseerimise kui ka tavalise jooksva töö osas. Muidugi oli meil palju üle võtta moskvalaste kogemustest, kuid selgus ka näiteks, et ÜLKNÜ VII pleenumi otsuste täitmine on TRÜ geograafiaringis läbi viidud mitmekülgsemalt. Sõlmitud sõprussidemeid ja kogemuste vahetamist otsustasime kirjateel jätkata.

Kevadiselt vilkalt pulbitsev Moskva — meie suure kodumaa süda — jättis meile unustamatu mulje. Igaveseks sööbisid mällu mausoleumis puhkava Vladimir Iljitši kallid näojooned. Palju huvitavaid eksponaate nägime Revolutsioonimuuseumis, millised aitasid meil veelgi paremini mõista meie kuulsusrikka bolševike partei võitlusrohket minevikku. Seltsimees Stalini kinkide näitusel tunnetasime jällegi seda suurt hoolt ja armastust, mida avaldab meie kodumaa paljurahvuselise elanikkonna kõrval meie suurele juhile ja õpetajale kogu maailma töötav rahvas. Vene ja nõukogude kunsti suurepärastest saavutustest saime hea ülevaate külastades Riiklikku Tretjakovi Galeriid.

Sügavaks elamuseks kujunes sõit Lenini mägedele, kus nägime käesoleval sügisel valmivat gigantset ja suurepärast MRÜ uut peahoonet. Nõukogude arhitektuuri väljapaistvateks saavutusteks, millistega tutvusime, on Moskva metroo ja selle jaamad — luksuslikud maa-alused paleed.

Moskvast kaasa toodud muljetest ja töökogemustest jutustasime geograafiaringi hiljuti toimunud töökoosolekul, milline leidis nii õppejõudude kui ka üliõpilaste poolt arvukat osavõttu.

V. Murel,
L. Kitsing,
A. Saar,
A. Raik,
geograafiaosakonna üliõpilased, kommunistlikud noored.

Laualeht — ringi töö populariseerimise vahend

Ringi töö laialdasemaks tutvustamiseks ja sideme tihendamiseks ringi liikmete vahel ilmus aasta tagasi loogika-psühholoogia-pedagoogika ringi laualeht nr. 1. Tänaseni on avaldatud üldse kolm laualehte, niisiis igas semestris üks. Tulevikus püütakse välja anda igas kuus üks number.

Et kogemusi omandatakse töös ja et töö ise õpetab, seda näitab ka loogika-psühholoogia-pedagoogika ringi laualehe sisuline arenemine. Kui kahes esimeses numbris leidus artikleid veel vähe ja needki olid enamasti üldsõnalised, siis viimases laualehe väljaandes leiduvast kuuest artiklist pakub igaüks midagi uut. Otstarbekohane on ka viimases numbris läbi viidud artiklite temaatiline jaotus.

Laualehe esimesest numbrist väärib esiletõstmist «Kiri Gruusiast», millest selgub, et on loodud elav side Tbilisi Riikliku Ülikooli ÜTÜ psühholoogiaringiga. Kahjuks on kirjavahetus grusiinlastega aga aja jooksul katkenud. See on kaotuseks meie ringile, sest Tbilisi ülikooli aastatelt vanem erialaring oleks suutnud anda meie ringile palju kasulikku.

Kalju Toimi artikkel «Üliõpilaste iseseisva töö planeerimine» peaks huvitama kõiki üliõpilasi. Autor rõhutab selles töö planeerimise vajadust, näidates ära, millised puudused sel alal tavaliselt esinevad ja miks sageli mõned üliõpilased on teinud väära järelduse, et plaanikindla töö läbiviimine pole võimalik.

H. Välipõllu kirjutis «Metoodilisi märkmeid pedagoogiliselt praktikalt» (okt. 1951) tutvustab loogika ja psühholoogia praktikatundides katsetatud metoodilisi võtteid. Tähelepandav on just see, et esitatakse üliõpilaste endi poolt rakendatud näitlikustamisvahendeid aine paremaks omandamiseks.

Praktilisi nõuandeid pakub ka H. Vainu artikkel «Valgustustingimuste mõju silma tööle», mis on osa pikemast uurimusest ringi töö raames. Kuigi teost, mille põhjal artikkel on kirjutatud (Кратков, «Глаз и его работа»), on arvustatud silma töö eraldamise pärast muust ühtsest närvisüsteemist, näitab H. Vainu teid silma töövõime säilitamiseks ja tugevdamiseks, eriti kunstliku valgustuse juures.

Metodoloogilisi küsimusi psühholoogias on käsitlenud Aino Mark kahes teadusliku informatsiooni laadis esitatud artiklis. Neis rõhutatakse, et tuleb senisest järjekindlamalt rakendada pavlovlikku meetodit ja terminoloogiat psühholoogias.

Nii ringi üldine tegevus kui ka töö laualehe juures peaks hõlmama üliõpilasi I—V kursuseni. Seni on kirjutistega esinenud aga ainult IV ja V kursuse üliõpilased. Ringi juhatus koos lehe toimetusega peaks leidma vahendeid ka nooremate kursuste kaasatõmbamiseks.

Et laualeht suudab anda mõndagi kasulikku, seda osutab lehe viimane number. Laualehe populaarsust aitaks kahtlemata tõsta temaatiline mitmekesisus, teadete avaldamine kõikide kursuste tööst, samuti ka ringi tööplaani ja jooksva tööga tutvustamine koos kriitika ja kommentaaridega. Seni pole ilmunud ühtegi artiklit loogika alalt. Ka pedagoogika osas tahaks näha teema laialdasemat valikut.

Senisest enam tuleb tähelepanu pöörata laualehe kujunduslikule küljele. Viia miinimumini paranduste arv ja tõsta enam esile pealkirju — see muudaks kindlasti laualehe välimuse meeldivamaks. Lugemisel mõjub häirivana ka mõnes artiklis puuduvad viited ja tühjad kohad venekeelsete teoste pealkirjade asemel.

Jääb loota, et ringi laualehe peatselt ilmuv number avaldab kokkuvõtte ÜTÜ V konverentsist ja on sisukas ning läbimõeldud temaatikaga.

S. Tammesalu,
ajaloo-keeleteaduskonna IV kursuse üliõpilane.

Geniaalne mõtleja ning kunstnik

(Leonardo da Vinci 500. sünni-aastapäevaks)

15. aprillil k. a. tähistas nõukogude rahvas koos kogu progressiivse inimkonnaga Leonardo da Vinci — suure itaalia kunstniku, teadlase ja inseneri 500. sünni-aastapäeva.

Leonardo da Vinci on silmapaistvamaid renessansiaja esindajaid. «See oli epohh,» kirjutas Friedrich Engels, «mis vajas titaane ja mis sünnitas titaane mõtte jõult, kirglikkuselt ja iseloomult, mitmekülgsuselt ja õpetatuselt». Nende titaanide hulgas nimetas Engels ka Leonardo da Vincit, kes oli «mitte ainult suur kunstnik, vaid ka suur matemaatik, mehaanik ja insener, kellele võlgnevad tänu kõige erinevamad füüsikaharud tähtsate avastuste eest».

Leonardo da Vinci kunst on lahutamatult seotud tema teaduslike uurimustega. Ta oli oma aja suurim õpetlane, järjekindel võitleja raamatulise, skolastilise õpetatuse vastu, looduseuurimises eksperimentaalse meetodi rajaja, üks itaalia teadusliku keele loojaid. Leonardo da Vinci kutsus õppima vahetult loodust, mida ta nimetas «õpetajate õpetajaks». See viiski teda paljudele teaduslikele avastustele, aitas kummutada paljusid tol ajal laialt levinud eelarvamusi. Füüsikas, astronoomias, geoloogias, botaanikas tegi ta rea tähtsaid avastusi. Leonardo da Vinci iga töö oli teaduse uueks sammuks edasi, uueks löögiks skolastikale ja viljatule keskaja raamatutarkusele.

Leonardo da Vinci oli suur reformaator, kes eitas feodalismi vormilt tinglikku ja sisult sümboolset keskaja kunsti. Ta seadis sellele vastu oma täisverelise ja elujaatava, sügavalt inimliku kunsti.

Kui armetuna ja tarbetuna kerkib selle realistliku, elujaatava kunsti ette, mis arenes hiljem võimsalt edasi terve plejaadi geniaalsete kunstnike teostes, USA ja Lääne-Euroopa reaktsiooniliste kunstnike kaasaegne inimvaenulik, pehkiv «looming». Mitte inimese ja looduse tunnetamisele ei vii see, vaid tegelikkuse moonutamisele, tunnetamise enda võimalikkuse eitamisele.

Uskudes sügavalt inimmõistuse jõusse püüdis ta rakendada kõiki teaduse saavutusi inimese teenistusse. Ta konstrueeris õhust raskema lennuaparaadi, töötas välja rea abinõusid, et kaitsta elanikkonda jõgede katastroofiliste üleujutuste eest, mis tekitavad nii palju viletsust Põhja-Itaalias ka meie päevil. Ta mõtles linnade ratsionaalsest planeerimisest, leiutas rea masinaid, mis oleksid võinud kergendada inimeste tööd.

Ühes märkmes jutustab Leonardo da Vinci, et ta leiutas võimaluse jääda pikemaks ajaks vee alla, kuid tähendas siinsamas, et «ta ei avalda ja ei tee seda teatavaks inimeste kurja loomuse tõttu, kes hakkaksid korda saatma tapmisi meresügavustes, purustama laevu ja uputama neil asuvaid inimesi». Milliseks kontrastiks on need tõeliselt humaansed sõnad kaasaegsete sõjaõhutajate inimvaenulikele avaldustele, sõjaõhutajatele, kes purustavad rahulikke linnu, kes kasutavad metsikuid vahendeid inimeste massiliseks hävitamiseks.

Leonardo da Vinci on suur humanist, ja see teeb tema nime lähedaseks kogu progressiivsele inimkonnale.

A. Guber,
kunstiteaduste kandidaat.

Tartu Üliõpilasnaiskoori kontsertmatk Riiga

Meie ülikooli üks suuremaid isetegevuskollektiive — üliõpilasnaiskoor — on käesoleval õppeaastal teinud tõhusat tööd helilooja R. Ritsingu asjatundlikul juhtimisel. Peale regulaarsete harjutuste, semestrikontsertide ja esinemiste meie ülikooli aktustel on koori tegevuskavas igal kevadsemestril muusikalise külakosti viimine ka väljaspool kodulinna asuvatele töötajatele.

Meie naiskoori häädest saavutustest kõneleb ka hiljuti toimunud kontsertmatk meie naabervabariigi pealinna Riiga, kõigiti õnnestunud kontserdid Riia töötajate ja üliõpilasnoorsoo ees 4. ja 6. aprillil. Enne sõitu toimus pingne, küllaltki jõudu ja tahet nõudev ettevalmistus repertuaari viimistlemisel, mis kindlustas aga kontsertide hea kordamineku.

Riia jaamas oli meid vastu võtmas Riia üliõpilasmeeskoor, kes laulis meie üllatuseks just sama laulu, mis oli ka meil kavas lätikeelsena, nimelt Shulte «Šodien».

Ööbimiseks majutati meid kahte ühiselamusse, kus vastuvõtt oli kõigiti hea.

Reedel, 4. aprillil k. 20.00 toimus Riia Ülikooli aulas meie esimene kontsert. Kavas oli Tulikovi, Borodini, Tšaikovski, Rubinsteini, Saare, Ritsingu, Kõrveri jt. helitöid. Mitmeid laule tuli publiku soovil korrata. Erilist elevust tekitasid kuulajaskonnas muidugi lätikeelsed laulud, milliseid meil oli repertuaaris kolm — Shulte rahvaste sõpruse temaatiline «Šodien» ja kaks läti rahvalaulu. Koori kavas olid ka sellised nõudlikud ja pikemad palad nagu «Polovetside tants» Borodini ooperist «Vürst Igor», Rubinsteini «Öö», Schumanni «Mustlased» jt. Klaveril saatsid nimetatud palu koori liikmed H. Kasvand ja N. Voites.

Hoolimata sellest, et eelmine öö oli veedetud rongis, laulis koor kõlapuhtalt ja noorusliku hooga. Meie esinemine võeti kuulajaskonna poolt väga soojalt vastu.

Ka kooriga esinema palutud solist, RAT «Estonia» ooperisolist Jenni Siimon, võitis publiku poolehoiu.

Laupäeval toimus samas ülikooli aulas rahvaste sõprusele pühendatud õhtu, millest olime ka meie palutud osa võtma. Sõnavõttudega esinesid mitmete meie maa rahvuste esindajad. TRÜ üliõpilaste poolt võttis sõna sm. Unt. Kontsertosas esinesid Riia Ülikooli mitmesugused isetegevuskollektiivid. Üllatusena esitas tantsurühm eesti tuntud rahvatantsu «Tuljak». Ka meie koor esitas külakostina eesti rahvalaule ja eesti nõukogulikku heliloomingut. Kontsertidele järgnenud peol ja ka meie kontsertide vaheaegadel loodi tutvussidemeid Riia Ülikooli üliõpilastega. Kirjavahetus sama eriala üliõpilaste vahel aitab kaasa kogemuste vahetamisele teaduslike ringide ja ka õppetöösse puutuvate küsimuste alal.

Pühapäeval, 6. aprillil esinesime veelkord Riia laulusõprade ees. Kavas oli Šostakovitši, Kabalevski, Brahmsi, Ernesaksa, Arro jt. helindeid. Ka see kontsert õnnestus täiesti nii kunstiliselt kui ka organisatoorselt.

Kontsertide ja harjutuste vaheaegadel tutvuti Riia linna vaatamisväärsustega, kuigi aeg selleks oli võrdlemisi napp.

Kõigile jäi kontsertmatkast hea mulje.

K. Silvet,
TRÜ Üliõpilasnaiskoori liige, ajaloo-keeleteaduskonna üliõpilane.

Tartu Üliõpilasnaiskoor esinemas.

Ülikooli ajaloole pühendatud konverents

Matemaatika-loodusteaduskond korraldas 9. aprillil teaduskonna ajaloole pühendatud konverentsi. Kanti ette neli referaati: 1) «Akadeemik V. Struwe ja tema tegevus Tartu ülikoolis» — prof. D. Rootsmäe, 2) «TRÜ füüsikakateedri tegevuse areng võrreldes kodanliku Eesti perioodiga» — dekaan A. Mitt, 3) «Botaanilised uurimused Tartu ülikoolis» — prof. A. Vaga ja 4) «Geoloogiliste teaduste ajaloost Tartu ülikoolis» — prof. K. Orviku. Konverentsile oli osavõtjaid kogunenud rohkearvuliselt. Ettekanded andsid kujuka ülevaate vastavate teadusalade arengust Tartu ülikoolis. Eriti põhjalik oli prof. D. Rootsmäe referaat.

Professor Rootsmäe oma ettekandes kuulsast Tartu astronoomist Struwest näitas viimase suuri teeneid vene ja kogu maailma astronoomiateaduse arendamises.

Dotsent Mitt võrdles füüsikakateedri olukorda praegu ja kodanlikul ajal, näitas, kuidas kiratsevast, õppeabinõudega ja õppejõududega halvasti varustatud kateedrist on saanud täisvereline nõukogulik õppe- ja uurimisasutis. Kõneleja näitas, et meie füüsikakateedri õppejõudude uurimistöö on tihedas seoses praktikaga, näit. on sm-d Kark ja Saks aidanud kaasa tehniliste uuenduste läbiviimisel Tartu tehastes.

Professorid Vaga ja Orviku tõid oma ettekannetes esile Tartu ülikooli botaanikute ja geoloogide tihedat seost vene teadusega, maailma eesrindlikema teadusega. Konverentsi ettekanded näitasid, et meie teaduskonna kuulsusrikas minevik kohustab meid saavutama edaspidi üha paremaid tulemusi teaduslikus töös, tõstma meie ülikool endisele kõrgusele.

T. Orav,
matemaatika-loodusteaduskonna üliõpilane.

TRÜ näiteringi tööst

Näitekunstiga tegelemine on üks raskemaid ja vastutusrikkamaid isetegevuse harusid. TRÜ-s on näitehuviliste keskuseks TRÜ klubi näitering, mis töötab RT «Vanemuise» näitejuhi sm. U. Väljaotsa juhendamisel. Tänu juhendaja oskuslikule tööle on näiteringi töö huvitav ja sisurikas. Käesoleval õppeaastal on valmistatud ette 2 lühinäidendit («Tuleme maale» ja katkend «Revidendist»). Ettevalmistusel on Aug. Jakobsoni näidend «Kaks leeri», mille esietendus toimub sügissemestril ülikooli juubelipidustuste sarjas. Töö käigus on peetud rida huvitavaid vestlusi, nagu «Gruusia ja Armeenia teater», «N. Gogoli looming» jt.

Mis puutub näidenditesse, siis on need saanud üliõpilaskonna kiitva tunnustuse osaliseks. Halb on asjaolu, et niisugust näidendit nagu N. Gogoli «Revident» on esitatud ainult üks kord. Teatavasti tunneb üliõpilaskond selle näidendi vastu elavat huvi. Viga saaks parandada näidendi esitamisega mõnel olümpiaadiõhtul. Klubi juhatus peaks seile küsimuse lahendama.

Klubi näitering ja tema juhendaja loodavad, et edaspidi loovad teaduskondade näiteringide juhendajad nendega tihedamad sidemed. Kahtlemata parandaks see tunduvalt teaduskondade näiteringide tööd. Samuti ootab näitering, et juba lähemal ajal tema liikmete arv suureneks uute näitehuviliste arvel.

A. Lamp

Семьдесят лет со дня смерти Чарлза Дарвина

В Вестминстерском аббатстве рядом с могилой великого Ньютона покоится прах корифея биологической науки — Ч. Дарвина. Он умер 19 апреля 1882 г., прожив большую и плодотворную жизнь, пополнив сокровищницу человеческих знаний замечательным учением о естественном развитии органического мира. Товарищ Сталин отнес Дарвина к числу тех «...мужественных людей, которые умели ломать старое и создавать новое, несмотря ни на какие препятствия, вопреки всему». И в самом деле возникновение учения Дарвина было громадным завоеванием человеческой мысли в познании живой природы. Этим учением было положено начало научной, материалистической биологии. Впервые в истории науки Дарвин с полной убедительностью доказал, что вопреки утверждениям религии живая природа находится в состоянии постоянного движения, изменения и преобразования. Вместо ненаучного идеалистического объяснения поразительной целесообразности устройства и функций живых существ Дарвин создал стройную теорию эволюции их, основную на естественном отборе, на естественном приспособлении животных и растений к условиям окружающей среды. Материалистическая сущность творческой роли этого процесса поставила биологию на научную почву. Именно потому, менее чем через месяц после выхода в свет книги Дарвина «Происхождение видов путем естественного отбора», Ф. Энгельс писал Марксу: «...Дарвин, которого я как раз теперь читаю, превосходен. В этой области телеология не была еще разрушена, а теперь это сделано. Кроме того, до сих пор еще не было такой грандиозной попытки доказать историческое развитие в природе, да еще и с таким успехом». Отвечая Энгельсу, Маркс писал: «...эта книга даёт естественно-историческую основу нашим взглядам.»

Однако вместе с высокой оценкой теории Дарвина, следует учитывать и ряд серьезных ошибок, допущенных им и впоследствии наделавших не немало вреда. Особенно большим промахом Дарвина было принятие им реакционных мальтусовских идей. «Все учение Дарвина о борьбе за существование, — писал по этому поводу Энгельс, — это просто-напросто перенесение из общества в область живой природы учения Гоббса о войне всех против всех и буржуазно-экономического учения о конкуренции наряду с теорией народонаселения Мальтуса...» Теперь каждому прогрессивному биологу-дарвинисту ясна реакционность этой мальтусовской схемы, которая противоречит материалистической основе учения Дарвина. Следует отметить, что и сам Дарвин со временем все менее и менее удовлетворялся принятой им схемой и под влиянием накапливающихся фактических данных был вынужден признать свой термин «борьба за существование» метафорическим выражением.

Весьма важной ошибкой Дарвина было и одностороннее трактование развития, только как постепенного накапливания количественных изменений. В связи с этим Дарвин пришел к отрицанию реальности вида и к ложному представлению о соотношении вида и разновидности. Принятая Дарвином теория дивергенции сводила процесс видообразования — возникновение новых биологических форм лишь к количественным изменениям и отрицала скачкообразные качественные переходы из одного состояния в другое. В этом проявилось плоско-эволюционное понимание Дарвиным развития органического мира.

Построив свою теорию эволюции на основе признания в качестве движущих сил развития живых существ изменчивости, наследственности и отбора, Дарвин уделял основное внимание последнему. Что же касается причин индивидуальных изменений, то этот вопрос, как говорит Энгельс, «...не получил у Дарвина развития, а был только поставлен.» Вывод Дарвина, что внешняя среда есть основной источник наследственных изменений организма, представляет собой материалистическое ядро теории естественного отбора. Но, вместе с этим, Дарвин не смог вскрыть закономерную зависимость качества изменений наследственности от качества воздействующих на организм условий жизни. Кроме того, Дарвин придавал ведущее значение в эволюции неопределенному типу изменчивости, что в действительности совершенно неверно, т. к. изменения животных и растений всегда имеют направленный, т. е. определенный характер, соответственный воздействию измененных условий жизни.

В царской России учение Ч. Дарвина нашло самый горячий отклик и стойких приверженцев среди передовых представителей революционной демократии и выдающихся биологов-дарвинистов, таких как В. О. Ковалевский, И. И. Мечников, И. М. Сеченов, И. П. Павлов и в особенности К. А. Тимирязев. Эти ученые не только мужественно отстаивали и защищали дарвинизм от своих, отечественных и зарубежных реакционеров, но и углубляли его, развивая материалистическую основу этого замечательного учения.

Особенное развитие идеи Дарвина получили в трудах Мичурина и Лысенко. На основе учения Дарвина они создали подлинно революционное направление в биологии — творческий дарвинизм. Творческий дарвинизм или мичуринское учение является таким учением, которое наилучшим образом воплощает в себе единство теории и практики, этого наиболее правильного пути для советской науки.

Ю. Михайлов,
зав. каф. генетики и дарвинизма ТГУ.

Teadaanded

Seinalehtede ülevaatus

TRÜ a.-ü. ja ELKNÜ ajakirjanduse sektorid viivad läbi seinalehtede ülevaatuse 1. mai ja TRÜ 150. a. juubeli puhul. Ülevaatus hõlmab kõiki seinalehti, nii teaduskondade, ringide, ühiselamute, õppejõudude jne. omi.

1. mai seinalehed peavad ilmuma 29.—30. aprillil ja 3. mail tuleb nad tuua TRÜ klubi ruumidesse, kus komisjon ja asjast huvitatud võivad nendega tutvuda.

Hindamisele tuleb seinalehe kujundamine, artiklite sisu, üldilme jne.

Parimate seinalehtede toimetajatele antakse preemiaid.

P. Ložkina,
TRÜ a/ü. ajakirjanduse sektori juhataja.

* * *

Seoses signaalide saabumisega ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse ajalehe levitamise käigus esinevate puuduste kohta võtab toimetuse esindaja sm. H. Haasmaa ajalehe lugejate ja tellijate pretensioone vastu teisipäeviti k. 18—19 TRÜ ametiühingu ruumides.

* * *

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» järgmine number ilmub maipühade erinumbrina teisipäeval, 29. aprillil s. a.

Toimetaja
J. Feldbach

MB 07473 Trükikoja „Tartu Kommunist" trükk Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1423

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupala

OLGU TERVITATUD 1. MAI!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 14 (144) Teisipäeval 29. aprillil 1952. a. V aastakäik

Nõukogude noormehed ja neiud! Omandage teadust, tehnikat, kultuuri! Olge tahtekindlad ja julged, valmis ületama igasuguseid raskusi! Suurendage oma tööga nõukogude rahva edusamme kommunismi ehitamisel!

Elagu meie tublid nõukogude noored!

(ÜK(b)P Keskkomitee hüüdlauseist 1. maiks 1952.)

1. mai — töötava rahva võitlusjõudude ülevaatuse päev

1. maid — kõigi maade tööliste vendluse päeva — võtavad nõukogude inimesed vastu uute silmapaistvate võitudega majanduslikus ja kultuurilises ülesehitustöös.

Meie kodumaal on 1. mai rõõmus püha. See on meie jõudude ülevaatuse päev, töö ja võitluse tulemuste kokkuvõtmise ja uute ülesannete püstitamise päev. Meie maa ei ole olnud kunagi varem nii tugev kui praegu. Oma jõudude täie õitsengu tingimustes läheb ta vastu uutele edusammudele kommunismi ehitamisel. Kogemuste varal, mida Nõukogude riik on omandanud oma olemasolu kestel, demonstreerb ta kogu maailmale sotsialistliku süsteemi suuri eeliseid, selle ületamatut kapitalistlikust süsteemist.

1. mai pidupäeval pöörduvad kõigi maade töötajad armastuse ja lootusega Nõukogude Liidu — ülemaailmse rahu võimsa kantsi poole, kõigi rahuarmastavate rahvaste sõpruse ja koostöö eest võitleja poole. Kõigi maade lihtsate inimeste solidaarsuse kasv ja tugevnemine väljenduvad uue sõja ohu vastu väljaastuvate rahupooldajate tõeliselt grandioosses liikumises. 1. mai pidupäeva tähistavad kõigi maade rahvad rahu säilitamise ja kindlustamise eest peetava võitluse edasiarendamise tähe all.

Kõigi maade töötajate laiade hulkade üldist tunnustust ja heakskiitu leiab Nõukogude Liidu stalinlik välispoliitika — rahu ja julgeoleku, rahvaste võrdõiguslikkuse ja sõpruse poliitika. Tänu sellele poliitikale teeb meie kodumaa edukalt rahulikku loovat tööd, viib ellu suuri kommunistliku ülesehitustöö plaane.

Esimeses kolonnis maidemonstratsioonil sammub meie maa kangelaslik töölisklass. Kirjades seltsimees Stalinile võtavad miljonid linna ja maatöötajad endale konkreetseid kohustusi üldrahvalikus sotsialistlikus võistluses 1952. aasta plaanide ennetähtaegse täitmise eest. Koos töölisklassiga tähistab 1. maid uute töösaavutustega ka NSV Liidu kolhoositalurahvas. Põllumajanduse alal töötajatel on kõik tingimused põldude viljakuse tõstmiseks ja ühisloomakasvatuse arendamiseks.

ÜK(b)P Keskkomitee hüüdlausetes seatakse linna- ja maatöötajatele konkreetsed ülesanded: julgemalt juurutada teaduse ja tehnika saavutusi ning eesrindlaste kogemusi kõigis rahvamajanduse harudes, tõsta tööviljakust, parandada toodangu kvaliteeti, alandada omahinda, hoida kokku tooraineid, kütteaineid, materjale ja elektrienergiat.

Uhkustundega teeb 1. mail oma võitudest kokkuvõtet meie maa intelligents. Kirjandus ja kunst on meil saavutanud suuri edusamme. Meie teadlased lahendavad edukalt ajaloolist ülesannet — viia nõukogude teadus esimesele kohale maailmas.

«Teaduseasutuste ja kõrgemate koolide töötajad! Rikastage teadust ja tehnikat uute uurimuste, avastuste ja leiutustega! Arendage julgemalt loovat kriitikat ja enesekriitikat teaduslikus töös! Laiendage ja tugevdage koostööd tootmise töötajatega! Parandage spetsialistide ettevalmistamist rahvamajandusele!» — öeldakse ÜK(b)P Keskkomitee hüüdlausetes. Hüüdlaused seavad meie maa rohkearvulise intelligentsi ette suured ja vastutusrikkad ülesanded. Ka Tartu Riikliku Ülikooli teadlaste, õppejõudude ja üliõpilaste pere pühendab kogu oma jõu ja energia eelseisvate ülesannete lahendamisele.

Nõukogude Liidu suur eeskuju ja abi innustavad Euroopa ja Aasia rahvademokraatlike riikide sadu miljoneid töötajaid nende võitluses uue elu ülesehitamise eest.

Nõukogude Liidu rahvad on tihedalt koondunud Lenini-Stalini partei ümber. Tema juhtimisel nad lähevad kindlalt edasi, võites kõik raskused oma teel. Olles kantud suurest tänutundest kommunistlikule parteile, armastatud juhile ja õpetajale seltsimees Stalinile, ütleb nõukogude rahvas suure vaimustusega: Lenini lipu all, Stalini juhtimisel edasi, kommunismi võidu poole!

Meie eesrindlasi

Väsimatu teaduslikus ja ühiskondlikus töös

Gleb Bichele kuulub matemaatika-loodusteaduskonna keskmise generatsiooni töömeeste hulka. Ta sündis 1909. aastal Narva linnas. Saanud sama linna gümnaasiumis keskhariduse, õppis ta aastast 1927 peale Tartu ülikooli matemaatika-loodusteaduskonnas, mille matemaatika osakonna ta lõpetas 1932. aastal, omandades ühtaegu matemaatika alal keskkooliõpetaja kutse. Olles aineliselt kindlustamata, tuli tal kogu stuudiumi ajal endale ülalpidamist teenida juhusliku tööga, õppevaheaegadel lihttöölisena saevabrikus töötades. Kuuludes vene rahvusse, ei saanud ta kodanlik-natsionalistlikus vaimus juhitavas koolidevõrgus rakenduda õppetööle ja pidi pikki aastaid rahulduma väikse arveametniku kohaga Kreenholmi manufaktuuris. Ebasoodsatest töötingimustest hoolimata ei jätnud ta teaduslikku tööd unarusse: aastal 1936 omandas ta esimese teadusliku astme (kandidaadi kraadi). Kuid eriti raske ajajärk oli alles ees — saksa okupatsiooni ajal ei olnud tal mitte ainult lootusetu saada leiba, vaid tuli varjata ennast korduvate mobilisatsioonide eest küll sõjaväkke, küll tööteenistusse.

Peale Tartu vabastamist fašistlikust okupatsioonist tuli G. Bichele Tartu ja määrati siin kohe ülikooli teoreetilise mehaanika kateedri assistendiks. Esialgu töötas ta peamiselt ülikooli taastamise alal. Ta kuulus sellesse vähearvulisse ülikooli töötajate hulka, kes tegi ausalt tööd ja kelle ennastsalgav töö võimaldas ülikooli uuesti avada juba 3 kuud pärast Tartu vabastamislahingute lõppu. G. Bichele töö leidis tunnustamist temale medali «Vapra töö eest Suures Isamaasõjas aastail 1941—1945» annetamisega.

Aastal 1946 edutati G. Bichele vanem-õpetajaks ja 1949. a. dotsendiks, kellena töötab tänaseni. 7-aastases töös on G. Bichele arenenud TRÜ-s üldist tunnustust leidnud õppejõuks. Ta loengud seisavad kõrgel teaduslikul ja ideoloogilisel tasemel ja on ka metoodilisest ning tehnilisest küljest laitmatud. Selleks, et olla väärikas nõukogude õpetlane, on G. Bichele alati pannud suurt rõhku ideoloogilisele enesetäiendamisele: ta lõpetab sel kevadel marksismi-leninismi õhtuülikooli. G. Bichele on agaralt ja viljakalt töötanud ka ühiskondliku töö rindel.

Käesoleva aasta 1. mai puhul asetati ülikooli autahvlile ka G. Bichele nimi. Teoreetilise mehaanika kateedri pere tunneb suurt rõõmu oma tublile liikmele osutatud järjekordse tunnustuse puhul.

G. Rägo,
teoreetil. mehaanika kateedri juhataja.

Distsiplineeritud töötaja

Kui Ella Uus 1946. a. jaanuaris asus tööle mineraloogia-petrograafia kateedrisse, planeeriti temale kui joonistusoskusega töötajale peamiselt joonistustööd nii õppe- kui ka teadusliku töö osas. Kuid aastast aastasse on laienenud laborant E. Uusi ülesanded kateedris ning kohusetundest ja huvist kateedri töö vastu on ta pidevalt võtnud endale kateedri jooksva töö kõrval ka täiendavaid tööülesandeid.

Nii on valmistanud laborant Uus rea spetsiaalseid mudeleid ja teisi näitlikke õppevahendeid. Oma tööülesannete täpse ja hoolika täitmise tõttu on usaldatud sm. Uus'ile ka laboratoorsete analüüside teostamine teaduslikus uurimistöös.

Kuid ka väljaspool kateedrit hinnatakse Ella Uus'i kui eeskujulikku ja tublit töötajat, olgu see siis TRÜ Pearaamatukogus või õppeosakonnas, kus tal on tulnud aegajalt töötada.

E. Uus on võtnud endale vastutusrikkamaid ülesandeid ka ametiühingu liinis. Ta on töötanud aktiivselt oma ametiühingu rühma piires teaduskonna büroos. Käesoleval aastal täidab ta laekuri ülesandeid ametiühingu peakomitees, kus tema töö on leidnud tunnustust ka vabariikliku ametiühingu organite poolt.

Ella Uus'i kõrge töödistsipliin, suur hool, täpsus tööülesannete täitmises ja nõudlikkus töö kvaliteedi suhtes võivad olla omased vaid inimesele, kellele on tähtsad eelkõige ühiskonna huvid, kes ennast säästmata on pühendunud meie nõukogude rahva ja kodumaa teenimiseks.

H. Teder,
min.-palent. kat. v.-õp.

Eeskujulik oma tööpostil

Tiigi tänava ühiselamus elavad üliõpilased tunnevad hästi koristaja Seppa. Juba vara hommikul askeldab ta tubades, pühib tolmu ja peseb põrandaid. Emalikult hoolitseb ta üliõpilaste eest ja aitab neil korras hoida oma tube.

Koristaja Sepp täidab oma tööülesandeid hästi ja seetõttu peavad tast lugu nii üliõpilased kui ka ta kaastöötajad. Põhjalikult ja pidevalt teostab ta oma tubade piirkonnas koristamist ja loob seega eeldusi paremaks üliõpilaste tööks, sest korralikus ja puhtas toas on iga üliõpilasel meeldiv õppida.

Sm. Sepp ei kiitle oma hea tööga, kuid töö kõneleb ise enda eest. Hiljutitoimunud ühiselamu kriitikakoosolekul tunnistati ta parimaks koristajaks, heaks ja põhjalikuks töötajaks.

R. Kare

Kasvab noor teadlane

Kes küll õigusteaduskonnas ei tunneks sm. Ants Langi? — Võib öelda, teda tunnevad siin kõik. Olles järjekindel õppetöös, ei leia me tema õpinguraamatust hinnet alla «väga hea». Kuid veel märkimisväärsem on tema töö teaduslikul alal. Võttes juba I kursusel aktiivselt osa teaduslike ringide tööst, on tal nüüd juba hulk kogemusi teaduslike tööde kirjutamise alal. Möödunud ÜTÜ V teaduslikuks konverentsiks valmis tal töö «Nõukogude kohus rahu kaitsel», milline teema on senini kirjanduses veel vähe kasutamist leidnud, ning mis paljudes osades tuli rajada iseseisvatele seisukohtadele. Töö kujunes igati kordaläinuks ja saadeti ÜTÜ poolt külalisettekandena Moskva Riikliku Ülikooli teaduslikule konverentsile, kus sai samuti kõrge hinnangu osaliseks. Nüüd esitati sm. A. Langi töö kriminaalõiguse ja protsessi ringi poolt veel auhinnatööna.

Samal ajal on sm. A. Lang laialdaselt seotud ka ühiskondliku tööga. Valituna õigusteaduskonna komsomolibüroo koosseisu ja tegutsedes siin teaduskonna komsorgi asetäitjana, paneb ta erilist rõhku õppedistsipliini küsimustele. Järjekindlalt instrueerib ja abistab ta nii komsomoli- kui ka ametiühingu grupporge nende töös. Märgates mõnd väärnähet, nõuab ta selle otsekohest kõrvaldamist, aidates ise kõigiti kaasa.

Olles eesrindlik üliõpilane igas töölõigus, tegid õigusteadlased õieti, kui esitasid sm. A. Langi ülikooli autahvlile.

L. Kaar

Nõukogude riigilaenudest

NSV Liit on suur ja võimas, monoliitne ja vennalik on tema paljurahvuseline pere, kes Lenini ja Stalini partei juhtimisel saavutab aastast aastasse üha suuremaid edusamme nii majanduslikus kui ka kultuurilises ülesehitustöös. Suure entusiasmiga teostab nõukogude rahvas kommunismi ehitamise grandioosset programmi, pühendades kogu oma loova energia ja initsiatiivi kommunismi materiaalse ja tehnilise baasi loomisele.

Nõukogude inimesed on uhked oma sotsialistlikule kodumaale, kes sammub kogu progressiivse maailma avangardis, võideldes süstemaatiliselt ja järjekindlalt progressi, rahu ja inimkonna õnne eest. Nõukogude inimesed, sotsialistliku kodumaa tulised patrioodid, rakendavad kogu oma jõu ja kõik ressursid meie kodumaa võimsuse tugevuse pidevaks tõusuks.

Nõukogude inimesed võtavad aktiivselt osa kõigi partei ja valitsuse poolt püstitatud ülesannete täitmisest mitte ainult oma eesrindliku tööga, vaid ka oma isiklike säästude andmisega riigi käsutusse, paigutades need hoiukassadesse või tellides riigilaenu.

Nõukogude inimeste heaolu paraneb pidevalt ja sellest tingituna suurenevad ka nende säästud. See nähtub sellest, et meie maal on riigilaenude tellimisel määratu suur populaarsus, mis kasvab aastast aastasse.

«Riigilaenudel on tähtis koht Nõukogude riigi majanduslikus ja poliitilises elus. Nad etendasid suurt osa rahaliste ressursside kogumisel meie maa sotsialistliku industrialiseerimise ja põllumajanduse kollektiviseerimise käigus, aitasid parteil ja valitsusel muuta meie maa mahajäänud agraarmaast võimsaks tööstus- ja kolhoosiriigiks». (A. G. Zverev.)

Nõukogude riigi kõigil arenguetappidel on riigilaenud etendanud suurt majanduslikku tähtsust ja on olnud riigieelarves tähtsaks tuluallikaks.

Esimese stalinliku viisaastaku kestel laekus riigieelarvesse elanikkonna poolt riigilaenude tellimise teel 5,9 miljardit rubla, s. o. 11,5 protsenti kõigist kapitaalmahutustest meie maa rahvamajanduses. Teisel viisaastakul moodustasid laekumised riigilaenudest 19 miljardit rubla ehk 16 protsenti kõigist kapitaalmahutustest. Need rahva säästud olid oluliseks teguriks, mis kiirendasid sotsialismi võitu meie maal ja võimaldasid kiiresti üles ehitada eesrindliku sotsialistliku suurtööstuse ja läbi viia põllumajanduse kollektiviseerimise.

Kolmanda viisaastaku kolme ja poole aasta jooksul laekus riigilaenudest 24,9 miljardit rubla ehk 19 protsenti kõigi kapitaalmahutuste summadest selle aja jooksul. See oli nõukogude rahva patriotismi väljendus, mis etendas suurt osa riigikaitsekulude finantseerimisel ja võimaldas meie kodumaa ettevalmistamist aktiivseks kaitseks fašistlike röövvallutajate vastu.

Suure Isamaasõja aastail laekus riigilaenudest 76,1 miljardit rubla, s. o. 1,5 korda rohkem kui kõigil sõjaeelseil aastail kokku. Need summad muutusid tankideks, lennukiteks, kahuriteks — ja aitasid kindlustada NSV Liidule võidu vihatud vaenlase üle.

1946. aastal algas meie maal sõjajärgse rahvamajanduse taastamise ja arendamise viie aasta plaani täitmine. Nii laekus kuni 1950. aastani riigieelarvesse elanikkonna poolt riigilaenude tellimise teel rohkem kui 100 miljardit rubla. See oli nõukogude inimeste märkimisväärne panus NSV Liidu sõjajärgsete majanduslike ülesannete edukal lahendamisel.

Riigilaenudesse paigutatud summad muutusid nüüd uuteks tehasteks, tööpinkideks, traktoriteks, kombainideks ja uuteks ühiskondlikeks hooneteks, koolimajadeks, puhkekodudeks-sanatooriumideks.

1951. aastal oli NSV Liidu rahvamajanduse arendamise riigilaen, ette nähtud 20 miljardi rubla suuruses. See realiseeriti ületamisega 4,8 miljardi rubla võrra.

NSV Liidu riigilaenude tellimisel ühtuvad Nõukogude riigi ja meie töötava rahva huvid. Nii aitavad riigilaenud ühelt poolt arendada meie riigi ülesehitustööd, kindlustada NSV Liidu võimsust ja kaitsevõimet, purustada sõjaõhutajate kuritegelikke plaane uue maailmasõja ettevalmistamisel. Teiselt poolt aga on riigilaenud nõukogude inimesele kõige paremaks isiklike säästude paigutamise vormiks, mis annab meie töölistele, kolhoositalurahvale ja intelligentsile suuri sissetulekuid võitude ja protsentide näol.

Laenude kustutamine ja neilt saadavate võitude tasumine on tagatud meie sotsialistliku majanduse pidevalt kasvavate akumulatsioonidega. Nii maksti elanikkonnale võitude näol välja 1948. aastal 1,4 miljardit rubla, 1949. aastal 2,5 miljardit rubla, 1950. aastal 3,5 miljardit rubla ja 1951. aastal üle 4 miljardi rubla. Üldse maksab riik 20 aasta jooksul laenutellijaile võitude näol tagasi 1,5 korda suurema summa, kui ta saab laenu realiseerimisest.

Nõukogude riik suhtub ausalt oma kohustustesse laenu tellijate vastu. See on üheks tingimuseks, miks riigilaenud aastast aastasse muutuvad üha populaarsemaks meie töötava rahva hulgas. Riigilaenude tellimine on võimsaks nõukogude patriotismi demonstratsiooniks, mis näitab töötajate koondumist partei ja valitsuse ümber, armastatud juhi ja õpetaja — seltsimees Stalini ümber.

Nõukogude inimesed võtavad aktiivselt osa oma maa rõõmukülläsest, loovast elust. Sellepärast sammubki NSV Liit tänapäeval kogu progressiivse maailma eesotsas ja näitab sadadele miljonitele töötavatele inimestele teed tulevikule, teed sotsialismile ja kommunismile.

G. Puis

Arve ja fakte TRÜ 1951. a. teaduslikust tööst

Ülikooli 1951. a. teaduslikkude tööde aruanne on Õpetatud Nõukogus kinnitatud ja esitatud Kõrgema Hariduse Ministeeriumile.

Üldpildina torkab silma 1951. a. teaduslikkude tööde suhteliselt väike arv, nimelt 162. 1950. a. oli see arv 230, 1952. a. aga 267. Möödunud aasta tagasihoidlik arv oleneb esiteks Eesti Põllumajanduse Akadeemia eraldumisest. Teiseks polnud plaanis töid kehakultuuriteaduskonnal ega ühiskonnateaduste kateedreil (1952. a. plaanis on esimesel 14 tööd, teistel 20 tööd).

162-st tööst oli 1951. a. üleminevaid 96 ehk 59%, mis üldiselt on liiga suur %. Õppejõud pidid lõpetama aruandeaastal 66 tööd, nendest aga lõpetati kateedrite aruannete järgi 28, niisiis 42%, missugune protsent jätab soovida. Kindlasti tuleb õppejõududel ja juhtkonnal valvel olla, et 1952. a. kohta vastav näitaja oleks märgatavalt kõrgem.

Teadusliku töö puhul on nõutav, et aastaaruande korras esitatakse ka töö käsikiri, lõpetatud tööde puhul trükivalmina vormistatud, üleminevate puhul aga teostatud osa refereeriv kokkuvõte. See põhiline nõue ei ole leidnud veel üldist täitmist. Lõpetatud töödest esitati viimistletud käsikirjana 24 (P. Ariste, L. Kuzina, H. Randalu, A. Vaga, A. Valdes, K. Toomari jt.), üleminevate tööde puhul kokkuvõtteid aga mõned üksikud (H. Kadari, O. Püssa, A. Seppo, A. Linkberg, G. Kingsepp, A. Raatma, S. Sibul, J. Tammeorg).

1951. a. on eriti iseloomulik üleplaaniliste tööde suur hulk. Kui plaanilisi käsikirju esitati ainult 24, siis üleplaanilisi tervenisti 82. Üleplaanilistest töödest on trükis ilmunud 13 eriteost (nagu prof. E. Martinsoni «Tartu (end. Jurjevi) ülikooli ajaloolised sidemed vene teadusega», dots. A. Kase ja G. Laugaste eesti keele grammatikad, A. Loopmani vene keele grammatika jne.). 22 artiklit saadeti tsentraalseisse ajakirjadesse Moskvas ja Leningradis. Nendest on ilmunud juba prof. P. Ariste, prof. A. Vaga, prof. E. Martinsoni, prof. A. Valdese, prof. E. Karu, O. Mihhailovi ja Ü. Lepiku artiklid. Üldiselt on tsentraalseisse ajakirjadesse kaastöö suunamine rõõmustavalt elavnenud (1950. a. saadeti ju ainult 3 käsikirja). ENSV perioodikas ja teoste järelsõnadena on avaldatud 20 teaduslikku kirjutust (kusjuures mõned on eriti ulatuslikud, nagu dots. J. Käosaare järelsõna «Prohvet Maltsvetile»).

Tähelepandava osa üleplaanilisest teaduslikust tööst moodustab kaastöö TRÜ juubelikoguteostele. Põhiliselt valmistati ju ette õppejõudude poolt kaks koguteost — «TRÜ teaduslikkude tööde juubelikoguteos» (40 trp.) ja «TRÜ teadusliku tegevuse ajaloo koguteos» (40 trp.). Üliõpilaste teaduslikud tööd on koondatud kolmandasse juubelikoguteosesse, mille suurus on 20 trp.

Üleplaaniliste tööde suur hulk vabandab mõnevõrra plaaniliste tööde valmimise tagasihoidlikkust, kuid ühtlasi on see väga kujukaks meeldetuletuseks: vähemalt üht osa neist töist oleks pidanud plaanis ette nägema. Siis oleks ka plaani täitmine võtnud rõõmsama ilme. Hästi on planeerinud oma töö vanõpetaja Ü. Lepik, kes oma plaanis olevast tööst avaldas osadena tsentraalses ajakirjas 3 artiklit, tehes oma huvitavad töötulemused kiiresti üldsusele teatavaks.

Dissertatsioone oli möödunud aastal teaduslikkude tööde plaanis 47, neist doktoridissertatsioone 11 ja kandidaadidissertatsioone 36. Doktoritööd olid kõik üleminevad, nende täitmine keskmiselt 75%. Üleminevaid kandidaaditöid oli 27, kusjuures täitmine keskmiselt 81%, 1951. a. pidi lõpetatama aga 9 kandidaaditööd. Nendest kahjuks ei esitatud ühtegi, kuigi mõned jõudsid tööga lõpukorrale. Seevastu väljaspool teaduslikkude tööde plaani kaitsesid kandidaadiväitekirja 4 õppejõudu (L. Roots, L. Keres, S. Laanes, E. Tallmeister). Aspirantidest kaitses väitekirja E. Koemets.

Ülikooli õppejõududest kaitsesid doktori väitekirja P. Vihalem ja A. Pint (väljaspool teaduslike tööde plaani).

Teaduste populariseerimise huvides on avaldatud 132 populaarteaduslikke kirjutust, on esitatud 124 ettekannet, peetud 409 loengut ja antud 1412 konsultatsiooni.

Loov koostöö teaduse ja tootmise vahel hakkas aasta lõpul võtma rohkem organiseeritud kuju, kusjuures arendati välja ja vormistati lepingu kujul mitmed vahekorrad. Ulatuslikuma üksikülesandena võtsid farmakoloogia, hügieeni, dermatoloogia, teaduskonna sisehaiguste ning analüütilise keemia kateedrite töötajad lahendada trükivärvi toksilisuse küsimuse uurimise, mis viidi lõpule jaanuaris 1952 ja esitati ENSV Kohaliku ja Põlevkivi-Keemiatööstuse Ministeeriumi vastavale instituudile. Füüsikateaduskonna, kirurgia, stomatoloogia ja oftalmoloogia kateedrite töötajate novaatorlikke konstruktsioone ja leiutusi on rakendatud tootmises edukalt.

Ka koostöö alal NSVL teiste teaduslike asutistega on saavutatud mõndagi. Nii näit. farmakognoosia kateeder prof. A. Tominga juhtimisel on pidevas ja ulatuslikus koostöös Üleliidulise Ravimtaimede Teadusliku Uurimise Instituudiga. Prof. P. Ariste juhendab NSVL Teaduste Akadeemia Karjala-Soome filiaali ja Läti Riikliku Ülikooli aspirante; ta on pidanud Läti Riiklikus Ülikoolis ka loengute sarja (20 loengut). Ka dots. V. Alttoal on juhendada NSVL TA Karjala-Soome Filiaali 2 aspiranti.

Teaduslikke komandeeringuid on antud 154, kusjuures 24 korral on ülikooli õppejõud osa võtnud teaduslikest konverentsidest ja nõupidamistest.

D. Palgi

ÜTÜ ringidest

Töö ajalooringis...

ÜTÜ ajalooring, üks suuremaid ÜTÜ ringe, võib käesoleval semestril tagasi vaadata oma viieaastasele tegevusperioodile.

Ajalooring on oma tegevuse jooksul tunduvalt kaasa aidanud õppetööle nii noorte ajaloolaste kaadri teadusliku töö kogemuste süvendamise kui ka nende kommunistliku kasvatustöö osas. Ringi endistest aktiivsetest liikmetest on näiteks Jansen ja Elango praegu TA Ajalooinstituudi teaduslikud töötajad, Siilivask, Kahk jt. aga aspirandid.

Ajalooring on pidanud tihedat kontakti töökogemuste vahetamiseks ja sõprussidemete tugevdamiseks rea vennasvabariikide ülikoolidega. Nii on meie ÜTÜ teaduslikest konverentsidest osa võtnud Moskva, Leningradi, Minski ja Riia noori ajaloolasi. Viimasel ÜTÜ konverentsil esines 4 külalisreferenti. Omalt poolt on ajalooringi liikmeid esinenud ettekannetega Leningradis, Petrozavodskis ja käesoleva aprilli algul esinesid Valge-Vene Riikliku Ülikooli üliõpilaste teaduslikul konverentsil sm-d Meri ja Ligi. Viimane sidus oma külalisettekanded TRÜ 150. a. juubeliga, andes ülevaate meie üliõpilaste revolutsioonilise liikumise ajaloost.

Seoses TRÜ juubeliga on ajalooringil täita vastutusrikas ülesanne Tartu ülikooli ajaloo uurimise alal. Rida ringi liikmeid uurib ülikooli asutamislugu, vene revolutsioonilise demokraatia mõju Tartu ülikoolile, ülikooli raamatukogu arengut, üliõpilaste revolutsioonilist liikumist, ülikooli mandumist kodanliku diktatuuri perioodil, TRÜ tõusuteed nõukogude võimu tingimusis jne. Üldse tuleb ajalooringilt juubelikonverentsil ettekandmisele 12 referaati Tartu ülikooli ajaloost, neist 2 kollektiivteemat. Mõned juubelikonverentsi tööd on juba valminud (näit. üliõpilase Liimi iseseisval uurimistööl põhinev ettekanne «Üliõpilaste revolutsioonilise liikumise ajaloost 1908—1916. a.»)

Tähtsat osa ajalooringi liikmete tegevuses moodustab populaar-teaduslike loengute pidamine kodulinna töötajatele ja õppivale noorsoole rahvusvahelisest olukorrast, meie kodumaa sangarlikust minevikust jne. Nii on käesoleval aastal ringi liikmete poolt peetud 135 loengut. Tihe side on ringil kujunenud Tartu I Keskkooliga, kus üliõpilased on esinenud ühiskonnateaduste ringis ja kultuurhommikutel. Koostöös ÜTÜ riigi ja õiguse ajaloo ringiga viidi läbi keskkooliõpilastele teoreetiline konverents teemal «Rahvademokraatia maad».

Ajalooring korraldas ka ENSV ajaloo õpiku maketi arutelu, kus üliõpilased esitasid rea hinnatavaid ettepanekuid maketi koostajatele.

Väärtuslikuks abiliseks ringi töö populariseerimisel on osutunud laualeht. Seni on ilmunud 3 mahukat (keskmiselt 80 lk.) ajalooringi laualehe numbrit, mis käsitlevad peamiselt eesti ajaloo küsimusi.

Need mõningad saavutused asetavad ringile austava kohustuse — veel enam parandada teaduslikku ja organisatoorset tööd, et tõusta TRÜ juubelisemestril ÜTÜ eesrindlikumate ringide hulka.

L. Kivisaar,
ÜTÜ ajalooringi esimees

... ja filosoofiaringis

Kõrvuti teistega tegutseb meie ülikoolis ka dialektilise ja ajaloolise materialismi õppering. Möödunud semestril arutati ringi töökoosolekutel sm. Sapožnikovi juhendamisel peamiselt õppetööga seoses olevaid küsimusi. Nüüd on päevakorras ringi liikmete referaadid.

Tööde temaatika on aktuaalne, näit. «J. V. Stalin üleminekust sotsialismilt kommunismile», «Ameerika imperialism — rahva vaba arengu vaenlane», «Marksism-leninism sõdadest» jne. Üliõpilaste ettekanded eeldavad materjalide head kasutamisoskust, dialektilise ja ajaloolise materialismi printsiipide põhjalikku tundmist ja huvi filosoofiliste probleemide vastu.

25. skp. toimus ringi töö raames rahvus- ja koloniaalküsimusele pühendatud konverents. Põhiettekannetega esinesid ajaloo-keeletead. IV kurs. üliõpilased A. Perlits, R. Patšurina ja A. Pikamäe. Referendid rõhutasid rahvusküsimuse lahendamise ajaloolist tähtsust Nõukogude Liidus võitluses ülemaailmse kapitalismi vastu. Huvitavad olid ka ettekannetele järgnenud sõnavõtud.

Ringi esimees, ajaloo-keeletead. IV kurs. üliõpilane I. Koger, on näidanud head tahet ja indu töö organiseerimisel. Sellest hoolimata on ringi tegevusest seni osa võtnud ainult rühm ajaloo-keeleteaduskonna IV kurs. üliõpilasi. Ometi loetakse dialektilise ja ajaloolise materialismi kursust ka teistes teaduskondades. Ringist peaksid huvituma kõik üliõpilased. Töö selles pole mitte ainult huvitav, vaid ka eelduseks filosoofiaalaste teadmiste paremaks omandamiseks.

H. Vals,
ajaloo-keeletead. IV kurs. üliõpilane

Õnnestunud kontsertmatk

Nõukogude muusikakultuuri viljelemises on Tartu üliõpilasmeeskoor saavutanud tulemusi. Kogu senise tegevuse vältel on koor omandanud küllaltki täiusliku repertuaari nõukogude heliloojate loomingust, vene ja lääne klassikast ning rahvalauludest. Tuleb avaldada siirast tänu koorijuhile sm. R. Ritsingule, kelle töö tulemusena on meestelaul Tartu üliõpilaste hulgas saavutanud kõrge taseme. Meeskoor on muutunud distsiplineeritud ja poliitiliselt teadlikuks kollektiiviks. Seda tõendavad kooris sageli läbiviidavad koosolekud, kus pannakse suurt rõhku kriitikale ja enesekriitikale.

Heaks näiteks Tartu üliõpilasmeeskoori senise töö saavutuste kohta on koori kontsertmatk Tallinna 12. ja 13 skp. Kontserdid olid pühendatud Tartu Riikliku Ülikooli 150-ndale aastapäevale.

Esimesel kontserdil, s. o. 12. aprillil, võis koori esinemises märgata veidi reisiväsimust. Ent juba teisel poolajal saavutasime oma tavalise esinemiskindluse. Meeskoor pidi andma terve rea lisapalu. Võitsime pealinna paljude muusikasõprade poolehoiu. Seda tõendasid ka mitmete Tallinna muusikakollektiivide tervitused lillede näol.

Teist kontserti võib pidada veelgi õnnestunumaks. Eriti meeldisid kuulajatele S. Tulikovi «Sõjatuld ei juba läita», N. Levi «Karjala-Soome laul Stalinist», vene rahvalaul «Эй, ухнем!» ja G. Ernesaksa «Näärisokk». Publiku ja koori soovil juhatas viimast laulu kordamisel autor.

Soojalt võeti vastu ka solisti Hans Trassi ja klaverisaatja Helju Kolki esinemine.

Meeskoori puudeks on edaspidigi anda häid kontserte nii muusikalisest küljest kui ka koori distsipliinilt.

L. Raid,
TÜM juhatuse liige

Toimetaja
J. Feldbach

MB 09926 Trükikoja „Tartu Kommunist" trükk Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1636

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 15 (145) Reedel 9. mail 1952. a. V aastakäik

Великая победа советского народа

9 мая советский народ и все прогрессивное человечество отмечает как великий праздник день победы над фашистской Германией.

Развязанная фашистской Германией при прямом содействии англо-американских империалистов война в Европе очень скоро превратилась во вторую мировую войну. В результате вероломного нападения фашистской Германии 22 июня 1941 года оказался втянутым в войну и Советский Союз.

С первых дней Отечественной войны вождь большевистской партии товарищ Сталин вооружил народы Советского Союза программой освободительной борьбы против фашистской Германии. В речи 3 июля 1941 года товарищ Сталин дал глубокий анализ происходящих событий и определил задачи армии и народа в защите Социалистического Отечества.

В результате гигантской организаторской работы большевистской партии, советского правительства, лично товарища Сталина была успешно и в кратчайший срок проведена перестройка народного хозяйства СССР на военный лад. В ходе войны социалистическая промышленность Советского Саюза полностью ликвидировала преимущество немцев в количестве боевой техники, в том числе танков и авиации. Что касается качества советского оружия, то оно в течение всей Отечественной войны было лучше, совершеннее немецкого оружия.

Самоотверженный труд рабочих, колхозников и советской интеллигенции дал возможность не только полностью обеспечить армию и флот боевыми машинами, вооружением, боеприпасами, обмундированием и продовольствием, но и накапливать резервы. В заключительном сражении под Берлином со стороны Советской Армии участвовало 41000 стволов артиллерии и минометов, 8400 самолетов, более 6300 современных танков.

Экономика СССР одержала победу над экономикой капиталистической Германии, располагавшей производственными и сырьевыми ресурсами почти всей Европы. Наша победа показала, какими всемирно-историческими преимуществами обладает социалистическая система народного хозяйства.

Десять Сталинских ударов в 1944 г. привели не только к полному изгнанию врага с территории СССР, но и положили начало освобождению народов Европы из-под ига фашизма. В 1944 г. стало ясно, что СССР может без помощи союзников в ближайшее время окончательно разгромить Германию и освободить от немцев Францию.

Только после этого англо-американцы решили открыть второй фронт в Европе.

В 1945 г. Советская Армия, мощь которой возрастала вместе с быстрым развитием нашей промышленности, своими сокрушительными ударами в Восточной Пруссии, Польше, Венгрии, Чехословакии, Австрии и в центре самой Германии добила немецко-фашистские войска и завершила войну окружением её последних сил в районе Берлина, в самом Берлине и восточнее Праги. 2 мая 1945 года германские войска капитулировали, 8 мая был подписан договор безоговорочной капитуляции.

Победа Советского Союза является всемирно-исторической победой, ибо она одержана в войне, какой еще не знала история человечества и при условии, когда Советской Армии пришлось в течении 3 лет сражаться с немецко-фашистской армией, усиленной сателлитами, один на один.

Подводя итоги Великой Отечественной войны в своей исторической речи перед избирателями 9 февраля 1946 года, товарищ Сталин указал, что наша победа показала великую жизненную силу советского общественного и государственного строя. Война показала, что Советская Армия оказалась на высоте своих великих задач и что она является первоклассной армией нашего времени, имеющей вполне современное вооружение, опытный командный состав и высокие морально политические качества. Война показала мудрость и дальновидность политики большевистской партии.

Советская страна, несмотря на тяжелые потери, вышла из войны могущественной державой. Любой другой стране, чтобы оправиться после столь огромных потерь и разрушений, потребовались бы целые десятилетия.

Под руководством партии Ленина-Сталина и своего любимого вождя Иосифа Виссарионовича Сталина советский народ из года в год добивается все новых успехов в развитии всех отраслей народного хозяйства, науки и культуры. Советской народ по великому плану, начерченному рукой своего вождя, строит грандиозные сооружения на Волге, Дону, Днепре и Аму-Дарье, каких еще не знала история человечества.

Героический пример нашей родины вдохновляет трудящихся всех стран на борьбу за мир, за демократию и социализм. С любовью и надеждой обращают свои взоры к нашей стране трудящиеся капиталистических и колониальных стран, томящиеся под гнётом кровавого империализма. Мужественные защитники Кореи и патриоты Вьетнама, все народы, борющиеся за свою свободу и независимость, видят в великом Советском Союзе твердыню дружбы народов, несокрушимый оплот мира во всем мире.

Путеводной звездой для миролюбивых народов всего земного шара служат мудрые слова товарища Сталина: «Мир будет сохранен и упрочен если народы возьмут дело сохранения мира в свои руки и будут отстаивать его до конца.»

Силы мира неисчислимы! Мир победит войну, ибо во главе лагеря мира стоит могучий Советский Союз, знаменосец мира великий вождь товарищ Сталин. Под знаменем Ленина, под водительством Сталина советский народ уверенно идет вперед к победе коммунизма.

POLIITINFORMATSIOONIDE TEMAATIKA 1952. a. MAIKUUKS.

1. **Tartu ülikooli ajaloost — 6. mail, lektor — prof. Martinson.**
2. **Stalini preemia laureaadid — 13. mail, lektor — sm. Taev.**
3. **Rahvusvaheline ülevaade — 20. mail — lektor EK(b)P Keskkomiteest.**

TRÜ Parteibüroo.

ТЕМАТИКА ПОЛИТИНФОРМАЦИЙ НА МАЙ МЕСЯЦ 1952 г.

1. **Об истории Тартуского университета — 6 мая. Лектор — проф. Мартинсон.**
2. **Лауреаты сталинских премий — 13 мая. Лектор — тов. Таэв.**
3. **Международное обозрение — 20 мая.**

Лектор из ЦК КП(б) Эстонии.

Партбюро ТГУ.

Kodumaa õitsengu heaks

Meie rahvas tervitab igal aastal NSVL valitsuse otsust uue riigilaenu väljakuulutamise kohta, sest riigilaenud aitavad kaasa meie grandioossete kommunismi suurehituste püstitamisel. Teiselt poolt elanikud saavad võitude näol aastas miljoneid rublasid sissetulekuid. Sellepärast tellisid miljonid meie maa töötajad kohe käesoleva riigilaenu väljakuulutamise päeval riigilaenu kaugelt üle kuupalga.

Esimeste laenutellijate hulgas olid ka matemaatika osakonna IV kursuse üliõpilased, nimelt kommunistlikud noored H. Mihkelsoo, A. Vill, I. Kull jt. Kõige rohkem üle kuu stipendiumimäära tellisid üliõpilased H. Mihkelsoo, A. Vill, K. Kallaste ja E. Kõrtsini.

Sellega demonstreeris kogu meie kursus oma rahutahet ja valmisolekut võitluseks kommunismi ülesehitamise eest meie maal.

E. Kõrtsini,
mat.-loodust. üliõpilane.

Seinalehtede ülevaatuselt

Et tähistada rahvusvahelist ajakirjanduse päeva, korraldasid TRÜ a/ü ja ELKNÜ Komiteede ajakirjandussektorid ülikoolis ilmuvate seinalehtede näituse. Žürii otsustas auhinnata kolme paremat seinalehte.

Paremaks leheks nii sisult kui ka väliselt kujunduselt osutus geoloogiaringi häälekandja «Vasar». Teisele kohale jäi ajaloo-keeleteaduskonna seinaleht «Sõna ja teoga». Kolmandat kohta jagasid «Progressiivne Farmaatsia» ja Tiigi tänava ühiselamu seinaleht «Loov Mõte».

Üldiselt jätab seinalehtede sisuline ja väline külg veel palju soovida. Lohakalt on vormistatud seinalehed «Советский филолог», ajaloo-keeleteaduskonna välkleht jne.

Sisulise ühekülgsuse all kannatab «Progressiivne Farmaatsia», kus kriitika on üldsõnaline ja ei täida sellega oma otstarvet kõige paremini. Erandiks on õppejõu P. Puusepa artikkel, mis, esile tõstes paremaid üliõpilasi ja kritiseerides mahajääjaid, on teistest tunduvalt konkreetsem. Ka karikatuure on seinalehtedes vähe ja enamikus on nad nõrgad. Piltidele ja karikatuuridele tuleb edaspidi rohkem tähelepanu pöörata.

Ei saa rahule jääda ka seinalehtede hilinenud esitamisega ülevaatusele. Nii tõid õigusteaduskond ja kehakultuuriteaduskond oma seinalehed kaks päeva teistest hiljem kohale, vene keele kateeder ei suvatsenud aga oma seinalehte üldse tuua.

Seinalehtede ülevaatus näitas, et meil ülikoolis ilmuvate seinalehtede tase järjest paraneb. Esineb aga rida puudujääke, mille likvideerimiseks tuleb ajakirjanduse sektoreil kokku kutsuda seinalehtede toimetajate nõupidamine, kus, arvestades ülvaatuse tulemusi, antakse konkreetseid juhtnööre toimetustele nende tööks.

A. Käärik

Ликвидировать пробелы

30 апреля с. г. на III курсе юридического факультета в гр. «а» состоялся экзамен по русскому языку. Из 15 студентов не явился на экзамен один — студент Каськ. Здесь будет уместно сказать, что студент Каськ часто пропускал занятия по русскому языку и не сдал домашнего чтения.

В целом группа показала хорошие знания (отличных оценок — 3, хороших — 10, удовлетворительных — 1), но некоторые студенты могли бы проявить больше старания (Ванаасеме, Роотс и Митт).

Отличные знания показали студенты Х. Сийгур, Л. Каарамаа, Л. Рийзенберг. Они пришли на экзамен с твердыми знаниями и отвечали свободно и уверенно.

Слабым местом попрежнему остается письмо и разговорная речь. Всем студентам следует обратить особое внимание на связи слов в предложении — согласование и управление. Нужно серьёзно подумать о ликвидации этого отсталого участка.

К. Сахарова,
ст. препод. кафедры русского зяыка

Komsomoliorganisatsiooni tööst ülikoolis

«Meie hindame kommunistlikke noori mitte ainult sellepärast, et nad on vanade bolševike «järeltulijad», nagu pioneerid räägivad, vaid ka sellepärast, et need «järeltulijad» võtavad aktiivselt osa ehitustööst, et nad on riigi aktiivsed loovad jõud», kirjutas M. I. Kalinin. See loomulikult kohustab meid, kommunistlikke noori paljukski.

Milline osa on kommunistlikul noorsooühingul täita kõrgemas õppeasutuses? Vastus saab olla ainult üks: aidata õppejõududel ja parteiorganisatsioonidel kasvatada igakülgsete teadmistega ja nõukoguliku ellusuhtumisega noori spetsialiste, tulevasi kommunismiehitajaid. Tartu Riikliku Ülikooli kommunistlike noorte organisatsioon koosneb praegu üle 700 liikmelisest kollektiivist, hõlmates üle 1/3 meie eesrindlikest üliõpilastest. Aastast aastasse on tõusnud kommunistlike noorte osa õppe- ja teaduslikus töös, mille otseseks näitajaks on kas või seegi fakt, et üle 100 eesrindliku üliõpilase on astunud käesoleval aastal kommunistlike noorte ridadesse. Kommunistlikku noorsooühingusse kuuluvad sellised tublid noored, nagu õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane Ants Lang, kelle teaduslik töö Moskvas toimunud üliõpilaste teaduslikul konverentsil sai suure tunnustuse osaliseks, õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlased Mall Ruubel, Bernhard Hiire, Allan Liim ja teised. Need on ainult üksikud näited. Kommunistlike noorte juhtivat osa kajastab selgemini see fakt, et möödunud eksamisessioonist kokkuvõtteid tehes selgus — kommunistlike noorte õppetase ületab üliõpilaste keskmise hinde. Pidevalt on komsomoliorganisatsiooni töö tulipunktis eduka õppetöö küsimus. Märkimisväärseid saavutusi on siin matemaatika-loodusteaduskonna algorganisatsioonil (büroo sekretär sm. M. Ruubel), kus tubli töö tulemusena on märgatavalt tõusnud distsipliin ja õppeedukus. Tihe side kateedritega on aidanud ajaloo-keeleteaduskonna IV kursuse algorganisatsioonil saavutada edu üliõpilaste loova töössesuhtumise juurutamisel. Dialektilise ja ajaloolise materialismi kateedri abiga viidi läbi huvitav teoreetiline konverents rahvusküsimuse alal. Tänu komsomoliorganisatsiooni initsiatiivile võis õigusteaduskond teenitult uhke olla 7 auhinnatud tööle üliõpilaste auhinnatööde võistlusel. Üliõpilaskond on usaldanud kommunistlikele noortele ÜTÜ, üliõpilasklubi ja spordiklubi juhtimise. Aktiivselt töötavad meie kommunistlikud noored ka väljaspool ülikooli. Kehakultuuriteaduskonnale kuulub hinnatav initsiatiiv linna kehakultuurikollektiivide šefluse alla võtmises. Suurt huvi pakuvad Tartu keskkooliõpilastele matemaatika-loodusteaduskonna komsomolibüroo juhtimisel korraldatud katsed keemias, füüsikas jne. Kõigis meie vabariigi keskkoolides ollakse tuttavad ülesannete lahendamise võistluse tekstidega, mille ellukutsujaiks olid matemaatika-loodusteaduskonna kommunistlikud noored.

Praegu elab meie komsomoliorganisatsioon saabuva ja mõnes teaduskonnas juba saabunud eksamisessiooni tähe all. Meie loosungiks on sooritada kõik eksamid ainult headele ja väga headele hinnetele, et väärikate saavutustega vastu minna oma ülikooli kuulsusrikkale 150. a. juubelile.

V. Väljas,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

Õppimisvõimalustest mittestatsionaarselt

Ülikooli ajaloo-keele-, matemaatika-loodus- ja õigusteaduskonnas on võimaldatud õppimine ka mittestatsionaarselt, s. o. põhitöö kõrval. Käesoleval aastal toimub mittestatsionaarsete üliõpilaste vastuvõtt eesti keele ja kirjanduse, vene keele ja kirjanduse (vene õppekeelega), ajaloo, matemaatika ja õigusteaduskonna erialadele. Mittestatsionaarselt (kaugõppe teel) võivad õppima hakata mitte üksnes need, kes on juba pikemat aega kusagil töötanud, vaid ka äsja keskkooli lõpetanud noored, kes alles kavatsevad edaspidi ühel või teisel alal tööle rakenduda. Mittestatsionaarselt õppima astujate suhtes on maksvad samad põhinõuded, mis kehtivad statsionaarsesse osakonda astujatele, s. t. nad peavad koos avaldusega esitama vajalikud dokumendid, õiendama koos statsionaarsesse osakonda astujatega sisseastumiseksamid jne. Erinevusena tuleks nimetada vast ainult seda, et mittestatsionaarsesse osakonda astumisel ei arvestata sisseastuja vanust.

Õppimise kord kaugõppe teel erineb oluliselt statsionaarsest. Kuna mittestatsionaarsed üliõpilased viibivad rõhuva osa õppeaastast ülikoolist eemal, enamasti väljaspool Tartut oma põhitöö juures, siis omab esmajärgulist tähtsust iseseisev töö kirjandusega ning kontrolltööde kirjutamine ettenähtud teemadel. Nimetatud kontrollkirjatööd saadetakse kaugõppija poolt ülikooli retsenseerimiseks. Kõik mittestatsionaarsed üliõpilased varustatakse õppe-metoodiliste juhenditega, samuti programmidega. Osaliselt saab kaugõppeosakond varustada õppijaid ka õpikutega.

2—3 korda semestris korraldatakse mittestatsionaarsetele üliõpilastele konsultatsioone Tartus (kõigis aineis), peale selle organiseeritakse regulaarselt individuaalkonsultatsioone Tartus ja Tallinna konsultatsioonipunktis. Kaks korda aastas (jaanuaris 10 päeva ja juunis-juulis 20 päeva) toimuvad Tartus kaugõppijaile õppe-eksamisessioonid, milledest osavõtt on rangelt kohustuslik. Töökohast saavad mittestatsionaarsed üliõpilased vastavalt määrustele ettenähtud ajal õppepuhkust.

Mittestatsionaarne õppimine põhitöö kõrval on märksa raskem statsionaarsest, kuna ta nõuab suurt tahtejõudu ja enesedistsipliini. Kuid nagu näitavad kogemused, tulevad eesrindlikud nõukogude noored selle ülesandega edukalt toime.

E. Ertis,
TRÜ kaugõppeprorektor

Keskkoolide lõpetajad! Jätkake oma õpinguid Tartu Riiklikus Ülikoolis! Siin valmistute tublideks eriteadlasteks, keda vajab kommunismi ehitav kodumaa!

Õppimisvõimalustest Tartu Riikliku Ülikooli ajaloo-keeleteaduskonnas

Tänapäeva Tartu Riiklik Ülikool mitte ainult jätkab mineviku kuulsaid traditsioone, vaid on seadnud endale ülesandeks neid ületada, milleks on antud igakülgsed võimalused Nõukogude valitsuse ja bolševike partei poolt. Teaduste viljelemine ei ole ainult õpetlaste ülesandeks, vaid sellest võtavad osa ka üliõpilased oma iseseisvate uurimuste kaudu, mis valmivad üliõpilaste teadusliku ühingu raames.

Ajaloo-keeleteaduskonnas toimub käesoleval aastal uute üliõpilaste vastuvõtt ajaloo ja keeleteaduse osakonda.

Ajaloo erialal lõpetanud spetsialistid saavad töötada teaduslikul alal või õpetajatena koolides. Kitsamat spetsiaalsust omandada saab nii NSV Liidu ajaloo (koos eesti ajalooga) kui ka üldise ajaloo alal. Kahel esimesel aastal õpitakse üldisi kursusi, aga juba teisest kursusest alates algab jagunemine erialade järgi. Osa ajaloo osakonnas õppivaid üliõpilasi võib valida endale erialaks kunstiajaloo. Iga eriharu piirides on suur rõhk asetatud üliõpilaste iseseisvale tööle. Eriti võimaldub see seminari- ja eriseminaritööde raamides, milleks on vaja iseseisvalt läbi töötada teemakohane kirjandus ja allikmaterjalid. Selle töö jooksul on üliõpilasel võimalik süveneda teadusliku töö meetodisse ja tehnikasse. Seega omab ajaloo osakonna lõpetanu kindla aluse marksistliku ajalooteaduse meetodis, süstemaatilise ja põhjaliku kõrgema hariduse oma valitud erialal nii teoorias kui ka praktikas.

Keeleteaduse osakonnas valmistatakse ette eriteadlasi eesti keele ja kirjanduse, rahvaluule, vene keele ja kirjanduse, soome-ugri keelte ja lääne-euroopa keelte alal. Tuumaks igas eriharus (eesti, vene, inglise, prantsuse, saksa) on vastava keele süvendatud kursus, mis kindlustab valitud keele täieliku praktilise valdamise. Vanemad kursused kuulavad sellele lisaks kursusi keele ajaloo, dialektoloogia jt. aladelt. Kõrvuti sellega õpitakse valitud erialale vastava keele ajalugu, samuti vastava maa ajalugu. Alates kolmandast kursusest tuleb igal üliõpilasel valida, kas ta spetsialiseerub oma eriharus kitsamalt keele või kirjanduse alal. Teoreetiliste kursuste kõrval võtavad keeleteaduse osakonna üliõpilased osa eriala seminaridest ja eriseminaridest, kus nad omandavad oskuse teadusliku uurimistöö meetodi rakendamiseks. Mõnel alal on ette nähtud ka menetluspraktika, näit. vene keele ja eesti keele õppijail murdeainestiku kogumine, rahvaluule õppijail rahvaluuleainestiku kogumine ja originaalmaterjalide töötlemine. Nagu kõigil teistel nii on ka keeleteaduse erialade õppijail lisaks võimalik omal valikul kuulata vabatahtlikke aineid. Niiviisi saab iga keeleteaduse osakonna lõpetaja kindla marksistliku hariduse oma eriaines ja selle metodoloogias.

Eriti tuleb tähelepanu pöörata vene keele ja kirjanduse eriharule, kus on võimalik omandada teadmisi suure vene rahva keelest ja kirjandusest. Pealegi on sel alal head võimalused täiendada oma teadmisi vennasvabariikide kõrgemais koolides ja teaduslikes asutustes.

Ülikooli lõpetamine ajaloo-keeleteaduskonnas lõpeb erialase diplomitöö kirjutamisega ja selle kaitsmisega komisjoni ees ning riigieksamitega.

Lõpetanud, kes valmistuvad teaduslikuks kutseks, võivad jääda töötama aspirantuuris kas Tartu Riikliku Ülikooli või teadusliku asutuse juures. Aspirantuuri lõpetamise järele, olles saanud teadusliku kraadi, jäävad noored teadlased kas õppejõududena ülikooli juurde või uurijatena teaduslikesse uurimisasutustesse.

Nõukogude ülikooli lõpetanud ajaloolast ja filoloogi ootab avar ja tänulik tööpõld. Nõudmine kõrge kvalifikatsiooniga töötajate järele ajaloo ja filoloogilistel aladel kasvab pidevalt sedamööda, kuidas tiheneb meil koolide võrk ja teaduslike asutuste arv. Teaduskonna mitmekesised spetsialiseerumisvõimalused soodustavad ainete valikut vastavalt igaühe huvidele ja kalduvustele.

Dots. E. Laugaste,
ajaloo-keeleteaduskonna dekaan

ÕPPIGEM AJALUGU

Meie nõukogude ajalooteadus on sellepärast eriti märkimisväärt, et tuginedes Marxi, Engelsi, Lenini ja Stalini õpetusele ühiskonnast võib ta täielikult ajaloo protsessi mõista, tunnetada selle kindlat seaduspärasust ja näha tuleviku arenguteid. Sellepärast on ajaloo õppimisel ja uurimisel suur tähtsus. Sellega aitab ajalugu, mis tugineb marksismi-leninismi surematutele ideedele, otsustavalt kujundada inimest ühiskonna teadlikuks liikmeks, nõukogude ühiskonna aktiivseks ehitajaks, selle eest võitlejaks.

Milliseid võimalusi pakub TRÜ ajaloo õppimiseks? TRÜ ajaloo-keeleteaduskonna ajaloo osakond võimaldab kõrgema hariduse saamise kolmel erialal: üldine ajalugu, NSVL ajalugu ja kunstiajalugu. Meie partei ja valitsus kannab hoolt, et ajaloolaste kaader kiiresti tugevneks. Õppeaeg ajaloo osakonnas kestab 5 aastat. Selle aja jooksul omandatakse siin vajalikud teadmised marksismi-leninismi alustes, poliitilises ökonoomias, dialektilises ja ajaloolises materialismis, filosoofia ajaloos, pedagoogikas, arheoloogia algkursuses, etnograafias jne. Süvendatakse ka oma oskusi ja teadmisi vene keeles, ladina keeles ja ühes võõrkeeles. Ajaloo alalt omandatakse siin üldkursused vana-, kesk-, uus- ja uusimas ajaloos, NSVL rahvaste ajaloos, ENSV ajaloos, Idamaade, Lõuna- ja Lääneslaavlaste ajaloos. Sellega on üliõpilane saanud laia silmaringi ajalooteaduste alal. Juba II ja III kursuselt algab järk-järguline süvenev spetsialiseerumine üldise ajaloo, NSVL rahvaste ajaloo ja kunstiajaloo eriharude vahel. Siin tulevad juurde erikursused, mis käsitlevad vastava ala spetsiaalseid probleeme, süvendades vastava ala eriharidust. Siin tulevad eriseminarid, mis tutvustavad üliõpilasi teadusliku uurimistöö meetoditega, õpetavad üliõpilasi iseseisvalt töötama teaduslikul alal. Nüüd läheb noor ajaloolane teaduse varasalvede juurde.

Kogu stuudium lõpeb diplomitöökaitsmisega, riikliku eksamiga marksismi-leninismi alustes ja oma eriaines. Nii saab ajaloo osakonna üliõpilane avara üldise ning sügava erialase ettevalmistuse ning omandab teadusliku uurimistöö meetodi. Selle kõrval saab ta spetsiaalse ettevalmistuse ajaloo õpetamise metoodikas.

Millised tööalad ootavad ajaloo osakonna lõpetajaid, noori nõukogude eriteadlasi? Nende ees on avatud pedagoogiline töö koolides, töö muuseumides, arhiivides, raamatukogudes, ajalehtede ja ajakirjade juures. Osa läheb otseselt aspirantidena edasi töötama Tartu, Leningradi või Moskva Riiklikku Ülikooli või Teaduste Akadeemia juurde.

Noored ajaloohuvilised! Nõukogude kodumaa annab teile rikkalikud võimalused edasi töötamiseks ning kutsub teid omandama kõrgemat haridust teile lähedaseks kujunenud alal.

Dots. J. Konks,
ajaloo-keeleteaduskonna õppejõud.

Vene keele ja kirjanduse osakonnas

Ajaloo-keeleteaduskonnas töötab vene keele ja kirjanduse eriharu, kus nii üldisi kui ka erialaseid distsipliine loetakse vene keeles.

Iga üliõpilane, kes õpib vene keele ja kirjanduse osakonnas, saab põhjaliku ettevalmistuse ühiskonnateadustes (marksismi-leninismi alused, dialektiline ja ajalooline materialism, poliitiline ökonoomia), õpib Nõukogude Liidu rahvaste ajalugu, valiku järgi ühte võõrkeelt, väliskirjandust ja kuulab terve rea spetsiaalseid distsipliine. Nende hulka kuuluvad stalinliku keeleõpetuse alused, vene keele ajalugu, vene kirjandus, kaasaegne vene keel ja dialektoloogia, muinasslaavi keel, ukraina keel ja üks lõuna- või lääneslaavi keeltest. Peale selle loetakse pedagoogikat ja vene keele õpetamise metoodikat. Samuti viiakse läbi pedagoogiline praktika. Pärast II kursust toimub üliõpilaste spetsialiseerumine kas keele või kirjanduse alale. Keele eriharus loetakse keeleteaduse teooriat ja vene keele erikursust. Kirjanduse ala üliõpilastele loetakse kirjanduse teooria erikursust, vene kriitika ja žurnalistika ajalugu ja erikursust vene kirjandusest. Mõlemas eriharus viiakse läbi spetsiaalsed seminarid.

Vene keele ja kirjanduse osakond suudab pakkuda noortele häid võimalusi teadmiste omandamiseks ja arenemiseks tublideks kommunismi ehitajateks. Siin omandatud sügavad erialased teadmised võimaldavad edaspidi edukalt töötada mitte ainult pedagoogilisel, vaid ka teaduslikul alal. Käesoleval õppeaastal luuakse vene keele ja kirjanduse osakonda ka eesti õppekeelega rühm, kus võivad õppida üliõpilased, kes veel küllaldaselt ei valda vene keelt.

M. Kiisk,
vene keele ja kirj. osak.
IV kursuse üliõpilane

Uus eriharu

Ajakirjandusel on nõukogude ühiskonnas tähtis koht. Bolševistlik trükisõna aitab laiu rahvahulki kaasa tõmmata nende ülesannete täitmisele, mis nõukogude valitsus ja bolševike partei seavad meie rahva ette. Ajaleht on Lenini sõnade järgi mitte ainult kollektiivne propagandist ja agitaator, vaid ka organisaator.

Lähtudes nendest suurtest ülesannetest, mis ajakirjandusel on täita meie rahva kasvatamisel kommunismi vaimus, on õigustatud ka see suur tähelepanu, mida nõukogude valitsus ja bolševike partei osutavad ajakirjandusele. Nõukogude Eestis ilmub praegu kümneid ajalehti ja ajakirju. Lisaks varemilmunud ajalehtedele asutati seoses vabariigi rajoneerimisega igasse rajooni rajooni-ajalehti, oma ajalehti annavad välja ka kõik traktorijaamad.

On loomulik, et sellega ühenduses on meil järsult kasvanud vajadus vastava kaadri järele.

Töö ajalehe toimetuses nõuab igakülgselt haritud inimest, kes tunneks hästi marksismi-leninismi teooriat, kes oskaks käsitada hoogsalt arenevat nõukogude elu. Ajakirjanik peab selgesti tunnetama uue ja areneva võrseid, et nende kasvu toetada. Kuid samavõrd peab ta oskama näha ka kitsaskohti, mis pidurdavad meie edu, võitlema nende kõrvaldamise eest. Kõige selle saavutamiseks on vaja, et ajakirjanikul oleks sügav teoreetiline ettevalmistus.

Loomulikult tuleb hästi tunda ka oma töö spetsiifikat, tuleb omandada põhjalikud teadmised ja vilumused žurnalistikas, näit. ajakirjanduslike žanride kasutamisel jne.

Seega nõuab ajakirjaniku kutsele valmistumine pikka ja hoolikat erialast õppust. Nõukogude Liidus on avatud terve rida eriõppeasutusi ajakirjanike ettevalmistamiseks, samuti kasvatavad ajakirjandusele kaadrit vastavad osakonnad paljudes ülikoolides.

Kuna vajadus ajakirjandusalase kaadri järele on meie vabariigis eriti terav, siis on kavatsus luua alates eelolevast õppeaastast ka Tartu Riikliku Ülikooli ajaloo-keeleteaduskonnas ajakirjanduse osakond.

J. Peegel

Vilniuse ülikooli üliõpilased saatsid kirja geoloogiaringi juhatusele, et nad võtavad oma esindajate kaudu osa TRÜ ÜTÜ konverentsist. Kirja loeb ette Urve Haldre.
Levitski foto

Изучайте русский язык и литературу

Учиться на нашем отделении очень интересно. Перед студентами — русскими филологами открыты широкие перспективы. Уже со студенческой скамьи студенты активно вовлекаются в научную работу в ряды НСО, в состав которого входят русский литературный и лингвистический кружки.

Преподаватели кафедр русского языка и русской литературы читают студентам целый ряд специальных предметов, которые делятся на 2 цикла: языковедческий (введение в языкознание, история русского языка, старославянский язык, русская диалектология, современный русский язык, славянские языки и т. д.) и литературоведческий (теория литературы, история русской литературы, история русской журналистики и критики, зарубежная литература и т. д.). Кроме того, студентам читаются общеобразовательные предметы: основы марксизма-ленинизма, политэкономия, диалектический и исторический материализм; история СССР, иностранные языки и т. д. После II курса студентам приходится выбирать более узкую специализацию: язык или литературу.

Бурным ключом бьёт в стенах университета общественная жизнь. Комсомольская и профсоюзная организация возглавляют борьбу студентов за отличную успеваемость и дисциплину, вовлекают широкие массы студенчества в активную общественную жизнь, организуют культурный досуг студентов. К услугам студентов — университетский клуб, кружки самодеятельности.

Иногородние студенты обеспечиваются общежитием. В распоряжении студентов читальни, кафедральные, факультетская и фундаментальная библиотеки.

Н. Бассель,
студент историко-филологического фак-та

Saage geoloogideks

Rahvamajanduse kiire arengu raamides teostatakse Nõukogude Liidus väga laialdaselt maavarade otsimist ja nende leiukohtade uurimist, et anda tööstusele, ehitustele ja põllumajandusele ikka rohkem ning mitmekesisemaid mineraalseid tooraineid ja ehitusmaterjale. Igasuguste ehituste püstitamisel selgitatakse pinnase iseloomu, millele või millesse need ehitused rajatakse. Ka tööstuse, põllumajanduse ja asulate veega varustamisel õpitakse tundma maakoore ehitust ja tema välispinna vorme. Kõigil neil ja paljudel teistel juhtudel selgitavad geoloogid maakera koore ehitust. Geoloogide uurimistöö on seega kõige tihedamalt seotud rahvamajanduse arendamise ülesannetega ja on väga vajalik.

Geoloogiline uurimistöö toimub suurel määral vahetult looduses, paljudel juhtudel veel väheasustatud, kaugetes piirkondades teostatavate ekspeditsioonide korras.

Geoloogia võimaldab oma tööülesannete ja uurimisviiside mitmepalgelisusega igale noorele rakendada oma jõud nende suurte ülesannete võimalikult kiireks teostamiseks, mis meil on lahendada teel kommunismile. Geoloogia uurimisülesanded võimaldavad välja arendada igaühe loomingulisi võimeid ja saavutada silmapaistvaid tulemusi oma töös.

Iga noor, kes tunneb tõsiselt huvi geoloogiliste teaduste vastu, leiab endale täie rahulduse, asudes ette valmistuma geoloogi vastutusrikkale elukutsele.

Vajaliku geoloogilise ettevalmistuse võib saada Tartu Riikliku Ülikooli geoloogiaosakonnas, kuhu 1952. a. sügisel on võimalus õppima asuda 25 noorel.

Prof. K. Orviku,
geoloogia kateedri juhataja

Siin kasvavad tulevased juristid

Noored, nõukogude kodumaa kindlustab teile laialdased võimalused õpingute jätkamiseks! Teid ootavad paljud nõukogude kõrgemad õppeasutused, kus leiate kõik võimalused hariduse täiendamiseks oma huvialal.

Üheks selliseks võimaluseks on õpingute jätkamine Tartu Riikliku Ülikooli õigusteaduskonnas nõukogude juristi auväärse elukutse omandamiseks. TRÜ õigusteaduskond on Eesti NSV-s ainukeseks kõrgemaks juriidiliseks õppeasutuseks, kus valmistatakse ette kvalifitseeritud kaadreid meie kohtuorganeile, prokuratuurile ja haldusaparaadile.

Nõukogude valitsus ja partei on loonud noortele kõige soodsamad tingimused kõrgema juriidilise hariduse omandamiseks, kindlustades neile peale ülikooli lõpetamist väga laialdased võimalused tegutsemiseks nõukogude praktilises ülesehitustöös mitmesugustel tööaladel.

Kehtiva õppeplaani kohaselt vältab õppeaeg õigusteaduskonnas viis aastat.

Erilist tähelepanu õppetöös omistatakse tulevaste juristide ideelis-poliitilisele ettevalmistusele. On ju nõukogude jurist valitsuse ja partei poliitika teostajaks. Selleks on aga vaja, et iga nõukogude jurist ise tunneks põhjalikult valitsuse ja partei poliitikat, oleks veendunud selle õigsuses, tunneks ühiskonna arengu seadusi. Nende teadmiste omandamiseks on vaja eelkõige põhjalikult omandada marksismi-leninismi teooriat. Õppeplaanis ongi ette nähtud üldainete grupp: marksismi-leninismi alused, dialektiline ja ajalooline materialism, poliitiline ökonoomia, loogika jt., mille omandamine kindlustab tulevase juristi põhjaliku ideelis-poliitilise ettevalmistuse.

Erialastest üldainetest tuleks kõigepealt mainida nõukogude õigusteaduse põhialuseid käsitlevaid distsipliine: riigi ja õiguse teooriat, riigi ja õiguse ajalugu ja poliitiliste õpetuste ajalugu, mis vaatlevad riigi ja õiguse olemust, nende tekkimist ja arengut kuni tänapäevani. Andes riigi ja õiguse marksistliku käsitluse, on need distsipliinid aluseks kõigile järgnevatele erialastele õppeainetele.

Teistest erialastest distsipliinidest kuuluvad üldkursusse rida erinevaid põhilisi juriidilisi distsipliine, nagu nõukogude tsiviilõigus, kriminaalõigus, haldusõigus, finantsõigus, kolhoosiõigus, tsiviil- ja kriminaalprotsess jt.

Riigiõiguslikest ainetest kuuluvad üldkursusse nõukogude riigiõigus, rahvademokraatia maade riigiõigus ja kodanlike riikide riigiõigus.

Erilist rõhku pannakse noorte juristide üldettevalmistuses rahvusvaheliste probleemide käsitlemisele, selleks et nad oleksid võimelised kiiresti orienteeruma keerukates rahvusvahelise õiguse ja välispoliitika küsimustes. Üldkursuses on ette nähtud rida rahvusvahelisõiguslikke aineid, millisteks on: rahvusvaheline avalik- ja eraõigus, rahvusvaheliste suhete ajalugu ning välisriikide majandus ja poliitika.

Peale üldkursuse omandamise näeb õppeplaan ette alates IV kursusest üliõpilaste spetsialiseerumise omal valikul kitsamal erialal, millisel teaduskonna lõpetaja vastavalt oma huvialale tulevikus soovib töötada.

Spetsialiseerumine on võimaldatud reas erinevais tsükleis, millistest põhilisteks oleksid riigiõiguse ja halduse, kriminaalõiguse, tsiviilõiguse ja rahvusvahelise õiguse tsüklid.

Tsükli piirides õpetatakse üliõpilastele rida eriaineid ja valmistatakse nad ette töötama valitud kitsamal erialal vastavalt tsüklile, kas haldusaparaadis, kohtu- ja prokuratuuriorganeis, advokatuuris, arbitraažis, notariaadis jm.

Rahvusvahelise õiguse tsükli lõpetajatele on meil avatud laialdane tööpõld ajakirjanduse alal.

Peale teoreetilise ettevalmistuse toimub õppeaja vältel üliõpilaste tutvustamine praktilise tööga kogemuste ja oskuste omandamiseks edaspidiseks praktiliseks tööks.

Erialalise ettevalmistuse kõrval on õigusteaduskonnas loodud üliõpilastele õppetööst vabal ajal avarad võimalused tegelemiseks mitmetel huvialadel. Teaduskonnas töötab rida isetegevusringe, nagu näitering, rahvatantsurühm, malering jt. Suur hulk teaduskonna üliõpilasi on koondunud ÜSK-i ridadesse kergejõustiku, sportmängude, võimlemise, purjespordi, tennise ja teistesse sektsioonidesse. Teaduskonna isetegevuslased ja sportlased võtavad pidevalt osa üleülikoolilistest isetegevuse olümpiaadidest ja spordivõistlustest, olles seni saavutanud märkimisväärseid tulemusi.

Noored, kellel on huvi nõukogude õigusteaduse mitmekülgsete ning väärtuslike teadmiste vastu ja kellel on soov töötamiseks juriidilisel alal või vastutava töötajana meie haldusaparaadis, suunduge edasi õppima Tartu Riikliku Ülikooli õigusteaduskonda! Te võite olla kindlad, et õigusteaduskonna lõpetades ootab teid ees nõukogude juristi avar ja tänuväärne tööpõld meie üha laienevas ülesehitustöös.

A. Uustal,
õigusteaduskonna õppejõud.

Huvitav eriala

Juba keskkoolis õppides huvitasid mind ühiskondliku elu mitmesugused nähtused ja probleemid ning ma hakkasin mõtlema juristi elukutsest.

Tänu nõukogude korrale mu soov sai teoks — 1949. a. astusin õppima TRÜ õigusteaduskonda. Iga päevaga sai mulle üha selgemaks, missugune vastutusrikas koht on juristil nõukogude ühiskonnas. Ta ei pea omama põhjalikke teadmisi ainult oma erialalt, ei pea olema ainult spetsialist, vaid ka suurte vastutusrikaste ülesannetega ühiskonnategelane.

Need vastutusrikkad ülesanded tingivad ka spetsiifika õppetöös ja asetavad kogu teaduskonna ette tõsiseid ülesandeid. Õppetöö protsess ja üliõpilaste iseseisev teaduslik töö annavad meile põhjalikud teadmised oma erialalt, kuid selle kõrval ka kõigilt teistelt aladelt, mis on vajalikud juristile tema mitmekülgses töös. Ühiskonnateaduste põhjalik omandamine loob avara silmaringi ja eeldused edukaks tööks kõigil aladel.

Õppeprotsess oma mitmesuguste normidega on tihedalt seotud ühiskondliku tööga ning suunatud eesmärgile — arendada igakülgselt nõukogude juristile omaseid jooni: sügavat ideelist veendumust, otsustavust, distsiplineeritust ja järjekindlust töös.

Teaduskonnas organiseeritakse väljaspool õppeplaani loenguid mitmesugustel teemadel, teaduskonna isetegevusõhtuid, teaduslikke konverentse jne. Aktiivselt on õigusteaduskonna üliõpilased osa võtnud igasugustest üleülikoolilistest ja üldrahvalikest üritustest.

Põhiline ühiskondlik töö toimub kursustel ja õpperühmades, kus viiakse läbi ilukirjanduslike teoste arutelusid, teatri ja kino ühiskülastusi, vestlusi, kohtukülastusi, kursuste vahelisi spordivõistlusi jt., et arendada oma võimeid ja täiendada teadmisi mitmekülgselt.

Õppe- ja ühiskondlik töö, mis haarab kõiki teaduskonna üliõpilasi, on kujundanud meist tugeva kollektiivi, kes täidab kõik tema ees seisvad ülesanded ja kasvatab ideelis-poliitiliselt tugevaid, põhjalike teadmistega varustatud spetsialiste nõukogude ühiskonnale.

B. Hiire,
ELKNÜ TRÜ õigusteaduskonna algorganisatsiooni büroo sekretär

Saavutusi teaduslikus töös

TRÜ Üliõpilaste Teadusliku Ühingu õigusteaduste osakonna teaduslikes ringides töötab üle 130 üliõpilase, milline arv moodustab ligi 60% teaduskonna üliõpilaste üldarvust. Osakonna raames tegutseb neli teaduslikku ringi: riigiteaduste ring, tsiviilõigusteaduslik ring, riigi ja õiguse ajaloo ning teooria ring ja kriminaalõiguse ja -protsessi ring koos tema juures töötava kriminalistika sektsiooniga.

Osakond võtab regulaarselt osa TRÜ üliõpilastööde võistlustest, kuhu esitab oma liikmete parimad tööd. On märgata osakonna teaduslike tööde kvaliteedi pidevat tõusu, mille tõenduseks on asjaolu, et käesoleva õppeaasta üliõpilastööde võistlusel saavutas osakond 2 esimest ja 5 teist auhinda.

S. Piliste,
ÜTÜ õigusteaduste osakonna nõukogu esimees

TRÜ matemaatika-loodusteaduskond

Tartu Riikliku Ülikooli 150. juubeliaastal ootab matemaatika-loodusteaduskond uusi keskkooli lõpetanud noori, kes kavatsevad asuda täie innu ja hooga kõrgema hariduse omandamisele.

Stalinlik hoolitsus meie noorsoo igakülgse kasvatamise eest kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistideks, tulevasteks kommunismiehitajateks, on loonud kõik eeldused selle kõrge ülesande täitmiseks ka Tartu Riiklikus Ülikoolis. Üht osa sellest tähtsast ning vastutusrikkast ülesandest ülikooli raamides täidab matemaatika-loodusteaduskond, mis koosneb kuuest osakonnast, kusjuures iga osakond võimaldab spetsialiseerumist mitme eriala järgi. Õppeaeg kõigis osakondades on 5 aastat.

Matemaatika-mehaanika osakond jaguneb matemaatika- ja mehaanikaharuks. Matemaatikaharus valmistatakse ette teaduslikke töötajaid mitmesugustele teaduslikele uurimisinstituutidele, samuti ka keskkooliõpetajaid. Terve rea kaasaja tehnika, statistika jt. küsimuste lahendamiseks vajatakse kvalifitseeritud matemaatikute abi, kes võtavad aktiivselt osa ka sotsialistliku tööstuse edasiarendamise tööst.

Mehaanikaharus valmistatakse ette mehaanikuid-teoreetikuid, keda vajavad teaduslikud uurimisinstitüüdid ja tehaste laboratooriumid, mis teenindavad meie kiiresti arenevat sotsialistlikku tööstust. Mehaanikaharu lõpetanud võivad siirduda ka keskkoolidesse matemaatikaõpetajateks.

Füüsikaosakond valmistab ette teaduslikke kaadreid eksperimentaalse ja teoreetilise füüsika alal, kusjuures üliõpilased saavad spetsialiseeruda eksperimentaalfüüsikas luminestsentsi, röntgenstruktuuranalüüsi ja õhuelektri alal. Edaspidi on ette näha tegevuse laiendamist elektroonika valdkonnas ja geofüüsika haru avamine.

Et füüsika on põhiolemuselt katseline teadus, siis etendab siin loengute ja kirjanduse järgi õppimise kõrval väga suurt osa iseseisev praktiline töö laboratooriumides.

Füüsikaosakonna lõpetanud võivad siirduda tööle kas kõrgematesse õppe- ja teaduslikesse asutustesse, tehaste laboratooriumidesse või harvemail juhtumeil ka keskkooliõpetajateks.

Keemiaosakond on noorim matemaatika-loodusteaduskonna osakondadest, kuid seda kiiremini arendatakse ja täiendatakse selle osakonna laboratooriume ning üldist õppe-teaduslikku baasi. Huvitav ning mitmekesine töö ootab noori keemiaosakonda astujaid kogu viie õppeaasta vältel ja õppeaja lõppedes võivad nad väljuda ülikooli seinte vahelt spetsialistidena anorgaanilise, orgaanilise, analüütilise või füüsikalise keemia alal. Käesoleval aastal siirdub oma erialale tööstustesse ja teaduslikkudesse uurimisasutistesse esimene lend TRÜ keemiaosakonna lõpetanuid.

Bioloogiaosakond valmistab ette eriteadlasi elava looduse uurimise alal. Silmas pidades seda tohutut looduse ümberkujundamise tööd, mis on seotud kommunismi suurehitustega, omavad bioloogiateadused käesoleval ajal väga suurt tähtsust. Ka Eesti NSV-s toimub liigmärgade alade — soode ja rabade — kuivendamine ning nende asemele põllumaade ja metsade rajamine. Selle tulemusena võtab meie maa uue ilme. Looduse ümberkujundamiseks peame aga tundma looduse elu ja neid seaduspärasusi, millest oleneb elusate organismide elukäik.

Bioloogiaosakonnas võib spetsialiseeruda kas botaanika, taimefüsioloogia või zooloogia alal. Rajamisel on ka geneetika — darvinismi eriharu. Nõukogude korra ajal on vennasvabariikide siiral kaasabil tunduvalt laienenud õppeteaduslik baas ja laboratoorne sisustus, mis võimaldab tulevaste bioloogide kvaliteetset ettevalmistamist nende edaspidiseks tegevuseks teaduslikkude uurimisinstituutide ja kõrgemate õppeasutuste juures, kus sooritatakse katseid alates lihtmõõtmisest kuni aatomfüüsika valdkonda kuuluvate eksperimentideni. Eksperimentaalse baasi väljaarendamine kulgeb vahetpidamatult suure intensiivsusega.

Geograafiaosakond on teaduskonnas üks noorematest, kuid populaarsematest osakondadest, kuhu on olnud alati rohkesti sissesoovijaid. Selles osakonnas saavad üliõpilased erialase ettevalmistuse füüsilise geograafia alal. Õppeaja kestel omandatud laialdasi teadmisi saavad geograafiaosakonna lõpetajad rakendada oma edaspidises töös peamiselt keskkooliõpetajatena.

Geoloogiaosakonna lõpetajad võivad tööle asuda geoloogidena teaduslikes ja rakenduslikes uurimisasutustes nii Eesti NSV-s kui ka teistes liiduvabariikides. Osakonna õppetöös rõhutatakse eriti oskust rakendada erialasi teadmisi oma töös. Sellest seisukohast lähtudes on palju tähelepanu pööratud praktilistele töödele, eriti välispraktikale. Tootmispraktikat teostavad üliõpilased ekspeditsioonilistel töödel kas ENSV-s või teistes liiduvabariikides. Esimese tootmispraktika kolmanda kursuse lõpul teostavad üliõpilased peamiselt Uuralis ja Ukraina NSV-s. Õppetöös on kasutada geoloogiamuuseumi rikkalikud kogud. Vastavalt üliõpilaste erihuvidele on võimalus spetsialiseeruda kas petrograafia-litoloogia, stratigraafia-paleontoloogia või kvaternaargeoloogia alal.

Kõigi matemaatika-loodusteaduskonna osakondade juures töötavad üliõpilaste teaduslikud ringid, mille tegevuse raamides saavad üliõpilased võimalusi teostada iseseisvaid teaduslikke uurimistöid nende endi poolt valitud huvialadel. Teaduslikest ringidest on juba välja kasvanud terve rida silmapaistvate võimetega noori teadlasi, keda kevadiste lõppeksamite sooritamise järel rakendatakse tööle ENSV Teaduste Akadeemia ja TRÜ asutustes.

Noored keskkoolide lõpetajad, mitmekesine ning huvikullane töö ootab teid matemaatika-loodusteaduskonnas!

Dots. A. Mitt,
matemaatika-loodusteaduskonna dekaan

Õpin füüsikat

Juba kolmandat aastat õpin Tartu Riiklikus Ülikoolis füüsikat. Hoolimata sellest, et iseseisev füüsikaosakond on meil alles väga noor — ta avati pärast Nõukogude Eesti vabastamist saksa fašistlikest okupantidest — käib siin elav õppetöö. Iga aastaga on paranenud osakonna materiaalne baas ja täienenud nii üld- kui ka eripraktikumid. Praegu on sisustamisel luminestsentsi laboratoorium, kus õppejõudude kõrval hakkavad luminestsentsiprobleeme uurima ka üliõpilased — Üliõpilaste Teadusliku Ühingu liikmed.

Senise õppetöö käigus olen tutvunud tänapäeva füüsika põhialustega, omandanud füüsikule vajalikke teadmisi kõrgemast matemaatikast ning rakendanud omandatud teadmisi praktilistes töödes. Vanematel kursustel toimub üksikute füüsikaharude sügavam teoreetiline tundmaõppimine kui ka praktiliste kogemuste omandamine raadiotehnika, vaakuumtehnika jm. aladel. Õppetöö kõrval on võimalik oma teadmisi ja kogemusi täiendada töös füüsikaringi raames.

Iga aastaga on muutunud õppetöö huvitavamaks ja sisukamaks. Üha selgemini avanevad meie silmade ees elutu looduse seaduspärasused ja nende kasutamise võimalused inimkonna huvides, kommunismi ülesehitamise huvides.

T. Soovik,
füüsikaosak. III kursuse üliõpilane

Keemia on huvitav õppeaine

Paljude noorte ette on juba varases lapsepõlves kerkinud huvitavaid küsimusi: millest koosnevad maa, teised taevakehad, maapõuevarad, esemed, taimed ja loomad? Nii mõnigi kord oleme kokku puutunud nähtustega, millele ei oska esialgu kuidagi seletust anda. Keemia kui õppeaine eesmärk keskkooli õppekavas ongi anda noortele üldist ettekujutust meid ümbritseva looduse ehitusest ja temas toimuvatest protsessidest, seletada neid nähtusi, mis pidevalt toimuvad meie ümber.

Hoopis avaramad ja laialdasemad võimalused keemia õppimiseks on aga kõrgemates koolides, nende seas ka Tartu Riiklikus Ülikoolis. Et keemia on oma olemuselt katseline teadus, siis etendab siin loengute ja kirjanduse järgi õppimise kõrval määravat osa tegelik praktiline töö laboratooriumides. TRÜ keemiakateedrite suur neljakorruseline hoone avarate ajakohaste laboratooriumide, auditooriumide ja kabinettidega loob keemiaosakonna üliõpilastele parimad eeldused edukaks õppetööks. Juba õppetöö esimestest päevadest alates hakkavad noored ise katsetama eeskujulikult sisustatud laboratooriumides, oma kätega lagundades aineid ja luues uusi. Iga päev teevad ja näevad noored palju uut ja huvitavat ning veenduvad üha rohkem, et keemia on äärmiselt praktiline, elulähedane ja huvitav õppeaine. Nad veenduvad, et selle mõistmine, mis toimub keemiku kolvis, kõrgahjus ja keerukates seadeldistes, annab meile võimu looduse üle, teeb meid maakera tõelisteks peremeesteks.

Üldiselt on arvamus, et keemiat on raske õppida ja selleks on vaja erilisi kalduvusi. Muidugi on selge, et peab olema huvi selle õppeaine vastu, kui otsustatakse tulla õppima ülikooli keemiaosakonda. Edaspidi sisendab aga see õppeaine juba ise armastust enda vastu ja keemialaboratooriumid saavad peagi üliõpilaste teiseks koduks. Mis puutub aga raskustesse, mida paljud just sel alal kardavad, siis võib öelda, et ei ole raskusi, mida asjast huvitatud üliõpilane ei suudaks ületada.

Harri Kübar,
keemiaosakonna III kursuse üliõpilane

Nõukogude kodumaa vajab arste

Õppetöö Tartu Riikliku Ülikooli arstiteaduskonna raviosakonnas toimub NSVL üleliidulise õppeplaani kohaselt, mille järgi õppeaja kestvus on 6 aastat. Seejuures viiele esimesele õppeaastale on koondatud õppetöö loenguline osa, millega rööbiti kulgevad õpperühmades läbiviidavad praktilised tööd. Kuuenda õppeaasta ülesanne on praktilise töö kaudu subordinaatorina kliinikus anda igale üliõpilasele kindel alus iseseisvaks töötamiseks arstina. Õppetöös edukatele üliõpilastele on kogu õppeaja vältel kindlustatud stipendium.

Õppeainete jaotus kursuste järgi on viidud läbi selliselt, et esimesel kahel õppeaastal saavad üliõpilased ettevalmistuse enam teoreetilise iseloomuga põhiainetes, mis on eelduseks järgnevail kursusil käsitletavatele kliinilistele distsipliinidele. Nii võetakse neil kursusil marksismi-leninismi aluste, vene keele, bioloogia, füüsika ja keemiate kõrval läbi arstiteaduskonnale põhilise tähtsusega õppeained: inimese anatoomia, histoloogia, füsioloogia ja bioloogiline keemia. Viimasele neljale õppeainele pannakse Ülikoolis erilist rõhku, kuna nende kaudu viiakse üliõpilased arstiteadusele aluse panevate küsimuste mõistmisele ja koos marksismi-leninismi alustega kujundatakse välja nõukogude arsti põhilised maailmavaatelised alused. Neis õppeaineis on ette nähtud III ja IV semestri lõpul eksamid riikliku komisjoni ees.

Nõukogude arstiteadus, erinedes põhimõtteliselt kodanlike maade idealistlikele alustele rajatud arstiteadusest, on rajatud materialistlikele teoreetilistele alustele. Suurest Sotsialistlikust Oktoobrirevolutsioonist alates on nõukogude arstiteaduses kõik teooria- ja praktikaküsimused olnud pideva teadusliku läbitöötamise objektiks, et neid vabastada ebateaduslikust ballastist. See protsess jätkub pidevalt ka praegusel ajal, olles viimastel aastatel läbinud rea põhilisi murranguid. 1948. aastal leidis aset bioloogiateaduste teaduslik sessioon, kus heideti lõplikult kõrvale ebateaduslik weismannistlik-morganistlik pärilikkuse õpetus, mis seni veel oli avaldanud mõju, ja võeti rakendusele Mitšurini ja Lõssenko õpetuse alused. Veel otsustavam arstiteaduse arengule oli 1950. aastal toimunud NSVL Teaduste Akadeemia ja NSVL Meditsiiniliste Teaduste Akadeemia teaduslik sessioon, mis oli pühendatud akadeemik Ivan Petrovitš Pavlovi õpetusele.

Mainitud põhimõtteliste õpetuste omandamine toimubki kahel esimesel kursusel, kuna seltsimees J. V. Stalini töö «Marksismist keeleteaduses», mis oma suunavate seisukohtadega on olulise tähtsusega kõigile erialadele, leiab üksikasjalikku käsitlemist vanematel kursustel.

Kolmandast kursusest alates hõlmab õppetöö TRÜ arstiteaduskonna raviosakonnas õppeaineid, mis on otseselt seotud kliinilise tööga, nagu mikrobioloogia, farmakoloogia, patoloogiline anatoomia, operatiivne kirurgia koos topograafilise anatoomiaga, sisehaiguste propedeutika, üldkirurgia, millistele neljandal kursusel lisanduvad arstiteaduse ajalugu, tervishoiu organisatsioon, teaduskonna sisehaigused, teaduskonna kirurgia, naha- ja suguhaigused, närvihaigused, sünnitusabi ja günekoloogia ning nakkushaigused. Ülejäänud õppeained, nagu lastehaigused, hospitaal-sisehaigused, hospitaalhaavahaigused, psühhiaatria ja kohtumeditsiin võetakse läbi viiendal kursusel. Neljanda ja viienda kursuse vahel toimub suvine 8-nädalane menetluspraktika, mis teostatakse mitmesugustes raviasutistes väljaspool Tartut.

Raviosakonna kuues kursus on ette nähtud praktilise tööna kliinikus, kus üliõpilane subordinaatorina teostab kõiki haiglas ettetulevaid ravitöid õppejõudude juhendamisel.

Kuna praktika-aasta vältel ei ole võimalik ette valmistada arste kõikidel erialadel, antakse viimase õppeaastaga lõpetajale teatav peasuund, kuna spetsialiseerumine kitsamale erialale toimub juba arstina töötamisel erikursuste kaudu kohalikes raviasutisis või ka suuremais NSV Liidu keskusis. Raviosakonna kuuenda kursuse praktilised tööd teostatakse kolmel peaerialal: sisehaigustes, kirurgias ja sünnitusabis ning günekoloogias. Seega avaneb raviosakonna lõpetajail, kes on praktika-aastal töötanud kirurgias, võimalus siirduda tööle kirurgina või kirurgiaga lähedalt seotud erialadel, kuna sisehaiguste alal praktiseerinuil on võimalus peale sisehaiguste siirduda nakkushaiguste, lastehaiguste jt. erialadele.

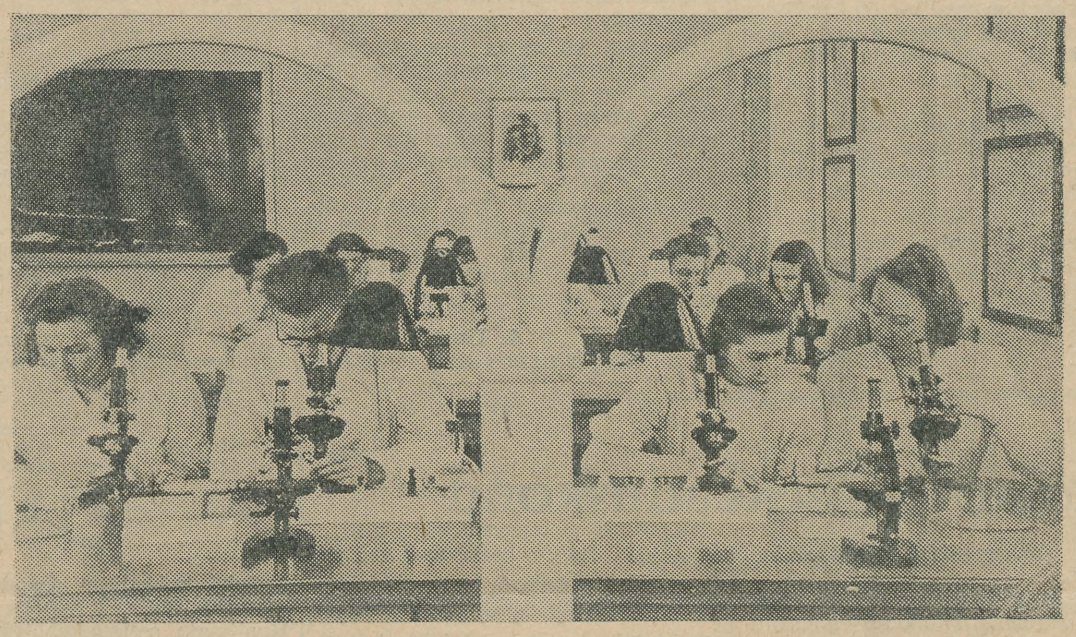
Õpingud Tartu Riikliku Ülikooli arstiteaduskonna raviosakonnas lõpevad riigieksamitega, milliseid plaani kohaselt on 7.

Öeldust nähtub, et iga raviosakonna lõpetaja leiab võimaluse oma huvide kohaselt rakenduda tööle arstikutse kõige mitmekesisematel erialadel. Isikud, keda enam huvitab administratiivne töö, leiavad oma huvikohast tegevust Tervishoiuministeeriumi keskasutises või tervishoiu osakondades.

Isikud, kes ilmutavad huvi teadusliku uurimistöö vastu, saavad oma võimeid sel alal arendada kõikjal, sest iga arsti ülesandeks on teadusliku töö teostamine ja selle läbiviimine on võimalik igas raviasutuses. Peale selle võimaldub kiitusega lõpetanuil astuda aspirantuuri ettevalmistumiseks teadusliku kraadi taotlemiseks. Ka on võimalik aspirantuuri või kliinilisse ordinatuuri astumine kõigile raviosakonna lõpetanuile pärast 3-aastast edukat töötamist arstina.

Noored! TRÜ arstiteaduskonna raviosakond pakub Teie mitmekesisele huvidele vastavaid õppimisvõimalusi. Asuge oma õpinguid jätkama TRÜ arstiteaduskonna raviosakonnas!

Prof. E. Karu,
psühhiaatria ja kohtuarstiteaduse kateedri juhataja

Farmaatsia III kursuse üliõpilased farmakognoosia mikroskoopilisel praktikumil.
Levitski foto

Tulge õppima farmaatsiat

Farmatseutiliste kaadrite poolt tehtavale tööle on asetatud suured ja vastutusrikkad ülesanded. Teadusliku eriharidusega kaadrid peavad vastutama apteekides, keemilis-farmatseutilistes laboratooriumides ja tööstuses tehtava töö ja ravimite produktsiooni teadusliku täpsuse, valmistamisviisi otstarbekohasuse ja sihitäitvuse eest. Puht-teaduslikud, otsesesse uurimistegevusse rakendatud kaadrid on tarvilikud selleks, et avarduksid meie teadmised tuntud ravimite kohta ja et võidaks tarvitusele võtta uusi, otstarbekohasemaid ravimeid rahvatervishoiu huvides. Selleks on palju aastaid teostatud uurimusi sel hiiglaslikul alal, kuid on vaja veel suuri pingutusi, et nende juba avastatud või veel isegi avastamata ravimtaimede teadusliku tundmise põhjalikkus jõuaks samale tasemele, kui on teadmised vanade, sagedasti juba aastasadu kasutamisel olnud ja seetõttu põhjalikult läbiuuritud droogide kohta.

Kohtukeemiline ekspertiis on möödapääsmatu mitmesuguste, sageli väga keeruliste süütegude kindlakstegemisel ja nende üle otsustamisel.

Nendeks laialdasteks ning vastutusrikasteks ülesanneteks vajalikkude teadmiste omandamiseks on ette nähtud õppeaeg, kestvusega 5 aastat, kokku 10 semestrit. Selle aja vältel omandatakse laialdasi teadmisi marksismis-leninismis, poliitilises ökonoomias, keemias, botaanikas, farmakognoosias, farmatseutilises keemias, galeenilises farmaatsias, mikrobioloogias jt. distsipliinides, mis on vajalikud kõrgema farmatseutilise eriharidusega saamiseks. Töövilumus saadakse farmatseutilistes tööstustes, laboratooriumides ning ravimtaimede kultuurides menetluspraktikal otse tööprotsessis.

Farmaatsia eriharidusega ülikooli lõpetajatel on ees avar tööpõld. Meie kodumaa vajab teadlasi, kes on võimelised edasi arendama rahva tervishoidu, kes on suutelised lahendama vastavalt oma kalduvustele teaduslikke probleeme ja rikastama nõukogude eesrindlikku teadust uute uurimuste ja avastustega.

Frof. A. Tomingas,
farmakognoosia kateedri juhataja

Здесь интересно учиться

Впервые на медфаке Тартуского государственного университета в 1951 году была создана группа лечебного отделения с обучением на русском языке. Лечебное отделение готовит врачей.

В нашей группе занимается успешно 25 студентов. Особое внимание на I курсе обращается на усвоение таких предметов как анатомия, гистология и эмбриология. Кроме этого проходим биологию с паразитологией, неорганическую и органическую химии, латинский язык, физику, основы марксизма-ленинизма, эстонский язык. Кроме лекций по вышеуказанным предметам много внимания уделяется практическим занятиям, на которых мы закрепляем пройденное на лекциях. Наряду с напряженной учебой и научной работой, которая ведется в соответствующих кружках при кафедрах (научной работой занимаются также первокурсники), в университете созданы все возможности для культурного отдыха. Имеется студенческий клуб, при котором работают различные кружки самодеятельности: драматический, хоровой, танцевальный и др. Большое внимание уделяется физической подготовке студентов. Кроме обязательной двухгодичной физической подготовки можно заниматься факультативно в любых спортивных секциях. Зимой открыта лыжная база, бассейн. В распоряжении студентов хорошо оборудованный физкультурный зал.

Благодаря повседневному вниманию партии и правительства в Тартуском государственном университете имеются все возможности для полноценной учебы и подготовки к профессии врача. Товарищи абитуриенты русских школ, идите учиться в русскую группу медицинского факультета!

Р. Муражкин,
студ. I курса медфака.

Meie ühiselamuis

Edukaks õppetööks vajab üliõpilane lahedaid töötamistingimusi ja avaraid, puhtaid ning sanitaarseid eluruume. Üliõpilastele pakuvad häid elu-olulisi tingimusi ühiselamud. Need on ühtlasi kasvatusasutused, kus nõukogude üliõpilane omandab sõbralikus kollektiivis peale otsese õppetöö veel praktilisi teadmisi ning oskusi ühiskondliku ja majanduselu juhtimise küsimustes. Seega on hinnatav ühiselamutes maksev koostööreežiim, mis kasvatab meie üliõpilastest distsiplineeritud inimesi.

TRÜ administratiiv-majandusosakonna ülesandeks on olnud ühiselamute elu-oluliste tingimuste parandamine. 1951/52. õppeaastal on meie nelja ühiselamusse majutatud ligi 1000 üliõpilast.

Nimetatud ühiselamuis on mitmesuguse pindalaga tube. Sellest oleneb ka toakollektiivide suurus, mis kõigub 1—9 üliõpilaseni. Igale toakollektiivile ja üksikule üliõpilasele on varutud piisaval hulgal kõva ning pehmet inventari, samuti panipaigad ja isiklikud toidukapid. Ühiskasutamiseks on lugemistoad, klubiruumid, punanurgad, köök jne. Enamik ühiselamute ruume on radiofitseeritud.

Senini esineb ühiselamutes ülemajutusi. Sellest tingituna asuti möödunud aastal uue moodsa ühiselamu püstitamisele Aia ja Pälsoni tänava nurgale, mis loodetavasti valmib 1952/53. õppeaastaks. Uus ühiselamu, mis mahutab ca 250 üliõpilast, ehitatakse ning sisustatakse kõigi nõuete kohaselt.

Käesoleval suvel kavatseb TRÜ administratiiv-majandusosakond viia läbi kõikides ühiselamuis sanitaar- ja kapitaalremonte, millega loodame ühiselamute elu-olulisi tingimusi märksa parandada.

A. Odrats,
administratiiv-majandusosakonna juhataja

Matkarajad kutsuvad

Nõukogude turism on meie maa töötajate hulgas väga populaarne. Juba nõukogude võimu esimesel aastal veetsid tuhanded Eesti NSV töötajad oma puhkeaja Nõukogude Liidu eeskujulikes sanatooriumides ja puhkekodudes või mööda kodumaad matkates.

Pärast sõda on turism aastast-aastasse haaranud üha laialdasemaid Nõukogude Liidu, siinjuures Nõukogude Eesti töötajate hulki, eriti õppivat noorsugu, kes lähevad matkateedele, et täita märgi «NSVL Turist» või spordijärgu nõudeid või võisteldes kaasa «Noorte Hääle» rändkarika võitmiseks. Väga sageli võetakse ette matku vennasvabariikidesse, kuid suurt huvi tunnevad töötajad ka oma sünnimaa vastu, et teda põhjalikult tundma õppida. Nii on turism kujunemas üheks meeldivamaks puhkeaja veetmise mooduseks.

Vaatamata sellele, et meil on loodud kõik võimalused turismi harrastamiseks, ei ole veel Tartu kahe kõrgema õppeasutuse — TRÜ ja EPA — sporditööd juhtivas organisatsioonis TRÜ-EPA Spordiklubis osutatud küllaldast tähelepanu selle spordiala arendamisele. Kuigi viimase ajani puudus spordiklubi juures turismi sektsioon, on spordiklubi mõningal määral püüdnud kaasa aidata matkade organiseerimisele üliõpilasperele ja koolinoortele. Nii organiseeriti möödunud suvel spordiklubi kaasabil 5 liikmeline Noorte Spordikooli ratsamatka grupp. Ratsamatkajad treener-õpetaja M. Kutti juhtimisel läbisid ligi 800 km marsruudi ümber Eesti 24 päevaga. Peatuskohtadel viidi läbi 7 ratsaspordi demonstratsioonvõistlust, 14 näitlikku ratsaspordi tundi, peeti üle 20 loengu ja aidati organiseerida kolhoosides «Kolhoosniku» kehakultuuri kollektiive. Läbiviidud üritusi jälgis 24 päeva kestel ligi 15.000 inimest. Nimetatud matkagrupp võitis 1951. aasta matkavõistlustel «Noorte Hääle» rändkarika.

Möödunud semestril korraldas spordiklubi purjespordi-sektsioon väljasõite jahtidel Võrtsjärvele ja Peipsile. Talvel organiseeriti suusatajate väljasõite TRÜ spordibaasi Käärikule. Nimetatud üritused on aga olnud juhusliku iseloomuga. Eriala sektsioonidel ja ka spordiklubi juhatusel on puudunud kindel plaan turistlike ürituste läbiviimiseks, seetõttu on ka turismialane järgusportlaste ettevalmistus spordiklubis äärmiselt väike — 1 esimese järgu sportlane (vet. tead.), 2 teise ja 3 kolmanda järgu sportlast Noorte Spordikoolist.

Märgi «NSVL TURIST» omajate kohta puudub spordiklubil üldse ülevaade.

Käesoleva aasta aprillikuu lõpul moodustati spordiklubi juurde turismi sektsioon, kelle otseseks ülesandeks on esile toodud puuduste likvideerimine, tõstes üliõpilaskonnas huvi turismi vastu. Selleks on vajalik laialdase turismi-aktiivi koondumine sektsiooni ümber.

Esimeseks noore sektsiooni poolt organiseeritavaks ürituseks on 11. mail s. a. väljasõit TRÜ spordibaasi Käärikule. Selliseid väljasõite on kavas veelgi organiseerida, eriti aga sügisel, semestri algul. Möödunud aasta eeskujul organiseeritakse ka sel suvel juba kaks ratsamatkajate rühma, kelle ülesandeks on kaitsta 1951. aastal võidetud «Noorte Hääle» rändkarikat. Samuti teevad EPA metsandusteaduskonna üliõpilased ettevalmistusi jalgrattamatkaks, kuna mehhaniseerimisteaduskonna üliõpilased valmistuvad paadimatkaks.

Turismi laialdasemaks populariseerimiseks kuulutas TRÜ-EPA Spordiklubi välja matkavõistluse parimate matkagruppide selgitamiseks. Parimat gruppi autasustatakse spordiklubi rändkarikaga, grupiliikmeid diplomite ja isiklike auhindadega. Juba nüüd on aeg kõigil matkahuvilistel asuda gruppide organiseerimisele ja matkamarsruutide väljatöötamisele, et suvel puhkuse saabudes võiks aega viitmata asuda matkateedele. Matka ettevalmistamisel üleskerkinud küsimuste lahendamiseks pöörduda turismisektsiooni poole, turismialased konsultatsioonid toimuvad igal esmaspäeval ja neljapäeval kell 17.00 kuni 18.00 spordiklubis. Samas toimub ka matkade registreerimine ja matkalehtede väljaandmine, sest ainult enne teele asumist vormistatud matkagrupid saavad osa võtta võistlusest TRÜ-EPA Spordiklubi ja «Noorte Hääle» matka rändkarikale, samuti on vormistatud mat k aluseks märgi «NSVL Turist» ja vastava spordijärgu taotlemisel.

R. Tamming

Toimetaja
J. Feldbach

MB 09963 Trükikoja „Tartu Kommunist" trükk Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1686

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Raamatupalat

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 16 (146) Reedel 16. mail 1952. a. V aastakäik

Eksamisessioon kulgeb edukalt

Matemaatika-loodusteaduskonna bioloogia osakonna I kursus hakkas käesoleval semestril eksameiks valmistuma juba varakult. Kevadsessioonil taheti esineda edukamalt kui talvisel, sest varem puudusid veel kogemused ja ei oldud täielikult kohanetud õppetöö vormidega ülikoolis. Semestri vältel valmistuti põhjalikult seminarideks ja praktikumideks ning aprillis anti kõik vajalikud arvestused.

Praegu on kursusel sooritatud 2 eksamit — vene keel ja marksismi-leninismi alused. Nendel eksamitel näidati aine sügavat omandamist ja põhjalikult läbimõeldud vastuseid. Selletõttu kujunesid ka eksamitulemused rõõmustavaiks. Hinne «väga hea» kirjutati marksismi-leninismi alustes üliõpilaste Olav Renno, Helgi Renniti, Milvi Proosa, Evi Kase, Eha Haaviste, Vilma Jõgise, Henni Kallaku jt. õpinguraamatusse. Vene keeles saavutasid kõrgeima hinde eesrindlikud tütarlapsed Viigi Pilt, Virve Roost, Milvi Proosa ja Henni Kallak.

Eksamisessioon jätkub täie pingega.

H. Karu

Eksam ennetähtaegselt

Hiljuti sooritasid ajaloo-keeleteaduskonna IV kurs. eesti filoloogia ja loogika-psühholoogia osakonna üliõpilased ennetähtaegselt eksami eesti kirjakeele ajaloos. See oli meie esimeseks töötulemuste kokkuvõtteks käesoleval semestril. Eksam õnnestus hästi. Üle poole üliõpilastest said hinde «väga hea». Eriti häid teadmisi näitasid üliõpilased A. Pikamäe, J. Sõerd, A. Tõkke, I. Utso, H. Kampus jt. Dots. Kask on oma aine esitanud väga arusaadavalt, huvitavalt ja hästi. See aitas soodustavalt kaasa eksami kordaminekuks.

O. Kruus

Научную работу на уровень требований эпохи строительства коммунизма

Проф. Э. Мартинсон,
проректор по научной работе.

Всем нам понятна возросшая роль науки, как одной из важнейших движущих сил, с помощью которой советский народ в эпоху строительства коммунизма осуществляет свою историческую задачу.

В отличие от научно-исследовательских институтов в университетах и других вузах имеет место сочетание научной работы с учебной. Ошибочно эти две стороны деятельности вузов ещё до сих пор иногда противопоставляют одну другой. Они составляют в действительности неразрывное единство. Научная работа должна стать таким же железным законом для работников университета, как и педагогическая. «Без научного, нет учебного», — говорил выдающийся педагог Н. И. Пирогов.

Сейчас, когда вузы должны готовить специалистов — будущих командиров строительства коммунизма, научная работа должна стать ведущим звеном в деятельности университета. Она должна пронизать весь учебный процесс, насытить его с самого начала элементами творчества и инициативы. Речь идет в целом о новом, высоком подъёме уровня научной работы.

Вот почему на совещании, созванном специально в начале этого года Министерством высшего образования по вопросу улучшения научной работы, несмотря на то, что представители ряда вузов иллюстрировали на многочисленных примерах выдающиеся достижения их профессорско-преподавательского состава, что выразилось присуждением 329 Сталинских премий работникам вузов, предметом обсуждения были не эти достижения, а те недостатки, которые до сих пор имеют место в научной работе, а также их причины и способы их устранения.

На совещании говорилось о недостаточном и несвоевременном выполнении научного плана, о неполном охвате профессорско-преподавательского состава научно-исследовательской работой. Нередко там, где процент участия в работе большой, это носит, к сожалению, чисто формальный характер, так как целый ряд профессоров и преподавателей на протяжении ряда лет не оформляет своих работ и не дает никакой научной работы. Необходимо вокруг них создавать соответственное общественное мнение, доводя до их сознания невыполнение своего долга перед государством.

Другие существенные недостатки научной работы одновременно оказываются и причинами плохого выполнения их. Это прежде всего характер научных тем. Они страдают часто отсутствием определенной научной направленности. Темы берутся случайные, непродуманные, без предварительного глубокого литературного и методического изучения данной области исследования.

Наш университет как советский вуз ещё молодой. Но в наших советских условиях, когда партия и правительство четко выдвигают перед учеными ряд важных задач материального и культурного развития советского общества, когда партия оказала и оказывает ученым неоценимую помощь организацией научных дискуссий по идеологическим вопросам, по философии, положению в биологической науке, по развитию учения И. П. Павлова — в этих условиях 7 лет достаточный срок, чтобы наш университет и каждая кафедра его имели бы отчетливо выраженную направленность своей научно-исследовательской деятельности. Чёткость, последовательность и идейная обоснованность являются важнейшим условием и залогом успешности научной работы.

Отсюда ясно, что научная работа должна носить проблемный характер. Творческие силы ученых, старых и молодых, не должны распыляться на решения отдельных мелких, казуистических задач, а должны быть сосредоточены вокруг решения крупных проблем теоретического и народнохозяйственного значения. Проблемность тематики дает возможность комплексирования работы отдельных кафедр, что особенно важно для кафедр с очень маленьким штатом. Проблемность тематики выдвигает необходимость координирования её с другими вузами и институтами. В связи с этим особенно ответственным моментом становится планирование научной работы. Изучение научной тематики в отношении указанных требований — направленности, проблемности, комплексности должно начинаться с кафедры, как основной научно-учебной единицы вуза. Далее — на межкафедральных совещаниях, на заседаниях факультетов на координационных совещаниях с другими учреждениями и наконец, утверждаться на ученом совете.

Правильный выбор тематики обеспечивает её эффективность, государственную значимость и вместе с тем реальность выполнения. Такая тематика будет находиться в соответствии и с той инструментальной техникой, которую предлагает современная отечественная промышленность для экспериментального решения естественно-научных вопросов.

Наряду с планированием не меньшую роль имеет контроль выполнения научной работы. Отсутствие систематической проверки выполнения в ходе работы лишает возможности своевременно преодолевать нарушения установленных сроков объёма и направления исследования. Необходимо организовать на кафедрах контроль и обсуждение выполненных работ в течение года систематически. После окончания, оформления и рецензирования работы должны обсуждаться на заседаниях советов факультетов.

Такая форма контроля дает возможность осуществления основного условия улучшения научной работы — критики и самокритики. Надо помнить и претворять в жизнь указания товарища Сталина, что без борьбы мнений не может быть развития науки.

Специальные кафедры должны устанавливать более тесные связи с общественно-экономическими кафедрами, привлекая их к обсуждению своей научной продукции. Исключительно важное значение приобретает поэтому научная работа общественно-экономических кафедр, как руководящих в идейно-теоретическом воспитании всего коллектива, в творческом усвоении им марксистско-ленинской методологии.

Вопросы научной работы тесно связаны с вопросом о кадрах, ибо успех каждого дела решают люди. Развитие научной работы и повышение уровня преподавания зависит от педагогического коллектива, от повышения его научной квалификации. Успешно расти кадры могут только на той кафедре, где ведется систематическая научная работа. Трудности подготовки аспирантов и кандидатских диссертаций зависят именно от отсутствия творческой научной работы на кафедрах. Это полностью относится и к работе научного студенческого общества.

Основной организационной единицей НСО должен быть кружок, руководимый кафедрой. Отдельные кружки должны комплексировать свою работу. Этим будет осуществляться, например, на медицинском факультете принцип связи, единства теории и практики. НСО через кружки должно стать организацией массового вовлечения студентов в научно-исследовательскую работу кафедры.

Научная работа студентов должна отражать научное направление кафедр. Кафедры могут в студентах получить активных помощников в своей работе, своего рода внештатных лаборантов. Все дело в умелой организации, распределении этой работы студентов. Чем скорее студент приступит к самостоятельному эксперименту, самостоятельной разработке литературной темы по первоисточникам — тем лучше.

Основная цель — осуществить слияние научного и учебного процесса. Элементы научного творчества, научной работы каждой кафедры, приемы исследовательской работы должны все в большей степени проникать в практические лабораторные занятия, в экспедиции, в производственные экскурсии, в семинарские занятия.

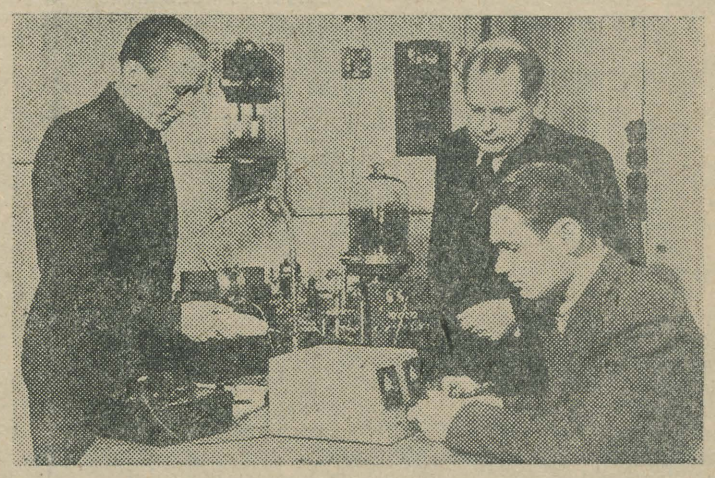
Разумеется, все это осуществлено там, где сама кафедра ведет систематическую научную работу. Там же, где преподаватели сами не ведут научной работы, они превращаются в преподавателей устарелых знаний.

Все затронутые на совещании недостатки имеются и в нашем университете.

До сих пор мы нашу работу расценивали путем сравнения с прошлыми её этапами, отмечая известные улучшения, теперь мы должны к ней подойти с точки зрения растущих требований завтрашнего дня.

Algasid riigieksamid

Riigieksamid TR Ülikooli arstiteaduskonna raviosakonna lõpetajaile algasid 12. mail s. a. Ülikooli Aia tän. hoone mikrobioloogia ja hügieeni kateedrite väikeses pidulikult ehitud auditooriumis. Esimeseks eksamiks on marksismi-leninismi alused. Esimesel päeval sooritasid kõik 19 üliõpilast selle eksami. Hindega «väga hea» õiendasid selle aine 6 üliõpilast (sm-d Arend, Hook, Grünberg, Ilves jt.). Rahuldava hinde said 5 üliõpilast. Mitterahuldavaid ei saadud. Eksamil viibis ka TRÜ õppeprorektor sm. Reiman.

Füüsikaosakonna IV kursuse üliõpilased A. Pilt ja A. Kikas töötamas vaakumtehnika praktikumil van.-õp. A. Koppeli juhendamisel. V. Levitski foto.

Arendame teaduslikku tööd

30. jaanuarist kuni 2. veebruarini Moskvas toimunud teaduslike töötajate nõupidamisel NSVL kõrgemate koolide teadusliku töö parandamise küsimustes pöörati suurt tähelepanu ka üliõpilaste teadusliku töö edasise arendamise ülesannetele. Nõupidamisel jõuti seisukohale, et üliõpilaste teaduslik, loominguline töö on tähtsaks ja vältimatuks elemendiks kõrgelt kvalifitseeritud noorte nõukogude eriteadlaste kujundamisel. Just iseseisva teadusliku töö raamides üliõpilane süvendab oma erialaseid teadmisi, omandab oskuse neid praktikas rakendada, oskuse teaduslikult mõtelda ja arendada teadust edasi tema üksikuis lõikudes. Ühtlasi jõuti järeldusele, et üliõpilaste teadusliku töö suunamisel kuulub peamine osa õppejõududele ja kateedritele. Ringide töö temaatika tuleb kõige tihedamalt siduda kateedrite teadusliku uurimistöö plaaniga ja seminari-, kursuse-, diplomitööde ning õppepraktikaga. Seejuures tuleb likvideerida temaatika killustatus, koondada üliõpilaste jõud rea põhiprobleemide lahendamisele ja rakendada nende lahendamiseks ringides tööle uurimiskollektiivid.

Vastavalt nõupidamise seisukohtadele arutas TRÜ Õpetatud Nõukogu läbi ÜTÜ nõukogu aruande ja võttis vastu konkreetse otsuse juhendamise ja temaatika parandamiseks ÜTÜ ringides. Vastavalt sellele otsusele tuleb kateedritel ja ringidel 26. maiks töötada välja temaatika, kus oleks kindlasti arvestatud ülaltoodud seisukohti. Eriti oluline on uue temaatika väljatöötamisel uurimisprobleemide side praktikaga, nende side meie rahvamajanduse ja kultuurialaste päevaküsimustega ning ühtlasi rakendamine reaalses praktikas, mis innustaks üliõpilasi tööle ja annaks sellele tööle selge perspektiivi. On loomulik, et nooremate kursuste osas tuleb ette näha ka katsemetoodika õppimine, üldteadmiste süvendamine jne. Tihedalt tuleb tööd kooskõlastada erikursuste ja seminaritöödega, mis võimaldab üliõpilastel pidevalt tegelda ühe suurema probleemiga. Selles mõttes on positiivseks näiteks eesti kirjanduse kateedrist praktika, kus seminaris töötati läbi teema «Fr. Faehlmanni ilukirjandusliku loomingu rahvalikkus», ringi tööplaanis aga oli paralleelselt teema «Fr. Faehlmann ja Tartu ülikool». Tsiviilõiguse eriseminaris näiteks töötati läbi teema «Juriidilised isikud kodanlikes maades» konverentsitööna ja hiljem auhinnatööna uuriti ringi raames teemat «Juriidilised isikud kodanlikes maades ja nende osa agressiivse sõja ettevalmistamisel»

On selge, et selliseid töö seostamise vorme ja võimalusi on kõigil kateedritel, neid tuleb ainult enam rakendada.

Suure tähtsusega on kollektiivtööde rakendamise küsimus. Kollektiivtöö võimaldab paremini uurida suuremaid kompleksseid probleeme, samuti ulatuslikke, kiireiseloomulisi ning eksperimentaalseid töid. Ka muudame kollektiivtöödega üliõpilaste teadusliku töö massiliseks, mitmekesisemaks (eriti töövormide osas, arutluse, diskussiooni jms. näol) ning huvitavamaks. Senised kogemused kollektiivtöö alal on igati õigustanud eelöeldut. Näiteks võib tuua tulemusrikkalt töötanud viieliikmelisi kollektiive botaanikaringis (H. Trass, V. Eerik, L. Saar, L. Kaitsmaa, H. Kurm — «Saaremaa soode geobotaaniline uurimine nende rahvamajandusliku kasutuselevõtu eesmärgil») ja eesti keele ringist (A. Valmet, I. Korjus, V. Hiio, L. Tammeste — «Eesti nõukogude ilukirjanduse keelest stalinliku keeleõpetuse valgusel»).

Seetõttu tuleks uues temaatikas pöörata täit tähelepanu kollektiivtöö eeliste kasutamisele, eriti kompleksprobleemide osas. Head eeskuju selleks on andnud juristid kollektiivtööga. «Töö järgi jaotamise printsiip kolhoosides», mida asub uurima ligi sada üliõpilast ja kirurgiaringi 15-liikmeline kollektiiv, kelle teemaks on «Trauma tekkimise põhjuste uurimine elanikkonna eri kategooriate hulgas».

Vastavalt nendele põhimõtetele ja toodud konkreetsetele näidetele tuleb lahendada temaatika koostamine ringidele järgmiseks õppeaastaks kogu ÜTÜ ulatuses, mis ühtlasi on üheks põhiliseks eelduseks kogu üliõpilaste teadusliku töö parandamiseks järgmisel õppeaastal.

K. Siilivask
K. Kildemaa.

Võistlustööd auhinnati

Hiljuti kinnitas TRÜ Õpetatud Nõukogu 1951/52. õ.-a. üliõpilaste võistlustöödele määratavad auhinnad.

I auhinna ja rahalise preemia said matem.-loodusteaduskonna üliõpilased O. Saks töö eest «Kõrgtemperatuuri termograaf», H. Ling töö eest «Eesti NSV loodusmaastike imetajate fauna rikastamisest väärtuslike loomaliikidega» ja L. Viileberg töö eest «Tärklise ja suhkrute koosseisu dünaamika kartulil soo- ja mineraalmaa kultuuris»; arstiteaduskonna üliõpilased J. Seeder töö eest «Paratrahheaalne novokaiinblok šoki profülaktilise vahendina intratorakaalsetel operatsioonidel» ja A. Joamets ning H. Maadik töö eest «Tähtsamate Eesti NSV-s kultiveeritavate ravimtaimede seemnete idanevusest» ja õigusteaduskonna üliõpilane Ö. Klaassen töö eest «Kohtulikud vaidlused laste kasvatusküsimuste üle nõukogude tsiviilprotsessis».

Peale nende auhinnati veel 17 tööd eri teaduskondadest.

Komisjon märkis, et praegune auhinnatööde juhend on liiga paindumatu ja teeb kateedrite osatähtsuse väikeseks. Auhinnatööd näitasid, et kateedrid on neid juhendanud pealiskaudselt, mistõttu töödes esineb rida olulisi puudusi.

Edaspidi tuleb aga nendest hoolsama tööga üle saada.

E. Turu

Pavlovi õpetuse juurutamisest komplekssete teemade lahendamisel

50 a. tagasi pani I. P. Pavlov aluse täiesti uue osale füsioloogias, nimelt kõrgema ergulise tegevuse füsiooogiale, materialistlikule õpetusele peaaju suurte poolkerade tegevusest.

Nõukogude valitsus eesotsas V. I. Leniniga ja J. V. Staliniga on alates Noukogude riigi esimestest aastatest loonud kõige paremad tingimused Pavlovi õpetuse arenguks meie maal.

NSVL TA ja MTA ühendatud sessioon purustas antipavlovlikud suunad ja selgitas kõrvalekaldumised õigest sihist meie kodumaa füsioloogide hulgas (Orbeli, Anohhin, Beretašvili jt.). Ühtlasi märkis sessioon ka rida konkreetseid ülesandeid, mis vajavad edasilükkamatut lahendust.

Ühendatud Akadeemiate sessiooni otsuste alusel on ka Tartu Riiklikus Ülikoolis meditsiiniliste teaduste osas korraldumas ümber teaduslik töö ning toimub Pavlovi õpetuse juurutamine kliinilisse praktikasse. Vabariikliku Tartu Kliinilise Haigla juurde asutati läinud aastal Pavlovi komitee, mille juhtimisel alustati kaitsva ravirežiimi sisseviimist kliiniku töösse. Korraldati teaduslik konverents, kus Vabariikliku Tartu Kliinilise Haigla koosseisu kuuluvate erialade töötajate poolt esitati oma kogemusi Pavlovi õpetuse rakendamisel ravitöösse. On asutud uurima Pavlovi teoseid. Arstiteaduskonnas on kriitiliselt arutatud läbi teaduslike töode plaanid ja neis on võetud ette olulisi parandusi. Arstiteaduskonna koosolekul jaanuaris esinesid kateedrite juhatajad kriitiliste sõnavõttudega oma senise töö kohta, näidates teid edasiseks töö paremustamiseks Pavlovi füsioloogia alusel. Suure üritusena arstiteaduskonna elus tuleb mainida veebruari—märtsi kuu jooksul korraldatud Pavlovi dekaadi, kus kuulati ära 23 ettekannet. Dekaadil esinesid kõigi distsipliinide esindajad. Vaatamata mõningatele puudustele dekaadi organisatoorses osas kui ka üksikutes ettekannetes täitis dekaad ülesande Pavlovi õpetuse selgitamisel mitmesuguste erialade seisukohalt. Dekaadist osavõtt oli erakordselt elav. Märkida võib ka seda, et osavõtjaid oli nii Tartu tegelike arstide kui ka rajoonide arstide hulgast.

Pavlovi õpetuse levitamise, juurutamise ja kogu sellealase töö koordineerimiseks on TRÜ juurde moodustatud Pavlovi komitee, kuhu kuuluvad TRÜ rektoraadi, arstiteaduskonna eridistsipliinide, kehakultuuriteaduskonna, bioloogia osakonna, psühholoogia, pedagoogika, dialektilise ja ajaloolise materialismi kateedrite esindajad, väljastpoolt ülikooli — haridusministeeriumi, ENSV Teaduste Akadeemia Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini, Linna Tervishoiuosakonna, Eesti Põllumajanduse Akadeemia esindajad.

Pavlovi komitee tööplaanis on Pavlovi õpetuse tundmise süvendamiseks korraldada loenguid, seminare ja konsultatsioone ülikooli õppejõududele, arstidele, õpetajatele, keskmeditsiinilisele personalile, organiseerida artiklite kirjutamist ja raadioettekannete pidamist ülikooli õppejõudude poolt, astuda samme Pavlovi teoste kiiremaks tõlkimiseks eesti keelde, organiseerida süstemaatiline töö Pavlovi õpetuse populariseerimise alal jne. Pavlovi komitee senise töö puudusena tuleb märkida töö aeglast tempot, mille tõttu ürituste läbiviimine mõnes osas on viibinud. Viimasel ajal on komitee oma tööd selles osas tunduvalt parandanud.

Arstiteaduskonnas tuleb senisest veelgi enam tähelepanu pöörata teadusliku töö intensiivistamisele ja pavlovlike suundade väljaarendamisele. On tarvis otsustavalt asuda probleemide kollektiivsele läbitöötamisele. Üks selliseid küsimusi, mis väärib suurema hulga teaduslike töötajate tähelepanu, on uneravi küsimuse teaduslik ja kliiniline uurimine. Teatavasti vaatleb Pavlov und ja sisemist pidurdust kui ühtset protsessi, mille puhul toimub närvirakkude taastamine ja seega talituste normaliseerimine organismis. Pavlov näitas, et mitmed haiguslikud nähud kaovad kestva une kasutamisel. Uneravi küsimuste igakülgne teaduslik läbitöötamine peab selgitama õige uinuti valiku ja ravi läbiviimise režiimi. Mõlemad küsimused on praktiliselt olulise tähtsusega. Selle kõrval pole mitte vähem tähtis ka uneravi teoreetiliste mehhanismide selgitamine.

Selle ulatusliku küsimuse uurimisel teostub koostöö arstiteaduskonna teoreetiliste ja kliiniliste kateedrite vahel. Sellesse töösse on võimalik tõmmata kaasa ka üliõpilaste teaduslikke ringe vastavate kateedrite juures.

Sellise komplekssе küsimuse lahendamise teel on kindlustatud ulatuslikud teaduslikud tulemused, kusjuures üks töö moodustab loomuliku täienduse teisele. Meie väikesearvuliste kateedrite juures on see ainus võimalus ulatuslikumate teaduslike küsimuste lahendamiseks. Sel teel tõstame otsustavalt teaduslikku töö taset ja oleme suutelised andma oma osa suurde pavlovliku meditsiini varasalve — meie nõukogude inimese hüvanguks.

Prof. E. Käer-Kingissepp,
TRÜ füsioloogia kat. juhataja

TRÜ üliõpilaste võistlustööde teemad 1952/53. õppeaastaks

I Marksismi-leninismi aluste kateeder:

1. I. V. Stalini revolutsioonilise tegevuse algus.
2. Seltsimees Stalin suurest vene rahvast kui Nõukogude Liidu juhtivast jõust kõigi meie maa rahvaste seas.
3. Nõukogude Liidu juhtiv osa võitluses kindla rahu ja demokraatia eest.
4. Eestimaa Kommunistlik (bolševike) Partei võitluses sõjajärgse viisaastaku täitmise eest.
5. Eestimaa K(b)P võitluses ÜK(b)P Keskkomitee ja EK(b)P Keskkomitee VIII pleenumi otsuste «Puudustest ja vigadest Eestimaa K(b)P Keskkomitee töös» täitmise eest.

II Poliitökonoomia kateeder:

1. Социалистические преобразования сельского хозяйства в Эстонской ССР.
2. Создание основ социализма в странах народной демократии.
3. Об основном экономическом законе социализма.
4. Милитаризация экономики капиталистических стран в послевоенный период.

III Dialektilise ja ajaloolise materialismi kateeder:

1. Разрешение национального вопроса в СССР.
2. Коренная противоположность пролетарского интернационализма буржуазному национализму.
3. Пути перехода от социализма к коммунизму.
4. Роль и значение сталинского плана преобразования природы для решения задач коммунистического строительства.
5. Проблемы развития эстонского языка в свете работ товарища Сталниа: «Марксизм и вопросы языкознания».
6. Отражение борьбы нового и старого в эстонской литературе.
7. Развитие товарищем Сталиным вопросов государства в его работе «О Великой Отечественной войне Советского Союза».
8. Охрана социалистической собственности, как одна из функций советского государства во 2-й фазе.
9. Культурно-воспитательная и хозяйственно-организаторская функция советского государства.
10. Причинность в микромире.
11. Диалектика необходимости и случайности в мичуринской биологии.
12. Материалистические основы теории строения вещества.

(Järgneb)

Malevõistlused lõppesid

Aprillikuus toimusid TRÜ teaduskondade kehakultuurikollektiivide malemeeskondade vahelised võistlused. Võistlustest võttis osa viis võistkonda, millest igaühes mängis 5 mees- ja üks naismaletaja.

Esikoha saavutas ülekaalukalt matemaatika-loodusteaduskonna esimene võistkond (Roots, Kristoffel, Naadla, Tiit Timma ja Mikfeld), kes saavutas 18½ punkti 24-st võimalikust. Edasi järgnesid: 2) arstiteaduskond — 14½ p., 3) matemaatika-loodusteaduskonna II naiskond — 11 p., 4) ajaloo-keeleteaduskond ja 5) õigusteaduskond, kummalgi 7½ p.

Esimesel laual saavutas inidividuaalselt parima tulemuse Roots (matem.-loodustead. I), võites kõik partiid. Teisel laual oli võidukas Kristoffel (matem.-loodust. I) 3,5 punktiga. Kolmandal laual tuli esikohale Grass (arstit.), saavutades samuti 3,5 p. Neljandal laual võitis Tiit (matem.-loodust. I) 3 ning viiendal laual Ludela (arstit.) 3 punktiga. Naismaletajaist oli parim Mikfeld (matem.-loodust. I) 3,5 punktiga.

Võitjaid autasustati diplomitega.

N. Kristoffel

Noored, matkaradadele!

Matka võistlustingimused

I. Eesmärk.

1. Populariseerida matkamist ja tõmmata kaasa laiu üliõpilaste hulki turismi harrastamisele.
2. Taotleda märgi «NSVL turist» ja turismi järgunormide täitmist.
3. Selgitada TRÜ ja EPA parimad matkagrupid.

II. Läbiviimise aeg.

1. Võistlustel võetakse arvesse matkad, mis on läbi viidud ajavahemikus 1. maist kuni 15. oktoobrini 1952. a.

III. Osavõtjad.

1. Võistlustest võivad osa võtta kõik TRÜ ja EPA üliõpilased, õppejõud ja teenistujad vähemalt kaheliikmelistes gruppides.

IV. Võistluste tingimused.

1. Matk teostatakse grupi poolt iseseisvalt jalgsi, paatidel või jalgratastel, vabalt valitud marsruudil, kusjuures sõit marsruudi alg- ja lõpppunkti on lubatud teiste liiklusvahenditega.
2. Enne matka tuleb grupil matk registreerida spordiklubi turismisektsiooni juures ja võtta välja matkaleht, millele marsruudi läbimisel võetakse kohalikest punktidest pitsatijäljendid.
3. Ühe matka minimaalseks arvestuseks on 5 päeva ning distants jalgsi 90 km, paatidel 125 km, jalgratastel 175 km (sõitu matka alg- ja lõpppunkti teiste liiklusvahenditega arvesse ei võeta), seejuures vähemalt üks väliööbimine. Mitme matka sooritamisel eri marsruutidega matkad summeeritakse.

V. Tagajärgede arvestamine.

1. Võistlustest osavõtnud gruppidel tuleb esitada hiljemalt 1. novembriks 1952. a. spordiklubi turismisektsioonile matkaleht ja -päevik. Gruppide paremusjärjestuse otsustab matkapäevade ja läbitud kilomeetrite arv ning matka turismipropagandaline väärtus.

VI. Autasustamine.

1. Võitnud gruppi autasustab TRÜ ja EPA spordiklubi rändkarikaga ja grupi liikmeid individuaalauhindade ja diplomitega. 2. ja 3. koha saavutanud grupid autasustatakse diplomiga ja grupi liikmeid individuaaldiplomiga (autasustamisele kuuluvad ainult ÜSK liikmed).

VII. Võistluste juhtimine.

1. Võistlusi juhib TRÜ ja EPA spordiklubi koos turismisektsiooniga.
2. Juhendis määritlemata jäänud küsimused lahendab turismisektsiooni juhatus.

VIII. Märk «NSVL turist».

1. Märgi «NSVL turist» täitmise nõuded on: matka kestvus 10 päeva, distants jalgsi 180 km, paatidel 250 km, jalgratastel 350 km, seejuures vähemalt 3 väliööbimist.

R. Tamming,
TRÜ ja EPA Turismisektsiooni esimees.

Õppigem tundma oma kodumaad

Suur ja võimas on meie kodumaa. Pole maailmas sellist maad, kus oleks rikkalikum ja mitmekesisem loodus kui meie maal. Balti merest Vaikse ookeanini, Arktise jäävåljadest päikesepaistelise Taga-Kaukaasiani — selline on meie kodumaa mõõtmatute avaruste ulatus.

Meie kodumaa pinnal ja maapõues asub loendamatuid rikkusi.

Kõik need rikkused kuuluvad rahvale, töötajatele. Nõukogude inimene on oma maa peremees. Mida rohkem ta õpib teda tundma, seda rohkem ta teda armastab, seda kindlamini ta veendub oma maa võimsuses. Nõukogude inimese tung matkata mööda kodumaad ei ole sellepärast juhuslik nähtus, vaid loomulik tarvidus.

Kuid meie ülikoolis ei ole turism veel küllaldaselt arenenud, ehkki rännakud ja ekskursioonid on aktiivse puhkuse asendamatuks vormiks ning omavad tohutu suurt kasvatuslikku tähtsust.

Organiseeritud matkad oma vabariigis ning vennasvabariikidesse, tutvumine NSV Liidu rahvaste elu ja kultuuriga, sotsialistliku ülesehitustööga tööstuses ja põllumajanduses, stalinlike suurehitustega, meie rahvaste kangelasliku mineviku mälestusmärkidega, Nõukogude Armee poolt meie maa vabaduse ja sõltumatuse eest peetud kangelaslike lahingupaikade külastamine, kasvatab uhkustunnet Nõukogude kodumaa üle, süvendab nõukogude patriotismi ning laiendab ideelist ja kultuurilist silmaringi.

Ekskursioonid ja matkad jalgsi, paatidel ja jalgratastel kasvatavad algatusvõimet, leidlikkust, julgust ning kollektivismi — nõukogude inimesele omaseid moraalseid väärtusi.

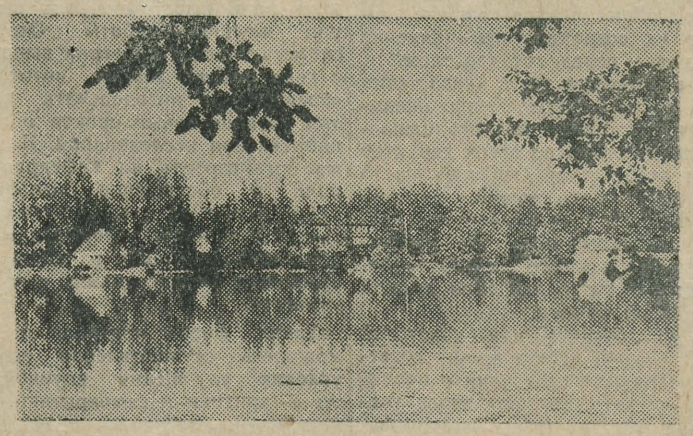
Rännakuil ja ekskursioonidel areneb teadushimu ning juurdlev uurimistung. Looduse ja tema rikkuste tundmaõppimine on abiks noortele nõukogude spetsialistidele ülikoolis saadud teadmiste süvendamisel ja täiendamisel.

Turism on suurepärane puhkeaja veetmise moodus. Turism karastab organismi, tugevdab tervist ja on kehalise kasvatuse asendamatuks vormiks.

Seltsimehed üliõpilased, kommunistlikud noored, kehakultuurlased, arendage ulatuslikult turismi! Astuge ÜSK turismisektsiooni liikmeks! Kogunege rühmadena rännakuile mööda sünnimaad! Kavandage huvitavaid marsruute; ajaloolistesse kohtadesse, meie tööstuskeskustesse, sovhoosidesse, Nõukogude Armee kangelaslike võitluste paikadesse!

Rännak on parim puhkus!

Jalgsi, jalgratastel, süstadel — teele!

NELIJÄRVE *V. Levitski foto.*

ESIMESI MATKU

Turismisektsioon korraldas möödunud pühapäeval, 11. mail väljasõidu Käärikule. Sõit õnnestus hästi. Ilm oli ilus. Teel peatuti Otepääl, suur osa inimesi alustas matka ümber Pühajärve. Enamus sõitis edasi Käärikule. Seal tutvuti ümbrusega ja puhati. Lõunapaiku matkati jalgsi tagasi Pühajärvele.

Matkahuvilised, võtkem aktiivsemalt osa sellistest üritustest!

J. Kaal

Teadaanne

TRÜ Pearaamatukogu on alates 15. maist 5. juulini s. a. avatud järgmiselt:

tööpäevadel kl. 8.00—23.00
puhkepäevadel kl. 12.00—20.00.

TRÜ Pearaamatukogu Direktor

Sada aastat M. A. Castréni surmast

7. mail möödus 100 aastat M. A. Castréni surmast.

Mattias Aleksanteri Castrén oli möödunud sajandi suurimaid keeleuurijaid. Sündinud 2. dets. 1813 kaugel Põhja-Soomes, lõpetas ta a. 1836 Helsingi ülikooli. See oli võrdleva indo-euroopa keeleteaduse õitseaeg. Castrén otsustas hakata uurima soome-ugri keeli. Neist keeltest aga polnud tol ajal peaaegu mingisugust materjali. Nii võttis Castrén endale ülesandeks koguda ainestikku seni tundmatuist või vähe tuntud keeltest. Suure teadlase elutöö põhjenebki nelja uurimisreisi tulemustel.

Esimesed 3 reisi tegi Castrén Lappi ja Karjalasse. 1845. a. läks Castrén Vene Teaduste Akadeemia korraldusel oma peamatkale Siberisse, kuhu ta jäi 4 aastaks. Mõnda aega uuris ta ostjakeid Obi ja Irtõši ääres. Peaharrastuseks aga sai talle eri samojeedi keelte uurimine. Ta uuris ka mõningaid türgi-tatari, mongoli ja tunguusi-mandžu keeli. Castrén rändas läbi määratu maaala — Obi, Tomski, Jenissei, Minussinski ja Irkutski ümbruse. Keelelise ainestiku kõrval kogus Castrén ka etnograafilist materjali, toimetas arheoloogilisi kaevamisi ja jälgis ajaloolisi ning topograafilisi andmeid.

Castréni kuulsus kasvas. Vene Teaduste Akadeemia valis ta teadlase erakorraliseks abiliseks. See oli väga tähtis, sest Soomes ei tehtud midagi Castréni toetamiseks. Alles a. 1851 asutati Helsingi ülikoolis soome keele ja kirjanduse professuur. Professorina sai aga Castrén töötada ainult ühe aasta. 7. mail 1852 ta suri.

Castréni teaduslik tegevus kestis 15 aastat. Pool sellest kulus ainestiku kogumiseks väsitavail uurimismatkadel. Eluajal suutis Castrén ainult väikese osa oma töödest lõplikult viimistleda ja avaldada. Üldse on ta uurinud ligi 40 keelt ja murret. Neist on ta järele jätnud peale eluajal ilmunud kolme grammatika veel 11 grammatika peaaegu valmis käsikirjad. Castréni teadusliku pärandi avaldas Vene Teaduste Akadeemia 12 köites.

Castréni uurimused soome-ugri keelte alalt moodustavad väikese osa tema elutööst. Sürja, mari ja ostjaki grammatika sai ta ise avaldada. Väärtuslikem neist on viimane.

Hinnatav on Castréni töö samojeedi keelte alal, millest ta on kirjutanud viis grammatikat.

Castrénil on mitmete keelte uurimises teerajaja osa. Õigustatult peetakse teda tunguusi-mandžu keeleteaduse loojaks. Samuti tuleb tänapäeval hinnata tema püüdeid uurida keelte sugulust, mida ta õigesti on mõistnud. «Uue õpetuse» araktšejevliku režiimi ajal ei tunnustatud nõukogude keeleteaduses Castréni saavutusi. Alles pärast seltsimees Stalini keeleteadusalaste tööde ilmumist on M. A. Castrén taas saanud väärilise koha kui üks möödunud sajandi suurimaid lingviste.

P. Palmeos,
ajaloo-keeleteaduskonna van.-õpetaja

Toimetaja
J. Feldbach

MB 09991 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1760

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 17 (147) Reedel, 23. mail 1952. a. V aastakäik

Edukalt lõpetada õppetöö parteiharidusvõrgus

Marksistlik-leninliku teooria sügav tundmaõppimine on kujunenud tähtsaimaks teguriks kommunistliku ühiskonna ülesehitamise perioodil. Sellest, kuidas töötajad omandavad poliitilisi teadmisi, sõltub nende orienteerumine siseriiklikus ja rahvusvahelises olukorras, sõltub nende töös esinevate ülesannete edukas täitmine.

«Marksism», õpetab seltsimees Stalin, «on teadus looduse ja ühiskonna arenemise seadustest, teadus rõhutud ja ekspluateeritavate hulkade revolutsioonist, teadus sotsialismi võidust kõigis maades, teadus kommunistliku ühiskonna ehitamisest.»

On iseenesest mõistetav, et seda teadust, mida omandavad miljonid meie kodumaa töötajad, peavad eriti põhjalikult õppima tundma Tartu Riikliku Ülikooli kui nõukogude spetsialistide sepikoja kollektiivi liikmed. Eriti vastutusrikas ülesanne lasub neil nüüd, kuna käesolev õppeaasta TRÜ parteihariduse võrgus läheneb juba lõpule.

TRÜ parteiorganisatsioon töötas käesoleval õppeaastal edukamalt õppetöö ideelis-teoreetilise taseme tõstmisel parteilise hariduse kõigis lülides. Võrreldes eelmise õppeaastaga on tugevnenud propagandistide ja konsultantide koosseis, paranesid propagandistide poliitiline ettevalmistus ja metoodilised kogemused. Nad on hakanud täielikumalt ja sügavamalt lahti põimima marksismi-leninismi kõikevõitvaid ideesid oma ettekannetes, rohkem siduma läbivõetavat materjali nii käesoleva perioodiga, meie kodumaa ees seisvate ülesannetega, rahvusvahelise olukorraga kui ka kohalike ja ülikooli ees seisvate küsimustega.

Iseseisvalt õppijad on hakanud tõsiselt suhtuma oma individuaalõppeplaani täitmisse, tihedamini pöörduma konsultantide poole abi saamiseks. Viimased on omakorda tõhustanud kontrolli iseseisvalt õppijate õppekäigu ja edukuse üle. Selle tulemusena on konsultandid, (seltsimehed Jegorov, Rõbkin, Uustalu) pidevas kontaktis iseseisvalt õppijatega.

Propagandist on keskseks kujuks parteiharidusvõrgus. Temast sõltub kuulajaskonna aktiivsus loengute külastamisel, elavus vestlustest osavõtmisel ja ettekantava materjali edukas omandamine. Sellist olukorda õnnestus saavutada propagandistidel, nagu sm-d Ertis, Salumaa, Tint, Raudsepp, Lehari jt.

Käesoleval õppeaastal tugevdas TRÜ parteiorganisatsiooni büroo parteiringide, -koolide, iseseisvalt õppijate ja Marksismi-Leninismi Õhtuülikooli filiaali töö kontrolli ja parteialgorganisatsioonide juhtimist selles osas. Tänu sellele on kõrvaldatud rida puudusi ning aktiviseeritud parteilist järelvalvet õppimise käigu üle. Nii on administratiivmajanduse aparaadi parteialgorganisatsioon kahel korral arutanud oma üldkoosolekuil poliitringide ja -koolide tegevust ning osutanud neile vajalikku abi.

Kuid edusammude kõrval parteihariduse töö läbiviimisel esines ka rida tõsiseid puudusi. Parteiorganisatsioonid on seni mitteküllaldaselt süvenenud propagandistide poolt läbiviidavate ettekannete sisusse, sellesse, kuivõrd kuulajad suudavad tõsta oma poliitilist taset, kuidas nad oskavad rakendada omandatud teadmisi praktilises tegevuses. Pahatihti piirduvad parteiorganisatsioonid üksikasjaliku kontrolli asemel ainult poliitkoolide ja -ringide õppedistsipliini kontrollimisega. Esines juhtumeid, et mõned seltsimehed, kes möödunud sügisel avaldasid soovi täiendada oma poliitilisi teadmisi iseseisvalt õppimise teel, tegelikult hoiavad sellest kõrvale: ei näita end konsultantidele, ei täida individuaalõppeplaane või pole neil üldse selliseid plaane. Konsultandid tihti lepivad sellise olukorraga ega pea oma kohuseks teha niisugustele «õppijatele» meeldetuletusi, kutsuda neid vestlusele.

Õppeaasta parteilise hariduse süsteemis läheneb lõpule. Viieteistkümnest poliitkoolist ja -ringist üks (propag. sm. Taev) on juba jõudnud õppeprogrammi läbivõtmisega lõpule. Ülejäänud lõpetavad selle mai- ja juunikuu jooksul. Viimane aeg on parteialgorganisatsioonidel pöörata tähelepanu sellele, et õppeaasta poliitharidusvõrgus oleks võimalikult edukalt lõpetatud.

Mõned poliitringid ja -koolid (propagandistid sm-d Kull, Sanõgin jt.) on õppeprogrammist maha jäänud. Niisugustel propagandistidel tuleb end pingutada, et jõuda oma tööga lõpule. Mingit ruttamist ega õppeprogrammi kärpimist aga ei tohi lubada, vaid tuleb pikendada oma ringide tööd kuni juuni lõpuni.

Tähtis osa poliitõppuste lõpuleviimisel on sellel, kuidas propagandistid viivad läbi kokkuvõtlikke õppusi. Nad peavad materjali kordamisele asuma hästi läbimõeldult ja ettevalmistatult. On tähtis, et need kordamisõppused oleks korraldatud laialdase vestluse kujul. Mingeid eksameid ega arvestusi ette nähtud ei ole. Kordamisõppustel peab valitsema sundimatuse õhkkond. Iseseisvalt õppijate konsultandid peavad omakorda võtma kontrolli alla individuaalõppeplaanide täitmise ja individuaalse vestluse teel selgitama iseseisvalt õppijatele nende õppesaavutusi. Tuleb arvestada seda, et konsultant vastutab iseseisvalt õppijate töö eest võrdselt propagandistidega.

Parteialgorganisatsioonide sekretärid ja ametiühingute komiteede esimehed peavad osa võtma viimastest kordamisõppustest, mille lõpul propagandistil tuleb teatada õppinuile sellest, kes omandas ja kes ei omandanud läbivõetud materjali ja soovitada neile järgnevaks õppeaastaks sobiva poliitilise õppimise vormi.

Pärast kokkuvõtliku õppuse läbiviimist tuleb parteialgorganisatsioonide üldkoosolekuil teha kokkuvõtteid möödunud õppetöost parteiharidusvõrgus ja määrata abinõud uue õppeaasta ettevalmistamiseks. Tuleb varakult astuda samme möödunud aastal esinenud vigade vältimiseks parteiharidusvõrgu komplekteerimisel, kus õppijate nimekirjadesse sai kantud rida seltsimehi, kes langesid hiljem poliitringidest välja ja vastupidi, kus rida õppida soovijaid jäid õpperingidesse hoopis kaasa tõmbamata. Et see viga ei korduks, tuleb vestelda iga õhtuülikoolist, õpperingist ja poliitkoolist osa võtta soovijaga või iseseisvalt õppida kavatseva seltsimehega juba nüüd rangelt individuaalses korras.

Uue õppeaasta eel peab arvestama omandatud kogemusi, tõmmates poliitilisesse õppimisse võimalikult rohkem TRÜ kollektiivi liikmeid, mitte unustades seda, et «mida madalam on töötajate poliitiline tase ja marksistlik-leninlik teadlikkus, seda tõenäolisemad on äpardused ja nurjumised töös, seda tõenäolisem on töötajate eneste kidunemine ja mandumine väiklasteks tegelinskiteks, seda tõenäolisem on nende degenereerumine» (Stalin).

Hästi ja ennetähtaegselt sooritatud eksamid

Ajaloo-keeleteaduskonna eesti filoloogia osakonna III kursus sooritas ennetähtaegselt eksami pedagoogikas. Eksamitulemused näitavad, et tulevased pedagoogid ja kultuuriala töötajad on õigesti aru saanud pedagoogika teoreetilise kursuse eeskujuliku omandamise tähtsusest. 19-st eksami sooritanud üliõpilasest said hinde «väga hea» 11 üliõpilast (Kaulsen, Miller, Huik, Krüffelmann, Trikkel jt.) ning hinde «hea» ülejäänud 8 üliõpilast. Sama rühma üksikud üliõpilased on edukalt sooritanud teisigi algava sessiooni eksameid. Nii näitasid väga häid teadmisi Ivar Trikkel poliitökonoomia eksamil ja Ülo Tonts väliskirjanduse eksamil.

Sama edukalt ja veelgi edukamalt loodavad eesti filoloogia III kursuse üliõpilased esineda ka eksamisessiooni kestel.

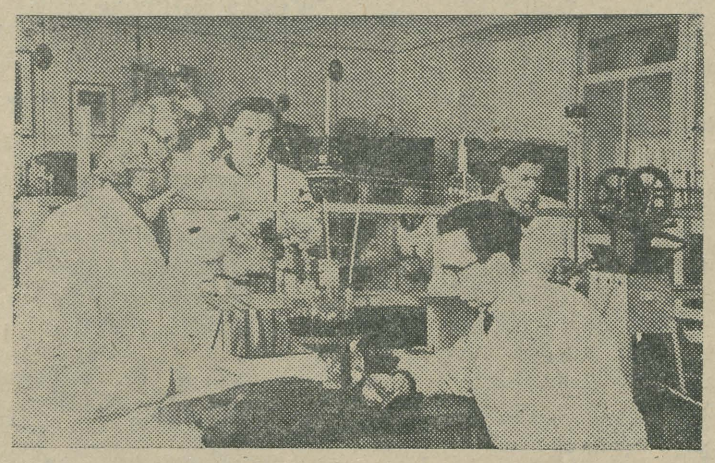
M. Halla

Parimate teadmistega vastu eksameile

Õigusteaduskonna I kursusel hakati kevadiseks eksamisessiooniks valmistuma juba semestri algul. Ei lastud tekkida võlgnevusi seminaridel ja praktikumidel, anti tähtaegselt vene keele kohustuslik lektüür, loeti lisakirjandust riigi ja õiguse teooria, NSVL riigi ja õiguse ajaloo ning teiste distsipliinide kohta.

Pingelise töö tulemusena saadi hiljuti asuda arvestuste sooritamisele ja antakse eksameid ennetähtaegselt. Nii on sm. Zernask sooritanud juba eksamid marksismi-leninismi, riigi ja õiguse teooria ning NSVL riigi ja õiguse ajaloo alal, saavutades kõigis hinde «väga hea». NSVL riigi ja õiguse ajaloo eksami sooritasid hiljuti veel eesrindlikud üliõpilased Viilo, Nurmits, Varblane ja Värtina, saades samuti kõrgema hinde. Kõigil õigusteaduskonna I kursuse üliõpilastel on valminud ja kaitstud ka kursusetööd.

A. Veldra.

Keemiaosakonna üliõpilased V. Utsal, J. Vene, E. Laanpere ja A. Liiva orgaanilise keemia praktikumil.

Kõik spordipäevale

Seoses Tartu Riikliku Ülikooli 150. juubeliaastaga toimub juubelipidustuste sarjas Tartu Riikliku Ülikooli spordipäev koos EPA-ga.

Spordipäev viiakse läbi Tamme staadionil 25. mail 1952. a. algusega kell 15.

Spordipäeva kavasse kuulub: massvõimlemine, kergejõustiku aladest teatejooksud, kaugus- ja kõrgushüpe, demonstratsioon ratsaspordis, jalgrattavõistlus, köievedu, jalgpallivõistlus TRÜ—EPA koondmeeskondade vahel, rahvatants.

Spordipäeva pidulik osa toimub sama päeva õhtul, kus autasustatakse võitjaks tulnud võistlejaid ja võistkondi ning parimaid sportlasi TRÜ—EPA Spordiklubist.

Spordipäeva eduka läbiviimise tagamiseks peab iga TRÜ kollektiivi liige täitma eeskujulikult ja täpselt temale määratud ülesanded.

G. Rekker

Poliitinformatsioonide tase kõrgemaks

Käesoleva õppeaasta I semestri lõpul (25. dets. 1951. a.) kuulas ülikooli parteibüroo matemaatika-loodusteaduskonna parteiorganisatsiooni sekretäri sm. Perk'i aruannet poliitinformatsioonide läbiviimisest matemaatika-loodusteaduskonnas.

Parteibüroo võttis vastu otsuse, milles märgiti, et teaduskonna parteibüroo juhib nõrgalt poliitinformatsioonide läbiviimist ega teosta vajalikult kontrolli nende ideelispoliitilise taseme üle. Kuna puudusi esines ka teistes teaduskondades, siis märgiti büroo otsuses p. 10 all: «Käesolev otsus läbi arutada kõigi teaduskondade poliitinformaatorite nõupidamisel.» Et seda otsuse punkti, mis oleks pidanud olema aluseks kõigi teaduskondade töös, pole aga kahjuks täidetud, näitab poliitinformatsioonide läbiviimise tase.

Matemaatika-loodusteaduskonnas on tänu parteibüroo abile poliitinformatsioonide tase tunduvalt paranenud. Ka kehakultuuriteaduskonnas võib nimetatud otsuse täitmise tulemusena märgata suurt paranemist. Muidugi esineb nendegi teaduskondade töös veel puudusi. Nii peetakse kehakultuuriteaduskonnas poliitinformatsioone paljukäidavas koridoris, kus alaliste segamiste tõttu kannatab õppuse läbiviimise tase. Mat.-loodusteaduskonna dekanaat (dekaan sm. Mitt) ja AÜ organisatsioon (büroo esimees sm. Bichele) pole aga sisuliselt mõistnud selle abistava otsuse iseloomu. Kui büroo otsuse p. 6 öeldakse: «Pöörata erilist tähelepanu üliõpilaste ettevalmistamisele poliitinformaatori ülesannete täitmiseks,» siis arvavad need seltsimehed, et nüüd võib kogu tegeliku töö kui ka vastutuse poliitinformatsioonide alal veeretada üliõpilaste endi õlgadele. Tõeliselt on olukord aga selline, et poliitinformatsioonide läbiviimise eest jääb vastutavaks ikkagi õppejõud, kuna vastavalt kursusele ja õppejõu enda vilumusele võib rakendada üliõpilasi, algul nädala-ülevaadete tegemisele sise- ja välispoliitilistest sündmustest ajalehematerjalide põhjal, hiljem aga rakendada juba vestluse läbiviimisel. Põhiliseks poliitinformatsiooni läbiviimise meetodiks peabki kujunema v e s t l u s, kusjuures ettekandja esitab teema kohta küsimusi üliõpilastele juba ettekande kestel, sidudes arutatavaid küsimusi poliitiliste sündmuste ja meie igapäevaste tööülesannetega. Häid tulemusi on selle meetodi rakendamisel saavutanud kehakultuuriteaduskond, kus poliitinformatsioonid viiakse läbi enamasti kõrgel tasemel ja osavõtjate suure aktiivsusega.

Mat.-loodusteaduskonnas ja ajaloo-keeleteaduskonnas praktiseeritav üliõpilaste rakendamine valikuta, nn. «tähestikulise järjekorra» meetodil, ei õigusta ennast meie poliitinformatsioonide praeguse taseme juures, nagu see selgus hiljuti, füüsika III kursusel (vastutav õppejõud — ass. V. Kark), kus ettekandja üliõpilane oli pealiskaudselt ja lohakalt ette valmistunud, juhendav õppejõud aga ei parandanud ettekandes esinenud eksimusi. Täiesti lubamatu on olukord matemaatika IV ja V kursusel, kus kogu poliitinformatsiooni eest v a s t u t a j a k s on määratud ü l i õ p i l a n e (!). Kuigi see üliõpilane, sm. Ü. Kaasik, on poliitiliselt arenenud ja täiesti võimeline pidama poliitinformatsioone, ei saa siiski veeretada õppejõu vastutust üliõpilasele. Samal ajal on aga teaduskonnas õppejõude, kes pole üldse haaratud poliitkasvatustööst, nagu assistent S. Bichele. Poliitinformatsioon pole ainult üliõpilaste kasvatusvahend, vaid aitab ühtlasi tõsta meie õppejõudude poliitilise teadlikkuse taset. Kehakultuuriteaduskonnas on palju üliõpilasi, kes suurepäraselt on tulnud toime poliitinformatsiooni läbiviimisega, nagu sm-d Gross, Tali ,Tursk, Aavola jt., kuid keegi ei mõtlegi neid panna vastutama õppejõudude sm. Tiido, Valgmaa jt. asemel. Üliõpilane on õppuse läbiviija, kuid vastutust kannab ikkagi vastav õppejõud. On selge, et kui õppejõud on 2—3 aastat juhatanud poliitinformatsioone ja omab küllaldaselt kogemusi selleks, ainult siis osutub võimalikuks rakendada üliõpilasi ka ettekande esitamiseks või vestluse juhtimiseks. Eesrindlikumad teaduskonnad saadavad selliseid üliõpilasi koos juhendava õppejõuga (kehakult., matem.-loodus.) üleülikoolilisele instruktaažile. Seda tuleb rakendada laiemalt ka teistes teaduskondades.

Mõnedes teaduskondades vahetatakse igal semestril poliitinformaatoreid ja ainult osa õppejõude on pidevalt mitme semestri vältel juhatanud seda vastutusrikast kasvatustöö sektorit. Et aga meie õppejõudude koosseis ka ise alati ei suhtu küllaldase huvi ja vastutustundega oma kohustustesse, seda näitavad sagedased poliitinformatsioonide ärajäämise juhud. Tihti toimub selline õppuse ärajätmine, aja või koha muutmine dekanaadiga kooskõlastamata (sm. Raadi, Hameri jt. ajaloo-keeleteaduskonnast, sm. Gabovitš mat.-loodusteaduskonnast ja paljud seltsimehed arstiteaduskonnast). Ei saa nõustuda ka arstiteaduskonna praktikaga, kus eriti r a v i o s a k o n n a s on antud ühe poliitinformaatori kasvatada kuni 80 üliõpilast, s. o. 6—7 õpperühma üheaegselt (!). Püüdku juhtivad seltsimehed arstiteaduskonnast ise minna poliitinformatsiooni teostama sellise suure grupiga, nagu on ass. Tammera'l, kes pealegi esimest aastat juhib poliitinformatsiooni. Kursus ise on aga ka veel kogemusteta (I kurs.), mistõttu on võimatu saavutada kõigi osavõtjate aktiivsus, rääkimata vestlusmeetodi rakendamisest. Samasugune olukord on raviosakonna k õ i g i l k u r s u s t e l. Assistendid Mallene ja Grosdova peavad poliitinformatsiooni läbi viima üheaegselt isegi s e i t s m e s (!) õppegrupis. Selline väheste õppejõudude rakendamine arstiteaduskonnas viibki selleni, et iga poliitinformaatori kohta tuleb keskmiselt 42 üliõpilast, mat.-loodusteaduskonnas samal ajal aga 20 üliõpilast, mis võimaldab täiesti rahuldava töötamise. Selline kaadrite «säästmine» kasvatustöös ei ole kasuks ei üliõpilaste ega ka õppejõudude poliitilise teadlikkuse tõusule arstiteaduskonnas.

Ka on parteibüroo otsuse p. 5. täitmine nõrk, nimelt: «Kohustada poliitinformatsioonide vanemaid teatama oma teaduskonna parteiorganisatsioonile poliitinformatsioonide ärajäämise juhtudest viivitamatult.» Kõigis teaduskondades pole veel seni määratud isegi poliitinformatsioonide vanemaid. Samuti ei kasuta kõik teaduskonnad omi seinalehti ega ülikooli ajalehte poliitinformatsioonidega ühenduses olevate küsimuste valgustamisel. Praegusi viimaseid poliitinformatsioone tuleb kasutada veel seniste puuduste kõrvaldamiseks ja kohaseima meetodi viimistlemiseks järgmise semestri jaoks.

F. Lõpp,

TRÜ poliitinformatsioonide juhendaja

Parandada šeflustööd kolhoosidega

Eesti Kommunistliku bolševike Partei KK V pleenumi otsustes «Massilise poliitilise töö seisukorrast ja selle parandamise abinõudest meie vabariigis» püstitati uued ülesanded sidemete tugevdamiseks maa ja linna vahel, kusjuures otsustati organiseerida pidevat šeflustööd kolhooside ja käitiste, asutuste ning ettevõtete vahel. Need ülesanded on kohustuseks ka meie ülikooli kollektiivile.

TRÜ-s on oma šeflustööd kõige paremini organiseerinud arstiteaduskond, kes on šeflusvahekorras Kuldrannakese nimelise kolhoosiga. Kogu semestri jooksul oli arstiteaduskonnal tihe kontakt kolhoosi juhatusega, keda abistati eriti tööplaanide koostamisel. Samuti abistati näitliku agitatsiooni korraldamist kolhoosis (seina- ja välkleht, punanurk, raamatukogu). 30. apr. k. a. külastas šeflusalust kolhoosi isetegevusbrigaad, kusjuures esineti loenguga rahvusvahelise olukorra kohta. Kavatsusel on organiseerida hoogtööpäevak 25. mail kolhoosi kartulite mahapanemise abistamiseks.

Ka õigusteaduskond on oma šeflusalusele kolhoosile «Uus Elu» (Elva rajoon) osutanud organisatsioonilist abi. Aprillikuus külastasid šefluskomisjoni liikmed ning komsomoli büroo esindajad kolhoosi, kus kolhoosi kollektiivi abistati näitliku agitatsiooni korraldamisel. Kolhoosi komsomoli sekretärile anti juhtnööre kommunistliku kasvatustöö edukamaks läbiviimiseks noorsoo hulgas, sest kolhoosi kommunistlike noorte algorganisatsioon on väikesearvuline (6 inimest). Kolhoosi abistati ka riigilaenu tellimise läbiviimisel.

Samas küsimuses abistas šeflusalust kolhoosi matemaatika-loodusteaduskond. Ka siin on kontakti peetud kolhoosi juhatusega, kuna aga praktilist abi on vähe osutatud.

Ajaloo-keeleteaduskonna šeflusaluseks kolhoosiks on alates käesoleva semestri aprillikuust Tartu rajoonis asetsev Miina Härma nimeline kolhoos. Siingi on loodud kontakt kolhoosi juhatusega, samuti on abistatud komsomoli algorganisatsiooni ning naiskomisjoni tööd.

Need on aga üksikud näited šeflustööst. Talve jooksul on selles liinis tehtud siiski vähe tööd. Peamiseks takistuseks oli transpordi küsimus, kuna enamik šeflusaluseid kolhoose (välja arvatud ajaloo-keeleteaduskond) on 40—60 km eemal Tartust. Viga peitub muidugi ka ülikooli komitee töös, samuti teaduskondade vastavate sektorite juhatajate ükskõikses suhtumises. Pole kasutatud kõiki võimalusi töö organiseerimiseks loengulise propaganda alal.

Šeflustöö organiseerimisel tuleb kasutada kõiki poliitilise kasvatustöö vorme, pidada ettekandeid ja loenguid, aidata organiseerida seina- ja välklehti, populariseerida eesrindlaste töökogemusi, teaduse ja tehnika uusimaid saavutusi. Loengu koostamisel tuleb materjal konkreetselt siduda olukorraga kolhoosis, mis muudab loengu sisukamaks ning kuulajatele lähedasemaks.

Peame õppima tehtud vigadest ning suhtuma täie tõsidusega sellesse vastutusrikkasse töölõiku, et anda oma panus meie kolhoosikorra edasiseks tugevdamiseks.

H. Pärtel,

õigusteaduskonna II kurs. üliõpilane.

Üliõpilased raudteelaste šeffidena

Märtsis arutati ülikooli komsomolikomitee ja Tartu raudteesõlme poliitosakonna vahel šeflustöö organiseerimist raudteesõlme töötajatega.

Nende vastutusrikaste ülesannete täitmiseks moodustati üliõpilastest aktivistide grupp, kelle ülesandeks on loengute ja vestluste organiseerimine vastavalt kuulajate soovidele, kehakultuuritöö propageerimine jne.

Nimetatud grupp korraldas külaskäigu raudteesõlme ühiselamutesse, kus tutvuti olemasolevate võimalustega ning loodi kontakt kuulajatega.

Seni on grupi liikmete poolt korraldatud vestlusi järgmistel teemadel: «Seltsimees Stalin 30 aastat ÜK(b)P peasekretäri postil» (V. Bezzubov, G. Oja), «V. M. Majakovski looming (L. Eiber ja I. Romenskaja), «110 aastat Jäälahingust» (S. Pikkor ja V. Boikov).

Kehakultuuriteaduskonna üliõpilaste poolt võimaldatakse raudteelastele ülikooli võimlates treeningtundide läbiviimist.

V. Bezzubov

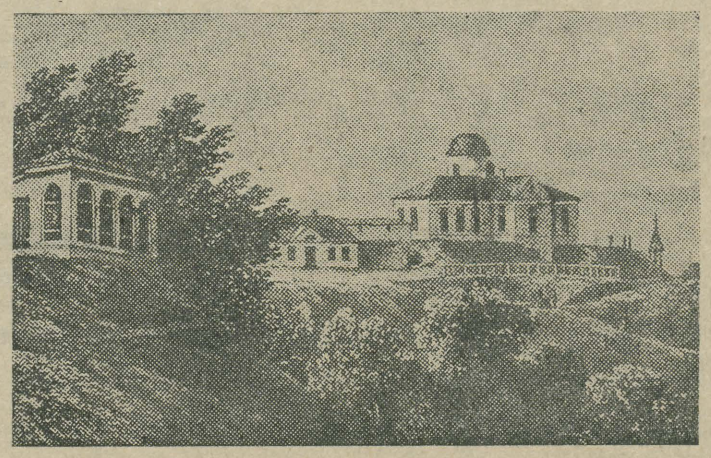
TRÜ üliõpilaste võistlustööde temaatika 1952/53. õppeaastaks

IV Ajaloo-keeleteaduskond:

1. Predikaat eesti kirjakeeles.
2. i-mitmus põja-eesti murdeis.
3. Eesti keele sõnavara rikastumisest nõukogude ajajärgul.
4. Vene laensõnad Valdai karjala murdes.
5. Valdai karjala murde süntaksist.
6. Eesti ja soome keele ühine põllundusalane sõnavara.
7. Eesti nõukogude kirjandus võitluses rahu eest.
8. Konfliktid ja intriigi lahendused August Jakobsoni draamades.
9. Huumor ja satiir Kreutzwaldi loomingus.
10. E. Peterson-Särgava looming kaasaegses kriitikas.
11. Ühiskondlik satiir eesti rahvaluules.
12. Kommunistide kujud ühe maa progressiivses kirjanduses.
13. I. P. Pavlovi õpetuse rakendamisest pedagoogikas.
14. Võitlus kõrge õppeedukuse eest Tartu koolides.
15. Teadusliku töö tehnika.
16. Teise signaalsüsteemi tähtsus vilumuste omandamisel. (Eksperimentaalne uurimus).
17. Stalinlik looduse ümberkujundamise plaan.
18. ÜK(b)P KK otsused ideoloogiliste küsimuste kohta ja nõukogude ajalooteaduse areng.
19. Eesti rahva võitlus rahu eest.
20. Eesti bolševike võitlus masside bolševiseerimise eest Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni ettevalmistamise perioodil.
21. Baltimaad ja Idarinde loomine.
22. Ühe kolhoosi ajalugu.
23. Kultuurirevolutsioon Eesti NSV-s.
24. Dekabristide revolutsioonilise patriotism.
25. Tšernõševski ajaloolised vaated.
26. Vene revolutsioonilis-demokraatlike ringkondade suhtumine Poola 1863. a. ülestõusu.
27. O. Hoffmann ja tema tähtsus eesti realistliku maalikunsti arengus.
28. Kagu-Aasia koloniaal- ja poolkoloniaal rahvaste rahvuslik-vabastusvõitlus Ameerika Ühendriikide imperialistliku agressiooni vastu a. 1945—1952.
29. Роман лауреата сталинской премии Г. Николаевой «Жатва» (Идейный и художественный анализ).
30. Анализ языка художественного произведения в средней школе в свете трудов И. В. Сталина по языкознанию.

V Matemaatika-loodusteaduskond:

1. Muinasaegsete tööriistade mehaanika.
2. Variatsioonarvutuse piiravate tingimuste kasutamine mehaanika probleemides.
3. Student'i jaotusseadus ühes selle rakendustega konkreetseil näidetel.
4. Lobatševski geomeetria rakenduste ülevaade.
5. Kõrgsagedus-säde ionisaatori rakendamisest õhu ioniseerimisel.
6. Vabalt rippuva kvartsniidiga elektromeetri tundlikkus ja stabiilsus.
7. Ühe Eesti NSV soo geobotaaniline uurimus.
8. Võrdlevaid andmeid mingi tööndusliku vere omaduste kohta mõnedes ENSV järvedes.
9. Võrdlevaid andmeid mingi tööndusliku toitumise või vanuse ja kasvukiiruse kohta mõnedes ENSV järvedes.
10. Mõne stratigraafilise ühiku geoloogiline kirjeldus.
11. Mõne vähema maa-ala geoloogiline kirjeldus.
12. Mingi Eesti NSV rajooni või suurema linna geograafia.
13. Elulisuse küsimused mitšuurinlikus bioloogias.
14. Lineaarsete summeerimismenetluste kooskõla ja sisaldavus.
15. Voronovi summeerimismenetlus.
16. Rajaväärtuse ülesannete ligikaudne lahendamine Galerkin'i meetodiga.
17. Keemoluminestsents mõningate redoksprotsesside puhul.
18. Vesinikioonide mõju mõningate Eesti NSV savide elasto-plastilistele omadustele.
19. Titaandioksüüdi eraldamine mõningatest Eesti NSV savidest.

Tähetorni vaade lõunapoolt aastal 1821, enne tornile pööratava kupli pealeehitamist 1825. aastal.

Astronoomia kateeder Tartu ülikoolis

Astronoomia ala teadusliku ja pedagoogilise tegevuse algus Tartu ülikoolis ühtub tema asutamise ajaga 1802. aastal. Nõnda võime ühes ülikooli 150. aasta juubeliga pühitseda ka astronoomia kateedri juubelit.

Tõsi küll, kateedri tegevus oli algul üsna piiratud ja algeline. Seda juhtis alguses astronoom-vaatleja E. Knorre (1802—1804), väga usin töömees ja iseõppija, kelle eriliseks eesmärgiks oli määrata Tartu geograafilist asendit. Esimene professor astronoomia alal (1804—1809) oli J. Pfaff, kes oma töödes arendas praktilise astronoomia meetodeid ja vaatlustehnikat. Peab tähendama, et siis ei olnud astronoomia kateeder veel iseseisev, vaid oli ühendatud matemaatika kateedriga. Nõnda tuli prof. Pfaffil, samuti ka tema järglasel prof. J. Huthil, kes siirdus siia Harkovi ülikoolist 1811. a., õpetada ka matemaatilisi aineid. Iseseisev astronoomia kateeder asutati 1818. aastal kuulsa astronoomi prof. W. Struve (1793—1864) jaoks tema eriliste teenete eest teaduslikul ja õppetöö alal. Sest ajast jäi kateeder ka edaspidi iseseisvana püsima.

Väga tähtsaks sündmuseks astronoomia kateedril oli nüüdse tähetorni ehitamine, mis viidi lõpule aastal 1810. Sellega ühenduses oli tähetorni varustamine W. Struve poolt oma aja parimate riistadega, milledest eriti 9-tolline Fraunhoferi refraktor, mis seati üles 1824. a., oli pikemat aega suurimaks ja parimaks pikksilmaks maailmas. Nende riistade abil teostas Struve oma pöördelise tähtsusega astronoomilisi uurimisi, nagu maailmakuulsad kaksiktähtede mõõtmised, ületades kaugelt kõik seni saavutatu. Struve tegevus oli mitmekülgne ja väga tulemusrikas. Üheaegselt astronoomiliste uurimistega juhatas ta ka tema poolt algatatud suurt vene kraadimõõtmist, s. o. meridiaani kaare pikkuse määramist, mis kulges piki Tartu tähetorni meridiaani Jäämerest kuni Doonauni ligi kolme tuhande kilomeetri ulatuses. Sel mõõtmisel oli suur tähtsus kartograafias ja maakera kuju ning suuruse määramisel.

Struve oli ühtlasi hiilgav pedagoog, kes tõstis astronoomia ja matemaatiliste ainete õpetamise Tartu ülikoolis esmakordselt kõrgele tasemele. Kuid Struve eriliseks teeneks sel alal tuleb lugeda seda, et tema kasvatas noorte teadlaste arvuka koolkonna, kes, siirdudes hiljem teistesse Vene ülikoolidesse, lõi tiheda sideme vene teaduse ja Tartu ülikooli vahel.

Struve suurejooneliste ettevõtete ja algatuste hulka kuulub ka Pulkovo peaobservatooriumi rajamine 1839. a., mille direktorina ta tegutses ligi veerandsada aastat, jatkates oma õpilaste kaasabil Tartus alustatud ja planeeritud töid.

Peale astronoomia arengu haritipule jõudmist Struve perioodil võib XIX sajandil tähele panna selles teatavat seisakut ja suhtelist langust. Kuid ka siis teostati rida silmapaistvaid uurimisi, mis omavad kestvat väärtust. Nõnda sooritas Tartu astronoom L. Schwarz W. Struve soovitusel kaks ekspeditsiooni Ida-Siberisse, mis kestsid ligi 10 aastat (kuni 1858. aastani), kusjuures mõõdeti hulk geograafilisi punkte, mille teadmine geograafia seisukohast on väga tähtis. Tartus töötas sel perioodil rida astronoome, kelle tööd leidsid tunnustust. Nõnda oli O. Backlund, kes on tuntud Encke komeedi uurimise tõttu, hiljem Pulkovo tähetorni direktoriks, W. Struve pojapoeg L. Struve töötas hiljem Harkovi tähetorni juhatajana jne.

Kui varem toimus astronoomia kateedris õppetöö saksa keeles, siis alates 90-ndate aastate keskelt, millal tähetorni juhataja kohale tuli prof. G. Levitski, sai õppekeeleks vene keel. Kateedri tegevus elavnes tunduvalt, sest side vene progressiivse teadusega muutus tugevamaks. Laienes ka uurimistöö problemaatika, kuna tööplaani olid võetud uudsemad teadusalad — astrofüüsika ja seismoloogia. Pulkovost laenatud riista abil tehti ka süstemaatilisi päikesepinna ülesvõtteid. Levitski tegutses palju veel astronoomia ajaloo ja Tartu ülikooli ajaloo uurimisega.

Järgneval ajajärgul — 1905. a. kuni 1917. a. —, kui astronoomia kateedrit ja tähetorni juhatas prof. K. Pokrovski, mitmekesistusid astronoomia ala üritused veel enam. Pokrovski oli tuntud kui eriteadlane komeetide ja lendtähtede alal, samuti kui teaduse populariseerija. Samal perioodil töötas Tartus astronoomobservaatorina A. Orlov, pärastine Odessa observatooriumi direktor ja Teaduste Akadeemia liige. A. Orlov oli põhjalik asjatundja praktilise astronoomia ja taevamehaanika küsimustes, tegutsedes ühtlasi ka geodeesia ja gravimeetria alal. Ta uuris Kuu mõju Maa koore nihkumisele. Tema juhendamisel teostasid neli üliõpilast 1909. ja 1910. a. suvel kahekordse täpse nivellimise Tartu ja Võrtsjärve kaldal asuva Jõesuu vahel.

Ajastu üheks iseloomustavaks nähtuseks oli see, et astronoomia alale ilmus õppima eesti ja läti rahvusest üliõpilasi, kes pärinesid töötajate perekondadest. Sellist nähtust tuleb seletada Tartu ülikooli üldise demokratiseerumisega, mis sai seetõttu võimalikuks, et pärast vene õppekeelele siirdumist tuli Tartu ülikooli hulk revolutsiooniliselt meelestatud üliõpilasi ja õppejõude. Intensiivsemaks muutunud töö nõudis ka tegevuse laiendamist ja seepärast on arusaadav, miks 1911. a. tähetornile muretseti uus moodne uurimisriist — 8-tolline refraktor ja moodne astrokaamera taevaülesvõteteks. Neid riistu kasutati väga intensiivselt eriti komeetide ja asteroidide uurimiseks. Ka koostati sel ajal projekt tähetorni hoone ümberehitamiseks, kuid selle teostamist takistas 1914. a. alanud maailmasõda. Rinde lähenemise tõttu hakati tähetorni väärtuslikku varandust evakueerima tagalasse (Voroneži ja mujale). Mitmed astronoomid lahkusid Tartust. Kateedri tegevus paratamatult soikus ja sõja ning sellele järgnevail kodanliku reaktsiooni aegadel see elas läbi languse aegu.

Aastal 1824 hakati välja andma õppeotstarbeks ja teaduse levitamiseks laiemaisse ringidesse «Tähetorni kalendrit», mis ilmub kuni tänaseni.

Nõukogude korra perioodil, tingituna kasvavaist ühiskondlikest vajadusist, on astronoomia kateedri struktuuris tulnud ette võtta rida põhilisi muutusi. Valitsuse korraldusel anti 1948. aastal kateedri õppebaas ja tähetorn TRÜ poolt üle Eesti NSV Teaduste Akadeemia uurimisasutiste võrku. Et seejuures osa kateedri liikmeid siirdus uurimistööle TA juurde, siis liideti 1949. a. sügisel järelejäänud liikmete vähesuse tõttu astronoomia kateeder geofüüsika kateedriga.

Väga positiivseks nähtuseks tuleb pidada üliõpilaste astronoomiaringi tekkimist kateedri juures. Ringi liikmed mitte ainult esinevad referaatidega, vaid tegutsevad ka teadusliku uurimistööga plaani järgi, mis on kooskõlastatud TRÜ astronoomia kateedri ja Eesti NSV TA tähetorni teadusliku uurimistöö plaanidega. Nõukogude võimu perioodil on kateedris pidevalt teostatud teaduslikke uurimisi. Kateedri uurimistöö põhiprobleemiks on meie suure tähesüsteemi, Galaktika, tähtede liikumise ja arenemise käsitlus. Uurimised on kooskõlastatud teiste nõukogude teadlaste vastavate ürituste ja taotlustega.

Peale selle väärib märkimist, et kateeder ja astronoomiaring loovad järjest tugevamaid sidemeid nõukogude teadlaste, uurimisasutuste ja organisatsioonidega. Nõnda loodi ringi algatusel, kateedri ja TA Astronoomia Observatooriumi toetusel ning aktiivsel osavõtul 1951. a. kevadel Üleliidulise Astronoomia-Geodeesia Ühingu Tartu osakond. Kateedri ja ringi liikmed on korduvalt aktiivselt osa võtnud teaduslikest konverentsidest Moskvas, Riias ja mujal. Astronoomia kateedri ja Eesti TA Astronoomia Observatooriumi vahel toimub tihe koostöö. Viimane on tegelikult kateedri õppebaasiks üliõpilaste eri- ja menetluspraktika sooritamisel.

Viimastel aastatel on kateedri ja astronoomiaringi poolt peetud hulk populaarteaduslikke ettekandeid teaduse levitamiseks töötajate hulkadesse.

Prof. T. Rootsmäe

ÕIENDUS

Toimetus teatab, et eelmises lehes («TRÜ» nr. 146) on eksikombel mõlemal pildil all märkus: V. Levitski foto.

Сегодня в номере

I страница

Передовая: Успешно завершить учебу в сети партийного просвещения.

Ф. Лыпп — О политинформациях.

Информации о ходе экзаменов.

II страница

Х. Пяртель и В. Беззубов — О шефской работе.

Проф. Т. Роотсмяэ — Кафедра астрономии в Тартуском университете.

Toimetaja
J. Feldbach

MB 11619 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1824

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 18 (148) Laupäeval, 31. mail 1952. a. V aastakäik

Ülikooli juubeliaastal võidelgem uute saavutuste eest eksamisessioonil!

Hästi organiseeritult eksamitele

V. REIMAN
TRÜ õppeprorektor

Paljudes teaduskondades on alanud vanemale kursusele ülemineku eksamid, samuti riigieksamid.

Möödunud õppeaasta vältel rikastasid üliõpilased oma teadmisi teaduse uute saavutustega. Sügavamaks ja põhjalikumaks on muutunud teadmised meie suure Nõukogude kodumaa rahvaste saavutustest majanduse, poliitilise elu ja kultuuri aladel, elust teistes maades. Õppides marksismi-leninismi aluseid, poliitilist ökonoomiat ja dialektilist ning ajaloolist materialismi, on üliõpilased ühtlasi õppinud nende teaduste põhimõtteid rakendama oma erialal.

Õppejõud on korduvalt rõhutanud vajadust kuulates loenguid, tehes praktilisi töid, töötades seminarides hoolikalt jälgida programme, et üles märkida, konspekteerida olulised momendid loengust, seletused, mida ei leia õpikus, kus materjal, mis süvendab teadmisi vastava teaduse alal. Nüüd on tarvis kõik see süstematiseerida, hästi mõtestada, järeldused teha, oma järelduste tõestuseks sobivad faktid leida. Üliõpilastel on tarvis programmide alusel välja selgitada lüngad, mis on tekkinud vastava aine omandamisel õppeaasta vältel ja pole karta piinlikkust oma nõrga töö tõttu mõne aine alal arusaamatuks jäänud küsimuste üle, pöörduda vastava õppejõu poole, paluda selgitust. Tuleb kasutada ära kõik korraldatavad konsultatsioonid, kokkuvõtte- ja kordamisloengud, täiendavad kordus-, praktilised tööd jne. Oluline on õieti organiseerida oma tööpäev, aega planeerida nii, et teda ei kulutata mitteolulise tähtsusega töödeks. Pidada meeles, et peamine on nüüd eksamiteks ettevalmistamine. Aga see ei tähenda, et tuleb istuda ööd ja päevad, magamata ja puhkamata. Õige tööpäeva organiseerimine selles seisabki, et eksamiteks ettevalmistus toimuks normaalselt ja jatkuks aega uneks ja puhkeajaks. See ei ole õige ega ratsionaalne oma töö organiseerimine, kui ei magata ja ei tehta vaheaega puhkamiseks ja käiakse uimase peaga. Parem parajal ajal magama minna ja varem üles tulla. Puhanud peaga omandab inimene kiiremini ja põhjalikumalt.

Suur vastutus eksamite eduka läbiviimise eest langeb teaduskondade dekaanidele, prodekaanidele ning kateedritele. On selge, et eksamite hea kordaminek oleneb sellest, kuidas on eksamisessioon organiseeritud, kas dekanaadid, kateedrid ja iga üksik õppejõud on hästi läbi mõelnud ja ette valmistanud eksamite läbiviimise kõige pisemate peensusteni. Nad peavad olema teadlikud üliõpilastel esinevatest puudujääkidest ja tegema kõik selleks, et oleks võimalik neid puudujääke õigeaegselt, enne eksamite algust likvideerida. Dekanaadid ja kateedrite õppejõud on kohustatud hoolitsema selle eest, et iga üliõpilane omaks normaalseid tingimusi eksamiteks valmistumiseks, et üliõpilastele võimaldataks konsultatsioone, et iga üliõpilane võiks minna eksamitele kindlate teadmistega, mitte lootes juhusele.

Eksamil peab iga õppejõud olema rangelt nõudlik, aga samal ajal ka õiglane teadmiste hindamisel. Ei tohi lubada väiklast vigade otsimist, aga samal ajal ei tohi lubada liberaalitsemist. Üliõpilase teadmiste hindamist kõrgema hindega kui need väärt on, tuleb vaadata kui katset kinni mätsida õppetöös esinevaid lünki ja puudusi. Sedalaadi liberaalitsemine tekitab kahju niihästi õppejõududele ja nende poolt õpetatavale ainele kui ka üliõpilastele endile. See tekitabki üliõpilastes ekslikku arvamist, et eksam on juhuse asi, oleneb õppejõu tujust, «heast» või «pahast» piletist, aga mitte sellest kas õppeaine õppimisse on suhtutud tõsiselt või mitte. Liberalism alavääristab eksamite tähtsust ja nende osa.

Meil on õppejõude, kes on hästi organiseerinud tööprotsessi, nii et üliõpilased tulevad eksamitele põhjalike teadmistega. Nende hea töö on leidnud kõrget hinnangut väljaspool ENSV piire menetluspraktikalt tagasi tulnud üliõpilaste teadmiste hindamise näol. Neil ei ole nõrku üliõpilasi, vaid kõik jõuavad edukalt edasi. See asjaolu räägib sellest, et need õppejõud tunnevad oma pedagoogilist tööd. Lähemal tutvumisel nende tööga selgub, et nad jälgivad päevast päeva kogu õppeaasta vältel üliõpilaste tööd.

Samal ajal esineb meil aineid, milles paljude üliõpilaste teadmised on keskpärased ja alla selle. See näitab, et nende ainete õpetamisega ei ole kõik korras. Iga õppejõud ja kateeder peab eksamite tulemusi analüüsima ja tegema neist vastavad järeldused õppeprotsessi parandamiseks järgmisel õppeaastal. Et selleks vajaliku materjali kogumist hõlbustada, on õppejõududele välja jagatud vastavad planketid. Nende plankettide täitmisse tuleb suhtuda täie tõsidusega. Pärast eksameid tehakse saadud materjali põhjal teaduskondade metoodiliste komisjonide poolt kokkuvõte ja võetakse tarvitusele abinõud õppetöö parandamiseks.

Eksamite ettevalmistamise ja korraldamise töö vastu peavad huvi tundma kõik ülikooli ühiskondlikud organisatsioonid, eriti teaduskondade partei-algorganisatsioonid. Nende ülesanne on kontrollida, et Kõrgema Hariduse Ministeeriumi määrus ja rektori käskkiri eksamite läbiviimise kohta täpselt täidetaks ja rakendataks. Eksamite ettevalmistamisel esineb meil veel puudusi. Avastada need puudused õigeaegselt, aidata neid kõrvaldada on praegu partei-algorganisatsioonide tähtsaim ülesanne, mille täitmine tagab eksamisessiooni kulgemise kõrgel teoreetilisel ja ideelis-poliitilisel tasemel.

Eksamite ja arvestuste rindelt

Ajaloo-keeleteaduskonnas

Eksamisessiooni lähenedes suureneb õpperühmades tööpinge. Ajaloo-keeleteaduskonna eesti filoloogia osakonna II kursusel on juba kõik üliõpilased sooritanud mõne arvestuse. Kõik üliõpilased on sooritanud arvestused väliskirjanduses ja võõrkeeles, üksikud (A. Laanest jt.) ka mõnes teises aines.

S. Sarmen

Kaitsti diplomitöid

Käesoleval nädalal toimus matemaatika-loodusteaduskonna matemaatika osakonnas diplomitööde kaitsmine. Nagu selgus, on diplomandid suhtunud oma töösse tõsiselt, mille tulemusena on saavutatud diplomitöödes hulk väärtuslikke teaduslikke tulemusi. Nii hindas riigieksami komisjon 5 üliõpilase diplomitööd kõrgeima hindega.

Eriti silmapaistvaid tulemusi annab ja on teaduslikult kõrgel tasemel Ivan Peterseni diplomitöö teemal «Lõplike Abeli rühmade kaldkorrutised»,— mis on autori kahe aasta pingsa töö viljaks. Diplomitöö oli laitmatu nii metoodiliselt kui ka ettekandmise viisilt.

Väärtuslikud tööd on veel Ü. Lumistel, L. Võhandul ja M. Nikolajevil, kelle töid soovitati kirjastada Tartu Riikliku Ülikooli toimikutes.

A. Tümanok

Õigusteaduskonnas

Õigusteaduskonna III kursusel algas eksamisessioon 5. mail ja praegu ollakse sellega jõutud lõpukorrale. Sooritada on jäänud veel 1 eksam, milleks tehakse tõsiseid ettevalmistusi.

Vaadeldes seniseid eksamitulemusi, võime öelda, et III kursus tuli oma ülesannetega hästi toime, kuigi sessioon on üks stuudiumi raskemaid. Eesrindlikud üliõpilased B. Hiire, L. Kaaramaa, H. Siigur, A. Kalme jt. on senini sooritanud kõik eksamid hindele «väga hea». «Rahuldavaid» hindeid leidub vaid üksikuid.

Ei ole kahtlust, et III kursuse üliõpilased sooritavad ka viimase eksami edukalt ja siirduvad siis täite teadmistega praktikale vabariigi prokuratuuriorganeisse.

A. Vikar

Arstiteaduskonnas

Käesolev eksamisessioon seab arstiteaduskonna raviosakonna II kursuse üliõpilaste ette vastutusrikkad ülesanded: sooritada komisjonieksamid bioloogilises keemias ja füsioloogias.

Et saavutada neil eksameil häid tulemusi, on vajalik, et üliõpilased kasutaksid eksamiteni jäänud päevi maksimaalselt, sooritaksid õigeaegselt arvestused ja kasutaksid kõiki võimalusi konsultatsioonideks.

Seoses marksismi-leninismi aluste kursuse lõppemisega enne loenguperioodi lõppu otsustasid üliõpilased sooritada eksami ennetähtaegselt. Kollektiivset õppimismeetodid ja konsultatsioonid andsid häid tulemusi — 45% üliõpilastest sooritas eksami hindele «väga hea». Heade vastustega eksamil paistsid silma kommunistlikud noored Malviste, Loor, Kahn, Humal, üliõpilased Gross, Raudsepp jt.

Eksami tulemused näitasid, et üliõpilased olid omandanud kursuse põhjalikult, oskasid rakendada marksistlik-leninlikku teooriat tänapäeva tingimustes. Kuid vaatamata kursuse üldisele heale tasemele leidus siiski üliõpilasi, kes said eksami hindeks ainult «rahuldav» (Iman, Animägi). See fakt näitab, et tuleb põhjalikumalt tundma õppida marksismi-leninismi klassikute teoseid.

Enne eksamisessiooni algust sooritati arvestus ka mikrobioloogias.

A. Balod

Vennasülikooli külastamas

Maipühade ajal külastas Läti NSVL pealinna seitse ajaloo-keeleteaduskonna IV kursuse üliõpilastkomnoort.

Juba esimesel päeval tutvusime Riia Riikliku Ülikooliga, selle ümbruse ja raamatukoguga. Erinevalt Tartu Riiklikust Ülikoolist on Riia kõrgemas õppeasutuses 13 teaduskonda (siin õpetatakse ka polütehnilisi aineid). Seetõttu on Riia üliõpilaste arv tunduvalt suurem kui Tartus. Tuleb märkida, et läti üliõpilased valdavad vene keelt palju ladusamalt ja paremini kui meie. Ühelt poolt on see tingitud muidugi kaasüliõpilaste-venelaste kui ka venekeelsete loengute mõjust, teiselt poolt aga pannakse Riia ülikoolis vene keele õpetamisele palju suuremat rõhku kui Tartus. Nii näiteks on seal IV kurs. ajaloolastel nädalas 6 vene keele loengut, meil aga ainult 2.

Riia ülikooli auditooriumid, loengutesaalid jne. on nägusad ja puhtad. Eriti hubastena tundusid meile sealse komsomolikomitee ruumid. Seda ei saa öelda aga TRÜ sama komitee kohta. Meil pole ilusaid kardinaid, vaipu ega lilli. Meie komsomolikomitee sarnaneb pigem ametiasutusega, selles puudub kodusus.

Välise meeldivuse poolest väärib tähelepanu Riia ülikooli peahoone avar ja moodne riidehoiuruum. Tartu üliõpilaste üliriided mahuvad aga vaevalt auditooriumide riidenagidele.

Nii nagu meil, on ka Riia Riiklikul Ülikoolil puudus ruumidest. Näiteks pole seal isetegevuse harrastamiseks isegi klubi. Selle ülesandeid täidab ametiühingu juures asetsev massilise kultuuritöö komitee.

3. mail külastasime loenguid. Viibisime van.-õp. Pissetski ja sm. Rudzite tundides. Esimene käsitles Tšehhoslovakkia kaasaegset ajalugu. Lektori esitus oli üllatavalt emotsionaalne, loogiline ja lihtne. Sm. Rudzite läti keele dialektoloogia seminaris paistis silma üliõpilaste aktiivsus. Läti keele olid oma erialaks valinud ka paljud vene rahvusest õpilased.

Üldiselt valitseb Riia Ülikoolis n. o. nõukogulikum õhkkond kui meil. Kommunistlikke noori on seal umb. 60% üliõpilaste arvust (meil umb. 40%). Palju rõhku paneb Riia Riikliku Ülikooli komsomolikomitee näitlikule agitatsioonile ja kriitikale. Kõikjal võib näha värskeid seinalehti, fotovitriine jne. Ülikooli peahoone koridoris äratab tähelepanu suur välkleht karikatuuride ja epigrammidega «Pipars», milles tabavalt naeruvääristatakse ülikooli elus esinevaid puudusi (hooletu suhtumine töösse, hilinemine loengutele jne.).

Kõige tähtsam, mida tõi meile külaskäik Riiga, seisneb sõprussidemete tugevnemises meie maa üliõpilaste vahel. Riia noorte vastuvõtt oli väga soe ja südamlik. Esimesed lätikeelsed sõnad, mille jätsime meelde, on «seltsimees» ja «sõber». Ühisesse perre kuuluvatena tundsime end eriti 1. mai demonstratsioonil, kus nõukogude noorte laulud kõlasid nii vene, läti kui ka eesti keeles. Paljude Riia üliõpilaste isiklikku raamatukokku kuulub ka meie «Kalevipoeg», väga meeldivad neile eesti rahvusriided ja meie emakeel. Käesoleva aasta sügisel ootame oma sõpru Riia Riiklikust Ülikoolist külla Tartusse, TRÜ 150. aastapäeva juubelipidustustele.

H. Vals,
ajaloo-keeletead. IV kurs. üliõpilane

TRÜ — EPA spordipäevalt

Möödunud pühapäeval toimus Tamme staadionil TRÜ ja EPA spordipäev, mis algas piduliku rongkäiguga TRÜ peahoone eest Tamme staadionile.

Sportlikku osa alustati naisüliõpilaste massvõimlemisega, mis kutsus esile vaatajaskonna tugeva aplausi. Järgnes meesüliõpilaste massvõimlemine. Edasi rullusid võistlused mitmesugustel spordialadel. Meeste 10×100 m teatejooksu võitis kehakultuuriteaduskond, naiste osas aga arstiteaduskond. 4×400 m teatejooksu meestele võitis EPA metsandusteaduskond. Hästi õnnestusid rahvatantsud ja köievedu. Sooja vastuvõtu osaliseks sai veel EPA ja TRÜ ratsasportlaste esinemine. Viimaseks alaks oli jalgpallimatš TRU ja EPA koonduse vahel, mille võitis EPA tagajärjega 1 : 0.

Spordipäeva pidulik lõpetamine toimus Kingissepa tänava võimlas, kus võitjaid autasustati diplomitega.

E. Nurmits

Seinalehed pööraku rohkem tähelepanu eksamisessioonile

On loomulik, et seina- ja välklehed peavad eksamieelsel perioodil valgustama igakülgselt õppetöö protsessi, üliõpilaste iseseisvat tööd, paljastama puudusi ning vigu eksamiteks ettevalmistumisel ja informeerima väärnähetest eksameil.

Seda ülesannet ei täida praegu aga suurem osa ülikooli seina- ja välklehtedest. Siin elatakse veel 1. mai vastuvõtmise meeleolude all, kuna eksameid ei tule enamikel lehtedel meelde mainidagi.

Nii on keemiaosakonna seinaleht «Keemik» välja antud 1. mai eel. Ainult seinalehe «sabas» on väike kriitiline artikkel 14. aprillil läbikukkunud tootmisnõupidamise kohta, mis aga ei näita väljapääsu tekkinud olukorrast. Seinaleht ei valgusta üldse eksamisessiooni käiku, kuigi IV kursusel on eksamid juba lõppenud ja III kursusel alanud.

Õigusteaduskonna seinaleht «Jurist» on samuti vananenud (välja antud 4. mail k. a.). Siin antakse lühike ülevaade eksamiteks ettevalmistamisest ainult III kursusel, kuna tarvilik oleks selle küsimuse valgustamine kogu teaduskonna ulatuses. Samuti olnuks tarvilik populariseerida eesrindlike üliõpilaste õppimismeetodeid, ajajaotust, kaasüliõpilaste seltsimehelikku abistamist jne. Seda ülesannet seinalehed aga ei täida.

Parem pole olukord ka välklehtede osas. (Ajaloo-keeleteaduskonna «Õpperühmade Teataja», mis peaks olema kõige operatiivsem teaduskonna elu kajastaja, on sama sisuga seisnud juba üle 3 nädala. Üksiki tema arvukatest korrespondentidest ei informeeri ennetähtaegselt sooritatud eksameist, arvestustest ja isegi alanud sessioonist ajalooosak. III kursusel!

Seina- ja välklehtede toimetajatel on viimane aeg hakata aru saama oma ülesannetest ja teada, et õppetöö ning eksamid on ülikoolis siiski kõige suurema tähtsusega.

V. Praks

TRÜ — EPA korvpalliturniir

Hiljuti lõppes üle kuu aja kestnud teaduskondadevaheline turniir korvpallis.

Võistluste lõpu eel zootehnika-teaduskonna võistkond loobus edasimängimast. Samuti kehakultuuriteaduskonna meeskond ei suutnud võistkonda komplekteerida viimasteks võistlusteks ja oli sunnitud loobuma EPA õppejõudude ja mehhaniseerimisteaduskonna meeskonnale. Võistkondade selline käitumine on väär nõukogude sportlastele.

Kuna võistluste lõppedes oli veterinaarteaduskonna ja EPA õppejõudude meeskonnal ühepalju punkte, siis vastavalt võistlusjuhendile toimus nende vahel esikoha selgitamiseks kordamismäng. Mõlemad meeskonnad jooksid väljakule oma parimais koosseisudes. Veterinaarteaduskond: Sarapuu, Keedus, Kaarma, Tamming, Pretke. EPA õppejõud: Soo, Uri, Toim, Kull ja Tõnts. Mängu, mis oli algvilest kuni lõpuni kaasakiskuv, võitis veterinaarteaduskonna meeskond 39:29 (15:16) tulles TRÜ-EPA Spordiklubi meistriks korvpallis.

H. Russak,
turniiri peakohtunik

1. juunil on rahvusvaheline lastekaitsepäev

1. juunil tähistab maailma avalikkus rahvusvahelist lastekaitsepäeva, mille kolm aastat tagasi seadis sisse Rahvusvaheline Demokraatlik Naisföderatsioon.

Miljonid isad ja emad, õpetajad ja arstid, teadlased, kunsti- ja kultuuritegelased nõuavad sel päeval kapitalistlikes, koloniaal- ja sõltuvates maades assigneeringute suurendamist haridustöö ja tervishoiu vajadusteks; sõjaliste eelarvete vähendamist, sõjapropaganda keelamist koolides, ajakirjanduses, kinos ja raadios; laste kasvatamist rahu ja rahvaste sõpruse vaimus.

Võitluses laste olukorra parandamise eest innustab kogu maailma progressiivset inimkonda Nõukogude Liidu suur eeskuju.

NSV Liidus, kus teaduse, tehnika ja kultuuri saavutused on seatud inimese teenistusesse, on noortele kodanikele kindlustatud õnnelik lapsepõlv ja tõeliselt demokraatlik kasvatus. Naised-emad ja lapsed on ümbritsetud üldrahvaliku hoolitsusega, nende huvid seisavad kommunistliku partei ja Nõukogude riigi tähelepanu keskpunktis.

Nõukogude Liidus on loodud riiklike emade- ja lastekaitseasutuste ühtne süsteem. Kõik lapsed õpivad oma emakeeles. Õppetöö nõukogude koolis toimub rohkem kui sajas keeles.

Nõukogude kasvatuse aluseks on rahu ja rahvaste sõpruse kõrged printsiibid, palav kodumaa-armastus. Sügavaideeline lastekirjandus, arvukad koolivälised asutused, lasteteatrid, näitused ja ülevaatused arendavad meie kooliõpilaste talente ja võimeid. Iga aasta veedavad pioneerilaagrites, sanatooriumides, suvituspaikades, turismiretkedel oma puhkeaega ja tugevdavad tervist miljonid nõukogude lapsed.

Üle neljandiku NSV Liidu 1952. aasta riigieelarvest on assigneeritud rahvaharidustööks, tervishoiuks, riiklikeks abirahadeks paljulapselistele ja vallasemadele ning sotsiaalkindlustuseks. Massitarbekaupade hindade arvult viies alandamine on uus tõend Nõukogude valitsuse pidevast hoolitsusest töötajate heaolu eest, laste elu ja tervise eest.

Nõukogude Liidu eeskujul hoolitsevad väsimatult laste ja noorsoo eest Hiina Rahvavabariik, rahvademokraatia maad ja Saksa Demokraatlik Vabariik. Kahe aasta jooksul on uues Hiinas õpilaste arv koolides suurenenud rohkem kui kahekordseks, on organiseeritud tuhanded uued lastesõimed ja lasteaiad; Albaanias, kus elanikkond minevikus oli peaaegu täielikult kirjaoskamatu, õpivad nüüd kõik lapsed; Saksa Demokraatlikus Vabariigis viidi läbi kooli ja kogu kasvatussüsteemi demokratiseerimine, on laiendatud eelkoolikasvatuse ja koolivälise asutuste võrku, iga laps õpib.

Kuid kapitalistliku maailma maades on lapsed tõugatud nälja, valetsuse ja haiguste küüsi, neil puudub võimalus hariduse saamiseks, neid ekspluateeritakse julmalt ja laostatakse moraalselt.

Sellepärast on õilis püüd kaitsta lapsi uue sõja ohu vastu ning parandada nende olukorda kapitalistlikes, koloniaal- ja sõltuvates maades leidnud palavat toetust elanikkonna laiades kihtides ja pannud alguse lastekaitseliikumisele. 40 maal on loodud ja tegutsevad rahvuslikud lastekaitsekomiteed. 30 maal on läbi viidud rahvuslikud konverentsid.

See teadmine, et lapsed on ohus, suur vastutus nende elu, tervise ja kasvatuse eest tõid hiljutisele lastekaitsekonverentsile Viini kõige erinevamate vaadetega ja kutsealadega inimesed. 64 maa delegaadid võtsid osa konverentsi tööst. Kohal olid ka Rahvusvahelise Demokraatliku Naisföderatsiooni, Ülemaailmse Demokraatliku Noorsoo Föderatsiooni ja Ülemaailmse Ametiühingute Föderatsiooni esindajad.

Oma otsustes kutsus konverents üles taotlema, et kõigis maailma maades tunnistataks lastekaitse üheks riigi kõige tähtsamaks ülesandeks.

Läkituses kogu maailma meestele ja naistele kutsus konverents üles looma kõigis maades rahvuslikke ja kohalikke lastekaitsekomiteesid. Rahvusvahelise lastekaitsepäeva ettevalmistamise ajal peab kõikjal arenema aktiivne võitlus konverentsi otsuste elluviimise eest.

«1. juuni — rahvusvaheline lastekaitsepäev», öeldakse läkituses, «muutugu igas linnas, igas tehases, igas külas võimsaks rahu, maailma kõigi rahvaste vastastikuse usalduse ja vendluse manifestatsiooniks.»

Vestlusest Nõukogude Naiste Antifašistliku Komitee esimehe asetäitja

N. Parfjonovaga

Auhinnatööde temaatika 1952/53. a.

VI Õigusteaduskond:

1. Sotsialistlike organisatsioonide vaheliste majanduslepingute aktiivne osa võitluses rahvamajanduse plaani täitmise eest.
2. Nõukogude kohtu osa võitluses kodanlike iganditega perekondlikes suhetes.
3. MTJ ja kolhooside vahelised lepingulised suhted.
4. Alaline tootmisbrigaad kui töö organiseerimise põhivorm kolhoosis.
5. Viktor Kingissepp kodanlike natsionalistide ja menševike rahvavaenuliku ideoloogia paljastajana.
6. Eesti NSV administratiiv-territoriaalse jaotuse kujunemine.
7. Ühiskonnaohtlikkus kuriteo tunnusena nõukogude kriminaalõiguse järgi.
8. Nõukogude kohtunik.
9. Kohalike nõukogude alalised komisjonid.
10. NSV Liidu võitlus ÜRO-s relvastuse vähendamise ja aatomirelva keelamise eest.

VII Arstiteaduskond:

1. Tingitud refleksid kilpnäärme ala- ja ülefunktsiooni puhul mõningatel katseloomadel.
2. Kuulmise määramisest tingitud reflekside kujundamisega.
3. Tingimata ja tingitud reflektoorsest leukotsütoosist.
4. Anatoomia kateeder XIX sajandil.
5. Veeniklappide esinemisest mitmesuguste jäsemete veenides.
6. Lesgaft ja ealine anatoomia.
7. Mesteri proovi dünaamika reumaatiliste haiguste puhul.
8. Maksa antitoksilise funktsiooni mõjustamine nikotiinhappe abil hepatiitide puhul.
9. Maomahla jäälämmastiku sisaldavus insultiin hüpoglükeemia vältel.
10. Kudede hüdrofiilsuse muutustest ekssudatiivse pleuriidi puhul.
11. Vererõhu asümeetria vereringesüsteemi haiguste puhul ja selle muutused ravi kestel.
12. Peroksüdaasi reaktsioonist leukeemiatel embihiinravi kestel.
13. Botkini ja Sahharjini kooli tähtsusest kliinilises meditsiinis Tartu ülikoolis.
14. Gl. thyreidea veresoonte ehitus.
15. Reissner ja tema töö sisekõrva ehituse alal.
16. Referaadid, mis käsitlevad arterio-venoossete anastomooside küsimust ja invervatsioon mitmesugustes elundites.
17. Uurimusi meditsiinilise kipsi steriilsusest.
18. Luu-liigese-tuberkuloosi fistulite ravist penitsiliiniga.
19. Luu-liigese tuberkuloosi operatiivse ravi tulemustest T. L. Kl. Haigla Ortopeedia osakonna andmetel.
20. Uuendusi ortopeediliste abivahendite alal.
21. Tartu Linna Kliinilise Haigla kvaliteedi näitajad peale haigla ühendamist polikliinikuga.
22. Rahvameditsiinist ühes rajoonis.
23. Tartu (Jurjevi) ülikooli professorite instituudi osatähtsus vene arstiteaduse teaduslike ja pedagoogiliste kaadrite ettevalmistamisel.
24. Sanitaar-hügieeniline olukord Tartu Nahakombinaadis.
25. Valgustuse olukord Tartu linna mittetäielikes keskkoolides.
26. Emajõe enesepuhastuse võime linna piirides.
27. Toitlustuse olukord Tartu Linna Imikute- ja Väikelastekodus.
28. Tuberkuloosset meningiiti põdenud laste järelmise seisundi uurimine.
29. Lastehaiglas õige režiimi kujundamisest.
30. TRÜ pediaatria kateedri ajalugu 1908—1917. a.
31. C-vitamiini määramine soomaal kultiveeritud kartulites.
23. Loomsete rasvade rasvhappeline koostis.
33. Ravimite mõju ferment uriaasile.
34. Mao limaskesta karboonhüdraasid.
35. Vererõhu dünaamika farmakoloogiline mõjustatavus hüpertoonikuil.
a) Vererõhku muutused hüpertoonikuil fenamiinkatsu puhul sõltuvalt hüpertooniatõve staadiumest.
b) Vererõhu muutused hüpertoonikuil nitroglütseriinkatsu puhul sõltuvalt hüpertooniatõve staadiumest.
c) Vererõhu muutused vegetoneurootikuil fenamiinkatsu puhul.
36. Pleura punktaatide tsütoloogiline uurimine kopsukelmepõletiku mitmesugustes faasides.
37. Kardiovaskulaarse süsteemi muutusist ikteruse mitmesuguste vormide puhul.
38. Valdmanni kupuproovi diagnostilisest väärtusest reumatismi puhul.
39. Leukotsüütide peroksüdaasreaktsiooni muutused embihiinravi vältel.
40. Intrakutaanse kulbaproovi dünaamika eksudatiivsete pleuriitide puhul.
41. Mesteri proovi väärtus reumaatiliste südamehaiguste diagnostikas.
42. a) Mesteri katsu diagnostiline väärtus reumaatiliste haiguste puhul ja selle dünaamika ravi vältel.
b) Mesteri katsutulemused subakuutse septilise endokardiidi puhul ja selle dünaamika penitsiliinravi vältel.
42. Nikotiinhappe toime maksa funktsiooni taastumisele Botkini tõve puhul.

VIII Kehakultuuriteaduskond:

1. Mitmekülgse kehalise kasvatuse tähtsus keskkooli õpilaste vanemas kasvueas.
2. Dialektiliste printsiipide rakendamine kooli kehalises kasvatuses.
3. Kergejõustik Tartu Riiklikus Ülikoolis pärast Suurt Isamaasõda.
4. Kujutluse loomine kergejõustiku üksikute alade tehnikast ja selleks kasutatavad vahendid ja võtted.
5. Sportmängud maanoorte kasvatusvahendina ja töövõime tõstjana.
6. Kehalise ettevalmistamise tähtsus sportmängude sportmeisterlikkuse tõstmisel.
7. Tartu ujujate füsioloogiliste näitajate dünaamika.
8. Koormuse doseerimine ujumise tunnis.
9. Üliõpilaste — suusasportlaste treeningu iseärasustest ja võistlustulemustest.
10. Suusaspordi arendamise tingimustest ja võimalustest Tartu koolides.
11. Spordivigastuste vältimine raskejõustiku alade harrastamisel.

I. Maaroos,
TRÜ teaduslik sekretär

Tartu ülikooli ajaloost

Uurimissuundadest geoloogia alal Tartu ülikoolis

Geoloogia eriteadlaste ettevalmistamise alguseks Tartu ülikoolis tuleb lugeda aastat 1820. Siis asutati esimene geoloogia õppetool koos vastava kabinetiga. Kuna viimase juurde koondati ka kõik geoloogia-alased kogud, siis tuleb 1820. aastat pidada ka geoloogiamuuseumi tegelikuks asutamisajaks.

Esimeseks õppejõuks mineraloogia õppetoolil oli professor M. Engelhardt, kes töötas siin 1820.—1841. aastani. Tema tööga on kõige tihedamalt seotud see geoloogiliste uurimiste suund Tartu ülikoolis, mis oli iseloomulik kuni möödunud sajandi 70-ndate aastateni.

Sellest uurimisperioodist tuleks nimetada eeskätt prof. M. Engelhardti, kes teostas uurimisreise Euroopa-Venemaa põhjaosadesse, Kaukaasiasse, Krimmi, eriti aga Uuralisse ning uuris ka Baltimaade geoloogiat. Tema ajal õppis Tartu ülikoolis Gregor Helmersen, pärastine akadeemik, kelle teaduslikud uurimised haarasid väga paljusid Euroopa-Venemaa piirkondi, Kesk-Aasiat ja Altaid. Ta on võrdlemisi palju töötanud ka Baltimaade geoloogia alal. Venemaa geoloogia mitmekülgse uurijana on tuntud Ernst Hofmann, kes samuti õppis Tartu ülikoolis prof. M. Engelhardti ajal. Hiljem oli ta Kiievi ja Peterburi ülikooli mineraloogiaprofessoriks. E. Hofmann võttis geoloogina osa ka O. Kotzebue ümbermaailmareisist 1823.—1826. a. Mõnevõrra hiljem õpib Tartu ülikoolis Friedrich Schmidt, kelle nimel on väärtuslikke uurimusi Baltimaade siluri ja antropogeeni kohta, Samal ajal oli ta ka silmapaistvaid Siberi geoloogia uurijaid.

Selle ajajärgu tähtsamaist esindajaist tuleb esile tõsta veel Constantin Grewingk'i, kes samuti õppis Tartu ülikoolis prof. M. Engelhardti ajal ja kes 1854.—1887. aastail oli siin mineraloogiaprofessoriks. Tema teaduslik töö koondus algul Põhja-Venemaa ja Uurali geoloogia Tartu perioodi esimesel poolel aga Baltimaade geoloogia uurimisele. Hiljem asus ta ikka enam ja enam arheoloogiliste uurimiste juurde.

Teiselt poolt tuleb Tartu ülikoolis nähtavale mineraloogilis-petrograafiline uurimissuund. See ilmnes juba prof. C. Grewingki, eriti ilmekalt aga Tartu ülikoolis õppinud Aleksander Lagorio töödes. Hiljem oli A. Lagorio mineraloogia professoriks Varssavis ja ta valiti Vene Teaduste Akadeemia korrespondeerivaks liikmeks.

Olulisi teaduslikke tulemusi keemilise geoloogia alal saavutas C. Grewingki ajal Tartu ülikoolis õppinud Johann Lemberg, kes samas oli korraliseks mineraloogia professoriks 1888.—1891. a. ja ülemääraliseks mineraloogia professoriks 1902. aastani.

Mineraloogilis-petrograafiline uurimissuund saavutas Tartu ülikoolis haripunkti 1892.—1902. aastate vahemikus. Mineraloogia professoriks oli siis Franz Loewinson-Lessing, nõukogude suur petrograaf ja akadeemik. Tema teaduslik looming oli Tartu perioodil väga viljakas ja tulemusrikas. Siin valmisid ta suured üldistavad regionaalsed uurimused Kaukaasia ja Uurali petrograafia kohta, aga ka teoreetilise petrograafia kohta. Samuti koostas ta üldtuntud petrograafilise leksikoni. Tartus alustas ta ka oma eksperimentaal-petrograafilisi töid. Ta tõmbas teaduslikule tööle kaasa oma lähemaid kaastöölisi ja paljusid üliõpilasi. F. Loewinson-Lessingi ajal õppis Tartu ülikoolis ka D. Beljankin, praegune akadeemik ja üks juhtivaid nõukogude teadlasi petrograafia alal, tehnilise petrograafia looja.

1903. a. kuni 1917. a. oli Tartu ülikooli mineraloogia professoriks Vassili Tarassenko, kuid mineraloogilis-petrograafiline uurimissuund Tartu ülikoolis ei saavutanud tema ajal seda kõrgseisu, mis oli prof. Fr. Loewinson-Lessingi ajal.

Prof. Fr. Loewinson-Lessingi vahetul taotlusel asutati Tartu ülikoolis 1896. a. lisaks mineraloogia õppetoolile, veel geoloogia õppetool vastava kabinetiga. See võimaldas õppetööd ja teaduslikku uurimist geoloogia alal Tartu ülikoolis väga suurel määral süvendada. Esimeseks õppejõuks sellele uuele õppetoolile valiti juba siis oma Kaspia ja Musta mere ümbruse geoloogiliste uurimistega ning okeanograafiliste töödega tuntud Nikolai Andrussov. Tartus jatkas ta edukalt oma varajasemaid uurimisi, mis hiljem kujunesid sedavõrd hinnatavaiks, et teda loeti üheks parimaks Lõuna-Euroopa tertsiaari tundjaks. Ka tema valiti Vene Teaduste Akadeemia liikmeks.

Porf. N. Andrussovi tulekuga Tartu algas Tartu ülikooli geoloogilises uurimistöös uus paleontoloogiliste ja stratigraafiliste tööde teostamise periood. Kuid kui varem sellesuunalised tööd koondusid eeskätt Baltimaade vana-paleozoikumi geoloogia uurimisele, siis nüüd on vastavate uurimiste teemadeks Venemaa kaugemate piirkondade, eriti aga Euroopa-Venemaa lõunaosa paleontoloogilised ja stratigraafilised küsimused. Ka prof. N. Andrussov. tõmbas intensiivsele teaduslikule tööle kaasa oma lähemaid kaastöölisi ja üliõpilasi.

Paleontoloogilis-stratigraafiline uurimissuund jatkus ka professor Georgi Mihhailovski ajal (1905—1912) edukalt ja hoogsalt. Tema uurimistööde teemadeks olid Euroopa-Venemaa lõunapiirkondade geoloogilised küsimused. Ka tema suutis teaduslikule uurimistööle kaasa tõmmata nii oma lähemaid kaastöölisi kui ka üliõpilasi. Viimaste hulgast tuleks nimetada A. Dubjanskit, kes hiljem sai Voroneži Põllumajanduse Instituudi geoloogia professoriks.

Me näeme seega, et sajandite vahetusel tegi geoloogiline uurimistöö Tartu ülikoolis läbi silmapaistva tõusu nii mineraloogilis-petrograafilises kui ka paleontoloogilis-stratigraafilises suunas ja seda eeskätt tänu akadeemik F. Loewinson-Lessingi ja akadeemik N. Andrussovi tööle.

Kodanlikus Eestis jatkub Tartu ülikoolis geoloogide ettevalmistus ja teaduslik uurimistöö geoloogia alal. Kuid võimalused nii õppekui ka teaduslikul alal on põhiliselt muutunud. Õppetöö osas kaotati 1927. a. mineraloogia õppetool ja sellega koondati geoloogiliste ainete õpetamine edaspidi jälle ainult ühe õppetooli juurde. Teaduslik töö aga toimus plaanitult, ilma nimetamisväärse majandusliku toetuseta ülikooli poolt.

Uus, avarate ja suurte tulevikuvõimalustega periood geoloogia alal algas Tartu ülikoolis nõukogude korra kehtestamisega Eestis 1940. a. Algasid eeltööd, et juba 1941. a. sügisel avada iseseisev osakond geoloogia eriteadlaste ettevalmistamiseks, toimusid ettevalmistused uurimistöö laiendamiseks ja geoloogiamuuseumi väljaarendamiseks. Kuid kõigist neist kaugeleulatuvaist algatusist tuli ajutiselt loobuda saksa fašistide reeturliku kallaletungi tõttu Nõukogude Liidule 1941. a. suvel.

Kohe pärast Tartu vabastamist fašistlikust okupatsioonist võiduka Nõukogude armee poolt 1944. a. suvel asuti Tartu ülikoolis geoloogilise õppe- ja teadusliku töö väljaarendamisele. Juba 1945. a. sügisel algas õppetöö geoloogiaosakonnas avaramais tingimusis kui kunagi varem Tartu ülikooli ajaloo vältel ning see jatkub pidevalt täienedes ja paranedes nii õppe- kui ka teadusliku töö osas. Sealjuures on suureks abiks see, et saab kasutada vennasvabariikide rikkalikke kogemusi. Eriti tuleb hinnata seda suurt tähelepanu, mida Nõukogude valitsus ja bolševike partei osutavad teadusliku uurimistöö soodustamisele.

Prof. K. Orviku

Сегодня в номере

I страница

Передовая: Организованно встретим экзаменационную сессию.

Информации о зачетах и экзаменах.

Х. Вальс — В гостях в братском университете.

В. Пракс — Стенгазеты должны больше уделять внимания экзаменационной сессии.

II страница

1 июня — Международный день защиты детей.

Из истории ун-та:

Проф. К. Орвику — Направления геологической науки в Тартуском университете.

Темы конкурсных работ на 1952/53 уч. год.

Toimetaja
J. Feldbach

MB 11653 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1991

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 19 (149) Laupäeval, 7. juunil 1952. a. V aastakäik

ХОРОШО ПОДГОТОВИТЬСЯ К ЮБИЛЕЮ УНИВЕРСИТЕТА

Проф. Ф. КЛЕМЕНТ,
ректор Тартуского государственного университета

До юбилейных торжеств, посвященных 150-летию университета, осталось 3—4 месяца. Задача всего университетского коллектива — всемерно усилить подготовку к юбилею, использовать оставшееся время для завершения всех подготавливаемых мероприятий и для конкретной организации самих юбилейных празднеств.

Большая работа, которую ведут в связи с юбилеем, должна выявить и показать исторические связи Тартуского университета с русской наукой, прогрессивную роль этих связей для формирования передовых элементов эстонской культуры в их борьбе с немецко-дворянским засильем, должна подытожить и еще раз продемонстрировать огромные успехи в становлении социалистической культуры и науки в Советской Эстонии.

Юбилейные мероприятия должны мобилизовать наш коллектив на интенсивную работу по дальнейшему подъёму всей его научно-творческой и учебно-воспитательной деятельности, на борьбу за превращение Тартуского государственного университета в один из наиболее передовых советских университетов, за восстановление и приумножение его былой славы.

В ходе предъюбилейной работы уже имеются некоторые первые успехи в этом отношении. Значительная часть наших руководящих ученых серьезно работала над вопросами истории университета и его отдельных кафедр, фактами и документами разоблачая буржуазно-националистические и анти-патриотические концепции разных фальсификаторов истории. Число статей в сборник по истории университета превысило первоначальные наметки, ряд профессоров по своей инициативе представили добавочные сверхплановые статьи.

Заметно оживилась научно-исследовательская работа наших ученых За истекший год сдано в печать несколько десятков научных статей, перевыполнен по количеству поступивших статей план юбилейного сборника научных работ.

Намного шире и глубже стала и научная работа студентов, о чем свидетельствует как 5-ая студенческая конференция университета, так и подготавливаемый к изданию юбилейный сборник студенческих научных работ.

На очереди — окончательное редактирование всех наших юбилейных сборников и техническая подготовка их к печати. Предстоит еще большая работа и по другим юбилейным мероприятиям.

Давно готовится юбилейная выставка. Однако, у выставочной комиссии нет еще окончательного плана выставки, и новому председателю этой комиссии тов. Сеппо нужно в ближайшие дни завершить его составление. Деканы и заведующие кафедрами должны, не откладывая, закончить отбор и подготовку материалов для своих разделов выставки.

Еще не приведена в ясность программа юбилейной научной сессии. Хотя университет и располагает уже большим количеством готовых научных работ, которые могут быть доложены на сессии, но не произведен еще их отбор, не выявлены докладчики из числа гостей. Научная часть в ближайшие дни должна провести работу по составлению окончательной программы сессии.

Также еще нет полной картины предстоящей студенческой научной сессии, посвященной юбилею. Здесь должны провести еще работу научная часть совместно с студенческим научным обществом.

Пора уже приступить и к непосредственной подготовке самих юбилейных торжеств, которые решено провести в конце сентября. Им нужно придать характер подлинно-всенародного праздника. Помимо официального торжественного акта намечено организовать в Тоомеорг большое народное гулянье в честь юбилея, массовый спортивный праздник на стадионе Тамме, художественные выступления лучших артистических сил республики и нашей самодеятельности. Председателям соответствующих комиссий (тов. Мялл — по подготовке художественных выступлений и гуляний, тов. Куду — по подготовке физкультурного праздника) надо провести большую работу по организации этих мероприятий.

Предстоит уточнение списка гостей, рассылка приглашений, подготовка их размещения в Тарту, организация питания, транспортировки и т. д.

Это — задача комиссии, возглавляемой тов. Митт.

Университет должен и внешне принарядиться к юбилею. Уже идёт предъюбилейный ремонт. Необходимо окончательно продумать и осуществить художественное оформление зданий, праздничное убранство основных помещений, украшение ряда точек города Тарту. Всё это должна организовать комиссия, руководимая тов. Вырзе.

Нужно организовать большую работу по популяризации университета, по ознакомлению с его историей и нынешней деятельностью широких слоев трудящихся. Это должно быть сделано по нескольким путям: серия статей в газетах и иллюстрированных журналах, посвященная университету и его истории, выступления по радио, лекции и доклады об университете в различных учреждениях и сельских районах, экскурсии по университету и историческим местам г. Тарту и др. Уже заканчивается подготовка специального справочника для экскурсий по г. Тарту и университету (т. т. Вага, Вареп и Лайгна). Подготавливается выпуск серии юбилейных почтовых марок, издание серии открыток с видами Тарту и университета, выпуск юбилейного жетона, организация витрин-выставок в общественных учреждениях и т. п.

Вся эта работа требует серьезных усилий всего нашего коллектива, в том числе наших общественных организаций. Нужна подготовка лекторов-пропагандистов, экскурсоводов, нужны газетные статьи отдельных наших ученых. Надо, чтобы партбюро, местком, бюро комсомола активно включились в эту работу и возглавили её. Хотелось бы, чтобы каждый член нашего коллектива внёс свой вклад, проявил свою инициативу, поделился своими предложениями по вопросам юбилея.

Правительство и партия проявляют огромную заботу о развитии науки и просвещения в нашей стране, всемерно помогают нашему Университету. Юбилей должен явиться широким общественным смотром всей нашей работы. Подготовимся же к юбилею так, чтобы быть достойными того внимания, которое оказывается славному Тартускому Университету.

TÄHISTAME ÜLIKOOLI JUUBELIT HEADE EKSAMITULEMUSTEGA!

Ühiskonnateaduste eksamid ennetähtaegselt

Ajaloo-keeleteaduskonna II kursusel on kogu semestri vältel hoolega õpitud marksismi-leninismi aluseid. Eriti süvenenult viidi vastava kursuse õppused läbi ajaloolaste õpperühmas, kus seminare juhendas sm. V. Reiman. Agara töö tulemusena omandasid marksismi-leninismi aluste kursuse kõige kiiremini ülikooli komsomoliorganisatsiooni juhtivad töötajad sm-d V. Väljas ja L. Eiber, kes sooritasid eksami ennetähtaegselt hindele «väga hea».

Ennetähtaegselt sooritasid veel IV kursuse eesti filoloogid ajaloolise materialismi eksami. Tänu filosoofiakateedri innukale hoolitsemisele üliõpilaste teadmiste omandamise eest, mis väljendus seminaride sisukas teostamises ja sm. Blumi poolt marksismi-leninismi klassikute teoste kohta antud konsultatsioonides, võisid üliõpilased ilmuda eksamile heade teadmistega. Rõhuv enamus (A. Pikamäe, A. Nagelmaa, O. Kruus, E. Valdre jt.) said eksamihindeks «väga hea». Aine head omandamist soodustasid kahtlematult ka lektor sm. Sapožnikovi poolt korralikult ette kantud loengud.

J. Mitt.

Hea ettevalmistus — head tulemused

Sel ajal kui arstiteaduskonna raviosakonna arvukast üliõpilasperest I ja II kursus alles alustavad eksamisessiooni, on teistel kursustel eksamid kestnud juba ligi kuu aega. VI kursuse üliõpilased sooritavad oma viimaseid eksameid ülikoolis, valmistudes minema arstidena tööle rajoonidesse ja haiglatesse. Lõpetajad näitavad, et nad väärivad nõukogude arsti nime. Nii on näiteks VI k. üliõpilane Pauklin sooritanud riigieksamid, samuti nagu kõik eksamid eelnevat, ülikooliaastatel ainult hindele «väga hea».

Ravi IV kursusel on seitsmest eksamist sooritatud juba neli. Edukalt möödusid poliitilise ökonoomia, vene keele ja närvihaiguste eksamid, samuti võib jääda rahule vastustega hügieeni eksamil, kus küll andis tunda asjaolu, et väga laialdast materjali ei olnud kõik üliõpilased suutnud hästi omandada. Ainult hindele «väga hea» on sooritanud kõik eksamid tuntud sportlased Tikk ja Vasar, kommunistlikud noored Lõõper ja Kalnin, kirurgia ringi liige Elberg jt.

Ravi III kursusel on möödunud kolm eksamit. Eriti edukalt on eksameid sooritanud III rühm, kus enamik üliõpilasi said hinde «väga hea». Ainustki rahuldavat hinnet pole seni esinenud IV ja VI rühmas.

Kuigi eelnenud eksamid on näidanud üliõpilaste head ettevalmistust, tuleb kõigil pingutada oma jõude, et edukalt sooritada ka järgnevad ja minna TRÜ 150. a. juubelile vastu heade tulemustega eksamisessioonil.

Eksamiaktivistide ülesandeid

Eksamisessiooni hea kordaminek ei sõltu üksnes üliõpilaste heast ettevalmistusest eksameiks, vaid ka sessiooni organisatsioonilise külje kõrgest tasemest. Millist põhjalikku teadmiste kontrolli me suudaksime saavutada, kui viimastele eksamitähtaegadele koguneb 30—40 üliõpilast, esimestel päevadel «tilgub» neid aga ühe-kahekaupa. Kuidas suudame vältida vigade kordamist tulevastel sessioonidel, kui me vigu kohe kohapeal ei avasta ega paranda.

Vastutusrikas osa on siin täita õpperühmade eksamiaktivistidel. Aktivisti töö algab juba eksamieelsel perioodil tähtaegade registreerimisega ja lõpeb alles eksamisessiooni lõpuga. Hiljaks on nüüd jäänud jutt aktivistide ülesandeist eksamieelsel perioodil, sellepärast puudutan vaid mõningaid aktivistide ülesandeid otse sessiooni käigus.

Igal üliõpilasel on oma kindel tähtpäev eksami sooritamiseks, õppejõud tuleb isegi ilma aktivisti abita määratud ajal — paistab, nagu oleks kõik korras ja aktivist võib puhata. Kuid sellisel juhul ootab meid eksamipäeva hommikul imeline lugu: kell on kaheksa, õppejõud ootab, kuid esimesed ja julgemad üliõpilased jõuavad kohale alles kell kaks päeval — iga minut tuleb ju kasutada hästi. Selliste vigade ärahoidmiseks on aktivisti esimene ülesanne määrata igale üliõpilasele kindel kellaaeg vastamiseks. Ja aktivist ei pea üksnes määrama, vaid isiklikult kontrollima, et eksamipäeval ei esineks vastamisaja «unustanud» üliõpilasi, et kõik eksamid oleksid «avariideta». Vajaduse korral peab aktivist ise eksamikorda rikkunud üliõpilase kodunt eksamile tooma, kui meil veel leiduks sellist klassijuhatajalikku abi vajavaid üliõpilasi.

Eksamite käigus ja ettevalmistuses võib esineda ka vigu, mis on tingitud meie kateedrite ja dekanaatide lohakast tööst. Selliste vigade esinemisel peab aktivist olema esimene, kes informeerib kateedrit, dekanaati või meie ühiskondlikke organisatsioone. Aktivist peab ise kontaktis seisma küsimuse kiire lahendamisega ja vajalikul korral ise abistama vea parandamist. Suuri raskusi esineb meil veel õpperuumide kasutamise osas, sageli on kas nende uksed hoopis suletud või muutuvad nad hoopis mõne «naljavenna» lahkel toetusel jututubadeks. Eksamiruumide kasutamist kindlaksmääratud aegadel peavad kindlustama meie dekanaadid ja kateedrid aktivisti otsesel abil, distsipliini õpperuumides peavad kindlustama üliõpilased ise ja just eeskätt meie aktivistid.

Paremateks eksamitulemusteks järgnevail eksameil ja sessioonidel on vajalik seniste tulemuste sisuline hindamine ja läbiarutamine. Esiteks nõuab see aktivisti tihedat koostööd meie seinajakirjandusega, ülikooli ajalehega ja korrespondentidega õpperühmades. Tuleb esile tõsta paremaid üliõpilasi, laiemalt levitada nende eesrindlikke töökogemusi, samal ajal aga tuleb teravalt paljastada vigu meie töös eksamisessiooni päevil. Ei leidu eksamipäeva, millest poleks midagi kirjutada kas ülikoolilehele või välklehte, ei tohi olla ka eksamit, mis ei leiaks kajastamist meie ajakirjanduses.

Eksamiaktivisti ülesanded on laialdased, siin on neist puudutatud vaid väike osa. Kuid nende ülesannete täitmine ei vaja kaheksatunnist tööpäeva, vaid ainult tihedat kontakti kogu õpperühma üliõpilasperega, kõigi üliõpilaste raskuste ja murede märkamist. Tihedas koostöös rühma ametiühingu organisaatoriga, komsomoli grupporgiga ja rühmavanemaga suudavad aktivistid täielikult ja hästi täita oma ülesanded.

Leenart Elber

Kuus aastat M. I. Kalinini surmast

Kuus aastat tagasi 3. juunil 1946. a. suri Lenini ja Stalini ustav võitluskaaslane, üks Nõukogude riigi rajajaid ja bolševistliku partei silmapaistvamaid tegelasi Mihhail Ivanovitš Kalinin.

Viiskümmend aastat oma elust pühendas M. I. Kalinin võitlusele töötava rahva vabastamise eest, sotsialismi ülesehitamise eest. Koos Leniniga töötas M. I. Kalinin esimestes põrandaalustes marksistlikes ringides ja «Töölisklassi Vabastusvõitluse Liidus». Käsikäes Lenini ja Staliniga võttis ta osa bolševike partei rajamisest ja kindlustamisest, oli üks bolševistliku ajalehe «Pravda» asutajaid ning töötas aktiivselt kaasa Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni ettevalmistamisel ning läbiviimisel.

M. I. Kalinini kui suure Nõukogude riigimehe elu ja tegevus on kõige tihedamalt seotud ka eesti töötava rahva võitluse ajalooga.

Tsaarivalitsuse poolt tagakiusatud ja Peterburist välja saadetud M. I. Kalinin töötas 1901—1904. aastal Tallinna vabrikutes ja tehastes, kus ta hakkas asutama sotsiaaldemokraatlikke töölisringe ja kasvatama eesti töölisi Lenini ideede vaimus. Ta asus esimesena eesti töölisliikumist ühendama teadusliku sotsialismiga ja rajas esimesed bolševistlikud organisatsioonid Eestis.

Sel ajal, kui M. I. Kalinin Tallinna tuli, leidis ta siin eest arvurikka tööstusproletariaadi, mis oli soodsaks pinnaks, et alustada laialdast sotsiaaldemokraatlikku agitatsiooni tööliste hulgas.

Tallinnas sai M. I. Kalinin kõigepealt tööd rauatreialina «Volta» vabrikus, kus valmistati elektriseadmeid peamiselt Balti Laevastiku sõjalaevadele. Siin töötas ta ligi aasta. Tööliste hulgas omandas ta juba esimestest päevadest alates suure autoriteedi ja lugupidamise.

1902. a. algul läheb ta tööle Raudteetehasesse, kust on kergem ühendust pidada Peterburiga. Ka siin organiseerib ta ringi, millest võtavad osa noored töölised Kallas, Rohtmaa, Pärdi, Vaher jt. Eriti aktiivseteks ringi liikmeteks kujunevad noored raudteetehnikumi õpilased, kes on raudteetehastes praktikal. Neist paistab eriti silma noor tehnik Tiirvelt.

Vabriku ringid rakendas M. I. Kalinin kohe tegevusse sotsiaaldemokraatlike lendlehtede trükkimiseks ja nende levitamiseks tööliste hulgas. Lendlehtedes ja suusõnalises agitatsioonis õpetas Kalinin võitlema igapäevaste nõudmiste eest, siduma marksismi-leninismi ideede selgitamisest revolutsioonilise sotsiaaldemokraatia põhimõtete propageerimisega.

1903. a. jaanuaris areteeriti ta vabrikus töö juures provokaatori pealekaebuse tagajärjel. Koos temaga areteeriti 6 inimest,

Peterburis eeluurimisvanglas ohranka ei leidnud küllalt materjali protsessi alustamiseks. Ta vabastati vanglast ja saadeti tagasi Tallinna, kuhu ta jõudis 23. juulil 1903. aastal. Tagasi tulles leidis M. I. Kalinin, et ohrankal ei olnud õnnestunud tema poolt asutatud ringe hävitada. Revolutsiooniline töö Tallinnas muutus kogu aeg kindlamaks. Regulaarselt saadi «Iskrat» ja teisi väljaandeid, seati sisse side sõjaväega. Sel perioodil anti välja mitu lendlehte, kus oli üles seatud loosungid: «Elagu 8-tunniline tööpäev!» «Elagu sotsiaaldemokraatia!» «Maha tsaari isevalitsus!».

4. veebruaril 1904. a. areteeriti M. I. Kalinin «Volta» vabrikus uuesti ja saadeti välja Olonetski kubermangu.

EK(b)P, mis kujunes välja M. I. Kalinini poolt rajatud sotsiaaldemokraatlikest ringidest, viis Lenini ja Stalini poolt näidatud teed käies eesti töörahva võidule kodanluse üle. EK(b)P juhtimisel rajas Eesti töörahvas oma Nõukogude vabariigi ja astus NSV Liidu liikmeks. Seega asus ta suure vene rahva ja teiste vennalike Nõukogude rahvaste abiga üles ehitama kommunismi.

Mälestus M. I. Kalininist tema väsimatust võitlusest meie maa rahvaste vabaduse ja õnne eest, Nõukogude kodumaa õitsengu eest innustab kõiki töölisi, talupoegi ja haritlasi ennastsalgavale tööle sotsialistliku riigi edasise tugevdamise ja kommunismi ehitamise nimel, rahu kindlustamise nimel kogu maailmas.

A. Vigla,
TRÜ marksismi-leninismi kateedri laborant

ИЗ ИСТОРИИ УНИВЕРСИТЕТА

Связь Тартуского университета с передовыми людьми русской культуры

Разоблачая реакционный буржуазный миф об «оторванности» Дерптского университета от русской науки и культуры, советские ученые открыли много новых фактов, подтверждающих научные и культурные связи местной общественности с Петербургом, Москвой, Казанью и другими городами центральной России. Особенно много исследовано в области связей местной профессуры с русскими научными центрами (см., например, книгу проф. Э. Э. Мартинсона «Исторические связи Тартуского (б. Юрьевского) университета с русской наукой», Таллин, 1951). Значительно меньше изучен вопрос о том, с каким вниманием следило дерптское студенчество за развитием русской литературы, искусства, общественной и научной мысли и как живо оно откликалось на все важные события эпохи.

Большой интерес в этом отношении представляет публикуемый ниже адрес дерптских студентов М. Е. Салтыкову-Щедрину. История этого адреса такова. В марте 1888 г. журнал «Русская мысль» отметил 40-летний юбилей литературной и общественной деятельности великого сатирика (считая с момента опубликования «Запутанного дела»). Этот юбилей вылился в демонстрацию уважения и восхищения всего прогрессивного в России перед выдающейся деятельностью великого революционера-демократа. Из разных углов страны шли к Щедрину приветственные письма и телеграммы. Передовое дерптское студенчество (университета и ветеринарного института) также решило отметить юбилей и нелегальным образом собралось для выработки текста письма-адреса юбиляру. Нескольким лицам было предложено составить проекты адреса, и затем на следующем собрании был утвержден проект М. М. Лисицына.

М. М. Лисицын — один из многих забытых общественных деятелей, чьи способности сковывались и гибли в условиях самодержавной России. Бедняк из Рязанской губернии, не получавший никакой помощи со стороны, Лисицын упорным трудом проложил себе дорогу, окончив гимназию и затем Дерптский ветеринарный институт, по окончанию которого (1889) открыл в Дерпте русскую публичную библиотеку и книжный магазин, редактировал газету «Прибалтийский листок», — одним словом, это была довольно заметная фигура среди местной интеллигенции (к сожалению, о его общественной деятельности почти не сохранилось данных: в Центральном Историческом Архиве ЭССР нет материалов о его библиотеке и магазине, даже «Прибалтийский листок» отсутствует в Тартуских книгохранилищах; неизвестна также дальнейшая судьба Лисицына, в 90-х годах покинувшего Юрьев).

Адрес Щедрину, несмотря на некоторые расплывчатые формулировки («общество», «личность» и т. п.), естественные для студенчества 80-х годов, свидетельствует в целом о достаточно зрелом политическом сознании значительной части дерптского студенчества (под адресом — около ста подписей!). Такие характеристики деятельности Щедрина, как «не уставал бесстрашно и энергично восставать против всего строя нашей современной политической и общественной жизни» или «Вы..., мужественно указывая на тяжелый гнет политический, бесстрашно граждански говорили русскому обществу: «встань-проснись, подымись — на себя погляди!» — не нуждаются в комментариях.

Поэтому вполне понятны опасения студентов, «что начальство воспротивится поднесению адреса, а потому все дело велось негласно» (письмо М. Лисицына в редакцию «Русской старины»). Тем самым студенты подвергали себя двойной опасности: во-первых, сама политическая заостренность адреса служила уже достаточно веским поводом, чтобы, в случае раскрытия этого дела, организаторы поплатились по меньшей мере исключением из университета или института; во-вторых, каждый студент нарушал данную им подписку начальству в том, что он ни в каких тайных сборищах не примет участия (см., например, в деле М. М. Лисицына — Центр. Ист. Архив ЭССР, ф. 404, оп. 1, № 2337 — такую подписку: «не принадлежу ни к каким сообществам, законом запрещенным и обязуюсь не вступать даже в дозволенные законом общества без разрешения на то в каждом отдельном случае г. директора института»), — и таким образом еще усугублял свою «вину». Но студенты, «воспитавшиеся, — как писал М. Лисицын, — на произведениях русской литературы и относившиеся не безучастно к судьбам ее», — сознательно шли на этот риск.

Важно отметить, что студенты не ограничились посылкой адреса М. Е. Салтыкову-Щедрину. Придавая этому событию большое общественное значение, М. Лисицын в декабре 1889 г., уже после смерти Щедрина, послал в редакцию «Русской старины» текст адреса с просьбой опубликовать его на страницах журнала. В сопроводительном письме, из которого выше были приведены две цитаты, М. Лисицын рассказал историю этого адреса. На полях этого письма кто-то из сотрудников редакции набросал ответ Лисицыну, где в вежливой форме преподносился отказ в напечатании. Вероятно, редакция даже хлопотать побоялась о возможности публикации!

Затем адрес и письмо М. Лисицына каким-то образом попали в архив Е. М. Салтыковой (дочери писателя) и ныне находятся в архиве Института русской литературы АН СССР в Ленинграде (ф. 366, оп. 6, № 60), откуда они и извлечены для настоящей публикации. Таким образом, лишь 63 года спустя после смерти М. Е. Салтыкова-Щедрина адрес появляется в печати.

Б. Егоров.

Адрес дерптских студентов к М. Е. Салтыкову-Щедрину

Глубокоуважаемый Михаил Евграфович!

Исполнилось 40 лет Вашей многотрудной литературно-общественной деятельности. Не решаясь брать на себя непосильную, крайне трудную и глубокую по своему значению задачу — характеризовать, хотя в общих чертах, Вашу многолетнюю и глубоко плодотворную деятельность на пользу родимой стороны, мы, русские студенты Дерптского университета и ветеринарного института, тем не менее не можем, по случаю исполнившегося 40-летия литературного служения Вашего своему благотворному делу, не откликнуться и не поблагодарить того, кто так много и долго внушал всему русскому обществу великое и жизнь освежающее чувство добра и правды, кто неустанно будил общественную мысль и совесть, кто не переставал безпощадно и метко бичевать, как общечеловеческие, так и чисто русские пороки, и кто, наконец, указывая на бессилие и бесправие личности, не уставал бесстрашно и энергично восставать против всего строя нашей современной политической и общественной жизни и всех современных условий развития и деятельности личности. Сорок лет, дорогой учитель,— долгий промежуток времени. В него успело смениться несколько поколений, возникнуть и пасть много благих начинаний, пройти несколько периодов то возбуждения и подъема русских общественных сил и духа, то крайнего упадка и приниженности. И Вы были живым и не безмолвно равнодушным свидетелем всего этого. Окидывая взглядом это наше сорокалетнее прошлое с его особенностями и деталями, становится вполне понятным, как велико и благотворно было значение такого дела общественного служения, как Ваше и такого могучего орудия, каким обладаете Вы. Следуя своему внутреннему призванию, Вы заняли важный и ответственный пост сатирика-обличителя язв современного русского общества. Вы, неизменный и несокрушимый борец за человеческие права и свободу, ни разу до сей поры не сошли с этого поста, ни разу не отступили ни на шаг от своих требований и запросов, от жизни. Сатира Ваша разрасталась, охватывала все больший и больший круг предметов, не оставляя без внимания ни явлений нашей экономической жизни, ни общественной, ни, наконец, политической. Вы освещали все закоулки русской жизни, Вы отмечали все недуги и язвы ее, смеясь тем смехом, под которым «кроются невидимые миру слезы». И этот благотворный смех сослужил великую памятную службу родине: все лицемерное, фальшивое и безобразное нашей жизни спешило прятаться, стыдилось и боялось появляться на свет божий во всей наготе своей... Так, стоя вместе с другими борцами на страже интересов русского общества, дожили Вы до наших дней, достигнув всеми признанного значения передового бойца и светоча современной русской мысли. Но служа так долго на своем посту, Вы, дорогой учитель, не только не отстали от духа времени, не только не неуловили его потребностей, запросов и злоб, но всегда шли впереди его. Вы, Михаил Евграфович, и мы — современная русская молодёжь, — люди разных поколений, но мы не только понимали Вас всегда, мы шли за Вами, мы жадно ловили Ваши боевые речи, мы чутко прислушивались к Вашему дорогому для нас голосу. Вы — наш вождь, наш носитель лучших стремлений и идеалов, наш сборный пункт... Это не пустые фразы, а самою жизнью подтвержденный и доказанный факт. Вы наш вождь, потому что принадлежа по своему великому благородному сердцу и уму к тем немногим, которые уходят «от ликующих, праздно болтающих, омывающих руки в крови» в «стан погибающих за великое дело любви», Вы были с нами и впереди нас в самые трудные годины испытому пути, по которому вели 10 лет. стремлений уходить в этот «стан погибающих»... Ваш голос разделил все мало мальски мыслящее на две резко различающиеся половины, и под Ваше великое честное знамя стало все молодое, горячее и искренне ищущее правды и света. Учитель наших учителей, Вы подготовили к жизни и к борьбе несколько поколений вожаков общества и ряды немногих, но бодрых и крепких духом молодых боевых дружин. Вы, наконец, как добрый пахарь, без устали бросая в русскую почву семена «разумного, доброго, вечного», безостановочно будили общество от умственной спячки, ратовали против бессилия личности и, мужественно указывая на тяжёлый гнет политический, бесстрашно граждански говорили русскому обществу: «встань — проснись, подымись — на себя погляди!» Пусть же теперь, после этих многотрудных 40 лет общественного служения, Вы и Вам преданные с законной гордостью бодро и спокойно оглянете пройденный Вами тернистый путь. Пусть сознание, что за Вами и вокруг Вас, святой старик, стоят молодые русские силы, жаждущие дела, что в ответ Вашему благодарному сердцу бьются сердца всей русской молодёжи — осветит Ваш путь и подкрепит Ваши силы. Мы, частица русской молодежи, заброшенная сюда на чужбину, шлем Вам свой горячий привет, свою дань глубокого уважения и благодарности за все, за все, что сделали Вы для русского общества, для нас и для нашего воспитания в особенности. Мы приветствуем Вас теперь, как испытанного, закаленного вождя, как свою несокрушимую твердыню, вокруг которой возможно собраться дружной толпой и устоять в борьбе. Живите же долго, дорогой учитель и вождь, и ведите нас и русское общество по тому пути, по которому вели 10 лет.

(Следует около ста подписей).

Tartu Üliõpilasmeeskoori järjekordne kontsertmatk

Ka pingerikka eksamisessiooni ajal ei katke Tartu üliõpilasmeeskoori töö. Koori harjutused toimuvad regulaarselt igal nädalal. Repertuaar rikastub järjest uute rahu-, töö- ja rahvalauludega, dirigent R. Ritsing hoolitseb pidevalt ja väsimatult koori kunstilise taseme tõusu eest.

31-st maist kuni 2. juunini korraldas meeskoor järjekordse kontsertmatka. Seekord külastati Pärnu oblastit, kus esineti kontsertidega Viljandi ja Pärnu töötajate ja koolinoorte ees. Viljandis toimus kontsert 31. mai õhtul Viljandi II keskkooli saalis. Koori esinemine võeti publiku poolt soojalt vastu. Pärnus toimus kontsert 1. juunil «Endla» teatri saalis. Avar teatrisaal oli tulvil rahvast. Kontsertide kavas oli nõukogude autorite laule, rahvalaule ja eesti, vene ning lääne klassikat. Publiku erilise poolehoiu võitsid Tulikovi «Nõukogude noorsoo marss, Ernesaksa «Mai tuli» ja «Näärisokk», Ritsingu «Töökas sepp», ukraina rahvalaul «Kasak», Glinka «Õine vägede ülevaatus» jt. Solistina esines üliõpilane H. Trass, klaveril saatis T. Valts.

Nimetatud kontsertmatk oli Tartu üliõpilasmeeskooril juba kolmas ulatuslikum matk sel õppeaastal. Matka võib pidada üldiselt õnnestunuks, negatiivselt andis vahest tunda ainult koori väike koosseis (osa meeskoori liikmeid oli seotud eksamitega). Igatahes oli see kontsertmatk koorile heaks eelprooviks ja ettevalmistuseks eelolevaks suuremaks kontsertmatkaks vennasvabariikidesse.

A. Pikamäe

Kultuurne puhkus ühiselamus

Kevadine eksamisessioon on täies hoos. Tõsi küll, mõned teaduskonnad on juba lõpetanud oma eksamisessiooni ja üliõpilased on siirdunud suvepraktikale, teistes aga käib seda pingsam töö. Edukas õppetöö ei ole mõeldav ilma vaba aja kultuurse veetmiseta. Hästi on korraldatud vaba aja veetmine Tiigi tänava ühiselamus.

Ühiselamu hästikorrastatud õues on kaks palliväljakut, kus käib tihti kibe heitlus. Paljud mängijad on tulnud siia otse õppetoast, tööläua tagant ja pärast mõnd mängu siirduvad jällegi sinna tagasi. Ilusa ilma puhul aga võib murul näha päikesenautijaid. Kuid ega siingi raisata asjatult aega. Peagu kõikidel on konspektid ja õpperaamatud kaasas.

Vaheldust õppetööle pakub ka ühiselamu klubi. Siia tullakse raadiot kuulama, ajalehti lugema, vestlema jne. Pühapäeval, 8. juunil on kavatsusel väljasõit Peipsile, millest võtavad osa ka Tiigi tänava ühiselamu üliõpilased.

Nõnda, kasutades vaba aega otstarbekalt ja kultuurselt, suudavad üliõpilased saavutada oma töös parimaid tulemusi.

K. Randmaa

Bioloogiaosakonna IV kursuse üliõpilased tutvuvad ravimtaimedega.

Ülikool ehitab

Hiljuti alustati ümberehitus- ja korrastustöid ülikooli peahoone õuel asuvas, seni millegipärast vaid kolikambrina kasutatud ruumikas hoones.

Tööde lõppedes, mida ehitajate kollektiiv on üksmeelselt lubanud teostada ülikooli juubelipäevadeks, mahutatakse siia juubelinäituse väljapanekud, kuna hiljem jääb hoone ajaloo-keeleteaduskonna käsutusse teaduskonna raamatukoguna.

Väga palju jääb aga soovida Aia tänavale ehitatava uue ühiselamu tööde käik. Plaanikohaselt peaks ehitatav ühiselamu valmima käesoleva aasta lõpuks, kuid sellise tempoga ei ole võimalik ehitust planeeritud ajaks lõpetada. Lepingu kohaselt peab ülikool varustama töölisi vajaliku materjaliga. Seda tingimust on seni täidetud ainult osaliselt. Ehitust on varustatud küllaldasel määral puitmaterjaliga, kuid väga teravat puudust tuntakse keskkütte torude osas. Torusid on lubatud saata juba pikemat aega, kuid seni pole need saabunud. Praegu on ehitusel materjalidest nii terav puudus, et töö katkestatakse. Töö katkestamise ärahoidmiseks tuleb halduspr rektor sm. Võrsel viivitamatult samme astuda. Vastasel juhul tuleb Tiigi tänava ühiselamus elunevatel üliõpilastel kannatada veel üks aasta ülemajutuse all.

N. Ilves
P. Nukke.

Ilmub uus soome keele grammatika

NSVL Teaduste Akadeemia Karjala-Soome Filiaali keeleteaduse osakonna tööplaani on võetud soome keele grammatika koostamine kõrgemaile koolidele. Selleks on koopteeritud kollektiiv, kuhu peale akadeemia teaduslike töötajate kuuluvad Karjala-Soome Riikliku Ülikooli ja Tartu Riikliku Ülikooli soome-ugri keelte kateedri õppejõud.

Maikuu keskel toimus Petrozavodskis grammatika valminud peatükkide arutelu.

P. Palmeos

Сегодня в номере

I страница

Передовая: Хорошо подготовиться к юбилею университета.

Информации о ходе экзаменационной сессии.

Л. Эйбер. — Задачи профактивистов в экзаменационной сессии.

А. Вигла. — К 6 годовщине со дня смерти М. И. Калинина.

II страница

Б. Егоров. — О связи Тартуского университета с передовыми людьми русской культуры.

Адрес дерптских студентов М. Е. Салтыкову-Щедрину.

Информации из жизни университета.

Toimetaja
J. Feldbach

MB 11679 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 2162

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 20 (150) Laupäeval, 14. juunil 1952. a. V aastakäik

Tartu Riikliku Ülikooli õppejõud, üliõpilased ja teenistujad!

Viime edukalt lõpule ülikooli juubeliaasta eksamisessiooni! Koondame kõik jõud selleks, et tähistada ülikooli 150. juubelit uute saavutustega õppe- ja teadusliku töö alal!

Достойно подготовиться к новому приёму студентов

Проведение нового приема является важнейшей задачей нашего университета, от решение которой зависит успех всей нашей учебной работы.

Учитывая это, ректорат и факультеты проводили и проводят подготовку к новому приему.

Во все города республики, где имеются средние школы, выезжали преподаватели университета, выступали там с докладами о Тартуском университете, оставляли школам плакаты по новому приему, всем абитуриентам вручали университетскую газету, посвященную новому набору и специальные открытки о новом приеме.

На факультетах проводились «дни открытых дверей», были организованы вечера студентов университета совместно с абитуриентами, были выступления студенческой художественной самодеятельности.

Естественно-математический факультет провел большую работу, в которую включились все кафедры. На вечере встречи с оканчивающими тартуские средние школы присутствовали 200 чел. оканчивающих, выступали профессора и преподаватели. Была проведена олимпиада среди учеников средних школ ЭССР на лучшее решение задач и упражнений по математике, физике и химии. На конкурс было представлено свыше 70 работ и т. д.

Весьма неудовлетворительную работу провел историко-филологический факультет и его работа в основном ограничилась выступлением некоторых преподавателей в средних школах. Организованные открытые лекции сорвались, так как факультет не подготовил работу по привлечению на них абитуриентов.

Проведенная работа ни в какой мере не должна нас успокаивать. Всем факультетам и кафедрам необходимо еще шире развернуть работу, связанную с популяризацией нашего университета, особенно по историко-филологическому и юридическому факультетам, путем выступлений профессорско-преподавательского состава по радио, в газетах, привлечения студентов, уезжающих на каникулы и производственную практику, в эту работу, шире должна включиться и комсомольская организация университета.

Деканам факультетов необходимо лично включиться в работу приемных комиссий с тем, чтобы ознакомиться с вновь поступающими на его факультет студентами.

Надо провести всестороннюю подготовительную работу к приемным экзаменам, проинструктировать преподавателей о порядке проведения экзаменов, организовать для поступающих чтение обзорных лекций и консультаций. Расписание на весь предэкзаменационный период должно быть немедленно опубликовано.

Для работы приемной комиссии должно быть выделено лучшее, вполне оборудованное и доступное для посетителей помещение.

Профессорско-преподавательский состав, общественные организации университета, студенты должны помочь Тартускому государственному университету достойно встретить новое пополнение.

Р. Исакова,
Начальник учебного отдела ТГУ

Rõõmustavad tulemused

Teisipäeval, 10. juunil toimus riigieksam riigi ja õiguse teoorias õigusteaduskonna tsiviiltsükli üliõpilastele. Enamik üliõpilasi saavutas hindeks «hea» ja «väga hea», mis näitab õppeaine korralikku omandamist nende poolt. Väga häid teadmisi riigi ja õiguse teooria alal näitasid üliõpilased V. Türk ja Ü. Virulaan.

O. Klaassen

Sooritame eksamid hästi

Eksamisessioon arstiteaduskonna I kursusel on kevadsemestril küllaltki raske kõigile, ta on ju kontrolliks, kus hinnatakse tehtud tööd. Esimesed eksamid on näidanud, et suurem osa üliõpilasi on oma kohustustesse tõsiselt suhtunud, nagu seda kinnitavad hinded «hea» ja «väga hea».

Raviosakonna V rühma üliõpilased näitasid häid teadmisi marksismi-leninismi aluste eksamil, osates õieti rakendada marksistlik-leninlikku teooriat tänapäeva tingimustes. Eriti paistsid siin silma üliõpilased Jõks, Kuus, Kullamaa, Mõtsnik jt.

Peale nende on häid teadmisi eksameil näidanud veel Kleimihina, Jurov, Ridala, Mihkla jt.

Üldiselt kulgeb eksamisessioon rahuldavalt. Puudusena eksamiteks ettevalmistumisel võib märkida mitteküllaldast osavõttu konsultatsioonidest.

Jääb üle edukalt sooritada ka ülejäänud eksamid.

E. Viira

Riigieksamid kulgevad edukalt

Riigieksamid arstiteaduskonna VI kursused kulgevad edukalt. Seni on kõik üliõpilased sooritanud juba 4 eksamit, osa aga isegi 5. Ajavahemikus 2.—7. juunini toimus riigieksam kirurgias. Selles küllaltki ulatuslikus distsipliinis kujunesid eksamitulemused headeks. Tänu dr. Petlema sisukatele konsultatsioonidele, samuti ka üliõpilaste endi poolt organiseeritud ühistele õppimistele ja aine kordamisele said enamik üliõpilasi hinde «väga hea». Nii näit. sooritasid 85% V ja VI õpperühma üliõpilastest eksami hindele «väga hea». Mainitud rühmades sammuvad esirinnas üliõpilased A. Pauklin ja V. Nõmme, kelledel seni kõik eksamid on sooritatud hindele «väga hea». Edukamate üliõpilastena nimetatud rühmades võib veel mainida V. Meipalu, H. Mägi, L. Meipalu, E. Otti jt., kellede eksamihinded on samuti ainult «väga head» ja «head».

I. Merila

PARTEI ELU

Võidelda õppe- ja kasvatustöö taseme tõusu eest ülikooli juubeliaastal

Kuigi Tartu ülikool on oma 150-aastase olemasoluga üks vanemate hulgast Nõukogude Liidus, siiski on ta alles noor nõukogude ülikoolide peres. Õppe- ja kasvatustöö korraldamisel nõukoguliku ülikooli nõuete kohaselt esineb veel olulisi puudusi, mis tuleb põhiliselt kõrvaldada juba lähemal ajal kogu ülikooli kollektiivi aktiivsel osavõtul.

Käesoleva õppeaasta õppe- ja kasvatustöö puuduste paljastamisele oligi pühendatud ülikooli parteiorganisatsiooni äsjatoimunud üldkoosolek, kus aruandega esines TRÜ õppeprorektor sm. Reiman. Oma aruandes märkis sm. Reiman, et ainult tänu hästi kasvatatud kvalifitseeritud kaadritele on meie maa suuteline looma tehnilis-materiaalset baasi tulevasele kommunistlikule ühiskonnale. Seetõttu ongi eriti teravalt esile kerkinud meie ülikoolist väljalastavate eriteadlaste poliitilise teadlikkuse taseme küsimus. Kõikide kõrgemate õppeasutuste ühiskondlikud organisatsioonid peavad osutama sellele tõsist tähelepanu. Meie ülikoolis tekitab see ala aga tõsist muret: meie õppetöö tase ei vasta veel kõrgema õppeasutuse normidele, palju puudusi on õppetöö metoodikas. Ühiskonnateaduste kateedrid, mis peavad olema suunajaiks selles töölõigus, ei ole seni veel täiel määral täitnud neile pandud lootusi. Nende endi töös esineb talmudismi ja mehhaanilist ainekäsitlust. Ka meie teaduslikus töös pole näha nende juhtivat kätt. Kuna kõikide ühiskonnateaduste kateedrite juures pole ka veel loodud üliõpilaste teaduslikke ringe, siis pole aine omandamine üliõpilaste poolt küllalt sügav. Praegu toimuvail riigieksameil selgus, et ajaloolased ei tunne filosoofilisi küsimusi ja jääb mulje, nagu poleks nad üldse õppinud dialektilist materialismi ja poliitökonoomiat, vaid on piirdunud marksismi-leninismi aluste õppimisega. Näiteks ei suutnud mõned üliõpilased selgitada, mis on üldse idealism ja millised on selle erivormid.

Juba möödunud semestri õppetöö tulemusi kokku võttes märkis rektor, et käesoleva õppeaasta I semestril ei tuldud toime õppeplaaniga, osa loengusarju jäi lõpetamata, ei peetud kinni ettenähtud loengute arvust jms.

Ka käesoleval semestril ei suudetud katta kõiki puudusi: matemaatika-loodusteaduskonnas «jäeti kahe silma vahele» tähtis tsükkel loenguid, ajaloo-keeleteaduskonnas jäid ajaloo-osakonna üliõpilastel kirjutamata kursusetööd, kuna NSVL ajaloo kateeder magas need maha. Kui rektori aruandes eelmisel semestril märgiti objektivismi avaldusi loengutes, siis käesoleval semestril on loengute sisulise külje parandamiseks tehtud tõhusat tööd ajaloo-keeleteaduskonnas, õigusteaduskonnas ja matemaatika-loodusteaduskonnas. Pidevalt on kontrollitud loenguid ja ühiselt arutatud esinenud puudusi. Üleülikooliline keskmine loengukontrollide arv aga on väike (5 loengut semestris) just arstiteaduskonna nõrga töö tõttu sel alal. Kuigi arstiteaduskond parandas tööd võrreldes eelmise semestriga, siiski jääb ta tunduvalt maha teistest teaduskondadest — ainult 20 loengukontrolli kogu teaduskonna peale semestri vältel.

Õppejõudude töös väärib esiletõstmist professor Kadari oma loova ainekäsitlusega: koostanud erialase monograafia, kasutas ta selle uut materjali kohe oma loengutes. Tunduvalt on paranenud ka metoodiline töö, eriti aga ajaloo-keeleteaduskonnas ja õigusteaduskonnas. Ajaloo-keeleteaduskonna metoodiline komisjon võttis oma tööplaani sellised olulised probleemid nagu tulevaste keskkooliõpetajate ettevalmistuse taseme tõstmine ja keskkooli abiturientide teadmiste tasemest. Soome-ugri keelte ja loogika psühholoogia kateedris on rakendatud Pavlovi õpetust. Ka õigusteaduskonnas ja arstiteaduskonnas võib täheldada tähelepanu omistamist metoodilistele küsimustele. Hinnata tuleb arstiteaduskonna algatust I. P. Pavlovi õpetusele pühendatud dekaadi korraldamisel. Kõik sellised andmed näitavad õppetöö metoodilise taseme tõusu, mis omakorda on plaanipärase töö tulemus. Väärtuslik on õigusteaduskonna algatus terve rea teoreetiliste ettekannete korraldamisel kateedrites kõigi õppejõudude osavõtul. Konverentsid J. V. Stalini keeleteaduslike tööde tähtsusest teadusele üldse ja nende tähtsusest juriidilistele distsipliinidele aitasid kaasa nende oluliste küsimuste mõistmisele ja õigele käsitlemisele õppetöös. Matem.-loodusteaduskonnas töötati välja instruktsioon loengute ühiskülastamiseks. Kuigi see esialgne kava kujunes liiga mahukaks, on sellest siiski suur abi loengute kontrollimisel ja hilisemal analüüsimisel. Sellise loengutekuulamise tulemusena avastati olulisi puudusi peale õppetöö isegi Kõrgema Hariduse Ministeeriumi poolt kinnitatud programmides. Avastatud puudused on suunatud ministeeriumile seisukoha võtmiseks.

Tõsist rahutust põhjustab aga meie distsipliini tase. Hoolimata väikesest paranemisest pole üldse tunda põhilist paranemist. Kui näiteks matemaatika-loodusteaduskonnas oli k. a. märtsis puudumiste % 31, mis maikuus vähenes 9%-ni, siis õigusteaduskonnas olid need näitajad 8% ja 25%, arstiteaduskonnas 18% ja 35%, kuna ajaloo-keeleteaduskonnas kasvas märtsikuu puudumiste arv 45%-lt maikuuks koguni 61%-ni (!). See on tõsine hoiatav signaal meie distsipliinist õppetöös. Selgub, et dekaanid (peale matemaatika-loodusteaduskonna) teostasid üliõpilaste puudumiste üle vaid formaalset kontrolli. Meie ülesanne aga on ette valmistada distsiplineeritud eriteadlasi, kes ei karda ei raskusi töös ega võidelda vanade harjumuste ja rutiini vastu. Kuni me aga ei paranda oma õppedistsipliini, ei suuda me ka täita seda ülesannet. Ka kõik õppejõud pole selles suhtes veel õiged kasvatajad. Nii on ajaloo-keeleteaduskonnas suurimaiks puudujaiks üliõpilased Leonov ja Skalon, õppejõud aga ei julge neid korrale kutsuda, kartes ebameeldivusi. Selliste «boheemlike» ja huligaanitsevate üliõpilaste korralekutsumiseks tuleb tarvitada rangeimaid vahendeid kuni ülikoolist eksmatrikuleerimiseni.

Mis aga puutub uute üliõpilaste vastuvõtmisse, siis pole see ainult lihtne tehniline küsimus. Sel aastal tuleb asja võtta rohkem sisulisest küljest ja õppida tundma iga üksikut abiturienti. Käesoleval aastal korraldatigi laialdane värbamiskampaania kogu vabariigis. Selle tulemuseks on juba praegu ligi 400 esialgset sooviavaldust, mis annab teatud pildi teaduskondade tööst värbamiskampaanias. Hästi on töötanud matemaatika-loodusteaduskond, kuna üle poole avaldusi on suunatud sellesse teaduskonda.

Vähe sooviavaldusi on aga õigusteaduskonda, ainult 16. Vastu võetakse sel aastal aga 50 tulevast juristi. Endiselt valitseb põud ka vene keele alal. Möödunud õppeaastal täitsime küll kohad, kuid ainult Leningradi ülikooli arvel, see tähendab nende arvel, kes konkursiga sinna sisse ei pääsenud. Tarvis oleks aga see eriala komplekteerida peamiselt meie vabariigi parimate abiturientidega.

Puudusi on ka eksamisessioonis. Kuigi eelnevalt kontrolliti, kas on täidetud kõik nõuded riigieksamile pääsemiseks, selgus ometi, et arstiteaduskonnas ei pääsenud riigieksamile 10 üliõpilast ladina keele eksami mitteõiendamise pärast. Teatavasti tuleb ladina keele eksam sooritada raviosakonna üliõpilastel juba esimesel kursusel (!). Hästi eksameiks ettevalmistanute kõrval, kes pälvivad eeskujulikke ja häid hindeid, on aga mitukümmend üliõpilast, kes soovivad ebaõnnestunud eksamid ümber teha. Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilased avaldasid eksamite käigus aga oma ideoloogilise taseme nõrkust: üliõpilased, kes muis aineis said eeskujulikud hinded, arvavad end olevat õigustatud saama väga hea hinde ka ajaloolises materialismis, kuigi nende teadmised tegelikult ei küüni selleni.

Uue õppeaasta ettevalmistamise osas on kateedrite ja dekanaatide ülesandeks hoolikalt tutvuda tulevase õppeaasta õppekavadega, et ei esineks taas ainete vahelejätmisi, nagu tuli ette käesoleval õppeaastal. Eriti oluline on koormuste arvestus sel aastal, kuna tänavu toimub koosseisude kinnitamine juba mitmeks aastaks.

Vajadusel pöördume KHM poole ka õppejõudude saamiseks täiendavalt. Selle kõige kõrval ei tohi aga unustada taotlusi ka õpperuumide osas, kus need on veel puudulikud. Samuti tuleb uuel õppeaastal rakendada tööle üleülikooliline metoodiline büroo, mis sel aastal küll midagi ei suutnud ära teha.

Kuigi aruandes näidati olulisi puudusi, oli konkreetset kriitikat vähe ja kujunes rohkem aruannete materjalide kokkuvõtteks, milles jagati teaduskondadele tunnustust vastavalt igaühe teenetele. Ka ei näidanud aruandja perspektiive edasiseks tööks. Aruannet täiendasid aga tõhusalt koosolekust osavõtjad, kes asjalikes ja sisukates sõnavõttudes konkreetsete näidete varal näitasid puudusi ja teid nende kõrvaldamiseks nii rektoraadi ja parteibüroo kui ka teaduskondade ja üksikute kateedrite töös.

Sm. Roots juhtis tähelepanu kateedrite materiaalse baasi korrastamisele. Sõnavõtja arvates osutusid ajaloo-osakonna üliõpilaste teadmised marksismi-leninismi alustes nõrkadeks seepärast, et ajaloo-osakond on paigutatud ebatervislikesse ruumidesse. Õigustatud oli etteheide — miks lubati fülosoofia ajaloo loengud kanda üle teisele semestrile, mistõttu oli tõsiseid raskusi riigieksameile valmistumisega. Osaliselt sellega on seletatav ajaloolaste madal tase marksismi-leninismi alustes.

Märkides arstiteaduskonna head algatust Pavlovi dekaadi organiseerimisel, rõhutas sm. Virkoja, et Pavlovi õpetuse juurutamine ei piirdu Pavlovi dekaadiga, vaid see peab algama juba I kursusel ja lõppema alles ülikooli lõpetamisega. Tõhusalt saab õppetööd teostada pavlovlike eksperimentide abil, mis aga on raskendatud katseloomade puudusel. Olukorra parandamiseks teeb sõnavõtja konkreetse ettepaneku — luua juba eelolevaks õppeaastaks ülikoolile oma katseloomade baas.

(järg lk. 2.

Võidelda õppe- ja kasvatustöö taseme tõusu eest ülikooli juubeliaastal

(järg)

Sõnavõtja juhtis tähelepanu ka paberlikule tööuputusele, mis takistab eriti nooremate õppejõudude, assistentide teaduslikku tööd. Ka õppetöö kontrollimisel on veel palju paberlikkust. Õige pildi saamiseks tuleb aga välja tulla kabinetist ja kohapeal avastada ning samas ka kõrvaldada puudused.

Sm. Rõbkin märkis, et ülikooli õppemetoodiline komisjon ei töötanud, kuigi ta peaks olema õppeosakonna abiline igapäevases töös. Sõnavõtja osutas õigesti, et vaatamata reale Õpetatud Nõukogu ja parteiorganisatsiooni otsustele pole seni arstiteaduskonnal tegelikult dekanaati, sest juhtimise asemel piirdub see ainult aruannete ja ettekannete kogumisega. Dekanaadi juhtiva käe puudumisega on seletatavad ka üliõpilaste nõrgad teadmised hügieeni alal. Vajaliku õppekirjanduse puuduse tõttu on ettevalmistus puudulik, sest ka parim üliõpilane ei suuda märkida loengumaterjale 100%-iliselt.

Sm. Bronstein näitas, et ÜK(b)P ja EK(b)P otsused õppetöö ümberkorraldamise kohta jäid meil sisuliselt õppetöösse rakendamata. Kuuludes poliitökonoomia kateedrisse, peab sõnavõtja tunnistama, et kateeder pole teadusliku töö keskuseks. Kuigi õppeaasta algul oli tendents sinnapoole, siis aasta lõpuks soikus see täiesti. Põhjuseks on asjaolu, et kateedri juhataja on ühtlasi EPA rektor ega suuda loomulikult juhatada mõlemat tööd. Kui leitakse kateedrile uus juhataja, siis tuleks kindlustada, et ta oleks ainult kateedrijuhataja ega koormataks teda üle teiste töödega.

Sm. Blumfeld juhtis tähelepanu puudustele üliõpilaste juhendamisel ja vastuvõtmisel ülikooli: vastuvõtukontingendi puudujääke kaeti arvatavasti eksaminõuete madaldamisega. Sellega seletubki paljude üliõpilaste nõrk tase füüsika ja keemia alal.

Sm. Sanõgin rääkis raskustest vene kirjanduse kateedris, kus täiesti puuduvad vajalikud tööruumid, kateedri raamatukogu täiendatakse väga puudulikult ja plaanitult.

Sm. Martinson peatus teadusliku töö küsimustel ja rõhutas, et ülikoolis leidub õppejõude, kes ei taha teha teaduslikku tööd ja varjavad oma mittemidagitegemist «halva tunniplaani» suitsukattega. Teaduslike komandeeringute osas ei tohi jätkata seda kahjulikku poliitikat, mis möödunud aasta kestel pole andnud mingisugust teaduslikku produktsiooni. Endiste lühiajaliste komandeeringute asemel tuleb teostada 3—4 kuulisi komandeeringuid. Seni pole kateedrite juhatajad aga lubanud ühtki nooremat õppejõudu komandeeringusse saatmiseks. Ülikooli juubelipidustused toimuvad septembri lõpul. Ettevalmistusteks on meil aga jäänud 3 nädalat (!), sest siis sõidetakse suvepuhkusele, kust saabutakse alles «parajasti banketi alguseks.» Veel jäänud aega tuleb kasutada maksimaalselt juubelinäituse ettevalmistamiseks ja teaduslike tööde kogumiku väljaandmiseks.

Sm. Ananjeva, olles ise kateedrijuhatajana kogenud raskusi töös, ei taha nõustuda aruandega, kuna ei näidatud, et meie ülikoolis pole kateeder siiski veel kujunenud teadusliku ja õppetöö juhtivaks keskuseks. Igapäevases töös on raskusi kateedri kokkukutsumisega, eriti kui nõutakse kiireid aruandeid. Aruanded on vajalikud, kuid ei saa kindlustada selle sisukust, kui seda nõutakse 24 tunni pärast, ilma et oleks võimalik nõu pidada kateedri liikmetega. Üldse toimuvad kateedri koosolekud n. ö. «püstijalu». Kateeder peab senisest rohkem tähelepanu pühendama üliõpilaste ajajaotusele, nende ülekoormatusele. TRÜ parteibüroo ja teaduskondade büroode töös on veel palju puudusi. Enne suvepuhkusele minekut tuleb veel palju korraldada: kojusõitvaid üliõpilasi tuleb rakendada värbamistööle kodukoha abiturientide hulgas. Tuleb lahendada ka küsimus — kes võtab vastu uusi üliõpilasi, kes neid juhatab ja õpetab. Juba nüüd tuleb määrata kursuste hooldajaid ja poliitinformaatoreid. Seni praktiseeriti nooremate õppejõudude määramist, tuleks aga määrata kursuste hooldajaiks just kogemustega professoreid.

Sm. Klement võtab omaks rektoraadi ja rektori aadressil saabunud kriitika ning tänab sõnavõtjaid sisukate sõnavõttude eest. Puuduste olemasolu rektoraadigi töös näitab, et me seni pole suutnud õigesti organiseerida oma tööd. Tõsiasi on, et meie kateedrid pole kujunenud õppe- ja teadusliku töö keskuseks. Juba uute üliõpilaste vastuvõtu organiseerimisel ja aspirantide värbamisel pole veel kõik kateedrid end näidanud õppetöö keskusena.

Sõna võtsid veel sm-d E. Brandt, Sterberg jt.

Koosolek võttis vastu üksikasjalise otsuse, mis konkreetsete vahendite osutamisega aitab kõrvaldada senised puudused, et tõsta Tartu Riikliku Ülikooli 150. aasta juubeliaastal eesrindlikuks nõukogude kõrgemaks õppeasutuseks.

F. Lõpp

ÜTÜ TÖÖST

Otsustavalt parandada teaduslike tööde planeerimist

Järgmise semestri temaatika koostamisel juhindub Üliõpilaste Teaduslik Ühing TRÜ Õpetatud Nõukogu vastavast otsusest, samuti TRÜ ÜTÜ aktiivi ning ENSV kõrgemate koolide ÜTÜ-de aktiivi nõupidamiste tulemustest. Teatavasti rõhutati nimetatud nõupidamistel ÜTÜ temaatika kooskõlastamise vajadust kateedrite teadusliku tööga, tihedama sideme loomist praktikaga, kollektiivse uurimismeetodi laialdasemat rakendamist, aktuaalsete suuremate komplekssete probleemide andmist jne.

Vaadeldes neilt seisukohtadelt seni esitatud järgmise semestri temaatikat, näeme, et see on mõnevõrra paranenud. On esitatud mitmeid rahvamajanduslikult tähtsaid ja kateedri tööplaaniga tihedalt seotud teemasid. Eeskujuks selles mõttes on taimefüsioloogia ring, (juhataja A. Perk, esimees L. Sarapuu), mille põhiprobleemiks on põllumajanduskultuuride biokeemiliste erinemiste uurimine soo- ja mineraalkultuurides. Selle põhiprobleemi piires on antud 7 alateemat. Töö faktiline materjal saadakse katseandmetest. Nimetatud perspektiivplaan on varustatud seletava tekstiga, mis annab selge ettekujutuse tehtavast tööst.

Kuid leidub ka temaatilisi plaane, kus esineb killustatust (ajalooring), kus probleemid on liiga laiad ja konkreetsed teemad on esitamata, mistõttu on võimatu saada selget ettekujutust, millega hakatakse tegelema (eesti keele, eesti kirjanduse ja rahvaluule, ajaloo, loogika-psühholoogia ring).

Rea temaatiliste plaanide juures on näitamata seos kateedri tööplaaniga (keemia, eesti keele jt. ringid).

Üheks nõrgaks küljeks ÜTÜ töös on olnud side praktikaga, mille paranemist ei ole ikkagi märgata. Keemia, füüsika, arstiteaduskonna, geoloogia jt. ringid, mis omavad selleks enam võimalusi, peavad astuma tõsiseid samme selles suunas. Ei piisa sellest, et teema omab praktilist tähtsust, vaid tuleb luua otsene loov side tegeliku eluga.

Teiseks nõrgaks kohaks meie töös on filosoofiliste jt. ühiskonnateadustega seoses olevate teemade puudumine või väga vähene esinemine erialastes ringides. Tulel taotleda, et iga ringi temaatikas oleks mõni teema, mis seoks erialaseid küsimusi ühiskonnateaduslike probleemidega. Mõnede temaatiliste plaanide juures pole märgitud, millised teemad on kollektiivsed, millised komplekssed. Enamus temaatilisi plaane pole antud esitatud vormi kohaselt, milletõttu selle siin uuesti esitame:

Probleem
Teemad
Juhendav kateeder ja õppejõud
Seos kateedri või teiste asutuste tööplaaniga
Märkmed (kollektiivtöö, kompleksteema jne.)

On tarvilik, et kateedrid ja ringid juba nüüd omaksid konkreetse ettekujutuse ringi tööst järgmisel semestril, et saaks üliõpilastele suveks teemad kätte anda ja kindlustada teemade põhjalik läbikaalumine.

Teaduslikud ringid, kes pole veel esitanud järgmise semestri temaatikat, peavad seda tegema lähematel päevadel.

K. Kildema,
ÜTÜ Nõukogu esimehe asetäitja teadusliku töö alal.

TRÜ AJALOOST

L. M. Puusepp — vene neurokirurgia tuntumaid esindajaid Tartu ülikoolis

Möödunud sajandi lõpul tegi kirurgia suuri edusamme. Polnud inimorganismis ühtegi organit, mis kirurgi noale oleks olnud kättesaamatu. Üldkirurgiast eemaldusid kirurgilist abi vajavad günekoloogilised-, silma- ja kõrvahaigused, kuna vastava eriala spetsialistid hakkasid ise opereerima oma eriala haigeid. Ka neuropatoloog ei opereerinud kuni käesoleva aastasaja alguseni mitte ise, vaid suunas kirurgilist abi vajajaid ajukasvajatega ja ajuvigastustega haigeid kirurgi juurde, kes aga ei tundnud hästi närvisüsteemi kirurgilist ehitust ega saanud seetõttu edukalt teostada operatsioone.

Kuulus vene ja nõukogude neuropatoloog akadeemik Behterev organiseeris käesoleva sajandi lõpul Peterburi Psühhoneuroloogia Instituudi juures operatsiooni toa, kus kirurgid käisid opereerimas kirurgilist abi vajajaid närvi- ja vaimuhaigeid. Olukord ei rahuldanud akadeemik Behterevi. Akadeemik Behterev oma kõnes 1897. a. väljendas: «Kaasaja neuroloogid pöörduvad abi saamiseks kirurgi poole, järgnevad generatsioonid ei vaja aga enam abi, kuna nad haaravad ise noa ja teostavad seda oma käega, mis nendele õigupärast kuulub.»

L. M. Puusepast, Peterburi Sõjaväe Akadeemia kasvandikust ja akad. Behterevi õpilasest kujunes akadeemik Behterevi juhtimisel maailmas ja Venemaal uue eriala neurokirurgia formeerija, kes esimesena ühendas neuropatoloogia ja kirurgia kogemused uueks spetsialiteediks.

L. M. Puusepa teaduslik ja praktiline meditsiiniline tegevus kirurgia ja neuropatoloogia ühendamisel esimeseks neurokirurgia erialaks langes ajajärgule, mil akadeemik Behterev kaastöölistega oli kogunud palju väärtuslikku eksperimentaalset ja kliinilist materjali ajukoore ehituse, talitluse ja patoloogia kohta.

L. M. Puusepp arenes väljapaistvaks teadlaseks-novaatoriks — eesrindlike vene teadlaste mõju all. Puusepa töödes avaldub suur tunnustus ja austus Pirogovile, Behterevile, Pavlovile jt. vene eesrindliku teaduse esindajaile. Behterev ja Puusepp ründasid juba 1908. a. Virhovi seisukohti vaimse alaarengu patogeneesi küsimustes ja välismaa autoreid, kes ravisid psühhoose operatiivselt neurokirurgiliste võtetega.

Akadeemik Behterev, akadeemik Pavlov, prof. Puusepp olid Peterburis omavahel tihedais suhteis teadusliku töö alal. Teaduslike kraadide kaitsmisel oponeeris tavaliselt akadeemik Pavlov Behterevi õpilasi ja vastupidi. Ka Puusepa oponendiks oli Pavlov. On säilinud teaduslike koosolekute protokolle diskussioonidega Pavlovi, Behterevi ja Puusepa vahel.

Puusepp töötab Psühhoneuroloogia Instituudis kirurgina, sidudes praktilist tööd 1899. a. Pärast tagasipöördumist Vene-Jaapani sõjast jätkab Puusepp tööd Behterevi juures. Ta organiseerib maailmas esimese neurokirurgia kliiniku, olles selle esimeseks direktoriks. 4. sept. 1907 Psühhoneuroloogia Instituudi nõukogu Peterburis otsustab luua neurokirurgia õppetooli, mille juhatamine usaldati L. M. Puusepale. See oli esimene neurokirurgia õppetool maailmas ja Puusepp oli selle esimeseks neurokirurgia professoriks. 1907. a. valiti L. M. Puusepp Peterburi Sõjaväe Akadeemia eradotsendiks. Ludvig Puusepp pidas ka Sõjaväe Akadeemia üliõpilastele loenguid neurokirurgias. I Maailmasõja puhkedes kutsutakse L. Puusepp armeesse, kus ta organiseerib neurokirurgilist abi. Pärast haavatasaamist frondil sept. 1914. a. organiseeris ta Vitebskis neurokirurgia hospidali ja pöördub seejärel Peterburi oma kliinikusse, mille voodite arv tõuseb 900-le ja kus saavad spetsiaalset ravi närvisüsteemi vigastustega haavatud. Sellel perioodil ilmub Puusepa sulest originaalne käsiraamat «Основы хирургической невропатологии», esimene mitte ainult Venemaal, vaid ka välismaal.

Puusepp siirdub 1920. a. lõpul Tartusse, kus ta organiseerib 1921. a. algul ülikooli neuroloogia kateedri ja Ülikooli Närvikliiniku operatsiooni blokiga neurokirurgilisteks operatsioonideks.

Puusepp arendab ka siin viljakat teaduslikku tegevust. Tema sulest ilmub 3 köidet originaalset käsiraamatut «Kirurgiline neuropatoloogia», kus ta üldistab oma rikkalikud neurokirurgilised kogemused. Tema redaktsioonil hakkab ilmuma ajakiri «Folia neuropatologica». Ta on rikastanud neurokirurgiat mitme originaalse operatsioonimeetodiga ja neuroröntgenoloogiise uurimismeetodiga. Neuroloogia kateeder oli vähestest kateedritest kodanlikus Eestis, mis omas rahvusvahelist teaduslikku tunnustust Puusepa kuulsuse tõttu teadlasena-neurokirurgina.

L. M. Puusepp säilitas ka töötamisel kodanliku Tartu ülikooli juures kontakti nõukogude teadlaste ja teadusega. Ta saatis artikleid nõukogude ajakirjadesse, vahetas teaduslikku informatsiooni ning oli tihedas kirjavahetuses nõukogude teadlastega. Puusepa kontakt Tartu perioodil väljapaistvate nõukogude teadlastega ja teaduslike kogemuste vahetamine mõjus kahtlemata viljastavalt Puusepa teaduslikule tegevusele Tartus.

Nõukogude teadlaste kirju Puusepale läbistab tunnustus tema tööle eriti neurokirurgia pioneerina.

Behterev kirjutab 17. VI 1927. a. «Teie raamat aju kasvajatest on parim kingitus minule kui õpetajale, kes suunas Teid neurokirurgilisele tegevusele. Meenutades möödunut ja nähes meie töö tagajärgi, saadan Teile südamliku tunnustuse edasisteks saavutusteks ja sügava tänu Teie väärtusliku töö minule pühendamise eest.»

Nõukogude neurokirurgia rajaja prof. Polenov kirjutab 28. II 1928. a. Leningradist: «Avaldan oma palavamat tänu selle eest, et austasite minu 30 aastast tööd oma artikli paigutamisega minule pühendatud kogumikku. Selle teose väljaandmine sisendab mulle uut veendumust, et teadusele ustavate töötajate ühisel jõul areneb ja õitseb meie armastatud neurokirurgia.

Teid alati sügavalt austav ja tänulik Polenov.»

N. N. Burdenko kirjutab 6. IV 1935. a.: «Palun võtke vastu minu südamlik tänu Teie poolt saadetud monograafia eest. Hindan väga Teie tähelepanu ja meelespidamist. Olen rõõmus, kui külastate Moskvat ja meie Neurokirurgia Instituuti.

Teid siiralt austav Burdenko.»

Pavlov kirjutab: «Südamlik tänu Teile heade soovide eest minu 85. sünnipäevaks. Olen praegu hingestatud tahtest ja lootusest teha midagi närvi ja psühhiaatria kliinikutele. Lähemal ajal saadan Teile rea minu ekskursse sellesse valdkonda.»

Prof. Turner (24. III 1936. a.): «Ma meenutan alati rahuldusega meie koostööd akadeemias. Eriti mäletan Teie hiilgavat kuulide eemaldamise operatsiooni rinnalülidest Jaapani sõjas ja palju muud. Praegu tuleb mul palju töötada konsultatiivselt Teie õpilase A. T. Molotkoviga. Tõenäoselt Te teate, et ta lõi Neurokirurgia Instituudi, milline areneb jõudsalt.

Prof. Polenov, prof. Burdenko läksid samuti neurokirurgilist teed. Nii siis, nagu näete, Teie seemned kasvavad.» Turner teatab kirja lõpuks:» Meie veteraan I. P. Pavlov haigestus grippi — kesk täit energiat.»

Kuid kirjadest leiame ka õigustatud etteheiteid Puusepa aadressil. Polenov kirjutab: «Tegelen viimased 3 aastat neurokirurgia alal, keegi muu Leningradis selle kirurgiaharuga spetsiaalselt ei tegele — see on Teie patt! Teie ei jätnud otsest järglast.»

Puusepp, tulnud Leningradist kodanlikku Eestisse, Tartusse, ei saanud siin kitsastest oludest tingituna arendada enam tema poolt loodud uut eriala, neurokirurgiat sel määral edasi, nagu seda eeldasid tema võimed. Neurokirurgia kodanlikus Eestis jäi paratamatult kirurgilise neuropatoloogia raamidesse, kuna ta Nõukogude Liidus arenes Burdenko, Polenovi jt. juhtimisel elujõuliseks iseseisvaks distsipliiniks, mis omab praegu maailmas juhtivat kohta.

Kodanliku korra kukutamise järel Eestis 1940. a. lülitub L. M. Puusepp aktiivselt nõukoguliku ülikooli ja tervishoiusüsteemi ülesehitustööle. Neurokirurgiline tegevus Eesti NSV-s avardub. Tema õpilased organiseerivad Tallinna neurokirurgilise kliiniku. Puusepale omistatakse esimesena austav teenelise teadlase nimetus. Suure Isamaasõja puhkemisel pöördub Puusepp sõjakomissariaadi poole palvega võtta närvikliinik frondi teenistusse, missugune palve aga ei teostu frondi kiire taandumise tõttu.

Meie ülikooli 150. juubeliaastal möödub 10 aastat väljapaistva teadlase L. M. Puusepa surmast.

Meie ülikooli kuulsusrikaste teaduslike uurimistöö traditsioonide kandjate ning vene progressiivse teaduse esindajate hulka kuulub ka L. M. Puusepp. Meie kohus on jäädvustada väärikalt tema teaduslik pärand.

Dots. E. Raudam,
neuroloogia kateedri juhataja

Toimetaja
J. Feldbach

MB 07592 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 2231

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Raamatupalat

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 21 (151) Reedel, 20. juunil 1952. a. V aastakäik

Igakülgselt valmis olla uueks õppeaastaks

Bolševike partei ja isiklikult seltsimees Stalin on korduvalt rõhutanud organiseerimistöö tähtsust edu saavutamiseks meie töös. Kui on selge ülesanne ja töö siht, siis sõltub töö organiseerimisest ürituse kordaminek või nurjumine, vastavalt sellele, kuidas lahendati organisatsioonilised küsimused, kui hästi või halvasti suudeti organiseerida tööd.

Uue, eeloleva 1952/53. õppeaasta algus ei ole kaugel. Peale paarikuulist suvevaheaega astub ülikoolipere uude õppeaastasse, Tartu ülikooli juubeliaasta sügissemestrisse. Juba nüüd tuleb tõsiselt mõtlema hakata uue õppeaasta ettevalmistamisele. Dekaanid, kateedrijuhatajad, eranditult kõik õppejõud ja abiõppepersonal peavad juba nüüd, enne käesoleva semestri lõppu, asuma korraldama ja organiseerima uue semestri õppe-, teaduslikku ja kasvatustööd.

Oppetöö, nagu iga teinegi töö nõukogude ühiskonnas, kulgeb kindlate plaanide järgi, mis tagavad kõrgema õppeasutuse töö, tema ülesannete igakülgse täitmise kvalifitseeritud kaadri ettevalmistamisel. Ülikool töötab Kõrgema Hariduse Ministeeriumi poolt kinnitatud õppeplaanide järgi. Tehes kokkuvõtteid käesoleva õppeaasta tööst tuleb kateedrijuhatajail ja teaduskondade juhtivail töötajail, dekaanidel ja prodekaanidel, üksikasjaliselt läbi vaadata õppeplaanid ja, kui olukord nõuab, taotleda kõrgemate instantside ees vastavate korrektiivide tegemist, eriti eksamite ja arvestuste osas. Kehtivates õppeplaanides on üksikutel kursustel liiga palju eksameid planeeritud ebakorrapäraselt ühele semestrile, mis käib pahatihti üliõpilastele üle jõu. Sellised puudused õppeplaanis, kus see on võimalik, tuleb aegsasti parandada.

Teine ülitähtis küsimus, millele tuleb maksimaalset tähelepanu osutada, on koosseisude arvestamine. Sellest, kuidas on koostatud õppe- ja teadusliku töö juhtiv keskus — kateeder, oleneb töö õige kulgemine ja õppe- ning teadusliku töö plaanide korrapärane täitmine. Koosseisude tabeli koostamine pole mitte formaalne tehing arvudega — see on tõsisemaid töid kogu kateedri töö organiseerimises sisuliselt. Ülikooli praktikast on teada, et mõningad kateedrijuhatajad selle ülitähtsa töö usaldavad laborantide hooleks ja piirduvad ainult tabeli allakirjutamisega. Sellistele nähtustele tuleb teha otsustavalt lõpp — kateedrijuhatajad peavad rohkem vastutust tundma kateedri arvulise koosseisu eest, mis tagab töö edasise arenemise. Pealegi nüüd, kus käesoleva aasta koosseisud kinnitatakse Kõrgema Hariduse Ministeeriumi poolt pikema aja peale.

Erilist tähtsust õppetöö heaks kordaminekuks omab õppeainete õigeaegne jaotamine kateedri-õppejõudude vahel. Enamikul juhtudel on meil juba õppeained vastavate eriteadlaste vahel jaotatud, kuid ülikoolis leidub küllalt kateedreid, kus õppeainete jagamine õppejõudude vahel on toimunud mõni päev enne õppeaasta algust. Iga õppejõud peab juba nüüd, enne käesoleva õppeaasta lõppu, teadma, missuguseid õppeaineid ja kellele (kursus, rühm, osakond) ta järgmisel õppeaastal loeb. Eriti tähtis on see üleülikooliliste kateedrite õppetöö jaotamisel (vene keel, marksismi-leninismi alused, poliitökonoomia jt.), kus tuleb kinni pidada järjekindlusest õppejõudude määramisel rühmadele ja teaduskondadele. On lubamata näiteks selline nähe, et vene keelt loeb ühele rühmale iga aasta uus õppejõud (mõnikord igas semestris uus), mis ei soodusta aine omandamist.

Juba nüüd tuleb mõelda tunniplaani koostamisele. Tunniplaan — see on üliõpilase ja õppejõu tööpäeva õige ja teaduslikult põhjendatud organiseerimine. Sellest, kuidas on koostatud tunniplaan, oleneb üliõpilase ja õppejõu energia õige kulutamine, õppeainete omandamine, kogu õppetöö. Tunniplaani koostamine on võrdne teadusliku tööga, millega tuleb hästi toime kõrgesti kvalifitseeritud õppejõud, kes on tugev metoodilisteski küsimustes. Pahatihti usaldatakse tunniplaani koostamine väikeste pedagoogiliste kogemustega noorele assistendile või isegi noorele laborandile, kel pole aimu tunniplaani koostamisest. Tagajärgi võisime näha ülikoolis: üliõpilased on terve päev jooksuhoos, õppejõudude tööpäev on killustatud suurte akendega. Halb tunniplaan takistab ka õppejõudude teaduslikku tööd.

Aegsasti tuleb mõelda ka üliõpilaste kasvatusküsimustele. Juba nüüd tuleb igale õpperühmale määrata poliitinformaator, kursustele kasvatajad. Eriti tähtis on see esimese kursuse osas. Keskkoolide abituriendid, kes sügisel asuvad ülikooliõpinguile, vajavad esimesest tööpäevast alates kasvataja süstemaatilist abi. Teaduskondade parteiorganisatsioonid ja dekaanid peavad need küsimused tingimata lahendama veel nüüd, enne käesoleva õppeaasta lõppu.

Kasvatustöö aegsast organiseerimisest ei tohi kõrvale jääda ka komsomoli-organisatsioon ja ametiühing. Tuleb kindlustada olukord, et rühmakolmikud asuksid tööle juba esimesel õppenädalal. Eeltööd selleks tuleb juba nüüd ära teha.

Ülikooli haldusaparaadil ja majandusosakonnal tuleb enne õppeaasta algust lahendada kõik majanduslikud küsimused: auditooriumide ja ühiselamute remont, kateedrite varustamine õpperuumidega, inventari remont ja kordaseadmine jne. See kõik nõuab operatiivsust, algatusvõimet, oskust kiiresti küsimusi lahendada. Siin peavad meie töökodade ja remonditöölised oma ennastsalgava tööga tagama uue õppeaasta õigeaegse ja korraliku alguse.

Uus semester algab käesoleval aastal erilises olukorras — septembris tähistame oma ülikooli juubelit mitmete üritustega ulatuslike pidustuste raamides. Need nõuavad igalt ülikooli töötajalt veel lisatööd, lisaenergia kulutamist. Ei tohi jätta kõike viimastele päevadele enne pidustusi. Mis on võimalik, tuleb juba nüüd teha. Asugu iga ülikoolipere liige viivitamatult ette valmistama uut õppesemestrit! Täitku igaüks oma osa selles töös juba enne suvepuhkust! Raporteerime ENSV 12. aastapäevaks oma valmisolekust eelolevaks õppeaastaks!

Eesrindlike üliõpilaste osa eksamisessioonil

Kevadine eksamisessioon on kestnud juba mitu nädalat ja selle lõpp ei ole enam kaugel.

Eksamisessioon on tähtsaim etapp iga kõrgema kooli elus. Eksamid on katseks, mis näitab, missugusel määral meie üliõpilasnoored on küpsed saama kvalifitseeritud nõukogude töötajaiks ja missugusel määral nad väärivad seda suurt hoolt ja tähelepanu, mida osutavad kõrgematele koolidele bolševike partei ja meie valitsus.

Eksamisessiooni esimeste nädalate tulemused näitavad, et enamik Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi on õppeaasta jooksul teinud tõsist tööd. Hea ainematerjalide läbitöötamine, oskus üldistada fakte, teha neist õigeid teoreetilisi järeldusi, püüe oma vastuseid üles ehitada dialektilise materialismi baasil — need on meie üliõpilaspere väärtuslikud saavutused.

Iga eksam on üliõpilasele tõsiseks katsumuseks. Üliõpilane kontrollib oma oskust esitada lühidalt ja arusaadavalt ka kõige keerulisemaid teoreetilisi küsimusi, võimet kiiresti orienteeruda, praktikas õigesti kasutada õppeaasta jooksul saavutatud teadmisi.

On tavaline nähe, et tugevates ja ühtsetes õpperühmades kulgevad eksamid edukalt. Niisuguste õpperühmade üliõpilased püüavad oma kollektiivi innukalt viia esimeste hulka. Üksiku üliõpilase saavutus on kogu kollektiivi saavutuseks, ebaõnnestumine — kogu kollektiivi ebaõnn.

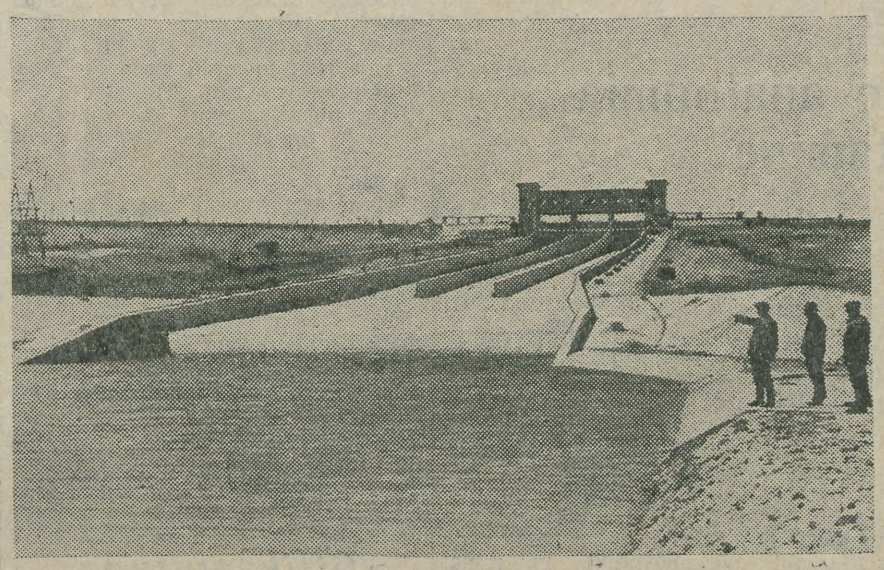
Võib nimetada terve rida kursusi ja õpperühmi, kes enesekindlalt ja eeskujulikkude tulemustega sooritavad eksameid. Nii saavutasid häid tulemusi õigusteaduskonna III kursuse üliõpilased, kes poliit-ökonoomia eksamil said eranditult häid ja väga häid hindeid. Tubliks saavutuseks tuleb pidada ka arstiteaduskonna II kursuse II rühma tulemusi biokeemia riigieksamil. Nimetatud rühma 14-st üliõpilasest hinnati 13 üliõpilase teadmisi eksamikomisjoni poolt «väga heaga». Heade tulemustega on eksameid sooritanud ka terve rida teisi õpperühmi.

Paljud üliõpilased on sooritanud seni kõik eksamid eranditult väga heale hindele. Niisugusteks eesrindlikeks üliõpilasteks on näiteks õigusteaduskonnast seltsimehed A. Lang, B. Hiire, L. Kaaramaa, arstiteaduskonnast seltsimehed P. Sepp, V. Kalnin, L. Humal, R. Vaik, ajaloo-keeleteaduskonnast seltsimehed V. Väljas, L. Eiber, L. Šišov, matemaatika-loodusteaduskonnast seltsimehed V. Kuusk, U. Haldre, I. Veldre, E. Sammet ja rida teisi.

Iga «läbikukkumine», iga nõrk vastus eksamil on erakordne sündmus. Ometi leidub meil üliõpilaste hulgas neid, kes on kohusetundetult suhtunud õppetöösse ega ole võimelised sooritama eksameid isegi rahuldavale hindele. Niisugusteks üliõpilasteks on A. Mardla, ja K. Kumbur matemaatika-loodusteaduskonna geoloogia II kursuselt, F. Mihkelsoo arstiteaduskonna IV kursuselt ja mitmed teised.

Õpperühmade vanematel ja grupporgidel on vajalik viivitamatult jõuda selgusele nõrkade vastuste põhjustes ja vajaduse korral osutada seltsimeestele abi. Õppetöösse lohakalt suhtuvatelt üliõpilastelt on vaja nõuda kollektiivi ees tõsist vastust. Las annavad aru oma seltsimeeste ees need üliõpilased, kes oma ebanõukoguliku tööstiiliga on häbistanud kogu kollektiivi. Ükski ebaõnnestumine eksamil ei tohi jääda kontrollimata, igast ebaõnnestumisest peab tegema vajalikke järeldusi.

H. Kahn,
ELKNÜ TRÜ Komitee õppesektori juhataja

Kogu Nõukogudemaa elab praegu stalinlike kommunismi suurehituste rajamise paatosrikka töö tähe all. Suurehituste hüdroelektrijaamad annavad tohutu hulga energiat meie rahvamajandusele ja niisutussüsteemid muudavad kõrbed põldudeks.

Stavropoli krais ehitatakse Kubani-Jegorlõtski niisutussüsteemi. Pildil näeme niisutussüsteemi üht osa.

(TASS-i foto)

Maksim Gorkit lugedes

(Kirjaniku 16-nda surma-aastapäeva puhul)

Gorki on suur ja mitmekülgne sõnameister. Pole õieti ühtki põhilist žanri nii eepika kui dramaatika ja isegi lüürika valdkonnas, milles Gorki poleks kirjutanud. Me kohtame Gorki loomingus nii oode kui ka ballaade, kuigi hoopis uue, revolutsioonilise sisuga täidetud oode («Laul Tormikotkast», «Laul Jahikullist») ja ballaade («Tütarlaps ja Surm»); nii eepilisi olustikudraamasid («Põhjas»), tšehhovlikke lüürilisi komöödiaid («Suvitajad», «Päikeselapsed») kui ka revolutsioonilisi võitlusnäidendeid («Vaenlased»); nii lihtsaid muinasjutte mudilastele kui ka sügava sotsiaalse sisuga kunstmuinasjutte täiskasvanutele («Muinasjutud Itaaliast») kuni štšedrinlike satiirideni («Ameerikas»); nii lihtsaid olustikukirjeldusi («Jutustusi kangelastest») kui ka kompositsioonikindlaid, epohhiloovaid suurromaane («Ema», «Artamonovite ettevõte») ja suurejoonelisi eepilisi lõuendeid, nagu epopöa «Klim Samgini elu».

Kuid siiski jääb Gorki põhiliseks, temale iseloomulikuks žanriks jutustus. Gorki on eelkõige andekas jutustaja, inimene rahva seast, kes on palju näinud ja kuulnud ning võib sellepärast rääkida palju huvitavat oma lugejatest kuulajatele. Gorki kui jutustaja paistab läbi tihti ta draamateostestki ja sellepärast tunduvad kõige gorkilikumad need teosed, kus Gorki polegi püstitanud erilisi žanrilisi ülesandeid ja esineb lihtsalt vahetu jutustajana, nagu oma noorpõlve jutustustes ja autobiograafilises triloogias.

Gorki hämmastab jutustajana lugejat-kuulajat oma haruldase vaatlemisvõimega, mis on aluseks tema sügavale elutundmisele, tema teoste detailide rohkusele ja õigsusele, tema tegelaste psühholoogilisele usutavusele. Gorki on üles kasvanud rahva seas, pidanud maast-madalast kokku põrkama eluraskustega, ta on Venemaa läbi rännanud risti ja pikuti ja tundmatud pole talle ka Lääne-Euroopa ja Ameerika — kõikjal on ta oma mällu jäädvustanud sadu inimtüüpe, teinud tuhandeid tähelepanekuid nende elust-olust, ja see kõik on tema loomingu ammendamatuks varaaidaks. Sellepärast me ei kohta Gorki loomingus kuskil väljamõeldud, kunstlikke, ebausutavaid kujusid, vaid kõikjal me näeme elavaid, tihti küll ainult nappide, kuid kujukate joontega iseloomustatud inimesi. Seda inimese nägemise oskust tulebki meil kõigepealt õppida Gorkilt.

Gorki on korduvalt hinnanud väga kõrgelt rahvaloomingut, seadnud seda eeskujuks noortele autoritele, osutanud, et maailmakirjanduse suurkujude (näit. Faust) loomise aluseks on olnud rahvaluule. Gorki enda looming tundub rahvaloomingu otsese jätkuna, selle edasiarendusena. Sellest annab tunnistust rahvaluule elementide kasutamine oma loomingus (näit. legendid jutustuses «Vanaeit Izergil»), tema lihtne, ladus jutustamisviis, tema rahvalik, meisterlikult kasutatud keel. Ja see on ka loomulik, sest Gorki on ju õieti esimene suur töörahva seast võrsunud kirjanik pärast mööndunud sajandi aadlikest ja raznotšinetsitest kirjanikke.

Gorki surmavaenlaseks on väikekodanlus, väikekodanliku elu tühisus ja labasus. Toetudes leninlikule teesile sellest, et pärast kapitalistide kukutamist proletaarse revolutsiooni poolt jääb just väikekodanlus selleks jõuks, mis püüab taastada kapitalismi, kuna «... väiketootmine aga sünnitab kapitalismi ja kodanlust alatasa, iga päev, iga tund, stiihiliselt ja massilises ulatuses.» (Lenin, Teosed, k. XXV, lk. 173.), siis pühendas Gorki kogu oma kirjanikutalendi võitlusele väikekodanluse-ga, võitlusele väikekodanluse halastamatu ja jäägitu paljastamise eest. Kui ta revolutsioonieelseil aastail oli kujutanud põhjalikult okuurovliku elu surmavat igavust ja tühisust, selle elu inetuse äärmist kahjulikkust revolutsioonilisele liikumisele («Okurovi linnake», «Matvei Kožemjakini elu»), siis nüüd tahtis ta luua üldistava, kokkuvõtliku väikekodanlase kuju, mis oleks ühtlasi surmaotsuseks väikekodanlusele. Ta kirjutas:

«Väikekodanlusest me oleme kirjutanud ja kirjutame palju, kuid väikekodanluse kehastust ühes isikus, ühes kujus ei ole antud. Ometi on vaja seda kujutada just ühes isikus ja nii suurelt, nagu on tehtud maailmakuulsad Fausti, Hamleti jt. tüübid.» («Kirjandusest», lk. 416).

Ja ta lõi sellise üldistava kuju oma viimases, lõpetamata jäänud teoses «Klim Samgini elu». Ta ei valinud selleks mahajäänud harimata inimest, et mitte luua muljet väikekodanlusest kui juhuslikust nähtusest, mis võiks kaduda kohe koos hariduse levikuga. Ta valis selleks kujuks intelligendi Klim Samgini, et näidata, et väikekodanlus ei kao iseenesest, et ta püüab end kaitsta ja õigustada teoreetiliseltki, et väikekodanlikud vaated ja igandid elavad ka veel kaua pärast revolutsiooni, et võitlus nendega nõuab veel palju jõudu ja visadust ja et ilma selle väikekodanluse võitmiseta me ei või jõuda kommunismini.

Gorki oma teostes õpetab vihkama kapitaliste ja väikekodanlust ning teiselt poolt õpetab armastama töötavat inimest.

Lugedes Gorki väga erilaadseid teoseid, jõuame ikka alati optimistlikule, meie tööd innustavale tunnetusele:

«Inimene — see kõlab uhkelt!»

Oskar Kruus

Kaksteist aastat töörahva võimuletulekust Eestis

21. juunil 1940. aastal kukutas eesti töötav rahvas kommunistliku partei juhtimisel kodanliku kliki võimu, kes oli välisimperialistide toetusel peremehetsenud üle 20 aasta. Selle aja vältel oli töötaval rahval tulnud kannatada ränka ekpluateerimist ja poliitilist survet.

Eesti kodanlikud natsionalistid, tulnud võimule inglise-ameerika imperialistide otsesel toetusel, viisid kuulekalt ellu nende poliitikat, mis oma teravikuga oli suunatud Nõukogude Liidu vastu.

Töötav rahvas pidas aktiivset võitlust eesti reaktsioonilise, kodanliku valitsuse rahvavaenuliku poliitika vastu. Eriti teravnes see võitlus siis, kui Pätsi—Laidoneri—Uluotsa fašistlik klikk asus saboteerima Nõukogude Liiduga sõlmitud lepingu täitmist.

Kapitalistlike suurriikide eesmärgiks oli kasutada Baltimaid sõjalise platsdarmina NSV Liidu vastu. Seepärast nad keeldusidki 1939. a. Moskva läbirääkimistel andma garantiid Baltimaadele ja nende maade valitsevad ringkonnad asusid kokku klopsima sõjalist blokki NSV Liidu vastu.

Eesti töötav rahvas aga ajas nurja agressorite plaanid. 21. juunil 1940. a. nõudis võimas töötajate demonstratsioon reaktsioonilise valitsuse tagandamist ja uue, demokraatliku rahvavalitsuse loomist, kes täidaks ausalt NSV Liiduga sõlmitud lepingut.

See oli otsustavaks sammuks teel nõukogude võimu taaskehtestamisele Eestis. 14. ja 15. juulil 1940. a. toimusid uue riigikogu valimised. Uus riigikogu kuulutas välja Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi ja avaldas soovi astuda NSV Liidu koosseisu.

See soov rahuldati. Eesti töötaval rahval algas uus elu — ta sai ise oma õnneliku tuleviku peremeheks.

Täisõigusliku peremehena omal maal rajab eesti töötav rahvas koos teiste nõukogude rahvastega kommunismi.

V. Mäe

Eksamisessioon kestab

Riigieksamid matem.-loodusteaduskonnas

Geograafia- ja geoloogiaosakonna üliõpilased hakkasid juba varakult valmistuma marksismi-leninismi aluste riigieksamiks. Nad tutvusid pidevalt ajakirjandusega ja marksismi-leninismi klassikute teostega ning võtsid osa ÜK(b)P ajaloo lühikursuse kohta korraldatud konsultatsioonidest. Seetõttu saavutati hiljuti toimunud riigieksamil häid tulemusi. Osakondade 26-st üliõpilasest sooritas 20 eksami hindele «väga hea» ja «hea». Eriti silmapaistvaid teadmisi näitasid eksamil üliõpilased Mark, Olli, Orgo, Pais, Rea ja Viiding.

Edukamalt esinesid geoloogia-osakonna üliõpilased, saades keskmiseks hindeks 4,43, kusjuures 14-st üliõpilasest 8 said hinde «väga hea».

L. Sarv

Ajaloo-keeleteaduskonnas

Ajaloo-keeleteaduskonna vene filoloogia eriharu lõpetajail toimus esimene riigieksam — marksismi-leninismi alustes 14. juunil. Ettevalmistusi nimetatud eksamiks alustati juba varakult. Tutvuti põhjalikult algallikatega ning võeti osa kateedri õppejõu sm. Petrovi poolt korraldatud konsultatsioonidest, mis andsid kokkuvõtlikke ülevaateid tähtsamatest küsimustest. Eksamiteks ettevalmistuse käigus kasutati lõpetajate poolt ka kollektiivse kordamise meetodit. Järjekindla töö tulemusena näitasid sm-d N. Moosberg, V. Kurvits, A. Kimmel jt. marksismi-leninismi aluste riigieksamil, et nad on põhjalikult omandanud elulise tähtsusega ühiskonnateaduste distsipliini. Nende teadmised väärisid kõrgeimat hinnet.

A. Piiper

Lõpetati sessioon

16. juunil s. a. lõpetas IV kursuse eesti filoloogia õpperühm oma kevadise eksamisessiooni.

Juba maikuu algul sooritas rühm dots. A. Kase juures eesti keele ajaloo eksami. Peale küllaldast ettevalmistusaega esines rühm heade tulemustega ajaloolise materialismi eksamil. Võrreldes teiste õpperühmadega saavutati häid tulemusi ka vene keele eksamil. Veelgi paremini õnnestus N. Liidu kirjanduse eksam. Sessiooni viimaseks eksamiks oli läänemere keelte võrdlev ajalooline grammatika, mis sooritati enamiku üliõpilaste poolt hindele «hea». Hinde «väga hea» said selles eksamiaines E. Valdre, E. Tikk, I. Utso ja S. Joa.

A. Nagelmaa

Head tulemused

Ajaloo-keeleteaduskonna IV kursuse inglise filoloogia rühma üliõpilased on käesoleval eksamisessioonil näidanud õppeainete põhjalikku tundmist. Eksami ajaloolises materialismis sooritas 10 üliõpilasest 8 hindele «väga hea», nende hulgas kommunistlikud noored A. Perlits, V. Rummel ja filosoofiaringi esimees I. Koger. Kaks üliõpilast said hinde «hea». Põhiaine — inglise keele eksam oli üks raskemaid, ent siingi hinnati seitsme üliõpilase teadmisi (T. Maarits, K. Silvet, G. Kiviväli jt.) «väga heaga». Osal rühma üliõpilastest (A. Joosepson, N. Toots, R. Ligi) on sooritatud ka eksam NSVL rahvaste kirjanduse ajaloos. Kõik ülalmainitud üliõpilased said hinde «väga hea».

K. Roonurm,
komsomoli grupporg.

Meie saavutused

Eksamisessioon õigusteaduskonna IV kursusel on jõudnud lõpujärku. Arvestades asjaolu, et IV kursuse kevadine eksamisessioon on üks raskemaid nii distsipliinide rohkuselt kui ka mahult, on tulemused võrdlemisi head. Valdav enamus kursuse üliõpilastest on saavutanud häid tulemusi. Paljud üliõpilased nagu Piliste, Pärna, Tiidor, Vihman, Teerien, Tamm, Kuusmaa jt. on seni kõik eksamid sooritanud hindele «väga hea». Selle kõrval aga rida üliõpilasi (Taar, Tammik jt.) on saanud ka mitterahuldava hinde.

S. Pikkor

Matemaatika-loodusteaduskonna keemiaosakonna II kursus hakkas käesoleval semestril eksameiks valmistuma juba varakult. Ennetähtaegselt sooritati eksamid kogu kursusega füüsikas ja vene keeles, mille kõik üliõpilased sooritasid eranditult hindele «hea» ja «väga hea».

Hiljuti sooritati eksam marksismi-leninismi alustes. See eksam näitas aine sügavat omandamist ja põhjalikult läbimõeldud vastuseid. Seetõttu kujunesid ka eksamitulemused eeskujulikeks.

J. Nüssik

Kehakultuuriteaduskonna II kursuse üliõpilased õpivad marksismi-leninismi aluseid van.-õp. E. Kononova juhendamisel.

V. Levitski foto.

Ülikoolilinna kevad

Linn järsku õitsma puhkenud kui aed:
täis piima pihlakate õitetassid
ja kastan koolimaja aknast klassi
ka öösi oma küünlavalgel kaeb —
kõik kohad täis on sirelite lillat
ja iga põõsas tuulde lõhna pillab.

Rõõm käia linnas, sügavasti hingad
sa värsket õhku, magusat kui meti —
ees voogab tänavatel inimkett
ja valged mantlid, valged tenniskingad
kõik valendavad nagu õunapuud,
kui neilt ei õisi pühkind tuuleluud.

Tuul kelmilt müksab akent õlaga:
siin küpsuseksamitel klassis suures
noor tüdruk õpetaja laua juures
nii vastab kindla häälekõlaga:
«... Kuis Lääs ka seks ei pingutusi säästa,
ei õnnestu neil sõda lahti päästa!»

Kool lõpul: läbi eksamid on varsti.
Siis lahti ellu pärani on uks:
võid õppida juristiks, keemikuks
või tahad saada õpetajaks, arstiks —
sind ootab Toomemäe all ülikool
ja meie tõttev elu igal pool.

Ja aru antakse nüüd tehtud tööst
ka ülikooli auditooriumes:
geograaf siin jutustab, kuis tundra lumes
on käidud uusi teid ja kõrbevööst
me inimesed teevad õitsvad aiad
ja stepis tõusvad metsavööndid laiad.

All Emajõel viib aurik rasket lasti
ja mudilased kalda puiesteel,
täis julgeid kavatsusi lapsemeel,
uut linna ehitavad liivakasti —
neist üle nagu valvav rahulind
eel vilksab lennuki hall kandepind.

Ja jälgib, naeratav pilk hellust täis,
ka müürsepp kõrgel koolimaja müüril,
kuis lennuk vilkalt pilvist läbi tüürib;
siis kellu veelgi kärmemini käib
ja puusepp hoogsamini palki tahub —
nad kõik on sõdurid, kes kaits'vad rahu.

O. Kruus

Meie ülikooli ajaloost

Patoloogilise anatoomia õpetamine

Patoloogilist anatoomiat õpetatakse Tartu Ülikoolis selle asutamisest 1802. a. alates, kuid mitme aastakümne jooksul seoses mingi teise ainega. Siis, feodaal-pärisorjusliku korra laostuse ajajärgus, käsitleti patoloogilist anatoomiat veel skolastiliselt nii Saksamaa ülikoolides kui ka Tartus, sest Tartu ülikooli professorid sellel alal olid Saksamaa ülikoolide kasvandikud. Tol ajal ei õpetatud ega uuritud teaduslikult patoloogilis-anatoomilisi küsimusi inimeste haiguste olemuse sügavaks tundmiseks, vaid loengutel jutustati ebausu ja uudishimu seisukohalt mitmesugustest väärarenditest ja imestust äratavatest kõrvalekaldumistest organismis, millede tekkes kahtlustati isegi «kurja vaimu»,

Noorel Pirogovil, kes tuli Moskva Ülikoolist Tartu Ülikooli juures loodud professorite-instituuti 1828. aastal, oli juba kindel materialistlik maailmavaade, mida ta oli omandanud Moskvas. A. I. Herzen oma mälestustes «Minevik ja mõtted I» kirjutab Moskva ülikooli tähtsusest noorte üliõpilaste maailmavaate arengus XIX sajandi esimese ja teise veerandi piiril: «Moskva ülikool kasvas oma mõjuga: sinna voolasid nooruslikud jõud Venemaa kõikidest kihtidest; tema saalides puhastusid nad eelarvamustest, mida nad olid kaasa toonud kodukoldest... Moskva ülikool tegi oma töö; professorid, kes oma loengutega soodustasid Lermontovi, Belinski, I. Turgenevi, Pirogovi arengut, võivad rahulikult puhata mulla all». Noores Pirogovis äratas erilist huvi patoloogilise anatoomia vastu Moskva ülikooli sisehaiguste professor M. J. Mudrov.

Professorite-instituudi üliõpilasena pidi noor Pirogov kuulama ka Tartu professorite skolastilist patoloogiat, kuid see ei huvitanud teda ja eksameil sai ta selles aines madalamad hinded kui oma lemmikalal — kirurgias. Tartus sukeldus ta kirgliku innuga teaduslikusse uurimistöösse materialistlikkude meetoditega, prepareerides koolnuid ja katsetades loomadega. Ta omandas seega sügavad, hoogsat edasiarengut võimaldavad alused kirurgia tarvis. Koolnute prepareerimisel ja loomadega eksperimenteerimisel täheldas N. I. Pirogov patoloogilis-anatoomilisi muutusi, millede jälgimise varal kujunes ta Tartus ka patoloog-anatoomiks. 1831. a. puhkes Tartus koolera. Pirogov märgib oma «Vana arsti päevikus», et ta käis siis peaaegu iga päev invaliidide laatsaretis koolera koolnuid lahkamas. Ta kirjutab: «Sel ajal tuli Tartusse Moskvast ja Peterburist, kaks prantsuse arsti... Mõlemad nad viibisid minu lahangute juures laatsaretis. Nähes lahanguid vist küll esimest korda, hakkasid nad kohe üles kirjutama lahanguleide ja olid väga imestatud, kui mina, soovides hiilata ja uhkeldada välismaalaste ees, hakkasin prepareerima sümpaatilise närvi sõlmi, päikjat põimikut jne. Prantslased ei oodanud, et venelane on võimeline kergesti ja kiiresti nende ees üles leidma uurimiseks peaaegu kõik rinna ja kõhu peamised sõlmed.»

Noor Pirogov oma õilsa eeskujuga õhutas ka teisi üliõpilasi ja noori õppejõude Tartus eksperimentaalsele uurimistööle. Selle tagajärjel möödunud sajandi viiekümnendatel aastatel sai patoloogiline anatoomia Tartu ülikooli arstiteaduskonnas uue materialistliku suuna, mis oli viljakas teaduslikkudelt tulemustelt (prof. F. Bidder ja A. Bötcher).

N. I. Pirogov, olles 1841.—1856. a. hospitaal-kirurgia professoriks Peterburi Meediko-kirurgilises Akadeemias, arendas edasi patoloogilist anatoomiat kui kliinilise meditsiini orgaanilist osa. Tema ideedel tärkas hiljem Peterburi patoloogide-anatoomide koolkond, millisest koolkonnast on võrsunud prof. V. A. Afanasjev, kes oli Tartu ülikooli patoloogilise anatoomia kateedri juhatajaks 1894—1918. a. ja lõi siin progressiivse eksperimentaalse teaduslik-uurimusliku koolkonna. Sellest koolkonnast on võrsunud mitmed suured nõukogude teadlased, nagu G. R. Rubinstein, I. I. Sirokogorov. Ka akadeemik N. N. Burdenko noorema ea eksperimentaalsed tööd on pärit sellest koolkonnast. Prof. V. A. Afanasjevi kooli eksperimentaalsed põhimõtted jätkuvad ka praegu edasi Tartu Riikliku Ülikooli patoloogilise anatoomia kateedris.

Prof. A. Valdes,
TRÜ patoloogilise anatoomia kateedri juhataja

Üliõpilased õppimas

Eksamisessiooni tööpinge on tõusnud oma haripunkti, enamik üliõpilasi on näidanud seniste eksamitulemustega ainult häid ja väga häid teadmisi, on vaja veel vaid korrata viimaseid eksamiaineid ning algabki oodatud ja kosutav suvepuhkus. Talvel on töötatud korralikult, nüüd veel vaid viimased pingutused enne finiši ja hoolsa töö võit on saavutatud.

Neil pingelistel päevadel võib kohata meie üliõpilasi kõikjal: raamatukogud, ühiselamute õppetoad, laboratooriumid ja päikeseküllane jõekallas on täidetud õppiva noorsooga. Nõukogude valitsus on kindlustanud meie noorsoole paremad õppimisvõimalused kui kunagi varem, üliõpilaste käsutuses on meie pearaamatukogu oma hiiglaslike fondidega, ENSV Teaduste Akadeemia muuseumid, kateedrite laialdased õppevahendid, laboratooriumid uusima sisseseadega. Meie ülesanne on vaid õppida. Ja meie üliõpilaskond vastabki ainult hea tööga sellele hoolitsusele, ainult pideva tööga teadmiste paremal omandamisel.

Tööpäev on alanud, vana Tartu rõõmsad tänavad täituvad tööle siirduvaist üliõpilastest. II kursuse füüsikaosakonna üliõpilane Herbert Niilisk on sooritanud kõik erialaeksamid ainult viitele, nüüd läheb ta marksismi-leninismi aluste lugemistuppa veel kordama oma viimast eksamiainet — marksismi-leninismi aluseid. Aine on tal juba varem korralikult läbi töötatud, nüüd on vaja veel vaid veidikene korrata, sest ka viimane ning tähtsaim eksam ei või olla alla viit. Ajaloo-keeleteaduskonna seminari raamatukokku lähevad eesti filoloogid Aksel Tamm ja Harald Peep — tõeline nõukogude kirjandusteadlane peab tundma paremat osa kogu maailmakirjandusest. Nüüd valmistuvad nad soome keele ja kirjanduse eksamiteks. II kursuse arstiteaduskonna raviosakonna üliõpilased valmistuvad viimaseks komisjonieksamiks — ainult anatoomikumis võib kohata üliõpilasi Balodit, Kahni, J. Raudseppa jt. Kõikjal võib kohata ka noori ajaloolasi. Vaino Väljas töötab etnograafia omandamiseks Eesti Rahva Muuseumis, Olev Maas on viinud jõekaldale terve raamatukogu NSV Liidu ajaloost, Allan Liim konsulteerib aga samas ühiselamus uusaja küsimusi koos kursusekaaslaste H. Ligiga ja L. Merega. Eksamid on sooritanud hästi ja õppepraktikale siirdusid noored geoloogid ja geograafid A. Remmel, V. Kruus jt.

Töö käib kõikjal. Juubeliaastat tähistavad meie üliõpilased ainult heade ja väga heade tulemustega. Ja nii ongi õige: nõukogude kord vajab vaid laialdaste teadmistega noori kommunismiehitajaid. Kasvada neiks — selleks on meil kõik võimalused.

L. Järvet

Сегодня в номере

I страница

Передовая: Хорошо подготовиться к новому учебному году.

Х. Кан. — Роль передовых студентов в экзаменационной сессии.

О. Круус. — Читая произведения М. Горького.

II страница

В. Мяэ. — Двенадцать лет с прихода трудящихся к власти в Эстонии.

Информации о ходе экзаменационной сессии.

Из истории университета. Проф. А. Вальдес. — Кафедра патологической анатомии.

Toimetaja **J. Feldbach**

MB 12815 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Üksiknumbrihind 20 kop. Tellimine nr. 2285

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 22 (152) Laupäeval, 28. juunil 1952. a. V aastakäik

Hästi organiseerida suvepuhkus

Õppetöö meie kõrgemates õppeasutustes on lõppemas. Sooritatakse veel viimaseid eksameid ning tehakse kokkuvõtteid möödunud õppeaastast, sest juba nädala pärast algab õppetöös suvine vaheaeg, mis on ette nähtud õppejõududele ja üliõpilastele puhkuseks ning uute jõureservide kogumiseks uueks algavaks õppeaastaks.

Tänu bolševike partei ja nõukogude valitsuse igakülgsele hoolitsusele on meie töötajatele avatud avarad võimalused oma puhkeaja sisukaks veetmiseks. Meie töötajate käsutuses on kuurordid, sanatooriumid ja puhkekodud, kus igal aastal miljonid töötajad veedavad oma puhkuse ja kosutavad oma tervist.

Ka TRÜ õppejõududele ja üliõpilastele ning tööliste ja teenistujatele on avatud võimalused oma puhkeaja veetmiseks ning tervise parandamiseks meie parimates sanatooriumides ja puhkekodudes. Nii sõidavad juba juulikuu algul van.-õpetaja I. Rogova — Odessasse ja van-õpetaja I. Levitskaja Hosta sanatooriumi kuuajalisele tervistuspuhkusele. Suure Isamaasõja invaliid — aspirant sm. F. Lõpp ja sm. L. Polli arstiteaduskonnast sõidavad samuti juba juuli algul ravile Pärnu sanatooriumidesse. TRÜ a/ü komitee poolt suunatakse eeloleva suvevaheaja jooksul sanatooriumidesse veel rida õppejõude, üliõpilasi ja teenistujaid, kelle tervislik seisund vajab tingimata sanatoorset ravi.

Üle 50 õppejõu, üliõpilase ja teenistuja suunatakse oma puhkeaega veetma Võsu ja Kalvi puhkekodudesse. Tuusikute jaotus puhkekodudesse viidi läbi teaduskondade a/ü büroode kaudu, kus tuusikute väljajagamisel eelistati tööeesrindlasi ning seltsimehi, kes on eeskujulikult täitnud neile pandud ühiskondlikke kohustusi.

Lisaks sanatooriumi- ja puhkekodude tuusikutele on käesoleval aastal a/ü komitee vahendusel taotletud ka turismituusikute saamist, mille vastu meie kollektiivi liikmed on tundnud elavat huvi. Kuigi need tuusikud pole veel saabunud, on siiski meile teatatud, et teatud ulatuses meie taotlused leiavad rahuldamist. Turismituusikuid telliti üle 70, millest peamine osa oli ette nähtud Moskvasse ja Leningradi.

Suvevaheaja veetmise raames on komsomoli ja ametiühingu organisatsioonide ühise üritusena ette nähtud juuli algul õppeekskursiooni organiseerimine Moskvasse meie õppe- ja ühiskondlikus töös eesrindlikele üliõpilastele. Ekskursioonist võtavad osa kõigi teaduskondade esindajad — kokku 20 üliõpilast. Ekskursioon lahkub Tartust 5. juulil ja kestab vähemalt 10 päeva.

Suvevaheaja ürituste raames on kavatsus jatkata väljasõitude ja ekskursioonide organiseerimist ülikooli transpordivahendite baasil, millega seondatakse juubelitemaatiliste vestluste läbiviimine väljasõidukohtades.

Tööliste ja teenistujate puhkeaja veetmiseks on a/ü käsutusse antud Vellavere end. bioloogiajaama hoone, mis asub Elva lähedal looduslikult väga ilusas kohas. On loota, et kõige lähemal ajal võime saata sinna lühemaks või pikemaks ajaks oma puhkeaega veetma meie parimaid töötajaid.

Meie nõukogude sotsialistlikus ühiskonnas on erilise hoolitsuse osaliseks saanud meie lapsed. Ka TRÜ tööliste, teenistujate, õppejõudude ja üliõpilaste laste suvevaheaja veetmise eest on hoolitsenud meie ühiskondlikud organisatsioonid. Juba möödunud nädalal sõitis üle 30 lapse Ahja pioneerilaagrisse, kus nad veedavad 6 nädalat sanatoorses vahetuses. Augustikuus algab Ahja pioneerilaagris teine vahetus, kuhu saadetakse samuti kuni 30 last. Laste suunamisel pioneerilaagrisse osutus võimalikuks anda väiksemapalgaliste tööliste ja teenistujate ning üliõpilaste lastele tasuta tuusikuid, kuna teistele maksti toetust a/ü summadest. Kõiges selles avaldub nõukogude korra eriline hoolitsus meie kasvava noorsoo — meie tuleviku eest.

Nõukogude sotsialistlikus ühiskonnas on töötajaile kindlustatud suurepärased võimalused oma puhkuseaja veetmiseks ning tervise kosutamiseks. Ülikooli a ü komiteel ja teaduskondade a/ü büroodel tuleb täie vastutustundega läbi viia TR Ülikooli pere suvepuhkuse organiseerimine. Asume 1. septembril tööle hästi kosunute ja puhanutena!

J. Mäll,
TRÜ a/ü komitee esimees

2 aastat seltsimees Stalini keeleteaduslike tööde ilmumisest

Seltsimees Stalini keeleteadusalaste tööde viljastav mõju läänemere-soome keelte uurimisele

Seltsimees Stalini tööd keeleteaduse alal, mis avaldati 1950. a. «Pravdas» toimunud diskussiooni käigus, panid aluse tõelisele keeleteadusele Nõukogude Liidus. Nende geniaalsete töödega kummutati N. J. Marri poolt rajatud »uus õpetus keelest», sest viimane oli vaid marksismi vulgariseerimine. Seltsimees Stalin näitas veenvalt, et keel ei ole baasi pealisehitus, vaid ühiskondlik nähtus. Samuti näitas seltsimees Stalin neis töödes keele klassilisuse printsiibi ekslikkust. Hoopis uue käsitluse sai keele ja žargooni vahekord, keelte teke ja arenemine, keele sisemised arenguseadused jne. jne. Oma töödes andis seltsimees Stalin Marri õpetusele hävitava kriitika, kuid ühtlasi näitas ta kätte tee, kuidas tekkinud olukorrast üle saada:

«Keeleteaduses valitsenud araktšejevliku režiimi likvideerimine, loobumine N. J. Marri vigadest, marksismi juurutamine keeleteadusse — niisugune on minu arvates tee, mida mööda käies võiks tervendada nõukogude keeleteaduse» (J. Stalin, Marksism ja keeleteaduse küsimused, Tallinn 1952, lk. 29).

Seltsimees Stalini poolt antud juhtnööride järgi asusid ka Nõukogude Eesti keeleteadlased ümber korraldama oma teaduslikku tegevust. Marri õpetus ei olnud veel juurdunud, sest oldi kinni noorgrammatikute seisukohtades. Nüüd asuti koostama grammatikaõpikut keskkoolidele, mis oleks vaba marristlikest moonutustest. Tänu pingutustele saadigi õpik, mis on kasutamiskõlbulik, kuigi selle esimeses trükis on veel märkimisväärseid puudusi. Grammatika koostamisest võtsid osa autorina van.-õp. G. Laugaste ja juhendaja dots. A. Kask. Jätkus ka «Suure õigekeelsussõnaraamatu» koostamine, mis on tunnistatud KHM poolt esmajärgulise tähtsusega teaduslikuks tööks. On vajalik, et ülikool võtaks selle suurteose lõpuleviimise oma südameasjaks, sest seni on seda tööd teinud peamiselt ENSV TA Keele- ja Kirjandusinstituut liiga vähese aktiivsusega. Üles on teravalt kerkinud ka eesti keele teadusliku grammatika küsimused. On vajalik, et loodud kollektiiv (A. Kask, G. Laugaste, K. Aben jt.) asuks võimalikult kiiresti selle käsikirja koostamisele. Lõpuks on vajalik koostada ka eesti keele õpik venelastele, sest ülikoolis on venekeelsed osakonnad arstiteaduskonna ja ajaloo-keeleteaduskonna juures ning seal üliõpilased õpivad ka eesti keelt. Kahjuks aga suhtub kollektiiv sellesse küsimusse vähese vastutustundega (kollektiivi organiseerija van.-õp. K. Aben), mistõttu kustutati 1952. a. plaanist suurem osa tööst ning lepiti sellega, et valmib ainult foneetika (s. o. umbes $^1/_{10}$ kogu õpikust). Senise tempo juures kulub õpiku valmimiseks veel vähemalt viis aastat.

Suure hoolega on asutud ka soome-ugri keelte uurimisele, kusjuures päärõhk on asetatud läänemeresoome keeltele. Lähemail aastail valmib ulatuslik läänemere-soome keelte võrdlev grammatika ning vadja keele sõnaraamat (autor prof. P. Ariste). Samal ajal aga käib pidev uute materjalide kogumine. Igal aastal on üliõpilased ekspeditsiooni korras kogunud rikkalikku materjali sugulaskeeltest (liivi, vadja, karjala). Käesoleval suvel jätkatakse seda tööd ja on loota, et saadakse uusi andmeid Novgorodi oblastis elavate karjalaste kohta. Samal ajal aga siirdus aspirant H. Rätsep pikemale uurimismatkale Taga-Karpaatia ungarlaste juurde. Aspirandid siirduvad lähemaks ajaks uusi andmeid koguma ka vepslaste ja isurlaste juurde.

Nagu eeltoodust ilmneb, on kahe aasta jooksul, mis on möödunud seltsimees Stalini keeleteadusalaste teoste ilmumisest, tehtud suurt uurimistööd meie kateedrites. Esitatud edusammude kõrval on ka puudusi; näiteks ei ole pühendatud küllaldast tähelepanu oma murdekogude loomisele, mistõttu seisukord praktika osas on praegu eriti raske, sest ENSV TA Keele- ja Kirjandusinstituut on kolinud koos materjalidega Tallinna. Puuduseks on ka see, et tähtsad teaduslikud tööd planeeritakse sageli liiga pikale ajavahemikule ning seetõttu ei ole midagi põhjapanevat veel ilmunud. Muidugi annab tunda siin kateedrite vähesus.

Rakendades maksimaalselt seltsimees Stalini põhiteese ka eesti ja läänemere-soome keelte uurimisel, võime olla kindlad, et nimetatud puudustest saadakse üle ning lahendatakse ka need probleemid, mida vana keeleteadus ei ole suuteline lahendama.

Ed. Vääri

Учебная работа перестроилась

В июне месяце исполнилось два года со дня опубликования гениального труда И. В. Сталина «Марксизм и вопросы языкознания». Этот труд, оказавший такое огромное и благотворное влияние на развитие советской науки, нашел своё отражение также в работе кафедры русского языка. Преподавание всех теоретических дисциплин построено на основе подлинно марксистских положений, установленных сталинскими трудами по языкознанию. Особенно следует отметить работу ст. преподавателя Е. Г. Ковалевской и преподавателя В. А. Самодовой, которые, прекрасно владея основами сталинского учения о языке, умело применяли их в своих лекциях и на практических занятиях.

Преподавание русского языка как общего предмета также осуществлялось на основе сталинского учения о языке, что способствовало лучшему усвоению русского языка студентами. Результаты экзаменов текущей сессии свидедельствуют о несомненных успехах студентов: по сравнению с предыдущими годами уровень знания русского языка стал значительно выше.

С целью улучшения и перестройки преподавания языковедческих дисциплин на кафедре в течение всего учебного года систематически работал семинар по изучению трудов И. В. Сталина по вопросам языкознания. На заседаниях семинара были прослушаны и обсуждены рефераты, касающиеся самых существенных и узловых вопросов советского языкознания [о специфике языка, об основном словарном фонде, о русской графике и орфографии, проблеме развития русского литературного языка и др.]. Семинар оказал благотворное влияние на педагогическую работу членов кафедры. Конечно, нельзя успокаиваться на достигнутых успехах. Работу в этом направлении следует продолжить в следующем учебном году.

Л. Ватман,
зав. кафедрой русского языка

Noored, jätkake õpinguid aspirantuuris

Varsti lõpevad pingsalt kulgenud riigieksamid ja sajad kõrgema haridusega nõukogude spetsialistid siirduvad tegelikule tööle, et rakendada ellu ülikoolis omandatud teadmisi.

Meie kodumaa vajab oma praeguses arengufaasis, üleminekul sotsialismilt kommunismile, iga aasta üha rohkem kõrgema haridusega eriteadlasi. Selleks on valitsuse ja partei poolt noortele tagatud igakülgsed võimalused õppimiseks.

Samal ajal aga kasvab vajadus ka kõrgemate koolide õppejõudude ja teaduslike töötajate järgi. Nende ülesandeks on kaasa aidata teaduse kiires edasiarengus ja täita seltsimees Stalini poolt seatud ülesanne — mitte ainult järele jõuda, vaid ka ületada teaduse saavutusi meie maa piiride taga.

Teadusala töötajate ettevalmistus toimub aspirantuuri kaudu, mis on loodud kõrgemate õppeasutuste juures. Kogenud teadlaste juhendamisel süvenevad aspirandid vastava eriala teaduslikesse probleemidesse, omandavad selle spetsialiteedi ja valmistavad dissertatsiooni, mille avaliku kaitsmise järel omistatakse aspirandile kandidaadi teaduslik kraad.

Õppeaeg aspirantuuris kestab 3 aastat, mille jooksul aspirant peab õiendama nn. kandidaadi miinimumi eksamid ja valmistama ning kaitsma dissertatsiooni. Kandidaadi miinimum koosneb viiest eksamist: dialektiline ja ajalooline materialism, laiem ja kitsam eriala valitud spetsialiteedis, vene keel ja üks võõrkeel.

Tähtsaima osa aspirandi töös moodustab dissertatsiooni kirjutamine ja selle avalik kaitsmine ülikooli õpetatud nõukogu ees. Alles peale seda loetakse aspirantuur lõpetatuks.

Põhiliselt on aspirantuur avatud neile kõrgema haridusega spetsialistidele, kes peale ülikooli lõpetamist on kolm aastat olnud praktilisel tööl. Seesugune nõue kindlustab tulevaste eriteadlaste küllaldased praktilised kogemused oma erialal ning aitab kaasa teaduse ja praktika koostööks. Erandina on aga lubatud kohe peale ülikooli lõpetamist vastu võtta kateedri ja õpetatud nõukogu soovitusel neid noori, kes oma senises tegevuses on näidanud huvi ja võimeid edukaks teaduslikuks tööks.

Olles keskseks lüliks teaduslikus töös, peavad kateedrid hoolitsema teadusliku järelkasvu eest vastaval erialal ja suunama ülikooli lõpetajaid aspirantuuri. Samuti peavad aga teadushuvilised noored, kellel on soovi jätkata õpinguid aspirantuuris, ise üles näitama initsiatiivi ja taotlema kateedrilt enda suunamist aspirantuuri.

Seni on meie ülikooli kateedrid oma ülesandeid noore teadusliku kaadri ettevalmistamisel täitnud väga pealiskaudselt. Seda tõendab asjaolu, et aasta aastalt jääb meil hulgaliselt aspirantuure täitmata. 1946. a. alates on meie ülikoolile antud 153 aspirandikohta, millest täidetud on ainult 79. Viimastel aastatel on eriti suur puudujääk ühiskonnateaduste alal, kus möödunud aastal, näiteks, jäi täitmata igas kateedris 2 aspirantuurikohta. Sellest võib järeldada, et kateedrid nagu kardaksid noort teaduslikku järelkasvu, aimates viimases ohtlikku võistlejat tulevikus. Sellised vaated omakorda aga näitavad, et õppe- ja teaduslik töö pole vastavates kateedrites vajalikul kõrgusel.

Meil on ka niisuguseid kateedreid, kus pidevalt ja hästi valmistatakse ette teadlaste järelpõlve. Eeskujuks võib siinjuures tuua soome-ugri keelte kateedrit (juhendaja — prof. P. Ariste).

Tänavu on meie ülikoolis avatud 24 aspirantuurikohta järgmistel erialadel: ÜK(b)P ajalugu, filosoofia, poliitökonoomia, eesti keel, eesti keele ajalugu, eesti rahvaluule, soome-ugri keeled, eesti kirjandus, NSVL ajalugu, Eesti NSV ajalugu, pedagoogika, psühholoogia, matemaatika, füüsika, füüsikaline keemia, geoloogia, mineroloogia, zooloogia, botaanika, anatoomia, füsioloogia, patoloogiline füsioloogia, pediaatria, farmakoloogia.

Juba praegu toimuvad ettevalmistused teadushuviliste noorte — tänavuaastaste ülikoolilõpetajate — aspirantuuri suunamiseks. Kateedrid valivad välja sobivaid noori ja esitavad õpetatud nõukogule soovituse andmiseks aspirantuuri suunamiseks. Õpetatud nõukogu on andnud juba hulgaliselt soovitusi eesrindlikele lõpetajaile, kelle hulgas on sm-d Veera Kurvits, Heldur Niit, Loreida Raudsepp, Vello Past jt.

Ka tänavu on puudujääk ühiskonnateaduste kateedrite osas, mis pole seni esitanud vajaliku arvu kandidaate.

Kõigi kateedrite ülesandeks on kindlustada neile antud aspirantuurikohtade täitmine teaduslikuks tööks sobivate üliõpilastega, kes on võimelised edukalt lõpetama aspirantuuri. Hulgalisemalt tuleb kateedritel leida kandidaate praktikute — eelmistel aastatel ülikooli lõpetanute hulgast, tehes selleks selgitustööd ja luues sidemeid praktikutega.

Meie kõigi ülesandeks on tähistada ülikooli 150. aastapäeva juubelit eduka aspirantuuri vastuvõtu täitmisega.

Dots. A. Uustal,
TRÜ aspirantuuriumi juhendaja

Seltsimees Stalini keeleteaduslikele töödele pühendatud konverents

26. juunil 1952. a. toimus aulas ajaloo-keeleteaduskonna filoloogia osakonna teaduslik konverents, mis oli pühendatud J. V. Stalini geniaalse töö «Marksismist keeleteaduses» teise aastapäeva tähistamisele. Ettekannetega esinesid sm. G. M. Sapožnikov (teemal «J. V. Stalini keeleteaduslike tööde tähtsus nõukogude teaduse arendamisel») ja sm. Aben («Ladina tähestikuga eesti võõr-pärisnimede ortograafiast»).

Успешно завершили учебу в Вечернем университете марксизма-ленинизма

Подводя итог пройденному, хочется сказать, что учёба в Вечернем университете марксизма-ленинизма принесла удовлетворение. Из трёх дисциплин, которые читали нам в этом году на I курсе [История СССР, История ВКБ[б], Внешняя политика СССР и современные международные отношения], особенно заинтересовал меня курс Истории ВКП[б], по которому регулярно проводились семинарские занятия.

В течение года мы изучали славный путь нашей большевистской партии, а вместе с инм героический путь и дела народов СССР, строящих коммунизм.

На семинарских занятиях мы глубоко проанализировали марксистско-ленинскую теорию, стратегию и тактику нашей партии, которые обеспечили победу социализма в нашей стране. Ещё яснее предстал перед нами благородный жизненный путь И. В. Сталина, все мысли и дела которого направлены к осуществлению коммунизма в нашей стране.

Во 2-ой группе I курса учатся люди разных профессий: здесь и учителя, и медицинские работники, и рабочие с завода. Все мы с одинаковым интересом изучаем марксистско-ленинскую теорию.

От имени группы хочется выразить признательность руководителю наших семинарских занятий тов. Блюму Р. Н., для которого характерна исключительно ясное и чёткое изложение материала, благодаря чему даже самые трудные вопросы становятся понятными.

Н. Никонова

ПОМОЩЬ В РАБОТЕ

В этом учебном году я закончила Вечерний университет марксизма-ленинизма при Тартуском горкоме КП[б] Эстонии.

Знания, приобретенные мною по общественным дисциплинам, помогают мне разбираться в ряде вопросов, с которыми я сталкиваюсь в повседневной жизни.

Я очень благодарна преподавателям, читавшим нам курс лекций по программе университета и проводившим семинары, за то, что они приучили меня к усидчивой, самостоятельной работе над первоисточниками классиков марксизма-ленинизма.

Теперь я могу правильно, без затруднений по-марксистски разбираться в законах общественной жизни нашего, социалистического общества, а также мне понятны причины напряженной борьбы, проводимой всем миролюбивым человечеством против лагеря империализма.

А. Бершадская

K. Brjullov

(1799—1852)

Käesoleva aasta 23. juunil möödub sada aastat vene maalikunstniku Karl Brjullovi surmast.

Brjullov seisab silmapaistvate vene kunstnike esireas. Ta looming tähendab kõrget astet vene rahvusliku kultuuri arengus perioodil, mil töötasid Puškin, Gogol, Lermontov, Belinski, Herzen, Glinka. Brjullovi töis kajastuvad XIX sajandi esimese poole eesrindlikemad kunstilised ideed. Vene kultuur, mis oli kinnineeditud feodaal-päriaorjusliku ühiskonna ränga surve aheläisse, arenes võistluses pärisorjust pooldavate kihtide reaktsioonilise ideoloogia vastu. See oli võitlus vabaduse, rahvapärasuse, tõsise isamaa-armastuse kõrgete ja õilsate ideede eest. Selles võitluses on ka Brjullovil silmapaistev koht.

Brjullovi looming kujunes välja perioodil, mil akadeemias valitsev klassitsism oli juba kaotanud oma progressiivse osa ja muutunud kunsti pealetungivat arengut pidurdavaks teguriks. Brjullovi tähtsus on selles, et ta tõi tardunud ja reeglitesse takerdunud klassitsistliku kunsti mitte ainult romantismi värskendava puhangu, vaid ka kiindumuse elava, argipäevaliku tõelisuse ilusse. Selles osas on ta looming tähtsaks ettevalmistavaks etapiks võitluses realismi eest, mis triumfeerib sajandi teisel poolel peredvižnikute töödes. Kuid oleks ekslik ülehinnata Brjullovi osa. Ta elas ja töötas ajajärgul, mida V. I. Lenin nimetab aadlikkude-revolutsionääride ajajärguks vene vabadusvõitluses. Sellest tuleneb ka Brjullovi piiratus, vastuolud ja kahepaiksus tema kunstis, progressiivsete joonte kõrval on ta kunstis veel küllaltki igandeid (tinglik figuuride käsitlus, paatos, teatraalsus, traditsioonipärased kompositsiooniskeemid jms.). Brjullov ei suutnud veel lõplikult katkestada sidet minevikuga.

Brjullov sündis Peterburis 23. VIII 1799 perekonnas, mis on andnud rea kunstnikke: meistri isa viljeles nikerduskunsti, samuti vanem vend Fjodor, kuna teine vend Aleksander omandas silmapaistva koha arhitektina. A. 1821 lõpetab Brjullov hiilgavalt akadeemia ja sõidab järgmisel aastal Itaaliasse, kuhu jääb 1834. aastani. Juba kunstniku noorpõlve loomingus ilmneb ta talendi diapasooni avarus ja elav huvi reaalse elu vahetu ja tõepärase kujutamise vastu. Ta loob ajaloolisi maale, žanripilte, annab portreid ja meisterlikke joonistusi.

Mitmeaastase töö tulemusena valmib a. 1833 Brjullovi kuulsaim maal «Pompeji viimne päev» (Vene muuseumis Leningradis). Tõuke selle teose loomiseks saab Brjullov Pompeji väljakaevamisega tutvumisel. Pompeji hävingu kirjeldus kaasaegse Plinius noorema poolt aitas Brjullovil lahendada teemat tõetruult. Brjullov kujutab katastroofi kulminatsioonimomenti: monumentaalsed hooned varisevad, kukuvad kujud ja ahastav, peadkaotanud rahvahulk viskleb edasi-tagasi, valgustatud välkude helgist ja vulkaani leegist. Dünaamiline kompositsioon, valgus ja varju tugevad kontrastid, figuuride järsud liigutused, nende tormine ekspressiivsus ja plastiline ilmekus — see kõik suurendab maali traagilist paatost. Brjullovi teos jäi veel mitmes suhtes traditsioonipärase klassitsistliku ajaloomaali raamidesse: aine oli võetud antiiksest ajaloost, tüübistik mõnevõrra idealiseeritud, gruppide ülesehitus pole vaba tinglikkusest. Siiski oli juba töö meetod suureks progressiivseks sammuks ajaloolise maalikunsti arengus: kunstnik lähtus vahetult muljetest, mis oli saadud väljakaevamistel ja asetas oma maali kangelased mitte abstraktselt-fantastilisse, vaid reaalsesse ümbrusesse, mille kujutamisel ta taotles maksimaalset tõepärasust. «Pompeji viimse päeva» mõju jõudu suurendas psühholoogilise ülesande lahendus: inimeste elamuste gamma katastroofimomendil on edasi antud erandliku veenvuse ja sügava dramatismiga.

Brjullovi teised ajaloolised maalid on kaasaegses kriitikas jäänud tagaplaanile; nende mõjujõudu vähendavad teatud akadeemilise abstraktsiooni hõng ja teatraalne paatos. Jäägitult tuleb Brjullovi suurus ja progressiivne osatähtsus ilmsiks tema portreedes. Maailma kunst tunneb vähe selliseid hiilgavaid portretiste kui Brjullov ja Euroopa portreemaalijate seas a-il 1830—50 ei ole tal võrdseid.

Brjullovi meisterlikkus ilmneb haruldase selgusega ka tema mitmesugustes graafilistes töödes, mida alles nõukogude uurijad on õpetanud õigesti hindama. Brjullovi kunsti parimaid jooned — demokratism ja realism — pääsevad neis mõjule kõige vahetumalt. Eriti kehtib see arvukate rahvatüüpe kujutavate joonistuste kohta.

XIX s. lõpul ja XX s. alguses püüdsid dekadendid Brjullovit täiesti maha teha ja eitada tema tähtsust vene rahvusliku kunsti ajaloos. Nõukogude ühiskonnas on Brjullovi prestiiž taastatud. Nõukogude rahvas hindab väga kõrgelt Brjullovi kirglikku püüdu jõuda realismi avarale teele ja lahti saada vana maailmavaate piiratusest. Oma esinemisel nõukogude muusikategelaste nõupidamisel a. 1948, kutsudes nõukogude kunstnikke üles leppimatule võitlusele formalistide vastu ja sotsialistliku realismi igakülgsele väljaarendamisele, juhtis sm. A. Ždanov tähelepanu suurte vene kunstnike tähtsusele. «Partei,» ütles sm. Ždanov, «taastas täies ulatuses Repini, Brjullovi, Vereštšagini, Vasnetsovi, Surikovi klassikalise pärandi tähtsuse».

V. Vaga

Ülikooli juubeli eel

Parandada ettevalmistusi juubelikonverentsiks

Läheneb TRÜ 150. aasta juubel. Oluline osa selle tähtpäevaga seosesolevate ürituste teostamisel on ka Üliõpilaste Teaduslikul Ühingul. ÜTÜ juubelikonverents peab kajastama üliõpilaste iseseisvat teaduslikku uurimistööd ringides, kuid teisest küljest annab see ka ülevaate sellest, kuidas teostavad kateedrite õppejõud üliõpilasringide töö juhendamist ja kontrolli.

ÜTÜ juubelikonverentsi lõplik tähtpäev pole veel kindlaks määratud, kuid ÜTÜ Nõukogu senise seisukoha järgi toimub konverents eeloleva õppeaasta algul.

Seepärast on vajalik, et põhilised ettevalmistused konverentsiks lõpeksid juba suvevaheaja jooksul. Semestri alguseks võiks jääda ainult tööde lõplik vormistamine ja viimaste täienduste ja paranduste teostamine.

Kirjanduse läbitöötamine, arhiivmaterjali kasutamine, eksperimentaalsete ja välistööde teostamine, saadud andmete analüüsimine ja läbitöötamine tuleb lõpetada suvevaheaja jooksul, selleks eriti kasutades suvist menetluspraktika aega. ÜTÜ ringidel tuleb juubelikonverentsi ettevalmistamisel rangelt juhinduda ELKNÜ TRÜ komitee otsusest ÜTÜ töö kohta, mille järele juubelikonverentsi tööd peavad lõplikult valmima hiljemalt 15. sept. 1952. a. Ringide juhendajad peavad tugevdama kontrolli tööde sisulise külje üle juba tööde valmimise käigus, et ära hoida selliseid juhuseid, nagu esines ÜTÜ V konverentsi eel, kus jäid ära mõned tööd seepärast, et paar päeva enne ettekandmist leidis juhendaja töös olulisi sisulisi eksimusi ja puudusi.

Eriti pingeliselt tuleb teostada suvepraktika ajal ettevalmistusi bioloogia-geograafia osakonnas, kuna seal üliõpilased saabuvad õppetööle oktoobri keskel ja siin pole enam võimalik teha mingisuguseid ettevalmistusi.

Suhteliselt halvasti on kulgenud tööde valmimine ka kehakultuuri ja arstiteaduse osakonna ringides, mitmete plaanis olevate tööde teostamisele alles asutakse.

On viimane aeg, et ringide juhatused, samuti ka iga töö autor ja juhendaja tõsiselt analüüsiksid olukorda ja teeksid kõik, et kindlustada juubelikonverentsi tööde õigeaegne valmimine kõrgel ideelis-poliitilisel ja teaduslikul tasemel.

H. HANSON,
ÜTÜ juubelikonverentsi ettevalmistuskomisjoni esimees

Parimad saavutused juubeli auks

Tartu Riikliku Ülikooli kehakultuurlased valmistuvad pingeliselt ülikooli 150. aasta juubelipidustusteks. Kogu sündmusterohke suvespordi hooaeg omandab erilise tähenduse, sest ülikooli sportlased pühendavad oma saavutused eeloleval hooajal ülikooli juubelile.

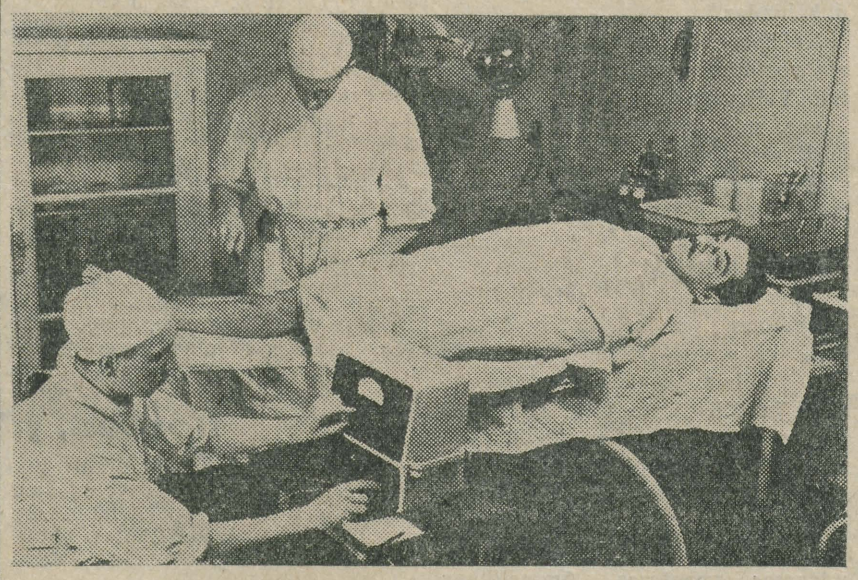
Ühe suurema üritusena toimub 7.—12. juulini Kiievis NSVL Kõrgema Hariduse Ministeeriumi VI suvespartakiaad, millest võtavad osa ka TRÜ võistkonnad kergejõustikus, korvpallis meestele ja naistele, ujumises, kunstilises ja sportlikus võimlemises. Kokku sõidab Kiievisse üle 60 TRÜ kehakultuurlase. Eelmistel aastatel on Tartu Riikliku Ülikooli kehakultuurlased esinenud silmapaistva eduga teiste liiduvabariikide kõrgemate õppeasutuste hulgas. 1949.—1950. ja 1951. a. saavutas TRÜ võistkond kergejõustikus esikohad. Edukalt on esinenud spartakiaadidel ka korvpallurid ja ujujad. Spartakiaadi osavõtjate ettevalmistamiseks toimub praegu ülikooli spordibaasis Käärikul treeninglaager. Ülikooli võistkonnad on teataval määral nõrgenenud seoses mitmete ülikooli sportlaste üleminekuga ENSV Põllumajanduse Akadeemia koosseisu, kuid nende asemel on esile kerkinud rida uusi lootustandvaid sportlasi, mistõttu ka sel aastal Tartu Riikliku Ülikooli sportlased loodavad edukalt esineda.

Peale spartakiaadi võtavad TRÜ kehakultuurlased osa kõigi suvespordialade Eesti NSV Ametiühingute esivõistlustest, Eesti NSV esivõistlustest, Üleliidulistest Ametiühingute esivõistlustest ja NSVL esivõistlustest, mis toimuvad mitmetes NSVL suuremates keskustes.

Tähtis osa on ülikooli kehakultuurlastel täita septembri lõpul toimuvate ülikooli 150. aasta juubelipidustuste raames. Sel puhul toimub Tamme staadionil ülikooli spordipäev, millest võtavad osa kõik ülikooli kehakultuurlased mitmesugustes massvõimlemise ettekannetes, võistlustes ja demonstratsioonides. Peale selle korraldatakse pidustuste puhul veel mitmesuguseid sportlikke üritusi ja võistlusi NSVL parimate sportlaste osavõtul.

Tartu Riikliku Ülikooli kehakultuurlaste ees seisab tõsine ülesanne eeskujulikult läbi viia suvespordi hooaeg, mille mõjuvaks lõppakordiks peavad saama septembri lõpul toimuvate juubelipidustuste raames läbiviidavad sportlikud üritused.

F. Kudu

Arstiteaduskonna üliõpilased H. Timusk ja S. Ellervee teostavad teadusliku töö katset kirurgiaringis.

V. Levitski foto

TRÜ Pavlovi komitee tegevusest

Pavlovi füsioloogia õpetuse levitamise, juurutamise ja kogu sellealase töö koordineerimiseks moodustati käesoleval semestril Tartu Riikliku Ülikooli juurde Pavlovi komitee. Teatavasti kuuluvad Pavlovi komiteesse rektoraadi esindajad, arstiteaduskonna kõigi distsipliinide esindajad, samuti ka teiste teaduskondade nende erialade esindajad, mille töö on seotud Pavlovi füsioloogia õpetusega. Komiteesse kuuluvad veel haridusministeeriumi, ENSV TA Eksperimentaalse ja kliinilise meditsiini instituudi ja EPA esindajad.

Pavlovi õpetus omab erakordset tähtsust mitte ainult meditsiinis, vaid ka bioloogias, pedagoogikas, psühholoogias, rajades kindla aluse materialistlikule maailmavaatele. Seetõttu on arusaadav, et Pavlovi komiteel on täita vastutusrikkad ülesanded Pavlovi õpetuse tundmaõppimise organiseerimises nii ülikooli enda peres kui ka väljaspool ülikooli.

Pavlovi õpetuse tundmise süvendamiseks organiseerib Pavlovi komitee ülikooli õppejõududele metodoloogilise seminari, kus töötatakse läbi ühes seminaris küsimused Pavlovi maailmavaate dialektilis-materialistlikust iseloomust, organismi ja väliskeskkonna ühtsusest ning kõrgema ergulise tegevuse materialistlikust olemusest. Teises seminaris töötatakse läbi Pavlovi võitlus idealismi ja metafüüsika vastu füsioloogias, psühholoogias ja bioloogias, kolmandas seminaris — Lenini-Stalini peegeldusteooria ja Pavlovi õpetus, järgnevas — Mitšurini ja Pavlovi õpetuse ideelis-metodoloogiline ühtsus jne.

Arstiteaduskonna õppejõududele on peale selle ette nähtud kateedritevahelised seminarid Pavlovi teoste läbitöötamiseks. Arstiteaduse aspirantidele korraldatakse seminar pavlovliku füsioloogia tundmaõppimiseks. Pavlovi komitee kaudu korraldatakse loenguid arstidele, kesk-medpersonalile, õpetajaile, samuti on ette nähtud populaarteaduslikud ettekanded laiematele töötajate ringidele.

Pavlovi õpetuse rakendamise üle TRÜ õppe- ja teaduslikus töös on esinenud Pavlovi komitees ettekandega rida kateedreid (pedagoogika kateeder, psühholoogia-loogika kateeder, pediaatria kateeder). On ära kuulatud füsioloogia kateedri juhataja ettekanne Pavlovi õpetuse rakendamisest arstiteaduskonna kateedrites.

Koolide abistamiseks on Pavlovi komitee poolt korraldatud arutlusi Pavlovi õpetuse olukorra kohta Tartu koolides. On kuulatud ära Tartu VI keskkooli bioloogia õpetaja sm. Kõiva ettekanne Pavlovi õpetuse rakendamisest nimetatud keskkoolis.

Et teha kättesaadavaks Pavlovi teaduslikku pärandit, on Pavlovi komitee võtnud oma ülesandeks astuda samme ka Pavlovi teoste tõlkimiseks. Tähtis on märkida, et Pavlovi komitee on arutanud ühtse Pavlovi terminoloogia sisseviimise vajadust. Sel alal on ette nähtud füsioloogia kateedri kaasabil terve rida üritusi, nagu kateedritevahelised terminoloogiaalased nõupidamised, koostöö Keele ja Kirjanduse Instituudiga jne. Praegu valitseb mõnegi Pavlovi füsioloogia mõiste ümber sõnade ülirohkus, näiteks tingitud refleks, tingeline refleks, tingrefleks, tingimuslik refleks jne. Pavlovi terminoloogia loomine eesti keeles tähendab mitte ainult sõnasõnalist tõlkimist, vaid sisuliselt õigete mõistete andmist. Õige ja sisuliselt vastava Pavlovi füsioloogia alase terminoloogia loomine peab aga saama suunavaks uuele pavlovlikule meditsiinilisele mõtlemisele.

Pavlovi komitee on alustanud suurt ja ulatuslikku tööd Pavlovi füsioloogia õpetuse alal. On tähtis, et kõik asjaosalised kateedrid senisest veel enam sellele tööle kaasa aitaksid.

E. Käer-Kingissepp,
füsioloogia kateedri juhataja

Järgmine «TRÜ» number ilmub 6. sept. 1952. a.

Toimetaja **J. Feldbach**

MB 12839 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 2343

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 23 (153) Reedel, 5. septembril 1952. a. V aastakäik

Tartu Riikliku Ülikooli õppejõud, üliõpilased, teenistujad ja töölised! Tähistagem algavat õppeaastat uute saavutustega õppe-, teadusliku ja kasvatustöö alal! Raporteerigem ülikooli juubeliaastal uutest töövõitudest ÜK(b)P XIX Kongressi auks!

Будем достойны заботы товарища Сталина

Из речи ректора университета проф. Ф. Клемента на открытии учебного года

TRÜ rektor prof. F. Klement esinemas Tartu Riikliku Ülikooli aulas uue õppeaasta algusele pühendatud pidulikul koosolekul.

Foto V. Levitski

Мы начинаем новый учебный год, 151-й учебный год нашего университета. Тартуский университет существует уже 150 лет.

В сентябре все трудящиеся нашей республики, вся научная общественность Советского Союза будет отмечать наш юбилей.

Мы, профессора и преподаватели университета, его руководители, рады видеть новое молодое пополнение в этих древних стенах. Надеемся, что вы будете достойны славы нашего университета и сделаете все, чтобы своей успешной работой приумножить эту славу.

Разрешите от всего сердца приветствовать и поздравить вас с важным событием в вашей жизни — вступлением в высшую школу!

В стенах нашего университета в течение полутора веков сменялись поколения студентов, непрерывным потоком приходивших в университет за знаниями и выходивших из него, чтобы служить своему народу.

Даже в мрачные времена царизма университет был рассадником передовых идей и из него вышло много прогрессивных деятелей, боровшихся за счастье трудящихся, прокладывавших новые пути в науке, составивших славу нашего Отечества.

Университет пережил тяжелые годы буржуазного владычества в Эстонии, годы диктатуры фашистской клики, когда всё обучение и воспитание было пропитано буржуазным национализмом, когда сознание студентов отравлялось ядом антисоветской, антикоммунистической, антирусской пропаганды.

Но даже в это тягостное время из университета вышло немало людей, сумевших разглядеть правду и боровшихся за дело трудящихся, за советскую власть в Эстонии, сумевших позднее полностью освободиться от сора и хлама буржуазной идеологии и теперь честно и успешно участвующих в историческом деле построения коммунизма в нашей стране.

Новая светлая полоса в истории университета открылась после восстановления советской власти в Эстонии. В университет пришли новые люди, не имевшие раньше доступа в высшую школу — дети рабочих, дети трудящихся крестьян, дети нашей трудовой интеллигенции. Преобразилось лицо университета. Университет перестроил свою работу, активно включился в грандиозную коммунистическую стройку, стал выпускать советских специалистов, сроителей коммунистического общества, преданных великому делу Ленина-Сталина.

Университет включился в братскую семью советских вузов, от которых он был оторван в течение почти 25 лет, стал поднимать свою научную деятельность, стал расти количественно.

Перед вами сейчас неизмеримо более широкие возможности, чем были перед теми, кто сидели на ваших местах двадцать, пятьдесят, сто лет тому назад.

Перед вами открыты все пути в жизни! Только от вас самих, от того, насколько честно, настойчиво, упорно будете вы учиться, воспитывать из себя действительно передовых советских специалистов, зависит ваше будущее! Оставите ли вы после себя яркий след в жизни и прославите еше больше свою Родину и наш университет, или ваша жизнь пройдет незаметно, без крупных дел — это зависит от вас, в частности и от того, как вы будете работать эти годы в университете.

Мы надеемся, мы уверены, что из вашей среды выйдет немало тех, кем мы сможем потом гордиться, чьи имена мы назовем в наш следующий юбилей наряду с именами Струве и Пирогова, Бэра и Бурденко, Крейцвальда и Фельмана.

Учитесь так, как звал нас учиться бессмертный Ленин; как зовет нас учиться гениальный Сталин, как советовал нам учиться великий русский физиолог И. П. Павлов.

Учитесь систематически, с первого дня, не запускайте учебы, которая отличается от учебы в средней школе. В университете за вашей работой нет ежедневного контроля. Результаты вашей работы проверяются на экзаменационной сессии. Хорошие знания на сессии достигаются регулярным посещением занятий. Помните, что посещение лекций обязательно. От студента требуется активное участие в семинарах и тщательная и систематическая подготовка к ним.

От студента требуется творческое отношение к учебе. Студент в университете должен научиться самостоятельно работать; научно мыслить, думать. Нужна не зубрёжка, а понимание! Нужно глубокое размышление, продумывание материала. Студент должен читать не только конспекты, но и книги, притом разные, вникать в суть прочитанного.

Нужно глубоко изучать марксизм-ленинизм, историю философии, диалектический материализм — великое теоретическое оружие коммунистической партии, всего передового человечества.

Ему мы обязаны грандиозными успехами в нашей социальной борьбе, успехами в науке, в преобразовании природы.

Современная физика, биология, физиология, учение Павлова, Мичурина, Лысенко — все области науки пронизаны материалистической диалектикой, и, не овладев этим оружием, мы не достигнем никаких успехов, окажемся во власти реакционной консервативной теории, окажемся в тупике.

Эстонцы, изучайте великий русский язык — язык самой передовой науки. Сегодня не может быть передового ученого, не знающего русского языка. Русский язык объединяет все народы Советского Союза.

Сейчас в Китае и Корее, в Польше и Чехословакии, в Румынии и Венгрии, Болгарии и Албании и в Германской Демократической республике — всюду миллионы людей изучают язык самой передовой прогрессивной науки, язык самой идейной литературы, язык мира, демократии и социализма, язык Ленина и Сталина!

Русские товарищи, изучайте эстонский язык. Ваша задача помочь Эстонской республике строить коммунизм. А этого нельзя сделать без знания языка коренного населения.

Товарищи эстонской и русской национальностей, крепите дружбу эстонского и русского народов! Боритесь с пережитками буржуазного национализма, пренебрежительного отношения к другой национальности, с мыслью о превосходстве своей национальности. Общайтесь, дружите, помогайте изучать друг другу языки!

Укрепляйте дисциплину, воспитывайте в себе организованность, четкость, дисциплинированность! Это имеет огромное значение не только для правильной постановки всей учебной работы, но и для собственного формирования.

Боритесь против разболтанности, расхлябанности, неаккуратности, неточности.

Дисциплинированность — важное качество человека в любой работе, и в научной в первую очередь.

Участвуйте в общественной жизни, в общественной работе университета. Помните, что свясь с коллективом, с обществом, с жизнью воспитывает не индивидуалистов, а членов коллектива, граждан социалистического общества.

Учитесь уже сейчас приносить практическую пользу стране, коллективу университета. Общественная работа помогает воспитыванию навыков организатора, руководителя.

Крепите свое здоровье! Занимайтесь физкультурой и спортом. Используйте для этого богатые возможности университета. Умножайте его спортивные достижения!

В нашей работе и учебе несомненно будут и трудности. Это трудности нашего роста. Университет расширяется ежего но, увеличивается прием. Из университета в прошлом году выделился целый новый вуз — Эстонская сельскохозяйственная академия. Пришлось поделиться помещениями, выделить ему ряд зданий. Поэтому самим нам нужно потесниться, пока не закончим новые стройки (общежитие, здание физкультурного факультета).

Товарищи! 1952 год войдет в историю как год XIX съезда нашей великой партии. Съезд должен рассмотреть и утвердить директивы для составления, нового, пятого пятилетнего плана. В результате выполнения этого плана будет сделан дальнейший огромный шаг по пути к коммунизму. Из опубликованного проекта директив мы видим, какое большое внимание уделяется Эстонской Советской Республике, какова братская помощь народов всего Советского Союза, помощь великого русского народа. Мы ощущаем здесь внимание партии и лично товарища Сталина.

Будем же достойны этого внимания и своей усердной и интенсивной учебой внесем свой вклад в дело построения коммунизма!

Ülikooli juubeli eel

Rohkem tähelepanu juubelinäitusele

Möödunud kahe tegevuskuu jooksul seisis juubelinäituse komisjon väga suureulatusliku töö ees. Tuli koostada 1100 teksti, praeguseks on neist valmis juba üle 800. Oli tarvis koguda üle 500 foto, neist on valmis juba 300. Tuli välja otsida ja kohandada näituse vajadusele üle 100 fotokoopia, neist on tehtud praegu 40 fotokoopiat. Rööbiti selle tööga on koostatud nii ajaloolise osakonna kui ka nõukogude perioodi temaatilised plaanid, milline töö on üldiselt lõpetatud. Selle juures tuli komisjonil end väga pingutada. Kõige kitsamaks kohaks osutus kunstilise vormistamise küsimus. Kuigi näituse ruumides on suurem töö juba ära tehtud, — on ehitatud kõik vitriinid, ka stendid on kõik valmis, on siiski veel mitmeid lünki. Seltsimees Stalini sku ptuur, milline on mõeldud ruumi keskele paigutada, on alles üles seadmata. Vitriinide katmine ei ole veel lõpetatud. Igasuguste tekstide jaoks tähtede väljalõikamine edeneb väga aeglaselt. Tekstide kirjutamine kunstnike poolt on väga aeganõudev töö. Kunstnike poolt on vormistatud pisut üle 200 teksti. 110-st vajalikust diagrammist ja skeemist on sisuliselt koostatud kuni 80 ja kunstiliselt vormistatud 38. Kuid kõigest pingutusest hoolimata on näituse kunstilise vormistamise külg praegu kõige rohkem puudulik.

Et näituse töödega õigeks ajaks valmis jõuda, peaks appi värbama rohkem töökäsi. Selles osas võiksid palju ära teha üliõpilased, kui nad näituse hea ettevalmistuse ja kordamineku teeksid oma südameasjaks. Kui näiteks kunstilises kujundamises osavad üliõpilased asuksid appi näituse komisjonile, siis võiks sellest loota suurt abi.

Ka praegu esineb näituse komisjoni töös mõningaid puudusi. Kõik komisjoni liikmed ei tööta vajaliku intensiivsusega. Nii ei ole sm. Šõštšikov vajalikul määral organiseerinud oma tööd, sest välises vormistamises esineb mahajäämusi. Sm. J. Lang oleks võinud töötada rohkem intensiivselt, sest tema juhib nõukogude perioodi teaduslikku osa, mis praegu on väga aeglaselt edasi läinud. Ka olid näituse komisjoni juurde tööle komandeeritud mitmed ülikooli lõpetanud, kelledest moned — sm. Pommer, asp. Rätsep — suhtus'd oma töösse üsna passiivselt. TRÜ parteibüroo koosolekul arutati näituse komisjoni töö aruannet, ja leiti, et komsomoli komitee ülesandeks on organiseerida tööbrigaad vastavate võimetega üliõpilastest ning see suunata abiks näituse komisjonile, et näituse ettevalmistustöödega õigeaegselt valmis jõuda.

H. Moosberg,
Komisjoni esimees

ÜTÜ ülesanded juubelipidustuste eel

Seoses 26.—27. septembril algavate ülikooli juubelipidustustega seisab Üliõpilaste Teaduslikul Ühingul ees ülesanne — hästi ette valmistada ja läbi viia ÜTÜ juubelikonverents, mis toimub 1.—2. oktoobril. Samuti tuleb ühingul teostada laialdaselt meie kuulsusrikka ülikooli populariseerimist nii ülikoolis endas kui ka väljaspool. Lõppeks tuleks samaaegselt veelgi tõsta ja paremustada ühingu teadusliku ja organisatsioonilise töö taset.

Suure hulga teiste juubeliürituste tõttu tuleb ÜTÜ juubelikonverents viia läbi väga lühikese ajaga — kahe päevaga, mispärast esialgsest konverentsi laialdasest temaatikast (kuni 100 ettekannet) tuleb teha valik, nii et igas sektsioonis tuleks ettekandmisele 4—6 kõige paremat teaduslikku uurimust; neile lisanduvad külalisettekanded. Ettekannete lõplik valik ja konverentsi programmi koostamine tuleb teostada kohe kõige lähemail päevil, kuna juubelipidustusteni on jäänud vähe aega. Kateedrid ja ringid peaksid arvestama seda, et paljud üliõpilased — ettekannete autorid — on veel õppepraktikal, milline asjaolu eeldab konverentsi programmi koostamisel ja tööde ettekandmiseks valmimise üle kontrolli teostamisel organisatsioonilise töö eriti täpset korraldamist.

Ettekannete autorid peavad lähemail päevil esitama oma tööde teesid, mida osakonnad peavad paljundama. Tuleb saata veelkordselt küllakutsed meie vennasvabariikide ülikoolide teaduslike ühingute esindajaile.

Mõne päeva pärast antakse trükki ulatuslik üliõpilaste teaduslike tööde juubelikogumik. Juhendajad ja tööde autorid peavad kontrollima viimast korda, kas nende poolt on tehtud kõik nõutavad parandused ning kas tööd on trükivalmis.

ÜTÜ ringidel, eriti ajalooringil, seisab ees suur ülesanne loengulise töö osas meie ülikooli ajaloo populariseerimisel väljaspool ülikooli. Selleks tuleb ellu rakendada vastavate ettekannete plaan ja valja töötada lühiettekannetega konverentside programm Tartu keskkoolide jaoks.

Paralleelselt ettevalmistustega juubelipidustusteks tuleb kindlustada kohe õppeaasta algusest peale ÜTÜ ringidele laialdased võimalused ja selge perspektiiv teadusliku uurimistöö arendamiseks kogu eelseisvaks aastaks. 7.—24. septembrini toimuvad ringides ja osakondades aruandlus-valimiskoosolekud, mis — arvestades möödunud õppeaasta kogemusi — peavad andma õige suuna järgnevaks tööks. Ringide aruandlus-valimiskoosolekuteks tuleb kateedritel ja ringide juhatustel välja töötada teadusliku uurimistöö temaatika käesolevaks õppeaastaks. Selle alusel tuleb hiljem koostada ringide konkreetne tööplaan kogu õppeaastaks. Temaatika väljatöötamisel tuleb kateedritel lähtuda Õpetatud Nõukogu otsusest 26. aprillist 1952. a., mis nõuab temaatika jõukohasust üliõpilastele, selle aktuaalsust ja kollektiivse uurimistöö meetodi laialdast rakendamist suuremate teaduslike probleemide lahendamiseks.

Ülikooli juubeliaastal on kateedrite ja ringide suureks ülesandeks üliõpilaste — eriti esimeste kursuste massiline kaasatõmbamine tööle erialastes ringides, neile teadusliku uurimistöö kogemuste andmine, nende suunamine teaduslike probleemide lahendamisele, mis on tähtis kõrgeltkvalifitseeritud nõukogude eriteadlaste kasvatamisel.

Arvestades igakülgselt neid ülesandeid ja rakendades oskuslikult kõik meie ühingu jõud nende ülesannete täitmiseks, tähistame väärikalt meie ülikooli 150. aastapäeva.

K. Siilivask,
ÜTÜ Nõukogu esimees

Ekspeditsioonilisest tööst ajaloo-keeleteaduskonnas

Vastavalt teadusliku ekspeditsioonilise töö plaanile teostati möödunud suvel Tartu Riikliku Ülikooli ajaloo-keeleteaduskonna poolt kaks ekspeditsiooni — üks oli korraldatud soome-ugri keelte kateedri, teine eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri poolt. Ekspeditsioonideks andis toetust ka ÜTÜ, mis võimaldas töid teostada üsna ulatuslikult.

Soome-ugri keelte eriala IV ja III kursuse lõpetajad olid menetluspraktikal Novgorodi oblastis Valdai rajooni karjalaste juures. Menetluspraktikast osavõtjatega olid liitunud ka samale alale suunatud dialektoloogilisest ekspeditsioonist osavõtjad — II kursuse lõpetajad. Tänu ÜK(b)P Valdai rajoonikomitee ja rajooni täitevkomitee lahkele vastutulekule oli väga hästi korraldatud praktikast ning ekspeditsioonist osavõtu organisatsiooniline külg. Oli hoolitsetud üliõpilaste kohaletoimetamise eest otsesele töökohale, varutud neile piletid tagasisõiduks ning neile kõigiti elamine mõnusaks tehtud karjalaste külades.

Möödunud suvel jätkati Valdai karjala murde uurimist. Koguti eri alade sõnavara, vene laensõnu karjala keeles, süntaktilisi andmeid ja rohkesti igasuguseid tekste, milles karjala keel igakülgselt esile tuleb. Muuseas õnnestus kohata 95-aastast taati, kes oli õige pädev muinasjuttude jutustaja. Pandi kirja ka karjalaste rahvaluulet ja olustikukirjeldusi feodaalajast alates kuni käesoleva ajani. Neis olustikukirjeldustes peegeldub ilmekalt, missugune suur kultuuriline tõus on toimunud karjalaste elus pärast Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni.

Karjalaste juures viibiti kaks nädalat (2. juulist 16. juulini). Selle aja jooksul kogutud ulatuslik materjal saab soome-ugri keelte kateedrile tähtsaks allikainestikuks karjala keele kohta valmivate uurimistööde kirjutamisel.

Tagasisõidul peatusid üliõpilased Leningradis, et tutvuda sealsetes muuseumides karjalaste kohta leiduvate ajalooliste ja etnograafiliste eksponaatidega.

Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri ekspeditsiooni töö eesmärk oli kahesugune. Esimeseks ülesandeks oli kontrollida seniseid andmeid Kalevipoja muinasmälestuste kohta, neid kirjeldada ja pildistada ning avastada uusi seni tundmatuid. Töö toimus Rakvere, Tapa, Kose, Mustvee ja Jõgeva rajoonis, kus töötasid üliõpilased I. Tammekand, E. Veskisaar ja I. Sarv ning kateedri laborant A. Riis. Selle töö tulemusena saadi rohkesti täpsustatud materjali, seejuures mitmeid uusi andmeid, eriti andmeid nende mälestuste olukorra kohta. Kirjeldati ca 50 punkti. Materjalid on kasutatud sellekohase atlase koostamisel kateedris.

Teine ülesanne oli eesti muusikalise folkloori uurimine.

Seni on küll kogutud rohkesti mitmesugust materjali folkloori mitmesuguste liikide alalt, kuid neid süstemaatiliselt uurima on hakatud alles Nõukogude Eestis. Täiesti uurimata või puudulikult on seni uuritud eesti rahvalaulude värsiprobleem, rütmiküsimused, variatsioonilisus kui kunstiline printsiip, mitmesugused rahvalaulude esitusviisi küsimused jm. Muusikalise folkloori küsimustega tegelesid ekspeditsioonil aspirant U. Kolk ja üliõpilane V. Murumaa, kel õnnestus koguda väärtuslikke andmeid Audru rannas ja Kihnu saarel, kus töötati kahel korral. Ekspeditsioonilised tööd kestsid 3. juulist 25. augustini. Ekspeditsiooniliste töödega üheaegselt toimus ka rahvaluule eriala kuue üliõpilase suvepraktika Kihnus ja Tõstamaal.

Prof. P. Ariste
Dots. E. Laugaste

Neli Kihnu laulikut rahvarõivais, kellelt saadi palju väärtuslikku materjali. *Foto E. Laugaste*

TRÜ sportlased VI suvespartakiaadil Kiievis

Spordisündmuste kauniks traditsiooniks üliõpilaste seas on kujunenud iga-aastaste üleliiduliste üliõpilas-suvespartakiaadide korraldamine, et välja selgitada spordialal tugevaim kõrgem õppeasutus ning ühtlasi tugevdada veelgi sõprussidemeid meie kodumaa ülikoolide vahel. Käesoleval aastal toimunud üliõpilaste spartakiaad oli kuues sellesarnane. Eelmistel spartakiaadidel on Tartu Riiklik Ülikool kahel korral tulnud võitjaks kergejõustikus ning sama ülesanne oli ka käesoleval aastal meie sportlaspere ees — säilitada 1950/51. a. Leningradi ja Moskva spartakiaadil omandatud esikoht kergejõustikus, ja anda oma parim ka teistel spordialadel. Seda rõhutas ka TRÜ rektor meie võistkonda teele saates.

Sõit Kiievisse kujunes meie sportlastele muljeterikkaks, sest sõitsime ju läbi meie pealinna Moskva, mida osa meie võistkonna liikmeist nägi esmakordselt ning mis meisse kõigisse jättis kustumatu mulje. Moskva vaatamisväärsustega tutvumiseks oli meil siiski võimalik kasutada ainult üks päev enne rongi väljumist Kiievi suunas. Kiievi jõudsime 6. juuliks, kuna võistlused pidid algama 7. juulil.

Võistlustele läks meie ülikool vastu hästi ettevalmistatult. Kuigi meie sportlaspere oli jaotunud käesoleval aastal kaheks iseseisvaks võistkonnaks — TRÜ ja EPA võistkonnaks —, kes eelmistel aastatel esinesid ühtse kollektiivina, suutsime siiski ka käesoleval aastal välja panna peaaegu täisarvulise võistkonna, tänu meie treenerite väsimatule tööle.

Võistlused algasid 100 m jooksuga naistele. Võitjaks tuli Kiievi võistleja Košeljova ajaga 12,6 sek. TRÜ võistlejad Sepp ja Mei, püstitades uued isiklikud rekordid, saavutasid vastavalt ajad 12,7 ja 12,9 sek.

100 m meestele võitis Moskva üliõpilane Petrov — aeg 10,9.

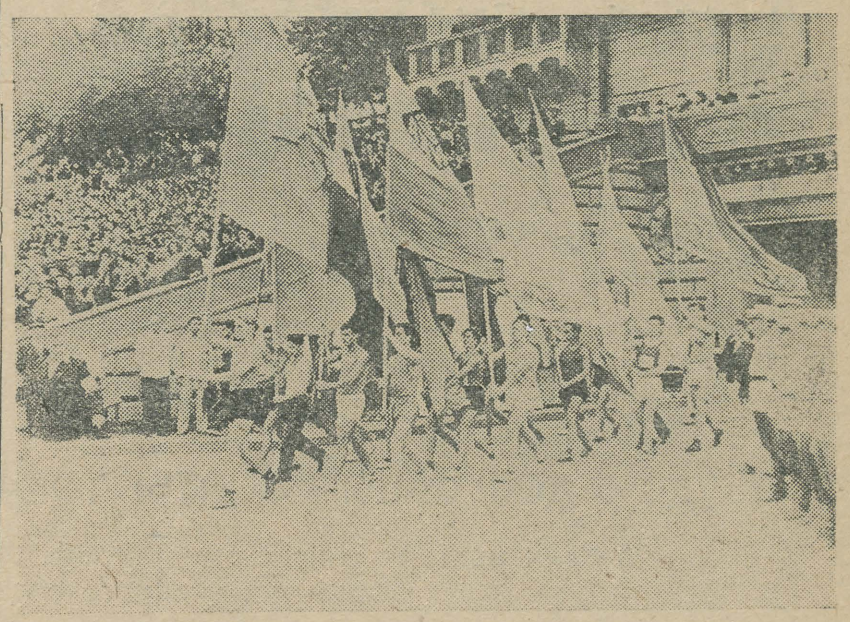
Naiste kaugushüppe võitis moskvalanna Tšurevitš tagajärjega 5,56 m, kuna Eike Sepp — TRÜ — saavutas 5,05 m-ga 5. koha.

Meeste kõrgushüppe võitis V. Portnov — 1,85 m. TRÜ võistleja J. Unger ja V. Heinaste ületasid vastavalt 1,75 ja 1,70 m.

Meeste kuulitõukes püstitas EPA võistleja F. Pirts uue «Nauka» rekordi tulemusega 14,36 m, kuna TRÜ võistleja T. Kaimur tõukas 13 m.

Samuti uue üleliidulise kõrgemate õppeasutiste rekordi kuulitõukes naistele saavutas Lea Maremäe, tõugates 13,48 m ning uue ENSV rekordi odaheites, tulles tulemusega 43,5 m ühtlasi spartakiaadi meistriks. Teise koha saavutas samuti TRÜ KKT üliõpilane Rita Karu, heites 40,85 m. Kolmanda üliõpilaste tšempioni tiitli saavutas L. Maremäe naiste kettaheites tagajärjega 38 m.

Meeste 800 m jooksu võitis moskvalane Oifenbach ajaga 1.51,1, A. Pisuke saavutas ajaks 2.00,9 ja Urb 2.05 min.

Tartu Riikliku Ülikooli võistkond Kiievi spartakiaadil. *Foto V. Levitski*

Uued isiklikud rekordid püstitasid 5000 m jooksus meestele TRÜ võistlejad M. Pukk ja E. Heido aegadega 15.51,4 ja 16.21,0, võitis moskvalane Simbirtsev ajaga 15,09.

400 m tõkkejooksus täitsid TRÜ võistlejad P. Suutre ja R. Hallik nõutavad II spordijärgu normatiivid, saavutades aegadeks vastavalt 60,4 ja 60,8 sek.

Naiste 200 m jooksu võitis Košeljova, kuna EPA esindaja Vija jäi tagajärjega 27,0 sek. kolmandaks. TRÜ võistlejad Mei ja Sepp saavutasid ajaks 27,9 ja täitsid seega samuti nõutava II järgu normi.

Ainsaks nõrgaks küljeks TRÜ-le oli meeste kaugushüpe, kus ei suudetud täita II järgu normi ning mis tõi meeskonnale 0 punkti. Võitis Tšubarov 6,66 m-ga.

EPA-le tõi esikoha meeste odaviskes J. Põldsam uue isikliku rekordiga, heites 63,35 m. Samuti saavutas uue isikliku rekordi teivashüppes TRÜ arstiteaduskonna V kursuse üliõpilane Tmusk tagajärjega 3,70 m. Võitis Gutmann (Gruusia) — 4 m.

Nauditavaks jooksuks kujunes 1500 m jooks meestele, mille võitis Oifenbach 3.59,1 min. Heido ja Pukk saavutasid uued isiklikud rekordid aegadega 4.06,2 ja 4,08 min.

Meeste 110 m tõkkejooksus täitis II järgu normi H. Lahi, jookstes ajaga 16,7 sek.

Uue ENSV rekordi meeste 400 m jooksus püstitas EPA üliõpilane Ursel Teedemaa, ajaga 50,0 sek., saavutades teise koha, kusjuures võitja suutis teda edestada ainult rinnavõrra.

Vasaraheites tõi EPA-le esikoha V. Sepp 52,04 m-ga.

3000 m takistusjooksus TRÜ võistleja Pukk saavutas ajaks 10.12,0 min., võitis Uurali Polütehnilise Instituudi üliõpilane Lukojanov ajaga 9.30,2 min.

Üldkokkuvõttes kergejõustikus saavutas esikoha TRÜ võistkond 22 856 punktiga, edestades Uurali Polütehnilise Instituudi võistkonda 350 punktiga.

Sportlikus võimlemises TRÜ võistlejad Punder ja Nigol täitsid kindlalt I spordijärgu normid, kuna TRÜ kunstilised võimlejad saavutasid üldkokkuvõttes tubli 5. koha.

TRÜ ujujatest esines edukalt KKT I kursuse üliõpilane J. Sirge, saavutades 1500 m vabaujumises 3. koha.

Mis puutub meie ülikooli sportlasperre, siis meie sportlased kui kollektiiv esinesid üldiselt hästi ja võidutahteliselt. Seda näitab kas või seegi fakt, et suurem osa võistlejaid saavutasid võistlustel oma isiklikke rekordeid või sellelähedasi tagajärgi.

Möödunud võistlustega lõid meie üliõpilased hulga väärtuslikke sõprussidemeid vennasvabariikide üliõpilastega.

A. Pisuke

ILMUVAD JUUBELITEOSED

Tartu Riikliku Ülikooli 150. a. juubeli puhul ilmub Tartust kui ülikoolilinnast ülevaate andmiseks kahes keeles brošüür «Ülikoolilinn Tartu». Brošüüri toimetus on oma töö lõpetanud ja brošüür on antud trükkimisele.

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI ARSTITEADUSKONNAL UUS DEKAAN

Algavast õppeaastast on Tartu Riikliku Ülikooli Rektori poolt nimetatud arstiteaduskonna uueks dekaaniks farmakognoosia kateedri juhataja prof. A. Tomingas.

NSVL AJALOO KATEEDRIL UUS JUHATAJA

Uuest õppeaastast on Tartu Riikliku Ülikooli Rektori poolt nimetatud NSVL ajaloo kateedri juhataja dotsent H. Moosberg.

Saavutusi TRÜ geneetika ja darvinismi kateedris

TRÜ geneetika ja darvinismi kateeder on noorim matemaatika-loodusteaduskonnas.

Darvinismi sisuks ei ole üksnes Darwini evolutsiooniõpetus, vaid selle nimetuse all, mis on antud Darwini auks, on mõeldud evolutsiooniõpetus üldse: tema alged enne Darwinit, tema väljatöötamine Darwini poolt ja tema edasiarendamine pärast Darwinit praktiliseks loovaks darvinismiks.

Kateedris õpetatakse palju aineid, neist iseloomulikumateks kateedrile on järgmised: sissejuhatus bioloogiasse, darvinism, geneetika, taimede arengu bioloogia ja bioloogia ajalugu.

Sissejuhatus bioloogiasse on üldbioloogilise sisuga. See on kursus algajaile. Nagu Darwini evolutsiooniõpetusel omal ajal oli suur osatähtsus kõikide bioloogiliste teaduste arengus, nii on praegu kasulik tutvuda lühikese ülevaatega peamistest bioloogilistest seadusepärasustest, mis kehtivad nii taimses kui ka loomses maailmas.

Tutvumine darvinismiga toimub hiljem, kui on juba tarvilikud eelteadmised zooloogias ja botaanikas. Põhjalik tutvumine Darwini evolutsiooniõpetuse alustega on juba sellepärast vajalik, et Darwini evolutsiooniõpetus annab materialistliku käsituse loodusest.

Darwini evolutsiooniõpetus on peaaegu 100 a. vana, teadus aga ei tunne seismajäämist oma arengus. Meie kodumaa teadlastel on suured teened Darwini õpetuse tunnustamisel tema ilmumisel ja selle teooria rakendamisel teistes bioloogilistes distsipliinides ning selle edasiarendamisel ja rikastamisel uute avastustega. Kes ei tunne darvinistliku paleobioloogia rajaja V. O. Kovalevski, darvinistliku võrdleva embrüoloogia rajajate A. O. Kovalevski ja I. I. Metšnikovi, darvinistliku taimefüsioloogia rajaja K. A. Timirjazevi, darvinistliku inimese ja looma füsioloogia rajaja I. P. Pavlovi nimesid.

Kodumaa teadlased — Lepešinskaja, Mitšurin, Lõssenko jt. — on ka palju ära teinud käesoleva aja darvinismi edasiarendamiseks. Nad on Darwini õpetuse dialektilise materialismi positsioonidelt läbi vaadanud. Nad on võidelnud lääne reaktsiooniliste idealistlikkude õpetustega ja nende saavutuseks on darvinismi kvalitatiivselt uue astme — loova darvinismi väljakujundamine, millel on peale orgaanilise looduse seletamise eesmärgi veel teine ülesanne, nimelt looduse ümberkujundamine, mis leiabki praegu teostamist grandioosses stalinlikus looduse ümberkujundamises.

Geneetika ja darvinismi kateedril on kahekordne nimetus. Materialistlik geneetika on täielikult loodud Nõukogude Liidus ja on samuti seotud Mitšurini ja Lõssenko uurimistega ja nende paljude kaastööliste ja õpilaste töödega. Kaasaegne geneetika annab materialistliku seletuse muutlikkuse ja pärilikkuse nähtustele. Ta on võrsunud praktikast ja võimaldab oma teoreetiliste järelduste rakendamist praktikas orgaanilise looduse ümberkujundamisel.

Taimede arengu bioloogia sisuks on kaasaegse loova darvinismi saavutused taimsel objektil.

Bioloogia ajalugu on aine, mis näitab bioloogia väljakujunemist. Bioloogia ajalugu algab andmetega bioloogiliste teadmiste algetest vanadel hiinlastel, hindudel, andmetega bioloogiliste teadmiste algetest vanadel hiinlastel, hindudel, assüürlastel, babüloonlastel, egiptlastel esimeste materialistlike hüpoteesideni vanadel kreeklastel, annab edasi kriitilise hinnangu vastandlikkudele vaadetele, mis võitlevad bioloogia kogu arengu jooksul, kirjeldab siis materialistliku evolutsiooni teooria tekkimist ja edasiarendamist.

Geneetika ja darvinismi kateedri juhataja kohal on biol. tead. kand. O. F. Mihhailov. Sm. Mihhailov organiseeris kateedri teadusliku töö geneetika alal. Uurimistöös kasutatakse tema poolt välja töötatud metoodikat isesuguste taimede, nõndanimetatud taimede-uudikmoodustiste saamiseks seemne üksikosadest, kas ainult idulehtedest ilma iduta või ümberpöördult — idudest ilma idulehtedeta. See meetod omab praktilist väärtust. Kaasaegne geneetika õpetab, et taime pärilikuks ümberkujundamiseks on kõigepealt vaja kõigutada tema vana pärilikkust. Seda saavutatakse mitmel teel, näiteks tavalistest kõrvalekalduvate välistingimustega. Taime areng ebatavalisel viisil ainult idulehtede somaatilistest rakkudest annab tugevasti muutunud taimed-uudikmoodustised, mis on väga tundlikud kõige väiksemate keskkonna tingimuste erinevuste suhtes. Võib saada mitmesuguseid eksemplare väga erinevate omadustega, ka uute ja inimesele ülimal määral kasulikkude omadustega. Need valitakse välja, kasvatatakse soovitud tingimustes ja paljundatakse edasi seemnete abil.

Sm. Mihhailov on niiviisi saavutanud erakordselt tugeva kasvuga, lopsaka vegetatiivse massiga saagirohke päevalille, millega sugugi ei saa võrrelda normaalseid kontrolltaimi, mis kasvatatud lähtesordi seemneist. Sealjuures kasvab uus päevalill meie laiuskraadi all ja tingimustes, mis on lähedased Eesti NSV klimaatilistele tingimustele.

L. Poska-Teiss,
geneetika ja darvinismi kateedri professor

Сегодня в номере

I страница

Ф. Клемент — Будем достойны заботы товарища Сталина.

Х. Моосберг — Больше внимания юбилейной выставке.

К. Сийливаск — Задачи НСО накануне юбилея университета.

II страница

Проф. П. Аристе, доц. Э. Лаугасте — Экспедиционная работа на ист.-филологическом факультете.

А. Пизуке — ТГУ на VI летней спартакиаде в Киеве.

Проф. Л. Поска-Тейсс — О работе кафедры генетики и дарвинизма.

Информации.

Toimetaja **J. Feldbach**

MB 16331 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Üksiknumbrihind 20 kop. Tellimine nr. 3081

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 24 (154) Reedel, 12. septembril 1952. a. V aastakäik

Nüüd seisavad Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei peaülesanded selles, et ehitada üles kommunistlikku ühiskonda sotsialismilt kommunismile järkjärgulise ülemineku teel, pidevalt tõsta ühiskonna materiaalset ja kultuurilist taset, kasvatada ühiskonna liikmeid internatsionalismi vaimus ja kõigi maade töötajatega vennalike sidemete loomise vaimus, igati tugevdada Nõukogude kodumaa aktiivset kaitset tema vaenlaste agressiivse tegevuse vastu.

ÜK(b)P muudetud põhikirja projektist.

Komsomoliorganisatsiooni ülesandeid algaval õppeaastal

Alanud õppeaasta asetab Tartu Riikliku Ülikooli ette suured ja vastutusrikkad ülesanded. 26., 27. ja 28. septembril tähistab meie ülikool oma 150. a. juubelit.

Üliõpilaste juubelikohustuste põhimise osa moodustas lubadus — heade tulemustega õppe- ja kasvatustöös vastu minna Tartu Riikliku Ülikooli 150. juubelile. Seoses sellega oli komsomoliorganisatsiooni töö tulipunktis pidevalt eduka õppetöö küsimus. Juubeli eel võivad kommunistlikud noored raporteerida, et meil on märkimisväärseid saavutusi selle lubaduse täitmisel. Nii sooritas 252 üliõpilast eksamid ainult väga headele hinnetele. Matemaatika-loodusteaduskonnas komsomoliorganisatsiooni igakülgne abi dekanaadile kindlustas õppeedukuse ja distsipliini tõusu tunnustustväärival määral. Tihe side kateedritega on aidanud ajaloo-keeleteaduskonna V kursuse algorganisatsioonil saavutada edu üliõpilaste loovasse töösse suhtumise juurutamisel. Filosoofia kateedri abiga viidi sel kursusel läbi huvitav teoreetiline konverents rahvusküsimuse alal. Tänu komsomoliorganisatsiooni initsiatiivile võis õigusteaduskond teenitult uhke olla 7 auhinnatud tööle üliõpilaste auhinnatööde võistlusel.

Kuid meie komsomoliorganisatsiooni töös esineb veel suuri puudusi. Meie kollektiiv on aga küllalt tugev, et vabaneda sellistest väärnähetest nagu sagedased õppedistsipliini rikkumised, eriti ajaloo-keeleteaduskonna II ja õigusteaduskonna II kursusel — komsomoliorganisatsiooni sekretärid sm-d Lage ja Hiiop. Sealsed komsomoligrupid ei reageerinud igale õppedistsipliini rikkumise faktile ega võidelnud küllaldaselt üliõpilaste iseseisva töö süvendamise eest. Algaval õppeaastal peavad need küsimused moodustama komsomoligruppide põhitöö-lõigu. Grupi välkkoosolekuil tuleb viivitamatult arutada igat õppedistsipliini rikkumise fakti. Pidevalt tuleb arutada ühiskonnateaduste seminarideks ettevalmistamist ja vene keele omandamist. Hoiatavaks näiteks komsomoligruppide lubamatust suhtumisest ühiskonnateaduste õppimisesse on ajaloo-keeleteaduskonna IV ja õigusteaduskonna III kursuse töö, kus komsomoliorganisatsioon ei reageerinud poliitilise ökonoomia seminaride nurjumisele üliõpilaste ettevalmistamatuse tõttu.

Vene keele eduka omandamise kindlustamiseks tuleb kohe õppeaasta alul tööle rakendada vene keele ringid kursustel. Senisest rohkem huvi vene keele ringide töö vastu peab aga tundma ka vene keele kateeder.

Erilist tähelepanu teaduskondade komsomoliorganisatsioonidel tuleks pühendada I kursuste üliõpilastele. Koos dekanaatidega tuleb kohe läbi viia õppemetoodilised nõupidamised, kus õppejõud selgitaksid õppetöö erilaadsust ülikoolis. Oleks vajalik kindlustada neil nõupidamistel meie õppetöö eesrindlaste esinemisi, kes selgitaksid õppetöö erilaadsust ülikoolis. Oleks vajalik kindlustada neil nõupidamistel meie õppetöö eesrindlaste esinemisi, kes selgitaksid noortele üliõpilastele oma töömeetodeid ja kogemusi. ÜTÜ osakonnanõukogudel tuleb suurt tähelepanu osutada I kursuse kaasatõmbamisele teaduslike ringide töösse. Temaatika läbivaatamisel tuleb arvesse võtta jõukohaste teemade valikut I kursuste üliõpilastele.

Teaduskondade komsomolibürood peavad kiiresti läbi viima gruppide moodustamise koosolekud, pidevalt tuleb abistada komsomoligruppide tööd I kursustel. ELKNÜ TRÜ komitee võttis oma tööplaani seminari läbiviimise I kursuste komsomoli grupporgidele, et neile selgitada, millised ülesanded seisavad kõrgemas õppeasutuses komsomoliorganisatsiooni ees kõrge kvalifikatsiooniga nõukogude eriteadlaste ettevalmistamisel.

Vastutusrikka ülesandena komsomoliorganisatsioonide ees seisab ka aruandlus-valimiskoosolekute läbiviimine gruppides, kursuste ja teaduskondade algorganisatsioonides. Aruandlus-valimiskoosolekuil tuleb terava ja printsipiaalse bolševistliku kriitikaga paljastada senised vead ja puudused meie töös ja leida teid nende kõrvaldamiseks. Erilist tähelepanu tuleb pöörata nende gruppide töö analüüsile, millised kogu õppeaasta jooksul ei kasvanud ühegi uue kommunistliku noore võrra (ajaloo-keeleteaduskonna IV kursuse loogika-psühholoogia osakonna komsomoligrupp, arstiteaduskonna IV kursuse algorganisatsioon). Sellised töötulemused on otseseks näitajaks, et üksikud komsomoliorganisatsioonid ei täitnud oma ülesannet — teostada kommunistlikku kasvatustööd meie noorte hulgas.

Möödunud õppeaastal meie komsomoliorganisatsioon tugevnes, kasvades üle 100 eesrindliku noore võrra. Meie komsomoliorganisatsioon on kujunenud suureks ja otsustavaks jõuks, kes kindlalt parteiorganisatsiooni juhtimisel abistab ülikooli juhtkonda kõrgema haridusega eriteadlaste ettevalmistamisel. Ülikooli juubeli lävel annab komsomoliorganisatsioon oma parima, et väärikalt tähistada oma õppeasutuse juubelit.

Ülikooli juubelipidustuste üritused nõuavad komsomoliorganisatsioonilt tõsist organisatsioonilist ettevalmistust. Seoses juubeliga viiakse esmakordselt läbi vabariiklikus ulatuses kõrgemate koolide spartakiaad ajavahemikus 19. septembrist 26. oktoobrini ja kunstilise isetegevuse ja omaloomingu ülevaatus 18.—27. oktoobrini. Komsomoliorganisatsioonid teaduskondades peavad kindlustama nende ulatuslike ürituste igakülgset õnnestumist. Komsomoliorganisatsioonidel tuleb aktiivselt kaasa aidata üleülikoolilisele orgkomiteele parimate esinejate ja kollektiivide väljaselgitamisel.

Meie Nõukogudemaa rahvad seisavad ülitähtsa sündmuse — ÜK(b)Partei XIX kongressi eel. Nõukogude inimesed teevad kõik selleks, et tähistada seda sündmust uute suurte saavutuste ja töövõitudega kõigil aladel. Meie üliõpilaskond teeb omalt poolt kõik selleks, et saavutada õppe- ja teaduslikus töös kõige suuremat edu.

V. Väljas,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär

ELKNÜ TRÜ Komitees

ELKNÜ TRÜ komitee, vastavalt ELKNÜ Keskkomitee direktiivile, määras kindlaks ülikooli komsomoliorganisatsioonides aruandlus-valimiskoosolekute läbiviimise tähtajad.

Gruppide aruandlus-valimiskoosolekud toimuvad kuni 15. septembrini k. a., kursuste ja osakondade aruandluskoosolekud 15.—23. septembrini. 23. septembrist kuni 10. oktoobrini toimuvad aruandlus-valimiskoosolekud teaduskondade komsomoliorganisatsioonides.

Partei elu

TR Ülikooli kommunistid arutasid elavalt XIX kongressi dokumente

Oma üldkoosolekul 3. ja 5. septembril arutas TR Ülikooli parteialgorganisatsioon partei XIX kongressi direktiivide projekti viienda viie aasta plaani kohta ja ÜK(b)P muudetud põhikirja projekti.

Esimesel koosolekupäeval tuli arutusele ÜK(b)P XIX kongressi direktiivide projekt uue viie aasta plaani kohta, mille kohta TR Ülikooli kommunistid võtsid elavalt sõna. Sm. G. Sapožnikov, iseloomustades viie aasta plaani direktiivide projekti rõhutas, et see on määratu suure ajaloolise tähtsusega dokument, mis näeb ette võimsa tõusu meie maa rahvamajanduse ja kultuuri arengus ning nõukogude töötajate materiaalse heaolu eest hoolitsemisel. Meil on kõik võimalused nende suurte ülesannete edukaks täitmiseks ning pole kahtlust, et nõukogude rahvas eesotsas oma armastatud kommunistliku parteiga viib selle plaani ellu. Uue viie aasta plaani täitmine on tugevaks sammuks edasi meie maa sotsialismilt kommunismile edasiarendamise teel. Selle plaani teostamine tähendab sotsialismi laagri uut tugevnemist ja innustab kogu maailma töötajaid, sest kõik rahvad näevad ning saavad aru, et see on rahuliku loova töö plaan.

Rida seltsimehi rõhutas vajadust kindlustada töö planeerimist ülikoolis. Sm-d A. Vill, V. Arhange'ski ja A. Perk juhtisid tähelepanu ülikooli senisele plaanitule tööle nii õppe-kasvatustöö kui ka teadusliku uurimistöö osas. Näiteks ei valmistata Tartu ülikoolis praegu ette epidemiolooge, ja seetõttu oleme seni pidanud toetuma ainuüksi vastavale abile teistest vennasvabariikidest. Praegu pole ülikoolil perspektiivplaani aspirantide vastuvõtmise kohta isegi eelseisvaks õppeaastaks. Kuid aspirantuuri astumiseks tuleks üliõpilasi ette valmistada mitme aasta vältel. Ülikoolil pole selge, milliste põhiliste probleemidega tal tuleb tegelda eelseisvatel aastatel. Õppetöö pole küllaldaselt seotud praktilise tootmisega. Sõnavõtjad tegid ettepaneku töötada välja kooskõlas uue viie aasta plaaniga selge perspektiivplaan kõrgema hariduse spetsialistide ettevalmistamiseks, määrata kindlaks ja kooskõlastada viie aasta plaaniga meie teadusliku uurimistöö probleemid eelolevaiks aastateks ja lülitada teaduslike probleemide lahendamise töösse kõik kateedrid.

Sm-d J. Ananjeva ja F. Klement oma sõnavõttudes rõhutasid tarvidust tõsta veel kõrgemale õppe- ja kasvatustöö meie koolides. Suurt tähelepanu tuleb pühendada eriti kõrgema haridusega spetsialistide kaadri kiiremale ja õigeaegsele ettevalmistamisele. Kvalifitseeritud kõrgema haridusega pedagoogide, arstide, põllumajanduse eriteadlaste ja juristide arvu tuleks kiiremini suurendada, et käimasolevas suures ülesehitustöös suudaksime sammu pidada teiste liiduvabariikidega. Spetsialistide ettevalmistamine nõuab hulk aastaid, ja seepärast tuleks juba nüüd ette arvestada järgmise viisaastaku suuremaid nõudeid. Sm. Ananjeva juhtis veel tähelepanu vajadusele suurendada kapitaalehituste plaani Eestis nii, et kõrgematele õppeasutustele saaks ehitada küllaldaselt ühiselamuid.

Kommunistid peatusid ka Tartu ja vabariigi viie aasta plaani küsimustel. Sm. E. Brandt rõhutas suurt hoolitsust, mis ilmneb uue viie aasta plaani projektis eriti noorte liiduvabariikide suhtes. Nii näevad partei XIX kongressi direktiivid ette elektrienergia tootmise suurendamise Leedu, Läti ja Eesti NSV-s kuni 2,5 korda. Sõnavõtja rõhutas seejuures vajadust kiiresti valmis ehitada kõrgepingeliinid Tartu linna ja oblasti varustamiseks küllaldase elektrienergiaga. Edasi märkis sm. Brandt, et meil on suured turbatagavarad Ulilas. Turba toodangu suurendamisega saaks oluliselt kergendada Tartu varustamist küttega. Seoses sellega oleks vajalik ehitada Tartusse turbabriketivabrik. Viie aasta plaani raamides oleks veel vaja ehitada uus raudbetoonsild üle Emajõe, sest praegune, sõja lõpul ehitatud sild ei vasta enam linna suurenenud liikluse nõudeile.

Sm. V. Matin, kõneldes meie vabariigis tehtud tööst, ütles, et nõukogude võimu aastate jooksul on Eesti NSV pale täiesti ümber kujunenud. Imperialistlike maade ripatsist ja nende toorainetega varustajast on ta muutunud arenenud tööstusega võrdõiguslikuks nõukogude vabariigiks. Partei XIX kongressi direktiivide projektis on suurt tähelepanu pühendatud meie põllumajanduse edasiarendamisele, eriti suure produktiivsusega piimakarja ja seakasvatuse alal. Suured tööd on ette nähtud meie soode kuivendamise alal. Peatudes raudteede rekonstrueerimise küsimusel viie aasta plaanis, tegi sm. Matin ettepaneku meie kitsaröömelisteks, et saaks need otseselt ühendada Nõukogudemaa üldisse raudteevõrku.

Sm. Levitskaja avaldas soovi, et Tartusse viie aasta plaani raames ehitataks spetsiaalne kehakultuurihoone, kus saaksid töötada kõik linna kehakultuurikollektiivid.

Üldkoosolek võttis vastu otsuse, milles üksmeelselt kiideti heaks partei XIX kongressi direktiivide projekt uue viie aasta plaani kohta. Kohustuti võitlema õppe- ja kasvatustöö edasise tõstmise eest ja kindlustama tihedam side teadusliku töö ja produktiivse tootmistegevuse vahel.

Teisel koosolekupäeval võeti üksikasjaliku arutluse alla ÜK(b)P muudetud põhikirja projekt. Koosoleku algul tutvustas EK(b)P Tartu linnakomitee sekretär sm. I. Sildmäe projekti põhimisi punkte. Ta märkis, et nüüd on partei ees kõige suuremaks ülesandeks ehitada üles kommunistlik ühiskond ja kõigiti kindlustada meie maa kaitset. Nende suurte ülesannete edukaks täitmiseks on vajalik tõsta kommunistide aktiivsust. Neid tuleb kindlamini juhtida avangardsesse ossa suures ülesehitustöös. Selleks on vajalik otsustavalt ümber korraldada siseparteiline töö, muuta partei veelgi monoliitsemaks ja teha konkreetsemaks kõigi parteilaste kohustused.

Elavalt arutasid koosolijad ÜK(b)P muudetud põhikirja projekti ja selle valguses toodi esile terve rida puudujääke ka meie partei-algorganisatsiooni töös.

Sm. Steinberg märkis ülikooli parteiorganisatsiooni senises töös esinenud puuduste olulise põhjusena asjaolu, et parteiorganisatsioonil pole viimasel ajal kindlat sekretäri. Samal põhjusel pole ka praegu, uue õppeaasta alguses, ülikooli parteibüroo veel suutnud lülituda vajaliku aktiivsusega õppe- ja kasvatustöö ülesannete lahendamisse.

Rida kommuniste peatus kriitika ja enesekriitika tähtsusel, mis on muudetud põhikirja projektis eriti esile tõstetud.

Sm-d Rõbkin ja H. Moosberg rõhutasid, et kriitika ja enesekriitika küsimusel on meie ülikooli parteiorganisatsioonis erakordselt suur tähtsus, sest selle kasutamine ei seisa siin veel vajalikul kõrgusel. Meil ei ole küllaldaselt arenenud julge ja printsipiaalne kriitika endast ametilt kõrgemal seisvate töötajate vigade ja puuduste väljaselgitamiseks; nii mõnigi kord esineb sõbrameheliikkust ja märgatud puuduste mahavaikimist.

Sm. V. Reiman juhtis tähelepanu printsipiaalse enesekriitika arendamise vajadusele Tartu ülikoolis. Just enesekriitika osas jääb meie õppeasutuse kommunistide juures palju soovida, kuid enesekriitika on tõhusaks relvaks kommunistide kasvatamisel ja arenemisel.

Sm. J. Feldbach oma sõnavõtus rõhutas kommunistide avangardset osa, mis on tähtsamaid jõude laiade masside kaasatõmbamisel suurde kommunismi ülesehitamise töösse. Iga kommunist peab aktiivselt võitlema partei otsuste elluviimise eest ja selleks kasutama kõiki võimalusi. Meie ülikoolis õppe-, kasvatus- ja teadusliku töö korraldamises ja edasiviimises saab suurt tööd ära teha ülikooli ajalehe kaudu. Kuid seni on kommunistid seda tähtsat relva lubamatult vähe kasutanud.

Rida seltsimehi tegi ettepaneku muuta põhikirja projektis formuleeringut «partei liikmeks võib olla iga töötaja, võõrast tööd mitte ekspluateeriv Nõukogude Liidu kodanik», sest meie maal on kõik ekspluateerivad klassid juba likvideeritud ja seepärast ekspluateerimist ei saa meil olla juba konstitutsiooni järgi. Sm-d Sapožnikov, Blum, Roots jt. soovitasid formuleeringu selle osa põhikirja tekstist välja jätta.

Sm. N. Blum, konstateerides, et siseparteilises töös on erakordselt vastutusrikkad ja suuri kogemusi nõudvad ülesanded Parteikontrolli Komiteel ja selle kohapealseil volinikel, tegi ettepaneku näha põhikirjas ette, et Parteikontrolli Komitee koosseisu ja Komitee volinike kohtadele võib määrata kommunistе mitte alla 10-aastase parteistaažiga.

Sm. Blumfeldt oma sõnavõtus käsitles kommunistliku partei juhtivat ja avangardset osa. Bolševike partei on kommunistide võitlusliit. Selle koosseisu peavad kuuluma just kõige aktiivsemad ja kõige eesrindlikumad esindajad tööliskassi, talurahva ja intelligentsi ridadest. Ta teeb seepärast ettepaneku täiendada põhikirja projekti esimeses punktis formuleeringut «partei on mõttekaaslaste-kommunistide vabatahtlik võitlusliit, mis on organiseeritud tööliskassi, töötava talurahva ja töötava intelligentsi hulka kuuluvatest inimestest» lõpposa veel sõnadega «kõige eesrindlikumatest ning aktiivsematest».

Kommunist sm. P. Sepp rõhutas, et parteis kehtib üks distsipliin kõigile, nii realiikmetele kui ka juhtivaile töötajaile. Meil on aga põhjuseta puudumisi peaaegu igal koosolekul. Tuleks kindlustada distsipliini ja põhjuseta puudujad korrale kutsuda.

Küsimuse igakülgse ning põhjaliku arutamise järel võeti ka teise päevakorrapunkti kohta vastu otsus, milles märgiti, et uus põhikiri üldistab meie partei rikkalikke organisatsioonilise töö kogemusi ja arendab neid edasi vastavalt kommunismi ehitamise uutele suurtele ülesannetele. Muudetud põhikiri suunab kõiki partei liikmeid ja liikmekandidaate veel aktiivsemale võitlusele kommunismi võidu eest.

Üldkoosolek tegi parteibüroole ja algorganisatsioonide sekretäridele ülesandeks organiseerida direktiivide projekti laialdast ja igakülgset tutvustamist üliõpilaste, õppejõudude ja kõigi ülikooli töötajate hulgas.

V. Lehari

Ülikooli juubeli eel

Kõik jõud juubelisessiooni heaks kordaminekuks

Tartu Riikliku Ülikooli 150. a. juubelipidustuste ürituste sarjas omab nii õppejõudude kui üliõpilaste teaduslik sessioon erakordse tähtsuse. Nii oma ettekannete arvu, kõrge ideoloogilise taseme ja teaduslike saavutuste, aga ka näitliku oskuse poolest teaduslike probleemide esitamisel on just see teaduslik sessioon TRÜ kollektiivi teadusliku väärikuse ja nõukogude patriotismitunde väljendajaks. Sellest teaduslikust sessioonist võtavad osa pidustuste külalised nii meie oma vabariigist kui ka teistest liiduvabariikidest. Sel viisil meie teadusliku sessiooni külalised võtavad kaasa rohkesti otseseid ning elavaid muljeid meie ülikooli teaduslike töötajate saavutustest ning võitudest ja kannavad neid laialt üle meie suure kodumaa.

Teadusliku sessioonini on jäänud viimasteks ettevalmistusteks veel vaid mõned päevad. Tuleb nõuda, et kõik organisatoorselt vastutavad ja juhtivad jõud selle teadusliku sessiooni ettevalmistamise osas teeksid kõik, mis on vajalik sessiooni heaks kordaminekuks. On vaja kontrollida sessioonil ettekandmisele tulevate ettekannete õigeaegset valmimist, illustratsioonimaterjalide otstarbekohasust kui ka üldse ettekannete vormipärast esitust. Mitte vähem tähtis ei ole ka see, et sektsioonide juhatajad isiklikult tutvuksid teesidega ja ettekannete sisulise tasemega, selleks et sessiooni vältel oskuslikult ja teadlikult sessiooni käiku juhtida. Vajaduse korral peavad sektsioonide juhatajad ja sekretärid aitama teha ka mõningaid parandusi ettekannete osas, kui nendes esineb ilmseid eksimusi. Kõik see on vajalik selleks, et vältida viperusi sektsioonide töö plaanipärases käigus.

Sessioon avatakse piduliku aktusega ülikooli aulas 26. sept.

Laupäeval, 27. sept. ja esmaspäeval, 29. sept. toimuvad ettekanded sektsioonides või allsektsioonides. Sektsioone koos allsektsioonidega on kokku 12. Üldsummas on programmis 70 teaduslikku ettekannet. Lisaks nendele omapoolsetele teaduslikele ettekannetele on oodata ka külalisettekandeid, nagu professoritelt Mednikianilt. Samjatinilt, Jerusalimskilt jt. Teadusliku sessiooni temaatika ise on väga mitmekesine. Võib nimetada ettekandeid, mis käsitlevad nõukogude demokraatia ja nõukogude korra omadusi ja selle kindlustamist meie maal, ettekandeid soome-ugri keelte küsimustest, Kreutzwaldi tegevusest, edasi ettekandeid, mis iseloomustavad taimeriigi evolutsiooni seadusi mitšuurinliku bioloogia alusel. Kõige suurem arv teaduslikke ettekandeid on arsti-teaduskonna sektsioonis (30). Seejuures töötab esmakordselt iseseisva allsektsioonina neuroloogia sektsioon. Programm näitab, et paljudes sektsioonides tulevad ettekandmisele ka ajaloolised teemad.

Dekaanidel, kateedrijuhatajatel ja sektsioonide juhatajatel tuleb teha kõik, et eelolev sessioon seisaks Tartu Riikliku Ülikooli 150. a. juubelisessioonile esitatavate nõuete kõrgusel.

Matem.-loodusteaduskonna üliõpilased õppepraktikal NSVL lõunaaladel

TRÜ geoloogiaosakonna üliõpilased õppepraktikal mägises Krimmis.
K. Orviku foto

1952. a. juulis teostasid geoloogiaosakonna II kursuse üliõpilased osa suurest õppepraktikast mägises Krimmis, kus üliõpilastel oli võimalik tundma õppida geoloogilisi nähtusi, mida Eesti NSV maa-alal ei esine, nagu keskaegkonna setted, kurrutatud ja murrangulised struktuurid, tardkivimid, mäestikuline reljeef jne. Geoloogiliste teadmiste süvendamiseks õppepraktika andis üliõpilastele palju väärtuslikku.

Praegu teostub ajavahemikus 25. augustist kuni 21. septembrini geograafiaosakonna IV kursuse menetluspraktika samuti NSVL lõunaaladel. Menetluspraktika maršruut kulgeb Volgat mööda Stalingradini sealsete suurehitustega tutvumiseks, siis Volga-Doni kanalit mööda Rostovini, sealt Kaukaasia mägistele aladele Teberdasse ja Kluhori mäekuru kaudu Suhhumisse. Tagasisõit toimub Sotši kaudu üle Musta mere.

E. Lõoke,
Van.-õpetaja

Rohkem tähelepanu aspirantidele

Tartu Riikliku Ülikooli aspirantuuris tuleb käesoleval sügisel täitmisele 29 uut aspirandi kohta. Endistest aspirantidest töötab praegu Tartu Riikliku Ülikooli juures üldse 40 aspiranti, kelledest käesoleval aastal lõpetab 5 isikut. Kui varemail aastail paljud aspirantuuri lõpetajad ei suutnud oma dissertatsiooni esitada tähtajaliselt, siis tänavu on olukord selles osas tunduvalt paranenud. Aspirant Jannus kaitseb oma dissertatsiooni isegi ennetähtaegselt juba 12. septembril. Aspirandid Sildmäe, Jegorov ja Tooming on oma dissertatsioonid juba esitanud läbivaatamiseks juhendajaile. Ainult ajaloo-keeleteaduskonnas aspirant Villupil ei ole dissertatsioon veel valmis. Ajaloo-keeleteaduskonna dekaanil ja aspiranti juhendaval õppejõul prof. Veskil tuleb kõigiti aspiranti abistada, et tal oleks võimalik oma dissertatsioon esitada õigeaegselt.

Dots. A. Uustal,
Aspirantuuriumi juhataja

Ajakirjanduse levitajad tööle!

Uue õppeaasta algusega alustab tööd ka ajakirjanduse levitajate võrk. Möödunud õppeaastate kogemused näitavad, et neis õpperühmades, kus ajakirjanduse levitajad täidavad oma ülesandeid hästi, tellib ajalehti tõepoolest iga üliõpilane.

Vanemate kursuste ajakirjanduse levitajail on juba häid töökogemusi, kuid esimeste kursuste ajakirjanduse levitajaile on see töö teatud määral uus. Seepärast tuleb nii ülikooli komsomolikomitee kui ka ametiühingukomitee vastavail sektoreil pöörata tõsist tähelepanu nende instrueerimisele.

Ajakirjanduse levitajate töös on eriti tähtis ülikooli ajalehe tellimiste organiseerimine. Tuleb teha kõik selleks, et iga üliõpilane telliks ülikooli oma häälekandja. Samal ajal tuleb parandada ülikooli ajalehe tellijaile kättetoimetamist, hoolitsedes selle eest, et kõik tellijad saaksid ajalehe kätte võimalikult juba lehe ilmumise päeval.

K. Roomet

Tartu Riiklik Ülikool kolhoose abistamas

Šeflustöös kolhooside abistamise alal saatis Tartu Riiklik Ülikool esimese rühma teenistujaid üheks kuuks Põltsamaa rajooni kolhoosidesse abiks sügisestel viljakoristustöödel. Töötajad suunati kolhoosidesse «Ühismeel» ja «Kalinini-nimeline kolhoos».

Seda head algatust tuleb ametiühingul igati arendada. Suuremat selgitustööd on vaja teha kehakultuuriteaduskonna teenistujate seas, kelle esindajad esimeses üleülikoolilises tööbrigaadis täiesti puudusid. Ka üliõpilased on kõrvuti alanud õppetööga asunud vabatahtlikult kolhoose abistama. Kääriku spordilaagris viibivad kehakultuuriteaduskonna üliõpilased on abistanud Pühajärve kolhoosi kahel päeval 67 üliõpilasega, ühtlasi andes kolhoosile kingitusena üle raamatukogu.

Möödunud pühapäeval oli ette nähtud matemaatika-loodusteaduskonna I kursuse üliõpilastel sõita «1. mai kolhoosi» abiks põllutööle, kuid vihmase ilma tõttu jäi kolhoosisõit ära ja üliõpilased taastasid selle asemel peahoone ümbrust.

Kolhoosid on tänulikud abi eest

TRÜ kehakultuuriteaduskonna üliõpilased, kes on meie kolhoosi šefid, osutavad meile igakülgset abi. Nii oli 6. skp. kolhoosi põldudel tööl 44 üliõpilast, kes muude tööde kõrval koristasid veel 7 ha suuruse seemnevilja põllu. Järgmisel päeval oli tööl 23 üliõpilast, kellest osa töötas kombaini juures, osa aga koristas 4 ha suuruse suvevilja põllu viljaniitjatega.

Peale selle on meie šefid-üliõpilased läbi viinud kolhoosis loenguid, abistanud spordikollektiivi tööd, nad on esinenud isetegevuse ettekannetega jne.

Puhkepäeval pärast töö lõppu kinkisid üliõpilased kolhoosi raamatukogu täiendamiseks 28 raamatut kokku 234 rubla väärtuses. Raamatute üleandmisel TRÜ partei algorganisatsiooni esindaja ütles: «... et täita ja ületada viiendat stalinlikku viisaastaku plaani on võimalik ainult siis, kui meie täie innuga töötame ja ka pidevalt täiendame oma teadmisi. Partei ja valitsus oma poolt kavatseb põllumajandusliku tootmise tõstmise kindlustamiseks paigutada põllumajandusse riiklikke kapitaalmahutusi 2,1 korda suuremana, sealjuures maaparanduse alal 4 korda suuremana kui neljandal viisaastakul.»

Pühajärve kolhoosi kolhoosnikud on tänulikud valitsusele ja parteile kolhoosidele osutatud abi eest ja lubavad ka omalt poolt kõik teha, et viie aasta plaan mitte ainult ei täideta, vaid ka ületatakse.

K. Haljand,
Pühajärve kolhoosi esimees.

Tagame juubelipidustuste kõrge kunstilise taseme

Tartu Riikliku Ülikooli 150. aasta juubeli pidustused algavad reedel, 26. sept. TRÜ aulas piduliku kontsertaktusega, mille kunstilises osas esinevad TRÜ nais-, mees- ja segakoorid ja solistid RAT «Estonia» kollektiivist.

Laupäeval, 27. sept. ettenähtud pidustuste sarjas on tähtsaim üliõpilasball Tartu Õpetajate Instituudi ruumes, kus kunstilises osas esinevad TRÜ isetegevuskollektiivid.

Pühapäeval, 28. sept. toimub ülikooli töötajate ja teenistujate lastele lasteetendus RT «Vanemuise» kollektiivi ettekandel. Tamme staadionil viiakse läbi spordipidustused kõigi TRÜ spordikollektiivide osavõtul. Kell 18 toimub TRÜ aulas Tartu Riikliku Ülikooli kunstilise isetegevuse kollektiivide ülevaatus.

Samal õhtul toimuvad Tartu Riikliku Ülikooli juubeli tähistamiseks kunstilise isetegevuse õhtud, millest osa võtavad TRÜ isetegevuskollektiivid.

Muudest üritustest, mis viiakse läbi Tartu Riikliku Ülikooli 150. a. juubeli tähistamiseks, nimetatagu veel Eesti NSV kõrgemate koolide vahelist spartakiaadi ja Eesti NSV kõrgemate koolide vahelist kunstilise isetegevuse kollektiivide ülevaatust, mis viiakse läbi septembri-ja oktoobrikuu jooksul ja millest võtavad osa TRÜ, EPA, TPI, Pedagoogiline Instituut, Riiklik Konservatoorium ja Riiklik Kunstiinstituut.

Lähenevad juubelipidustused sisendagu TRÜ isetegevuskollektiividesse suurimat püüdlikkust pidustuste ettevalmistamise ja ettekannete kunstilise viimistlemise osas, et kindlustada ettekannete kõrge ideelis-poliitiline tase ja kunstiküps esitamine.

J. Mäll,
Juubelipidustuste komisjoni esimees

TRÜ Pearaamatukogu juubelinäituse ettevalmistamisel

Tartu Riikliku Ülikooli juubelinäituse komisjonile on praegu materjalide väljaotsimisel ja koondamisel täie jõuga abiks TRÜ Pearaamatukogu. Eriti suur töö selles osas lasub Pearaamatukogu bibliograafia sektoril, kus bibliograafilist materjali fondidest on kogutud juba kaks aastat. Töö hõlbustamiseks ja õppejõudude abistamiseks korraldas sektor möödunud kevadel näituse teemal «Tartu Riikliku Ülikooli ajaloo allikad».

Veste asemel

UNENÄGU

Kui Helga saabus koju, võttis teda vastu ebaharilik vaikus, mida segas vaid ühe tütarlapse hääl. See oli veidi imelik, sest nende «toas» rääkis tavaliselt korraga 10—20 inimest (võimalikust 45-st. Eksiarvamuste vältimiseks märgitagu siiski kohe, et ta elas TRÜ naisüliõpilaste ühiselamus Viljandi tn. 1.

Helga märkas, et ühe ajalehte lugeva tütarlapse ümber oli kogunenud terve ring kuulajaid. Kui ka tema juurde astus, kostis kuulajate seast: «Uus mugav ühiselamu Aia ja Pälsoni nurgal valmib hiljemalt 1. jaanuariks 1952. a.»

«Mis jutt see siis on?» küsis Helga imestunult.

«See on läinudsügisene «Edasi» number, kus kirjutatakse üliõpilaste elust,» selgitas talle abivalmilt naaber.

«Ise juba suured, aga kuulavad muinasjutte,» ütles Helga, «mina lähen parem magama.»

Kuid ta ei saanud rahulikult magama jääda, sest teda piinasid kogu aeg imelikud unenäod. Ta oli nagu ülikooli aulas, kõnepuldis aga seisis tume, väga soliidne meesterahvas ja rääkis:

«Kahjuks venib meie uue ühiselamu ehitus pikale finantsalaste raskuste tõttu, kuid need raskused likvideeritakse peagi ja hiljemalt tuleva õppeaasta alguseks valmib ta kindlasti.»

«Kui juba meie tähtsaim majandusmees sm. Võrse seda ütleb, siis nii see ka sünnib,» ütles esimestes ridades üks üliõpilane oma naabrile.

See pilt kadus ning siis Helga nagu oleks olnud I kursuse üliõpilaste hulgas, kes esitasid mitmesuguseid küsimusi seltsimehele, kes pidi olema ülikooli ametiühingukomitee esindaja.

«Seltsimees Mäll, palun jutustage, kuidas on meil lugu ühiselamusse pääsemisega.»

Hetkeks sattus küsitletav segadusse, kuid jatkas kohe enesekindlalt: «Kõik sisseastujad saavad koha ühiselamus. Alguses võib meil küll olla mõningaid raskusi, kuid 1. detsembriks valmib uus ühiselamu Aia ja Pälsoni tänava nurgal ligi 300 kohaga, küll siis saate kõik korralikud kohad.»

Siis viirastus Helgale jälle uus pilt. Seekord oli see tellinguis kivimaja, mille ees seisis rühm üliõpilasi, kes silmitsesid mornilt kahte töölist, kes istusid maja ees kivihunnikul. Lõppeks kogus üks üliõpilane rohkem julgust ja küsis vanemalt tööliselt: «Ei tea, millal meie ühiselamu valmis saab?»

Tööline naeratas kaastundlikult ja vastas: «Eks ta siis ikka saab, kui teda tegema hakatakse. Praegu aga meie siin kahekesi vaatame ainult, et valmis seinad uuesti ära ei laguneks. Ega siin väga palju enam teha polegi — mõnel korrusel on toad krohvitud, keskküte ja elekter ka juba sees. Tuleb ainult hooga pihta hakata ja maja on mõne nädalaga valmis.»

Siis Helga ärkas. Kohe rääkis ta unenäost oma toakaaslastele. Otsustati koos uut ühiselamut vaatama minna. Sinna jõudes aga leidsid tütarlapsed, et ka need paar töölist olid kadunud ja maja ümbrus lage ning tühi.

Sellepärast otsustasidki tütarlapsed koos teiste üliõpilaste — ülekoormatud tubade elanikega küsida: «Seltsimehed Võrse ja Mäll! Millal võime teie sõnu uskuma hakata? Millal hakkavad sõnadele kaasnema teod? Kas peame ka järgnevaks semestriks jääma ülekoormatud tubade elanikeks, või valmib ühiselamu lõppeks siiski plaanis ettenähtud tähtpäevaks?»

Pearu

Juubeliaastaks uusi aparaate

Algavaks õppeaastaks on TRÜ Varustusladu vennasvabariikidest saanud uut aparatuuri ning seadeldisi. Praegu on sisustamisel ja töökorda seadmisel füüsika erilaboratoorium, mis võimaldab töötada luminestsentsnähtuste uurimise alal. Uusi aparaate on saanud ka analüütilise keemia kateeder, mis võimaldab õppetööd ja katseid läbi viia kõrgel teaduslikul tasemel.

Kaks näitust TRÜ Pearaamatukogus

Praegu on TRÜ Pearaamatukogus välja pandud kaks huvitavat näitust, üks teemal «1000 aastat suure kesk-aasia teadlase Ibn Sina (Avicenna) sünnist» ja teine Fr. R. Kreutzwaldi 70. surma-aastapäeva tähistamiseks. Viimase väljapanekute hulgas leidub ka Fr. R. Kreutzwaldi poolt Tartu ülikooli 50. aastapäevaks (1852. a.) kirjutatud tervitus.

Ilmuvad juubelikogumikud

Ülikooli juubeli tähistamiseks antakse välja 3 juubelikogumikku, milledest kõige kaugemale on jõutud teaduslike tööde koguteose toimetamisega. Nimetatud koguteos sisaldab 23 autori — Tartu Riikliku Ülikooli õppejõudude — artikleid eesti ja vene keeles. Koguteose materjalid on laotud.

Сегодня в номере

I страница

Передовая: Задачи комсомольской организации в новом учебном году.

Партийная жизнь. В Лехари — Коммунисты ТГУ обсуждали документы XIX съезда ВКП(б).

II страница

Перед юбилеем университета. Обеспечим хорошее проведение юбилейной научной сессии.

И. Мялль. — Проведем юбилейные празднества на высоком художественном уровне.

Фельетон. Сновидения.

Информации из жизни университета.

Toimetaja **J. Feldbach**

MB-16360 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Üksiknumbrihind 20 kop. Tellimine nr. 3157

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 25 (155) Reedel, 19. septembril 1952. a. V aastakäik

ÜK(b)P XIX kongressi eel

Üliõpilased arutavad partei XIX kongressi materjale

12. septembril toimus ajaloo-keeleteaduskonna IV ja V kursuse aktiivi korraldusel nende ühine koosolek, mis oli pühendatud ÜK(b)P XIX kongressi direktiivide arutlemisele. Huvitava ning sisuka ettekandega esines dialektilise ja ajaloolise materialismi kateedri juhataja dotsent G. Sapožnikov. Ta rõhutas nende direktiivide kui partei dokumentide suurt ajaloolist tähtsust kommunistliku ühiskonna ülesehitamisel. Sm. Sapožnikov rõhutas ÜK(b)P direktiivide arvude ning protsentide taga peituvat hiiglaslikku rahvamajanduse ja kultuurielu arengut. Ta peatus lähemalt sellel, millise seninähtamatult kiire tempoga areneb Eesti NSV tööstus, põllumajandus ja kultuurielu uue viisaastaku jooksul. Sõnavõtja üliõpilane A. Liim rääkis kõrgema haridusega spetsialistide kaadri ettevalmistamise kasvust kõrgemates õppeasutustes uue viisaastaku jooksul. Üliõpilane A. Perlits oma sõnavõtus peatus V kursuse üliõpilaste ees seisvatel tõsistel ülesannetel, samuti viitas ta ka kursuse mõnede üliõpilaste juures esinevatele puudustele, nagu ühiskondlikest töödest kõrvalehoidumine (nimelt ei ilmunud mõned üliõpilased graafikus ettenähtud ajal abistama ülikooli juubelinäituse komisjoni).

Oma lõppsõnas kutsus sm. Sapožnikov üliõpilasi üles aktiivselt osa võtma kommunistliku ühiskonna ülesehitusest, võitlema väikekodanliku ellusuhtumise jäänuste vastu mõnede üliõpilaste teadvuses. Koosolek võttis vastu otsuse võidelda aktiivselt partei direktiivide ellurakendamise eest. Konkreetselt kohustus iga üliõpilane töötama ülikooli juubelinäituse komisjoni abistamiseks.

A. Pikamäe,
ajaloo-keeleteaduskonna V kursuse kursusevanem

Õigeaegselt ja hästi alustada tööd parteiharidustöö võrgus

Parteiharidustöö on tähtsamaid lülisid parteiorganisatsiooni töös, seepärast on Tartu Riikliku Ülikooli esmajärguliseks ülesandeks selle töö organiseerimine, kontroll töö kulgemise üle ja õppust teostavate seltsimeeste igakülgne abistamine.

Tehes kokkuvõtteid möödunud õppeaasta tulemustest, tuleb märkida, et Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsioon kindlustas möödunud õppeaastal edukamat marksistlik-leninlikku kasvatustöö läbiviimist ülikooli töötajate keskel võrreldes eelmiste aastatega. On saavutatud poliitkoolide ja -ringide õppuste ideelise taseme parandamist. Suurem osa propagandistidest suutis siduda marksismi-leninismi põhiideesid kommunistliku ülesehitustöö praktikaga, käsitles ettekantavat teemat huvitavamalt ja leidis elavamat kontakti kuulajatega.

Parimate propagandistidena tuleb esile tõsta seltsimehi R. Raudseppa, B. Võrset, L. Tinti, E. Ertist, K. Taevi, E. Salumaad, kes oma tõsise suhtumisega propagandisti ülesannetesse kindlustasid kuulajate head õppedistsipliini, õppeprogrammi õigeaegset läbiviimist ja läbivõetu head omandamist.

On väljaspool kahtlust, et nende poliitkoolide ja -ringide kuulajad, kus propagandistid tulid toime oma ülesannetega, suutsid tunduvalt laiendada oma silmaringi ja rakendada saadud poliitilisi teadmisi oma töös ja tegevuses.

Tartu Riiklikus Ülikoolis töötas möödunud õppeaastal 7 poliitkooli, 4 partei ajaloo õpperingi ja 4 kõrgemat tüüpi õpperingi. Üle saja töötaja õppis marksismi-leninismi teooriat iseõppimise teel; umbes sama palju õppis Marksismi-Leninismi Ohtuülikoolis.

Peale nende õppevormide töötas möödunud õppeaastal kaks filosoofilist seminari seltsimeeste G. Sapožnikovi ja O. Mihhailovi juhtimisel, millest võtsid osa suurema teoreetilise ettevalmistusega ülikooli õppejõud.

Sellest näeme, et rõhuv osa Tartu Riikliku Ülikooli õppejõududest, abiõppepersonalist ja teenindavast koosseisust oli haaratud poliitilisest õppetööst.

Tuleb alla kriipsutada teatud edu marksismi-leninismi teooriat iseseisvalt omandavate töötajate õppetöös möödunud õppeaastal. Seda õppevormi hakati konkreetsemalt juhtima. Vastavad konsultandid näitasid suuremat initsiatiivi iseõppijatele konsultatsiooni andmisel, nende õppetöö kontrollimisel. Erilist edu selles osas saavutasid konsultandid seltsimehed J. Jegorov ja A. Uustalu.

Kuid tehtud edusammude kõrval esines möödunud õppeaastal parteihariduse alal ka tõsiseid puudusi. Mõnedes poliitkoolides ja -ringides (propagandistid sm-d Seppo, Virkoja) ei vastanud õppetöö oma nõuetele; leidis aset distsipliinirikkumisi propagandistide eneste poolt, õppeprogrammist mittekinnipidamisi, propagandistide puudulikku ettevalmistust loenguks, teema kuiva ettekandmise juhtumeid. Mõnedes poliitkoolides ja -ringides (propagandistid sm-d Kull, Vigla) polnud õppustest osavõtt mitte alati küllaldane. Nii ülikooli parteibüroo, selle parteikabineti kui ka parteialgorganisatsioonide sekretäride poolt ei ole vajalikul määral osutatud abi propagandistidele, vähe on külastatud poliitkoolide ja -ringide õppuseid. Mitteküllaldane on olnud ka iseseisvalt õppijate abistamine ja nende töö kontrollimine. Iseseisvalt õppivate seltsimeeste hulgas leidus rida mahajäänuid, eriti nende osas, kelle konsultandiks oli sm. Makarov. Osa iseseisvalt õppijaist ei täitnud oma individuaalseid õppeplaane. Need puudused olid suurel määral tingitud ka sellest, et pahatihti leiab aset propagandistide ja konsultantide kasutamisi muudeks otstarveteks, nende ülekoormamisi ühiskondlike ülesannetega, nagu see leidis aset sm-te M. Makarovi, V. Rõbkini ja G. Puisiga.

ÜK(b)P Keskkomitee otsuses 14. novembrist 1938. a. «Parteipropaganda korraldamisest seoses «Üleliidulise Kommunistliku (bolševike) Partei ajaloo lühikursuse» ilmumisega» on öeldud: «Marksismi-leninismi propaganda kvaliteedi tõstmiseks pidada vajalikuks, et propaganda alal parteiorganisatsioonid edaspidi toetuksid üldreeglina kaadrile, igasugusest muust tööst vabastatud seltsimeestele, kes võivad end täielikult pühendada sellele tööle ning väsimatult tõsta oma teoreetilist propagandisti kvalifikatsiooni.»

Seda nõuet tuleb silmas pidada uue õppeaasta algul propagandistide ja konsultantide valikul. Ülikooli parteialgorganisatsioonid peavad suure hoolega lõpule viima parteiharidusvõrgu komplekteerimise, kasutades selleks ametiühingu kohalike komiteede aktiivset abi. On tähtis kindlustada seda, et ringidesse ja poliitkoolidesse ei oleks määratud erineva üldharidusliku ja poliitilise tasemega seltsimehi. On viimane aeg astuda samme möödunud aastal esinenud vigade vältimiseks parteihariduslikku töö alustamisel. Tuleb vestelda iga õpperingist ja poliitkoolist osa võtta soovijaga või iseseisvalt õppida kavatseva seltsimehega rangelt individuaalses korras. Tuleb tõmmata poliitilisse õppimisse kõiki TRÜ kollektiivi liikmeid.

Meie seisame praegu Üleliidulise Kommunistliku (bolševike) Partei XIX kongressi eel. Partei XIX kongress innustab iga nõukogude inimest uutele võitudele oma töös, oma ideelis-poliitilise taseme tõstmisel. Töötajad kõigil tööaladel tähistavad seda kongressi uute kohustustega nende suurte ülesannete täitmisel, mis seisavad nõukogude kodanikel ees kommunismi ülesehitamisel. TR Ülikooli parteialgorganisatsiooni ees seisab vastutusrikas ülesanne — õigeaegselt ja hästi alustada tööd parteiharidusvõrgus. Võidelgem algaval õppeaastal uute saavutuste eest meie kollektiivis. Kujunegu eelolev õppeaasta tubliks sammuks edasi meie töös kommunismi ehitamisel.

KAEVURI POEG

On hämarus linnale laotanud käed
ja tuhamäe võimsaid kontuure
võib aimata rohkem, kui praegu neid näeb
poiss vaguniakende juures.

Rong tõttab, ja tuledest helendav jaam
ning tehase tuttavad hooned
nüüd näivad kui maal, mida ümbritsev raam
on sügisöö tumedad jooned.

Pilt kadus küll silmist, kuid ikka noor mees
veel akende juurest ei tule,
ning ikka tal näib, nagu vilguks ta ees
nii kodused kaevandustuled.

Neid vaadates hakkab ta südamel soe;
taat põleva kihi seal võidab,
veel eile koos temaga töötas ta poeg,
kes Tartu nüüd õppima sõidab

*

Helgib päiksekiiri sambail valgeil,
kaunistades kõrget hoonet põlist.
Selles oma õpinguid nüüd algab
lihtne töölisnooruk Kiviõlist.

Vana Irepi kulund kiviastmeil
käinud on küll miljonite tallad,
aga millal varem töölislastel
vabalt tee viis sammastiku alla?

Nooruk sellest mõeldes sisse astub
üle läve oma ellu uude.
Läbi akna päiksekiiri laskub
komsomolimärgile ta kuuel.

Alles eile rasket teraspuuri
juhtis kivikihtidesse, nagu vaja,
aga homme õpib ta ja uurib,
teadustesse oma rada rajab.

Elu, mis on meie noorte päralt,
paljuks kohustab ja palju nõuab,
helge homse kommunismisära
ainult siis me päevadesse jõuab.

Nooruk sellest mõeldes sisse astub
üle kooliläve ellu uude.
Läbi akna päiksekiiri laskub
komsomolimärgile ta kuuel.

Velli Verev,
ajaloo-keeleteaduskonna I kursuse üliõpilane

ÜTÜ tööst

Teaduslikud ringid alustavad tööd

Tartu Riikliku Ülikooli eelseisva 150. aastapäeva tähistamine on seadnud vastutusrikkad ülesanded ka kõigi ÜTÜ ringide ette. Seepärast algas juba esimestest septembripäevadest alates ÜTÜ ajaloo-keeleteaduse osakonna ringides pingeline töö. Valmistutakse juubelipidustuste raames toimuvale üliõpilaste teaduslikule konverentsile, kus teiste hulgas esineb ka 22 ajaloo-keeleteaduskonna üliõpilast kokku 18 ettekandega. Keskne koht on otseselt meie ülikooli ajalooga seotud teemadel. Nii esitab üliõpilane Helmut Piirimäe töö teemal «Eesti kodanluse väärkontseptsioonide paljastamine Tartu ülikooli asutamisloos», mis annab veelkordselt purustava hoobi kõigile võltsingutele meie ülikooli kuulsusrikka mineviku kohta. Üliõpilased Heino Arumäe, Liivia Kivisaar, Epp Jaanvärk jt. esinevad kollektiivse uurimusega üliõpilasliikumise kohta Tartu ülikoolis XIX sajandi lõpul ja XX sajandi algul. Neist suurtest edusammudest, mida on saavutatud tänu nõukogude korra viljastavaile tingimusile ,kõneleb oma ettekandes üliõpilane Reet Jakobson. Juubelieelsel perioodil esinevad ÜTÜ ajalooringi liikmed töötajatele väljaspool ülikooli ülevaateloengutega Tartu ülikooli ajaloost. Moodustati eribrigaad, mis sõidab vabariigi mitmesugustesse rajoonidesse esinema samasisuliste loengutega.

Kogu selle ulatusliku töö kõrval viiakse praegu ringides läbi aruandlus-valimiskoosolekuid. Terava enesekriitika ja altpoolt tuleva kriitika olukorras toimus selline koosolek ÜTÜ ajalooringis. Senine juhatuse esimees Liivia Kivisaar oma aruandes analüüsis põhjalikult ringi tööd, märkides saavutustena teadusliku töö kvaliteedi tõusu ja üliõpilaste osavõtu suurenemist erialase ringi tööst. Selle kõrval esines möödunudaastases töös veel küllaldaselt puudusi. Juhatus ei suutnud kõiki ringi liikmeid tööle rakendada, mistõttu mitmed üliõpilased, nagu Karl Kuusk, Lembit Raid, Evi Vallaste jt., täielikult võõrdusid tööst ÜTÜ ajalooringis. Temaatika valik oli olnud juhuslik. Polnud arvestatud ringi liikmete soove selle koostamisel. Mitmed osavõtjad peatusid ringi sektsioonideks jaotamise küsimusel. Eelmisel aastal olid NSVL ajaloo ja üldajaloo sektsioonid vaid formaalselt töötanud. Alanud õppeaastal tuleb töö sektsioonides viia kindlale alusele. Uue juhatuse esimeheks valiti üliõpilane Marju Ariste, kuna NSVL ajaloo sektsiooni juhatajaks sai üliõpilane Allan Liim ja üldajaloo sektsiooni juhatajaks üliõpilane Herbert Ligi. Rõõmustavana tuleb märkida paljude I kursuse üliõpilaste osavõttu aruandlus-valimiskoosolekust.

ÜTÜ eesti keele ringis kuulati samuti ära aruanne ringi senisest tööst. Tänu eesti keele ja soome-ugri keelte kateedri tublile tegevusele on ka ringi töös suuri edusamme, milledest aruandja üliõpilane Arno Pikamäe märkis kollektiivse töömeetodi kindlat juurdumist, esilekerkinud keeleliste küsimuste arutelu laiema osavõtjaskonnaga, mitmeid ekspeditsioone keelealaste materjalide kogumiseks jne. Puudusena tuleb aga märkida sõnavõttude vähesust koosolekul, mille tõttu jäid põhjalikumalt analüüsimata sellised puudujäägid ringi töös, nagu vähene praktiline abi Tartu käitiste ja asutuste seinalehtede keelelisel redigeerimisel, kontakti puudumine vennasvabariikide ülikoolidega ja mitteküllaldase tähelepanu omistamine ringi liikmete kommunistlikule kasvatamisele. Uueks ringi esimeheks valiti üliõpilane Rudolf Karelson.

ÜTÜ loogika-, psühholoogia- ja pedagoogikaringis toimunud aruandlus-valimiskoosolekul oli üheks tähtsamaks arutlusobjektiks ringisisese töödistsipliini küsimus. Eelmisel aastal esines rida distsipliinirikkumisi ringi liikmete (Kukk, Tiivas jt.) poolt, mis annab tunnistust kasvatustöö nõrkusest. Ringi töös oli möödunud õppeaastal aga ka üsna nimetamisväärseid saavutusi. Tihenes side praktikaga. Abistati töösustettevõtteid stahhaanovlike töömeetodite juurutamisel. Ringi liikmed arutlesid põhjalikult läbi seltsimees Stalini keeleteaduslike tööde tähtsuse loogika- ja psühholoogiateadusele. Käesoleval aastal jatkatakse nende probleemide uurimist. Koosolek valis uude juhatusse eesrindlikud üliõpilased Agnia Alevi, Maimu Päärsoo, Endel Pajusalu ja teised.

Seni läbiviidud aruandlus-valimiskoosolekud näitavad, et kõikide ringide liikmed, julgelt esile tuues puudusi, tahavad ülikooli juubeliaastal viia töö erialastes ringides kõrgele tasemele.

A. Liim,
ÜTÜ ajaloo-keeleteaduse osakonna nõukogude esimees

ELKNÜ TRÜ komitees

ELKNÜ TRÜ komitee otsustas kokku kutsuda Tartu Riikliku Ülikooli I komsomoli konverentsi 18. oktoobril 1952. a.

Teaduskondade komsomoliorganisatsioonid valivad delegaadid ELKNÜ Tartu Linna VII konverentsile.

Delegaadid ülikooli I konverentsile valitakse kursuste ja osakondade komsomoli algorganisatsioonide poolt.

Aspirant Arnold Jannuse väitekirja kaitsmine.
V. Levitski foto

Kandidaadiväitekirjade kaitsmine

12. sept. k. a. toimus TR Ülikooli aulas kahe kandidaadiväitekirja kaitsmine.

Esimesena kaitses väitekirja «Устойчивость упругопластических пластинок с учетом сжимаемости материала» TRÜ vanem-õpetaja Ülo Lepik, kelle ametlikeks oponentideks olid tehniliste teaduste kandidaat dotsent H. Laul ja tehniliste teaduste doktor N. Alumäe.

Teisena kaitses väitekirja «Immuunsuse uurimine kõhutüüfuse vastu vaktsineerituil» TRÜ aspirant Arnold Jannus. Ametlikeks oponentideks olid vet. teaduste doktor prof. F. Laja ja med. teaduste doktor I. Sibul.

TRÜ Õpetatud Nõukogu otsustas anda vanem-õpetaja Ülo Lepikule füüsika-matemaatika teaduste kandidaadi ja aspirant Arnold Jannusele meditsiiniliste teaduste kandidaadi teaduslik kraad.

Ametiühinguorganisatsiooni ülesandeid

Alates möödunud õppeaastast on õppe-teaduslik ning ühiskondlik töö Tartu Riiklikus Ülikoolis kulgenud ülikooli 150. juubeliaasta tähe all, mis tõi endaga kaasa meie õppejõudude ja üliõpilaste, tööliste ja teenistujate poliitilise ning tööalase aktiivsuse uue tunduva tõusu.

Ka TRÜ a/ü. organisatsiooni töös võime märkida mõningaid saavutusi, mis on aidanud kaasa selleks, et kogu meie kollektiiv võib uute märkimisväärsete saavutustega tähistada oma juubeliaastapäeva.

Vaatamata mõningatele edusammudele, esines meie töös veel küllaltki tõsiseid puudusi, milliste kõrvaldamine on meie esmajärguliseks ülesandeks algaval õppeaastal.

TRÜ ametiühinguorganisatsiooni üheks põhiliseks ülesandeks on alanud õppeaastal veelgi rohkem pöörata tähelepanu õppejõudude ning tööliste ja teenistujate ideelis-teoreetilise ja ideelis-poliitilise taseme tõstmisele ning üliõpilaste seas teostatava poliitkasvatusliku töö süvendamisele. Kui möödunud õppeaastal esines meie töös tõsiseid puudusi poliitkasvatusliku töö teostamisel just ühiselamutes elavate üliõpilaste seas, siis käesoleval õppeaastal tuleb meil selles töölõigus oma tööd järsult parandada.

Alanud õppeaastal tuleb teaduskondade a/ü büroodel süstemaatiliselt ja kindla plaani järgi organiseerida vestluste ja loengute läbiviimist ühiselamutes, milleks tuleb kõige ulatuslikumalt tõmmata kaasa ka kogu teaduskonna õppejõudude kollektiiv. Me nõuame oma õppejõududelt kui õppiva noorsoo kasvatajatelt, et nad astuksid lähemale oma üliõpilastele, et nad tegeleksid üliõpilaste ideelis-poliitilise kasvatustööga ka väljaspool õppetööd, et nad külastaksid ühiselamuid, vestleksid üliõpilastega, võtaksid nad oma sõbraliku ja seltsimeheliku hoolduse alla. Kui meil praegu on veel mõningaid õppejõude, kes pole kordagi külastanud oma üliõpilasi ühiselamutes, kes ei taha või ei oska teed leida üliõpilaste juurde, siis käesoleval aastal me tahaksime loota, et ka need õppejõud hakkavad mõistma, et nende ülesandeks on mitte ainult õpetada, vaid ka kasvatada.

Viies läbi käesoleva õppeaasta algul üliõpilaste majutamise teaduskondade järgi, loodi sellega ühtlasi ka eeldused üliõpilaste poliitkasvatusliku töö paremaks organiseerimiseks ning ühiskondlike organisatsioonide ja dekanaatide vastutuse tõstmiseks ühiselamutes valitseva olukorra parandamisel ning poliitkasvatusliku ja kultuurmassilise töö taseme tõstmisel. Me nõuame teaduskondade a/ü. büroodelt, aga samuti ka teaduskondade dekaanidelt, et nad täieliku vastutustundega suhtuksid üliõpilaste poliitkasvatusliku töö ning elukondliku teenindamise küsimustesse. Me sooviksime näha, et ka teaduskondade parteiorganisatsioonide juhtivad töötajad abistaksid senisest enam ühiskondlikke organisatsioone nende vastutusrikaste ülesannete täitmisel just selles töölõigus.

TRÜ ametiühingu ees seisvate ülesannete seas on põhilise tähtsusega ülesandeks ka üliõpilaste iseseisva töö organiseerimine, selle kindlustamine ja süvendamine. Koos komsomoliorganisatsiooniga tuleb järjekindlalt võidelda õppetöö taseme tõstmise ning õppedistsipliini kindlustamise eest. Kasutades möödunud õppeaasta kogemusi, tuleb ka käesoleval õppeaastal järjekindlalt ja sallimatult võidelda iga vähemagi õppedistsipliini rikkumise juhu vastu, kasutades selleks välkkoosolekuid ja muid kriitika ja enesekriitika süvendamise vorme.

Ulatuslikud ülesanded seisavad meie organisatsiooni ees ka kultuurmassilise töö valdkonnas. Möödunud aasta kunstilise isetegevuse olümpiaadi tulemused olid suureparaseks tõendiks sellel alal saavutatud edusammudest, kuid me ei tohi rahulduda sellega, vaid peame püüdlema veelgi paremate tulemusteni.

Meie isetegevuskollektiivide ees seisavad praegu vastutusrikkad ülesanded juubelipidustuste ajal toimuvate kunstiliste ürituste ettevalmistamisel ja nende läbiviimisel. See on tõsiseks prooviks kõigile meie kunstilise isetegevuse kollektiividele.

Paralleelselt sellega toimuvad ettevalmistused esinemiseks TRÜ juubeli auks organiseeritud Eesti NSV kõrgemate koolide vahelisel kunstilise isetegevuse ülevaatusel, mille lõppülevaatused viiakse läbi Tartus 15.—27. oktoobrini.

Elamu-heaolu komisjonidel tuleb eeloleval õppeaastal teha kõik, mis on võimalik selleks, et parandada meie üliõpilaste elukondlikke tingimusi. Loodame, et uue ühiselamu valmimisega meie olukord selleski osas tunduvalt paraneb.

Kogu ametiühingulise töö lõpptulemused sõltuvad a/ü rühmade tööst. Seepärast on vaja, et töö a/ü rühmades oleks hästi organiseeritud. Pärast a/ü. rühmaorganisaatorite ümbervalimiste läbiviimist, tuleb teaduskondade a/ü. büroodel kõige tõsisemat tähelepanu pöörata just rühmaorganisaatorite instrueerimisele, nende töö organiseerimisele ja kontrollimisele.

Käesoleva aasta oktoobris toimub Üleliidulise Kommunistliku (bolševike) Partei XIX kongress. See on määratu suure tähtsusega sündmuseks kogu nõukogude rahvale, kes haaratuna vaimustusest tähistab seda uute saavutustega kõigil tööaladel. Meie ametiühingu ülesandeks on organiseerida parteikongressi materjalide aktiivne ja igakülgne läbiarutamine kõigis a/ü. rühmades, millega aitame kaasa uute ülesannete edukale täitmisele nii õppe- kui ka teadusliku töö alal.

J. Mäll,
TRÜ a/ü. komitee esimees.

ÜLIKOOLI JUUBELI EEL

Väärikalt tähistada Tartu Riikliku Ülikooli 150. aastapäeva

Nädalapäevi lahutab meid ajaloolisest daatumist, mil Nõukogude Liidu avalikkus tähistab meie maa ühe vanima ülikooli kuulsusrikast juubelit. On täiesti loomulik, et laialdased massid — töölised, talupojad ja intelligents tunnevad suurt huvi nende ürituste vastu, mis juubelipäevadel viiakse läbi ülikoolis ja väljaspool seda.

Kõigepealt olgu tähendatud, et ülikooli 150. aastapäeva tähistamine ei piirdu ainult juubelipidustuste ettenähtud laialaulatusliku kava täitmisega. Juubeliüritused tähendavad palju ulatuslikumat ülesannet, ennekõike teadusliku-, õppe- ja kasvatusliku töö tõstmist uuele kõrgele tasemele, samuti ülikooli minevikupärandi marksistlik-leninlikku ümberhindamist.

Juba ammu oli ülikooli kollektiiv alustanud ettevalmistusi juubeli tähistamiseks. Meie professor-õpetajaskonna pingelise töö tulemusena ilmub lähemal ajal trükist kogumik «Teaduslikud tööd, pühendatud TRÜ 150. aastapäevale». Samuti on ilmumas umbes 15 trkp. suurune «TRÜ üliõpilaste teaduslike tööde juubelikogumik». Kõik tekstide käsikirjad on üle antud Eesti Riiklikule Kirjastusele.

Teise tähtsama üritusena, mis on pühendatud juubelile, tuleb mainida teaduslikku sessiooni, mis algab 26. septembril kell 18.00 piduliku juubeliaktusega. 27. ja 29. septembril jätkub sessiooni töö sektsioonides.

Järgmise suure üritusena tuleks märkida juubelinäitust (vastutav juhataja sm. H. Moosberg). Näitus korraldatakse äsjakorrastatud ja remonditud hoones V. Kingissepa tänav 15-a, kus toimub praegu kibe töö. Pole kahtlust, et näitusekomisjoni ühiste jõupingutuste tulemusena jõutakse töödega õigeaegselt lõpule ja näitus avatakse 26. septembril.

Suure töö on ära teinud ehitus-remontide ja välise kujundamise komisjon, eesotsas halduse-prorektori sm. B. Võrsega. Ülikooli peahoones on teostatud aula, rektoraadi ruumide ja koridoride täielik remont. On ehitatud oma telefonikeskjaam, mille kaudu on ühendus kõigi peahoones ja selle lähemas ümbruses asuvate kateedrite ja asutustega. Korrastatud on peahoone fassaadi õuepoolsed küljed. On teostamisel ülikooliesise väljaku asfalteerimine ja haljasalastamine. Ülikooli kehakultuuriteaduskonna hoone, Uus anatoomikum jt. hooned on remonditud. Samuti on taastatud sõja ajal hävinenud klaashoone ülikooli botaanikaaias. Ühtlasi antakse ekspluatatsiooni uus võimla Mitšurini tän. 37.

Kunstiliste ürituste komisjon (esimees J. Mäll) on ette valmistanud rikkaliku kava, mis hõlmab mitmesuguseid üritusi 26.—28. septembrini. Kõige üritusrohkemaks kujuneb 28. september. Sel päeval kell 11 on ette nähtud Fr. R. Kreutzwaldi mälestusmärgi avamine, spordipidu Tamme staadionil algusega kell 15.00, TRÜ kunstilise isetegevuse ülevaatus TRÜ aulas algusega kell 19.00, TRÜ ja EPA isetegevuskollektiivide esinemised IV ja II keskkooli ruumes algusega kell 20.00 ja muud üritused. RT «Vanemuise» mängukava septembri viimasel nädalal on pühendatud ülikooli juubeli auks. Tartu Riikliku Ülikooli juubelile on pühendatud ka Tallinna kõrgemate õppeasutuste vaheline pidulik kontsert 28. sept. «Estonia» kontsertsaalis, kus esineb pidukõnega TRÜ õppeprorektor sm. V. Reiman.

Juubeli massürituste komisjon (esimees E. Ertis) on ette valmistanud külalistele Tartu linna ja tema ajalugu tutvustava illustreeritud brošüüri «Ülikoolilinn Tartu» kirjastamise. Brošüür ilmub lähemail päevil eesti- ja venekeelse väljaandena üldise tiraažiga 5000 eks. Teistest vennasvabariikidest saabuvatele külalistele korraldatakse ekskursioonid Tartu linna ja ENSV vaatamisväärsustega tutvumiseks, suurem neist suundub põlevkivi basseini, Tallinna jt. Põhja-Eesti kohtadesse. Ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste poolt peetakse enne juubelipidustusi ja pärast neid rida loenguid ülikooli ajaloo ja tänapäeva kohta Tallinnas, Pärnus, Kohtla-Järvel, Narvas, Viljandis jt. keskustes, arvestamata Tartu käitistes, asutustes ja õppeasutustes peetavaid loenguid, millede pidamist on juba alustatud. Tartu kinoekraanidele tulevad juubelipäevadeks suurte vene teadlaste elu ja tegevust käsitlevad kunstifilmid, samuti Nõukogude Eesti filmid.

See on juubeliürituste kaugeltki mitte täielik loetelu. Nende ürituste igakülgne kordamink nõuab suuri pingutusi. Nende ettevalmistamisel ilmneb rida puudusi. Eriti puudulikult korraldas massürituste komisjon ajakirjanduse informeerimist, ülikooli ja tema ajalugu käsitlevate artiklite kirjutamise organiseerimist. Lubamatult vähe on kirjutanud õppejõud ja üliõpilased artikleid ülikooli tänapäevast, meie teadusliku-, õppe- ja kasvatusliku töö saavutustest ja puudustest. Ülikooli üksikute kateedrite ja teadusharude ajalugu on ajakiranduses samuti vähe valgustatud. Lubamatult vähe on juubeli eel kajastunud ajakirjanduses TRÜ partei- ja komsomoliorganisatsiooni elu. On jäänud tulemata artiklid seltsimeestelt J. Ananjevalt, A. Villilt, ELKNÜ organisatsiooni töö kohta ette nähtud artiklid seltsimeestelt V. Väljaselt ja J .Blumfeldilt.

Rektoraadil on tarvis kiiresti ja tõhusalt abistada juubelinäituse korraldamist sinna täiendava tööjõu suunamisega. Suur vastutus lasub naiskomisjonil, majanduslikel organisatsioonidel, ametiühingul jt. külaliste vastuvõtu, majutuse, transpordi, toitlustamise jm. küsimuste osas.

Juubelini on jäänud loetud päevad. Need nõuavad igalt töötajalt maksimaalseid pingutusi. Olgu juubeli tähistamine meie õppe- ja teadusliku töö, meie ülikooli kollektiivi teadlikkuse ja vastutustunde kasvu näitajaks kõigi ürituste- nii väikeste kui ka suurte — läbiviimisel. Nende teostamise viisides ja meetodites peegeldugu meie ideelis-poliitilise küpsuse kõrge aste.

E. Ertis,
TRÜ juubeli massürituste komisjoni esimees

KIRJANDUSVÕISTLUSE TULEMUSED

TRÜ 150. aastapäeva juubelikomisjoni, ametiühingu ja kirjandusringi poolt väljakuulutatud kirjandusvõistlusele esitati peale väljakuulutatud tähtpäeva viis võistlustööd, mille vaatas žürii läbi oma koosolekul, 16. juunil 1952. a. Ära kuulanud žürii liikmete arvamused esitatud tööde kohta, otsustas žürii:

1) tunnistada katkend pikemast jutustusest «Jällenägemine» (märgusõna «Aino») ja luuletused «Ülikoolilinna kevad» (märgusõna «Hillar») ning «Staadionil» (märgusõna «Ly») ergutuspreemia (100 rbl.) väärilisek;

2) jätta jutustus «Küpsemine» (märgusõna «Laagris») ja «Pildid suusalaagri päevikust» (märgusõna «Kääriku») auhindamata.

Ümbrikute avamisel selgus, et kõigi ergutuspreemia väärilisek tunnistatud tööde autoriks on ajaloo-keeleteaduskonna V kursuse üliõpilane Oskar Kruus. Premeeritud töödest luuletus «Ülikoolilinna kevad» on avaldatud meie lehe 21. nr-s, kuna ülejäänud kaks tööd on üle antud ülikooli kirjanduslikku koguteost koostavale toimkonnale.

Tuleb loota, et ülikooli 150. juubeli lähenevat aastapäeva tähistavad meie noored autorid uute luuletuste ja jutustuste loomisega.

Kirjandusvõistluse žürii

PEARAAMATUKOGUS VALMIB JUUBELINÄITUS

TR Ülikooli Pearaamatukogus tehakse juba pikemat aega tööd juubelinäituse koostamiseks. Keskse koha näitusel omab kaunis nõukogude raamat. Peale selle eksponeeritakse marksismi-leninismi klassikute teoste esitrükke, millede hulgas on K. Marxi «Kapitali» I köite esimene trükk. Käsikirjade kogus leidub XIII sajandist pärit olev araabiakeelne käsikiri, mille ülikooli raamatukogule kinkis kuulus Armeenia valgustaja Hatšatur-Abovjan. Huvitavateks eksponaatideks on ka kuulsate teadlaste ja kirjanike autograafid, Peeter I-aegsed raamatud, mitmed inkunaablid ja paleotüübid.

Kehakultuur ja sport

TRÜ SPORTLASED TÄHISTAVAD JUUBELIT

Meie ülikooli 150. aasta juubelit tähistavad nii üliõpilased kui ka õppejõud uute võitudega õppe- ja teaduslikus töös. Samal ajal märgib juubeliaasta ka mitmesuguste isetegevuslike alade ja kehakultuuri viljelemise edasist tõusu TR Ülikoolis.

Juba õppeaasta alguses on TRÜ sportlased saavutanud märkimisväärseid tulemusi. Nii näiteks tuli ÜSK võistkond Eesti NSV esivõistlustel kergejõustikus ülekaalukalt esikohale. Samuti esinesid ÜSK mees- ja naiskonnad edukalt üleliidulistel korvpallivõistlustel. Terve rida TRÜ sportlasi on arvatud ENSV koondvõistkonda, mis võistleb Balti liiduvabariikide vahelistel kergejõustikuvõistlustel.

Ülikooli 150. aasta juubeli tähistamiseks toimub terve rida kehakultuurialaseid üritusi. Nii on kavatsusel korraldada pühapäeval, 28. septembril Tamme staadionil spordipidustused kõigi TRÜ spordikollektiivide osavõtul. Selleks peavad teaduskondade spordikollektiivide nõukogud ja ÜSK juhatus tagama kehakultuurlaste massilise osavõtu kõigist võistlusaladest.

Tähtsamaks spordiürituseks juubeli tähistamiseks korraldatavate ürituste sarjas tuleb kahtlemata pidada ENSV kõrgemate koolide vahelist spartakiaadi. Spartakiaadi sarjas toimuvad võistlused kõige mitmekesisematel spordialadel (kergejõustik, käsipall, vehklemine, sportlik võimlemine jm.). Spartakiaadist võtavad osa terve rea kõrgemate koolide — TRÜ, EPA, TPI, Tallinna Pedagoogilise Instituudi, Riikliku Konservatooriumi ja Riikliku Kunstiinstituudi — võistkonnad. Selline tihe konkurents nõuab hoolsat ettevalmistust kõigilt võistlejailt. Võistkondade koosseisude selgitamiseks korraldatakse ülikoolisiseseid võistlusi. Nendest on juba läbi viidud teaduskondadevahelised võistlused kergejõustikus.

Meie ülikool ootab oma sportlastelt häid tulemusi kõigil võistlusaladel. Selleks aga peab olema kindlustatud täisarvuliste võistkondade osavõtt. Ei tohi esineda selliseid nähtusi, nagu võistkondade lohakas komplekteerimine või üksikute sportlaste keeldumine võistlustest osavõtust. Oma ülikooli juubeliaasta auks peavad ka sportlased andma oma parima.

H. Huimerind,
TRÜ-EPA Spordiklubi juhataja

Uusi õppejõude

Tartu Riikliku Ülikooli vene keele kateedri koosseisu on täiendatud kahe noore õppejõuga. Tartu Riikliku Ülikooli möödunud kevadel lõpetanud sm. V. Gadiatova ja Leningradi Riikliku Ülikoolist sm. Hortikamen asuvad uuel õppeaastal tööle kateedri õpetajatena.

*

TRÜ NSVL ajaloo kateedri õpetajaks määrati äsja ülikooli lõpetanud Arved Luts.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ:

I страница

Передовая: Своевременно и хорошо начать работу в сети партпросвещения.

Перед XIX съездом ВКП(б). А. Пикамяэ. — Студенты обсуждают материалы XIX съезда.

Работа НСО. А. Лийм. — Научные кружки начали работу.

Велли Верев. — Сын шахтера.

II страница

И. Мялль. — О задачах профсоюза.

Перед юбилеем университета. — Достойно проведем юбилей университета.

Информации из жизни университета.

Tartu üliõpilaskoorid omandamas repertuaari juubelikontserdiks

Tartu üliõpilaskoorid on omandamas repertuaari juubelikontserdiks. Nii TR Ülikooli naiskooril kui ka Tartu Üliõpilasmeeskooril toimuvad harjutused regulaarselt kaks korda nädalas. Õpitakse laule Stalinist, rahulaule ning laule eesti ja vene klassikalisest kooriloomingust. Kontserdi kavas on 20 koorilaulu, millest 6 laulu esitab ühendatud koor.

Toimetaja **J. Feldbach**

Iga õppejõud, üliõpilane, teenistuja ja tööline telligu ajalehte „Tartu Riiklik Ülikool"!

MB 16377 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Üksiknumbrihind 20 kop. Tellimine nr. 3216

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat ЭТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Olgu teroitatud ülikool-juubilar!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 26 (156) Reedel, 26. septembril 1952. a. V aastakäik

Kuulsusrikkal juubelipäeval

F. KLEMENT,
Tartu Riikliku Ülikooli rektor.

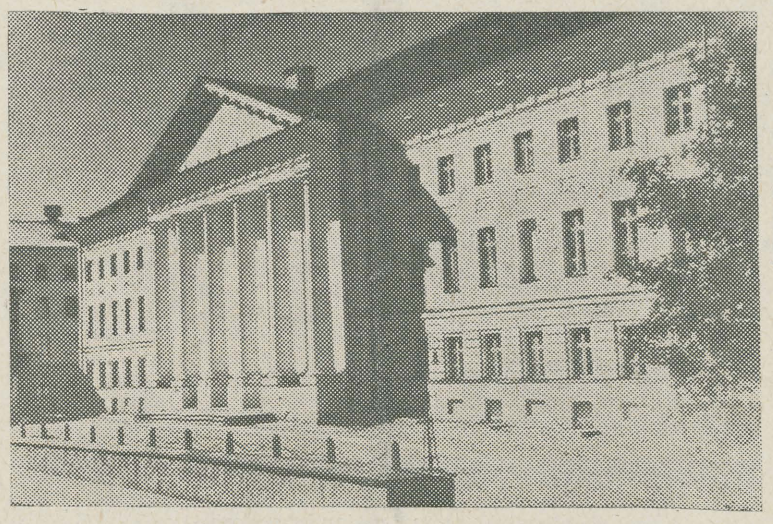
Meie suur kollektiiv elab üle kuulsusrikkaid päevi, tähistades oma ülikooli 150. aastapäeva juubelit. Meie kõik oleme uhked tema ajaloole ja sellele suurele osale, mis on meie ülikoolil kodumaa teaduse ja kultuuri arengus. Oleme uhked ülikooli kasvandikele, kes on teinud kuulsaks meie kodumaa.

See fakt, et me töötame auväärses ülikoolis, peab täitma meie südameid mitte ainult uhkuse, vaid ka suure vaimustusega. Töötada ülikoolis praegusel ajal on suur au. Seetõttu on igaüks meist kohustatud õigustama temale pandud usaldust. Nõukogude võim ja bolševike partei osutavad suurt tähelepanu teaduslikele ja haridus-likele küsimustele, on loonud meile suurepärased võimalused töötamiseks.

Peame andma kogu oma jõu selleks, et ülikool kasvaks ja areneks, et ta oleks eesrindlikuks nõukogude ülikooliks, sotsialistliku kultuuri keskuseks, et temas intensiivselt pulbitseks loov mõte, õitseks rahvast teenindav teadus, et meie kasvandikud oleksid head spetsialistid, kes on võimelised ehitama kommunismi.

Meie juubel langeb peaaegu ühte suure ajaloolise sündmusega — bolševike partei XIX kongressiga. See kongress kinnitab viienda viisaastaku plaani, mille täitmine on uueks hiiglaslikuks sammuks edasi kommunismi poole.

See plaan kajastab järjekordselt suurt stalinlikku hoolt noorte nõukogude vabariikide eest, kõigi Nõukogude Liidu rahvaste kultuurilise tõusu eest. Meie kohus on seltsimees Stalinile vastata pingerikka ja viljaka tööga ning anda sellega oma panus suurde üritusse, mida vaimustusega teostab meie rahvas Lenini-Stalini kuulsusrikka partei juhtimisel.

Tartu Riiklikule Ülikoolile

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Tartu Oblasti Töörahva Saadikute Nõukogu Täitevkomitee, Eestimaa Kommunistliku (bolševike) Partei Tartu Oblastikomitee ja Eestimaa Leninliku Kommunistliku Noorsooühingu Tartu Oblastikomitee tervitavad Tartu Riiklikku Ülikooli tema 150. juubeliaastapäeva puhul.

Tartu Riikliku Ülikooli ajaloo väljapaistvamad saavutused räägivad suure vene rahva progressiivse kultuuri ja demokraatlike ideede vahetust eesrindlikust mõjust eesti rahvuslikule kultuurile. Tartu Riikliku Ülikooli ajalugu on osa vene ja eesti rahva lahutamatu sõpruse ja ühise võitluse ajaloost. Ülikoolist on võrsunud maailmakuulsad vene teadlased Baer, Pirogov, Burdenko jt. Ülikool on andnud eesti rahvale tema suured valgustajad — demokraadid Faehlmanni ja Kreutzwaldi, kes kõigis oma progressiivsetes püüetes ning tegudes toetusid vene eesrindlikule ühiskondlikule mõttele ja võitlustraditsioonidele.

Nõukogude võimu aastail on Tartu Riiklik Ülikool, tänu bolševike partei ja isiklikult seltsimees Stalini pidevale hoolitsusele ja teiste vennasrahvaste ning eriti suure vene rahva igakülgsele abile, asunud uuele avarale teele, pühendades kõik oma jõud õppe-, kasvatus- ja teadusliku töö alal kommunismi ülesehitamise suure ülesande teenistusse, andes rahvamajandusele ja kultuurile tuhandeid kvalifitseerituid töötajaid.

Tartu Riikliku Ülikooli juubel toimub tähtsal ajaloolisel momendil, millal kogu nõukogude rahvas valmistub meie kuulsusrikka kommunistliku partei XIX kongressi väärikaks tähistamiseks. Uus viisaastak ja sotsialismilt kommunismile järk-järgulise ülemineku teostamine seab Tartu Riikliku Ülikooli ette veelgi vastutusrikkamad ülesanded kõrgema haridusega kaadri ettevalmistamisel meie sotsialistlikule kodumaale.

Oleme veendunud, et Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv suudab need vastutusrikkad ülesanded auga täita ja anda omapoolse panuse eesrindliku nõukogude teaduse arengusse.

Soovime Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivile palju edu selles vastutusrikkas töös!

Elagu leninlik-stalinlik rahvuspoliitika — sisult sotsialistliku, vormilt rahvusliku kultuuri arenemise kindel alus!

Elagu kuulsusrikas kommunistlik partei — meie võitude organiseerija ja innustaja!

Elagu kogu maailma töötava rahva suur juht ja õpetaja, nõukogude teaduse korüfee — seltsimees Stalin!

Eesti NSV Tartu Oblasti Töörahva Saadikute Nõukogu Täitevkomitee
Eestimaa Kommunistliku (bolševike) Partei Tartu Oblastikomitee
Eestimaa Leninliku Kommunistliku Noorsooühingu Tartu Oblastikomitee.

Tartu

Tartu Riikliku Ülikooli rektorile professor Klementile

Palavalt tervitades Tartu Riiklikku Ülikooli tema juubelipäeval soovib Armeenia NSV Teaduste Akadeemia kogu teadlaste-õppejõudude ning üliõpilaste kollektiivile uusi edusamme töös. Teie ülikool, kus õppis suur armeenia kirjanik-valgustaja Hatšatur Abovjan, on alati olnud kallis armeenia rahvale. Täna on ta meile veel kallim kui suurim kultuurikeskus eesti vennasvabariigis, kes ehitab koos teiste Nõukogude Liidu vabariikidega suure Stalini juhtimisel kommunismi helget hoonet.

Tugevnegu stalinlik sõprus meie kodumaa rahvaste vahel!

Armeenia NSV Teaduste Akadeemia Presiidium

Ambartsumjan

Tartu. **Tartu Ülikool**

JUUBELIKOMISJONILE

Uljanov-Lenini nimeline Kaasani Riiklik Ülikool tervitab südamest meie maa ühe vanima, Tartu ülikooli kollektiivi kuulsusrikka 150. aastapäeva puhul. 1802. a. loodud Tartu ülikool on võitnud endale õigustatud kuulsuse meie kodumaa teaduse arendamises. Tartu ülikoolis õppis ja töötas geniaalne vene kirurg ja anatoom, väljapaistev ühiskonnategelane Nikolai Ivanovitš Pirogov, andekas vene poeet Jazõkov, kirjanikud Sologub, Boborõkin, Veressajev, teadlased Baer, Struve, töötasid professoritena geoloog Loewinson-Lessing, ajaloolane Tarle, kirjandusteadlane Piksanov. Nõukogude võimu aastail avanesid Tartu ülikoolile laiad perspektiivid arenguks ja õitsenguks. Stalinliku Konstitutsiooni päikese all arendab ja täiustab ülikool pidevalt teadusliku töö vorme ja meetodeid, rikastab teadust uute silmapaistvate saavutustega. Tartu ülikool võtab aktiivselt osa oma rahva majanduslike ja vaimsete jõudude arengust, kes sammub võimsalt koos teiste nõukogude rahvastega kommunismi ülesehitamise teel. Soovime Tartu ülikoolile edasisi edusamme õppe- ja teaduslikus töös eesrindliku nõukogude teaduse ja meie suure kodumaa hüvanguks.

Rektor professor **A. G. Šafigullin**
Parteibüroo sekretär **K. E. Kolobov**

Tartu.

Riiklik Ülikool.

Rektor Klementile

Usbeki Ališer Navoi nimelise Riikliku Ülikooli rektoraat, partei- ja ühiskondlikud organisatsioonid, professorite ning õppejõudude ja üliõpilaste kollektiiv tervitavad palavalt Tartu Riikliku Ülikooli peret seoses ülikooli tegevuse 150. aastapäevaga ja soovivad edu edasises teaduslikus töös ning Lenini-Stalini üritusele ustavate, kõrgeltkvalifitseeritud kaadrite ettevalmistamises.

Alimdžanov,
Usbeki Riikliku Ülikooli rektor

Tartu.

Tartu Riikliku Ülikooli rektorile professor F. D. Klementile

Võtke vastu NSVL Teaduste Akadeemia Kõrgema Närvitalitluse Instituudi kollektiivi poolt ja minult isiklikult südamlikud tervitused Tartu Riikliku Ülikooli 150. aastapäeva puhul. Soovin edasisi edusamme kodumaise teaduse hüvanguks.

Ivanov-Smolenski,
Instituudi direktor, Meditsiiniliste Teaduste Akadeemia tegevliige

Tartu Ülikool.

Rektorile professor Klementile

Tomski ülikool saadab südamlikud tervitused ühe vanima ülikooli õpetlastele ja üliõpilaskonnale ülikooli kuulsusrikka 150. tegevusaasta puhul teaduse ja kultuuri põllul, spetsialistide kõrgeltkvalifitseeritud kaadrite ettevalmistamise alal ning soovib edasist õitsengut sotsialistliku kodumaa hüvanguks.

Professor Makarov,
Tomski ülikooli rektor

Tartu.

Ülikooli juubelikomisjonile

Tervitan südamest eesti rahvast kuulsusrikka ülikooli juubeli puhul. Tuletan armastuse ja uhkusega meelde aega, mil ma pidasin seal loenguid, ning oma armast kuulajaskonda. Ainult haigus takistab minu isiklikku osavõttu.

Akadeemik Tarle,
Moskva Ülikooli professor, Rahvusvaheliste Suhete Riikliku Instituudi professor, esimese järgu Stalini preemia kolmekordne laureaat

---

Juubelipäeval

Tartu Riiklikule Ülikoolile

Su vaimutunglaist puhast valgust loitis
siis juba,
kui veel kõikjal oli öö,
Kuid ainult päev, mis suures juunis koitis,
teeb jäädavaiks
su kuulsuse ja töö.

Uut otsiv mõte vana müüri taga
ei tunne üial enam vangis end:
su mõtteid, ülikool,
kolhoosnik jagab,
neist hoogub kaevurite mõttelend.

Sa õiguse said võidelda ja luua
töörahva nimel, tema õnne jaoks,
et uut ja helget
tulevikust tuua;
et kõik, mis vana,
kõduneks ja kaoks.

Seepärast täna pidulikus aulas
üht hüüdu õrnutades, süda, löö:
au juhile,
kes meie püüus ausas
on ühendanud teaduse
ja töö!

FELIX KOTTA

Kommunistiks võib saada ainult siis, kui rikastad oma mälu kõigi nende vaimsete varadega, mis inimkond on välja arendanud

V. I. Lenin

MEIE PARIMAID

Eesrindlik teadlane

Meenutades meie mineviku ja oleviku paremaid teadlasi-õppejõude, ei saa kuidagi jätta mainimata professor K. Orvikut.

Kodanlikul ajal olid Tartu ülikoolis geoloogia erialale spetsialiseerumise võimalused äärmiselt piiratud. Iseseisev geoloogiaosakond avati aga alles nõukogude korra taastamise järel 1945. a. Siin on suuri teeneid jällegi just professor Orvikul, kes oli geoloogiaosakonna loomise initsiaatoriks.

Kateedri juhataja ja õppejõuna on professor Orviku teinud kõik, et luua parimaid võimalusi noorte geoloogide kasvatamiseks. Tema äärmiselt hoolikad ja läbimõeldud loengud on saanud kõigi üliõpilastegeoloogide tunnustuse osaliseks. Suurt abi saavad üliõpilased professor Orvikult nii kursuse-, diplomi- kui ka teaduslike tööde kirjutamisel.

Professor Orviku on väljapaistev Eesti NSV geoloogia uurija. Ta on kirjutanud just viimaste aastate jooksul terve rea teaduslikke uurimusi.

Üliõpilaste poolt armastatud ja austatud õppejõud ja laialdase kuulsusega teadlane — nii on professor Orviku eeskujuks kõigile ja elavaks näiteks sellest, milline peab olema tõeline nõukogude teadlane.

Ülikooli vanimaid teenistujaid

Käeoleva aasta novembris möödub 45 aastat päevast, millal sm. A. Sokka astus esmakordselt teenistusse Tartu ülikooli. Seega on ta töötanud siin ligi ühe kolmandiku meie õppeasutise elueast. Pika tööaja jooksul on sm. Sokka olnud ametis mitmesugustel aladel, peamiselt aga majandusosakonna kantseleis. Praegu töötab ta kehakultuuriteaduskonna dekanaadis laborandina.

Sm. Sokka on mitte ainult meie ülikooli vanimaid teenistujaid, vaid ka tööeesrindlasi. Kohusetundlikkus on talle iseloomulikumaid jooni. Vaatamata oma küllaltki kõrgele eale (68 a.) ja halvale nägemisele on ta alati töö juures. Töökuse ja abivalmidusega on ta võitnud oma kaasteenistujate ja üliõpilaste sümpaatia. Sm. Sokka kohta kehtib täiel määral tõsiasi, et õiged töösangarid ongi just need, kes, täites eeskujulikult oma igapäevaseid ülesandeid, ei tule kunagi mõttele, et nad saadavad sellega korda midagi kangelaslikku. Selliseid inimesi tuleb austada.

Oma teenistusaja jooksul toimunud muutustele Tartu ülikoolis on sm. Sokka elanud kaasa kogu hingega. «Hoopis rõõmsamaks ja paremaks on muutunud elu meie ülikoolis nüüd, nõukogude korra päevil,» avaldab sm. Sokka kindlalt oma veendumust.

Kasvavad meie read

Suuri ja vastutusrikkaid nõudeid seab kõrgematele koolidele kommunistliku ühiskonna ülesehitamise stalinlik programm. Ülesanne seisneb selles, et järjekindlalt parandada noorte spetsialistide ettevalmistamist, kasvatada neid nõukogude patriotismi vaimus, piiritu armastuse ja truuduse vaimus kommunistlikule parteile, sotsialistlikule kodumaale. Selle ülesande edukal lahendamisel langeb suur osa noorte eesrindlikule avangardile — leninlikule kommunistlikule noorsooühingule. Parteiorganisatsiooni juhtimisel on Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsioon rektoraadi kindlaks abiliseks kaadri ettevalmistamisel meie järjest arenevale kultuuri- ja majandusele.

Kui komsomoliorganisatsioon Tartu Riiklikus Ülikoolis alustas 1944. a. oma tegevust 3-liikmelisena, siis meie õppeasutise juubeliaastal koondab ta oma ridadesse üle 850 eesrindliku noore. Pole ühtegi üliõpilaskonna eluala, kus esirinnas ei sammuks kommunistlikud noored.

Kommunistlike noorte eesrindlikust osast Üliõpilaste Teadusliku Ühingu töös kõneleb fakt, et 75% ettekandeist ÜTÜ juubelikonverentsil teostavad kommunistlikud noored. Meie kollektiivi austuse on võitnud eesrindlikud kommunistlikud noored, nagu matemaatika-loodusteaduskonna algorganisatsiooni sekretär Mall Ruubel, kelle õpinguraamatus on ainult väga head hinded, õppe- ja teadusliku töö eesrindlased Bernhard Hiire, Allan Liim, Lev Sišov ja paljud teised. Üleliiduline tunnustus kuulub meie ülikooli sportlastele kommunistlikele noortele Lea Maremäele, Heino Raudsikule, Georg Rekkerile jt.

Meie, kommunistlikud noored, anname oma parima, et kujuneda väärikaiks kommunistliku ühiskonna ülesehitajaiks. Kommunistlike noorte eeskuju järgi joondub kogu meie üliõpilaskollektiiv.

Meie järjekindel ja püsiv töö maailma kõige eesrindlikuma teaduse — nõukogude teaduse omandamisel olgu tänuks kommunistlikule parteile, nõukogude valitsusele ja noorsoo parimale sõbrale ning õpetajale seltsimees Stalinile õppivale noorsoole pühendatud suure hoolitsuse eest.

V. Väljas,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

Üliõpilaspere parimad

Ülikoolis tuntakse hästi Allan Liimi. Õppejõud tunnevad teda tubli ja püüdliku üliõpilasena, kes suure huvi ja innuga süveneb teadmiste omandamisse, kaasüliõpilastele on ta aga hea sõber ja tubli seltsimees.

Õppides ajaloo-keeleteaduskonna V kursusel laiendab A. Liim oma silmaringi peale loengulise töö ka erialaste teoste lugemisega. Juba aastaid on ta tegelnud iseseisva teadusliku tööga ja olnud Üliõpilaste Teadusliku Ühingu osakonna nõukogu esimees. Viimasel tööpostil töötab ta praegugi ja on saavutanud siin häid tulemusi. Tema juhtimisel on ajaloo-keeleteaduskonnas üliõpilaste teaduslike tööde tase pidevalt tõusnud. Allan Liim ise on läbi uurinud materjalid ja kirjutanud teadusliku töö Tartu üliõpilaste revolutsioonilisest liikumisest 1908.—1911. aastail.

A. Liim on ÜLKNÜ liige. Oma teadusliku ja ühiskondliku töö saavutused pühendab ta neile

kõrgetele eesmärkidele, mis innustavad kõiki tublisid nõukogude inimesi ennastsalgavalt pingutama oma jõudu kodumaa hüvanguks.

Autoriteetne õppejõud

Dotsent J. Mälli võime kohata mitmesugusel tööl — teda jätkub auditooriumi õppetoolile, õpetatud Nõukogusse, ülikooli ametiühingu komiteesse, juhatama teaduslike ringide tööd jne. Keskse tähelepanu pöörab sm. Mäll siiski loengute, praktikumide ning seminaride läbiviimisele, nõukogude noorte õigusteadlaste kasvatamisele. Oma küllaltki pika tööstaaži jooksul on sm. Mäll omandanud nõukogude õppejõu suurepärased omadused: kõrge ideelis-poliitilise taseme, tiheda sideme üliõpilastega, autoriteedi. Lugedes selliseid distsipliine nagu nõukogude finantsõigus, nõukogude tööõigus jt., esitab ta need äärmise elulähedusega, illustreerivate näidetega kohalikust praktikast. Erilist huvi pakuvad seminarid, kus sm. Mäll oskab probleeme püstitada selliselt, et need kutsuvad esile laialdase diskussiooni. Kui õppejõud tunneb sm. Mäll üliõpilaste teadmiste vastu suurt huvi, on abivalmis iga raskuse ja probleemi lahendamisel. Sm. Mäll on ka hea kasvataja. Ta külastab üliõpilasi nende kodudes, esineb

vestlustega Tiigi tänava üliõpilaste ühiselamus. Sellistel külaskäikudel kujuneb alati õppejõu ja üliõpilase vahel soe ja sõbralik vahekord. See tõstab veelgi eesrindliku nõukogude õppejõu autoriteeti.

Tubli pedagoogina ja kasvatajana on sm. J. Mäll eeskujuks oma kasvandikele ja töökaaslastele.

Võidelda kommunistide avangardse osa eest

ÜK(b)P Keskkomitee viienda viie aasta plaani direktiivide projektis on ette nähtud suurendada spetsialistide väljalaset õppeasutustest ligikaudu kaks korda võrreldes 1950. aastaga.

Meie ülikooli kommunistid mõistavad, et kaadrid — see on meie ülesehitustöö otsustavamaid jõude.

See tähendab, et meie oleme kohustatud kõigiti suurendama noorte spetsialistide kvalifikatsiooni, parandama olukorda nende marksistlik-leninlikus õppuses, parandama kasvatustööd, juurutama meie kaadrites sallimatust vigade vastu, kasvatama neid piiritu andumuse vaimus Lenini-Stalini parteile, kommunismi ülesehitustöö üritusele.

Kõikseks lüliks, mis kindlustab meie õppe- ja kasvatustöö kvaliteedi edaspidist tõusu, on teadusliku töö arengu tase. Sellel alal on meil terve rida saavutusi. Laieneb kateedrite koosseis, mis juhib teaduslikku tööd, suurendades teemade ringi, mis on seotud vabariigi rahvamajanduse praktikaga, kasvab meie teaduslike töötajate kvalifikatsioon, aastast aastasse kasvab aspirantuur. 1951. a. kaitsti ülikoolis seitse kandidaadiväitekirja, aga üheksa kuu jooksul 1952. a. juba 17 väitekirja. Kasvab noorte teaduslike töötajate arv ja seda on tarvis igati tervitada.

Ikka enam ja enam ilmub meil lõpetatud uurimusi, millised avaldatakse keskajakirjanduses, üha tihedamaks muutub meie õpilaste side Nõukogudemaa suuremate keskuste õpetlastega.

Meie ei kahtle selles, et me võime parandada oma teaduslikku tööd, et paljud meie kommunistid näitavad eeskuju, kuidas on tarvis töötada sellel alal. Fjodor Klement, akadeemik Vavilovi kooli kasvandik, teostab ülikooli rektorina suurt kasvatuslik-organisatoorset tööd. Rektori töö on väga mitmekülgne, kuid vaatamata suurele töökoormusele, teeb sm. Klement süstemaatilist teaduslikku tööd luminestsentsi alal. Leningradi ülikoolis organiseeris ta laboratooriumi, mille juhatajaks on ta jäänud tänaseni. Sealjuures suudab ta esineda veel teaduslike ettekannete ja artiklitega, kasvatab viit noort spetsialisti, julgelt edasi arendades teadust, tuues esile oma uurimustes uusi ja originaalseid ideid. Nende uurimuste resultaadid omavad suurt rahavamajanduslikku tähtsust.

Meie juhtivate õpetlaste hulgas on tarvis ära märkida ka teadusala prorektorit Eduard Martinsoni. Suure töövõime ja eruditsiooniga inimesena on ta teinud terve rea suuri töid biokeemia alal. Kuid ta ei ole õpetlane ainult tema poolt valitud teaduseharus. Prorektor Martinson töötas ja töötab palju ning viljakalt teaduse ajaloo alal, tuues esile oma uurimustes kodumaise teaduse prioriteeti terves reas teaduslikes avastustes.

Professor Martinson töötab edukalt ka meie ülikooli ajaloo uurimise alal. Teadusliku uurimistöö tulemused on üldistatud temalt ilmunud 63 trükitud töös.

Vana põlvkonna esindajate hulka tuleb arvata ka Nõukogude Liidu ajaloo kateedri juhataja Hilda Moosberg. Terve rea aastate jooksul on ta teinud tõhusat uurimistööd, mille resultaadina ilmus doktoritöö «Revolutsioon 1905.—1907. a. Eestis». Lihttöölise-puusepa tütrest sai õpetlane, kes teeb suurt ühiskondlikku tööd. Sm. Moosberg sooritas erakordselt ulatusliku töö ülikooli ajaloo näituse korraldamisel.

Teaduslikud kaadrid üha kasvavad. Kasvab uus noor põlvkond. Selle põlvkonna inimeste hulgas on Aleksander Perk — matemaatika-loodusteaduskonna prodekaan. Ta on tagasihoidlik ja printsipiaalne töötaja, meie ülikooli kasvandik. Vabatahtlikult läks ta Suure Isamaasõja aastail rindele, kus teda autasustati nelja ordeniga. Demobiliseerunud, lõpetas sm. Perk aspirantuuri, õiendas kandidaadieksamid ja kirjutas dissertatsiooni teemal «Puhkeperiood kõrgematel taimedel».

Aspirant Karl Siilivask avaldas juba ülikooli õpingute käigus kalduvusi teaduslikuks tööks. Olles üliõpilane, tegi ta kaks võistlustööd, milledest üks tunnistati esimese preemia väärilisteks. Pärast ülikooli lõpetamist jäeti ta aspirantuuri ja esimese õppeaasta jooksul õiendas ta kaks eksamit ning alustas tööd valitud teema kallal «Eesti töötava rahva võitlus kodanliku diktatuuri ja imperialistliku interventsiooni vastu kodusõja aastail 1918.—1920. a.».

Edukalt teevad teaduslikku tööd, ühendades selle parteilise vastutusega, nii sugused kommunistid nagu V. Arhangelski, V. Matin, K. Taev ja terve rida teisi.

Palju, väga palju on meil tarvis töötada sellel alal. Meie parteiorganisatsiooni kommunistid, realiseerides viienda viie aasta plaani ajaloolisi ülesandeid teadusliku töö arendamise alal, saavutades uusi võite, näidates üles viljaka töö eeskujusid, seisavad õppe-, kasvatusliku ja teadusliku töö uue tõusu eesotsas meie ülikoolis.

Dotsent G. Sapožnikov,
TRÜ filosoofia kateedri juhataja

Teadus teab oma arengus palju mehiseid inimesi, kes oskasid murda vana ja luua uut, mistahes takistustele vaatamata, kõige kiuste

J. V. Stalin

Tartu ülikooli ajalooline panus kodumaise kultuuri varasalve

N. I. Pirogov
(1808—1881)

K. M. Baer
(1792—1876)

W. J. Struve
(1793—1864)

Oma poolteise sajandi pikkuse olemasolu vältel oli Tartu ülikool mitte ainult suuremaks kõrgema hariduse taimelavaks, vaid ka pingelise ja viljaka teadusliku uurimistöö keskuseks, andes tähelepanuväärse panuse kodumaise teaduse arengusse.

Meie ülikooli seinte vahel tehtud paljude teaduslike uurimuste ja avastuste iseloomulikuks jooneks on nende tihe side kaasaegsete aktuaalsete teaduslike probleemidega, milledel on suur teoreetiline ja praktiline, rahvamajanduslik tähtsus.

See seletub nende progressiivsete traditsioonidega, mis tekkisid ja kindlustusid ülikoolis tema asutamise ajal.

Juba ülikooli esimene rektor, professor ja akadeemik Georg Parrot oli mitte ainult silmapaistev organisaator ja ühiskondlik-poliitiline tegelane Baltikumis, vaid ka originaalne mõtleja. Juba ülikooli esimesed kasvandikud K. Baer, Kr. Pander ja W. Struve rajasid uusi teid teaduses.

Kõik kolm said akadeemikuteks. Baeri ja Panderit nimetas Darwin oma eelkäijateks evolutsiooniteooria arendamises. Ülemaailmselt on tuntud Struve astronoomilised avastused; Struve oli ka Pulkovo observatooriumi esimene direktor.

Paljud ülikooli botaanikute, geoloogide, füüsikute ja zooloogide nimed läksid Vene riigi kaugemate osade looduslike rikkuste uurimise ajalukku (Ledebour, Engelhardt, Loewinson-Lessing, Fr. Parrot ja paljud teised). Tänapäevani austab nõukogude okeanograafia füüsiku, Tartu ülikooli kasvandiku E. Lenzi nime. Tartu ülikooli keemikud (Giez, Claus, Tamman, K. Schmidt, Lemberg, Kondakov, Pissarževski ja nende õpilased (Hess jt.) aitasid oluliselt kaasa kodumaise keemia arengule.

Selle arengu aluseks olid laialdased meditsiinilis-bioloogilised eksperimentaalsed uurimused. Peamisteks suundadeks selles olid algusest peale närvisüsteemi arenguprotsesside ja võrdlev-bioloogiliste suhete uurimine (Rathke, Kutorga jt.). See lähendas organismi kui terviku mõistmisele. Erilise tõusu saavutas teaduslik-teoreetiline mõtlemine ülikooli kliinilises meditsiinis möödunud sajandil geniaalse kirurgi N. I. Pirogovi tegevuses.

Laialdane bioloogiline suund Tartu ülikooli meditsiinis oli vastandatud metafüüsilisele füüsikalis-keemilisele orgaaniliste protsesside mõistmisele. Erandlikuks nähtuseks teaduses võib nimetada Teaduste Akadeemia korrespondeeriva liikme, Tartu ülikooli esimese biokeemiku ning ühe selle teadusharu rajaja professor Karl Schmidti võrdlev-bioloogilise uurimuse «К сравнительной физиологии беспозвоночных» ilmumist 1846. aastal.

Möödunud sajandi keskel arenes Tartu ülikoolis hiilgavalt füsioloogiline kool, mis omandas tänu Friedrich Bidderi töödele ülemaailmse kuulsuse ning oli kõrgelt hinnatud vene füsioloogia korüfeede I. I. Setšenovi ja I. P. Pavlovi poolt.

Selle kooli peamiseks suunaks oli närvisüsteemi ja selle funktsioonide mikroskoopiline uurimine. See kool kasvatas rea väljapaistvaid vene füsiolooge, nende seas on professorid L. I. Jakubovitš ja akadeemik F. V. Ovsjannikov. Ülikoolis õppis sel ajal silmapaistev hilisem õpetlane-terapeut ja ühiskonnategelane V. A. Manassein.

Karl Schmidti, F. Bidderi ja nende õpilaste töödes saavad alguse ülikooli teaduslik-ideelised sidemed geniaalse füsioloogi Pavlovi õpetusega. Nende tähelepanuväärsete teadlaste ühine klassikaline töö «Seedemahlad ja ainetevahetus». 1852. a. tähistas uut perioodi sel alal ning valmistas ette reaalse pinna edasiseks arenguks toitmise füsioloogia, eriti valkude alal.

Tähtsaid avastusi füsioloogilis-keemilise teaduse alal tegid Karl Schmidti ja Bidderi õpilased Gustav Bunge ja Aleksander Schmidt hüübimise fermentatiivse teooria loojad.

Eksperimentaal-füsioloogiline suund tõi Tartu meditsiinilisele koolile maailmakuulsuse.

Just selles tõelise teadusliku loomistöö ja novaatorliku mõtte õhkkonnas valmis 1880. aastal N. I. Lunini dissertatsioon, mis pani aluse õpetusele vitamiinidest.

Üks esimesi, kes rakendas seda loovalt kliinilises meditsiinis, oli Tartu ülikooli kasvandik N. N. Burdenko. Hiljem sai ta nõukogude kirurgia juhiks. Pavlovi füsioloogia alusel arendas N. N. Burdenko loovalt ja viis meditsiinilisse praktikasse oma geniaalse eelkäija N. I. Pirogovi ideed. Pavlovi õpetus on käesoleval ajal aluseks ülikooli arstiteaduskonna teaduslikus ja ravitöös.

*

Progressiivse suuna omandasid ülikooli asutamisest peale ka humanitaarteadus-alased uurimused. Ülikoolis valmis 1880. aastal Teaduste Akadeemia korrespondeeriva liikme professor Gustav Ewersi töö, mis kummutab Vene riigi tekkimise normanistliku teooria ning on suunatud reaktsiooniliste ajaloolaste Schlötzeri ja Mülleri vastu.

Hoolimata saksa aadli ägedast vastupanust sai ülikool oma tekkimise momendist alates eesti ja läti rahvusliku intelligentsi ja progressiivse kultuuri formeerumise kohaks. Juba 1803. aastal õppis siin pärisorine lätlane J. Viljams. Hoolimata seadustest võttis rektor Parrot 1813. aastal ülikooli vastu pärisorise eestlase Filipp Jürgensoni. Ülikooli eksisteerimise esimesel veerandil sai siin hariduse esimene eesti poeet K. J. Peterson, eesti demokraatliku rahvusliku kultuuri väljapaistvad tegelased Fr. R. Faehlmann ja Fr. R. Kreutzwald. Viimane lõpetas Faehlmanni poolt alustatud töö eesti rahvaeepose «Kalevipoeg» koostamise ja avaldamise alal.

Neile järgnes terve plejaad andekaid eesti filolooge ja kultuuritegelasi, kelle õpilased käesoleval ajal tegutsevad viljakalt eesti ja soome-ugri keelte alal (Veski, Ariste). Tartu ülikool, kes kasvatas need eesti progressiivse rahvusliku kultuuri esindajad, osutas suurt abi rahva rahvuslik-vabastuslikule ja sotsiaalsele võitlusele pärisorjusliku korra ja tsaari isevalitsuse vastu. Ülikooli kasvandik V. Dahl oma tööga «Vene keele murretest» pani aluse dialektoloogiale vene keeleteaduses. Puškini sõprade üliõpilaste A. N. Wulfi ja luuletaja N. I. Jazõkovi kaudu, aga ka muul viisil tungisid Tartu ülikooli dekabristide ideed. Ülikoolis said hariduse rida tuntud vene kirjanikke.

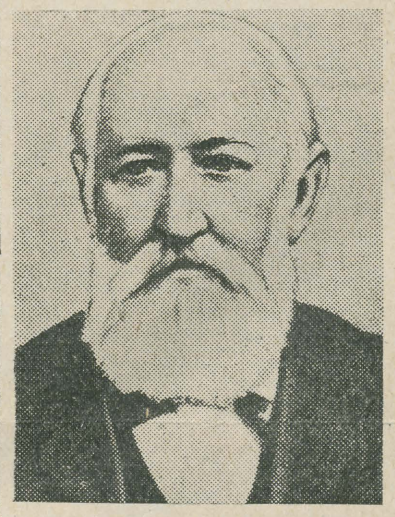
Oma progressiivsete tegelaste kaudu võitles Tartu ülikool koos kogu vene teadusega materialistliku suuna kindlustamise eest teaduses ja võttis osa eesti, läti ja vene rahva vabastuslik-revolutsioonilisest võitlusest. Ülikoolist väljus palju Nõukogude Liidu teiste vennasrahvaste silmapaistvaid õpetlasi ja ühiskonnategelasi, nende seas suur armeenia valgustaja-demokraat Hatšatur Abovjan, rida läti ja leedu suuri kultuuritegelasi. Ülikool andis rohkesti teadlasi ja professoreid poola rahvale, nende seas selliseid, nagu Teichman (endine Krakovi ülikooli rektor), mineraloog Tugut, praegu elav ja töötav rahvademokraatliku Poola professor botaanik Grinevecky.

Progressiivsed traditsioonid aitasid ülikoolil nõukogude võimu taastamise momendist alates aktiivselt lülituda koos kõikide teiste meie sotsialistliku kodumaa ülikoolidega ühisesse töösse. See töö on suunatud kommunismi ehitamise suure ajaloolise ülesande lahendamisele, mis püstitati nõukogude rahvastele teaduse korüfee J. V. Stalini poolt.

Prof. E. Martinson,
TRÜ teadusala prorektor

N. N. Burdenko
1876—1946)

F. V. Ovsjannikov
(1827—1906)

N. M. Jazõkov
(1803—1846)

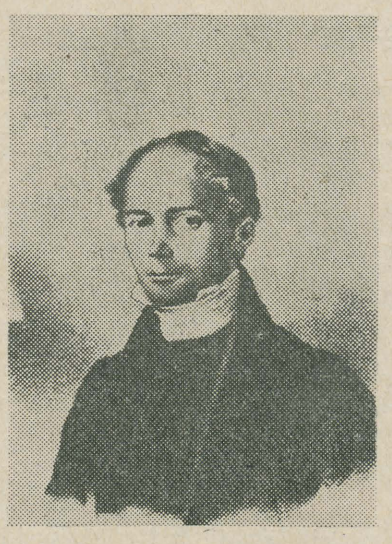
N. I. Lunin
(1854—1937)

M. Veske
(1843—1890)

Fr. R. Kreutzwald
(1803—1882)

Fr. R. Faehlmann
(1798—1850)

K. J. Peterson
(1801—1822)

Stalini näidatud teel

Seltsimees Stalini tööde ilmumine oli Tartu Riikliku Ülikooli õppe- ja teaduslikule tööle eriti suure tähtsusega. Peale N. Marri väärõpetuse olid ülikoolis kodanliku aja pärandina veel tugevasti juurdunud mitmesugused reaktsioonilised vaated keele olemusele ja arenemisele. Seega oli Tartu Riiklikul Ülikoolil ees õige suuri ülesandeid oma keelealase tegevuse ümberkorraldamiseks.

Oma töö ümberkorraldamisel pidi kõigepealt tõstma õppejõudude kvalifikatsiooni. Et õppejõud süveneksid stalinliku keeleõpetuse alustesse üksikasjalikult, selleks organiseeriti juba 1950. aasta sügisel ajaloo-keeleteaduskonna õppejõudude seminare. Kriitika ja enesekriitika korras on aruteldud Tartu Riikliku Ülikooli keelealast tegevust, et kiiremini vabaneda olemasolevatest vigadest. Lähtudes seltsimees Stalini töödest on kahe aasta jooksul diplomi- ja kursusetööde näol valminud rida tähelepandavaid eriuurimusi eesti keele, soome-ugri keelte, vene keele ja lääne-euroopa keelte sõnavara põhifondi ja grammatilise ehituse alalt. Vene keele kateeder on organiseerinud uurimisretki Eesti NSV piirides ja Pihkva oblastis kõneldavate vene murrete aladele. Eesti keele ja soome-ugri keelte kateedri uurimisretked on haaranud õige ulatuslikult eesti keeleala ning on teostunud ka liivlaste, Valdai karjalaste ja isegi marilaste ning Taga-Karpaatia ungarlaste juures. Ülikoolile on antud eriti ulatuslikud võimalused aspirantide vastuvõtuks eesti ja vene keele, soome-ugri keelte ja lääne-euroopa keelte alale.

Nõukogude keeleteaduse õige alus on eriti viljastavalt mõjunud Tartu Riikliku Ülikooli keele alal töötavate õppejõudude teaduslikule tööle, seda eriti eesti keele ja soome-ugri keelte uurimise alal. Seni on juba ilmunud mitmeid eriuurimusi eesti keele ja vene keele suhete, eesti keele ajaloo, kaasaegse soome-ugri keelte põhisõnavara ja üksikute läänemere keelte kohta.

*

Tehtud töö on ainult osa sellest suurest ülesannete sarjast, mis Tartu Riiklikul Ülikoolil on täita, et ta muutuks tõeliseks nõukogude keeleteaduse uurimise ja õpetamise keskuseks.

Prof. P. Ariste,
soome-ugri keelte kateedri juhataja

Õigusteaduse edasise hoogsa arengu eest

Tartu Riikliku Ülikooli õigusteaduskond, kõrvuti meie maa teiste kõrgemate juriidiliste õppe- ja teaduslike asutistega, on kutsutud edasi arendama nõukogude õigusteadust, on kutsutud kasvatama eesrindliku nõukogude teadusega relvastatud kaadrit, seda kaadrit, mis, kasutades teaduse ja teadmiste relva, oleks väärikaks kommunismi ehitajaks.

Selles vastutusrikkas töös on TRÜ õigusteaduskond nõukogude korra viljastavais tingimustes saavutanud kaheldamatult teatavat edu. Aasta-aastalt on suurenenud teaduskonna lõpetajate arv, on tõusnud õppetöö ideelis-poliitiline ja ideelis-teoreetiline tase ning sellega seoses paranenud lõpetajate ettevalmistatus tööks laialdasel juriidilisel töörõõllul. Edusamme võib mainida ka teaduskonna õppejõudude ja üliõpilaste teaduslikus töös.

Need edusammud on saanud võimalikuks tänu bolševike partei ja nõukogude valitsuse pidevale hoolitsusele nii nõukogude õigusteaduse arendamise kui ka kõrgematele õppeasutistele kõige soodsamate teotsemistingimuste loomise eest. Tänutundega märgib TRÜ õigusteaduskond aga ka seda abi ja toetust, mida on talle pidevalt andnud vennasvabariikide kõrgemad õppeasutised.

Õigusteaduskonna poolt saavutatud edusammud nii õppe- kui ka teaduslikus töös on seda hinnatavamad, et TRÜ õigusteaduskond on saanud töötada nõukogude korra tingimustes vaid lühikest aega. Õigusteadus, mida arendasid ja õpetasid endise Tartu ülikooli õigusteaduskonna õppejõud, oli orjastatud kapitali poolt ja teenis mõisnike ja kapitalistide huve. Kogu õigusteaduskonna pika ajaloo vältel võime mainida vaid üksikuid erandjuhte, kus eesrindliku, progressiivse juriidilise mõtte arendajad julgesid vastu astuda üldisele reaktsioonilisele suunale. TRÜ õigusteaduskonna kollektiiv hindab kõrgelt neid progressiivse juriidilise mõtte arendajaid.

Tähistades Tartu Riikliku Ülikooli 150. aastapäeva seab meie teaduskonna kollektiiv oma edaspidise töö eesmärgiks veelgi intensiivsemalt kaasa aidata nõukogude õigusteaduse arendamisele.

On selge, et nende eesmärkide saavutamine nõuab meilt tõsist ja pingelist tööd, nõuab, et meie õppejõud pidevalt ja intensiivselt töötaksid oma kvalifikatsiooni tõstmise ja teaduskonnas toimuva õppeprotsessi ideelis-poliitilise ja ideelis-teoreetilise taseme edasise tõstmise eest.

K. Püss,
TRÜ õigusteaduskonna dekaani kt.

TRÜ arstiteaduskonna saavutusi teaduslikul alal

Arstiteaduskond võtab ülikooli 150. a. juubelit vastu loova teadusliku uurimistöö elavnemise tähe all.

Aktuaalne teaduslik temaatika, mida arstiteaduskonna kollektiiv praegu edukalt lahendab, seisneb järgmistes probleemides: 1. Vere, vereloome ja vereringe neurohumoraalne regulatsioon. 2. Seedimise füsioloogia ja patoloogia, 3.. Uniravi.

Esimese probleemi osas väärivad tähelepanu patoloogilise füsioloogia kateedri uurimused, mis näitavad esmakordselt, et koliinesteraasi peegel veres sõltub närvisüsteemi, eriti aga kõrgema närvitalitluse funktsionaalsest seisukorrast. Neuroloogia kateedri kliinilis-eksperimentaalsed uurimused näitavad üksikasjaliselt, kuidas vere valgete kehakeste kvantitatiivne ja kvalitatiivne koosseis ning kogu hematopoeetiline süsteem alluvad tingitud ja tingimata reflektoorsele talitlusele.

Teaduskonna sisehaiguste kateeder uuris omakorda pulsilaine leviku kiirenemist seoses arterioskleroosi ja hüpertoonitõve hiliste staadiumidega. Anatoomia ja histoloogia kateedris uuritakse veresoonte elastsete elementide ja eritüüpi veresoonte, esmajoones arterio-venoossete anastomooside küsimust.

Seedefüsioloogia probleemi osas toimuvad huvitavad uurimused eesotsas bioloogilise keemia kateedriga. Viimane uurib edukalt mao soolhappe moodustamise fermentatiivset mehhanismi, kasutades fermentide blokeerimise meetodit.

Intensiivselt on teaduslikul alal töötanud mikrobioloogia ja nakkushaiguste kateeder eesotsas juhataja prof. Lepaga, kelle juhendamisel on lühikese ajaga valminud 8 dissertatsiooni. Prof. A. Valdes, juhendades edukalt aspirante, töötab ise parenhümatoossete organite düstroofiliste muutuste etiopatogeneesi selgitamisel, lähtudes närvismi printsiibist.

Tähtsaks probleemiks, mida teaduskond lahendab, on uniravi küsimus.

Teaduskonna kirurgia kateeder uurib praegu uniravi rakendamist haigetel enne ja pärast operatsioone. Hospidaalsisehaiguste kateedris uuritakse kliinilises eksperimendis uniravi mõju põletikulise protsessi kulule. Nimetatud kateedrid koos biokeemia ja patoloogilise füsioloogia kateedritega on asunud uniravi probleemi komplekssele läbitöötamisele.

Arstiteaduskonna kollektiivi edusammud kaasaegsel etapil on esimesed sammud, mis näitavad, et õppejõudude kollektiiv annab oma panuse kaasaegse nõukogude meditsiini arenemisele.

Dots. E. Raudam,
neuroloogia kateedri juhataja

Kehakultuurlased tõusuteel

Kehakultuuri ja spordi suurejooneline areng Tartu ülikoolis on lahutamatult seotud nõukogude võimu kehtestamisega Eestis. Tartu ülikooli tegutsemise esimesel sajandil esines kehakultuurilisi sugemeid ainult kitsas korporantide ringkonnas, kus tegeldi peamiselt vehklemise ja ratsutamisega.

Nõukogude võimu kehtestamine Eestis 1940. aastal avas Tartu ülikoolis ka kehakultuuri alal seninägematud arenguperspektiivid.

Kehalise kasvatuse õppejõudude arv tõusis TRÜ-s juba esimesel aastal neljakordseks, tunduvalt paranes materiaalne baas. Õppetöö rajati eesrindliku nõukogude kehakultuuriliikumise eeskujul teaduslikule alusele. Pingelise töö katkestas saksa fašistlike vägede reeturlik kallaletung 1941. aastal.

Peale fašistlike okupantide minemakihutamist meie maalt algas Tartu Riikliku Ülikooli kehakultuurlastele suur ülesehitusperiood. Loodi iseseisev kehakultuuriteaduskond, mille koosseisus on praegu 8 kateedrit 41 õppejõuga.

Lisaks neljale võimlemissaalile, poksi ja maadlusruumidele on teaduskonnal veel spordibaas Käärikul 70 voodikohaga, ujumisbasseini, suusahüppemäe ja spordiväljakutega. Ka on teaduskonnal veespordijaam ja purjespordibaasid Peipsil ja Võrtsjärvel, ratsaspordibaas 21 ratsahobusega, mootorrattad ja isegi purilennukid. Nõukogude võim on loonud üliõpilastele võimalused kõigi spordialade harrastamiseks ja õppimiseks.

Tänuks valitsuse ja partei hoolitsusele kehakultuurlaste eest on TRÜ sportlased pühendanud suurt tähelepanu oma sportliku meisterlikkuse tõstmisele. Ülikooli sportlased on tuntud kogu NSV Liidus. Meie kergejõustiklased on viimase nelja aasta jooksul saavutanud esikoha NSVL Kõrgema Hariduse Ministeeriumi suvespartakiaadidel. Ülikooli korvpallivõistkonnad kuuluvad NSVL parimate hulka, korduvalt on saavutanud esikohti üleliidulises ulatuses ülikooli ratsasportlased. Vabariiklikus ulatuses on ülikooli kehakultuurlased esikohal peaaegu kõigil põhilistel spordialadel.

Ülikooli kehakultuurlased on pidevalt šefluse korras abistanud vabariigi ja Tartu linna spordiorganisatsioone, samuti ka kolhoosinoori kehakultuurialaste küsimuste lahendamisel ja ühiskondliku kaadri ettevalmistamisel.

Tartu Riikliku Ülikooli 150. a. juubel innustab ülikooli kehakultuurlasi veelgi suuremateks saavutusteks nii õppetöö, teadusliku töö kui ka sportliku meisterlikkuse tõstmise alal.

F. Kudu,
TRÜ kehakultuuriteaduskonna dekaani kt.

Võitlus looduse ümberkujundamise eest

Bioloogiaosakonnal tuli 1944. aastal, pärast Tartu vabastamist okupantidest, alustada tööd rasketes tingimustes. Sellest hoolimata alustati kohe õppetegevusega ja abiasutiste kordaseadmisega. Zooloogiamuuseum avati külastajaile aastal 1946. Hiljem (a. 1948) anti ta kui tähtis teaduslik asutis rikkalike fondidega üle Eesti NSV Teaduste Akadeemiale.

Teadusliku uurimistöö alal organiseeris zooloogia kateeder prof. H. Riikoja juhendamisel kompleksse töö «Emajõe hüdrobioloogiline uurimine».

Emajõe kalamajanduse korraldamise seisukohast omab see töö suurt rakenduslikku tähtsust. Prof. H. Riikoja üldjuhendamisel teostub ka Eesti NSV üle 20-hektaariliste järvede kalamajanduslik uurimine.

Prof. H. Riikoja sulest ilmus 1950. a. ulatuslikum töö «Eesti NSV kalad» ja 1952. a. ülevaatlik kirjutis «Sisevete kalamajandusliku tähtsuse tõstmisest Eesti NSV-s». Prof. J. Piiper uurib kalade selgroo morfoloogiat ja fülogeneesi.

Botaaniliste uurimiste eesmärgiks on Eesti NSV taimkatte uurimine, silmas pidades meie looduse ümberkujundamist soode kuivendamise ning nende ja muude seni kasutamata maade põllumajanduslikule kasutamisele võtmise teel.

Sel alal avaldas prof. A. Vaga a. 1951 ajakirjas «Botanitšeski Žurnal» kirjutise «Kultuurfütotsönoosidest» ning esines NSVL Teaduste Akadeemia ja Balti vabariikide teaduste akadeemiate ühendatud sessioonil Riias ettekandega «Eesti NSV soode fütotsönoosid».

Vanem teaduslik kaastööline K. Eichwald on koostanud monograafilise uurimuse boreaalsete murakate kohta ja kirjutanud kriitilise süstemaatilise ülevaate okaspuudest, kus on käsitletud 41 okaspuude liiki. See töö koos A. Vaga kirjutatud ülevaatega meie sõnajalgtaimedest moodustab «Eesti NSV floora» I köite, mis ilmub käesoleval aastal.

Aastal 1948 reorganiseeriti üldbioloogia kateeder geneetika ja darvinismi kateedriks. Selle kateedri juhataja O. F. Mihhailov aretab idulehtede ümberistutamise teel uut õlirikast, meie kliimale vastavat päevalille sorti.

Taimefüsioloogia kateeder töötab küsimuste lahendamisega, mida tõstab esile sotsialistlik põllumajandus. Selle kateedri liikmed selgitavad füsioloogilisi ja biokeemilisi muutusi tähtsamatel põllutaimedel nende kasvatamise puhul soomuldadel.

Korduvalt on bioloogid ja zooloogid läbi viinud menetluspraktikat ka vennasvabariikides (Muurmani rannikul, Valgel merel, Pamiiris).

Üldse on bioloogiaosakond nõukogude perioodil andnud 66 lõpetajat, kes on tööle rakendunud meie eesrindliku teaduse ja rahvamajanduse edasiseks arendamiseks.

A. Vaga,
taimefüsioloogia ja geobotaanika kateedri juhataja

HELGED PERSPEKTIIVID

Kui eesti töötav rahvas 1940. a. juunis pühkis kodanluse ühiskondlikult areenilt minema, oli EK(b)P ja Eesti NSV taastada Tartu Ülikooli endine valitsuse üheks esimeseks mureks kuulsus. Kuid saksa fašistlike röövhordide sissetung meie maale pani TRÜ arengu ajutiselt seisma.

Seda hoogsamalt algas kogu ülikooli, seega ka matemaatika-loodusteaduskonna väljakujundamine peale Eesti NSV territooriumi vabastamist okupantidest. Loodi uued laialdased võimalused spetsialiseerumiseks. Õppejõudude ja abiõppejõudude arv vastavatel erialadel kolmekordistus.

Pidevalt tuleb vennasvabariikidest eksperimentaaltöödeks vajalikke seadmeid ja mõõteriistu, kuna täppisteadustealaste kateedrite tehnilise baasina asutati 1947. a. NSV Liidu Kõrgema Hariduse Ministeeriumi korraldusel hästi sisustatud TRÜ õppetöökoda.

Esmakordselt Tartu ülikooli ajaloos asuti täppisteaduste käsitluses dialektilise materialismi põhitõdede alusele.

Õppetöös juhitakse järjekindlalt üliõpilaste tähelepanu lääne teadlaste tööde idealistlikele moonutusile ning analüüsitakse neid materialistliku õpetuse vaatekohalt. Teaduste ajaloo küsimuste käsitlemisel tõstetakse esile vene ja nõukogude teadase saavutusi vastavatel aladel. Loenguline materjal seostatakse sotsialistliku ülesehitustöö praktikaga.

Eriti viimaseil aastail on teaduskonnas võtnud hoogu teaduslik tegevus, millest on haaratud teaduskonna kõik õppejõud, kusjuures teaduslikus temaatikas on küllaltki kaaluva osa omandanud rahvamajanduse arendamisega seotud tööd. Sellel alal on juba saavutatud päris tõhusaid tulemusi, eriti keemia ja füüsika kateedrites.

Täppisteaduste populariseerimine laialdastes rahvamassides on olnud teaduskonna südameasjaks.

Tulevikku vaatab teaduskond julge pilguga, olles täiesti teadlik, et nõukogude valitsus ja bolševike partei jälgivad alati suurima tähelepanuga teaduse arengut.

A. Mitt,
matemaatika-loodusteaduskonna dekaan

Juubelipidustuste kalendaarium

26. SEPTEMBRIL

Pidulik avaaktus TRÜ aulas algusega kell 18.00.

27. SEPTEMBRIL

1. TRÜ juubelile pühendatud teaduslik sessioon sektsioonides kella 10.00—14.00.
2. Kell 17.00 N. Burdenko mälestussamba avamine Toomemäel.
3. Algusega kell 16.00 TRÜ juubelinäituse külastamine ja ekskursioonid ülikooli vaatamisväärsustega tutvumiseks.
4. Kergejõustikuvõistlused Tamme staadionil. Võistluste algus kell 11.00.
5. Kell 21.00 algab TRÜ üliõpilasball Tartu Õpetajate Instituudi ja Ametiühingute Nõukogu Tartu Kultuurihoone saalides.

28. SEPTEMBRIL

1. Kell 12.00 N. Pirogovi mälestussamba avamine.
2. TRÜ spordipidu toimub Tamme staadionil kella 15.00—18.00.
3. Kunstilise isetegevuse ülevaatus algab kell 19.00 TRÜ aulas. Esinevad TRÜ nais- ja meeskoor, vokaal- ja instrumentaalsolistid ja teised isetegevuskollektiivid.
4. Algusega kell 20.00 korraldatakse IV Keskkooli ruumes isetegevuse õhtu millest võtavad osa TRÜ ja Tartu Linna Kultuurimaja isetegevuskollektiivid.

Samal ajal toimub kunstilise isetegevuse õhtu ka II Keskkooli ruumes EPA ja TRÜ isetegevuskollektiivide osavõtul.

5. Kell 19 algab Ametiühingute Nõukogu Tartu Kultuurihoones TRÜ juubeli tähistamisele pühendatud kunstilise isetegevuse õhtu TRÜ ja kultuurihoone isetegevuskollektiivide osavõtul.

Toimetaja J. Feldbach

MB 13386 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Hind 20 kop. Tellimine 3283

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Да здравствует университет-юбиляр!

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

Raamatupalat

Тартu Riiklik Ülikool

Орган парторганизации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета

№ 26 (156) Пятница, 26 сент. 1952. Год издания 5-ый

В день славного юбилея

Ф. Клемент,
ректор Тартуского госуниверситета.

Наш большой коллектив переживает знаменательные дни, отмечая 150-летний юбилей своего университета. Все мы гордимся его замечательной историей и той большой ролью, которую сыграл наш университет в развитии отечественной науки и культуры. Мы гордимся знаменитыми питомцами университета, прославившими нашу Родину.

Однако, тот факт, что мы работаем в столь славном университете, должен наполнять нас не только гордостью, но и чувством большой ответственности. Работать в университете с такой историей — большая честь, и каждый из нас обязан оправдать оказанное ему доверие. Советская власть и большевистская партия уделяют огромное внимание вопросам науки и просвещения, создали нам исключительные условия для нашей работы.

И мы должны отдать все свои силы, чтобы университет рос и развивался, чтобы он был передовым советским университетом, крупным центром социалистической культуры, чтобы в нем интенсивно пульсировала творческая мысль, процветала наука, служащая народу, чтобы наши питомцы были хорошими специалистами, способными строить коммунизм.

Наш юбилей почти совпадает во времени с большим историческим событием — XIX съездом великой партии большевиков. Этот съезд утвердит пятый пятилетний план, осуществление которого будет новым гигантским шагом вперед по пути к коммунизму.

Этот план вновь отражает огромную Сталинскую заботу о молодых советских республиках, о подъеме культуры всех народов Союза. И наш долг ответить товарищу СТАЛИНУ напряженной и плодотворной работой и тем самым внести свой вклад в то большое и прекрасное дело, которое с таким подъемом творит весь наш народ под замечательным руководством партии Ленина-Сталина.

Тартускому государственному университету

Исполнительный комитет Тартуского областного Совета депутатов трудящихся Эстонской Советской Социалистической Республики, Тартуский областной комитет Коммунистической Партии (большевиков) Эстонии и Тартуский областной комитет Ленинского коммунистического Союза молодежи Эстонии приветствуют Тартуский государственный университет в день его 150-летнего юбилея.

Выдающиеся достижения Тартуского государственного университета в прошлом говорят о непосредственном передовом влиянии демократических идей и прогрессивной культуры великого русского народа на эстонскую национальную культуру. История Тартуского государственного университета — это часть истории нерушимой дружбы русского и эстонского народов и общей их борьбы. Университет воспитал всемирно известных русских ученых Бэра, Пирогова, Бурденко и др. Университет дал эстонскому народу его великих просветителей-демократов Фельмана и Крейцвальда, которые в своих прогрессивных стремлениях и делах опирались на передовые русские идеи и боевые традиции.

За годы советской власти Тартуский государственный университет, благодаря неустанной заботе большевистской партии и лично товарища Сталина и всесторонней помощи братских народов и в первую очередь великого русского народа, стал на новый широкий путь, посвящая все свои силы в деле учебно-воспитательной и научной работы служению великой задаче коммунистического строительства, готовя народному хозяйству и культуре тысячи квалифицированных работников.

Юбилей Тартуского государственного университета проходит в важный исторический момент, когда весь советский народ готовится достойно отметить XIX съезд нашей славной коммунистической партии. Новая пятилетка и осуществление постепенного перехода от социализма к коммунизму ставят перед Тартуским государственным университетом еще более ответственные задачи в деле воспитания кадров с высшим образованием для нашей социалистической родины.

Мы уверены, что коллектив Тартуского государственного университета сумеет с честью выполнить эти ответственные задачи и внести свой вклад в развитие передовой советской науки.

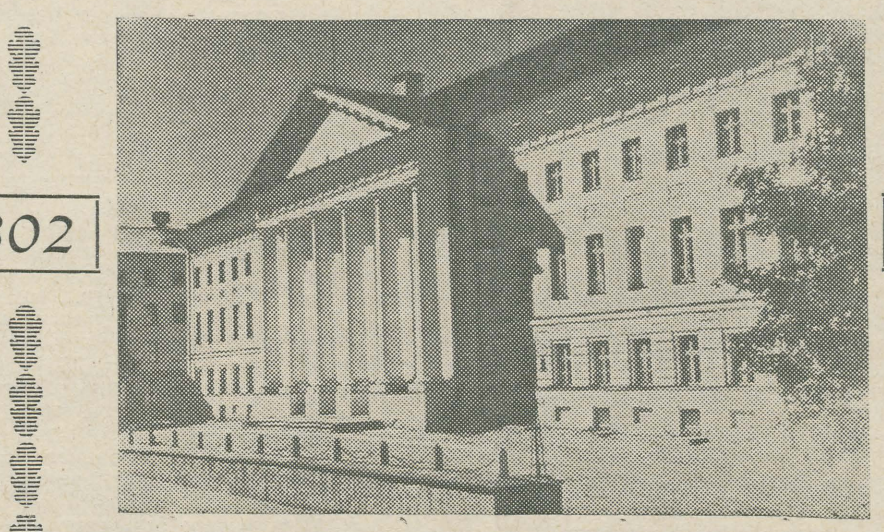
Желаем коллективу Тартуского государственного университета успеха в этой ответственной работе!

Да здравствует ленинско-сталинская национальная политика — нерушимая основа развития культуры, социалистической по содержанию, национальной по форме!

Да здравствует славная коммунистическая партия — организатор и инициатор наших побед!

Да здравствует великий вождь и учитель трудящихся всего мира, корифей советской науки — товарищ Сталин!

Исполнительный Комитет Тартуского Областного Совета Депутатов Трудящихся Эстонской ССР
Тартуский Областной Комитет Коммунистической Партии (большевиков) Эстонии
Тартуский Областной Комитет Ленинского Коммунистического Союза Молодежи Эстонии

Тарту. Тартускому университету.

Юбилейной комиссии

Казанский государственный университет имени Ульянова-Ленина сердечно поздравляет коллектив Тартуского университета, одного из старейших в стране, с его славным стопятидесятилетним юбилеем. Тартуский университет, созданный в 1802 г., завоевал заслуженную славу в деле развития науки нашей родины. В Тартуском университете учился и работал гениальный русский хирург и анатом, выдающийся общественный деятель Николай Иванович Пирогов, талантливый русский поэт Языков, писатели Соллогуб, Боборыкин, Вересаев, ученые Бэр, Струве, работали профессорами геолог Левинсон-Лессинг, историк Тарле, литературовед Пиксанов. В годы советской власти перед Тартуским университетом открылись широчайшие перспективы его развития и процветания. Под солнцем Сталинской Конституции университет неуклонно развивает и совершенствует формы и методы научной работы, обогащает науку новыми выдающимися трудами. Тартуский университет принимает активное участие в развитии экономических и духовных сил народа, идущего твердой поступью совместно с другими советскими народами по пути строительства коммунизма. Желаем Тартускому университету дальнейших успехов в учебной и научной работе на пользу передовой советской науки, на благо нашей великой родины.

Ректор профессор **А. Г. Шафигуллин**
Секретарь партбюро **К. Е. Колобов**

Тарту.
Государственный университет

Ректору Клементу

Ректорат, партийная и общественные организации, профессорско-преподавательский и студенческий состав, рабочие и служащие Узбекского государственного университета имени Алишера Навои горячо поздравляют коллектив Тартуского государственного университета в связи с исполнением 150 лет его деятельности и желают успеха в дальнейшей научной работе и подготовке высококвалифицированных преданных делу Ленина-Сталина специалистов.

Ректор Узбекского госуниверситета
Алимджанов

Тарту.

Ректору Тартуского государственного университета Ф. Д. Клементу

От имени коллектива Института высшей нервной деятельности Академии наук СССР и от меня лично примите сердечное поздравление в день 150-летнего юбилея Тартуского государственного университета и пожелания дальнейших успехов на благо отечественной науки.

Иванов-Смоленский,
Директор института, действительный член Академии медицинских наук

Тартуский университет.

Ректору профессору Клементу

Томский университет шлет сердечные поздравления ученым и студенчеству старейшего университета в связи со славным стопятидесятилетием его плодотворной деятельности на поприще развития науки, культуры, подготовки высококвалифицированных кадров специалистов и горячо желает дальнейшего процветания на благо социалистической родины.

Ректор Томского университета
проф. **Макаров**

Тарту.

Юбилейной комиссии

Сердечно поздравляю эстонский народ с юбилеем славного университета. С любовью и гордостью вспоминаю время, когда я читал там лекции, и свою милую аудиторию. Только болезнь мешает мне лично присутствовать.

Академик Тарле,
профессор Московского университета, профессор Государственного института международных отношений, трижды лауреат Сталинской премии первой степени

Тарту

Ректору Тартуского государственного университета профессору Клементу

Горячо приветствуя Тартуский государственный университет в день его юбилея, Академия наук Армянской ССР желает всему научно-преподавательскому составу и студенчеству университета новых успехов в работе. Ваш университет, где учился великий армянский писатель-просветитель Хачатур Абовян, всегда был дорог для армянского народа. Сегодня он еще дороже для нас как крупнейший культурный центр братской Эстонской республики, строящей вместе со всеми республиками Советского Союза под руководством великого Сталина светлое здание коммунизма.

Пусть крепнет сталинская дружба народов нашей Родины!

Президиум Академии наук Армянской ССР
Амбарцумян

В день юбилея

Тартускому государственному университету

Во тьме глубокой, в годы угнетенья
Ты светочем науки был всегда,
Но лишь в июньский день освобожденья
Тебе открылся путь бессмертного труда.

Наука, что скрывалась за стенами,
В тот день к народу вышла на простор,
Чтоб управлять колхозными полями,
Чтоб радостней, полнее жил шахтёр.

Теперь твой долг за счастие народа
Бороться, неустанно созидать
И, в настоящем видя будущие годы,
Все старое, отжившее сметать.

Вот почему сияет зал колонный,
В одном порыве бьются все сердца:
Хвала Вождю, кто волей непреклонной
Спаял с Трудом Науку навсегда!

Перевод Н. Басселя и В. Михайловского.

Ф. Котта

Коммунистом стать можно лишь тогда, когда обогатишь свою память знанием всех тех богатств, которые выработало человечество

В. И. Ленин

НАШИ ПЕРЕДОВИКИ

Передовой ученый

Говоря о лучших педагогах учёных нашего университета в прошлом и в наши дни, нельзя не отметить доктора наук профессора К. Орвику. Его роль в воспитании нового поколения геологов чрезвычайно велика. В буржуазное время в Тартуском университете трудно было получить специальность геолога. Об этом говорит хотя бы тот факт, что за всё время буржуазной диктатуры университет окончило меньше геологов, чем, например, в текущем году. Самостоятельное геологическое отделение было открыто лишь при советской власти в 1945 году. В этом большие заслуги имеет профессор Орвику, являющийся инициатором создания этого отделения.

Как заведующий кафедрой и преподаватель проф. Орвику сделал всё, чтобы создать лучшие условия для воспитания молодых геологов. Его безукоризненные, хорошо продуманные лекции заслужили внимание всех студентов-геологов. Большую помощь студенты получают от проф. Орвику при составлении курсовых и дипломных работ и научной работе.

Проф. Орвику является выдающимся исследователем геологии Эстонской ССР. За последние годы перу его принадлежит ряд научных исследований.

Как уважаемый и любимый студентами педагог и широко известный учёный проф. Орвику является живым примером того, каким должен быть настоящий советский учёный.

Наши ряды растут

Большие и ответственные требования ставит перед высшими школами величественная Сталинская программа построения коммунистического общества в нашей стране. Задача состоит в том, чтобы неуклонно улучшать подготовку молодых специалистов, воспитывать их в духе советского патриотизма, в духе беспредельной любви и преданности коммунистической партии, социалистическому отечеству. Большая роль в разрешении этой задачи принадлежит Ленинскому комсомолу.

Под руководством партийной организации комсомольская организация Тартуского государственного университета была верным помощником ректората в подготовке кадров для нашего растущего хозяйства и культуры.

Если комсомольская организация Тартуского государственного университета в 1944 г. начала свою деятельность в составе трех членов, то теперь, через 7 лет, к 150 годовщине комсомольская организация объединяет в своих рядах свыше 850 передовых студентов. Нет ни одной области деятельности студентов, где бы впереди не были комсомольцы.

Об авангардной роли комсомольцев в студенческом научном обществе говорит тот факт, что 75% всех докладов на научной конференции, посвященной юбилею университета, будут прочитаны комсомольцами. Уважение всего нашего коллектива завоевали такие комсомольцы, как секретарь первичной комсомольской организации естественно-математического факультета Малль Рубель, у которой за все время учебы только отличные оценки, передовик учебной и научной работы Бернхард Хийре, Аллан Лийм, Лев Шишов и многие другие.

Всесоюзную известность завоевали наши комсомольцы-спортсмены Леа Маремяэ, Хейно Раудсик, Георг Реккер и др.

В юбилейный год комсомольцы должны приложить все силы, чтобы стать достойными строителями коммунизма. Пусть наша упорная и кропотливая работа над усвоением самой передовой в мире науки, советской науки, будет благодарностью коммунистической партии, советскому правительству и лучшему другу советской молодежи товарищу Сталину за повседневную заботу об учащейся молодежи.

В. Вяльяс,
Секретарь Комитета ЛКСМЭ ТГУ.

Один из лучших студентов

Преподаватели знают его как хорошего и добросовестного студента, который с большим интересом и энтузиазмом глубоко овладевает наукой, студенты же знают его как хорошего друга и товарища.

Учась на V курсе исторического отделения историко-филологического факультета, тов. Лийм расширяет свой кругозор, изучая произведения по специальности. В течение ряда лет он занимается самостоятельной научной работой и является председателем факультетского совета студенческого научного общества. На этом посту работает он успешно и добился здесь хороших результатов. Под его руководством значительно повысился уровень научных работ студентов.

Аллан Лийм сам написал научную работу о революционном движении тартуских студентов в 1908—1916 годах.

Тов. А. Лийм — комсомолец. Свои достижения в области научной и общественной работы он посвящает тем высоким целям, которые воодушевляют всех передовых советских людей — героически работать на благо Родины.

Один из ветеранов университета

В ноябре текущего года исполнится 45 лет со дня, когда тов. Сокка впервые поступил на работу в Тартуский университет.

Таким образом он проработал здесь около одной трети из жизни нашего учебного заведения. В течение продолжительного времени тов. Сокка выполнял разные работы, главным образом в канцелярии хозяйственного отдела. Ныне он работает лаборантом на физкультурном факультете.

Тов. Сокка не только один из старейших служащих нашего университета, он является и передовиком в труде. Чувство ответственности является характерной чертой этого ветерана. Несмотря на преклонный возраст и на плохое зрение, тов. Сокка всегда можно видеть за работой. Он трудолюбив и всегда готов помочь товарищам. Этим он завоевал общую симпатию работников университета и студентов.

К тов. Сокка полностью относится выражение, что настоящими героями являются именно те, кто всегда образцово выполняют свои повседневные задачи и никогда не думают, что они совершают подвиг. Такие люди заслуживают уважения.

Изменения, происшедшие в жизни университета, тов. Сокка воспринимает всей душой. «Гораздо веселее и лучше стала жизнь в университете теперь при советском строе», — убежденно говорит он.

Авторитетный педагог

Удивляться приходится умению работать и работоспособности некоторых людей. Они могут трудиться успешно на всех участках работы.

Доцента И. Мялля мы можем встретить повсюду в университете — на кафедре в аудитории, на Ученом Совете, в профкоме университета и в Научном студенческом обществе, где он руководит научными кружками. Центральное внимание тов. Мялль обращает все же на проведение лекций, практикумов и семинаров, на воспитание молодых юристов.

За большой стаж работы тов. Мялль приобрел прекрасные качества советского педагога: высокий идейный уровень, тесную связь со студентами, авторитет. Читая такие дисциплины, как советское финансовое право, советское трудовое право и др., он подает их с большим знанием жизни, иллюстрируя лекции примерами из местной практики. Строя свою лекцию на убедительных фактах и строгих логических выводах, он имеет тесных контакт с аудиторией. Студенты буквально глотают каждое слово его лекции. Особенный интерес представляют семинарские занятия, где тов. Мялль умеет ставить проблемы так, что они вызывают широкую дискуссию. Как педагог тов. Мялль питает большой интерес к знаниям студентов, всегда готов оказать им помощь в разрешении трудных проблем.

Тов. Мялль и прекрасный воспитатель. Он посещает студентов на дому, беседует с ними в общежитиях. На этих посещениях создаются теплые и дружеские отношения между преподавателем и студентами. Это в свою очередь поднимает авторитет передового преподавателя.

Как хороший педагог и воспитатель тов. Мялль является примером для своих воспитанников и сослуживцев.

Бороться за авангардную роль коммунистов

В проекте директив ЦК ВКП(б) по пятому пятилетнему плану предусмотрено увеличить выпуск специалистов из вузов примерно в два раза по сравнению с 1950 г.

Коммунисты нашего университета понимают, что кадры — это решающая сила нашего строительства.

Это значит, что обязаны, всемерно повышая квалификацию молодых специалистов, улучшать постановку марксистско-ленинского образования их, улучшать воспитательную работу, прививать нашим кадрам нетерпимость к недостаткам, воспитывая их в духе беспредельной преданности партии Ленина-Сталина, делу строительства коммунизма.

Центральным звеном, которое обеспечивает нам дальнейшее повышение учебной и воспитательной работы, является уровень развития научной работы. В этой области мы имеем целый ряд достижений. Расширился состав кафедр, ведущих научную работу, увеличился круг тем, связанных с практикой народного хозяйства республики, растет квалификация наших научных работников, растет из года в год аспирантура. В 1951 г. в университете было защищено 7 кандидатских диссертаций, за девять месяцев 1952 г. — уже 17 диссертаций. Растет состав молодых научных работников, и это надо всячески приветствовать.

Все больше и больше появляется у нас законченных исследований, которые публикуются в центральной печати, все больше связь наших ученых с учеными крупнейших центров страны.

Нет сомнений в том, что мы можем улучшить нашу научную работу, ибо многие коммунисты показывают образец того, как надо работать в этой области.

Федор Дмитриевич Клемент, воспитанник школы академика Вавилова, ведет большую организационную и воспитательную работу как ректор университета. Очень сложна и многообразна работа ректора, однако, несмотря на большую занятость, т. Клемент систематически ведет научную работу в области люминэсценции. В Ленинградском университете он организовал лабораторию, руководителем которой остается до сих пор. Он успевает выступать и с научными докладами и статьями, воспитывает пять молодых специалистов, смело развивает науку, выдвигая в своих исследованиях и оригинальные идеи. Результаты этих исследований имеют огромное народно-хозяйственное значение.

В числе наших ведущих ученых надо отметить и проректора по научной части Эдуарда Эдуардовича Мартинсона. Человек большой работоспособности и эрудиции, он сделал целый ряд крупнейших работ в области биохимии. Профессор Мартинсон много и плодотворно работал и работает в области истории науки, раскрывая в своих исследованиях приоритет отечественной науки в целом ряде научных открытий. Успешно работает проф. Мартинсон и как исследователь по истории нашего университета. Итоги научных исследований обобщены им в 63 печатных работах, из которых несколько монографий.

К числу представителей старшего поколения надо отнести и зав. кафедрой истории СССР Хильду Ивановну Мосберг. В течение целого ряда лет она вела большую исследовательскую работу, в результате которой появилась докторская диссертация «Революция 1905—1907 гг. в Эстонии». Дочь простого рабочего-столяра стала ученым, ведущим большую общественную работу. Тов. Мосберг проделала огромную работу по созданию выставки по истории университета.

Научные кадры наши растут. Растет новое, молодое поколение. В числе людей этого поколения Александр Яковлевич Перк — продекан естественно-математического факультета. Скромный, принципиальный работник, воспитанник нашего университета, он добровольно ушел на фронт в годы Великой Отечественной войны, награжден четырьмя правительственными наградами. Демобилизовавшись, т. Перк окончил аспирантуру, сдал кандидатские экзамены и завершил диссертацию на тему «Период покоя у высших растений».

Аспирант Карл Сийливаск уже в процессе учебы в университете проявил склонность к научной работе. Будучи студентом, он сделал две конкурсные работы, из которых одна получила первую премию. После окончания университета он был оставлен в аспирантуре и в течение первого года учебы сдал два экзамена, начал работать над избранной темой: «Борьба трудящихся Эстонии против буржуазной диктатуры и империалистической интервенции в годы гражданской войны 1918—20 гг.»

Успешно ведут научную работу, сочетая её с партийной и общественной и такие коммунисты как В. Архангельский, В. Матин, К. Таев и целый ряд других.

Много, очень много надо работать нам в этой области. Коммунисты нашей парторганизации, реализуя исторические задачи пятого пятилетнего плана по развитию научной работы, добьются новых успехов, покажут образцы плодотворной работы, и возглавят новый подъем учебной, воспитательной и научной работы в университете.

Доцент **Г. Сапожников**
Зав. кафедрой философии ТГУ

Наука знает в своем развитии немало мужественных людей, которые умели ломать старое и создавать новое, несмотря ни на какие препятствия, вопреки всему.

И. В. СТАЛИН

Исторический вклад Тартуского университета в отечественную культуру и науку

Н. И. Пирогов
(1808—1881)

Х. М. Бэр
(1792—1876)

В. Я. Струве
(1793—1864)

В течение своего полуторавекового существования Тартуский университет являлся не только одним из крупнейших рассадников высшего образования, но и центром напряженной и плодотворной научно-исследовательской работы, внося значительный вклад в развитие отечественной науки.

Характерной чертой многих научных исследований и открытий, сделанных в стенах нашего университета, является тесная связь их с современными актуальными научными проблемами большого теоретического и практического народно-хозяйственного значения.

Это объясняется теми прогрессивными традициями, которые возникли и утвердились в университете при его основании, происходившем в атмосфере освободительного антикрепостнического движения.

Уже первый ректор университета профессор, академик Георг Паррот был не только выдающимся организатором и видным общественно-политическим деятелем Прибалтики, но и оригинальным научным мыслителем. Ему принадлежит, например, проект понижения уровня Чудского озера с целью осушения прилежащих районов Эстонии. Уже первые воспитанники университета Карл Бэр, Хр. Пандер и В. Струве проложили новые пути в науке.

Все трое стали академиками. Бэра и Пандера Дарвин назвал своими предшественниками в развитии эволюционной теории. Всемирно известны астрономические открытия В. Струве, первого директора Пулковской обсерватории.

Многие ботаники, геологи, физики и зоологи университета вписали свои имена в историю изучения природных богатств отдаленных частей русского государства (Ледебур, Энгельгардт, Левинсон-Лессинг, Фр. Паррот и многие др.). До сих пор советская океанография чтит имя воспитанника университета физика Э, Ленца.

Химики Тартуского университета (Гизе, Клаус, Тамман, К. Шмидт, Лемберг, Кондаков, Писаржевский и друг.) и их ученики (Гесс и др.) существенно способствовали развитию отечественной химии.

Основой ее развития стали широкие медико-биологические экспериментальные исследования, ведущим направлением в которых с самого начала определилось изучение нервной системы (Бурдах), процессов развития и сравнительно-биологических отношений (Ратке, Куторга и др.). Это приближало к пониманию организма как целого. Особого взлета научно-теоретическая мысль в клинической медицине достигла в университете в прошлом столетии в деятельности гениального хирурга Н. И. Пирогова.

Можно назвать исключительным явлением в науке опубликование в 1846 году сравнительно -биохимического исследования. «К сравнительной физиологии беспозвоночных» первого биохимика университета и одного из основоположников этой науки, члена — корреспондента Академии Наук профессора Карла Шмидта.

Блестящего развития достигла в Тартуском университете в середине прошлого столетия физиологическая школа, получившая благодаря трудам Фридриха Биддера мировую известность и высоко оцененная корифеями русской физиологии И. М. Сеченовым и И. П. Павловым.

Основным направлением этой школы было изучение микроскопического строения нервной системы и ее функций. Эта школа воспитала ряд выдающихся русских физиологов, среди них профессора А. П. Вальтера, Л. И. Якубовича, академика Ф. В. Овсянникова. В университете учился в это время выдающийся впоследствии ученый терапевт и общественный деятель В. А. Манасеин.

В работах Ф. Биддера, Карла Шмидта и их учеников берут истоки научно-идейные связи университета с учением гениального физиолога И. П. Павлова. Совместный классический труд этих замечательных ученых «Пищеварительные соки и обмен веществ» (1851 г.) подготовил реальную почву для дальнейшего развития физиологии питания, в особенности белкового.

Выдающиеся открытия в области физиолого-химической науки сделали ученики Карла Шмидта и Биддера — Густав Бунге и Александр Шмидт, создатель ферментативной теории свертывания крови.

Экспериментально-физиологическое направление доставило мировую известность Тартуской медицинской школе.

Именно в этой атмосфере подлинно научного творчества и новаторской мысли была выполнена в 1880 году Н. И. Луниным диссертация, которая положила основание учению о витаминах.

Одним из первых творчески применил его в клинической медицине воспитанник Тартуского университета академик Н. Н. Бурденко, ставший главой советской хирургии. На основе павловской физиологии Н. Н. Бурденко творчески развил и ввел в практику медицины идеи своего гениального предшественника в университете Н. И. Пирогова. Учение И. П. Павлова является сейчас основой научной и лечебной работы медицинского факультета университета.

Прогрессивное направление получили в университете также исследования в области гуманитарных наук. В 1808 г. профессор университета Г. Эверс опубликовал труд, опровергавший норманскую теорию происхождения русского государства и направленный против реакционных историков Шлецера и Мюллера. Эверс смело выступил также в печати против крепостнических порядков в Прибалтике.

Вопреки яростному сопротивлению немецкого дворянства университет с самого основания стал местом формирования эстонской и латышской национальной интеллигенции и прогрессивной культуры. Уже в 1803 году в нем учился крепостной латыш Я. Вильямс. Вопреки закону ректор Паррот принял в 1813 году в университет крепостного эстонца Филиппа Юргенсона. В первые годы существования университета в нем получили образование первый эстонский поэт К. Я. Петерсон, выдающиеся представители эстонской демократической национальной культуры Ф. Р. Фельман и Ф. Р. Крейцвальд. Первый из них начал, а второй закончил работу по составлению и изданию народного эстонского эпоса «Калевипоэг». За ними последовала целая плеяда талантливых эстонских филологов и деятелей эстонской культуры, ученики которых в настоящее время плодотворно трудятся в области изучения эстонского и угрофинских языков (Вески, Аристе). Воспитанник университета Владимир Даль своей работой «О наречиях русского языка» положил начало русской диалектологии.

Через друзей Пушкина — студентов А. Н. Вульфа и Н. М. Языкова, а также другими путями в Тартуский университет проникли идеи декабристов. В университете получил образование ряд известных русских писателей (Языков, Даль, Вересаев и др.)

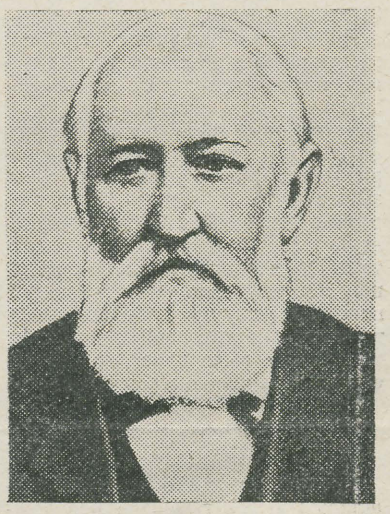
Из его стен вышло немало выдающихся ученых и общественных деятелей других братских народов Советского Союза, в их числе великий армянский просветитель-демократ Хачатур Абовян, ряд крупных деятелей латышской и литовской культуры. Университет дал большое число ученых и профессоров польскому народу.

Прогрессивные традиции помогли университету с момента восстановления Советской власти быстро и активно включиться в общую со всеми университетами нашей великой социалистической Родины работу, которая направлена на решение великой исторической задачи построения коммунизма, поставленной перед советским народом корифеем науки И. В. Сталиным.

Проф. **Э. Мартинсон**
проректор по научной работе

Н. Н. Бурденко
(1876—1946)

Ф. В. Овсянников
(1827—1906)

Н. М. Языков
(1803—1846)

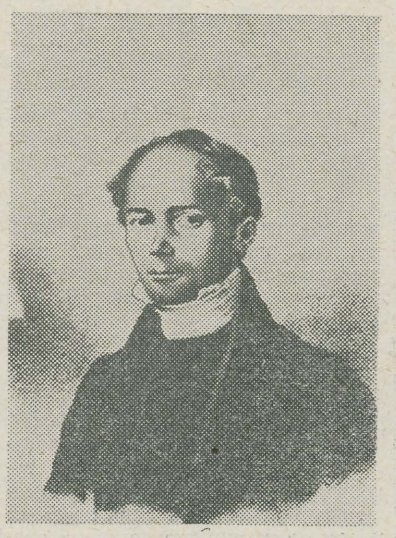
Н. И. Лунин
(1854—1937)

М. Веске
(1843—1890)

Ф. Р. Крейцвальд
(1803—1882)

Ф. Р. Фельман
(1798—1850)

К. Я. Петерсон
(1801—1822)

ПО СТАЛИНСКОМУ ПУТИ

Появление гениальных трудов товарища Сталина по вопросам языкознания имело особенно большое значение для учебной и научной работы в Тартуском государственном университете.

Перед лингвистами университета стояла большая задача — немедленно перестроить всю работу в области языка.

В связи с этим прежде всего нужно было повысить квалификацию преподавателей. Для того, чтобы преподаватели глубже изучили основы сталинского учения о языке, осенью 1950 г. были организованы семинары для преподавателей историко-филологического факультета.

Это дало уже результаты. Исходя из трудов тов. Сталина, в течение двух лет в виде дипломных и курсовых работ был закончен ряд специальных исследований в области основного словарного фонда и грамматической структуры эстонского, русского, финно-угорских и западноевропейских языков. Перестроилась работа кафедры эстонского языка. Кафедра русского языка организовала исследовательские экспедиции на территорию Эстонской ССР и в Псковскую область для сбора русских диалектов. Были организованы экспедиции также к ливам, карелам Валдая и даже к закарпатским венграм.

Тартускому государственному университету даны широчайшие возможности для набора аспирантов по таким лингвистическим специальностям как эстонский язык, русский язык, финно-угорские и западно-европейские языки.

Правильная основа советской лингвистики благотворно повлияла на научную работу преподавателей-лингвистов Тартуского государственного университета, в особенности на изучение эстонского и финно-угорских языков. Появилось уже несколько специальных исследований в области связи эстонского и русского языков по более древнему периоду истории эстонского языка, а также исследования по возникновению современного эстонского национального языка, по основному словарному фонду финно-угорских и отдельных прибалтийских языков.

Сделанная работа является лишь частью тех задач, которые Университету предстоит разрешить для того, чтобы стать настоящим центром изучения и преподавания советской лингвистики.

Проф. П. Аристэ,
зав. кафедрой финно-угорских языков.

О научной работе медицинского факультета

Медицинский факультет встречает торжества, связанные со стопятидесятилетием университета, под знаком оживления научно-исследовательской работы.

Актуальной научной тематикой, успешно разрабатываемой коллективом медицинского факультета, являются следующие проблемы: 1) изучение крови, кровообразования и неврогуморальной регуляции кровообращения; 2) физиология и патология пищеварения и 3) лечение сном.

В области научных проблем заслуживают внимания исследования кафедры патологической физиологии, проведенные на животных, и клинически-физиологические опыты у гипертоников и у оперируемых, которые впервые показывают, что активность холинестераза в крови зависит от функционального состояния нервной системы, в особенности высшей нервной деятельности. На основании подробных клинически-экспериментальных исследований кафедры неврологии выяснилось, что качественный и количественный состав белых кровяных телец и гемопоэтическая система подчиняются условной и безусловной рефлекторной деятельности.

Факультетская кафедра внутренних болезней выяснила физиологическое ускорение распространения пульсовой волны и показала, что оно ускоряется при артериосклерозе и поздних стадиях гипертонии. Кафедра анатомии и гистологии изучала расположение эластичных элементов особых типов кровеносных сосудов, в первую очередь артериовенозных анастомозов. В области проблемы физиологии пищеварения производятся интересные исследования кафедрой биологической химии, которая успешно изучает образование ферментативного механизма желудочной соляной кислоты.

В научно-исследовательской области и в области подготовки молодых кадров интенсивно работает кафедра микрологии и инфекционных заболеваний во главе с заведующим кафедрой профессором Лепп, под чьим руководством за короткое время было написано восемь диссертаций.

Профессор А. Вальдес, успешно руководя работой аспирантов, работает и сам над выяснением этиопатогенеза дистрофических изменений паренгиматозных органов.

Важной проблемой, разрешаемой в настоящее время факультетом, является вопрос лечения сном.

Кафедра факультетской хирургии исследует сейчас возможность применения сонной терапии до и после операций. Кафедра госпитальной терапии изучает влияние лечения сном на протекание воспалительного процесса.

Проделанная работа на медицинском факультете на современном этапе — это первые шаги, но они показывают, что коллектив преподавателей медицинского факультета вносит свой вклад в развитие современной советской медицины.

Доц. Э. Раудам,
зав. кафедрой неврологии

В борьбе за преобразование природы

Биологическому отделению пришлось в 1944 г., после освобождения Тарту от немецких оккупантов, начать свою работу в тяжелых условиях. Но несмотря на это, сразу же началась учеба и были восстановлены учебно-вспомогательные учреждения. Зоологический музей был открыт для посетителей уже в 1946 году.

В области научного исследования кафедра зоологии под руководством проф. Х. Рийкоя организовала коплексную работу «Гидробиологическое исследование реки Эмайыги».

Для рыбного хозяйства Эмайыги данная работа имеет большое значение. Под общим руководством проф. Рийкоя производится и хозяйственное исследование более крупных озер ЭССР (площадью в двадцать гектаров).

В 1950 г. вышла из печати работа проф. Рийкоя «Рыбы Эстонской ССР» и в 1952 г. обзорная работа «О значении повышения рыбного хозяйства внутренних вод ЭССР». Проф. И. Пийнер занимается исследованием морфологии и филогенеза позвоночника рыб.

Работы наших ботаников имеют целью исследование флоры ЭССР, с целью преобразования природы путем осущения болот и использования некультивированной до сих пор земли в сельском хозяйстве. В этой области проф. А. Вага опубликовал в 1951 г. в журнале «Ботанический журнал» статью «О культурных фитоценозах». Он выступил также на объединенной сессии Академии наук СССР и Прибалтийских республик с докладом «Фитоценозы болот в ЭССР».

Старшим научным сотрудником К. Эйхвальдом составлено исследование о бореальных морошках и написан критический систематический обзор 41 видов хвойных деревьев. Эта работа вместе с обзором проф. А. Вага о наших папоротниковых составляет первый том «Флоры ЭССР», который выйдет из печати в текущем году.

Кафедра общей биологии была в 1948 г. реорганизована в кафедру генетики и дарвинизма. Заведующий этой кафедрой О. Ф. Михайлов вывел приспособленный к нашему климату богатый маслом новый сорт подсолнуха.

Кафедра физиологии растений работает над вопросами, выдвигаемыми социалистическим сельским хозяйством. Члены этой кафедры изучают физиологические и биохимические изменения на важнейших полевых растениях, выращенных на болотистой почве.

Неоднократно проходили свою производственную практику студенты -биологии и в братских республиках (на мурманском побережье, на Белом море и на Памире).

Всего за период советской власти биологическое отделение подготовило 66 молодых специалистов.

Всего за период советской власти биологическое отделение подготовило 66 молодых специалистов.

Проф. А. Вага,
зав. кафедрой геоботаники и систематики растений

ЯСНЫЕ ПЕРСПЕКТИВЫ

Когда трудящиеся Эстонии в 1940 году смели с общественной арены буржуазию, первой заботой Эстонской коммунистической партии и правительства Эстонской ССР было восстановление Тартуского университета в былой его славе, опираясь на искреннюю помощь братских республик. Но вторжение немецко-фашистских грабительских банд на нашу землю приостановило развитие Тартуского государственого университета.

Тем бурнее началось строительство университета, а тем самым и естественно-математического факультета после освобождения территории ЭССР от оккупантов.

Были созданы широкие возможности для специализации.

В университете в 1952 году на специальности точных наук было принято в 4 раза больше студентов, чем в буржуазное время. Количество преподавательского и лаборантского состава увеличилось на соответствующих специальностях втрое.

Для экспериментальных работ университет получает из братских республик необходимые аппараты и измерительные приборы. По распоряжению Министерства Высшего образования в 1947 году была открыта хорошо оборудованная учебная мастерская, являющаяся технической базой для кафедр точных наук.

Впервые за время существования Тартуского университета изучение точных наук обосновано на диалектическом материализме.

В учебной работе последовательно обращается внимание студентов на идеалистические извращения в работах западных учёных и они анализируются с точки зрения материалистического учения.

Лекционный материал связывается с практикой социалистического строительства.

Особенно в последние годы оживилась на факультете научная деятельность, охватывающая всех преподавателей факультета, причём в научной тематике довольно значительную роль приобретают работы, связанные с развитием народного хозяйства. В этой области уже достигнуты эффективные результаты.

Популяризация точных наук в широких народных массах была делом чести для факультета.

Естественно-математический факультет смотрит смело вперед, зная, что советское правительство и партия всегда с наибольшим вниманием следят за развитием науки.

Декан естественно-математического факультета
доц. **А. Митт**

За дальнейшее успешное развитие юридической науки

Правильно раскрыв сущность государства и права как явлений общественного порядка, их роль и значение в различных общественно-экономических формациях марксизм-ленинизм дал в руки трудящихся нашей страны такое мощное оружие, как марксистско-ленинское учение о государстве и праве. Это учение и базирующаяся на нем советская юридическая наука со своими разнообразными специальностями всемерно помогали и помогают трудящимся нашей страны разрешать вопросы построения коммунистического общества.

В этой ответственной работе юридический факультет ТГУ достиг в плодотворных советских условиях безусловно определенных успехов. Из года в год растет число оканчивающих юридический факультет, выше поднялся идейно-теоретический уровень нашей учебной работы, а этим самым улучшилась и подготовка студентов для работы на обширном юридическом поприще. Можно отметить успехи и в научной работе преподавателей и студентов.

Эти успехи стали возможными только благодаря постоянной заботе большевистской партии и советского правительства как о развитии советской юридической науки, так и о создании всех условий для успешной работы высших учебных заведений. С чувством глубокой благодарности отмечает юридический факультет ТГУ и ту помощь и поддержку, которую постоянно оказывают ему высшие учебные заведения братских республик.

Успехи, достигнутые юридическим факультетом как в учебе, так и в научной работе тем ценнее, что юридический факультет ТГУ лишь короткое время работает в условиях советского строя. Юридическая наука, которую изучали и развивали преподаватели бывшего тартуского университета, была порабощена капиталом и служила интересам помещиков и капиталистов. Во всей истории юридического факультета можно отметить лишь отдельные случаи, когда представители прогрессивной юридической мысли смели выступить против общего реакционного направления.

Отмечая 150 годовщину Тартуского государственного университета, наш факультет ставит задачей своей дальнейшей работы еще с большей энергией помогать дальнейшему развитию советской юридической науки.

Ясно, что достижение этих целей требует от нас серьезной и напряженной работы, требует, чтобы наши преподадаватели постоянно и неустанно работали над повышением своей квалификации и над дальнейшим поднятием уровня проводимой на факультете идейно политической и теоретическсй работы.

К. Пюсс,
декан юридического факультета

УСПЕХИ ФИЗКУЛЬТУРНИКОВ

Бурный расцвет физкультуры и спорта в Тартуском университете неразрывно связан с установлением советской власти в Эстонии. Во время первых ста лет существования Тартуского университета можно было говорить о наличии некоторых начатков физкультуры лишь в узком кругу корпорантов, которые занимались главным образом фехтованием и верховой ездой.

Установление советской власти в Эстонии в 1940 году открыло невиданные доселе перспективы для развития физической культуры в Тартуском университете. Количество преподавателей физкультуры уже в первом году увеличилось вчетверо, значительно улучшилась материальная база. По образцу передового советского физкультурного движения учебная работа была поставлена на научную основу.

Напряженную работу прервало вероломное нападение гитлеровцев в 1941 году.

После изгнания фашистских оккупантов из пределов нашей страны для физкультурников Тартуского государственного университета начался период большого восстановления. Был создан самостоятельный физкультурный факультет, в составе которого насчитывается в настоящее время восемь кафедр и 41 преподаватель. Факультет имеет хорошую материальную базу. Помимо четырех спортивных залов и помещений для занятий боксом и борьбой у факультета имеется ещё спортивная база в Кярику, рассчитанная на 70 человек, с плавательным бассейном, лыжным трамплином и спортивными площадками. Кроме того у факультета имеется своя водная станция и базы парусного спорта база конного спорта с 21 лошадью, мотоциклы и даже планеры. Советская власть дала студентам возможность изучать и заниматься всеми видами спорта.

В ответ на заботу партии и правительства о физкультурниках спортсмены ТГУ обращают большое внимание на повышение своего спортивного мастерства. Спортсмены нашего университета известны во всем Советском Союзе. Наши легкоатлеты в течение последних четырех лет завоевывали первенство на летних спартакиадах Министерства высшего образования. Баскетбольные команды университета принадлежат к числу лучших в Советском Союзе, наши конники неоднократно добивались первых мест во всесоюзном масштабе.

В республиканском масштабе физкультурники университета держат первенство почти по всем основным видам спорта.

Физкультурники университета в порядке шефства помогали и помогают спортивным организациям республики и города Тарту, не отказывают в помощи и колхозной молодежи в деле разрешения вопросов спортивной работы и в подготовке общественных кадров.

Стопятидесятилетие Тартуского государственного университета вдохновляет физкультурников университета на еще большие достижения в области как учебной и научной работы, так и в области повышения спортивного мастерства.

Ф. Куду,
и. о. декана факультета физкультуры

План юбилейных торжеств

26 СЕНТЯБРЯ

Торжественное заседание в актовом зале ТГУ в 18.00 час.

27 СЕНТЯБРЯ

1. Научная сессия по секциям с 10.00—14.00 час.
2. Открытие памятника Н. Н. Бурденко в 17.00 час.
3. Открытие юбилейной выставки в 16.00 час.
4. Соревнования по легкой атлетике — спартакиада между вузами Эстонской ССР, посвященная юбилею ТГУ. Начало в 11.00 час.

28 СЕНТЯБРЯ

1. Открытие памятника Н. И. Пирогову в 12.00 час.
2. Спортивный праздник на стадионе Тамме с 15.00—18.00 час.
3. Просмотр художественной самодеятельности ТГУ в актовом зале ТГУ, нач. в 19.00 час.
4. Вечер художественной самодеятельности, посвященный юбилею ТГУ, в здании IV средней школы по ул. Рийя, нач. в 20.00 час.

Вечер художественной самодеятельности, посвященный юбилею ТГУ, в здании II Средней школы по ул. Вильянди, нач. в 20.00 час.

6. Вечер художественной самодеятельности, посвященный юбилею ТГУ, в Тартуском Городском Доме Культуры по ул. Харидузе дом № 2, начало в 19.00 час

Редактор И. Фельдбах

MB 13392 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Hind 20 kop. Tellimine 3283

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Palavaim tervitus ÜK(b)P XIX kongressile!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Raamatupalat

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

№ 27 (157) Reedel, 3. oktoobril 1952. a. V aastakäik

Tartu Riiklikule Ülikoolile

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium, Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja Eestimaa Kommunistliku (bolševike) Partei Keskkomitee tervitavad palavalt Tartu Riikliku Ülikooli professoreid, õppejõude, üliõpilasi ja kõiki töötajaid ülikooli 150 aasta juubeli puhul.

Ülikooli juubeli tähistamine on tähelepanuväärseks sündmuseks eesti ja kogu nõukogude rahva kultuurielus. Möödunud sajandi algul loodud Tartu ülikool oli Venemaal üks silmapaistvamatest teaduslikest keskustest, talle tõid üldise tunnustuse teadusemaailmas siin töötavad vene õpetlased. Ülikool andis rea eesti progressiivseid tegelasi.

Kodanluse võimu perioodil Eestis teostasid valitsevad ringkonnad ülikooli kodanlik-natsionalistliku, reaktsioonilise ideoloogia taimelavaks muutmise poliitikat, sulgedes töörahvale pääsu ülikooli. Nõukogude võimu kehtestamine Eestis avas uue lehekülje ülikooli ajaloos. Tänu targale leninlik-stalinlikule rahvuspoliitikale, Nõukogude Liidu kõigi rahvaste, eeskätt suure vene rahva vennalikule abile avanesid eesti rahvale seninägematud võimalused majanduslikuks ja kultuuriliseks arenemiseks. Ülikooli uksed avanesid tööliste, kolhoosnikute ja töötava intelligentsi lastele, kes esmakordselt eesti rahva ajaloos said tõelise õiguse haridusele. Lenini-Stalini partei ja Nõukogude riik on loonud tulevastele pedagoogidele, arstidele, juristidele, teaduslikele töötajatele kõik tingimused eesrindliku nõukogude teaduse tippude edukaks vallutamiseks. Õppides tundma inimmõistuse suurimat saavutust — marksismi-leninismi, võideldes kodanlik-natsionalistliku ideoloogia jäänuste vastu, saavutavad ülikooli teaduslikul ja pedagoogilisel alal töötajad uut edu õppe-, kasvatus- ja teaduslikus töös.

Ülikooli saavutustele aitavad kaasa tema üha laienevad ja tugevnevad sidemed meie kodumaa teiste kõrgemate õppe- ja teaduslike asutustega.

Tartu Riikliku Ülikooli 150 aasta juubeli tähistamine toimub momendil, kus kogu nõukogude rahvas valmistub suure entusiasmiga ajalooliseks sündmuseks meie maa elus — Üleliidulise Kommunistliku (bolševike) Partei XIX kongressiks.

Partei suurejoonelised plaanid kommunismi ülesehitamise, nõukogude kultuuri edasiarendamise, teaduse ja kõrgema hariduse edendamise alal avavad ülikoolile avarad perspektiivid ja seavad tema ette vastutusrikkad ülesanded.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium, Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja Eestimaa Kommunistliku (bolševike) Partei Keskkomitee soovivad Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivile uut edu töös ja avaldavad veendumust, et professorid, õppejõud ja üliõpilased võitlevad ka edaspidi väsimatult õppe- ja teadusliku töö taseme pideva tõusu eest, ülikooli muutmise eest meie maa eesrindlikuks kõrgemaks õppeasutuseks.

Olgu tervitatud maailma kõige eesrindlikum, nõukogude kultuur!

Elagu Lenini-Stalini partei, meie võitude innustaja ja organiseerija!

Elagu nõukogude rahva ja kogu progressiivse inimkonna suur juht ja õpetaja, teaduse korüfee Jossif Vissarionovitš Stalin!

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium
Eesti NSV Ministrite Nõukogu
Eestimaa K(b)P Keskkomitee

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

Tartu Riikliku Ülikooli autasustamise kohta Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga

Seoses Tartu Riikliku Ülikooli 150. aastapäevaga ning õppe-kasvatuslikus ja teaduslikus töös saavutatud edusammude eest autasustada Tartu Riiklikku Ülikooli Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees
A. JAKOBSON

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär
V. TELLING

Moskva Kreml

Nõukogude rahva ja kogu progressiivse inimkonna juhile ja õpetajale JOSSIF VISSARIONOVITŠ STALINILE

Kallis Jossif Vissarionovitš!

Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv, kogunenud koos meie maa kõrgemate koolide ja teaduslike asutuste, vabariigi partei, nõukogude ja ühiskondlike organisatsioonide esindajatega ülikooli asutamise 150. aastapäeva tähistamiseks pühendatud pidulikule koosolekule, saadab Teile, meie kallis juht ja õpetaja, oma palava ja südamliku tervituse!

Ülikooli 150. aastapäeva tähistamine on tähtis sündmus eesti ja kogu nõukogude rahva kultuurielus. Kogu Tartu Riikliku Ülikooli ajalugu räägib suure vene rahva demokraatlike ja progressiivsete ideede vahetust mõjust eesti rahvuskultuurile.

Ülikooli ajalugu on seotud terve plejaadi vene teadlaste — Baeri, Pirogovi, Burdenko ja teiste nimedega, kes rikastasid teadust tähelepanuväärsete avastustega.

Ülikool on andnud eesti rahvale tema silmapaistvad valgustajad-demokraadid Faehlmanni ja Kreutzwaldi, kes oma progressiivseis püüdlusis ja tegevuses on toetunud vene ühiskondliku mõtte progressiivseile ideedele.

Oma 150. aastapäeva tähistab Tartu Riiklik Ülikool suurejoonelisel stalinlikul ajastul, mil nõukogude rahva loovad jõud on saavutanud ennenägematu õitsengu, mil kogu meie maa kultuuri, teaduse ja tehnika saavutused, talendid, mõistus ja geenius võitlevad inimkonna õnne ning kommunismi ülesehitamise eest.

Tänu kõikide nõukogude rahvaste vennalikule abile, partei, nõukogude valitsuse ja isiklikult Teie väsimatule hoolitsusele, Jossif Vissarionovitš, on eesti rahvas saavutanud suurejoonelisi tulemusi majanduslikus ja kultuurilises arengus.

Käesoleval ajal õpib ülikoolis umbes 3 tuhat üliõpilast — tööliste, kolhoosnikute ja töötavate haritlaste last, kelledele on loodud kõik tingimused edukaks õpinguks, igakülgseks kultuuriliseks ja füüsiliseks arenguks. Enam kui 300 professorit ja õppejõudu tegelevad kõrgeltkvalifitseeritud eriteadlaste ettevalmistamisega.

Tänu professorite-õppejõudude süstemaatilisele tööle ideoloogilise kasvatamise ja noorte teaduslik-pedagoogiliste jõudude ettevalmistamise ja kasvatamise alal, tugevnesid ülikooli kaadrid, on tõusnud nende ideelis-teoreetiline ja poliitiline tase.

Sõjajärgseil aastail kaitsesid 69 õppejõudu doktori ja kandidaadidissertatsiooni, paljud neist on saanud professori ja dotsendi teadusliku kutse. Ülikooli kollektiivi poolt töötatakse läbi teoreetilised ja rahvamajanduslikud probleemid, koostatakse õpikuid.

On tugevnenud ja süvenenud sidemed Tartu Riikliku Ülikooli teadlaste ja teaduse keskuste, teadusliku üldsuse ja Moskva, Leningradi ja teiste vennasvabariikide linnade teadlaste vahel, mis on etendanud suurt osa eesrindliku nõukogude teaduse saavutuste omandamise alal meie teadlaste poolt ja nende kommunistlikus kasvatamises.

Professorite-õppejõudude koosseisu ideelise kasvu ja püsiva võitluse tulemusena kodanlik-natsionalistliku ideoloogiaga on tõusnud kogu õppetöö tase, on paranenud üliõpilaste kasvatamine nõukogude patriotismi vaimus, ustavuse vaimus sotsialistlikule kodumaale ja Lenini-Stalini surematule üritusele.

Kallis Jossif Vissarionovitš, meie oleme teadlikud, et meie töös on veel puudusi ja vigu, kuid meie rakendame kõik oma jõud ja teadmised nende kõrvaldamiseks.

Ülikool tähistab oma juubelit meie maa ajaloolise sündmuse, suure Lenini-Stalini partei XIX kongressi eel, mis avab uued suurepärased perspektiivid kommunismi ülesehitamise teel. Nõukogude Liidu arendamise viienda viisaastaku plaani direktiivide projekt on meie partei ja nõukogude valitsuse uueks suure hoolitsuse avalduseks Nõukogude Eesti igakülgse arendamise eest.

Meie kinnitame Teile, kallis seltsimees Stalin, et Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv võitleb edaspidi veelgi suurema vaimustuse ja püsivusega nende hiiglaslike ülesannete elluviimise eest, mis on esitatud nõukogude kõrgemale koolile kommunistliku partei ja nõukogude valitsuse poolt ja saavutab uusi võite õppe-, kasvatusliku ja teadusliku töö tõstmise alal. Oma väsimatu tööga meie suurendame Nõukogudemaa võimsust, tugevdame rahu kogu maailmas.

Olgu tervitatud meie võimas võitmatu kodumaa, Nõukogude sotsialistlike Vabariikide Liit!

Elagu ja õitsegu meie nõukogulik, kõige eesrindlikum teadus maailmas!

Olgu tervitatud kuulsusrikas kommunistlik partei, meie võitude innustaja ja organiseerija!

Olgu tervitatud kogu maailma töötajate juht ja õpetaja, teaduse suur korüfee, seltsimees Stalin!

Tartu Riiklikule ülikoolile

ELKNÜ Keskkomitee saadab kõigi Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi kommunistlike noorte ja noorte nimel Tartu Riiklikule Ülikoolile tema 150. juubeliaastapäeva puhul noorsoo palava tervituse!

Kogu Nõukogudemaa ühe vanema kõrgema õppeasutuse — Tartu Riikliku Ülikooli juubel on suureks ja rõõmustavaks sündmuseks kogu meie maa ühiskondlikus ja kultuurilises elus.

Eriti viljakaks kujunes Tartu Riikliku Ülikooli tegevus peale nõukogude võimu kehtestamist Eestis 1940. aastal. Kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus, osutades äärmiselt suurt tähelepanu teaduse arendamisele, avasid Tartu Riikliku Ülikooli ees avarad perspektiivid ja kõik võimalused tõeliseks arenguks, noorte kaadrite kasvatamiseks meie maa laiahaardelise elu kõigile aladele ning eesrindliku nõukogude teaduse rakendamiseks rahva huvides.

Tartu Riikliku Ülikooli juubel toimub ajal, mil kogu nõukogude rahvas valmistub suureks ja ajalooliseks sündmuseks, ÜK(b)P XIX kongressiks. Partei Keskkomitee direktiivid viienda viie aasta plaani kohta seavad ka ülikooli kollektiivi ette suured vastutusrikkad ülesanded.

ELKNÜ Keskkomitee avaldab sügavat veendumust, et Tartu Riiklik Ülikool saab hakkama tema ees seisvate austavate ülesannetega, ja soovib kogu ülikooli kollektiivile jõudu ja edu edaspidiseks tööks noorte kommunismiehitajate kasvatamisel.

ELKNÜ KESKKOMITEE

ПРИКАЗ

МИНИСТРА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ СССР

Москва — 24 сентября 1952 г.

Об объявлении благодарности работникам Тартуского государственного университета

В связи со 150-летним юбилеем Тартуского государственного университета за достигнутые успехи в научной и научно-педагогической работе ОБЪЯВЛЯЮ БЛАГОДАРНОСТЬ:

КЛЕМЕНТУ Ф. Д.	— ректору университета
РЕЙМАНУ, В. Э.	— проректору
МАРТИНСОНУ, Э. Э.	— проректору
ВЫРЗЕ, Б. П.	— проректору
АРИСТЕ, П. А.	— профессору
ВАГА, А. Я.	— профессору
ЛЕППУ, Ф. Я.	— профессору
ОРВИКУ, К. К.	— профессору
МЯЛЛУ, И. Я.	— доценту
МИТТУ, А. М.	— доценту
АРХАНГЕЛЬСКОМУ, В. И.	— преподавателю
ИСАКОВУ, Г. П.	— начальнику кафедры

Министр высшего образования
В. СТОЛЕТОВ

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi SEADLUS

Tartu Riikliku Ülikooli töötajate autasustamise kohta Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga

1. Ananjeva, Jenny — tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri juhataja;
2. Arhangelski, Vsevolod — marksismi-leninismi aluste kateedri vanemõpetaja;
3. Ariste, Paul — professor, soome-ugri keelte kateedri juhataja;
4. Aunap, Eduard — professor, anatoomia ja histoloogia kateedri juhataja;
5. Bichele, Gleb — teoreetilise mehaanika kateedri dotsent;
6. Blumfeld, Aleksander — ELKNÜ Ülikoolikomitee sekretäri asetäitja;
7. Elken, Heino — võimlemise kateedri juhataja;
8. Feldbach, Johannes — vene kirjanduse kateedri vanemõpetaja;
9. Issakov, Georgi — kateedri juhataja;
10. Kangro, Gunnar — professor, geomeetria kateedri juhataja;
11. Kann, Kallista — dotsent, lääne-euroopa keelte kateedri juhataja;
12. Kask, Arnold — eesti keele kateedri dotsent;
13. Kingo, Ants — botaanika kateedri laborant;
14. Klement, Fjodor — professor, ülikooli rektor;
15. Koha, Oskar — botaanika kateedri vanempreparaator;
16. Krass, Evi — kergejõustiku kateedri vanemõpetaja;
17. Kudu, Fred — kergejõustiku kateedri juhataja;
18. Kurg, Helene — kaadriosakonna juhataja;
19. Lang, Juhan — füüsika kateedri dotsent;
20. Lao, Linda — ülikooli pearaamatukogu vanembibliograaf;
21. Lepp, Feliks — professor, nakkushaiguste ja mikrobioloogia kateedri juhataja;
22. Lombak, Artur — marksismi-leninismi aluste kateedri dotsent;
23. Lukk, Kristjan — lukksepp;
24. Maasik, Selma — vene keele kateedri õpetaja;
25. Martinson, Eduard — professor, teadusala prorektor;
26. Matin, Valentin — marksismi-leninismi aluste kateedri vanemõpetaja;
27. Megler, Eduard-Aleksander — remontgrupi maaler;
28. Mäll, Johannes — dotsent, riigi- ja haldusõiguse kateedri juhataja;
29. Naarits, Edgar — spordimängude kateedri vanemõpetaja;
30. Nigol, Marta — õppeosakonna sekretär;
31. Orviku, Karl — professor, geoloogia kateedri juhataja;
32. Pallav, Rudolf — astronoomia kateedri vanempreparaator;
33. Pae, Aleksander — füüsika kateedri vanemõpetaja;
34. Perk, Aleksander — taimefüsioloogia kateedri juhataja;
35. Piiper, Johannes — zooloogia kateedri professor;
36. Pravdin, Boris — dotsent, vene kirjanduse kateedri juhataja;
37. Põkk, Veinart — dotsent, operatiivse kirurgia ja topograafilise anatoomia kateedri juhataja;
38. Raudam, Ernst — dotsent, neuroloogia kateedri juhataja;
39. Raudar, Nikolai — vanemlaborant;
40. Reiman, Villem — dotsent, õppeprorektor;
41. Rekker, Georg — spordimängude kateedri õpetaja;
42. Roots, Lydia — üldise ajaloo kateedri juhataja;
43. Rootsmäe, Taavet — professor, astronoomia ja geofüüsika kateedri juhataja;
44. Savi, Valentin — silmaning kurgu-, nina- ja kõrvahaiguste kateedri dotsent;
45. Sapožnikov, Grigori — dialektilise ja ajaloolise materialismi kateedri juhataja;
46. Siirde, Elmar — dotsent, silma- ning kurgu-, nina- ja kõrvahaiguste kateedri juhataja;
47. Sokka, August — kergejõustiku kateedri laborant;
48. Tillikas, Eduard — tööline;
49. Tomingas, Alma — professor, arstiteaduskonna dekaan;
50. Turba, Georg — tööline;
51. Vaga, August — professor, taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juhataja;
52. Vill, Andrei — kateedrijuhataja;
53. Väljas, Vaino — ELKNÜ Ülikoolikomitee sekretär.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU
PRESIIDIUMI ESIMEES A. JAKOBSON

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU
PRESIIDIUMI SEKRETÄR V. TELLING

Tallinn, 25. septembril 1952

Tartu Riiklikule Ülikoolile

Väljapaistva sündmuse puhul meie maa kultuurielus, milleks on Tartu Riikliku Ülikooli 150. aastapäev, saadab Eesti NSV Teaduste Akadeemia Ülikooli kollektiivile südamliku tervituse.

Tartu Riiklik Ülikool, NSV Liidu vanimaid ülikoole, on paljude aastate vältel olnud eesrindliku teaduse ja demokraatliku kultuuri traditsioonide kandjaks.

Eriti märkimisväärset edu nii eriteadlaste kaadri ettevalmistamisel kui ka teaduslikus töös on Ülikool saavutanud Nõukogude korra viljastavates tingimustes.

Tervitades Tartu Riikliku Ülikooli professoreid ja õppejõude, üliõpilasi ja aspirante, töölisi ja teenistujaid Ülikooli juubeli puhul, soovib Teaduste Akadeemia ülikoolile uut edu kõrge kvalifikatsiooniga nõukogude eriteadlaste ettevalmistamises.

Eesti NSV Teaduste Akadeemia Presiidium

Tartu Riiklik Ülikool Rektor F. Klement

Palun vastu võtta minu südamlik õnnitlus Tartu Ülikooli 150. aastapäeva puhul. Tervitan kõiki õppejõude, üliõpilasi ja teenistujaid. Soovin Tartu Riiklikule Ülikoolile palju edu tema edaspidises töös eesti nõukogude kultuuri arendamisel, meie töötava rahva teenindamisel ja stalinliku rahvaste sõpruse süvendamisel ning kindlustamisel.

August Jakobson,
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees

Тартускому государственному университету

Президиум Академии Наук СССР поздравляет коллектив Тартуского государственного университета со 150-летием со дня основания университета.

За время своего служения родине коллектив университета подготовил многочисленные кадры квалифицированных специалистов. Президиум Академии Наук СССР выражает твердую уверенность в том, что университет и впредь будет способствовать расцвету народного хозяйства, науки и культуры, национальной по форме и социалистической по содержанию, умножая силы и славу нашего любимого Отечества на его победном пути построения коммунистического общества.

Президент Академии Наук СССР академик Несмеянов

Главный учёный секретарь Президиума Академии Наук академик Топчиев.

Тарту. Государственный университет

Федору Дмитриевичу Клементу

Шлю горячие поздравления дорогому юбиляру, рассаднику передовой советской науки, кузнице молодого эстонского поколения строителей коммунизма, замечательному Тартускому университету. Желаю ему стать крепким оплотом советской эстонской культуры, национальной по форме, социалистической по содержанию.

Сердечно благодарю за приглашение. Жалею о невозможности приехать на праздник.

Мариэтта Шагинян

Jõudu ja edu uuteks saavutusteks

NSV Liidu ühe vanema kõrgema õppeasutuse — Tartu Riikliku Ülikooli kuulsusrikas ajalugu on tihedalt seotud vene eesrindliku ühiskondliku ja teadusliku mõtte arenemisega, mis avaldasid tunduvat mõju ülikooli arenemisele. Tartu ülikooliga olid tihedasti seotud väljapaistvad vene teaduse esindajad, nagu N. Pirogov, N. Burdenko, D. Mendelejev, I. Pavlov, B. Jacobi, E. Lenz, K. Baer, W. Struve jt. Seetõttu levis ülikooli kuulsus mitte ainult kogu Venemaal, vaid ka väljaspool Venemaa piire.

Kodanluse diktatuuri päevil Eestis elas Tartu ülikool läbi tunduva tagasimineku. Olles eraldanud ülikooli nõukogude kõrgeihsemelisest teadusest, püüdis eesti kodanlus muuta Tartu ülikooli känguva läänekultuuri taimelavaks Eestis.

Nõukogude võimu kehtestamisega Eestis avanesid Tartu ülikoolile laiad arenemisperspektiivid ja ta võis nüüd asuda väärikale kohale Nõukogude kodumaa teaduse ja kultuuri arendamise alal. Õigesti hinnates oma tähtsat osa kommunistlikus ülesehitustöös on Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv teinud tunnustatavat tööd mitmesuguste erialadega spetsialistide kaadrite ettevalmistamisel.

Tartu Riiklik Ülikool tähistab oma 150. aastapäeva momendil, mil kogu maad on haaranud üldrahvalik liikumine eelseisva ÜK(b)P XIX kongressi väärikaks tähistamiseks. Ka TR Ülikooli õppejõud, üliõpilased, töötajad ja teenistujad on tihedalt liitunud selle üldrahvaliku üritusega, seades oma eesmärgiks kõrvaldada kiiresti esinevad puudused töös ning saavutada tulevikus veelgi edukamaid tulemusi.

Innustagu Tartu Riikliku Ülikooli juubeliaastapäev kogu ülikooli kollektiivi uutele saavutustele nende vastutusrikkas töös meie Nõukogude kodumaa hüvanguks.

R. Meijel,
Tartu oblasti TSN Täitevkomitee esimees

Tartu Riiklikule Ülikoolile Põllumajanduse Akadeemia kollektiivilt

Eesti Põllumajanduse Akadeemia kollektiiv õnnitleb ja tervitab südamest Tartu Riikliku Ülikooli õppejõude, üliõpilasi ja teenistujaid ülikooli 150. juubeliaastapäeva puhul.

Tartu Riikliku Ülikooli ajaloo väljapaistvamad saavutused räägivad suure vene rahva progressiivse kultuuri ja demokraatlike ideede vahetust eesrindlikust mõjust eesti rahvuslikule kultuurile. Teadusliku kuulsuse on toonud Tartu Riiklikule Ülikoolile rida siin töötanud maailmakuulsaid vene teadlasi Pirogov, Burdenko, Baer jt., kes rikastasid meie kodumaa teaduse varasalve oma tähtsate uurimuste ja avastustega.

Ülikool on andnud eesti rahvale tema suured valgustajad Faehlmanni ja Kreutzwaldi, kes kõigis oma progressiivsetes püüetes ning tegudes toetusid suure vene rahva eesrindlikele ühiskondlikele mõtetele.

Tartu Riiklik Ülikool, olles üks vanematest Nõukogudemaa kõrgematest õppeasutustest, on sotsialistliku korra tingimustes, tänu kommunistliku partei juhtimisele ja isiklikult seltsimees Stalini hoolitsusele, muutunud tõeliseks teaduslikuks keskuseks ja kõrge kvalifikatsiooniga kaadrite ettevalmistamise asutuseks.

Seoses üleminekuga sotsialismilt kommunismile meie maal ning suure ülesehitustööga, mida teostab nõukogude rahvas kommunistliku partei ja suure Stalini juhtimisel, avanesid erakordselt avarad võimalused kõrgema hariduse omandamiseks ka Nõukogude Eestis.

Meie kodumaa sotsialistliku põllumajanduse ees seisvate ülesannete lahendamiseks loodi 1951. aastal Tartu Riikliku Ülikooli baasil uus kõrgem õppeasutus — Eesti Põllumajanduse Akadeemia, mis kujunes Tartu Riikliku Ülikooli kõrval üheks tähtsamaks kaadrite sepikojaks NSV Liidus.

Eesti Põllumajanduse Akadeemia kollektiiv soovib Tartu Riiklikule Ülikoolile õnne ning kestvat edu eesrindliku nõukogude teaduse arendamiseks ja väärikate eriteadlaste ettevalmistamiseks kommunistliku ühiskonna ülesehitamisel.

Elagu Lenini-Stalini partei, meie võitude organiseerija ja innustaja!

Elagu kogu maailma töötava rahva suur juht ja õpetaja, nõukogude teaduse korüfee — seltsimees Stalin!

Eesti Põllumajanduse Akadeemia kollektiivi nimel:
Rektor **R. Antons**

EK(b)P algorganisatsiooni sekretär **H. Tiido**
Ametiühingu komitee esimees

H. Sarv

Juubeliaastapäeval saatsid meie ülikoolile auaadresse:

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium
Eesti NSV Ministrite Nõukogu
Eestimaa K(b)P Keskkomitee
ELKNÜ Keskkomitee
Eesti NSV Haridusministeerium
Moskva Riiklik Ülikool
Voroneži Riiklik Ülikool
Karjala-Soome Riiklik Ülikool
NSVL Kõrgema Hariduse Ministeerium
NSVL Teaduste Akadeemia Eksperimentaalse Meditsiini Instituut
Ivan Franko nimeline Lvovi Riiklik Ülikool
Eesti NSV Ministrite Nõukogu juures asuv Kehakultuuri- ja Spordikomitee
Eesti NSV Tartu Oblasti Töörahva Saadikute Nõukogu Täitevkomitee
Eestimaa Kommunistliku (bolševike) Partei Tartu Oblastikomitee
Eestimaa Leninliku Kommunistliku Noorsooühingu Tartu Oblastikomitee
Läti Riiklik Ülikool
Leedu NSV Vilniuse Riiklik Ülikool
Lenini ordenit omav Ždanovi-nimeline Leningradi Riiklik Ülikool
Teaduste Akadeemia Komarovi-nimeline Veterinaaria Instituudi Õpetatud Nõukogu
Lenini-nimeline Valge-Vene Riiklik Ülikool
Eesti NSV Kunstide Valitsus
ENSV Kunsti Alal Töötajate Ametiühingu Vabariiklik Komitee
EN Kirjanike Liit
EN Kunstnike Liit
EN Heliloojate Liit
ENSV Riiklik Akadeemiline Ooperi- ja Balletiteater «Estonia»
ENSV Teatriühing
Riiklik Teater «Vanemuine»
V. Kingissepa nimeline Tallinna Riiklik Draamateater
ENSV Riiklik Filharmoonia
ENSV Riiklik Vene Draamateater
ENSV Riiklik Kunstiinstituut
Tallinna Riiklik Konservatoorium
Tallinna Polütehniline Instituut
Eesti NSV Teaduste Akadeemia
Tallinna Pedagoogiline Instituut
Eesti Põllumajanduse Akadeemia
Tartu Õpetajate Instituut

Tartu Riiklikule Ülikoolile saatsid paljud asutused, ülikooli kasvandikud ja isikud tervitustelegramme. Nende loetelu avaldame järgmises numbris.

Tartu Riikliku Ülikooli Rektori käskkiri Nr. 331

26. septembril 1952 a., § 3

Tartu Riiklik Ülikool tähistab oma sajaviiekümnendat aastapäeva. Ülikooli juubel toimub tingimustes, mil nõukogude rahva loovad jõud on saavutanud ennenägematu õitsengu, mil kõik kultuuri, teaduse ja tehnika saavutused meie maal, rahva mõistus ja geenius võitlevad inimkonna õnne eest, kommunistliku ühiskonna ülesehitamise eest.

Meie professorid, õppejõud, üliõpilased, töölised ja teenistujad tulevad ülikooli juubelipidustustele kui nõukogude inimeste ühtne kollektiiv, kes on ustav oma kodumaale, kes on haaratud kommunismi ülesehitamise vaimustusest.

Ülikooli kollektiiv koos kogu nõukogude rahvaga läheb vastu kommunistliku partei XIX kongressile uute saavutustega teadusliku, õppe- ja ühiskondliku töö alal.

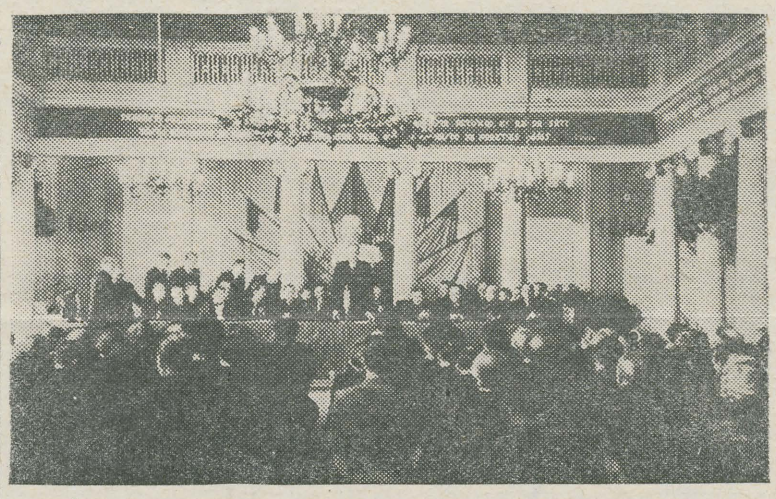
Kohusetruu töö ja ühiskondlike kohustuste eeskujuliku täitmise eest juubeli puhul:

1. Autasustatakse TRÜ aukirjaga ühes juubelialbumi üleandmisega:

1. Antons, R., dotsent
2. Võrse, B., haldusprorektor
3. Moosberg, H., dots.
4. Hiie, V., prof.
5. Pärd, A., dots.
6. Sildmäe, Ilo, van.-õpet.
7. Salumaa, E., van.-õpet.
8. Nõmmik, Salme, van.-õpet.
9. Siilivask, K. aspirant
10. Kurg, Alvine, kantselei juhataja
11. Uus, Ella, laborant
12. Tera, Helmi, laborant
13. Koch, Berta, raamatupidaja
14. Liblik, Marta, van.-bibliograaf
15. Siigur, Heino, üliõpil.
16. Ruubel, Mall, üliõpil.

2. Autasustatakse TRÜ aukirjaga:

1. Käer-Kingisepp, Elise, prof.
2. Ramul, Konstantin, prof.
3. Poska-Teiss, Lidia, prof.
4. Riikoja, Heinrich, prof.
5. Jaakson, Herman, prof.
6. Rägo, Gerhard, prof.
7. Valdes, Albert, prof.
8. Vaga, Voldemar, prof.
9. Kadari, Helmut, prof.
10. Karu, Elmar, prof.
11. Mitt, Anatoli, dots.
12. Brandt, Eduard, dots.
13. Laugaste, Eduard, dots.
14. Tammeorg, Johannes, dots.
15. Talvik, Edgar, dots.
16. Varep, Endel, dots.
17. Laanes, Selma, dots.
18. Elango, Aleksander, dots.
19. Koppel, Paula, dotsent
20. Rulli, Ants, dotsent
21. Rägo, Natalie, dotsent
22. Aben, Karl, van.-õpet.
23. Sibul, Ilo ,,
24. Püss, Karl ,,
25. Jegorov, Jüri ,,
26. Ertis, Eduard ,,
27. Lumberg, Alide ,,
28. Soots, Martin ,,
29. Sobolev, Igor ,,
30. Taev, Karl ,,
31. Valgma, Helmut ,,
32. Rõbkin, Vassili ,,
33. Reinet, Jaan ,,
34. Lahk, Helgi ,,
35. Vatman, Leontine ,,
36. Püssa, Olev ,,
37. Külaots, Elisabet ,,
38. Nõvandi, Roman ,,
39. Tani, Raimond ,,
40. Eringson, Linda ,,
41. Lind, Hilda ,,
42. Koort, Anna ,,
43. Jannus, Arnold, v.-õpet.
44. Rauman, Aline, õpet.
45. Sibul, Salme, van.-õpet.
46. Johanson, Lehte, asp.
47. Kompus, Liidia, õpet.
48. Viirmäe, Meta, van.-õpet.
49. Mäe, Valeeria asp.
50. Tint, Liilia ,,
51. Auling, Raimond ,,
52. Laasik, Endel ,,
53. Prink, Salme, lab.
54. Ilves, Leida ,,
55. Neufeldt, Karl ,,
56. Nigol, Salme, van.-lab.
57. Mikk, Hilda lab.
58. Preeks, Helene ,,
59. Hiir, Aimi, pearaamatukogu direktor
60. Maaroos, Irene, teaduslik sekretär
61. Muuga, Jaan, insener
62. Aun, Ellen, raamatukoguhoidja
63. Rõžova, Klaudia, van.-masinakirjutaja
64. Polli, Richard, laborant
65. Veski, Vello, tehnik-botaanik
66. Peensalu, Oskar, mehaanik
67. Laasik, Olev, autojuht
68. Näkk, Emma, koristaja
69. Kaldmäe, Vaike van.-prep.
70. Kulius, Juuli, koristaja
71. Post, Armilda, töötine
72. Eiber, Leenart, üliõpil.
73. Pirson, Doris ,,
74. Tammekand, Ina ,,
75. Unt, Lea ,,
76. Metsa, Herbert ,,
77. Piliste, Sulev ,,
78. Pukk, Ants ,,
79. Liim, Allan ,,
80. Jürimäe, Endel ,,
81. Hiire, Bernhard ,,
82. Mukasejev, Nikolai ,,

V. Levitski foto

3. Autasustatakse TRÜ juubelialbumiga:

1. Ananjeva, Jenny, van.-õpet.
2. Kudu, Fred, van.-õpet.
3. Feldbach, Johannes, van.-õpet.
4. Väljas, Vaino, üliõpil.

4. Avaldatakse tänu:

1. Sossi, Hans, dots.
2. Möls, Evald ,,
3. Alttoa, Villem ,,
4. Uustal, Abner ,,
5. Mihhailov, Oleg, van.-õpet.
6. Tiik, Aksel, van.-õpet.
7. Murnikova, Tatjana van.-õpet.
8. Gross, Lalla van.-õpet.
9. Mutt, Oleg ,,
10. Riikoja, Dagmar ,,
11. Bežanitskaja, Maria õpetaja
12. Kononova, Ekaterina õpetaja
13. Bronstein, Mihail õpetaja
14. Blum, Rem van.-õpet.
15. Laigna, Karl ,,
16. Mürk, Herman ,,
17. Šanõgin, Aleksander van.-õpet.
18. Gurjeva, Jelena õpetaja
19. Koren, Grigori ,,
20. Jürisma, Jaan, van.-õpet.
21. Kudu, Ethel ,,
22. Mankin, Olga ,,
23. Maran, Hugo ass.
24. Uibo, Leonid ,,
25. Lang, Anna ,,
26. Peegel, Johan, asp.
27. Vääri, Eduard ,,
28. Pino, Veera ,,
29. Issakova, Rosalie, õppeosakonna ülem
30. Baranova, Olga, kaadrite osak. inspektor
31. Põder, Rosalie, sekretär
32. Matt, Perenie, sekretär
33. Milk, Elena van.-lab.
34. Riis, Anita lab.
35. Antonova, Agafia v.-lab.
36. Kits, Elmar v.-lab.
37. Norman, Margit ,,
38. Karu, Laine lab.
39. Tõnnis, Lev ,,
40. Lellep, Elli v.-lab.
41. Jaanisto, Anette lab.
42. Laaneloog, Linda ,,
43. Jassov, Nora v.-lab.
44. Naanuri, Erna lab.
45. Pilter, Harles ,,
46. Beršadskaja, Hana lab.
47. Rümmel, Gertrud lab.
48. Englas, Adele prep.
49. Siilbek, August ,,
50. Liivak, Linda ,,
51. Mägi, Elfride ,,
52. Topper, Johannnes ,,
53. Kirsimägi, Elisabeth prep.
54. Sonn, August v.-prep.
55. Kirsel, Harda raamatukoguhoidja
56. Maasiksalu, Asta sekretär
57. Mikk, Johannes, fotograaf
58. Viigipuu, Ralf ,,
59. Pendra, Alide aiatööl.
60. Viirand, Julie prep.
61. Kivaste, Ann aiatööl.
62. Paas, Anna prep.
63. Raudsepp, Johannes, lab.
64. Kaseoru, Helmi, v.-lab.
65. Vaino, Salme ,,
66. Laar, Hildegard, lab.

5. Avaldatakse kiitust:

1. Repetskaja, Valentina
2. Kraus, Aime, üliõpilane
3. Nagelmaa, Abel ,,
4. Peep, Harald ,,
5. Vuks, Ingrid ,,
6. Roonurm, Koidu ,,
7. Veskisaar, Ellen ,,
8. Lang, Evald ,,
9. Valmsen, Heino ,,
10. Vanaaseme, Ülo ,,
11. Pisuke, Alfred ,,
12. Vihman, Salme ,,
13. Kuusma, Kalju ,,
14. Unger, Juhan ,,
15. Lenk, Valter ,,
16. Varul, Anelja ,,
17. Pilliste, Helvi ,,
18. Maimets, Olev ,,
19. Meikas, Uno ,,
20. Metsis, Lembit ,,
21. Kahn, Hubert ,,
22. Haavel, Ants ,,
23. Loit, Tõnis ,,
24. Murel, Vilma ,,
25. Soovik, Tiit ,,
26. Kuusk, Vilma ,,

Tartu Riikliku Ülikooli 150. juubeli ettevalmistustööde alal osutatud abi eest avaldatakse Riikliku Ajaloo Keskarhiivi kollektiivile tänu ja autasustatakse Tartu Riikliku Ülikooli aukirjaga.

F. Klement, rektor

Aukirjade ja albumite kätteandmine toimub esmaspäeval, 6. oktoobril k. a. kell 16 ülikooli aulas.

Juubeliaktus

Raekoja tornikell lööb kolm lööki — kell on 17.45.

Pidulikus ehtes ülikooli peahoonet ümbritsevad tänavad on tulvil rahvast, kes on tulnud jälgima juubelipidustuste algust. Üksteise järel sõidavad peahoone ette autod — saabuvad külalised, kes on kohale sõitnud Moskvast, Leningradist, Riiast, Vilniusest, Minskist, Kišinjovist, Petrozavodskist ja paljudest teistest meie suure kodumaa kohtadest.

Ülikooli peahoone vaibastatud koridorid on rahvarikkad: siin vilksatab läbisegi akadeemikuid ümmarguste mütsikestega, hallpäisi professoreid, teadlasi Stalini preemia laureaadi medalitega, kuid ka rõõmsaid noori — aspirante ja üliõpilasi. Ja milliseid kohtumisi siin toimub! Siin satuvad jälle kokku Isamaasõja karmidel päevadel kõrvuti kaevikus istunud mehed, tervitavad üksteist välilaatsarettides haavatuid opereerinud arstiteaduse professorid, jätkavad Moskvas teaduslikul sessioonil alustatud vaidlust kodumaa erinevail äärtel töötavad teadlased. Siin jälgivad lavakunstnikud võib-olla juba järgmises lavastuses mängida tulevaid tüüpe, kohtuvad kirjanikud oma teoste kangelastega. Elavas vestluses oma ümber seisvate üliõpilastega on luuletaja Juhan Schmuul — võib-olla mõlgub tal juba mõttes vastne poeem vana ülikooli õnnelikust noorusest.

Kiiresti täituvad kroonlühtrite tules särava klassikaliste sammastega aula toolide read. Siingi on väga elav ja seda elevust suurendavad veelgi väledad fotoreporterid ja pingsalt askeldavad filmimehed. Aeg-ajalt muudavad saali päevavalgeks võimsad jupiterilambid ja hakkavad surisema filmikaamerad — ülikooli juubelipidustustest ja igapäevasest elust valmistatakse 600 meetri pikkune dokumentaalfilm.

Algab juubeliaktus.

Presiidiumilaua taha asuvad EK(b)P Keskkomitee sekretärid seltsimehed Käbin ja Lentsman, ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe asetäitja sm. Puusepp, Moskva Lomonossovi-nimelise Riikliku Ülikooli prorektor sm. Rõbakov, Leningradi Ždanovi-nimelise Riikliku Ülikooli rektor sm. Aleksandrov, ENSV Teaduste Akadeemia president sm. Eichfeld, Tartu Riikliku Ülikooli rektor sm. Klement, professorid Martinson ja Orviku, dotsent Mäll, üliõpilased Väljas, Liim ja Ruubel jt.

Aktuse avab rektor professor F. Klement. Professor Orviku ettepanekul valitakse aupresiidiumi ÜK(b)P Keskkomitee Poliitbüroo eesotsas seltsimees Staliniga.

«Meie ülikool on üks vanemaid õppeasutusi Nõukogude Liidus,» ütleb rektor Klement oma juubeliaktuse avakõnes. «Tartu ülikoolis töötasid kuulsad progressiivsed teadlased: astronoom Struwe, kirurgid Pirogov ja Burdenko, loodusteadlane Baer jt. Meie ülikoolis õppisid läti, leedu, poola, gruusia ja armeenia kultuuri silmapaistvad esindajad.»

Pikema ettekandega Tartu ülikooli ajaloost esineb teadusala prorektor prof. Martinson.

Seejärel kuulavad koosolijad suure rahuloluga Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlust Tartu Riikliku Ülikooli autasustamisest ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Algavad tervitused ja õnnesoovid juubilari aadressil. Esimesena tervitab ülikooli tema juubeli puhul ja annab üle aadressi ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi, ENSV Ministrite Nõukogu ja EK(b)P Keskkomitee nimel EK(b)P KK esimene sekretär sm. Käbin.

Teisena õnnitleb ülikooli EK(b)P Tartu Oblastikomitee sekretär sm. Ajo.

Kell 20.25 astub kõnetooli NSV Liidu Kõrgema Hariduse Ministri asetäitja sm. M. Prokofjev, et anda Tartu Riiklikule Ülikoolile üle Kõrgema Hariduse Ministeeriumi Kolleegiumi õnnitlused.

Siis saab sõna EK(b)P Tartu Linnakomitee sekretär sm. Unduk, kes tervitab ülikooli EK(b)P Tartu Linnakomitee, Tartu Linna TSN Täitevkomitee ja ELKNÜ Tartu Linnakomitee nimel.

Ja järjest astuvad kõnetooli uued kõnelejad ning rektori ette presiidiumilaua punasele linale kuhjuvad üha uued kaunid aadressid.

. . . Kõnetoolis on Moskva Lomonossovi-nimelise Riikliku Ülikooli prorektor, kahekordne Stalini preemia laureaat B. Rõbakov. Tuliselt tervitab ta Tartu Riiklikku Ülikooli kui üht vanimat ja kuulsusrikkamat ülikooli meie maal. Ta märgib ära neid suuri teeneid, mis on Tartu ülikoolil olnud nii eesti kui vene rahva kultuuri edasiarendamisel.

«Olgu tervitatud eesti rahvas kommunismi teel!» lõpetab professor Rõbakov tormiliste kiituavalduste saatel oma sõnavõtu ja annab rektor Klementile üle aadressi, mille kaas kujutab Moskva ülikooli uut suurepärast hoonet Lenini mägedel.

Südamlikult õnnitleb ülikooli ENSV Teaduste Akadeemia president, Stalini preemia laureaat akadeemik J. Eichfeld ja soovib, et kahe meie vabariigi teaduselätte vahel tugevneksid sõbralikud koostöösidemed.

«Leningradi ülikool hindab kõrgelt Tartu, endise Jurjevi ülikooli teeneid ja jagab täna eesti rahva rõõmu,» ütleb oma tervituses Leningradi Ždanovi-nimelise Riikliku Ülikooli rektor professor A. Aleksandrov.

«Tartu ülikool on kõrgema hariduse hälliks Eestis,» lausub oma tervituskõnes Valge-Vene Lenini-nimelise Riikliku Ülikooli prorektor professor Azarenko.

«Eesti ja leedu rahvad lähevad koos partei poolt näidatud teel kommunismi poole,» lõpetab oma sõnavõtu Vilniuse Riikliku Ülikooli prorektor Meškauskas.

Tartu Riiklikku Ülikooli tema suurpäeval õnnitlevad veel Riia, Voroneži, Petrozavodski, Kišinjovi ja Lvovi ülikoolide ning Tallinna Polütehnilise Instituudi, NSV Liidu Teaduste Akadeemia Eksperimentaalse Meditsiini Instituudi ja Komarovi-nimelise Botaanika Instituudi esindajad. Ülikooli tervitavad ka ELKNÜ Keskkomitee sekretär J. Jürna, kunsti ja kirjanduse alal töötajate nimel RAT «Estonia» direktor L. Rajala ja ENSV Tervishoiuministeeriumi poolt sm. Unter.

Paljud meie maa ülikoolid, teaduslikud asutused, organisatsioonid ja isikud on ülikooli aadressil saatnud tervitustelegramme, mida loeb ette ülikooli juubelikomisjoni liige sm. Feldbach. Siin on õnnitlusi NSVL Teaduste Akadeemialt, Kiievi Ševtšenko-nimeliselt Riiklikult Ülikoolilt, Uzbeki Navoi-nimeliselt Riiklikult Ülikoolilt, Tartu ülikooli endiselt kasvandikult akadeemik Tarlelt, kirjanik Marietta Šaginjanilt ja paljudelt teistelt.

Ülikooli nimel tänas kõiki õnnitlejaid rektor Klement.

Piduliku koosoleku lõpul võeti vastu otsus saata tervituskiri nõukogude rahvaste suurele juhile seltsimees Stalinile.

Juubeliaktus lõppes suure kontserdiga, kus esinesid solistid Georg Taleš, Elsa Maasik, Meeta Kodanipork ja Aleksander Püvi RAT «Estoniast» ning ülikooli nais-, mees- ja ühendatud koor.

Oskar Kruus

Хачатур Абовян

В семи километрах от нынешней столицы Армянской ССР города Еревана на высоком склоне в селе Канакер возвышается гранитный памятник достойному сыну армянского народа — Хачатуру Абовяну.

Хачатур Артемьевич Абовян был крупнейшим армянским писателем-демократом. Своими произведениями он открыл широкие пути развития армянской передовой общественной мысли, глубоко и ярко отразил социальные конфликты первой половины XIX в., высоко поднял знамя дружбы народов.

Родился Хачатур Абовян в 1805 г. в селе Канакер. Начальное образование получил в духовной семинарии при Эчмиадзинском монастыре. В Эчмиадзине юноша Хачатур познакомился с богатейшей библиотекой, с произведениями знаменитых древних и средневековых ученых. Незаурядные способности будущего писателя привлекли внимание учителей. Когда 7-го сентября 1829 г. в Эчмиадзин прибыл профессор Тартуского университета Фр. Паррот, он назначил Абовяна своим переводчиком и проводником во время научной экспедиции, а затем внушил ему мысль поступить учиться в Тартуский университет.

В сентябре 1830 г. Х. Абовян прибыл в Тарту. Как человек, жаждующий знаний и расширения своего умственного кругозора, Абовян с восторгом отдался науке в Тарту. Паррот и другие профессора оказали ему радушный прием. В течение 6 лет, которые Абовян провел в Тарту, он приобрёл обширные знания по ряду наук. Общение со студенческой и профессорской средой Тартуского университета, приобретенные знания помогли Абовяну ближе познакомиться с историей и культурой русского и других народов. В студенческие годы под влиянием передовой общественной мысли России 30-х — 40-х гг. XIX в. оформились политические и литературные взгляды Абовяна. Большое влияние на него оказала и рус-

ская литература. Абовян не только знал и любил русскую литературу, но с некоторыми выдающимися поэтами-современниками он был лично знаком. Так в его дневнике сохранились записи о знакомстве и встречах с Грибоедовым и с Жуковским.

По окончании Тартуского университета Абовян возвращается на родину и ведет активную борьбу против консервативных сил Армении.

В своем творчестве в центре внимания Абовяна выдвигает основной вопрос XIX в. — крестьянский вопрос. Не случайно в лучшем своем произведении «Раны Армении» основным героем он вывел крестьянского сына — партизана Агаси, — который с оружием в руках борется за освобождение своей родины. В «Ранах Армении» затронута и тема протеста против колониального гнёта. Еще более резко выражен этот протест в произведении «Открытие Америки». Здесь Абовяном правильно описаны хищнические черты колонизаторов Южной Америки», характерные не только 100 лет назад, но и сегодня.

Просветительная деятельность Абовяна вызывала вражду к нему со стороны консерваторов, и в 1848 г. он пал в неравной борьбе с реакцией.

В юбилейные дни 150-летия Тартуского университета, когда студенчество и профессорско-преподавательский состав оглядываются на пройденный университетом путь, сердца их наполняются гордостью, вспоминая, что в стенах этого же университета учился прекрасный художник, бесстрашный борец за дело мира, труда и культуры — Хачатур Абовян — основоположник новой армянской литературы, создавший незабвенные образы борцов за человеческие права своей нации, связавший её судьбу с судьбой великого русского народа, от глубины души восклицая: «Эта нерушимая связь, эта любовь пусть останутся между нами на веки вечные».

М. Толоконникова

Meeldejääv õhtu TRÜ 150. aastapäeva juubelipidustustel

TRÜ 150. aastapäeva juubelipidustuste sarjas toimus 27. septembri õhtul Tartu Õpetajate Instituudi saalis üliõpilasball.

Avarasse, kaunilt dekoreeritud saali kogunes sel õhtul suurel arvul särasilmalisi noori. Esimestes ridades istusid külalised vennasvabariikidest.

Üliõpilasballi avas TRÜ rektor professor Klement, kes südamlike sõnadega kõneles sellest, millised tähtsad ülesanded on täita meil, tulevastel nõukogude teadlastel, kommunismi ehitamisel. Kujukalt iseloomustas ta nõukogude teadlast, tema omadusi ja iseloomu, seades kõigile eeskujuks suurima teadlase, teaduse korüfee seltsimees Stalini.

Koosviibimise kunstilises osas esinesid TRÜ parimad isetegevuskollektiivid ja üksikesinejad. Avanumbriks oli üliõpilase E. Niidu luuletus, mis oli pühendatud ülikooli 150. aastapäevale. Hingestatud sõnadega näitas autor, kuidas nõukogude võim on muutnud ülikooli tõeliseks rahvaülikooliks, kuhu tee on avatud kõigil nõukogude noortel.

Järgnesid ettekanded meeste- ja naiskvartetilt ning rahvatantsurühmalt. Hoogsalt ja tujukülla-selt esitati nii laulud kui ka rahvatantsud. Huvitavaks ja omapäraseks numbriks oli idamaine «Templitants» ooperist «Lakmé» matemaatika-loodusteaduskonna tantsurühma esituses. Eriti meeldejäävalt esines rühmas head tehnikat omav solist T. Sander. Mitu laulu esitasid TRÜ parimad vokaalsolistid E. Vatter, H. Trass ja K. Tennosaar.

Tujuküllane õhtu jatkus balliga, mis kestis hilisööni.

R. Metsik,
mat.-loodusteadusk. V k. üliõpilane

Algas ENSV kõrgemate koolide spartakiaad

Eelmisel nädalavahetusel toimusid Tamme staadionil TRÜ 150. a. juubelile pühendatud ENSV kõrgemate koolide spartakiaadi kergejõustikuvõistlused. Võistlustest võttis osa üle 100 üliõpilase.

Võistlustel esines väljapaistva eduga TRÜ võistkond, saavutades 31 917 punktiga esikoha TPI (28 824 p.) ja EPA (27 689 p.) võistkondade ees.

Eriti edukalt esinesid TRÜ naissportlased, saavutades esikohti mitmel alal. Lea Maremäe tuli esikohale kolmel võistlusalal (kuulitõuge 13,14 m, kettaheide 37,36 m ja odavise 39,29 m). 100 m jooksus saavutas esikoha H. Karilaid ajaga 13,3 sek. ja kõrguspüppes J. Raudsepp — 1,35 m. Meestest tulid esikohale H. Lipp kuulitõukes — 16,22 m (kettaheites väljaspool võistlust 48,27 m), A. Timusk teivaspüppes — 3,60 m ja E. Vasar kettaheites — 38,60 m.

400+300+200+100 m teatejooksus oli võidukas TRÜ naiskond (Aunula, Karilaid, Krass, Raudsepp) ajaga 2.33,3.

Väljaspool võistlust startinud ÜSK spordikooli noored püstitasid uue ENSV rekordi 15. — 16. a. poiste klassis 400+300+200+100 m teatejooksus ajaga 2.14,0. ENSV noorterekordi vasaraheites püstitas spordikooli õpilane R. Zupping tulemusega 53,51 m. Värsked rekordid pühendati TRÜ 150. a. juubelile.

Spartakiaad jätkub lähemal ajal võistlustega sportlikus võimlemises, tennises, käsipallis ja vehklemises.

T. Orav

Работа кафедры генетики и дарвинизма по переделке природы растений

Одним из основных положений мичуринской биологии является утверждение единства организма с условиями существования, которое происходит на базе процесса обмена веществ.

Наличием того или иного типа обмена веществ характеризуется наследственность или природа организма.

Известно, что организм обладает избирательным отношением к условиям внешней среды и способен вступать во взаимодействие лишь с теми элементами среды, которые больше всего соответствуют его природе. Этим, в частности, объясняется то, что наследственность организма оказывается в той или иной степени консервативна. Последнее обстоятельство приводит к необходимости, при направленных изменениях природы организма в желательную для человека сторону, тем или иным способом расшатывать его наследственную основу, ослаблять либо вовсе ликвидировать консерватизм наследственности. Расшатывание наследственной основы организма делает его значительно более пластичным, податливым к последующим воздействиям условиями воспитания.

В настоящее время для растительного организма известны следующие основные способы расшатывания наследственности: 1) воздействие в определенные моменты развития условиями внешней среды, 2) половая гибридизация и 3) вегетативная гибридизация.

Работами кафедры генетики и дарвинизма ТГУ показано наличие нового, весьма эффективного способа расшатывания наследственной основы растения. В основе его лежит метод получения неполовым путем растений-новообразований из изолированных от зародыша соматических клеток семядолей.

Семена целого ряда высших растений в процессе своего созревания не сохраняют образующегося при двойном оплодотворении эндосперма. Вместо эндосперма, представляющего собой образование, богатое особого типа питательными веществами материнского происхождения, у семян некоторых растений, например бобовых и сложноцветных, формируются органы, называемые семядолями. Подобно эндосперму, семядоли выполняют особую биологическую функцию своего рода ментора на первых порах развития молодого растения. Кроме того, обладающие богатым составом питательных веществ, клетки семядолей наделены большими потенциальными возможностями. Как показали работы кафедры, на изолированной от остальной части зародыша семядоле, при воспитании её в специальных условиях как культуры растительной ткани, на месте поранения старых клеток начинается образование новых молодых клеток эмбрионального типа. Эти клетки формируются в особую неорганизованную каллюсную ткань, в которой впоследствии происходит заложение точки роста нового организма растения.

Получающиеся подобным образом растения-новообразования вследствие филогенетически необычного способа воспроизведения оказываются с чрезвычайно расшатанной наследственностью. Тип обмена веществ этих растений характеризуется неустойчивостью и может быть легко изменен в желательную для экспериментатора сторону.

Растения-новообразования, вследствие своей необычной пластичности, остро реагируют на малейшие изменения среды и при соответствующем, более или менее продолжительном, воздействии воспринимают изменившуюся среду как необходимые условия существования. Воздействия со стороны экспериментатора условиями воспитания приводят через несколько поколений к установлению у этих организмов нового типа обмена веществ, новой наследственности, которая, все более и более закрепляясь у потомства, вновь обретает свойства консерватизма.

Кафедра генетики и дарвинизма ТГУ в качестве непосредственного объекта для переделки природы избрала подсолнечник — растение, обладающее ценными хозяйственными признаками.

Из целого ряда культивируемых на юге селекционных сортов подсолнечника наибольший интерес представляют масличный и кормовой сорта. Однако эти сорта растения не вызревают в условиях севера. В Эстонской ССР, в частности, зрелые семена могут дать только некоторые «грызовые» и декоративные сорта, не представляющие собой хозяйственной ценности. Что касается масличного подсолнечника, то его культивирование в условиях ЭССР не дает никакого производственного эффекта, а специальные сорта кормового подсолнечника, с богатым содержанием в своей вегетативной массе белковых и масличных веществ, не вызревают вовсе.

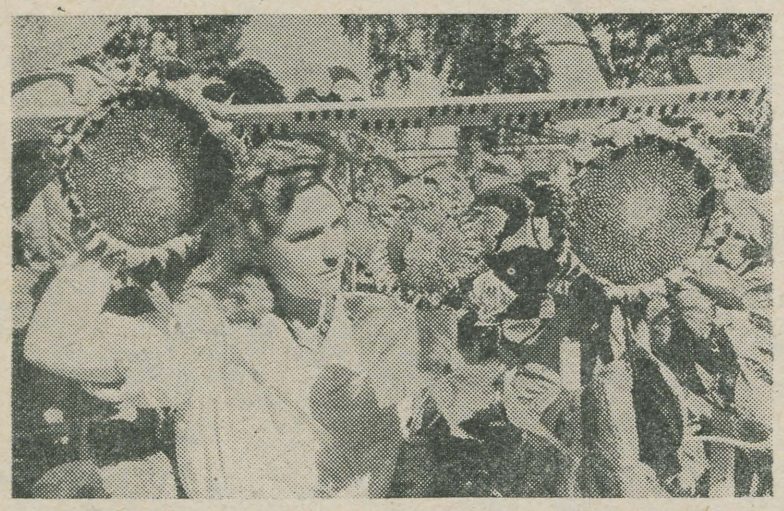
Пользуясь своим методом воспроизведения растений-новообразований, кафедра генетики и дарвинизма уже получила исходный материал для создания масличного и кормового сортов подсолнечника, пригодных для культивации в Эстонской республике. На опытном участке кафедры в Тарту и в полевых условиях на биологической станции ТГУ в Кярику в этом году получены различные формы подсолнечников, обладающих различными ценными признаками.

Академик Т. Д. Лысенко учит: «Пока существует противоречивость живого тела, до тех пор оно жизненно. С постепенным изжитием противоречивости тела, с затуханием процесса ассимиляции-диссимиляции нормально угасает жизненность тела, оно стареет.»

У растений новообразований это противоречие, создающееся в нормальных условиях при половом процессе, не только сохраняется, но еще более увеличивается, проявляясь в повышении интенсивности процессов метаболизма. Все это приводит к резкому повышению жизненности растений-новообразований, которая не затихает и в последующих, уже семенных поколениях.

Полученный кафедрой исходный материал помимо теоретического интереса, имеет, таким образом, несомненную практическую значимость. Последующая селекция исходных растений-новообразований позволит получить новые, хозяйственно ценные сорта растений для Эстонской ССР. Тем самым кафедра вносит свою скромную лепту в разрешении тех задач, которые ставит перед республикой проект пятого пятилетнего плана, предложенный к рассмотрению на XIX съезде нашей Великой коммунистической партии.

О. Михайлов,
зав. кафедрой генетики и дарвинизма, кандидат биологических наук

V. Levitski foto

Второе семенное поколение растений-новообразований подсолнечника масличного типа. Созревшие к концу августа корзинки этого подсолнечника достигают 30, а в ряде случаем и более, сантиметров в диаметре.

V. Levitski foto

Выводимый кафедрой сорт кормового подсолнечника «Северный гигант», пригодный для силосования. Диаметр стебля этих растений у основания достигает 7—8 см, высота. — 2,5—3 м.

Сегодня в номере

I—III страницы:
Указы президиума Верховного Совета СССР и ЭССР и приказ министра высшего образования о награждении университета и профессорско-преподавательского состава, служащих и рабочих в связи с 150-летием университета.
Письмо товарищу Сталину от коллектива ТГУ.
Приветствие и телеграммы юбиляру.
О. Круус. — Юбилейное торжественное заседание
IV страница:
М. Толоконникова. — Хачатур Абовян.
О. Михайлов. — Работа кафедры генетики и дарвинизма по переделке природы растений.
Информации о юбилейных празднествах.

Toimetaja J. Feldbach

MB 18717 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Hind 20 kop. Tellimise nr. 3369

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

№ 28 (158) Reedel, 10. oktoobril 1952. a. V aastakäik

Maailmas ei ole niisuguseid jõude, mis võiksid peatada nõukogude ühiskonna tõusuteed minevat liikumist. Meie üritus on võitmatu. Tuleb kindlalt hoida rooli ja minna oma teed, laskmata ennast provotseerida või hirmutada.

G. M. Malenkovi ettekandest ÜK(b)P XIX kongressil

К новым победам

Волнующие исторические дни переживает наша Родина, дни полного великого значения для развития всего нашего общества.

5 октября начал свою работу XIX съезд Всесоюзной Коммунистической партии большевиков. В эти дни весь советский народ с величайшей силой демонстрирует свою любовь и безграничную преданность партии Ленина-Сталина.

Все советские люди сознают, что всем огромным достижениям в жизни нашей страны они обязаны великой партии большевиков. Мудрая политика этой партии привела советский народ к победе социализма и успешно ведет нас к полному торжеству коммунизма.

XIX съезд партии раскрывает перед нами новые грандиозные перспективы движения нашего общества вперед по пути к коммунизму. Новые, величественные задачи выдвигаются перед нами по дальнейшему подъему и развитию всего нашего хозяйства, культуры и науки.

Перед партийной организацией университета, перед профессорско-преподавательским составом, перед всем коллективом стоят большие и ответственные задачи по воспитанию высококвалифицированных кадров специалистов.

Может ли наш коллектив успешно решить эти задачи?

Да, может. Для этого необходимо улучшить всю систему идеологической подготовки наших кадров, решительно бороться со всякими проявлениями буржуазного национализма, повышать уровень марксистско-ленинской вооруженности коллектива преподавателей и студентов.

Нам надо многое сделать для улучшения нашей учебной работы. Много ещё в этой области неорганизованности, формализма, расхлябанности. Успешно решить эту задачу мы можем только на основе решительного улучшения политико-воспитательной работы.

Надо сказать, что политическое воспитание наших преподавателей, студенчества, рабочих и служащих ведется еще недостаточно.

Борьба за высокое качество знаний студентов, за повышение педагогического мастерства, за воспитание нашего коллектива в духе советского патриотизма, дружбы народов, в духе нетерпимости ко всякого рода недостаткам в работе — условие дальнейшего улучшения всей работы университета.

Необходимо повысить уровень нашей научной работы, дело подбора и воспитания аспирантов. Несмотря на то, что в научной работе есть у нас целый ряд достижений, однако они не могут уже удовлетворить нас. Жизнь предъявляет новые требования. И коллектив ученых университета должен направить все свои силы, всю энергию на решительное улучшение научной работы, создавать такие исследования и труды, которые помогали бы развитию нашего народного хозяйства и культуры.

Партия всегда придавала огромное значение революционной теории, учила и учит нас, как применять её к практическим вопросам жизни.

Мы обязаны творчески развивать науку, как учит этому нас товарищ Сталин. Гениальный труд товарища Сталина «Экономические проблемы социализма в СССР» — новый образец этого творческого развития науки, вооружающий советский народ программой борьбы за коммунизм.

В своем докладе на XIX съезде партии т. Маленков говорит, что задачи нашего продвижения вперед, требуют от нас всесторонней разработки марксистско-ленинской теории в неразрывной связи с практической работой.

Задача преподавательского коллектива состоит в том, чтобы поднять уровень научной работы до уровня сегодняшних политических задач и не плестись в хвосте у жизни, а итти в ногу с нашей социалистической жизнью.

Необходимо улучшить уровень нашей профсоюзной и комсомольской работы.

«Наша могучая Родина находится в расцвете своих сил и идет к новым успехам. У неё имеется все необходимые для построения полного коммунистического общества». (Г. М. Маленков).

Почетная задача нашего университета — готовить новые и новые кадры достойных строителей коммунизма. Мы сумеем это сделать, широко развивая критику и самокритику в нашей работе, решительно борясь за реализацию великих исторических решений XIX съезда партии.

ÜK(b)P XIX kongressilt

5. oktoobril algas Moskvas Kremli palee Suures saalis Üleliidulise Kommunistliku (bolševike) Partei XIX kongress.

Kongressi avas peale lühikest sissejuhatavat kõnet sm. V. M. Molotov. Seejärel valis kongress oma juhtivad organid: kongressi presiidiumi, sekretariaadi, redaktsiooni- ja mandaatkomisjoni.

Kongressi esimesel tööpäeval 5. oktoobril kuulati ära ÜK(b)P Keskkomitee sekretäri G. M. Malenkovi aruanne. Järgmisel päeval, 6. oktoobril — ÜK(b)P Keskrevisjonikomisjoni esimehe P. G. Moskatovi aruanne.

Aruannetele järgnesid delegaatide sõnavõtud.

8. oktoobril kuulas kongress ära Riikliku Plaanikomitee esimehe sm. M. Z. Saburovi aruande: Partei XIX kongressi direktiivid NSV Liidu arendamise viienda viie aasta plaani kohta aastaiks 1951—1955.

Kongress jätkab oma tööd.

Parteitöö edasise tõusu eest

(TRÜ parteialgorganisatsiooni aruande-valimiskoosolekult)

7. ja 8. oktoobril k. a. toimus TRÜ parteialgorganisatsiooni aruande-valimiskoosolek, kus tehti kokkuvõte algorganisatsiooni tööst möödunud aastal ning püstitati uued ülesanded parteitöö edasiseks parandamiseks. Aruandega parteialgorganisatsiooni büroo tegevusest esines parteibüroo sekretäri asetäitja sm. A. Vill.

Sm. Vill oma aruandes rõhutas eelkõige, et koosolek toimub ajaloolistel päevadel, millal Moskvas töötab partei XIX kongress, kus on päevakorras ülitähtsad küsimused seoses Nõukogudemaa arenguga teel kommunismile. Suure vaimustusega tutvus töötajaskond partei Keskkomitee materjalidega kongressi eel, need innustasid ka Tartu Riikliku Ülikooli töötajaid võitlusse uute saavutuste eest. Peatudes TRÜ parteiorganisatsiooni koosseisul, rõhutas sm. Vill, et möödunud aastal on parteialgorganisatsioon kasvanud: partei liikmeks on vastu võetud kuus seltsimeest, uusi partei liikmekandidaate on üheksateist. On paranenud töö parteitute aktiivi hulgas.

Enamik meie parteiorganisatsiooni liikmetest on noored kommunistid, seepärast omab töö kommunistide kasvatamisel erilise tähtsuse. Parteiorganisatsiooni lähendamise eesmärgil parteitute hulkadele õppe- ja teadusliku töö juhendamise parandamiseks loodi möödunud aastal parteiorganisatsioonid teaduskondades. See üritus on end täiesti õigustanud. Teaduskondade parteigruppides leidsid käsitlemist õppe- ja teadusliku töö küsimused, töö kommunistlike noorte seas. Üliõpilaste Teaduslikus Ühingus jne. Kuid peab märkima, et mitte alati ei seisnud teaduskondade parteigruppide töö vajalikul kõrgusel. Parimad teaduskondade parteigruppide seas on matemaatika-loodusteaduskonna algorganisatsioon (sekretär sm. A. Perk) ja õigusteaduskonna algorganisatsioon (sekretär sm. E. Brandt). Nõrgalt töötas ajaloo-keeleteaduskonna algorganisatsioon (sekretär sm. A. Sanõgin). Teaduskondade parteigruppide nõrga töö põhjuseks on ka see asjaolu, et TRÜ Parteibüroo ei osutanud teaduskondade büroodele ja sekretäridele küllaldast abi. Ulikooli tulevasel Parteibürool tuleb paremini abistada teaduskondade algorganisatsioone.

Poliitilise kasvatustöö osas toimub õppus mitmesugusel kujul: Marksismi-Leninismi Õhtuülikool, poliitringid, filosoofilised seminarid, konverentsid jne. Üldse võttis aruandeperioodil õppusest osa 606 ülikooli töötajat, nendest õppis poliitkoolides 270 inimest. Osavõtt tööst oli korralik, kuid tuleb märkida ka üksikute poliitringide juhatajate loidust (sm-d Seppo, Virkoja). Teaduskonna parteiorganisatsioonide ülesandeks on võidelda kõrge töödistsipliini eest poliitringides ning kogu poliitharidustöö võrgus.

Suur kasvatuslik tähtsus on poliitinformatsioonidel, mis töötasid üldiselt edukalt, käsitledes aktuaalseid teemasid. Üksikutes teaduskondades (arstiteaduskond) olid poliitinformatsiooni rühmad liiga suured, mis takistas tööd; ka üksikud poliitinformaatorid tarvitasid vestlusmeetodite asemel loenguneerogit, mis vähendas töötulemusi.

Kasvatuslik töö ühiselamutes (loengud, vestlused jne.) on kulgenud juhuslikult, süsteemita. Kateedrid ei tundnud üldse huvi oma üliõpilaste elu ja töö vastu ühiselamutes. Eeloleval õppeaastal tuleb üliõpilaste kasvatustöö-le ühiselamutes rakendada senisest suuremal määral õppejõude ning nõuda selle töö eest vastutust ka kateedrijuhatajatelt ja dekaanidelt.

Ülikooli kollektiivi kasvatamisel on suur tähtsus loengutel filosoofiliste, teaduslike jt. küsimuste kohta. Möödunud õppeaastal kuulas ülikooli kollektiiv huviga professorite Oizermani, Tšesnokovi, Aleksandrovi jt. loenguid. Selliste loengute läbiviimist tuleb organiseerida ulatuslikumalt ka edaspidi.

Õppetöö tase ülikoolis on tõusnud, kuid meil on veel suuri lünki ja puudusi sel alal, mis on tingitud sellest, et puudub tõeline kriitika ja enesekriitika kateedrites, õppetöö kontroll kateedrijuhatajate, dekaanide ja õppeosakonna poolt on puudulik, loengutes esile tulnud vead ei leia veel põhjalikku analüüsimist. Lubamatult nõrgalt töötavad metoodilised nõukogud teaduskondades ja üleülikooliline metoodiline komisjon. Nõrk on kogemuste vahetamine õppejõudude vahel. Positiivse näitena tõi aruandja esile ainult ajaloo-keeleteaduskonna ja õigusteaduskonna üksikute vanemate õppejõudude (P. Ariste, E. Kadari) abi nooremate õppejõududele. Vähe on õppe-metoodilistele küsimustele ruumi lubanud ka ülikooli ajaleht.

Teadusliku töö osas on märgata edu. Rida õppejõude on oma teaduslikke töid saatnud avaldamiseks keskajakirjadesse. Kasvab teadlaste järelpõlv: möödunud aastal kaitsti seitseteist kandidaadiväitekirja (1951. a. ainult seitse). Ülikooli teadusliku töö temaatika on kooskõlastatud teiste ENSV teaduslike asutustega. Ülikoolis on toimunud murrang teadusliku töö osas. Puudusena rõhutas aruandja kommunistide eesrindliku osa puudumist teadusliku töö alal. Elavnenud on ÜTÜ töö. Paranenud on üliõpilaste juhendamine kateedrite õppejõudude poolt. Kuid saavutatuga sel alal ei saa kuidagi rahulduda: dekaanid, kateedrijuhatajad, teaduskondade parteiorganisatsioonid peavad senisest rohkem tähelepanu osutama üliõpilaste teadusliku töö juhendamisele ja abistamisele. Lubamatu puudusena mainis aruandja ka asjaolu, et esineb teadusliku töö plaani mittetäitmist. Teaduslikkude tööde täitmist planeeritakse liiga pikale ajale. Juba mitu aastat ei ilmu ülikooli aktad.

Komsomolitöö osas on märgata rõõmustavat paranemist. Ülikooli komsomoliorganisatsioon koondab oma ridadesse üle neljakümne protsendi üliõpilastest. Kuid on ka teaduskondi, kus komsomolitöö edeneb nõrgalt (arstiteaduskonnas võeti komsomoli ridadesse vastu ainult seitse üliõpilast). Teaduskondade algorganisatsioonid peavad senisest innukamalt abistama komsomoli tema töös. Üksikud partei liikmed unustavad, et komsomol on partei reserv, kellele tuleb alati ja igati osutada abi.

Ametiühingutöö teaduskondades kulgeb parteiorganisatsioonide puudulikku juhendamise tõttu nõrgalt. On olemas küll kontakt TRÜ ametiühingu komitee ja parteibüroo vahel. Partei üldkoosolekul kuulati ära ametiühingu komitee aruanne. Teaduskondade kommunistid ei osuta küllaldast initsiatiivi ametiühinguliste ürituste organiseerimisele ja läbiviimisele (abi kolhoosidele, ühiskondlikud tööd).

Paranenud on ülikoolis kultuurmassiline töö ja ülikooli klubi juhtiv osatähtsus kunstilise isetegevuse viljelemisel. Ettekannete ideelis-poliitiline tase on tõusnud, kontakt nõukogude eluga on tihenenud (esinemised valimistel agitpunktides, kolhoosides jne.). Vaatamata saavutustele tuleb parteiorganisatsioonil pidevalt juhtida kasvatustööd isetegevuskollektiivides.

Lubamatult vähe on parteiorganisatsioonid tegelnud vabatahtlike ühingute töö juhendamise ja abistamisega.

Peatunud üksikasjaliselt ülikooli parteiorganisatsiooni töös esinevatel puudustel, avaldas sm. Vill lootust, et koosolek toob esile veel teisigi puudusi ning et need põhjalikku analüüsimist leiavad ja tulevikus kõrvaldatakse.

Elavalt ja kõrgel printsipiaalsel tasemel võtsid TRÜ kommunistid Parteibüroo aruande kohta sõna. Sõnavõtuga esinesid sm-d A. Perk, K. Siilivask, J. Ananjeva, V. Lehari, V. Rõbkin, F. Lõpp, V. Palm, J. Feldbach, J. Kononova, E. Martinson, V. Väljas, V. Arhangelski, F. Klement, L. Roots, M. Makarov, H. Moosberg, H. Kurg jt., kokku 22 seltsimeest, kes täiendasid aruannet ja tõid esile terve rea puudujääke ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, õppeosakonna, teaduskondade ja kateedrite töös.

Analüüsides teaduskondade algorganisatsioonide töös esinevaid puudusi rõhutasid sõnavõtjad, et Parteibüroo on vähe abistanud ja kontrollinud algorganisatsioonide tööd. Teaduskondade algorganisatsioonide sekretärid pole kursis bürool vastuvõetud otsustega ning ei suuda seetõttu tööd teaduskondades kontakti viia üldülikooliliste ülesannetega.

Peatudes ülikooli töötajate ideelise kasvu küsimustel peeti vajalikuks suunata Marksismi-Leninismi Õhtuülikooli ka abiõppepersonali, kes on edukalt lõpetanud poliitkoolid. Tuleb tugevdada kontrolli iseseisvalt õppijate osas ja parandada filosoofilise seminari tööd. Ühiskonnateaduste kateedrid peavad õpetama üliõpilasi siduma marksistlikku filosoofiat vastava erialaga.

Sõnavõtjad rõhutasid, et vaatamata saavutustele õppetöö teoreetiline ja ideelis-poliitiline tase jätab soovida. Loengutes esineb objektivismi ja pealiskaudsust. Üksikud õppejõud ei pea kinni õppeprogrammidest ja õppeplaanidest. Dekaanide ja kateedrijuhatajate kontroll on selles osas puudulik (eesti keele kateeder).

Lubamatult vähe tegeldakse aspirantide valiku ja juhendamisega, mistõttu esineb juhte, et aspirantuuri lõpetajaid ei saa rakendada tööle ülikoolis (aspirant Villup). Kateedrijuhatajatel tuleb varakult mõtelda aspirantide valikule üliõpilaste seast, arvestades ÜTÜ aktiivi.

Kommunistliku kasvatuse ülesandeil tuleb nõuda igalt kommunisti't aktiivset osavõttu kommunistlike noorte ja ametiühingu töös ning tiheda kontakti loomist üliõpilaskonna ja parteitutega. Samal ajal ei tohi vähendada valvsust ning juhindudes EK(b)P Keskkomitee VIII ja II pleenumi otsustest tuleb tugevdada võitlust kodanlike natsionalistide ideoloogia vastu, pidevalt meenutades, et koos meie ülesehitustöö kulgeb võitluses vana ja uue vahel, et kodanlikud igandid inimteadvuses pidurdavad meie tööd. Tuleb senisest rohkem arendada kriitikat ja enesekriitikat igal alal.

Koosolekul võeti vastu üksikasjaline otsus ülikooli parteiorganisatsiooni töö parandamiseks.

Kosolekust võtsid osa EK(b)P Tartu Linnakomitee sekretär sm. Sildmäe ja EK(b)P Tartu Oblastikomitee osakonna juhataja sm. Käger.

Tartu Riikliku Ülikooli Rektori käskkiri Nr. 340

8. oktoobril 1952. a., § 1

Seoses Tartu Riikliku Ülikooli juubeliürituste ja pidustuste ettevalmistamise ja läbiviimisega üles näidatud erilise aktiivsuse ja ennastsalgava töö eest avaldan tänu järgmistele Tartu Riikliku Ülikooli töötajatele:

1. Professor K. Orviku
3 Dotsent J. Tammeorg
3. Vanem-õpetaja H. Lahk
4. „ R. Sorrok
5. „ A. Kongo
6. Laborant H. Peegel
7. „ R. Neumann
8. Vanem-õpetaja V. Kark
9. Autojuht L. Marran
10. Assistent S. Sibul
11. Bibliograaf M. Sõštšikov
12. Õpetaja A. Luts
13. Dotsent J. Konks
14. Dotsent J. Madisson
15. Assistent Õ. Sepp
16. Kinokabineti juhataja V. Levitski
17. Assistent M. Mukk
18. „ H. Vahter
19. Raamatukogu hoidja T. Sepp
20. Laborant E. Maaser
21. Raamatukogu hoidja E. Vigel
22. Üliõpilane H. Ligi
23. Vanem-preparaator H. Kurm
24. Laborant G. Emmerich
25. V. Kallas
26. Kaugõppe sekretär A. Marks
27. Laborant L. Karu
28. Vanem-laborant H. Mikk
29. Dotsent A. Ruubel
30. Raamatukogu hoidja H. Ratasepp
31. Vanem-laborant V. Ratnik
32. Assistent L. Johanson
33. Laborant K. Ruse
34. Komandant L. Plaks
35. L. Djubko-Brandt
36. Laborant P. Piir
37. Koristaja S. Lõoke
38. Majahoidja L. Kõrvel
39. „ M. Kask
40. Laborant L. Maaser
41. Telefonist A. Oja
42. Ajaloo-keeleteaduskonna üliõpilane K. Kukk
43. Õigusteaduskonna üliõpilane J. Martin
44. Õigusteaduskonna üliõpilane J. Kuusik
45. Õigusteaduskonna üliõpilane H. Küttik
46. Õigusteaduskonna üliõpilane L. Unt
47. Õigusteaduskonna üliõpilane K. Türk
48. Õigusteaduskonna üliõpilane S. Soosaar
49. Õigusteaduskonna üliõpilane E. Saarepera
50. Arstiteaduskonna üliõpilane A. Haavel
51. Ajaloo-keeleteaduskonna üliõpilane L. Kukk
52. Ajaloo-keeleteaduskonna üliõpilane E. Nõmme
53. Ajaloo-keeleteaduskonna üliõpilane L. Raid
54. Ajaloo-keeleteaduskonna üliõpilane L. Humal

F. Klement,
TRÜ Rektor

Meie ülikoolis

Veel pole ununenud helge suvi,
need päikselised päevad, valged ööd,
kui uudsed matkarajad köitsid huvi
ja teadust vaeti praktilises töös.

Lööb rõõmsaid hääli koridoris vastu,
naer auditooriume elustab —
siin taas kateedrisse professor astub
ja huvitavat loengut alustab.

Sel aastal poolde jõudnud teine sajand,
kui alustas teed Tartu ülikool
ja sellest saadik ikka loengud kajand
neis auditooriumes igal pool.

Kuid tsaari ja ka kodanluse aegu
sai siia töölistest vaid mõni harv
ja pole olnud eal nii suur kui praegu
me linna üliõpilaste arv.

On seljataga ajalugu uhke
ning teaduspõllul saavutusi häid —
nüüd võimsas Liidus lausa õitsma puhkeb
me ülikool ja tõusuradu käib!

OSKAR KRUUS,

ajaloo-keeleteaduskonna V kursuse üliõpilane

Тарту. Университет Ректору

Государственная контрольная витаминная станция шлёт свои поздравления в связи со 150-летним юбилеем Тартуского университета, колыбели мировой витаминологии, и пожелание новых успехов на благо нашей великой родины.

Директор Лавров.

Тарту. Университет Ректору

Лучезарному светочу наук, могучему рычагу человеческого прогресса, стойкому поборнику гуманизма, неутомимому доброму сеятелю марксизма со времен самого мрачного дореволюционного прошлого лихолетия — Тартускому университету и в эти юбилейные дни шлю свой пламенный сыновний привет.

Врач Верстин.

Soovin TRÜ kollektiivile juubelipäeval palju edu ja õnne kommunismi uue põlvkonna kasvatamisel ja eesti sotsialistliku kultuuri arendamisel.

Ilmar Tammur,
Viktor Kingissepa nimelise Tallinna Riikliku Draamateatri peanäitejuht

Tervitusi ülikoolile-juubilarile

Тарту. Госуниверситет Юбилейная комиссия.

Коллектив Киевского госуниверситета имени Шевченко поздравляет профессоров, преподавателей и студентов со стопятидесятилетием основания университета и желает дальнейших успехов в области учебно-воспитательной и научно-исследовательской работы на благо нашей великой родины.

Ректор профессор Голик

Тарту. Ректору Тартуского университета

Латышские советские писатели от всего сердца поздравляют коллектив преподавателей и энергичную семью советских студентов Тартуского университета с его стопятидесятилетием. Желаем успехов в дальнейшей работе на славу нашей великой родины.

От имени латышских советских писателей

Андрей Упит, Валдис Лукс

Тарту. Ректору госуниверситета

По случаю стопятидесятилетия Тартуского университета, старейшего очага наук шлю сердечное поздравление с наилучшими пожеланиями дальнейшего расцвета.

От имени внуков и правнуков бывшего питомца Дерптского университета, основоположника армянской литературы писателя Хачатура Абовяна

Константин Абовян.

Тарту. Университет

Воспитанник и верный сын Тартуского университета шлет своей безгранично обожаемой материкормилице к стопятидесятилетнему юбилею пламенный привет и горячие пожелания оставаться и впредь светочем науки, знания и культуры.

В прошлом ассистент, доктор медицинских наук и доцент Тартуского университета

профессор Герман Рубинштейн,
лауреат Сталинской премии.

Тарту. Ректору Тартуского государственного университета

Как бывший воспитанник и сотрудник Тартуского университета горячо приветствую свою Alma Mater славным полуторавековым юбилеем. Желаю дальнейшего его процветания на благо родины.

Профессор Воронежского мединститута **Воронцов**

Профессора, преподаватели, студенты, весь личный состав Казахского университета имени Сергея Мироновича Кирова горячо поздравляют славного юбиляра — Тартуский государственный университет с его стопятидесятилетием. От всего сердца желаем преуспевания в учебной, научной и воспитательной работе в целях выполнения общей нашей задачи подготовки высокоидейных и широкообразованных кадров для коммунистического строительства братских народов нашей родины.

Ректор Казахского университета Тажибаев

Тарту. Юбилейный комитет по празднованию 150-летия университета

В день стопятидесятилетия университета мы, группа вольнослушательниц москвичек выпуска 1913 года, сердечно приветствуем нашу *Alma Mater*. Мы первые женщины в стенах университета, имевшие честь учиться в одной высшей школе с нашими великими соотечественниками Пироговым, Сеченовым, Бурденко, с благодарностью вспоминаем годы учения, давшие нам возможность освоить их бессмертное наследие, и желаем университету, свидетелю далёкого и тяжелого прошлого, дальнейшего процветания в свете грядущего коммунизма.

Шестакова
Мильвизская
Штеерсон
Гинзбург
Гоц
Готлиб
Трайнина

Тарту. Университет

Горячо приветствую родной университет — университет традиции и доброй славы. **Скрелин.**

Тарту. Ректору университета

В день славного 150-летия университета, где я впервые вкусил сладость медицинских знаний ровно полвека тому назад, шлю искренние поздравления с далёкой Грузии.

Врач Грузинской ССР Джаши

Eesti NSV Ametiühingute Vabatahtliku Spordiühingu «Kalev» Kesknõukogu õnnitleb palavalt kõiki Tartu Riikliku Ülikooli õppejõude, üliõpilasi ja teenistujaid 150. aasta juubeli puhul ja soovib juubilarile tema ees seisvate suurte ja vastutusrikaste ülesannete, sealjuures ka kehakultuuri ja spordi kui ühe tähtsa kommunistliku kasvatuse vahendi, arendamisel täit edu ja kordaminekut.

VSÜ «Kalev» Kesknõukogu esimees
Kaldma

Тарту. Университет Юбилейная комиссия

Горячо приветствую Тартуский государственный университет со славным юбилеем. Желаю ему дальнейшего процветания. Благодарственно вспоминаю свои студенческие годы.

Да здравствует эстонский народ и его советская культура!

Пиксанов

Тарту. Университет Ректору

Первый Московский ордена Ленина мединститут приветствует университет с славным стопятидесятилетним юбилеем. Особо помним историческую роль медицинского факультета в формировании нашего воспитанника Пирогова и нашего профессора Бурденко. Желаем коллективу университета дальнейших творческих достижений во славу нашей великой социалистической родины.

Директор института Петров

Ректору Тартуского университета проф. Клементу

Уезжая из Тарту после празднования 150-летия замечательного Тартуского университета, хочется еще раз пожелать всему вашему коллективу светлого и радостного труда для счастья Родины и для приближения коммунизма во всём мире. С глубокой благодарностью все участники торжества будут вспоминать эти дни. Горячо благодарю Вас за радушный приём и полный интересных событий праздник.

Профессор, доктор химических наук
О Звягинцев

Организуем обмен опытом

Празднование 150-летнего юбилея Тартуского государственного университета явилось большим праздником для университетов всей страны. Юбиляра поздравляли университеты Средней Азии и Казахстана, Карело-Финской ССР и Кавказа, Москвы, и Ленинграда. Слова привета из всех уголков страны протянулись к Тартускому университету. Обращаясь с этим письмом в Вашу газету, мне хочется, чтобы эти юбилейные торжества послужили началом еще более прочной связи между университетами всей страны, в том числе между московскими и тартускими студентами и комсомольскими организациями наших университетов. Большой и ценный опыт работы с молодежью накоплен в обоих университетах. Организовать обмен этим полезным опытом, чтобы сделать жизнь студентов ещё интереснее, богаче, многограннее — такова должна быть цель нашей дружеской переписки.

Выражая благодарность Тартускому университету за дружеский и тёплый приём, хочется верить, что предложение наше будет также тепло встречено студентами и комсомолом университета, и славные традиции дружбы двух университетов подкреплены будут прочной дружбой нашей молодёжи.

Аспирантка Московского ордена Ленина госуниверситета
Изида Гусева

Тарту. Университет Ректору профессору Клементу

Ереванский государственный университет имени Молотова горячо приветствует и поздравляет коллектив Тартуского государственного университета в день его славного стопятидесятилетия. В торжественный день 150-летия вашего университета мы шлём большевистский привет братскому эстонскому народу.

Желаем Тартускому университету дальнейших успехов в деле подготовки кадров и научно-исследовательской работы.

Да здравствует советская культура и наука!

Слава великому корифею советской науки товарищу Сталину!

Ректор Петросян

Благодарность университету

С огромной радостью и удовлетворением провел я шесть дней в моём родном городе Тарту, пользуясь исключительным гостеприимством организаторов замечательного юбилея. Празднество 150-летнего юбилея Тартуского университета прошло в обстановке огромного внимания партии и правительства Советской Эстонии, в обстановке объединения одними и теми же мыслями и задачами всех университетов Советского Союза, представители которых в своих выступлениях и приветствиях выражали полную готовность к совместной дружеской и творческой работе.

Мне, как бывшему воспитаннику Тартуского университета, особенно трогательно и приятно было видеть Alma Mater в том блестящем состоянии, в каком я её нашел. Благодаря любезному сопровождению профессоров А. Я. Томингас, Э. Б. Аунап, Ф. Я. Лепп, Г. И. Кингисепп и З. Г. Ланес я имел возможность посетить большинство кафедр и клиник медицинского факультета и присутствовать на некоторых лекциях. Честь и слава работникам кафедр за то, что они, несмотря на огромные разрушения и ущербы, сумели восстановить кафедры. В этой связи я особо хочу подчеркнуть кафедру гистологии, анатомии и в особенности кафедру фармакогнозии (заведующий кафедрой А. Я. Томингас). Очень ценно, что проф. Томингас удалось сохранить ценнейшую музейную коллекцию со времен Драгендорфа.

Огромное впечатление оставила на меня хорошо знакомая мне Главная библиотека. Она выглядит значительно лучше, чем я предполагал, зная, какие потрясения потерпела библиотека. Я очень благодарен т. Вигель Э. С. за любезное ознакомление с библиотекой.

При осмотре клиник обратило на себя внимание наличие весьма молодого состава врачей, начиная с руководителей клиник докторов Лепп Ю. и Сеппо. Это вселяет уверенность, что замечательная смена, наша передовая молодёжь, учитывая то огромное доверие, которое оказывается ей партией и правительством, не пожалеют сил для овладения передовыми знаниями и усовершенствования своих клинических навыков.

Большое впечатление оставило очень серьёзное отношение студентов к искусству и спорту. Замечательные хоровые, квартетные, спортивные состязания оставили огромное впечатление. Необходимо столь же серьезно относиться к научным кружкам и к научной работе. Большое впечатление оставило выступление отдельных студентов в концертах, особенно выступление аспирантки Нийт Эллен, прочитавшей своё произведение — «Привет университету» и аспиранта Трасс Ханс, исполнившего арию Петрова из оперы Эрнесакса «Берег бурь».

Тяжелое впечатление оставило на меня многие разрушения родного города. Я уверен, что Тарту будет полностью восстановлен и будет выглядеть значительно лучше, чем раньше.

Я покидаю Тарту с неизгладимыми впечатлениями, с чувством огромной удовлетворенности. Я покидаю Тарту полный надежд и уверенности в дальнейшем процветании родного мне Тартуского университета.

Я буду считать своим долгом, в знак моей признательности университету за полученное мною образование, за воспитание во мне лучших человеческих, благородных качеств: любви к труду, истине, науке и справедливости — всегда поддерживать самую тесную творческую связь с университетом, с дорогими моими коллегами.

Еще раз выражаю свою глубокую благодарность за гостеприимство.

Проф. Г. А. Медникян

Ülikooli juubeliürituste sarjas toimus ekskursioon Põhja-Eestisse, millest osa võtsid ülikooli külalised.
Fotol: ekskursandid Kohtla-Järvel enne kaevandusse laskumist.
J. Miku foto

Пусть растет и крепнет дружба между университетами

Дорогие товарищи.

Покидая г. Тарту, я уношу с собой самые хорошие воспоминания об этом университетском городе.

Торжества по случаю 150-летнего юбилея Тартуского (Юрьевского) университета прошли очень хорошо, организованно и содержательно. Они получили самый широкий отклик со стороны всех братских республик, ученые которых приняли деятельное участие в этих празднествах. Они приняли народный характер и в самой Эстонии.

Приветствия показали, что Тартуский университет пользуется большим научным авторитетом во всем Советском Союзе, и не только за свои прошлые заслуги в научном творчестве. Партия, советские органы, научные круги и население всего Союза ожидают от ученых, аспирантов и студентов Тартуского университета дальнейших успехов как в научной работе, так и в деле обслуживания различных областей народного хозяйства и социалистической культуры высококвалифицированными специалистами, преданными делу партии Ленина-Сталина.

Пожелаем же работникам Тартуского университета всяческих успехов в их высокоценной работе и выразим сердечную благодарность за тёплый товарищеский прием, за отлично проведенные экскурсии.

Пусть же растёт и крепнет дружба и товарищеское сотрудничество между научными работниками Тартуского университета и научными кругами всего Советского Союза.

От всего сердца жму руки наших тартуских ученых и научной молодежи.

Профессор Московского университета
Ив. Удальцов

Tugevnegu sõprus vennasvabariikide üliõpilastega

Tartu ülikooli 150. aastapäeva tähistamine on suur sündmus Nõukogude Liidus. Meie, Vilniuse ülikooli delegaadid, võtsime selle piduliku daatumi soojalt vastu. Tänu meile osutatud tähelepanule ja südamlikule vastuvõtule tajusime meie, milline tihe side valitseb Tartu ja Vilniuse ülikooli vahel, kuigi meid lahutab 600 kilomeetrine vahemaa. Eriti oleme me tänulikud ekskursiooni eest Põhja-Eestisse, kus meile avanes võimalus tutvuda Eesti tööstuse ja põllumajandusega, aga samuti ka Eesti NSV pealinna Tallinnaga. Kaheksa päeva, mis me veetsime Eestis, jäävad meile kauaks ajaks meelde suure sõpruse sümbolina Tartu ja Vilniuse ülikooli vahel. Meie soov on, et see sõprus veelgi tugevneks.

Vilniuse ülikooli üliõpilased
D. Sileikaite
D. Poškus
Z. Kondratas

Tartu Riiklikku Ülikooli tervitasid tema juubeli puhul veel järgmised asutused ja isikud:

Sm. Sukatšov Moskvast.
Harkovi Riikliku Ülikooli ajaloo kateeder.
Tadžiki Riikliku Ülikooli kollektiiv.
Harkovi Riiklik Ülikool.
Arst Afanasjev Smolenskist, endine kasvandik.
Professor Parenago Moskvast.
Dnepropetrovski Riiklik Ülikool.
Sm. Z. P. Rossova Mahatš—Kalast, endise ülikooli kasvandiku professor Rossovi lesk.
Professor Ogloblin Smolenski Meditsiinilisest Instituudist, NSV Liidu Ülemnõukogu saadik.
Sm-d Zenkovid, TRÜ üliõpilase vanemad.
Sm. Senkevitš Moskvast.
Meditsiiniliste teaduste doktor professor J. I. Arkusski Leningradist.
Vene NFSV teeneline arst N. K. Mitropolski Kolomnast Moskva oblastis.
Sm. Ivanovski, Kirgiisi ülikooli kateedri juhataja Frunzest.
Professor Kuprijanov Leningradist.
Gorki Riikliku Ülikooli kollektiiv.
NSVL Teaduste Akadeemia Keeleteaduste Instituut.
Tallinna Kehakultuuritehnikum.
Leningradi Riikliku Ülikooli õigusteaduskonna kollektiiv.
Akadeemik Beljankin Moskvast, endine ülikooli kasvandik.
Rostovi Riiklik Ülikool.
Eesti NSV Teaduste Akadeemia Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituudi kollektiiv.
Professor Kazanski Leningardist.
NSVL Teaduste Akadeemia Loodusteaduse Ajaloo Instituudi kollektiiv.
Sm. Kupalov Leningradist.
Uraali Gorki-nimeline Riiklik Ülikool.
Arst Djakonov Skopinist Rjasani oblastis.
Professor Dmitrijev Smolenskist, endine ülikooli kasvandik.
Sm. Školnikov Bežitsast Brjanski oblastis, endine ülikooli kasvandik.
Meditsiiniliste teaduste doktor professor L. J. Berestetško Odessast.
Professor Dudenevski Moskvast.
Professor Zukovski Molotovist, endine ülikooli kasvandik.
Turkmeenia Riikliku Ülikooli kollektiiv.
Sm. Kantovski, Moskva Inseneri-Majandusliku Instituudi dekaan, endine ülikooli kasvandik.
Ajalooteaduste doktor professor Jerussalimski Moskvast, Stalini preemia laureaat.
ENSV Teaduste Akadeemia Põllumajanduse Instituudi töötajate kollektiiv.
Professor Aluker Minskist, endine ülikooli kasvandik.
VSÜ «Spartaki» Vabariiklik Nõukogu.
Kaunase Polütehnilise Insutuudi kollektiiv.
NSVL Meditsiiniliste Teaduste Akadeemia Semaško-nimeline Tervishoiu Organiseerimise ja Meditsiinilajaloo Instituut.
ENSV Teaduste Akadeemia Bioloogia Instituut.
ENSV Teaduste Akadeemia Põllumajanduse Instituudi Polli filiaali kollektiiv.
Eesti NSV Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi töötajad.
Leningradi Juriidilise Instituudi kollektiiv.
Professor Margeim Tšernovitsõst.
Sm. Einman Tallinnast.
ENSV Metsamajanduse minister sm. Voolin
Tartu Teaduslik Arstide Selts.
NSVL Teaduste Akadeemia Õiguse Instituut.
Professor Venediktov Leningradist.
Tartu Naha- ja Jalatsite Kombinaadi kollektiiv.
Akadeemik Pavlovski Leningradist.
Aspirant Kahk Leningradist
Spordiühingu «Nauka» Keskнõukogu.
Molotovi Pedagoogiline Instituut.
Arst Vladimir Jürgenson Dušetist.
Eesti Põllumajanduse Akadeemia mehhaniseerimise teaduskonna I kursuse üliõpilased — õppepraktikal viibijad.
Eesti NSV Riikliku Vene Draamateatri kollektiiv Tallinnast.
Ajakirja «Aptetšnoje Delo» toimetus Moskvast.
Jurist A. Varep Türilt
Balti laevastiku kollektiiv.
Moskva Farmatseutilise Instituudi kollektiiv.
Eesti NSV Tervishoiu minister.
Kirgiisi Riikliku Ülikooli kollektiiv Frunzest.
Kesk-Aasia Riikliku Ülikooli kollektiiv, Taškendist.

Ekskursandid Stalingradi väljakul Tallinnas M. I. Kalinini mälestussamba juures. Ekskursiooni juht annab seletusi Kalinini revolutsioonilisest tegevusest Tallinnas. *J. Miku foto*

Ülikoolile

Tartu Riiklikule Ülikoolile 150. aastapäeval

Ei loonud kõigi jaoks sind «helde» tsaar,
vaid valituile said su uksed valla.
Veel oli sünk su kohal taevakaar,
veel rahvas rasket orjarada tallas.

Ei heldeks emaks sündinud sa siis,
kes kõiki oleks toitnud vaimujõuga.
Sust pidi saama aadliparadiis —
seks tsaar sind luua võttis helde nõuga.

Tõesõnu lämmatada kuskil pool
kuid pole suutnud ahelate kaja.
Said vaba mõtte lätteks, ülikool,
sa tsaari kiuste sellel karmil ajal.

Sa süttisid kui säde süngal ööl,
kui tummas taevas virmaliste valgus,
kui hele lootus rahva raskel teel,
kui kauge koidu esimene algus.

Tõid sulle kuulsust Pirogov ja Baer,
kes mõttejõudu jõid su emarinnast.
Ju kõlas Tartu nimi siin ja sääl,
ja peagi tuntuks said sa kogu ilmas.

Veel mõtleb Faehlmannist me sünnimaa,
su pojast, võitlusmehest käremeelsest,
ja tuhmuda ei mälestus meil saa
Kreutzwaldist, lauluisast tulikeelsest.

Eks unistanud kord su pojad need
sest helgest, vabast õnnerikkast ajast,
mil vägivald on murtud rahva teelt,
mil orjakütkeid pole kanda vaja.

Eks võidelnud su pojad selle eest,
et tõtt ja õigust teenida võiks teadus,
eks unistanud nendest päevadest,
mil maksab vaba rahva oma seadus.

On poolteist aastasada pikk su tee,
täis raskusi, täis võitlust õnne pärast.
See, mis jäi eile unistuseks veel,
on täna jäädavalt su laste päralt.

Päev täna kirgas on ja laule kannab tuul.
Sa seisad ehituna pidupäevas suures.
Ja tänumeeles, kallis ülikool,
su kasvandike mõtted on su juures.

Täis rõõmsaid lootusi on nüüd su tee
ees ootavad sind helged aastasajad.
Sind täna kuumalt tervitame me,
töörõõmust rikkal stalinlikul ajal.

Ellen Niit

TRÜ teaduslikult juubelisessioonilt

Tartu Riikliku Ülikooli 150. aastapäevale pühendatud teaduslik sessioon lõppes esmaspäeval, 29. sept. s. a. Ülikooli õppejõudude kollektiivi poolt esitati ligi 70 teaduslikku ettekannet. Lisaks nendele esinesid paljudes sektsioonides ka pidustustest osavõtnud külalised nii ettekannete kui ka sõnavõttudega, mis muutsid selle sessiooni üleliidulise tähtsusega teaduslikuks sessiooniks. Tartu Riikliku Ülikooli omapoolne kollektiivne panus demonstreeris kujukalt teaduskonniti toimuvat uurimistööd, selle ulatust ja taset. Pidulikul aktusel peetud teaduslik ettekanne teadusala prorektorilt prof. Martinsonilt, samuti ka sektsioonides peetud ajaloolised ettekanded näitasid, et Tartu ülikooli kollektiiv on teinud tõhusat tööd ülikooli ajaloo uurimise alal.

Ajaloo ja filosoofia sektsioonis esitati 8 teemat nõukogude demokraatia, nõukogude jõkra, rahu eest võitlemise, kohaliku ajaloo ja teiste probleemide kohta.

Õigusteaduskonna sektsioonis esines külalisena prof. Grabar teemal «Rahvusvahelise õiguse kateeder TRÜ-s». Sõnavõttude korras andis esineja üksikasjalisi seletusi ka prof. Eversi tegevuse kohta. Tähelepanu äratasid dots. Talviku ja van.-õp. Pulga ettekanded.

Filoloogia sektsioonis, mis töötas kahe allsektsiooniga (keel ja kirjandus), võtsid külalistena osa Petrozavodski ülikooli esindaja A. Mantere ja Tallinna Pedagoogilise Instituudi esindaja prof. Kure. Keele allsektsiooni töös äratas tähelepanu dots. Pravdini ettekanne, mis käsitles vene filoloogia ajalugu Tartu ülikoolis. Kirjanduse allsektsioonis olid tähelepanu keskpunktis aga ettekanded, mis käsitlesid Fr. R. Faehlmanni ja Fr. R. Kreutzwaldi tegevust rahvusliku kultuuri progressiivsete traditsioonide rajajatena.

Kõige suurem oli teaduslike ettekannete arv arstiteaduskonnas, kus neljas allsektsioonis tuli ettekandmisele 30 tööd. Peale selle esinesid mitmed külalised Leningradist, Moskvast jm. Eksperimentaalse meditsiini ja sisehaiguste allsektsiooni ühisel koosolekul 27. sept. esinesid ettekannetega prof. Mednikian (uutest histamiinivastastest ühenditest), prof. Žuravljov Voronežist (tsentraalse närvisüsteemi tsentrumite vastastikuste suhete kohta) ja prof. Ždanov («Leonardo da Vinci kui anatoom»). Prof. Mihhailov kui Leningradi Eksperimentaalse Meditsiini Instituudi esindaja esines sõnavõtuga anatoomia ja histoloogia kateedris tehtud ajalooliste uurimuste kohta. Neuroloogia allsektsioonis esines huvitava ettekandega Moskva Arstiteadusliku Täiendusinstituudi neurokirurgia kateedri juhataja ja Burdenko-nimelise Neurokirurgia Instituudi töötaja prof. Arendt ettekandega «Tsentraalse närvisüsteemi tuberkuloosi neurokirurgiline ravi». Oma täiendavas sõnavõtus andis prof. Arendt positiivse hinnangu TRÜ neuroloogia kateedris teostatavate uurimuste ja ettekannete kohta, mis selgitavad veremuutuste neuroreflektoorseid mehhanisme, iseloomustades neid kui Pavlovi õpetusele rajanevaid uurimusi.

Bioloogia sektsioonis, kus kanti ette neli suuremat tööd, esines külalisettekandega Leningradi Teaduste Akadeemia Botaanika Instituudi direktori asetäitja prof. Jakovlev, kõneldes teemal «Elusa aine tähtsus taimede sugulisel paljunemisel». Sektsiooni tööst võtsid külalistena osa veel Moldaavia ülikooli rektor Tšepurnin ja akadeemik Dimo. Suurt huvi äratasid prof. Jakovlevi ja bioloogia tead. kand. Mihhailovi ettekanded.

Keemia sektsioonis esinesid külalistena prof. Jerofejev ja prof. Zvjagintsev. Esimene kõneles heterogeense katalüüsi mehhanismidest ja teine plaatinmetallide uurimisest. Viimane andis täiendavas sõnavõtus dots. N. Rägo ajaloolise ettekande kohta põhiliselt positiivse hinnangu, tehes iseloomustusi ka I. Klausi kohta. Sõnavõtuga esines ka Tallinna Polütehnilise Instituudi esindaja dots. Aarma.

Füüsika ja matemaatika sektsiooni raamides esines külalisena Leningradi Ülikooli rektor prof. Aleksandrov, käsitledes geomeetria probleemide küsimust.

Kehakultuuri sektsioonis esitati kolm ettekannet. Nendest äratasid tähelepanu van.-õpetajate Laidvere ja Kägi ettekanded.

Kui Tartu Riikliku Ülikooli 150.-aastapäeva teaduslik sessioon üldiselt õnnestus hästi, siis esines selle käigus aga ka mitmesuguseid tõsiseid puudusi. Üksikutes sektsioonides esines ettekannete väljalangemisi, mõningates sektsioonides oli osavõtjate arv väga väikene ning ka üksikud ettekanded ei olnud küllalt sisukad või hästi ette valmistatud.

Arvestades selle sessiooni erakordset tähtsust, on vajalik, et sessiooni käik, saavutused ja puudused võetakse teaduskonnis igakülgsele arutusele.

Avati mälestussambad suurtele teadlastele

TRÜ 150. a. juubelipidustuste sarjas avati Tartus kaks mälestussammast Tartu ülikooli arstiteaduskonna suurtele lõpetajatele: N. N. Burdenkole ja N. I. Pirogovile.

Sotsialistliku Töö Kangelasele, Stalini preemia laureaadile, NSV Liidu Meditsiiniliste Teaduste Akadeemia esimehele akadeemik N. N. Burdenkole püstitati mälestussammas Toomel, samade hoonete lähedal, kus suur teadlane 1912.—1918. a. õpetas noori üliõpilasi, andis neile edasi oma väljapaistvaid teadmisi. Akadeemik Burdenko elust ja tegevusest andis lühikese ülevaate sm. Seppo. Seejärel võtsid sõna prof. Arendt, kadunu lesk M. E. Burdenko ja arstiteaduskonna üliõpilane sm. Hanson, kes tõid esile akadeemik Burdenko suuri teeneid nõukogude meditsiini, eriti aga neurokirurgia edasiarendamisel.

N. I. Pirogovi mälestussamba avamisel raekoja-tagusel väljakul andis ülevaate kuulsa kirurgi elust professor E. Martinson, kes iseloomustas seda väljapaistvat osa, mis Pirogovil on olnud vene kirurgia arengus. NSVL Teaduste Akadeemia poolt esines kõnega akadeemik Ždanov. Arstiteaduskonna üliõpilane Veinberg ütles oma sõnavõtus: «Meie üliõpilased on uhked, et meie ülikoolis on töötanud selline teadlane, nagu N. I. Pirogov — suur novaator ja humanist.»

T. Orav

Lõppes UTU juubelikonverents

Kogu meie suure kodumaa töötajad võtsid uute töövõitude ja saavutustega vastu ÜK(b)P XIX kongressi, mis on tähtsaimaks sündmuseks nii meie kui ka rahvusvahelises elus. Tartu Riiklikus Ülikoolis langes see kokku meie ülikooli 150. aastapäeva pühitsemisega. Neile kahele suursündmusele läksid meie kollektiivi liikmed vastu uute saavutustega nii õppe- kui teaduslikus töös.

Üliõpilaste Teadusliku Ühingu juubelikonverents, mis kestis 1.—3. oktoobrini, oli kahtlemata üheks parimaks teaduslikuks konverentsiks TRÜ ÜTÜ ajaloos. Kõigepealt tuleb mainida väga elavat osavõttu konverentsi istungeist. Kui arstiteaduskonnas V konverentsil jättis soovida istungeist osavõtt üliõpilaste poolt, siis juubelikonverentsist osavõtuga võib arstiteaduskonna osas täiesti rahule jääda. Ka kõigis teistes teaduskondades oli osavõtjate arv peaaegu 100 protsendiline.

Tähtsa koha juubelikonverentsi temaatikas omasid ajaloolised teemad, mis käsitlesid meie ülikooli ajalugu õiges valguses. Ajaloo-keeleteaduskonna ajaloo sektsioonis valgustas sama teaduskonna üliõpilane Piirimäe oma töös «Eesti kodanluse väärkontseptsioonide paljastamine Tartu ülikooli asutamisloos» Tartu ülikooli asutamise küsimust 1802. a. ning purustas kodanlikud kontseptsioonid praeguse Tartu Riikliku Ülikooli sidemeist Gustav Adolfi poolt Tartusse 1632. a. asutatud «akadeemiaga». Tartu ülikoolis levinud marksistlikest ideedest ja üliõpilaste aktiivsest osavõtust töölisliikumisest kõnelesid oma teaduslikus töös «Üliõpilasliikumise ajaloost Tartu ülikoolis Stolõpini reaktsiooni, revolutsiooni tõusu, I Imperialistliku Maailmasõja ja 1917. a. veebruarirevolutsiooni ajajärgul» ajaloo-osakonna V kursuse üliõpilased E. Jaanvärk ja A. Liim.

Millised võimalused on loodud Tartu Riiklikus Ülikoolis õppimiseks nõukogude korra tingimustes, kuidas on paranenud õppetöö tase võrreldes kodanliku ülikooliga, seda valgustas ajaloo-osakonna IV kursuse üliõpilane Reet Jakobson oma töös «Tartu Riiklik Ülikool tõusuteel nõukogude võimu tingimustes».

Töös «Komsomoliorganisatsiooni ajalugu Tartu Riiklikus Ülikoolis» näitas ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilane Vaino Väljas komsomoliorganisatsiooni kasvu meie ülikoolis ning tema osatähtsuse tõusu meie üliõpilaste kasvatamisel kommunismi vaimus.

Peale ajaloo sektsiooni esitati ajaloolisi teemasid ka teistes osakondades. Nii näiteks esitas õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane B. Maiste töö «Tartu ülikooli õigusteaduskonna ajalugu XIX sajandil», keemia osakonna III kursuse üliõpilased Mall Ruubel ja Mall Villem töö «150 aastat keemiat TRÜ-s» jne.

Peale ajalooliste teemade esitati konverentsil töid mitmesugustelt teaduseharudelt, paljud neist on suure praktilise väärtusega. Kokku esitati juubelikonverentsil 50 teaduslikku tööd.

Kahtlematult viidi paremini teistest juubelikonverents läbi matemaatika-füüsikaosakonnas, kus kahel päeval külastas istungeid üle 200 inimese ja esineti 104 sõnavõtuga. Ka oma kvaliteedilt olid tööd kõrgel tasemel. Kvaliteetse töö ning hea esituse poolest võib esile tõsta 1952. a. TRÜ matemaatikaosakonna lõpetanud sm. Leo Võhandu tööd «Newtoni meetodi üldistus mittelineaarsete võrrandisüsteemide puhul». Matemaatika-füüsikaosakonna initsiatiivil anti juubeli puhul välja ka osakonna üliõpilaste parimate teaduslike tööde kogumik.

Praktiliselt suure väärtusega töid esitati ka teistes osakondades nagu bioloogia-geograafiaosakonnas sm. Kaljo töö «ENSV siluri rugoosidest», arstiteaduskonnas L. Mölleri töö «Tingimatu ja tingitud reflektoorsetest valgevere muutustest inimestel» jt.

Paremini oleks võinud ettevalmistustöid läbi viia kehakultuuriteaduskonnas, kus konverentsi ajal toimus tööde asendamine. Paljusid töid ei suudetud välja panna üldiseks tutvumiseks ka teistes teaduskondades.

Vaatamata mõningatele puudustele, õnnestus juubelikonverents kõigiti hästi. Konverentsi kogemusi tuleb kasutada meie ÜTÜ edaspidises töös.

V. Krinal,
TRÜ ELKNÜ Komitee liige

Enam hoogu Punase Risti tööle Tartu Riiklikus Ülikoolis

Nõukogude Punase Risti Seltside tegevus meie kodumaa sanitaarse heaolu kindlustamise alal on väga suure tähtsusega, mistõttu Punase Risti Seltsid on kujunenud NSV Liidus laialdasteks massorganisatsioonideks, omades algorganisatsioone kõigis käitistes, asutustes, ettevõtetes, kolhoosides ja koolides. Võitlus sanitaarse kultuuri tõstmise eest töötajate seas, võitlus traumatismiga, tuberkuloosiga ja teiste nakkushaigustega on küsimused, milles ühtuvad Punase Risti Seltside ülesanded otseselt kõigi meie töötajate eluliste huvidega.

Punase Risti tööst on haaratud ka Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv. Oma kaheaastase tegevuse kestel on Punase Risti algorganisatsiooni liikmeteks astunud enam kui 30% kogu ülikooli kollektiivist, on korraldatud rida VSK kursusi ning organiseeritud sanitaarposte kõigisse üliõpilaste ühiselamutesse. Ülikooli Punase Risti Seltsi algorganisatsiooni aruandlus-valiniskoosolekul 29. veebruaril k. a. otsustati üksmeelselt astuda sotsialistlikku võistlusse Punase Risti töö alal Tallinna Polütehnilise Instituudiga, mille tõemusena nii TR Ülikooli kui ka TPI Punase Risti kollektiiv võttis endale rida kohustusi 1952. aasta plaaniliste ülesannete täitmiseks ja ületamiseks.

Eesti NSV Punase Risti Seltsi Keskkomitee teate põhjal 13. septembrist k. a. tuli TRÜ ja TPI Punase Risti algorganisatsioonide vahelises sotsialistlikus võistluses 1952. a. I poolaastal võitjaks TR Ülikooli Punase Risti Seltsi algorganisatsioon. Nimetatud edu kohustab TRÜ Punase Risti Seltsi algorganisatsiooni veel enam intensiivistama oma tööd II poolaasta plaaniliste ülesannete täitmiseks ja ületamiseks ning olemasolevate puuduste kõrvaldamiseks. On vajalik, et TRÜ Punase Risti algorganisatsiooni kollektiiv võtaks aktiivselt osa 10. oktoobril k. a. toimuvast aruandlus-valimiskoosolekust, kriitika ja enesekriitika tähe all esile tõstaks olemasolevad kitsaskohad Punase Risti Seltsi töös ja ühiselt kaasa aitaks väärikalt täita kõiki plaanilisi kohustusi Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 35. aastapäevaks.

E. Tallmeister,
TRÜ Punase Risti Seltsi algorganisatsiooni komitee esimees

Tartu ülikooli osatähtsus läti rahvuskultuuri arenguloos

Tartu ülikool on etendanud suurt osa nii eesti kui läti rahvuskultuuri arenguloos. Juba kohe pärast Tartu ülikooli asutamist 1802. a. tunnistatakse kohalike keelte, s. o. eesti ja läti keele õpetamine Tartu ülikoolis möödapääsmatuks vajaduseks. Niisamuti leiame juba ülikooli esimestel tegevuse aastatel üliõpilaste nimestikus ka läti ja eesti rahvusest isikuid. Esimese lätlasena on immatrikuleeritud Tartu ülikoolis Karl Viljams, kes on õppinud siin filosoofiat aastail 1803—1809. Üldse on õppinud Tartu ülikoolis ajavahemikus 1802.—1918 a. umb. 1400 läti rahvusest üliõpilast.

Läti keele õpetamist on Tartu ülikoolis alatud 1803. aastast. Kuni 1918. aastani on töötanud siin kolm läti keele lektorit: Otto Rosenberger, Hermann Clemenz ja Jeekab Lautenbach. Esimene läti keele lektor Rosenberger, kes töötas sellel kohal 1803.—1847. a., õpetas ainult praktilist läti keelt. Järgmine läti keele lektor Clemenz luges aga näit. 1868. ja 1869. a. ka läti ja leedu keele võrdlevat grammatikat. Lautenbach õpetab läti keele kõrval ka leedu keelt, luges läti ja leedu rahvaluulet, mütoloogiat, läti kirjandust jne.

Kui Rosenberger ja Clemenz, niisamuti Lautenbach lugesid lektorikursusi läti keele ja kirjanduse alal, siis J. Endzelin, kes töötas Tartu ülikoolis 1903.—1908. a. võrdleva keeleteaduse eradotsendina, luges siin rea teaduslikke kursusi läti keele morfoloogia ja balti keelte võrdleva grammatika alalt (1904.- ja 1905. aastal).

Niisiis tuleb möönda, et ka läti keele, resp. balti keelte teadusliku käsitlemise ja uurimise hälliks on olnud Tartu ülikool. J. Endzelin, silmapaistvamaid lingviste balti filoloogia alal, on Tartu ülikooli kasvandik, niisamuti nagu teine läti nimekas keeleteadlane K. Mülenbachki.

Tartu ülikoolist on võrsunud ka läti rahvusliku liikumise juhtivad ideoloogid möödunud sajandi 60—70-ndail aastail.

See liikumine oli oma algperioodil progressiivne liikumine, nagu möönab seda ka J. Krastin oma Stalini preemiaga autasustatud uurimuses «1905. aasta revolutsioon Lätis». Tartu ülikoolis on õppinud Kr. Valdemar, Kr. Baron, K. Biezbardis, A. Kronvald jt., kes võtsid aktiivselt osa siinse läti üliõpilasringi tegevusest.

Ed. Veidenbaum (1867—1892)

Hiljem andis Kr. Valdemar välja ajalehte «Peterburgas Avize», mis oli läti rahvusliku liikumise organiks ja mis etendas tähtsat osa võitluses saksa mõisnike eesõiguste vastu Baltikumis. Valdemaril on olnud tihe kontakt ka eesti rahvusliku liikumise juhtide C. R. Jakobsoni ja J. Köleriga. Kr. Baronil on suured teened läti folkloristliku vanavara kogumise organiseerimisel, rahvalaulude teadusliku korraldamise ja väljaandmise alal. A. Kronvald on teinud palju läti keele arendajana.

Tartu ülikool on olnud ka üheks tähtsamaks koldeks, kus on hakanud võrsuma ja levinema marksistlikud ideed Lätis. 1888. a. asutasid läti progressiivsed üliõpilased siin Kirjanduslik-teadusliku Seltsi, millel oli tihe side vene revolutsiooniliste üliõpilaste ringidega. Selles seltsis jälgiti ahnelt ühiskonnateaduse uusimaid teooriaid, mille abil hinnati elu, oodatavaid reforme, arvustati inertset manduvat läti kodanlust. Seltsi liikmete ettekanded anti hiljem välja koguteostena. Esimene niisugune koguteos «Purs» ilmus 1891. a. Kuigi neis koguteoseis ei leia me veel järjekindlalt väljapeetud ideoloogilisi seisukohti ja kuigi siin marksismi on käsitletud sageli vulgariseeritult lahjendatult, oli neil trükiteostel tol ajal ometi suur tähtsus läti noorsoo kasvatamisel marksistlikus vaimus.

Selle seltsi liikmetel olid sidemed progressiivsete eesti üliõpilastega, nagu seda tõestavad E. Vilde kirjad J. Vahtrikule.

Kirjanduslik-teadusliku Seltsi pahempoolsest rühmast on võrsunud mitmed tähtsad läti revolutsioonilised marksistid, nagu F. Rozin jt. F. Rozin organiseeris välismaal kuukirja «Läti Tööline» väljaandmist. Niisamuti anti välja tema organiseerimisel käesoleva sajandi alguses lätikeelses tõlkes «Erfurti programm», K. Marxi ja F. Engelsi «Kommunistlik manifest», Kautski «Sotsiaalrevolutsioon» jt., mida transporditi ka Lätisse.

Tartu ülikoolis on pandud alus revolutsioonilistele ja demokraatlikele traditsioonidele läti kirjanduses, kuna siin on õppinud ja arenenud läti esimene suur revolutsiooniline luuletaja Ed. Veidenbaum, kes oli Kirjanduslik-Teadusliku Seltsi asutaja-liikmeid ja aktiivsemaid tegelasi selles. Tartus tutvub Ed. Veidenbaum vene revolutsiooniliste demokraatide töödega ja suhtleb vene revolutsiooniliste üliõpilastega, kelle mõjul areneb ka ta revolutsioonilis-demokraatlik maailmavaade.

Nii näeme, et Tartu ülikool on esimene kõrgem õppeasutus, kust on võrsunud läti haritlased, kes on võidelnud läti demokraatliku kultuuri ja läti rahva vabaduse eest.

K. Aben

Успехи физкультурников ТГУ

Спортсмены конники ТГУ, выступавшие в составе сборной команды Министерства Высшего Образования — ДСО «НАУКА» — в ПЕРВЕНСТВЕ СССР по конному спорту 1952 года добились выдающегося успеха:

Тов. ВИЙРМЯЭ М. Г. занята ПЕРВОЕ место в преодолевании препятствий на «КУБОК СССР» и удостоена почетного звания ЧЕМПИОНА СОВЕТСКОГО СОЮЗА 1952 года по конному спорту.

В соревнованиях отлично проявил себя студент ТГУ — тов. ПИНДИНГ А., пройдя первым до конца сложнейший конкур преодолевания препятствий на «КУБОК СССР» для мужчин.

Высокие спортивные результаты конников ТГУ, выступавших в ПЕРВЕНСТВЕ СССР по конному спорту 1952 года неразрывно связаны с большим мастерством и умением отличного специалиста по технике конного дела — тренера ТГУ тов. ХАННЕСТЕ Р. Я.

Поздравляю Вас с большим достигнутым спортивным результатом конников ТГУ, который является ценным вкладом к 150-ти летнему юбилею Тартуского государственного университета.

Начальник
Конно-Спортивной Школы
ЦС ЭСО «НАУКА»
Мастер спорта СССР
М. Иванов

Üliõpilased šeffidena maal

Otsese õppetöö kõrval võtavad üliõpilased aktiivselt osa ka ühiskondlikest töödest. Nii siirdus möödunud pühapäeval suur osa Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi maale kolhoosidesse, et abistada kolhoosnikke sügistööde läbiviimisel.

Rõõmsa laulu saatel alustati maalesõitu pühapäeva varahommikul. Suur osa arstiteaduskonna stomatoloogiaosakonna üliõpilasi sm. Maaritsi juhtimisel siirdus Tammistusse, kus abistati kolhoosnikke linakitkumisel. Hoolimata ebasoodsatest ilmastikuoludest suutsid üliõpilased ära teha suure töö. Eriti hoolsa tööga paistsid silma üliõpilased Milvi Joon, Krista Sarap, Pirve Leitalu ja teised, kes hoolsa ja kohusetundliku suhtumisega töösse olid eeskujuks teistele. Kolhoosnikud jäid meie tööga väga rahule, ning avaldasid meie lahkudes lootust, et peagi külastame neid uuesti.

E. Helinurm,
arstiteaduskonna I kursuse üliõpilane

M. Rostropovitši kontsert Tartus

11. oktoobril s. a. esineb TRÜ aulas üleliidulise ja rahvusvahelise interpreetide ning Stalini preemia laureaat Mstislav Rostropovitš.

Vaatamata oma noorusele, avaldub M. Rostropovitši isikus suurepärane artist, kes meisterlikult valdab sellist rasket instrumenti nagu tšello, ilmutades seejuures suure virtuositeedi ning sügava tõlgitsuse võimet.

M. Rotsropovitši kohtumine Tartu töötajatega pole esimene ja võib loota, et seekordne kava, mis koosneb Bachi, Brahmsi, Mjaskovski jt. helitöödest, leiab sooja vastuvõttu meie muusikat armastava õppiva noorsoo ning töötajate poolt.

I. Muršak,
ENSV Riikliku Filharmoonia esindaja

Pühapäeval, 12. oktoobril algusega kell 14 toimuvad Tähtvere spordiväljakul Läti Vabariikliku Ratsaklubi koondvõistkonna ja TRÜ-EPA spordiklubi vahelised ratsaspordivõistlused.

Kavas on kaheharulise raskema klassi takistussõidud ning voltižeerimise võistlus meestele ja naistele, teratelvakäsitsemise võistlus ja 2400 m võidusõit takistustega.

Сегодня в номере

I страница
Передовая: К новым победам.
Из партийной жизни. К новому подъёму партийной работы.
Информация о XIX съезде ВКП(б).
II и III страницы
Материалы юбилея ТГУ: Приказ Ректора ТГУ, приветствия и телеграммы юбиляру, открытие памятников питомцам ун-та.
Оскар Круус. В нашем университете. Стихотворение.
Эллен Нийт. Университету. Стихотворение.
Итоги юбилейной научной сессии.
IV страница
К. Абэн. Значение Тартуского университета в истории латышской национальной культуры.
В. Криналь. Юбилейная конференция НСО закончила работу.
Информации из жизни университета.

Toimetaja J. Feldbach

MB 18738 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Hind 20 kop. Tellimise nr. 3417

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Привет делегатам I конференции комсомола ТГУ!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Raamatupalat

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

№ 29 (159) Reedel, 17. oktoobril 1952. a. V aastakäik

Vallutada teadus, kasvatada uus bolševike-spetsialistide kaader kõigil teadmisaladel, õppida, õppida, õppida kõige visamalt — selles seisab nüüd ülesanne

J. V. Stalin

Ülikooli komsomoliorganisatsioon ELKNÜ TRÜ I konverentsi lävel

Homme, 18. oktoobril on meie ülikooli komsomoliorganisatsiooni elus tähtis päev — alustab oma tööd TRÜ komsomoliorganisatsiooni I konverents. See toimub ajaloolisel perioodil — ajal, millal kogu meie kodumaa töötajaskonna ja kogu progressiivse inimkonna pilgud on suunatud meie kodumaa pealinna Moskva poole, kus toimus bolševike partei XIX kongress.

Ülikooli komsomoliorganisatsioon on pärastsõjaaegsel perioodil teinud läbi suure arenguutee. Tehes kokkuvõtteid TRÜ juubeliaastal saavutatud edusammudest, võime konstateerida tõusu meie üliõpilaskonna kommunistlikul kasvatamisel. Väikeseliikmelisest kollektiivst on ülikooli komsomoliorganisatsioon kasvanud ligi 900 liikmeliseks kommunistlike noorte monoliitseks pereks, mis parteiorganisatsiooni juhtimisel edukalt suunab üliõpilaste elu kõiki aspekte. Kommunistlikud noored on teinud suure töö võitluses kodanlik-natsionalistlike iganditega üliõpilaskonnas, nende konkreetsete kandjatega. Selle tulemusena kasvas tunduvalt komsomoliorganisatsiooni autoriteet ja võitlusvõime. Sellest räägib kasvõi seegi fakt, et möödunud õppeaastal võeti ülikooli komsomoliorganisatsiooni poolt ÜLKNÜ ridadesse vastu üle 120 tubli üliõpilase.

On tõusnud komsomoliorganisatsiooni osatähtsus õppetöö protsessis — üliõpilaste teadliku töössesuhtumise kasvatamisel, iseseisva süstemaatilise töö organiseerimisel, marksistliku teooria eduka omandamise kindlustamisel üliõpilaskonnas. Nii toimus möödunud õppeaastal üliõpilaste aktiivi nõupidamine iseseisva töö organiseerimise küsimuses, teoreetiline konverents teaduskonniti teemal «Leninlik stiil töös» jne. Suurenenud on kommunistlike noorte juhtiv osa üliõpilaste teaduslikus töös. Möödunud ÜTÜ juubelikonverentsil ettekantud teaduslikest töödest teostasid 75% kommunistlikud noored. Praegu hõlmavad teaduslikud ringid 1400 üliõpilast, mis näitab üliõpilaste teadlikkuse kasvu osavõtus teaduslikust tööst. Komsomoliorganisatsiooni töö edusammudest kõigil tööaladel räägivad saavutused põhilistel aladel, mis ilmnesid ka juubelipüituste läbiviimisel.

Seoses komsomoliorganisatsiooni arvulise kasvuga teostatud struktuurilised muudatused — kursuste organisatsioonide loomine ajaloo-keele-, õigus- ja arstiteaduskonnas ning osakondade organisatsioonide loomine matemaatika-loodusteaduskonnas — aitasid suurel määral lähendada organisatsiooni tööd üliõpilastele ning neid rohkem tõmmata kaasa ühiskondlikku töösse. Kuid põhiline lüli komsomoliorganisatsiooni töös — komsomoligrupid — ei ole veel kätte võitnud neile määratud osa õppe- ja kasvatustöös. Ka ülikooli komitee ning teaduskondade bürood pole neid hinnanud vajalikul määral, andes kommunistlikele noortele organisatsioonilisi ülesandeid grupporgide teadmata.

Ühenduses organisatsiooni arvulise suurenemisega on kasvanud ülikooli komsomolikomitee osa teaduskondade ja kursuste organisatsioonide juhtimisel. Möödunud nädalal toimunud teaduskondade organisatsioonide aruandlus-valimiskoosolekud ja neile eelnenud kursuste algorgide ja gruppide aruandlus-valimiskoosolekud näitasid komsomoli sisulise töö tunduvat elavnemist teaduskondades. Neil koosolekuil analüüsiti aruandeperioodil tehtud tööd, määrati eelseisvale perioodile ülesanded ja valiti uued juhtivad organid.

Homme algav ülikooli ELKNÜ organisatsiooni I konverents peab terava bolševistliku kriitika abil põhjalikult analüüsima ülikooli komitee tööd aruandeperioodil ning andma hinnangu tema tööle. Ülikooli komsomoliorganisatsiooni ülesanne on täita ÜLKNÜ Keskkomitee IX pleenumi otsused, mis määravad kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonide ülesanded, et kindlustada kõrgelt kvalifitseeritud kaadrite ettevalmistamist meie kodumaale, vastavalt Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi poolt määrateldud ülesannetele.

Teadmiseks konverentsi delegaatidele

Ülikooli komsomoliorganisatsiooni I konverentsi algus on 18. oktoobril 1952. a. kell 18.00 ülikooli aulas.

Delegaatide registreerimine toimub 18. oktoobril alates kella 17.00 ülikooli peahoones.

ELKNÜ TRÜ Komitee

К сведению делегатов конференции

I университетская комсомольская конференция открывается 18 октября 1952 года в 18 часов в актовом зале ТГУ.

Регистрация делегатов 18 октября с 17 часов в главном здании университета.

Комитет ЛКСМЭ ТГУ

Kommunistliku partei TRÜ algorganisatsioonis

8. oktoobril valiti TRÜ parteiorganisatsiooni büroo järgmises koosseisus: J. Ananjeva, V. Arhangelski, A. Hiir, G. Issakov, F. Klement, A. Käärik, H. Moosberg, A. Perk, G. Sapožnikov, A. Vill ja V. Väljas.

Parteibüroo koosolekul valiti TRÜ parteibüroo sekretäriks sm. V. Arhangelski.

Sõna on ELKNÜ TRÜ I konverentsi delegaatidel

Tihendada sidet komsomolikomitee ja grupporgide vahel

ELKNÜ TRÜ komitee juhtimisel ja abistamisel saavutas õigusteaduskonna komsomoliorganisatsioon möödunud tegevusaastal jooksul oma töös edusamme, mis avaldusid selles, et kasvas kommunistlike noorte ja üliõpilaste ideelis-poliitiline teadlikkus ja tugevnes distsipliin, teravnes võitlus kodanlike igandite ja puuduste vastu töös, tõusis kommunistlike noorte ja üliõpilaste õppeedukus. Sellest räägib edukas ülesannete täitmine rahvakohtute valimiste perioodil, iseseisva töö süvenemine õppedistsipliinide omandamisel, kommunistlike noorte aktiivne osavõtt ÜTÜ tööst.

Kevadisel eksamisessioonil sooritas 87 kommunistlikust noorest (välja arvatud V kursus) kõik eksamid väga heale ja heale hindele 82 kommunistlikku noort, ÜTÜ juubelikonverentsil esitati 75% töödest kommunistlike noorte poolt. IV kursuse komsomoliorganisatsioon (sekretär Laks) kasvas 11 uue liikme võrra, mis moodustab 25% kursuse algorganisatsioonist.

Praegu õpivad TRÜ õigusteaduskonna kommunistlikud noored ja üliõpilased põhjalikult tundma ÜK(b)P XIX kongressi materjale.

Ülikooli komsomolikomitee juhtiv ja abistav osa avaldus meie algorganisatsioonile kõige vajalikumas tööliõigus — ülesannete õiges püstitamises, töö probleemide eelnevas läbiarutamises ja konkreetsete vahendite leidmises nende edukaks elluviimiseks (tööplaanide ja üksikute tööküsimuste läbiarutamine, sekretäride nõupidamised jne.). Kuid ülikooli komitee ei piirdunud ainult sellega, vaid tungis ka meie töö üksikutesse probleemidesse, tundis tõsist huvi ülesannete praktilise elluviimise vastu. Nii näiteks kuulati ja arutati komitee istungeil aruandeid ideelis-poliitilise kasvatustöö küsimustes, tööst ühiselamuis, vene keele omandamisest jne. Otsused neis küsimustes aitasid kaasa puuduste kõrvaldamisele ja töö parandamisele. Ülikooli komitee liikmed võtsid osa meie komsomolikoosolekuist ja büroo istungeist. Sektorite osas oli juhendamine konkreetne ja teaduskonna iseärasusi arvestav, kuid mõnedele sektoritele (kultuurmassiline, kehakultuur) ei pööratud alati vajalikku tähelepanu tööküsimuste lahendamisel ideelis-poliitilise kasvatustöö eesmärkide täielikuks saavutamiseks.

Esimesi edusamme töös laialdase komsomoli aktiiviga tuleb ülikooli komiteel tingimata jätkata, tihendada veelgi sidet grupporgide ja kursuste büroodega.

Pole kahtlust, et ELKNÜ TRÜ algorganisatsiooni I konverents kujuneb meie töö kriitiliseks analüüsiks, näitab meie saavutusi ja puudusi, püstitab uued ülesanded meie komsomoliorganisatsiooni ette, millede täitmiseks tuleb igal kommunistlikul noorel anda oma panus.

B. Hiire,

ELKNÜ TRÜ õigusteaduskonna büroo sekretär

Больше оперативности в работе комсомола

За последний год в работе нашего университетского комитета комсомола наблюдаются значительные сдвиги к лучшему. По сравнению с предыдущими годами значительно окрепла связь комитета с широкими массами комсомольцев. Отрадным является у нас также и тот факт, что наш комитет комсомола стал уделять все более серьезное внимание популяризации опыта работы наиболее передовых и успешно работающих первичных комсомольских организаций и групп. Поэтому и инструктажи комсомольского актива стали в последнее время гораздо более содержательными.

Vastuvõtt komsomoliorganisatsiooni.

V. Levitski foto

Впредь же комитету комсомола надо будет обратить серьезное внимание на оказание более оперативной помощи работе первичных организаций, так как вплоть до настоящего времени имеют место случаи, когда первичная комсомольская организация, обратившись по какому-нибудь вопросу за помощью в комитет, зачастую должна месяцами дожидаться разрешения того или иного, в сущности не очень уж сложного вопроса.

Подобные случаи недостаточной оперативности объясняются, конечно, перегруженностью отдельных, комсомольцев, руководящих членов комитета, но, с другой стороны, несомненно, что большая оперативность и на этом участке благоприятно отразится на работе всей комсомольской организации нашего университета.

А. Перлиц,

делегат ист.-филол. факультета

Likvideerida puudujäägid töös

6. okt. k. a. toimus ELKNÜ TRÜ arstiteaduskonna komsomoli algorganisatsiooni üldkoosolek. Aruandega esines möödunud õppeaasta tööst komsomoli büroo sekretär sm. Pärnik, kes tõi esile olulisi puudusi algorganisatsiooni töös. Ta märkis, et üliõpilased ja kommunistlikud noored ei võidelnud küllalt aktiivselt õppeedukuse eest. Leidus üliõpilasi, kes puudusid põhjuseta loenguilt ja seminaridelt.

Sõnavõtnud üliõpilased kritiseerisid algorgi tööd ja esitasid omapoolseid ettepanekuid. II kursuse kommunistlik noor sm. Kullamaa märkis, et kuigi II kursus on üks raskemaid, ei suhtu üliõpilased küllalt tõsiselt õppetöösse. Ainult üksikud kordavad regulaarselt õpitut (sm. Truupõld). Puudulik on osavõtt vene keele ja marksismi-leninismi loenguist, esineb ka põhjuseta puudumisi seminaridelt (sm-d Lepik, Oja jt.).

Sm. Väärt (VI kursus) oma sõnavõtus mainis, et üliõpilased ei tööta aktiivselt teaduslikes ringides ja esineb juhtumeid, kus rikutakse töödistsipliini.

ELKNÜ Tartu linnakomitee sekretär sm. Villemson märkis, et kommunistlikud noored peavad olema eesrindlasteks nii õppekui ka ühiskondlikus töös. Ta tõi esile asjaolu, et seni pole midagi läbi viidud keskmise õppeedukusega üliõpilaste järeleaitamiseks. Samuti pole organiseeritud paremate üliõpilaste kogemuste edasiandmist. Sm. Villemson toonitas, et tuleb otsustavalt parandada õppedistsipliini ja panna suurt rõhku ideelis-poliitilisele tööle ning juurdekasvule kommunistlike noorte ridades. Lubamatu on ka algorganisatsiooni töö aeglus. Kõneleja rõhutas, et arstiteaduskonna komsomoli algorganisatsiooni nõrgas töös on süüdi teaduskonna büroo ning ka linnakomitee.

TRÜ komsomoli algorganisatsiooni büroo sekretär sm. Väljas oma sõnavõtus märkis, et kommunistlikud noored peavad tugevdama revolutsioonilist valvsust ja olema eeskujuks kõigile üliõpilastele ühiskondlike teaduste omandamisel.

H. Lutsoja,

arstiteaduskonna I kursuse kommunistlik noor

ÜK(b)P XIX kongressilt

ÜK(b)P XIX kongress kuulas ära 10. oktoobril N. S. Hruštšovi aruande «Muudatused ÜK(b)P Põhikirjas».

Kongressil võeti vastu resolutsioonid kõigi päevakorra punktide kohta ning valiti Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei juhtivad organid.

14. oktoobril esines kongressil töötava rahva suur juht seltsimees Stalin.

Samal päeval lõpetas kongress töö.

Õpime tundma partei kongressi materjale

Teisipäeval, 21. oktoobril s. a. toimub TRÜ poliitinformaatorite instrueerimise koosolek.

Päevakorras: «Nõukogude Liidu siseolukord» — sm. Malenkovi ettekande II osa.

Koguneda keemiahoone ringauditooriumisse kell 16.00.

Külastagem organiseeritult juubelinäitust

TRÜ juubeli tähistamiseks korraldatud üritustest suudab juubelinäitus haarata kõige laialdasemaid hulki. Juubelinäitus kõneleb ülikooli ajaloost ja tänapäevast mitte ainult TRÜ enda kollektiivile, vaid ka paljudele teistele Tartu töötajatele, samuti Tartusse saabunud külalistele. Elav huvi juubelinäituse vastu näitab, kuivõrd erksalt nõukogude töötajad jälgivad meie ülikooli tööd ja tegevust. See, meile osaks saanud tähelepanu, meie tihe side kogu kommunismile liikuva nõukogude ühiskonnaga, võib olla ja peab olema teguriks, mis innustab meid taotlema järjest kõrgemaid saavutusi.

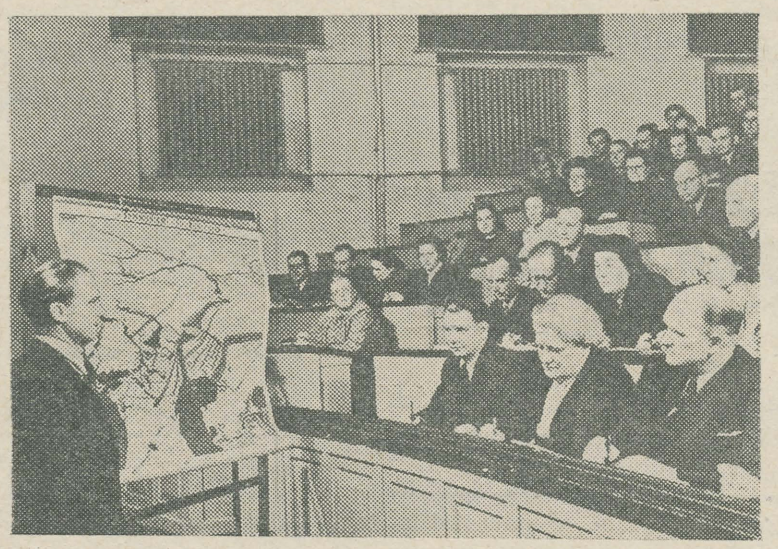
TRÜ juubeliürituste raames avatud näitus ei ole ainult pidulikku sündmust tähistav väljapanekute kogu, vaid tal on ka suur poliitilis-kasvatuslik tähtsus. Ühtlasi rikastab ta meie teadmisi kõigi ülikoolis õpetatavate distsipliinide alal.

Näituse väljapanekud, mis valgustavad ülikooli tegevust a. 1802—1940, näitavad, kuidas Tartu ülikooli eesrindlikud õppejõud ja üliõpilased kõigile parunite, tsaarivõimu või eesti kodanliku klikivõimu poolt tehtud takistustele vaatamata säilitasid elava sideme rahvahulkadega, kajastasid töötavate rahvamasside huve ja taotlusi. Tartu ülikooli progressiivsed õppejõud ja üliõpilased püüdsid rahvast teenida nii revolutsioonilise võitlusega kui ka oma teadusliku tegevusega. Näitus tõestab, et Tartu ülikooli väljapaistvad teadlased panid aluse vene teaduse prioriteedile arvukate arstiteaduse, bioloogia, füüsika, astronoomia ja teiste alade probleemide lahendamisega. Näitus tõestab ka Tartu üliõpilaskonna paremiku väljaastumist ühtseis ridades töölisklassiga. Kõik see võimaldab meil õigusega uhkust tunda oma ülikooli üle, kohustab meid — ikke alt vabu kommunismiehitajaid — seda suuremate saavutustele.

TRÜ juubelinäitus kõneleb oma väljapanekutega selget keelt ka meie ülikooli tänapäevast, meie nõukogude ülikoolist. Ta näitab nõukogude teaduse võrratut üleolekut imperialistlikke kiskjaid teenivast kodanlikust teadusest. Ta näitab, et nõukogude teadusel ei ole teisi huvisid peale rahva huvide. Ta tõestab meie teaduse tihedat sidet praktikaga. Näitusel selgub täie veenvusega bolševike partei ja nõukogude valitsuse juhtiv ja suunav tegevus meie õppe- ja teadusliku töö viimisel kõrgemale tasemele. Näitus selgitab leppimatu võitluse vajadust kõigi kodanlike ideoloogia igandite, kõigi kodanliku natsionalismi mürgiste võrsete vastu.

Kõige selle pärast ongi vajalik, et iga ülikooli kollektiivi liige näitusega üksikasjaliselt tutvuks. On vaja, et ei piirdutaks näituse individuaalse külastamisega. Tuleb läbi viia kõigi õpperühmade kollektiivsed õppekäigud näitusele. Ainult sel teel on võimalik kindlustada asjatundlike seletuste andmist. Ainult sama eriala üliõpilastest koosnevate õpperühmade kollektiivsed näitusekülastused võimaldavad küllaldase tähelepanu pööramist selle eriala arengule Tartu ülikoolis. Komsomoliorganisatsioon ja ametiühing peavad pidevalt huvi tundma selle vastu, et sellised näituse ühiskülastused tõesti aset leiaksid. Otseselt vastutavaks nende ühiskülastuste läbiviimise eest tuleb teha õpperühmi hooldavad õppejõud.

K. Laigna
Vanem-õpetaja

Lähemail päevil alustavad tööd filosoofilised seminarid õppejõududele. Pildil: poliitökonoomia loeng Marksismi-Leninismi Õhtuülikoolis eelmisel õppeaastal. *V. Levitski foto*

Algas töö poliitkoolides

Paralleelselt õppetööga toimub ülikoolis töö ka poliithariduslikul alal. On alustanud tegevust mitmed poliitkoolid, korraldatakse poliitinformatsioone jne.

Vestlusest ülikooli valvuri sm. A. Castreniga selgus, et nende rühmas on käesoleval õppeaastal läbi viidud juba kaks loengut. Tänavu asuti käsiraamatu «Abiks poliitkooli kuulajaile» II osa juurde. Loengud toimuvad korrapäraselt igal neljapäeval. Erilist rõhku pannakse aktuaalsetele sise- ja välispoliitilistele küsimustele. Osavõtt loengust ja sellele järgnevast arutelust on hea.

H. Vals

Märkmeid TRÜ juubelinäituse külalisraamatust

Выставка, посвященная 150-летию ТГУ, замечательно отражает путь нашей науки за длительный период времени, показывает тесную связь развития науки русской и эстонской, как одно целое во имя нашей Родины.

(Подпись)

Suurepärane, maitsekalt vormistatud ja rikkalikku faktilist materjali pakkuv näitus, millel on väga suur hariduslik ning kasvatuslik tähtsus. Soovitav oleks säilitada kogu näituse materjal TRÜ ajaloo-alase kabineti moodustamiseks.

A. Pint

Эта выставка, посвященная 150-летней деятельности ТГУ, является хорошим документом, отражающим достижения в медицине, ведь здесь работали такие ученые, как Пирогов и др.

(Подпись)

KONSULTATSIOON

Kuidas kasutada raamatut

Teadusliku raamatu kasutamisel võib meil olla üks järgmisest kolmest eesmärgist: a) meie tahame midagi järele vaadata, b) tahame saada üldist ülevaadet raamatu autori vaadete või teatud küsimuse üle, c) tahame kogu raamatu põhjalikumalt läbi töötada. Raamatu kasutamise eesmärk määrab ka selle kasutamise kõige otstarbekohasema viisi.

Neil juhtudel, kui meie tahame raamatust ainult midagi järele vaadata, tuleb kasutada kõigepealt registrit raamatu lõpul. Kui see raamatus aga puudub, siis tuleb kasutada sisukorda. Kui sisukord ei ole küllalt üksikasjalik või ei leidu selles meid huvitavat küsimust, tuleb lehitseda raamatut lugedes üksikute paragrahvide pealkirju või üksikute lehekülgede sisukordi ülalpool teksti (kui need leiduvad raamatus), selle juures eriti vaadates läbi neid päätükke, millistes võiks kõige tõenäolisemalt olla puudutatud meid huvitav küsimus. Kasutades millegi üle järelevaatamiseks mõnda entsüklopeediat, tuleb kõigepealt selgusele jõuda, millise märksõna all peame otsima seda, mida vajame.

Neil juhtudel, kui meie peamiseks eesmärgiks raamatu kasutamisel on üldise ülevaate saamine autori seisukohtade üle, on kasulik kõigepealt raamatu eessõna või teose sissejuhatuse lugemine, kus sageli on juba ette ära tähendatud autori üldised seisukohad, tema üldine eesmärk raamatu koostamisel jne. Samuti on sageli kasulik raamatu sisukorra läbivaatamine. Edasi tuleb läbi lugeda lühikesed kokkuvõtted üksikute päätükkide lõpul ja üldine kokkuvõte raamatu lõpul (kui niisugused leiduvad raamatus). Viimaks on vaja arvestada ka raamatu ilmumise aega ja kohta, mis võivad meile paljudel juhtudel anda samuti näpunäiteid raamatu autori üldiste tendentside kohta. Umbes samal viisil tuleb toimida ka neil juhtudel, kus soovime saada ülevaadet mõne küsimuse üldise seisukorra üle.

Kolmas eesmärk teadusliku raamatu kasutamisel, mis tuleb arvesse eeskätt õpperaamatute puhul, on nende põhjalik läbitöötamine ja nende sisu põhjalik omandamine. Siin tulevad üldse arvesse kaks üldist raamatu kasutamise viisi: a) raamat töötatakse läbi selle üksikute osade kaupa ja nii, et ei minda üle järgmisele osale enne, kui on põhjalikult läbi töötatud ja täiel määral omandatud antud osa, b) raamat töötatakse korduvalt läbi tervelt, iga kord ikka enam süvenedes ainesse ja iga kord õppides ära ikka enam vajalikke üksikasju. Esimest meetodit tuleb kasutada näit. mõne matemaatika (algebra, geomeetria, trigonomeetria jne.) õpperaamatu läbitöötamisel, kus antud materjal alati täiel määral põhjeneb eelneval ega ole ilma seda omandamata üldse arusaadav, kuna teist meetodit võib väga hästi kasutada näit. psühholoogia või ajaloo õpperaamatu läbitöötamisel, kuna neil aladel side üksikute küsimuste vahel ei ole selline kui matemaatikas. Ka klassikute tööde läbitöötamisel võib teise meetodi kasutamine paljudel juhtudel anda häid tulemusi.

Viimaks on raamatu — eriti mõne klassilise töö — põhjalikumaks läbitöötamiseks väga kasulik kirjutada enda jaoks lühikesi konspekte — üksikute päätükkide ja kogu raamatu kohta, eriti kandes hoolt selle eest, et neis oleksid selgelt välja tõstetud kõik olulised punktid ja nende vahel olevad mõttelised seosed ega oleks midagi üleliigset, mitteolulist. Oluliste mõtete kergemaks väljatõstmiseks tekstis aitab kaasa ka teksti vastavate kohtade allakriipsutamine ja vastavate lühikeste ääremärkuste tegemine, mida tohib aga teha ainult omaenda, mitte võõras eksemplaris.

Prof. K. Ramul

ÜTÜ tööst

Matemaatikaring uue õppeaasta lävel

Hiljuti toimus matemaatikaringi aruandlus-valimiskoosolek. Koosolekul arutati üksikasjalikult läbi matemaatikaringi tegevus möödunud õppeaastal.

Möödunud õppeaastal saavutas ring oma töös terve rea edusamme. Neist tuleks eriti ära märkida komplekssteemade juurutamist ringi temaatikas, nooremate kursuste üliõpilaste aktiivset kaasatõmbamist ringi töösse ning võrreldes eelmiste õppeaastatega laiemaulatuslikku šeflustööd.

Aruandlus-valimiskoosolekul ilmnes aga ka olulisi puudusi ringi töös: nõrk kontroll tööde valmimise järgi, madal töödistsipliin, väike aktiivsus ringi ürituste läbiviimisel. Arvestades nimetatud puudusi otsustati moodustada käesoleval õppeaastal töögrupid. Seoses töögruppide moodustamisega on tunduvalt kergem organiseerida tööd ringi liinis ning ka töötulemused peaksid olema efektiivsemad. Töögruppide moodustamine sai ringi uue juhatuse (koosseisus: L. Kivistik, E. Tamme, H. Espenberg) esimeseks vastutusrikkaks ülesandeks. Esialgse kava kohaselt moodustatakse töögrupid geomeetria, algebra, matemaatilise analüüsi, funktsionaalanalüüsi ja filosoofia küsimuste alal. Samuti jätkab käesoleval õppeaastal tööd algebra seminar, mis möödunud õppeaastal osutus väga heaks vahendiks nooremate kursuste üliõpilaste kaasatõmbamiseks ringi töösse.

H. Espenberg,
matemaatika-loodusteaduskonna matemaatika osakonna IV kursuse üliõpilane

Eesti kirjanduse ja rahvaluule ringis

Teisipäeval, 7. okt. k. a. toimus ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi käesoleva semestri esimene töökoosolek. Kavas oli ettekanne IV kursuse üliõpilaselt Esta Lepikult teemal «Nõukogude inimese kujunemise probleem eesti nõukogude kirjanduses».

Nagu oponendid sm-d Ü. Tonts ja I. Trikkel ning teised sõnavõtjad rõhutasid, oli referent selle probleemi uurimisel teinud ära suure töö.

Ringi liikmete osavõtt koosolekust oli üldiselt rahuldav. Hästi olid esindatud I kursuse üliõpilased. Sugugi rahule ei või jääda aga II kursuse üliõpilastega, kes ringi töösse suhtuvad väga passiivselt. Nii oli mainitud töökoosolekul ainult neli II kursuse üliõpilast.

Koosoleku lõpul toimus ringi uute liikmete vastuvõtmine.

A. Eelmäe

Kehakultuur ja sport

Sõpruskohtumine vennasvabariigi sportlastega

Eelmisel pühapäeval toimus Tähtvere spordiväljakul matškohtumine Läti NSV Vabariikliku Ratsaklubi võistkonna ja TRÜ-EPA Spordiklubi võistkonna vahel. Matškohtumise võitsid ülekaalukalt üliõpilased 1385,60 punktiga külaliste 810,25 punkti vastu.

Meeste kaheharulises raskema klassi takistussõidus saavutasid kolmikvõidu tartlased (1. R. Hanneste, 2. A. Pinding ja 3. A. Linnus), samuti terarelva käsitsemise võistluses (1. S. Kozlov, 2. A. Pinding, 3. A. Linnus). Kaheharulise takistussõidu naistele võitis NSVL 1952. a. tšempion M. Viirmäe, jättes teiseks klubikaaslase A. Varsi. Voltižeerimises saavutasid esikohad tartlased Ants Pinding ja Pärja Panksepp.

Matškohtumine jätkub Volmaris 19. oktoobril.

Meistersportlase kohtumine noortega

10. oktoobri õhtul esines TRÜ aulas ettekandega nõukogude spordist üks Nõukogudemaa poksijate vanema põlve tuntumaid esindajaid, mitmekordne NSVL tšempion Jevgeni Ogurenkov.

Meistersportlane tutvustas kuulajaid nõukogude sportlaste saavutustega Helsingi olümpiamängudel, tõi kaasakiskuvaid ja huvitavaid näiteid Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade sportlaste distsiplineeritusest ja omavahelisest sõprusest. Meelepahaga kuulasid koosolijad fakte inglise-ameerika kohtunike kliki võltsingutest olümpiamängudel, kes nii mõnelgi demokraatlike maade sportlasel võtsid käest teenitud esikoha. Kahju on sellest, et huvitavat ettekannet oli tulnud jälgima võrdlemisi väike arv kuulajaid. See seletub aga sellega, et ettekandest oli informeeritud vaid väike osa üliõpilasi, kuna selle kohta puudus kuulutus isegi peahoones. TRÜ spordiklubi juhatus peab pühendama suuremat tähelepanu selliste ürituste teatavakstegemisele.

T. Orav

Сегодня в номере

I страница

Передовая: Комсомольская организация ТГУ перед I конференцией.
В. Хийре. — Теснее связь между комитетом комсомола и группоргами.
А. Перлиц. — Больше оперативности в работе комсомола.
Х. Лутсоя. — Ликвидировать недостатки в работе.

II страница

Информации о XIX съезде ВКП(б).
К. Лайгна. — Посещайте организованно юбилейную выставку.
Консультация: Проф. К. Рамуль. — Как пользоваться книгой.
Информации из жизни НСО и спортивного клуба ТГУ.

Toimetaja J. Feldbach

MB 18765 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Hind 20 kop. Tellimine nr. 3481

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

№ 30 (160) Reedel, 24. oktoobril 1952. a. V aastakäik

Ajalugu on pannud Lenini-Stalini parteile suure, õilsa missiooni — kindlustada kommunistliku ühiskonna ülesehitamine meie maal ja seega rajada tee kommunismile kogu inimkonna jaoks. Me teame, et meid ootavad ees mitte üksnes võitude rõõmud, paratamatud on ka raskused, kuid me teame ka, et Lenini-Stalini partei oma geniaalse juhi juhtimisel ületab kõik raskused ja saavutab täieliku võidu.

K. J. Vorošilovi kõnest ÜK(b)P XIX kongressil

Seltsimees J. V. STALINI kõne ÜK(b)P XIX kongressil

(Seltsimees Stalini ilmumise tribüünile võtavad delegaadid vastu tormiliste kauakestvate kiiduavaldustega, mis lähevad üle ovatsiooniks. Kõik tõusevad püsti. Hüüded: «Seltsimees Stalinile hurraa!», «Elagu seltsimees Stalin!», «Au suurele Stalinile!»)

Seltsimehed!

Lubage avaldada tänu meie kongressi nimel kõigile vennasparteidele ja -rühmadele, kelle esindajad austasid meie kongressi oma kohalviibimisega või kes saatsid kongressile tervitusläkitusi, — sõbralike tervituste eest, edu soovimise eest, usalduse eest. (Tormilised kestvad kiiduavaldused, mis lähevad üle ovatsiooniks.)

Meile on eriti väärtuslik see usaldus, mis tähendab valmisolekut toetada meie parteid tema võitluses rahvaste helge tuleviku eest, tema võitluses sõja vastu, tema võitluses rahu säilitamise eest. (Tormilised kestvad kiiduavaldused.)

Oleks ekslik arvata, et meie partei, kes on saanud võimsaks jõuks, ei vaja enam toetust. See pole õige. Meie partei ja meie maa on alati vajanud ja vajavad edaspidigi vennalike välismaa rahvaste usaldust, poolehoidu ja toetust.

Selle toetuse iseärasus seisab selles, et igasugune meie partei rahuarmastavate püüdluste toetamine ükskõik missuguse vennaspartei poolt tähendab ühtlasi omaenda rahva toetamist tema võitluses rahu säilitamise eest. Kui Inglise töölised aastail 1918—1919, Inglise kodanluse relvastatud kallaletungi ajal Nõukogude Liidule organiseerisid võitluse sõja vastu loosungi all «Käed eemale Venemaast», siis oli see toetus, toetus eelkõige oma rahva võitlusele rahu eest, seejärel aga ka toetus Nõukogude Liidule. Kui seltsimees Thorèz või seltsimees Togliatti teatavad, et nende rahvad ei hakka sõdima Nõukogude Liidu rahvaste vastu (tormilised kiiduavaldused), siis see on toetus, eelkõige toetus Prantsusmaa ja Itaalia töölistele ja talupoegadele, kes võitlevad rahu eest, seejärel aga ka toetus Nõukogude Liidu rahuarmastavatele püüdlustele. See vastastikuse toetuse iseärasus on seletatav sellega, et meie partei huvid ei ole vastuolus rahuarmastavate rahvaste huvidega, vaid, vastupidi, langevad nendega ühte. (Tormilised kiiduavaldused.) Mis aga puutub Nõukogude Liidusse, siis tema huvid on üldse lahutamatud ülemaailmse rahu üritusest.

On arusaadav, et meie partei ei või vennasparteidele võlgu jääda ja ta ise peab omakorda andma nendele toetust, samuti ka nende rahvastele nende võitluses enda vabastamise eest, nende võitluses rahu säilitamise eest. Teatavasti ta just nõnda talitabki. (Tormilised kiiduavaldused.) Pärast meie partei poolt võimu võtmist 1917. aastal ja pärast seda, kui partei oli tarvitusele võtnud reaalsed abinõud kapitalistide ja mõisnike ikke likvideerimiseks, hakkasid vennasparteide esindajad, olles vaimustatud meie partei vaprusest ja edusammudest, nimetama teda maailma revolutsioonilise ja töölisliikumise «löögibrigaadiks». Sellega väljendasid nad lootust, et «löögibrigaadi» edusammud kergendavad kapitalismi ikke all vaevlevate rahvaste olukorda. Ma arvan, et meie partei on õigustanud neid lootusi, eriti teise maailmasõja perioodil, kus Nõukogude Liit, purustanud saksa ja jaapani fašistliku türannia, päästis Euroopa ja Aasia rahvad fašistliku orjuse ohust. (Tormilised kiiduavaldused.)

Muidugi, seda austavat osa oli väga raske täita, niikaua kui «löögibrigaad» oli üksainuke ja niikaua kui tal tuli seda eesrindlikku osa täita peaaegu üksipäini. Kuid see oli. Nüüd on asi hoopis teine. Nüüd, kus Hiinast ja Koreast Tšehhoslovakkia ja Ungarini on ilmunud uued «löögibrigaadid» rahvademokraatlike maade näol, — nüüd on meie partei võitlus läinud kergemaks, ja ka töö on hakanud minema ladusamalt. (Tormilised kestvad kiiduavaldused.)

Erilist tähelepanu väärivad need kommunistlikud, demokraatlikud või töölis-talurahvaparteid, kes ei ole veel tulnud võimule ja kes jätkavad töötamist kodanlike drakooniliste seaduste kanna all. Neil on muidugi raskem töötada. Kuid neil ei ole nii raske töötada, kui raske oli meil, vene kommunistidel, tsarismi perioodil, kus väikseimgi edasiliikumine kuulutati raskeimaks kuriteoks. Kuid vene kommunistid pidasid vastu, ei kartnud raskusi ja saavutasid võidu. Seesama sünnib ka nende parteidega.

Miks siis ei kujune nende parteide töö nii raskeks, võrreldes tsaariperioodi vene kommunistidega?

Esiteks sellepärast, et neil on silmade ees niisugused näited võitlusest ja edusammudest, mis on olemas Nõukogude Liidus ja rahvademokraatlikes maades. Järelikult võivad nad õppida nende maade vigadest ja edusammudest ning sellega kergendada oma tööd.

Teiseks sellepärast, et kodanlus ise — vabastusliikumise peavaenlane — on saanud teiseks, tõsiselt muutunud, saanud reaktsioonilisemaks, kaotanud sidemed rahvaga ja seega ennast nõrgendanud. On arusaadav, et ka see asjaolu peab kergendama revolutsiooniliste ja demokraatlike parteide tööd (Tormilised kiiduavaldused.)

Varem kodanlus lubas endale liberaalitseda, kaitses kodanlik-demokraatlikke vabadusi ja lõi sellega endale populaarsust rahva hulgas. Nüüd ei ole liberalismist jäänud jälgegi. Ei ole enam niinimetatud «isikuvabadust», — nüüd tunnustatakse ainult nende isikuõigusi, kellel on kapitali, kõiki muid kodanikke peetakse aga inimtoormaterjaliks, mis kõlbab ainult ekspluateerimiseks. Jalge alla on tallatud inimeste ja rahvuste võrdõiguslikkuse printsiip, see on asendatud ekspluataatorliku vähemuse täieõiguslikkuse ja kodanlike ekspluateeritava enamuse õigusetuse printsiibiga. Kodanlik-dmokraatlike vabaduste lipp on heidetud üle parda. Ma arvan, et see lipp tuleb üles tõsta teil, kommunistlike ja demokraatlike parteide esindajail, ja kanda seda edasi, kui te tahate koguda enda ümber rahva enamuse. Kedagi teist, kes selle lipu üles tõstaks, ei ole. (Tormilised kiiduavaldused.)

Varem peeti kodanlust rahvuse peaks, ta kaitses rahvuse õigusi ja sõltumatust, seades need «üle kõige». Nüüd ei ole jäänud jälgegi «rahvuslikust printsiibist». Nüüd kodanlus müüb rahvuse õigusi ja sõltumatust dollarite eest. Rahvusliku sõltumatuse ja rahvusliku suveräänsuse lipp on heidetud üle parda. Ei ole kahtlust, ei see lipp tuleb üles tõsta teil, kommunistlike ja demokraatlike parteide esindajail, ja kanda seda edasi, kui te tahate olla oma maa patrioodid, kui te tahate saada rahvuse juhtivaks jõuks. Rohkem ei ole kedagi, kes selle lipu üles tõstaks. (Tormilised kiiduavaldused.)

Nii on lugu praegusel ajal.

On arusaadav, et kõik need asjaolud peavad kergendama kommunistlike ja demokraatlike parteide tööd, kes ei ole veel võimule tulnud.

Järelikult on kõik põhjused loota vennasparteide edusammudele ja võidule kapitali võimu maades. (Tormilised kiiduavaldused.)

Elagu meie vennasparteid! (Kestvad kiiduavaldused.)

Elagu ja olgu tervitatud vennasparteide juhid! (Kestvad kiiduavaldused.)

Elagu rahu rahvaste vahel! (Kestvad kiiduavaldused.)

Maha sõjaõhutajad! (Kõik tõusevad püsti. Tormilised kauakestvad kiiduavaldused, mis lähevad üle ovatsiooniks. Hüüded: «Elagu seltsimees Stalin!», «Seltsimees Stalinile hurraa!», «Elagu maailma töötajate suur juht seltsimees Stalin!», «Suurele Stalinile hurraa!», «Elagu rahu rahvaste vahel!» Hüüded: «Hurraa».)

Partei nimetuse muutmisest

Partei XIX kongressi resolutsioon

(Vastu võetud ühel häälel)

Meie partei kahesugune nimetus «kommunistlik» — «bolševistlik» kujunes ajalooliselt menševike vastu peetud võitluse tagajärjel ja selle eesmärgiks oli eralduda menševismist. Kuivõrd aga menševike partei NSV Liidus juba ammu on areenilt kadunud, on partei kahesugune nimetus kaotanud mõtte, seda enam, et mõiste «kommunistlik» väljendab kõige täpsemalt partei ülesannete marksistlikku sisu, kuna aga mõiste «bolševistlik» väljendab ainult juba ammu tähtsuse kaotanud ajaloolist fakti, et leninlased partei II kongressil 1903. aastal said häälteenamuse, mille tõttu neile antigi nimetus «bolševikud», oportunistlik osa aga jäi vähemusse ja sai nimetuse «menševikud».

Seoses sellega partei XIX kongress otsustab:

Üleliidulist Kommunistlikku bolševike Parteid (ÜK(b)P) nimetada nüüdsest peale «Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei» (NLKP).

Muudatustest ÜK(b)P põhikirjas

Partei XIX kongressi resolutsioon

(Vastu võetud ühel häälel)

Partei XIX kongress otsustab:

1. Kinnitada ÜK(b)P Keskkomitee poolt esitatud partei põhikirja projekt kongressi komisjoni paranduste ja täiendustega.
2. Lugeda nüüdsest peale kongressi poolt kinnitatud partei põhikirja Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei põhikirjaks.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programmi ümbertöötamisest

ÜK(b)P XIX kongressi resolutsioon

(Vastu võetud ühel häälel)

Partei XIX kongress konstateerib, et ajavahemikul alates partei VIII kongressist (1919. aasta), millal võeti vastu kehtiv partei programm, on toimunud põhjalikud muudatused nii rahvusvaheliste suhete alal kui ka sotsialismi ülesehitamise alal NSV Liidus, millega seoses rida programmi teese ja selles esitatud partei ülesandeid, kuivõrd nad on juba teostatud selle perioodi jooksul, ei vasta enam tänapäeva tingimustele ega partei uutele ülesannetele.

Sellest lähtudes kongress otsustab:

1) Lugeda vajalikuks ja õigeaegseks töötada ümber kehtiv partei programm.

2) Programmi ümbertöötamisel võtta juhendiks seltsimees Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» põhiteesid.

3) Programmi ümbertöötamine teha ülesandeks komisjonile järgmises koosseisus:

1. J. V. STALIN — esimees
2. L. P. BERIA
3. L. M. KAGANOVITS
4. O. V. KUUSINEN
5. G. M. MALENKOV
6. V. M. MOLOTOV
7. P. N. POSPELOV
8. A. M. RUMJANTSEV
9. M. Z. SABUROV
10. D. I. TSESNOKOV
11. P. F. JUDIN.

4) Partei ümbertöötatud programmi projekt esitada arutamiseks Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei järgmisele kongressile.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee pleenumi poolt Keskkomitee täidesaatvate organite valimine

16. oktoobril 1952 toimus Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei äsjavalitud Keskkomitee pleenum.

1) Pleenum valis Keskkomitee Presiidiumi järgmises koosseisus: sm-d J. V. Stalin, V. M. Andrianov, A. B. Aristov, L. P. Beria, N. A. Bulganin, K. J. Vorošilov, S. D. Ignatjev, L. M. Kaganovitš; D. S. Korottšenko, V. V. Kuznetsov, O. V. Kuusinen, G. M. Malenkov, V. A. Malõšev, L. G. Melnikov, A. I. Mikojan, N. A. Mihhailov, V. M. Molotov, M. G. Pervuhhin; P. K. Ponomarenko; M. Z. Saburov, M. A. Suslov, N. S. Hruštšov, D. I. Tšesnokov, N. M. Švernik, M. F. Škirjatov.

Presiidiumi liikmekandidaadid: sm-d L. I. Brežnev, A. J. Võšinski, A. G. Zverev, N. G. Ignatov, I. G. Kabanov, A. N. Kossõgin, N. S. Patolitšev; N. M. Pegov; A. M. Puzanov, I. F. Tevosjan, P. F. Judin.

2) Pleenum valis Keskkomitee Sekretariaadi järgmises koosseisus: sm-d J. V. Stalin, A. B. Aristov, L. I. Brežnev, N. G. Ignatov, G. M. Malenkov, N. A. Mihhailov, N. M. Pegov, P. K. Ponomarenko, M. A. Suslov, N. S. Hruštšov.

3) Keskkomitee pleenum kinnitas NLKP Keskkomitee juures asuva Parteikontrolli Komitee esimeheks sm. M. F. Škirjatovi.

16. oktoobril 1952 toimus Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Kesk-revisjonikomisjoni istung.

Kesk-revisjonikomisjon valis komisjoni esimeheks sm. P. G. Moskatovi.

Uute saavutuste eest õppe- ja kasvatustöös

TRÜ õppeprorektor V. Reiman

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi otsused ja seltsimees Stalini kõne ja teos «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» seadsid NSVL kõrgemate koolide ette suured ülesanded. Tuleb suurendada viie aasta jooksul igat liiki spetsialistide väljalaset kõrgematest õppeasutustest umbes 30—35 protsendi võrra, suurendada spetsialistide väljalaset kõrgematest koolidest tähtsamatele rahvamajanduse harudele 1955. aastal 1950. aastaga võrreldes umbes kaks korda. Laiendada viie aasta jooksul teadusliku ja teaduslik-pedagoogilise kaadri ettevalmistamist kõrgemate õppeasutuste ja teadusliku uurimise instituutide aspirantuuri kaudu umbes kaks korda võrreldes eelmise viisaastakuga. Parandada teaduslike uurimise instituutide ja kõrgemate õppeasutuste tööd, täielikumalt kasutada teaduslikke jõude rahvamajanduse arendamise ja eesrindlike kogemuste üldistamiseks, tähtsamate küsimuste lahendamiseks, kindlustades teaduslike avastuste laialdase praktikasse rakendamise. Igati kaasa aidata teadlastele nende poolt teoreetiliste probleemide läbitöötamisel kõigil teadusaladel ja tugevdada teaduse sidet tootmisega.

Üldhariduslikku kooli sotsialistliku kasvatusliku tähtsuse edasise tõstmise eesmärgil ja keskkooli lõpetavatele õpilastele kutseala vabaks valimiseks tingimuste kindlustamise eesmärgil asuda teostama polütehnilist õpetamist keskkoolis ja võtta tarvitusele abinõud, mis on vajalikud üleminekuks üldisele polütehnilisele õpetamisele.

Need vastutusrikkad ülesanded nõuavad pidevat õppetöö tõstmist ja parandamist, lakkamatut tööd sel alal. Ei saa öelda, et TRÜ ei omaks edu sellel alal. Kuid saavutatud edu ei või meid kuidagi rahuldada. Kui TRÜ õppekollektiiv ei tee uusi pingutusi õppetaseme tõstmiseks, meid võib tabada mahajäämine. Kui möödunud õppeaastal TRÜ 150. a. juubeli ettevalmistuse käigus teaduskonnad pidasid silmas õppetööd, siis juubelile eelnenud kuul jäid õppetöö küsimused tagaplaanile.

Juba eelnenud õppeaastal juhiti teaduskondade tähelepanu vajadusele korda seada õppeplaanid ja esitada need kinnitamiseks õppeosakonnale. Kuid ajaloo-keele- ja matemaatika-loodusteaduskonnas ei ole see töö seni veel lõpule viidud. On viimane aeg seda teha.

Rida teaduskondi ei võitle kinnitatud tunniplaanide täitmise eest vajaliku rangusega. Kui õigusteaduskonna dekaan sm. Püss süstemaatiliselt jälgib õppetöö kulgemist ja hoolitseb selle eest, kui mõni õppejõud haigestub, et asendada ärajäävad tunnid teiste ainetega, ja sellega kindlustada, et üliõpilastel ei läheks kaduma aeg, siis ajaloo-keeleteaduskonnas seda ei tehta. Ajaloo-keeleteaduskonnas on septembrikuul ja oktoobrikuu esimese nädala vältel ära jäänud 52 tundi loenguid ja praktilisi töid. Sealjuures teati, et rida õppejõude on lubatud puhkusele, aga vabaks jäänud tunde ei asendatud.

Ei saa rahuldavaks pidada olukorda õppetöö käigu ja õppeplaanide ning programmide täitmise kontrolli. Dekaanid ja kateedrijuhatajad ei hoolitse praktiliste ja laboratoorsete tööde teoreetilise ja ideoloogilise taseme eest. Ükski dekanaat pole esitanud aruandeid selle kohta, mis on tehtud septembrikuu vältel teaduskondades ja kateedrites.

Mõnes teaduskonnas on olukord õppedistsipliiniga täiesti ebarahuldav. Ei võideldа tõhusalt selle eest kateedrijuhatajate ja kateedrite õppejõudude poolt. Arstiteaduskonnas polnud isegi täpset arvestust sel alal. Teaduskond ei teadnud, et 20. septembril poliitökonoomia loengult puudus ligi 70 üliõpilast. Ei jälgita võlgnevuse likvideerimist üliõpilaste poolt. Üle 30 üliõpilase, kes pidid rektori käskkirja kohaselt likvideerima võlgnevused 15. septembriks või 1. oktoobriks k. a., ei ole seda teinud. Dekaanid ei kutsu selliseid üliõpilasi korrale, suhtuvad ise liberaalselt nendesse, annavad pikendusi rektoraadilt luba saamata, ei esita neid eksmatrikuleerimiseks. Dekaanid ei tunne huvi poliit-massilise töö vastu oma teaduskonna piirides. Septembrikuu jooksul ei ole ükski teaduskond huvitunud sellest, kas teaduskonna õppejõudude ja üliõpilaste hulgas tehakse mingisugust poliit-massilist kasvatustööd või mitte.

Kõik need faktid kõnetevad muretuse meeleoludest, mis on valitsema pääsenud teaduskondades ja kateedrites. Sellele tuleb teha otsustav lõpp.

Õppe- ja kasvatustöö õigest organiseerimisest, juhendamisest ja kontrollimisest sõltub meie ülikoolile XIX kongressil püstitatud ülesannete lahendamine. Teaduskondade partei-, komsomoli ja ametiühinguorganisatsioonid, dekaanid ja kateedrijuhatajad peavad asuma võitlema leplikkusega puuduste vastu selles töös.

Rohkem leppimatust puuduste vastu, rohkem printsipiaalset kriitikat ja enesekriitikat puuduste kõrvaldamiseks. Juhindudes kommunistliku partei XIX kongressi otsustest asume võitlema bolševistlikult uute saavutuste eest õppe- ja kasvatustöös.

Seltsimees Stalini teose „Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus“ tundmaõppimine TR Ülikoolis

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei TRÜ algorganisatsiooni büroo võttis oma istungil vastu üksikasjalise plaani seltsimees Stalini ajaloolise teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» tundmaõppimiseks ülikoolis.

Ühiskonnateaduse kateedrid kasutavad seda teost oma õppetöös, tehes vastavaid täiendusi õppeprogrammis. Dekaanidele ja kateedrijuhatajatele on tehtud ülesandeks organiseerida selle teose tundmaõppimist õpperühmades. Ülikooli õppejõud ja aspirandid tutvuvad teosega neljas filosoofilises seminaris. Oktoobrikuul toimuvad teaduskonniti konverentsid õppejõudude, aspirantide ja üliõpilaste osavõtul. Detsembris viiakse ülikoolis läbi seltsimees Stalini teosele pühendatud teaduslik sessioon.

Filosoofiline seminar õigusteaduskonnas algas oma tööd.

ELKNÜ TRÜ Komitees

Esimesel ELKNÜ TRÜ Komitee istungil valiti komitee sekretäriks sm. V. Väljas ja sekretäri asetäitjaks sm. G. Rekker.

Sektorite juhatajateks valiti: H. Metsa — poliitmassiline töö, M. Proosa — loenguline propaganda, L. Šišov — ajakirjandussektor, L. Humal — kultuurmassiline töö, H. Kahn — õppetöö, V. Krinal — teaduslik töö, J. Lott — elamu-heaolu sektor, H. Pärtel — šeflustöö, E. Reidla — kehakultuuritöö, D. Pirson ja Ž. Babenko — organisatsiooniline töö.

TRÜ komsomoliorganisatsiooni I konverents

18.—19. oktoobril 1952. a. toimus ülikooli aulas TRÜ komsomoliorganisatsiooni I konverents.

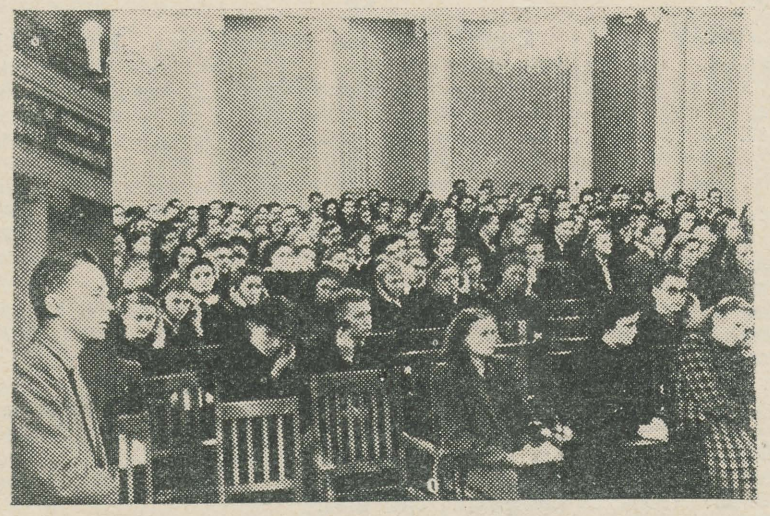
TRÜ komsomolikomitee sekretär sm. V. Väljas andis oma aruandes kujuka ülevaate komsomoliorganisatsiooni tegevusest meie ülikoolis.

Aruandeperiood, mis hõlmab ajavahemikku 14. oktoobrist 1951. a. kuni 18. oktoobrini 1952. a., on rikas tähtsatest sündmustest meie kodumaa elus. Äsja lõpetas oma töö Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongress, mis on ajalooline sündmus nõukogude rahva ja kogu progressiivse inimkonna elus. Seltsimees Stalini geniaalne teos «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» on marksistliku teooria edasiarendamise klassikaline dokument.

Käesoleva aasta septembris tähistas TRÜ kollektiiv, vabariigi töötajaskond ja kogu meie suure kodumaa avalikkus Tartu Riikliku Ülikooli 150. aastapäeva. Juubelipidustustel sai meie kollektiiv suure tähelepanu osaliseks Nõukogude valitsuse ja kommunistliku partei poolt. See kohustab igat meie kollektiivi liiget võitlema uue tõusu eest õppe- ja kasvatustöös.

Edasi peatus sm. Väljas lähemalt aruandeperioodil tehtud poliitkasvatusliku töö juures.

Tuleb märkida meie komsomoliorganisatsiooni autoriteedi tõusu. Seda kinnitab asjaolu, et aruandeperioodil võeti komsomoli vastu 112 eesrindlikku üliõpilast. Seega on ülikoolis praegu

Pildil: Sm. Väljas konverentsil esinemas.

V. Levitski foto

912 kommunistlikku noort. Meie organisatsioon on kujunenud selliseks jõuks, et klassivaenlased ei julge meie vastu enam avalikult välja astuda, vaid valivad selleks kaudseid teid. Meie kasvatustöö puudustest kõneleb asjaolu, et üliõpilaste hulgas esineb kodanliku nn. «kollase» kirjanduse lugemist. Sellega tegelevad ka mõned kommunistlikud noored, nagu Rätsep, Oja (õigustead.), Grosberg (arstitead.).

Meie peamiseks veaks ideelis-poliitilises kasvatustöös on leppimine väärnähtustega. Sageli ei anta neile õigel poliitilist hinnangut ega võideldа nende kõrvaldamise eest. Edaspidi tuleb seda kindlasti teha. Samuti tuleb parandada poliit-kasvatusliku töö raames korraldatavate ürituste läbiviimist (poliit-informatsioonid, seinalehtede väljaandmine jne.).

Kõige tähtsamaks ülikoolis on õppetöö. Meist, tulevastest eriteadlastest peavad kujunema nende hiiglaslike ülesannete elluviijad, millised püstitas nõukogude rahva ette Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongress.

TRÜ komsomoliorganisatsioon on saavutanud mõningaid tulemusi üliõpilaste õppetaseme tõstmisel ja kommunistliku töössesuhtumise kasvatamisel. Nii sooritas kevadisel eksamisessioonil 261 üliõpilast eksamid ainult hindele «väga hea». Tõusnud on üliõpilaste õppeedukus ühiskonnateaduste omandamisel. Kasvanud on kommunistlike noorte eesrindlik osa õppetöös.

Pole aga suudetud otsustavalt võideldа põhjuseta puudumiste vastu, akadeemiliste võlgnevuste ja ebarahuldavate vastuste vastu seminaridel. Möödunud õppeaastal läks asi distsipliiniga isegi nii kaugele, et stipendiumist jäeti ilma 10 kommunistlikku noort. Lubamatult kõrge oli puudumiste protsent ajaloo-keeleteaduskonna I kursuse vene filoloogide rühmas.

Meie komsomoliorganisatsiooni edaspidise töö põhiülesandeks on kasvatada loovat suhtumist õppetöösse, suurendada komsomoligruppide juhtivat osa võitluses õppetöö kõrge taseme eest.

Järgnevalt peatus aruandja teaduslikku töö küsimuste juures. ÜTÜ liinis töötab 50 üliõpilaste teaduslikku ringi 1300 liikmega. Kommunistlikke noori on nende seas 600. Teaduslike ringide töös tuleb märkida tunnustavalt temaatika aktuaalsemaks muutumist ja lähenemist praktikale. Nii näiteks aitasid loogika-psühholoogiaringi üliõpilased kaasa stahhaanovlike töömeetodite juurutamisel Tartu Naha- ja Jalatsite Kombinaadis.

Aruandeperioodil toimus kaks teaduslikku konverentsi. Viimane neist oli ÜTÜ juubelikonverents, mis õnnestus hästi. Siiski ei pööra kommunistlikud noored alati tähelepanu sellele, et ringikoosolekutel kõikide teemade käsitlemisel anda neile parteiline hinnang.

Eriti tunnustustväärilva saavutusega ÜTÜ töös peab märkima sidemete tihenemist teiste vennasvabariikidega.

Kommunstliku kasvatustöö üheks vormiks on kultuurmassiline töö. Aruandeperioodil oli sellesse töösse aktiivselt kaasa tõmmatud üle 700 üliõpilase. Nagu näitas IV kunstilise isetegevuse ja omaloomingu ülõmpiaad, on võrreldes möödunud aastaga märgatavalt paranenud ettekannete ideelis-poliitiline tase, on paranenud kogu töö nii sisuliselt kui ka organisatsioonilselt. Eriti tuleb seda märkida üliõpilaskooride töö kohta.

Kultuurmassilises töös esines kahte liiki puudusi. Esiteks suhtusid teaduskondade ülõmpiaadižüriid ja isetegevuskomisjonid sageli ükskõikselt oma ülesannetesse, mille tõttu toodi lavale madalakvaliteedilisi palasid. Tuli ette, et kultuurmassilist tööd ei osatud õigesti organiseerida ja juhtida. Teiseks suureks veaks oli ülõmpiaadiks ettevalmistamise kampaanialik iseloom, mis ei jätnud mõju avaldamata ettekannete kvaliteedile.

Rida puudusi esines ka üliõpilaste klubi töös. Klubi juhatus ei moodustanud aasta jooksul kompaktset tervikut, rida sektoreid (loengulise propaganda ja isetegevuse sektor) töötasid passiivselt. Vaatamata sellele, et leidus soovijaid, ei organiseeritud puhkpilliorkestrit.

Igal sammul annab tunda ruumide täielik puudumine. Tuleb loota, et ülikooli juhtkond rahuldab üliõpilaskonna pretensioonid ja avab klubiks praegu näituse all olevad ruumid.

Tähtsaks kasvatustöö vormiks on TRÜ-s saanud kehakultuur ja sport. Meie ülikooli sportlased on saavutanud juubeliaastal silmapaistvaid võite nii vabariiklikel kui ka üleliidulistel võistlustel. Vabariiklikel võistlustel kuuluvad meie võistkonnad Eesti NSV paremikku. Rahulduda aga ei saa kommunistlike noorte osavõtuga sporditööst. Samuti pole kasvatustöö sportlastega jõudnud veel vajalikule tasemele. Nii esines juhtumeid, kus mõned sportlased, kommunistlikud noored jäid ära võistlustelt, ignoreerisid kollektiivi (Uduvee, kehakultuuritead.). Sarnaseid juhtumeid on arutatud teaduskondade büroodel, kuid veelgi puudub vajalik printsipiaalsus nendes küsimustes.

Tõsiselt tuleb parandada ALMAVÜ tööd, kus puudub plaanipärane iseloom ja millest osavõtt nii üliõpilaste kui ka üliõpilaste-komnoorte hulgas on väike. Ka siin peavad kommunistlikud noored olema juhtivaks jõuks.

Aruandeperioodil pööras ülikooli komsomolikomitee suurt tähelepanu kasvatustööle ühiselamutes, kus 2200 üliõpilasest elab käesoleval ajal 1132. Komitee algatusel viidi sisse võistlus parimale toale ühiselamus, mis tunduvalt aitas parandada korda ühiselamuis. Kasvatustöö parandamiseks viidi läbi teaduskonna komsomoliorganisatsiooni lahtised koosolekud teemal «Kasvatustöö ja olustikulised tingimused ühiselamuis».

Siiski ei võitle kommunistlikud noored veel küllaldaselt ühiskondliku omandi hoidmise eest. Lubamatu on sanitaar-hügieeniline olukord. Tiigi tänava ühiselamus, näiteks, puudub kauemat aega kloor, samuti pole ühiselamuis kõige algelisemaidki esmaabi vahendeid.

Lõpuks rääkis sm. Väljas organisatsioonilisest tööst meie komsomolis.

Aruandeperioodil on meie komsomoliorganisatsioon karastunud poliitiliselt, muutunud organisatsioonilselt tugevamaks. Saavutused said võimalikuks tänu parteiorganisatsiooni pidevale juhtimisele. Komsomoliorganisatsioon on andnud oma 12 parlmale liikmele soovituse partei liikmekandidaadiks astumiseks (Rekker, Hiire, Šišov jt.)

Tõsiseid puudusi esineb meie siseorganisatsioonilises töös kaadrite küsimuses. Meie ridade nõrga juurdekasvu üheks põhjuseks on see, et me ei õpi küllaldaselt tundma inimesi. Komitee töö põhimiseks puuduseks oli asjaolu, et kollegiaalsest juhtimisest jäi puudu. Komitee liikmed spetsialiseerusid liialt oma erialade järgi, ei seostanud sageli tööd meie kasvatustöö eesmärkidega. Samuti oli suureks veaks vähene sisemine abi grupporgidele ja teaduskondade büroodele.

Juhendamine kõrgemalseisvate organite poolt on aasta jooksul paranenud. Siiski oleks rohkem soovinud näha ELKNÜ Keskkomitee sisulist süvenemist meie komsomoliorganisatsiooni töösse.

Meie organisatsiooni jõud kätkeb Lenini-Stalini partei pidevas hoolitsuses ja juhtimises. Meie organisatsiooni jõud kätkeb meie ridade monoliitsuses ja sidemes noorte laiade hulkadega.

Võidelgem leppimatult esinevate puudustega, paljastades neid terava bolševistliku kriitika ja enesekriitikaga. Kujunegem stalinliku ajastu väärikaiks kasvandikeks.

TRÜ komsomoliorganisatsiooni I konverents (järg)

Esimesena võttis läbirääkimiste käigus sõna sm. B. Hiire (õigusteaduskonna algorganisatsiooni büroo sekretär), kes kriipsutas alla puudusi poliit-kasvatusliku töö alal. Nii näiteks ei kindlustanud matemaatika-loodusteaduskonna algorganisatsioon üliõpilaste osavõttu viisaastaku direktiivide arutelust, mis korraldati filosoofia kateedri poolt. Kriitika ja enesekriitika pole vajalikul tasemel. Üliõpilane L. Unt kritiseerib teisi ainult siis, kui teised teda kritiseerivad. Sm. Hiire rõhutas nõrka tööd komsomoligruppides ja algorganisatsioonides, millele tuleb senisest suuremat tähelepanu pöörata. Grupi töö nõrka juhtimist rõhutas oma sõnavõtus ka ajaloo-keeleteaduskonna algorganisatsiooni sekretär sm. Eiber. Gruppides tuleb kõik noored aktiivselt tööle tõmmata. Tuleb tähelepanu pöörata keskpärastele üliõpilastele.

ÜTÜ Nõukogu esimees sm. Siilivask peatus teadusliku töö küsimustel ülikoolis. Ei tööta üldse poliitökonoomia ring, halvasti töötavad marksismi-leninismi aluste ja filosoofia ringid. Nad tuleb tööle panna. Peatudes aspirantide tööl, märkis ta, et aspirantuuri on võetud inimesi, kes ei tule tööga toime. Et seda vältida, tuleb nõuda, et iga aspirantuuri astuja peab olema esitanud vähemalt ühe teadusliku töö ÜTÜ ringides. ÜTÜ puudulikust juhtimisest teaduskondade parteiorganisatsiooni ja rektoraadi poolt kõneles ka sm. Epler (m/l teadusk.)

Sm. Meikas (arstiteaduskonnast) nõudis suuremat tähelepanu poliitilisele kasvatustööle gruppides.

Komsomolikomitee lektorite grupi juhataja sm. Metsa toonitas, et lektoritegrupi töös on mõningaid saavutusi, kuid tuleb parandada loengute kvaliteeti. Samuti on osavõtt loengutest vähene. Töö parandamise vajadusest komsomoligruppides kui komsomoli töö põhilülis rääkis ajaloo-keeleteaduskonna üliõpilane sm. Kose.

TRÜ õppeprorektor sm. V. Reiman märkis kommunistlike noorte juhtivat osa õppe- ja ühiskondlikus töös. Kõneleja peatus vajadusel senisest rohkem pöörata tähelepanu õppetööle ja eriti õppedistsipliinile. Tuleb parandada tööd ÜTÜ teaduslikes ringides. Üliõpilastel tuleb hoolitseda rohkem korra ja puhtuse eest ühiselamutes. Uus valitav komitee peab oma töös peatähelepanu suunama sellele, et rohkem viibida algorganisatsioonides ja gruppides.

«Nõukogude Liidu Kommunistliku partei XIX kongressi ajaloolised otsused seavad nõukogude rahva, sealhulgas ka noorte ette suured ülesanded,» ütleb ajaloo-keeleteaduskonna üliõpilane sm. Bassel, «meil üliõpilastel on kohustus hästi õppida, et saada kommunismi ülesehitajateks.» Sõnavõtja märkis, et meie üritused tuleb muuta elavamaks, sisukamaks, kasutada poliitilist satiiri, viktoriine jm. Lektorite grupp peab oma temaatikat parandama. Nendele üritustele tuleb kaasa tõmmata kõik meie kommunistlikud noored ja noored, millega kindlustame selle, et iga meie õppeasutuse lõpetaja on tubli kommunismiehitaja.

Sm. A. Lang (õigusteaduskond) märkis, et üliõpilased teevad väga vähe tööd kirjandusega — piirdutakse vaid konspektidega, mis aga ei võimalda põhjalikult aine tundmaõppimist. Kõneleja arvustas õiglaselt õppejõudude liberaalsust, kes ainult konspektide materjali teadmist hindavad kõrgeima hindega. Tuleb suurendada nõudlikkust. Iga üliõpilane peab pidevalt kogu õppeaasta vältel töötama raamatuga. «Vähemalt 50 lehekülge kirjandust peab üliõpilane iga päev lugema, kui ta tahab saada heaks spetsialistiks,» lõpetas sm. Lang oma sõnavõtu.

Ajaloo-keeleteaduskonna I kursuse üliõpilane Ananjeva oma sõnavõtus nõudis, et ülikooli spordisaali saaksid kasutada kõik üliõpilased, kuna sport on iga nõukogude üliõpilase auasi.

Ajaloo-keeleteaduskonna aspirant Vassikova konstateeris, et kursusehooldajad-õppejõud ei võta tõsiselt oma ülesandeid ja pidas vajalikuks nende töö parandamist, eriti kursuse distsipliini ja õppeedukuse eest võitlemisel.

Kehakultuuriteaduskonna a/o sekretär sm. Leet, kõneldes saavutustest, märkis, et nõrgemaks töölõiguks on šeflustöö, kuna ka ülikooli komitee juhtimine sel alal oli nõrk.

Sm. Valmsen oma sõnavõtus peatus kasvatustöö probleemidel ja märkis, et paljud käesoleval aastal ülikooli lõpetavad õigusteaduskonna üliõpilased ei ole ideelis-poliitiliselt küllaldaselt ette valmistatud, et neist saaksid head nõukogude juristid.

Ajaloo-keeleteaduskonna IV kursuse algorganisatsiooni tööl peatus sm. Aabrams, kes toonitas, et ajaloo-keeleteaduskonna IV kursusel õpib üliõpilasi, kelledest ei ole loota häid nõukogude pedagooge. Komsomoliorganisatsioon ei ole sellele küsimusele küllaldaselt tähelepanu pööranud.

Peatudes kasvatustöö küsimustel, rõhutas matemaatika-loodusteaduskonna geoloogia-osakonna büroo sekretär sm. A. Loog, et ei tehta küllaldast tööd äsja vastuvõetud kommunistlike noortega, jättes nad ilma ülesanneteta.

TRÜ klubi juhataja sm. K. Kukk peatus puudustel, mis esinevad TRÜ klubi töös. Komsomolikomitee ei ole küllaldast huvi tunnud klubi töö vastu. Teaduskondade isetegevuslaste hulgas pole tehtud kommunistlikku kasvatustööd.

Klubi orkestri repertuaar ei rahulda meie üliõpilaste nõudeid — esineb lääne manduva kultuuri ees lömitamist.

Et isetegevuslikku tööd parandada, tuleb lahendada ka klubi ruumide küsimus.

ELKNÜ Tartu Oblastikomitee sekretär sm. Uri oma sõnavõtus märkis:

Tähtsamaks töölõiguks TRÜ komsomoliorganisatsiooni töös on kodanlike igandite paljastamine. Meie aga ei võitle veel täie tõsidusega selle vastu. Võtame näiteks nn. «kollase kirjanduse» küsimuse: seda kirjandust loetakse veel üliõpilaste, isegi kommunistlike noorte seas, kodanlikku kirjandust loetakse isegi poliit-ökonoomia loengul. On tarvis tundma õppida neid inimesi, kes levitavad sellist kirjandust.

Kommunistlikke noori tuleb suunata XIX kongressi direktiivide ja seltsimees Stalini ajalooliste tööde põhjalikule tundõppimisele ja läbitöötamisele. Tuleb pidevalt võidelda sotsialistliku ideoloogia eest.

iga kommunistlik noor võtaks aktiivselt osa üliõpilaskonna kasvatamisest. On vajalik, et iga kommunistlik noor, tundes end organisatsiooni liikmena, tugevdaks sidemeid noortega, kes ei ole ÜLKNÜ liikmed, ja avaldaks neile komsomoli kasvatavat mõju. Siinjuures peab iga kommunistlik noor mõtlema kõigepealt enesele, et olla kõikjal eeskujuks üliõpilastele.

Me kõik oleme tuttavad meie partei muudetud põhikirjaga. Kommunistlikule noorele on kommunist parimaks eeskujuks. Seepärast ma soovitan kommunistlikele noortele lugeda veelkord tähelepanelikult läbi see osa põhikirjast, kus kõneldakse parteiliikme kohustustest. Seal on kinnitatud, et kommunist peab aktiivselt võitlema partei otsuste täitmise eest, ei tohi leppida puuduste ja vigadega, kommunist ei tohi olla formalist, ta peab pidevalt hoidma sidet massidega. See käib otseselt ka meie kohta. Partei põhikiri nõuab poliitilise teadlikkuse pidevat tõstmist. Üheks meie tähtsamaks ülesandeks on vigade leidmine ja nende vastu võitlemine.

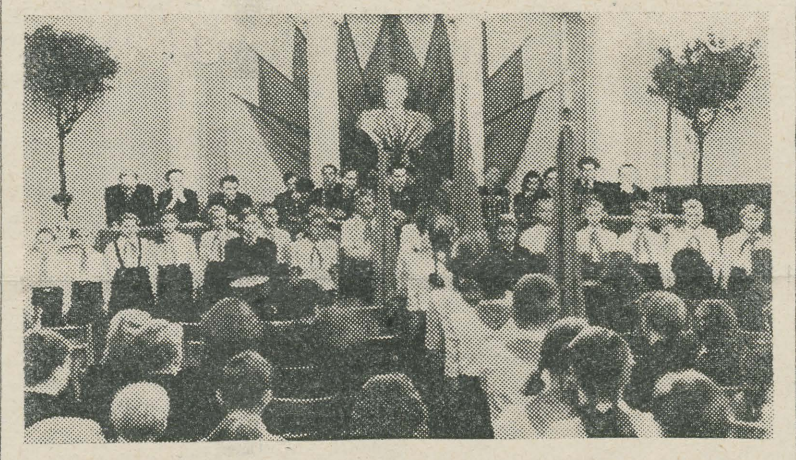
Kui igaüks 900 kommunistlikust noorest aktiivselt võitleks puuduste vastu, milline oleks meie töö tõus! Puuduste vastu on tarvis võidelda meie töö kõigis lõikudes.

Sellised peavad olema kommunistlikud noored, sellises vaimus peavad nad kasvatama mittekommunistlikke noori. Meil on aga veel selliseid kommunistlikke noori, kes ei ole võimelised avaldama mõju teistele üliõpilastele, kuna neil endil on palju puudusi. Mitte kõik ei mõista veel, et peamine meie töös on kasvatamine. Süüdi on ka siin rektoraat. Me tegeleme veel vähe üliõpilaste igapäevase töö küsimustega. Ka meile oleks kasulik tihemini väljuda kabinettidest üliõpilaste sekka (kiiduavaldused).

Meie kasvatustöö konkreetseist ülesannetest tahaksin märkida kaht. Esiteks: internatsionaalse kasvatamise küsimus. Meie ülesandeks on tugevdada sõprust kõigi ülikoolis õppivate rahvuste vahel. Ja teiseks: meie õppetöö. On vaja tõsiselt ümber korraldada meie õppetöö, likvideerida veel tihti esinev tuupimine, tähenärimine.

Me peame õppima loovalt vallutama teadust, saama loovaiks spetsialistideks.

Ma arvan, et kommunistlike noorte ja professorite ning õppejõudude ühisel jõul me suudame viia ülikooli töö vajalikule tasemele! (Tormilised kestvad kiiduavaldused).

Pildil: Tartu linna pioneerid konverentsi tervitamas.
V. Levitski foto

TRÜ parteiorganisatsiooni sekretäri V. Arhangelski sõnavõtust

ELKNÜ TRÜ I konverents toimub tähtsal ajal meie maa elus. Meie ülesandeks on võidelda XIX kongressi otsuste elluviimise eest. Selle võitluse esirinnas peavad olema kommunistlikud noored.

Ühiskonnateaduste omandamise küsimust alahinnatakse meil veel tihti. Aruandes on öeldud, et 96% üliõpilastest õpib marksismi-leninismi alustes ainult «headele» ja «väga headele», kuid need on ainult eksamite tulemused. Tihti aga õpivad üliõpilased ainult eksameiks. Seminarides annavad nad aga palju puudulikke ja rahuldavaid vastuseid. Eriti I kursuse üliõpilased suhtuvad veel kooliõpilaslikult õppetöösse ülikoolis, seminarides ei täiendata kaasüliõpilasi, ei kritiseerita nende sõnavõtte, pole loomingulist suhtumist ühiskonnateaduste omandamisse. Sm. Veldre aga (biol. I kursus) ei valmistunud ette marksismi-leninismi aluste seminariks, kuna ta kirjutas referaati teadusliku ringi jaoks.

Gruppides ei kuulata perioodiliselt üliõpilaste aruandeid õppetööst. Seda tehakse ainult siis, kui üliõpilane saab puuduliku hinde.

Vähe loetakse ajalehti, ei teata sündmustest Nõukogude Liidus ja välismaal.

Valvsus kommunistlike noorte seas on nõrk, sest arvatakse, et kuna kodanlikud natsionalistid on purustatud, siis pole vaenlasi. Nad aga võitlevad, kuid varjatud kujul.

Suured puudused on komsomoligruppide töös. Parteibüroo arutas arstiteaduskonna endise III kursuse algorgi tööd ja seal ilmnes, et grupi liikmed ei tunne üldse vastutust grupis tehtava töö eest, üritused on tihti läbi viidud ainult paberil.

Tuleb arendada kriitikat ja enesekriitikat, et kõrvaldada kõik meie töös esinevad puudused. Komsomoli jõud peitub parteilises juhtimises, pidevas kontaktis parteiga. Komsomol peab oma ridadest kasvatama enam täiendust parteile. Oleks hea, kui teaduskondade ja kursuste büroodes oleksid ka partei liikmed ja liikmekandidaadid.

TRÜ rektori prof. F. D. Klementi sõnavõtust

Ülikooli komsomoliorganisatsiooni I konverents on suursündmuseks ülikooli elus. Ta näitab ülikooli komsomoliorganisatsiooni kasvu ja tugevnemist.

Ülikool seisab praegu suurte ülesannete eel, mis peavad tulevikus tugevdama ja laiendama õppe- ja teadusliku töö tõusu ülikoolis.

On arusaadav, et komsomol on üheks tähtsamaks jõuks, mille abil me lahendame neid suuri ülesandeid. On vajalik, et

ELKNÜ Keskkomitee sekretäri sm. Jürna sõnavõtust

Kogu meie edasise töö aluseks saavad kahtlemata NLKP XIX kongressi materjalid. Nende materjalide tundmaõppimisest oleneb meie edu.

Aruandes ja sõnavõttudes on esile tõstetud palju häid mõtteid, kuid peamist ja tähtsamat — õppetöö küsimust — on käsitletud väga vähe.

Aruandes kõneldi nn. «keskmistest üliõpilastest», kuid väga vähe. Üliõpilasest huvitutakse ainult kahel juhul: kui ta õpib väga hästi, siis seatakse teda teistele eeskujuks, kui ta saab puudulikke hindeid, siis kritiseeritakse teda. Kuid vähe huvitutakse sellest, millega tegelevad meie üliõpilased iga päev. Tihti korraldatakse komsomolitöö ajal igasuguseid üritusi. Seoses konverentsi ettevalmistustega puudusid paljud ELKNÜ TRÜ Komitee liikmed loenguilt.

Ridade kasv on olnud nõrk, meie töö näitajad ridade kasvu näol XIX kongressi eel ei tõusnud, vaid, vastupidi, alanesid. Konverentsi töös aga leidis see küsimus vaid puudulikku kajastust. Juurdekasvu juures nähti ainult üldisi näitajaid, nende taga aga ei nähtud juurdekasvu gruppides ja kursustel. Halvasti tunneb komitee üliõpilasi. Iga noorega tuleb tegelda ilma šeffideta, üksikuid gruppe, kursusi, peab pidevalt analüüsima.

Töös üliõpilastega ühiselamuis esineb veel palju formaalsust. Ei tunta pidevalt huvi, millega üliõpilased tegelevad ühiselamus, kuidas on seal elamistingimused jne. Sm. Kose märkis õieti, et meie kommunistlikud noored mitte alati ei pea meeles, et nad on kommunistlikud noored. Nad ei tõsta üles valusaid küsimusi, kartes rikkuda häid vahekordi, kartes muuta küsimusi teravaks. Esineb veel nn. «kollase» kirjanduse lugemist, isegi komitee liige sm. Unt luges seda.

Komitee tegeleb tihti pisiasjadega ja ei näe kõige tähtsamat. Sellise tööstiili juures võtab komitee võimaluse töötada gruppide ja kursuste komsomoliorganisatsioonides.

Loodan, et tulevane komitee võtab arvesse kõik need märkused ja et ta töö muutub tõesti heaks. Selleks soovin jõudu kogu komsomoliorganisatsioonile!

* * *

Sõna võtsid veel sm-d Perlits, Markovitš, Raik.

Konverents võttis vastu üksikasjalise otsuse komsomoli töö edasiseks parandamiseks ülikoolis. Konverentsil valiti uus komsomolikomitee.

Tormiliste kiiduavaldustega tervitas konverents õppetöö eesrindlasi, kommunistlikke noori, kellele ELKNÜ Keskkomitee sekretär andis edasi ELKNÜ Keskkomitee aukirja ülikooli 150. aastapäeva puhul.

ELKNÜ TRÜ I konverentsi külastasid Tartu koolide pioneerirühmad, kes tõid kommunistlikele noortele, oma vanemale põlvkonnale, palavaima tervituse.

Kestvate tormiliste kiiduavaldustega võtsid konverentsi delegaadid vastu kirja nõukogude noorte parimale sõbrale, juhatajale ja õpetajale seltsimees J. V. Stalinile. Saalis kõlasid hüüded: Elagu seltsimees Stalin! Hurraa seltsimees Stalinile!

H. Vals
D. Pirson
H. Metsa

TRÜ seinalehtede näitus

18. ja 19. okt. toimus TRÜ seinalehtede näitus, mis oli pühendatud TRÜ komsomoliorganisatsiooni I konverentsile. Näitusel oli esitatud 15 seinalehte, nendest 6 matem.-loodusteaduskonnast, 2 — ajaloo-keeleteaduskonnast, 1 — õigusteaduskonnast, 1 — kehakultuuriteaduskonnast, 1 — arstiteaduskonnast ja 4 ühiselamute seinalehte.

Näitus demonstreeris seinalehtede ideelis-poliitilise taseme tõusu. Rohkem on tähelepanu pööratud õppe- ja komsomolitöö küsimustele, ka on kirjutiste sisu palju kriitilisem. On suurenenud karikatuuride arv, samuti tuleb märkida seinalehtede kunstilise kujundamise paranemist.

Parimate hulgast võib esile tõsta seinalehti «Vasar», «Spekter», «Jurist», «Sovetski filolog» jt. Kõikide seinalehtede juhtkirjad olid pühendatud NLKP XIX kongressile ja TRÜ 150. aastapäeva juubelile. Peaaegu igas seinalehes on juttu õppetööst terve lõigu ulatuses. Rohkesti on leidnud käsitlemist ka üliõpilaste aktiivne abi kolhoosidele šeflustöö korras. Meeldivad on paljudes seinalehtedes esitatud fotod jne.

N. Bassel.

TRÜ Üliõpilaste Teadusliku Ühingu konverents

Neljapäeval, 16. oktoobril s. a. toimus TRÜ Üliõpilaste Teadusliku Ühingu I üleülikooliline konverents.

Ettekandega ÜTÜ tööst aruandeperioodil esines ÜTÜ Nõukogu esimees sm. K. Siilivask.

Märkides sissejuhatavalt, et ÜTÜ ülesandeks on kaasa aidata oma ala hästi tundvate eriteadlaste ettevalmistamisele, nendes iseseisva teadusliku mõtte äratamisele, analüüsis sm. Siilivask üksikasjalikult ÜTÜ töös toimuvaid edusamme ja puudusi.

Käesoleval ajal töötab meie ülikoolis 51 ÜTÜ teaduslikku ringi. ÜTÜ liikmete arv on tõusnud 400-ni. Tähelepandavamaid tulemusi on oma tegevuses saavutanud ajaloo, kriminalistika, kirurgia, matemaatika jt. ringid.

Ringide temaatikas on senisest aktiivsemalt hakatud juurutama kompleksteemasid. ÜTÜ arstiteaduseosakonnas tegeleb nelja põhilise probleemi kallal terve rida ringe.

Üksikud kateedrid (eesti kirjanduse ja rahvaluule kateeder) on hakanud seostama õppeprotsessi iseseisva teadusliku tööga, saavutades sel alal mõningat edu.

Lalemalt on taoteldud nooremate kursuste üliõpilaste kaasatõmbamist ÜTÜ praktilisse töösse ning samuti suurendatud šeflustöö mahtu.

Olulisteks puudujääkideks on aga faktid, et mõnede ringide, nende hulgas ka ühiskonnateaduste ringide, töö on veel küllaltki nõrk. Suhteliselt vähe on harrastatud kollektiivseid uurimusi.

Nõukogu kontrollis küll nii ringide kui ka üksikute ÜTÜ liikmete tööd, tegi seda paiguti aga kampaanialikult ega ilmutanud ranget nõudlikkust otsuste elluviimisel.

Peatudes ÜTÜ poolt läbi viidud üliõpilaste teaduslikel konverentsidel, näitas sm. Siilivask nende taseme pidevat tõusutendentsi. Üheks parimaks teaduslikuks konverentsiks meie ÜTÜ ajaloos oli ülikooli 150. aastapäevale pühendatud juubelikonverents. Ettekannete eriti kõrge taseme poolest paistis siin silma matemaatika-füüsikateaduste sektsioon.

Etteheiteid tuleb teha kehakultuuriteaduskonnale, kus osa töid ei valminud ja tuli seetõttu viimasel hetkel asendada.

Üldiseks veaks konverentside ettevalmistamisel on fakt, et ettekanded tavaliselt ei valmi tähtajaks ja seepärast eelnev tutvumine nendega kas ei ole üldse võimalik või on raskendatud.

Soovida jätab veel üliõpilaste iseseisva teadusliku töö juhendamine. Õppejõudude kõrval, kes seda teostavad eesrindlikult (prof. H. Kadari, prof. A. Valdes, prof. K. Orviku, dots. A. Uustal), on ka neid, kes sellega üldse ei tegele. Kirurgiakateedrite 15 õppejõust näiteks juhendavad üliõpilaste teaduslikku tööd ainult 6 inimest.

Puudutades sidet vennasvabariikide ülikoolidega, märkis sm. Siilivask, et aruandeperioodil on selles osas saavutatud positiivseid resultaate. Möödunud õppeaasta vältel esines rida TRÜ üliõpilasi külalisettekannetega NSV Liidu teiste kõrgemate õppeasutuste ÜTÜ konverentsidel. Nii tunnistati omal alal väljapaistvaks õigusteaduskonna III kursuse üliõpilase Ants Langi töö «Nõukogude kohus rahu kaitsel», mille autor esitas Moskva Juriidilises Instituudis. Kaunase Meditsiinilise Instituudi ÜTÜ konverentsi päevis kõrge hinnangu arstiteaduskonna üliõpilase E. Hansoni uurimus. Minski ülikoolis võtsid teadusliku konverentsi tööst osa ajaloo-keeleteaduskonna üliõpilased L. Meri ja H. Ligi jne.

Suhteliselt arvukalt on viibinud vennasvabariikide üliõpilaskonna esindajaid ka meie ülikooli ÜTÜ teaduslikel konverentsidel. Juubelikonverentsil näiteks esines ettekannetega 22 külalist.

Sm. K. Siilivase aruande põhjal esinesid sõnavõttude ja kriitiliste märkustega ülikooli parteiorganisatsiooni sekretär sm. V. Arhangelski, teadusala prorektor prof. E. Martinson, üliõpilased Piliste (õigusteaduskond), Liim (ajaloo-keeleteaduskond), Väärt (arstiteaduskond) jt.

Võõrastav on asjaolu, et konverentsil ei esinenud ükski juhendav õpppejõud.

Konverents valis ÜTÜ Nõukogu uue koosseisu. **H. Peep**

Ülikooli juubelile pühendatud üritused

Kõrgemate koolide isetegevuskollektiivide ülevaatus

Tartu Riikliku Ülikooli 150-nda aasta juubeli tähistamiseks toimub käesoleval nädalal Tartus kõrgemate koolide isetegevuse ülevaatus, millest võtavad osa Tallinna Polütehnilise Instituudi, Pedagoogilise Instituudi, Kunstiinstituudi, Eesti Põllumajanduse Akadeemia ja Tartu Riikliku Ülikocli isetegevuskollektiivid. Eelolev ülevaatus on esimeseks sammuks kunstialaste kogemuste vahetamisel ning sõprussidemete süvendamisel meie kõrgemate koolide vahel. Ülevaatus teeb kokkuvõtte kogu isetegevusliku töö kohta, näidates selle üldist taset kõrgemates õppeasutustes. See ülevaatus peab välja selgitama ka puudused isetegevusliku töö alal ning näitama kätte teed isetegevuse taseme ning kunstimeisterlikkuse tõstmiseks.

Tartu Riikliku Ülikooli isetegevuslased tegid ära suure töö juba juubeliaasta pidupäevadel, esinedes juubeliaktusel, üliõpilasballidel ning linnas läbiviidud kunstilise isetegevuse õhtutel. Eriti tunnustusväärivalt esinesid nais- ja meeskoor, solistid (Vatter, Prinits), deklamaatorid (Vassar, Ossits), kvartetid jne.

Kõrgemate koolide ülevaatusele eelnes TRÜ sisemine ülevaatus, mis selgitas välja parimad isetegevuslased ja kollektiivid.

Ülevaatus algab 24. okt. ning lõpeb 26. okt. k. a. Reedel, 24. okt. kell 19 esinevad aulas EPA ja TRÜ koorid, instrumentaal- ja vokaalsolistid ning ansamblid ja deklamaatorid.

Laupäeva lõunaks saabuvad Tartusse Tallinna isetegevuslased. Laupäeva õhtul kell 17 toimub aulas Tallinna muusikakollektiivide ülevaatus ning kell 20 AÜN Tartu Kultuurihoone saalis (Hariduse 2) esitatakse kõik tantsunumbrid ning TRÜ näiteringi poolt Gogoli näidend «Revident», peale selle esineb seal üksikuid soliste, deklamaatoreid ja kvartette.

Pühapäeval, 26. okt. kell 10 esitab RT «Vanemuises» Tallinna Polütehnilise Instituudi näitering näidendi «Noorus» ning kell 15 TRÜ näitering Afinogenovi näidendi «Mašake». Ülevaatust hindab žürii, mis koosneb vastava ala spetsialistidest.

Pühapäeva õhtul kell 20 toimuvad lõppkontserdid aulas ja AÜN Tartu Kultuurihoones, kus esinevad žürii poolt parimaks tunnistatud kollektiivid ja esinejad.

Kokkuvõtte tegemiseks ja isetegevustöö taseme hindamiseks toimub pühapäeval kell 17 TRÜ Õpetatud Nõukogu saalis loominguline arutelu, kus antakse kätte ka diplomid parimatele isetegevuslastele.

Samaaegselt, s. t. 23.—26. oktoobrini toimuvad TRÜ võimlas ENSV kõrgemate koolide kehakultuuri spartakiaadi viimase alana sportliku võimlemise võistlused, mis selgitavad spartakiaadi üldvõitja. Võistluste algus on iga päev kell 18.

K. Kukk

Kasvavad uued kaadrid

Pedagoogiline praktika ajaloo-keeleteaduskonnas

Eelmise kuu viimasel päeval vahetasid ajaloo-keeleteaduskonna V kursuse üliõpilased loengu-auditooriumid kooliklasside vastu, et siirduda koolidesse.

Praktika eesti keele ja kirjanduse alal toimub II ja III keskkoolis, kus praktika läbiviimiseks olid kõige soodsamad tingimused. Nii töötavad III keskkoolis eesti keele ja kirjanduse õpetajatena ainult kutselised ja tublid õpetajad, kelledest õpetaja Nigolil on pikaajalised kogemused ja palju siirast püüdlikkust praktikantide-algajate juhendamisel. Seepärast praktiseeribki III Keskkoolis tervelt 17 eesti filoloogi ja loogikut. Peale nende töötavad samas koolis veel vene filoloogid, ladina keele praktikandid ja rühm ajaloolasi. Nii suurele pedagoogilisele kollketiivile kipub õpetajatetuba vägisi kitsaks jääma.

II Keskkoolis töötavad eesti keele 16 praktikanti, nendest enamik viimud õpetajate K. Raua ja H. Vau juhendamisel, kes noori pedagooge pühendavad oma õpetamiskunsti kõigisse saladustesse. II Keskkoolis töötab veel rühm inglise filoloogе ja «prantslased», sest II Keskkool on ainukene Tartus, kus võõrkeelena õpetatakse ka prantsuse keelt.

Töö praktikal on kulgenud oluliste häireteta. Praktikandid suhtuvad oma ülesandesse täie vastutustundega ja lähevad tundi ettevalmistunult, mõistes, et iga raisatud minut klassis, korrutatult klassi õpilaste arvuga, annab suure ajahulga, mida ei tohi kasutada viljatult. Iga tunniandja püüab programmis ja ajajaotusplaanis ettenähtud ainejärku mahutada õppetundi, ühtlasi silmas pidades kõigi küsimuste vajaliku selgitamise ja näitlikustamise nõuet. Mõnikord tuleb tunniandjal ka närvilikult jälgida kellaosuteid, mis kipuvad lõpetama tundi, enne kui õpetaja jõuab küsimuse konspekti ulatuses ümmarguselt lõpule viia, läbivõetu kinnistada ja anda kodused ülesanded. Võib-olla oma eksamitunnis tunnetab noor õpetaja esmakordselt elus täie selgusega, kui kallid on minutid.

Praktikantide ettevalmistusega oma aines võib üldiselt rahule jääda. Siiski annab tunda mõningane ebakindlus keeletundides, kus praktikandid ei suuda igakord küllalt kiiresti otsustada ja opereerida õpilaste poolt esitatud keelenäidetega. Kirjanduse osas nõuab rohket tööd käsiteldavate teoste veelkordne läbitugemine. Näiteks 10. klassides tuleb praktika kestel läbi võtta kogu Tolstoi looming, «Sõda ja rahu» kaasa arvatud; 11. klassis käsitletakse Gorki rikkalikku loomingut; 9. klassis satub praktikaajale Lermontov ja osalt Gogol.

Kõige rohkem raskusi näib algajate tundides valmistavat õpilaste teadmiste kontroll, kuigi selles peategelane on õpilane, mitte õpetaja. Sageli osatakse päris leidlikult kombineerida mitmesuguseid kontrolli mooduseid — frontaalset ja individuaalset, suulist ja kirjalikku. Kuid siiski kipub kontrollile kuluma ettenähtust rohkem minuteid, ja õpetaja jääb tunni lõpul ajahätta. Põhjuseks näib olevat tunniandjate püüd iga ebatäpset detaili õpilase vastuseis uuesti selgitada, ühtlasi rakendada klassi vastuste korrigeerimisel. Kui aga satub halb ja aeglane vastaja, siis ei ole algajal enam kindlakäelisust ajamäärast kinnipidamiseks, ja tunni eri osade proportsioon venib välja.

Üldiselt peab imetlema õpilaste heasoovlikkust praktikantide suhtes. Küllap tänu juhendava õpetaja selgitustele on klassid praktikantidele peaaegu alati korralikult ette valmistanud ja püüavad eriti eksamitundide õnnestumiseks igati kaasa aidata.

Praktika algul häiris tööd õhtupoolikul töötavas III Keskkoolis valgustuse puudumine. Nüüd on see ajutine takistus kõrvaldatud ja praktikandid võivad õpetada tööpäeva lõpuni uue koolimaja heledalt säravais klassides.

Mõlemas koolis, kus toimub eesti keele alane praktika, on kooli direktsioon osutanud maksimaalselt vastutulelikkust ja abi. See teebki töö koolides noortele pedagoogidele meeldivaks. Juhendajate igakülgse julgustava hoolitsuse ja üksikasjalike näpunäidete varal saavutavad praktikandid juba mõne tunni järel vajaliku kindluse. Senistes harjutus- ja eksamitundides on saavutanud silmapaistvaid tulemusi üliõpilased Sõerd, Kaldma, Vals, Utso, Arulaid jt., mittestatsionaarseist üliõpilased Uuspõld ja Miit. Senise töö põhjal otsustades võib loota, et kõigist käesoleva aasta lõpetajaist saab tublit kaadrit eesti keele ja kirjanduse alal.

G. Laugaste,
ajaloo-keeletead. van.-õp.

. . . ja matemaatika-loodusteaduskonnas

Füüsikaosakonna V kursuse üliõpilased viibivad pedagoogilisel praktikal Tartu I Keskkoolis. Metoodiku Langi ja aineõpetaja Tanimäe aktiivsel juhendamisel on üliõpilased omandanud juba suuri kogemusi õppetundide läbiviimisel. Eriti võib esile tõsta praktikanti Kikast ja Vinkmanni, kes on eksamitunnid andnud nendele «väga hea».

Üliõpilased võtavad aktiivselt osa ka klassi- ja koolivälisest tööst. Nii on näiteks A. Pilt ja M. Kõiv esinenud sõnavõttudega kultuurhommikutel. Võetakse osa ka ringide tööst, seinalehe väljaandmisest jne. Praktikandid aitavad läbi viia ka ELKNÜ klassiorganisatsioonide koosolekuid (Timma, Kikas).

Puudusena meie töös tuleb märkida asjaolu, et paralleelselt praktikaga toimuvad ajaloolise materialismi loengud ja seminarid, milledest osavõtt on kohustuslik. On ilmne, et korraga mõlemaid kohustusi täita pole võimalik. Sellise olukorra likvideerimiseks pole dekanaat mingeid samme astunud, kuigi seda on korduvalt nõutud.

Vaatamata kõigele omandavad füüsikaosakonna V kursuse üliõpilased rohkeid õpetajakogemusi, et saada väärikaiks nõukogude pedagoogideks ja kasvatada järelpõlve eeskujulikeks kommunistliku ühiskonna kodanikeks.

E. Timma,
matemaatika-loodustead. V kurs. üliõpilane

TRÜ 150. aastapäevale pühendatud spartakiaad jätkub

Möödunud nädalavahetusel toimusid finaalmängud ENSV kõrgemate õppeasutuste spartakiaadi käsipalliturniiril. Käsipallivõistlused kulgesid TRÜ võistkondade edu tähe all, kes tulid võitjaks naiste võrkpallis, võites finaalis TPI 3:1 (15:6, 15:8, 14:16 ja 15:4) ning nii meeste kui naiste korvpallis, alistades finaalides meestele TPI 54:51 ja naistele Tartu Õpetajate Instituudi 52:24.

Kolmandale kohale jäi TRÜ võistkond meeste võrkpallis võiduga 3:2 kunstikoolide üle. Esikoha saavutas TPI võiduga EPA meeskonna üle 3:2.

Võitjaid autasustati diplomite ja medalitega.

T. Orav

Huvitavad külalisloengud

Neil päevil külastasid Tartu Riiklikku Ülikooli Moskva M. V. Lomonossovi nimelise Riikliku Ülikooli õppejõud, kes esinesid siin rea huvitavate loengutega. Dotsent A. P. Holopova esitas loengu «India tänapäeval», mis on koostatud lektori isiklike muljete järgi. Teemal: «Üleliidulise diskussiooni tulemused orgaaniliste ühendite keemilise ehituse teooriatest» kõneles prof. keemiatead. doktor V. M. Tatevski.

Kolmanda suurema ettekandega teemal «Marksistlik-leninlik peegeldusteooria» esines prof. doktor F. P. Georgiev.

O. Kask

Kehakultuur ja sport

TRÜ—EPA spordiklubi edu vabariiklikel võistlustel

ENSV 1952. a. kergejõustikuesivõistluste jätkuna toimusid Tallinnas võistlused teatejooksudes ja mitmevõistluses. Võistlustel kindlustasid ÜSK sportlased veelgi suvel saavutatud esikohta ja võitsid ENSV kergejõustikuvõistluste parima spordiseltsi nimetuse 659 punktiga, jättes teiseks «Kalevi» 551 punktiga ja kolmandaks «Spartaki» 495 punktiga.

Individuaalselt saavutas esikoha meeste kümnevõistluses arstiteaduskonna üliõpilane Heino Tiik 3179 punktiga. Teisele kohale tuli 3-punktilise edumaaga ÜSK võistleja J. Ungeri ees kalevlane A. Transion (tulemus 5454 p.). Veelgi ülekaalukam oli TRÜ—EPA spordiklubi võistlejate võit naiste viievõistluses, kus esimeseks tuli J. Raudsepp 3118 punktiga, teiseks L. Lind 2982 p. ja kolmandaks E. Krass 2811 p.

Teatejooksudes saavutasid TRÜ—EPA spordiklubi võistkonnad esikoha meeste 4×1500 m teatejooksus (Kesa, Pukk, Heido ja Pärnakivi) ajaga 17. 18,8 ja teised kohad naiste 4×100 m ja 400+300+200+ +100 m teatejooksudes.

Сегодня в номере

I страница

Речь товарища И. В. Сталина на XIX съезде ВКП(б).

Резолюции XIX съезда партии: Об изменении наименования партии об изменениях в Уставе ВКП(б), о переработке программы Коммунистической партии Советского Союза.

Избрание пленумом ЦК Коммунистической партии Советского Союза исполнительных органов ЦК.

В Центральной Ревизионной Комиссии.

II и III страницы

Передовая: Проректор В. Рейман. — За новые достижения учебной и воспитательной работе.

Х. Вальс, Д. Пирсон, Х. Метса.

I конференция комсомола ТГУ. Отчет секретаря комитета Т. В. Вяльяса и выступление делегатов. Тов. Вяльяс в отчете подчеркнул как показатель роста авторитета комсомола рост его членов. Сейчас в комсомоле университета 912 членов, что составляет 40,9% числа студентов. В прениях делегаты подвергли критике недостатки в работе комсомола. С обстоятельным анализом ошибок в работе комсомольской организации выступили секретарь Тартуского Обкома комсомола тов. Урн, секретарь парторганизации университета тов. В. Архангельский, ректор университета проф. Ф. Клемент и секретарь ЦК ЛКСМЭ тов. И. Юрна.

IV страница

Х. Пееп. I конференция НСО ТГУ

К. Кукк. Смотр художественной самодеятельности, посвященный юбилею ТГУ.

Г. Лаугасте, Э. Тимма. — Растут новые кадры.

Информации из жизни университета.

Toimetaja J. Feldbach

MB-18792 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 3559

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Raamatupalat

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

№ 31 (161) Reedel, 31. oktoobril 1952. a. V aastakäik

Innustatuna partei XIX kongressi otsustest ja seltsimees Stalini ajaloolisest kõnest tähistagem Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 35. aastapäeva uute võitudega õppe- ja teaduslikus töös!

Больше внимания учебной группе

Коммунистическая партия и Советское правительство уделяют огромное внимание на развитие и процветание советской высшей школы. «Наше государство, — говорит тов. Сталин, — отличается от всех других государств тем, что оно не жалеет средств на хороший уход за детьми и хорошее воспитание молодежи... Что касается молодежи, ей открыты все дороги и она может у нас свободно совершенствоваться». С осуществлением великих задач пятого пятилетнего плана эти возможности еще более возрастают.

В свете великих задач будущего с каждым годом усиливается ответственность высших учебных заведений и в их числе Тартуского университета, одного из старейших рассадников науки, в деле обучения и воспитания молодого поколения строителей коммунизма.

Задачи, стоящие перед нашим университетом, предъявляют большие требования профессорско-преподавательскому составу, партийной, комсомольской и профсоюзной организациям.

Почетный долг многочисленного коллектива профессоров и преподавателей нашего университета — вооружать молодые кадры глубокими и прочными знаниями, учить их применять эти знания на практике, вырабатывать у них марксистско-ленинское мировоззрение, воспитывать их в духе советского патриотизма и дружбы между народами, в духе пролетарского интернационализма. Они должны не только умело отдавать молодежи свои знания, но и зажигать ее страстью к научному исследованию, к смелому познанию и преобразованию жизни.

В важном деле подготовки высококвалифицированных кадров большое место занимает преподавание общественных наук. Оно направлено на вооружение студенчества передовой революционной теорией, на формирование их марксистско-ленинского мировоззрения, на коммунистическое воспитание.

Задача партийной организации университета — непрерывно подымать уровень марксистско-ленинского воспитания и политической закалки студентов, повседневно помогать ректорату и деканатам пронизать весь процесс обучения глубоким идейным содержанием и большевистской партийностью.

Успех борьбы за высокую успеваемость студентов определяется правильной организацией учебно-педагогического процесса со стороны учебного отдела и деканатов. Руководство учебным процессом достигает своей цели, если оно будет целеустремленным, живым и конкретным. Такое руководство предполагает четкие, ясные указания, основанные на фактическом изучении дела, подкрепленные, обеспеченные организаторской работой, предусматривающие повседневную проверку исполнения. Необходимо твердо помнить указания товарища Сталина, что «надо руководить не «вообще», не с точки зрения общей болтовни, а строго деловым образом, не ограничиваться бумажной отпиской или общими фразами и лозунгами, а входить в технику дела, вникать в детали дела, вникать в «мелочи», ибо из «мелочей» строятся теперь великие дела».

Чрезвычайно важным условием правильного руководства как учебным, так и воспитательным процессом, является укрепление связей со студенческими учебными группами, улучшение работы в них, сплочение коллектива этих групп, усиление в них влияния партийной, профсоюзной и, в особенности, комсомольской организации.

Студенческая учебная группа должна жить как единый, сплоченный, работоспособный коллектив, в котором успехи одного члена должны радовать и находить подражение у других, где любые ошибки и недостатки в работе должны подвергаться справедливой и жестокой критике и самокритике. Смелое развертывание принципиальной критики и самокритики на местах, в учебных группах, помогает своевременно вскрыть ошибки и недостатки в работе, детальнее изучать причины, породившие их, и конкретнее наметить пути к устранению этих ошибок и недостатков.

Неотложный долг руководства университета и факультетов, партийных, комсомольских и профсоюзных организаций обратить большее внимание на работу в учебных группах, сплотить их коллективы, воспитывать у членов этих коллективов высокую требовательность к себе, государственный подход к делу, принципиальность в работе и большевистскую непримиримость к недостаткам.

Без поднятия этого важного звена в работе немыслима успешная подготовка кадров, преданных делу коммунизма.

Uue innuga õppetööle

Hiljuti algas õppetöö matemaatika-loodusteaduskonna geoloogiaosakonna V kursusel. Nagu eelnevatel aastatel, sooritas osa üliõpilasi ka nüüd diplomitöö-eelse menetluspraktika Uraalis, kus võeti osa mitmesuguste maavarade leiukohtade avastamisest ja uurimisest. Kuid ka Eesti NSV alal töötanud üliõpilased lahendasid rida praktilisi küsimusi, mis on tihedalt seotud rahvamajanduse edasise arendamise ja looduse ümberkujundamisega meie vabariigis.

Üliõpilased otsustasid juba õppetöö esimestest päevadest peale alustada võitlust kõrge õppeedukuse ja eeskujuliku õppedistsipliini eest ning võtta aktiivselt osa ühiskondlikust tööst, et saavutada veelgi paremaid töönäitajaid kui eelmisel semestril. Kursuse tugev komsomoligrupp on organiseerinud meie partei XIX kongressi direktiivide arutamist. Kõiki üliõpilasi vaimustavad käesoleva viisaastaku grandioossed ülesanded, mille täitmiseks on suur panus anda ka geoloogidel. Huviga loetakse kirju lõpetajailt, kes töötavad vennasvabariikide mitmesugustes oblastites geoloogilistel uurimistöödel. Kõigi kursusekaaslaste mõtteid väljendas kursuse koosolekul õppetöö eesrindlane ja ühiskondliku töö aktivist Tõnis Loit. Ta ütles: «Meie kõigi eesmärgiks on väsimatult omandada teadmisi, et saada nende suurte nõudmiste vääriliseks, mida asetavad geoloogide ette partei ja valitsus.»

E. Sammet

Möödunud nädalal

Külaline rahvademokraatiamaalt

Möödunud nädalal külastas Tartu Riikliku Ülikooli rahvademokraatliku Ungari Teaduste Akadeemia Keeleinstituudi professor sm. G. Lakó, kes esines eesti keele ja soome-ugri keelte kateedri koosolekul tutvustades TR Ülikooli lingviste keelealaliste küsimustega. rahvademokraatlikus Ungaris.

Õpetatud Nõukogus

TRÜ Õpetatud Nõukogu istungil 24. oktoobril k. a. kinnitati ÜTÜ Nõukogu esimeheks sm. J. Tammeorg, TR Ülikooli arstiteaduskonna dotsent.

A. N. Radištševile pühendatud koosolek

28. oktoobril k. a. toimus TRÜ aulas üliõpilaste koosolek vene kirjaniku-revolutsionääri A. N. Radištševi 150. surma-aastapäeva tähistamiseks. Teemal «Radištševi elu ja tegevus» esines TR Ülikooli vene kirjanduse kateedri õppejõud sm. J. Feldbach. Radištševi loomingust esitas ülevaate sama kateedri dotsent sm. B. Pravdin.

Grupporgide nõupidamine

28. oktoobril toimus üleülikooliline grupporgide nõupidamine, kus ettekandega esines sm. Blumfeldt. Ta rääkis grupporgide osast üliõpilaskonna ideelis-poliitilises kasvatustöös. Koosolekul toimus kogemuste vahetus paremate meetodite leidmiseks grupporgide töös.

Õppemetoodiline nõupidamine

Dotsent A. Pärl esines 22. oktoobril s. a. TRÜ arstiteaduskonna noorematele õppejõududele loenguga teemal «Üliõpilaste iseseisev töö raamatuga ja selle juhtimine». Ettekandele järgnesid läbirääkimised. See ettekanne oli kolmas järjekordne õppemetoodiline loeng, millised arstiteaduskond korraldab käesoleval semestril igal kolmapäeval kl. 17 Uue Anatoomikumi auditooriumis Näituse tn. 2.

Kolhoose abistamas

Möödunud pühapäeval, 26. okt. käisid Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased ja teenistujad järjekordselt abistamas kolhoose sügisestel töödel.

Eeskujulikult oli kolhooside abistamise pühapäevak ette valmistatud õigusteaduskonna ja matem.-loodusteaduskonna juhtivate töötajate ja ühiskondlike organisatsioonide poolt, mille tulemusena oli plaanitäitmine vastavalt 138,6% ja 102%.

Как мы учимся

Начался первый учебный год в университете для нас, первокурсников. Прошло уже 2 месяца, как после сдачи вступительных экзаменов мы дружно принялись за учёбу. Студенты I курса отделения русской филологии приехали учиться в Тартуский университет с разных концов нашей необъятной Родины: с Сахалина, с Кольского полуострова, из Казахстана, с Украины, из Горького, Кирова, Таллина.

Занятия в университете сразу всех заинтересовали. Мы стали готовиться к каждой лекции. Неплохо проходят наши семинары по основам марксизма-ленинизма. Сейчас проходят семинары по работе В. И. Ленина «Что делать?» Многие студенты часто выступают на них. Особенно активное участие принимают в обсуждении всех вопросов комсомольцы Борцова, Ананьева, Маяк, Быков и многие другие. Но этого ещё недостаточно. Мало мы даём примеров из жизни и борьбы рабочего класса за границей. Этот недостаток мы постараемся и должны исправить.

Особенно заинтересовали первокурсников лекции по русскому фольклору. Лекции преподавателя этой дисциплины тов. Б. Ф. Егорова очень интересны и содержательны. Многие студенты нашего курса деятельно овладевают эстонским языком и уже сдали зачёт за I семестр (Серёжечкина, Рунина, Кондио, Поска, Коновалов и многие другие). Хорошо готовятся студенты и к занятиям по другим языкам.

Наряду с положительным есть у нас большие недостатки в учебной дисциплине. Иногда студенты пропускают лекции без уважительных причин, или опаздывают на лекции. К таким нарушителям дисциплины относятся И. Плановский и Овсянников. Не всегда на лекциях бывает настоящая рабочая дисциплина. Некоторые студенты больше разговаривают на лекциях, чем конспектируют.

Одной из первостепенных наших задач сейчас является помощь колхозам. Но наши студенты ещё несознательно относятся к этому. На комсомольском собрании мы обсудили этот вопрос. В воскресенье 26 октября большинство студентов поехали в колхоз и хорошо поработали. Но некоторые товарищи, такие как Овсянников, Антропова, не поехали в колхоз.

Тов. Овсянников объяснил на комсомольском собрании причину невыезда в колхоз тем, что у него много «долгов», много было запущено материала, и он должен был догнать упущенное. Этот факт говорит о том, что среди наших первокурсников есть ещё товарищи, которые несистематически готовятся к занятиям. С этим нужно сразу же покончить. И нужно потребовать от тов. Овсянникова изменения своего отношения к учебе и больше заниматься. Комсомольское собрание на этот раз совершенно не обсудило таких товарищей, не указало на их недостатки.

Так мы начали нашу студенческую жизнь.

Хотелось бы выразить одно желание: чтобы товарищи со старших курсов, комсомольцы, помогли нам, студентам I курса в учёбе, поделились бы опытом своей учёбы.

Члены университетского комитета ЛКСМЭ должны чаще приходить в комсомольскую организацию I курса русских филологов, интересоваться больше учёбой, дисциплиной, отдыхом студентов.

Л. Шихарева,
студентка I курса историко-филологического факультета.

НАЧАЛИ РАБОТУ

Состоялось заседание кружка русской литературы. С докладом «Проблема советской семьи по романам Антонины Коптяевой «Товарищ Анна» и «Иван Иванович» выступил студент II курса отделения русской филологии Вейсблат. Острая, интересная тема привлекла на заседание кружка 70 человек. В обсуждении интересного, содержательного доклада приняло участие свыше 15 человек. Собрание кружка прошло очень живо.

Л. Шишов.

Valmistugem õigesti seminarideks

Poliitökonoomia kuulub põhilise tähtsusega õppedistsipliinide hulka.

III kursuse ajaloolaste rühmas on seminaride ettevalmistamiseks kasutatud kahesugust meetodit, nimelt kollektiivseid nn. «eelseminare» ja individuaalse töö meetodit konspekteeritava kirjanduse kallal. Esimene meetod ei ole end täiel määral õigustanud. Seetõttu on ta ka kõrvale jäetud kui mitte küllaldaselt põhjendatud. Need kollektiivsed «eelseminarid» pidid aitama üliõpilastel läbitöötatud materjali täiendada ja süvendada. Tegelikult aga kujunes välja selline olukord, et paljud üliõpilased jäid lootma ainult «eelseminaridele» ja loobusid iseseisvast tööst. Üksikuil, kes põhjalikult seminarideks ette valmistusid, oli «eelseminar» muidugi teadmiste kontrolliks. Enamus aga kasutas olukorda ja omandas «eelseminaride» korras lihtsalt oma seltsimeeste töövilja. Tulemuseks sai olla ainult seminaride kvaliteedi langus.

Seda meetodit poliitökonoomia osas pole rakendatud, küll aga varem marksismi-leninismi aluste omandamisel. Sama aga on mainitud meetodi suhtes kehtiv ka poliitökonoomia kohta. Poliitökonoomia omandamisel on tõeliseks ja ainuõigeks meetodiks tunnustatud iseseisev töö Marxi, Engelsi, Lenini ja Stalini teoste kallal.

Seminarides ajaloolaste III kursusel on rida seltsimehi nagu Alt, Eirand, Piirimäe jt. silma paistnud põhjalike teadmistega poliitökonoomia alal. Kahjuks aga esineb veel praegugi mõningaid olulisi puudusi. Ei ole veel saavutatud küllaldast aktiivsust seminarides, samuti esineb lünki teooria ja praktika seostamises, väär «ühiskondlik tööjaotus» viib selleni, et osa valmistab ette ja võtab aktiivselt sõna, üksikud aga püüavad veel tõsisest tööst kõrvale hiilida.

Üliõpilastel on vaid tarvis üles näidata aktiivsust ja tõsiselt asuda poliitökonoomia seminaride ettevalmistamisele. Siis ei jää tulemata ka head tagajärjed.

E. Leeman

ÜLKNÜ 34. aastapäevaks

MEIE KOMSOMOLIGRUPIS

Bioloogia II kursuse komsomoligruppi peetakse heaks grupiks matemaatika-loodusteaduskonnas. Mis on olnud siis head meie grupi töös, milliseid vigu oleme teinud?

Meie grupi kogu tööd on kahtlemata soodustanud asjaolu, et moodustame enamuse kursusel — 70% meie kursuse üliõpilastest kuulub ÜLKNÜ ridadesse.

Kohe esimestest õppepäevadest peale kujunesid kommunistlikud noored kursusel suunavaks jõuks, kelle initsiatiivil ja korraldusel viidi õppeaasta jooksul läbi nii mõnigi õnnestunud üritus. Grupi töö oleme alati sidunud kogu kursuse tööga, kaasa tõmmates mitte kommunistlikke noori. Meie tihedast koostööst kommunistlike noortega kõneleb kasvõi see fakt, et õppeaasta vältel peetud 20 grupikoosolekust oli 12 lahtist, millistest võttis alati osa kogu kursus.

Heaks küljeks meie töös on olnud kiire reageerimine kursusel esinevatele väärnähtustele. Näiteks I kursuse algul meie grupi liikmed O. Renno ja A. Jõgi suhtusid hooletult marksismi-leninismi aluste seminaridesse. Sõna nad ei võtnud, õppejõu küsimustele jätsid sageli vastuse võlgu. Juhtisime nende tähelepanu sellele, kuid olukord ei paranenud. Võtsime siis selle küsimuse arutlusele lahtisel grupikoosolekul ja otsustasime neile teha noomituse päevikust läbikandmisega. See pani juba mõtlema — nad hakkasid tööle ja peagi näitasid tööga, et noomituse võib maha võtta. Samuti kritiseerisime vene keele loenguil esinenud väärnähtusi: «spikerdamist», tundide puudulikku ettevalmistamist jne. Juhtisime üliõpilaste tähelepanu esinenud vigadele ning aitasime neid vigu parandada. Me ei unustanud ka mittekommunistlikke noori. Meie kursusel on tütarlaps Helga Koort, kes oma mugavusega tekitas meile palju muret. «Mugavuse» pärast puudus ta palju loenguilt ja kui oligi loengul, siis tegeles kõige muuga, kuid ainult mitte konspekteerimisega, sageli polnud ta tundideks ette valmistunud. Otsustasime teda kasvatada. Ei möödunud peaaegu ühtki koosolekut, tootmisnõupidamist, ei ilmunud ühtki seinalehe numbrit, kus poleks juttu olnud H. Koortist. Paistis, et meie töö on asjatu, kuid ei — tütarlaps sai aru, et selline «mugavus» ei sobi nõukogude üliõpilasele ning hakkas tööle, alguses küll tasapisi, kuid — raskeim punkt oli juba ületatud. Eksamid sooritas ta hinnetele «hea» ja «väga hea». Tänavu pole ta kordagi loengult puudunud. Ka loengute konspektid on tal korralikud.

Et paremini reageerida väärnähtustele, andsime välja laualehe «Bioloog», mis ilmus kord nädalas, piitsutades mahajääjaid ning tuues esile eesrindlasi. Lehe ilmumist oodati kursusel, kuid kahjuks 2—3 kuu pärast leht enam ei ilmunud — polnud aega teda käsitsi ümber kirjutada.

Komsomoligrupi juhtimisel moodustus meie kursusest hea ühtne kollektiiv. Tänu kollektiivsusele saime hästi läbi viia mitmeid massüritusi ja ühiskülastusi. Oli see siis üliõpilasetendus teatris, kontsert aulas, üliõpilaspidu või üliõpilastele korraldatud loeng — ikka olime esindatud vähemalt 80-protsendiliselt. Tänavu on aga loengute suhtes olukord halvem. Viimasel meile korraldatud loengul oli vaid üks (!) meie kursuse üliõpilane. Selline olukord oli tingitud loengukorraldajate formaalsest suhtumisest tähtpäeva valikusse. Kas on õige korraldada loeng ajal, millal on ette nähtud üliõpilasetendus teatris ning samal ajal veel nais- ja meeskoori proov? Pealegi saime teate loengust alles eelmisel päeval, teatripääsmed olid lunastatud aga varem. Loodame, et edaspidi planeeritakse loengud sobivatele aegadele ja siis kindlasti ei juhtu enam, et loeng osavõtjate puuduse tõttu peab ära jääma.

Korraldasime teatri ja kord ka kino ühiskülastusi, kuid arutelusid nähtu-kuuldu kohta läbi ei viinud.

Igasugused ühisüritused tugevdavad kollektiivi. Sel eesmärgil viisime läbi kursusevahelise nääriõhtu, mis hästi õnnestus ning pälvis kiitust eriti internaadis elavate üliõpilaste poolt. Samasugune üritus on plaanis ka tänavu.

Kollektiivselt käisime ka meelsasti kolhoosis. Tõsi — leidus üksikuid, kelledel juhuslik vihmane ilm sõidupäeval ajas näo mossi, kuid kui istusime autosse ja lõime laulu lahti, siis läks nendegi nägu naeruseks.

Meie noorte peaülesanne on õppimine. Hea õppeedukuse saavutamiseks otsustasime möödunud õppeaasta alguses viia puudumised miinimumini, konspekteerida korralikult loengud ja mis peaasi — omandada nad pidevalt. Vastuvõetud otsused täitsime: kontrollisime konspekte, moodustasime õppegrupid, mis eriti hästi töötasid eksamiperioodil, puudumisi esines väga vähe, põhjuseta puudumisi aga üldse mitte. Meie tööd kroonis edu — talvisel eksamiperioodil saavutasime esikoha osakonnas, keskmine hinne oli 4,70. Kevadsemestri alguses otsustasime töötada sama hästi, jätkata õppegruppide tööd, neid kontrollida jne., kuid tegelikult jäime puhkama loorberitele ja tulemus — eelviimane koht osakonnas õppeedukuselt ning keskmine hinne 4,27. See tulemus on muidugi häbiväärselt halb ja annab tunnistust sellest, et grupp eesotsas grupporgiga laskis end meelitada lootusest, et noh, küllap läheb niigi. Kuid edu pandiks on töö, mitte sellised lootused, seepärast püüame käesoleval semestril kindlasti selle vea parandada.

Komsomoligrupi töö üheks näitajaks on juurdekasv. Möödunud õppeaasta jooksul valmistasime ette ÜLKNÜ ridadesse vastuvõetus 3 noort, kes ka vastu võeti. Miks ei suutnud selline suur grupp ette valmistada rohkem noori? Peamiseks põhjuseks oli siin halb selgitustöö. Kogu selgitustöö põhines iga üksiku kommunistliku noore individuaalsel selgitustööl mitte kommunistlike noortega. Selgitustööd tehti, kuid seda tehti perioodiliselt mõni aeg enne koosolekut, eriti II semestril. Sellest tuligi, et mainitud semestril ei kasvanud meie read ühegi uue noore võrra. Suureks puuduseks oli ka selgitustöö eraldamine muust tegevusest. Tihti läks kommunistlik noor organiseerimata noore juurde sõnadega: «Kuule, miks sa pole astunud ÜLKNÜ-sse?» Kui talle siis toodi ette mingi põhjus, sageli ebareaalne, siis ei suutnud kommunistlik noor nii mõnigi kord näidata selle põhjuse ebareaalsust ja tal pandi lihtsalt «suu kinni». Et siin veidigi abistada kommunistlikke noori, viisime läbi kinnise grupikoosoleku, kus arutasime ridade juurdekasvu küsimust ning meetodeid selgitustöö läbiviimiseks kommunislikku noorsooühingu ridadesse mittekuuluvate noorte seas. Kahtlemata tuleb hästi tunda kõiki noori, sest ainult siis saab juttu olla edukast, tulemusrikkast selgitustööst nende seas. Juurdekasvu küsimust käsitledes kerkib paratamatult esile isikliku eeskuju küsimus. Kas kõik meie kommunistlikud noored on sellised, et nad juba eeskujuga tõmbavad meie ridadesse uusi noori? Siin tuleb aga öelda, et kahjuks on meie kommunistlike noorte töös veel palju vigu ja puudusi, mida ei jäta kasutamata mittekommunistlikud noored relvana meie endi vastu, seepärast peame rohkem tähelepanu pöörama endi ridade eeskujulikkusele ja korralikkusele, siis on kahtlemata kergem läheneda ka noortele, kes ei kuulu ÜLKNÜ-sse.

Meie komsomoligrupi üleskutsele — tellida rohkearvuliselt Lenini ja Stalini teoseid — järgnes kogu kursus. Ainult 6 üliõpilast ei tellinud mainitud teoseid (neist 5 üliõpilast on teoseid juba varem tellinud). Halvem on aga lugu teoste väljaostmisega. Meie grupis on kommunistlikke noori, kes on ostnud välja vaid 2—3 teost. Leidub isegi neid, kes pole ostnud veel ühtegi (Pilt, Erik). Möödunud õppeaastal ei olnud grupp kuigi otsustav selles küsimuses, tänavu aga tuleb teostada tihedamat kontrolli väljaostu suhtes.

Tänu meie kursuse ajakirjanduselevitaja kommunistliku noore A. Varese heale tööle, on meie kursuse ajalehtede tellimisplaan täidetud: «TRÜ» on kursusel tellitud 100%-liselt. Lehe saame alati kätte laupäeval, sest ajakirjanduselevitaja suhtub oma kohustustesse korralikult. Hästi on tellitud ka ajalehti «Noorte Hääl», «Stalinskaja Molodjož» ja «Sirp ja Vasar».

Et kontrollida, kuivõrd meie noored loevad ajalehti, korraldasime 20—30 minuti kestvusega viktoriine sise- ja välispoliitilistel teemadel. Viktoriinidest võttis osa kogu kursus. Komsomoligrupi ettepanekul viidi juba I semestril läbi 10—15-minutilised ringvaated nädalasündmustest poliitinformatsioonides. Seda jätkame ka praegu.

Väga halb on meie grupis olukord ALMAVÜ liikmetega. Ainult 30% meie kommunistlikest noortest kuulub ALMAVÜsse, seega on täitmata teaduskonna komsomolikoosolekul vastu võetud otsus: «Kõik kommunistlikud noored ALMAVÜsse!» Kuid raske, peaaegu võimatu on saada uusi liikmeid, kui teaduskonna büroolt tuleb kuiv käsk: «Selleks päevaks olgu teie kursuselt nii- ja niipalju uusi liikmeid.» Edaspidi loodame lähemaid selgitusi ALMAVÜ sektsioonide kohta ning siis, usume, tõuseb ka liikmete arv.

Väga halvasti töötas meie komsomoligrupp suvise õppepraktika ajal. Tõsi — grupi initsiatiivil viidi läbi Kääriku õppebaasis olles koos samasviibivate kehakultuuriteaduskonna üliõpilastega lõkkeõhtu, mida aga ei saa lugeda hästiõnnestunuks. Kuulati ära ka kaks loengut, kuid sellest oli kahtlemata vähe. Poliitinformatsioone, millede läbiviimise eest oli vastutav grupporg, viidi kuue nädala jooksul läbi vaid kolm korda! Samuti olid meil head võimalused loengute korraldamiseks kolhoosides, kuid neid võimalusi me ei kasutanud. Eelseisvatel praktikumidel aga parandame need vead.

Kogu meie grupi tööd on aidanud suunata ja juhtida meie gruppi kuuluv komsomolikomitee liige Milvi Proosa. Tema poole pöörduti ka grupi aruandlus-valimiskoosoleku ettevalmistamisel, sest teaduskonna büroo poolt lubatud juhendaja jäi ilmumata.

Käesoleval aastal on meie grupi eesmärgiks jätkata üritusi ja algatusi, milledes oleme saavutanud edu ning parandada tehtud vead.

Henni Kallak
Eha-Mai Haaviste

Pildil: Bioloogia II kursuse komsomoligrupp järjekordsel koosolekul. *Joh. Miku foto*

Konsultatsioon

Kõrgemale loengute konspekteerimise tase

Loeng on Nõukogudemaa kõrgemates koolides õppetöö põhivormiks — üle 50% kogu õppeajast on planeeritud loengutele. Muud õppetöö vormid (praktilised tööd, seminarid, konsultatsioonid, töö raamatu najal, õppe- ja tootmispraktika jne.) tuginevad põhiliselt nendele süstemaatilistele teadmistele, mis omandatakse loengutel.

Loengud täidavad oma ülesande ainult sel korral, kui kuulajad neid konspekteerivad, s. o. loengul kuuldud põhifaktid lühendatult üles märgivad. Vastasel korral ununeb loengul kuuldu õige pea ja loengutel veedetud aeg osutub ebaproduktiivselt kasutatuks. Nii nagu iga õppejõu ülesandeks on hoolitseda oma loengute kõrge teadusliku ja ideelis-poliitilise taseme eest, nii peaks kõik õppejõud võitlema ka selle eest, et nende loenguid kavakindlalt ja hästi konspekteeritaks. Ei ole loomulik, kui mõned õppejõud selle ülesande jätavad kas üliõpilaste ühiskondlike organisatsioonide hoolde või koguni iga üliõpilase era-asjaks. Tuleb pidada loomulikuks ja otstarbekohaseks, et iga õppejõud vähemalt kord või paar korda semestris tutvuks oma kuulajate konspektidega ja konsultatsioonidel tähelepanu juhiks olulisematele puudustele konspektides. Nooremate kursuste üliõpilasi tuleb aga süstemaatiliselt õpetada loenguid konspekteerima — mitte ainult sellekohastel metoodilistel konverentsidel, vaid ka tähtsamate loengukursuste sissejuhatavatel loengutel.

Loenguid tuleb konspekteerida järjekindlalt — vahelejäänud loengud on nagu rebitud lehed raamatust; sagedamini esinedes muudavad nad kogu konspekti väärtusetuks. On soovitav, et üliõpilane, kes mõnelt loengult puudus, selle loengu sisu mõne kursusekaaslase konspektist ära kirjutaks ja sellega oma konspekti täielikkuse kindlustaks.

Ei ole otstarbekohane loengut sõna-sõnalt järele kirjutada (ka stenografeerida mitte), sest siis kulub kogu psüühiline energia ainult kuulamiseks ja kuuldu mehhaaniliseks üleskirjutamiseks, ilma et kuuldut iseseisvalt läbi mõeldaks. Õige konspekteerimine pole lihtne järelekirjutamine vaid loominguline töö. Kuuldut oma sõnadega lühidalt kokku võttes töötab üliõpilane loengus esitatud mõtted teadlikult läbi ja jätab suure osa nendest juba konspekteerimise protsessis meelde.

Loengut konspekteerides peab üliõpilane teraselt jälgima loengu plaani (hea, kui lektor selle tahvlile märgiks) ja loengu üksikud osad üksteisest pealkirjade ja allpealkirjadega lahus hoidma. Loengu liigendamine pea- ja alajaotusteks tähendab juba loengu esialgset analüüsimist ja loengu struktuuri mõistmist.

Definitsioonid, järeldused, üldistused, valemid, nimed ja daatumid tuleb täpselt üles märkida. Harilikult lektor rõhutab neid eriti, mõnikord ka kordab (arvud ja võõrad nimed on soovitav märkida tahvlile). Niisamuti on soovitav lühemad ja tähtsamad tsitaadid täpselt üles märkida, et säästa vaeva mida nõuaks nende pärastine ülesotsimine algallikatest. Pikemate tsitaatide puhul märgitagu üles ainult allikas (mida hea lektor kunagi ei unusta teatamast).

Näited ja mitmesuguse lisamaterjali, mis lektor esitab ainult selleks, et peateesi arusaadavamaks muuta, võib julgesti jätta konspekteerimata. Eriti tähtsad mõtted, mida lektor nii või teisiti rõhutab, on soovitav mitmesuguste allakriipsutuste (võimalikult isegi mitmevärviliste) teel või tingmärkidega konspekti äärtel (laineline vertikaaljoon, NB jms.) välja tõsta.

Sagedamini esinevaid terminеid ja oskussõnu on soovitav aja säästmiseks üles märkida lühendatult; segiminekute vältimiseks on soovitav igas ainеs luua kindel lühendite süsteem, millest järjekindlalt kinni pidada tuleb.

Konspekteerimiseks võetagu iga loengukursuse jaoks eraldi kaustik, mille paksus sõltub loengutundide arvust. Ei ole soovitav kasutada liiga õhukesi kaustikuid, milliseid suurema kursuse puhul koguneb palju. Täiesti eitavalt tuleb suhtuda lahtistele lehtedele, blokkidesse ja taskuraamatusse konspekteerimisse. Igale konspekti leheküljele jäetagu tingimata 2—3 sm. laiune äär täiendavate märkuste jaoks. Et konspekteerimise pind seejuures ei jääks liiga kitsaks, ärgu kasutatagu liiga väikesepinnalisi kaustikuid. Kui on ette näha, et konspektile tuleb lisaks veel rohkesti fakte õppekirjandusest, siis on soovitav konspekteerida ainult ühele, parempoolsele, leheküljele, kandes vasakpoolsele lisamaterjali õppekirjandusest.

Konspektid tuleb lähemal ajal pärast loengut (kas samal päeval või teatud probleemi käsitlemise lõppedes) läbi töötada. Läbitöötamisel on soovitav üleskirjutusi kas mälu järele või õppekirjanduse põhjal täiendada, pealkirjad ja tähtsamad kohad alla kriipsutada ja põhifaktid meelde jätta.

Võitlust konspekteerimise kõrge taseme eest tuleb siduda võitlusega laialt levinenud väärnähte vastu, et konspektid (mõnikord isegi võõrad konspektid) on ainukeseks õppeallikaks, mille najal valmistutakse eksamiteks. Konspektidele lisaks tuleb tingimata kasutada õpikuid ja muud täiendavat õppekirjandust — ainult siis omandatakse täiesti sügavaid ja mitmekülgseid teadmisi.

Dots. A. Elango,
pedagoogika ja metoodika kateedri juhataja

Vabariiklikult kõrgemate koolide kunstilise isetegevuse ülevaatuselt

Ülikoolide isetegevuslased võistlustules

Möödunud nädalavahetus oli tähtsaks perioodiks Eesti NSV kõrgemate koolide isetegevuslastele. Tartus toimus kõrgemate koolide isetegevuse ülevaatus, millest võtsid osa Tallinna Polütehnilise Instituudi, Pedagoogilise Instituudi, Kunstiinstituudi, Eesti Põllumajanduse Akadeemia ja Tartu Riikliku Ülikooli isetegevuskollektiivid. Ülevaatus oli viimaseid Tartu ülikooli 150. aastapäevale pühendatud juubeliüritusi.

Kolm päeva olid ülevaatusest osavõtjaile pingelise kunstivõistluse päevadeks ning suure kaasaelamise päevadeks kõigile neile, kes võtsid kontsertidest osa pealtvaatajaina-kuulajaina. Peab ütlema, et viimaseid oli palju — kõiki ülevaatuse kontserte jälgisid täis saalid. Ülevaatuse päevad olid ka suure sõpruse päevadeks Tallinna ja Tartu üliõpilastele.

Ülevaatuse lõplikud kokkuvõtted on veel tegemata. Üks on aga kindel — Nõukogude Eesti üliõpilaste isetegevus on tõusuteel, saavutab iga aastaga üha paremaid ja sisukamaid tulemusi.

Ülevaatuse avakontsert

Reedel, 24. oktoobril toimus aulas ülevaatuse esimese kontserdina TRÜ ja EPA isetegevuskollektiivide esinemine.

Kontserdi avas naiskoor helilooja R. Ritsingu juhatusel, esitades G. Ernesaksa «Laulu Stalinist» ja rea teisi laule. Eriti hea ilmekusega esitas koor A. Rubinsteini «Öö» ja R. Ritsingu «Rahulaulu».

Naiskoori ettekandeile järgnes rida deklamatsioone ning instrumentaal- ja vokaalpalasid. Neist meelejäävamaid oli katkend N. Aligeri poeemist «Zoja» EPA üliõpilase L. Liivi esituses, ehkki ettekanne kannatas esineja hääle nõrkuse all.

Väga hea eduga esines kontserdi teisel poolel TRÜ üliõpilane H. Laane, esitades A. Rubinsteini IV klaverikontserdi I osa.

Kontsert lõppes Tartu Üliõpilasmeeskoori esinemisega.

Laupäeva õhtul aulas...

Aula lava kuulus laupäeva õhtul põhiliselt Tallinna üliõpilaste isetegevuskollektiividele. Viimase kohani täis saal tervitas soojalt Tallinna Polütehnilise Instituudi meeskoori, kes Arno Kallikormi juhatusel avas õhtu G. Ernesaksa lauluga «Laul Stalinist». Suure aplausi pälvisid ka meeskoori kõik järgnevad ettekanded.

Hästi esitas TPI üliõpilane K. Januškevitš Dunajevski laulud «Ema kiri» ja «Õitsev lodjapuu», neist viimase instrumentaalkvinteti saatel.

Soojalt võttis arvukas kuulajaskond vastu ka rea deklamatsioone, Mati Kutsari ksülofonisoolo ning kõik teised ettekanded.

...ja kultuurihoones

Ka Ametiühingute Nõukogu Tartu Kultuurihoone avar saal oli tulvil publikust. Peamise osa sellest moodustasid nii Tartu kui ka Tallinna üliõpilased.

Esimesena eeskava osas esitas TRÜ näitering Gogoli näidendi «Revident», kus geniaalne vene kirjanik-satiirik halastamatult piitsutab tsaristliku Venemaa aadlit ja bürokraatiat. TRÜ näitering andis üldiselt õnnestunud etenduse. Esitatud karakterid olid väga ilmekad. Kuidagi ei saa aga leppida asjaoluga, et näidendi esitamisel laval puudus vastav tagasein ja sisustus. Lava oli tagant ja külgedelt piiratud vaid eesriidega, mille vahelt tegelased pidid lavale pugema.

Õhtu järgnevas osas esitati rohkesti mitmesuguseid tantsuettekandeid, mis esindasid peaaegu kõiki tantsukunsti liike. Repertuaar oli üldse väga mitmekesine ning selle valik üldiselt õnnestunud. Esinemiste kõrge tase aga näitab, et nii tantsukollektiivid kui ka -solistid on teinud tõsist tööd.

Suurematest tantsukollektiividest esines eriti hästi Tallinna Polütehnilise Instituudi naisrühm sm. S. Valgemäe juhatusel.

TPI näiteringi esinemine

TRÜ 150. aastapäevale pühendatud vabariigi kõrgemate koolide kunstilise isetegevuse ülevaatuse sarjas esitas TPI näitering pühapäeval RT «Vanemuise» ruumes Šorini näidendi «Noorus».

Tuleb öelda, et näitering on ära teinud suure töö, kuid tulemustega ei saa siiski päriselt rahule jääda. Peaaegu kõigi tegelaste kohta kehtib see, et liiga palju esines deklamatsiooni, lausete ebaõiget rõhutamist ja liialt «ülemängimist». See maksab täiel määral Boris Markovi (mängis Ago Siim) kohta. Märksa siiramad ja loomulikumad olid Miša Kotšini (Heiti Eller) ja Olga Morozova (Lorēida Sütis) kujud. Ebausutavaks jäi, et nõukogude ülikooli õppejõududeks võivad olla sellisel määral laostunud tüübid nagu Nezlobin, Ugrjumov jt. Tundus, et näidendis on neid liiga palju karikeeritud. Seda enam, et näidendi autor neile eriti karmi paljastust ei anna, mis muidugi on teose puuduseks.

TPI üliõpilastel tuleb ära teha veel palju tööd, et vabaneda näidendi praegustest puudustest. Oma terava võitleva joone ja elulise probleemi tõttu väärib näidend seda kindlasti.

Kehakultuuriteaduskonna „Mašake"

Tallinna üliõpilaste järel asusid RT «Vanemuise» lavale TRÜ kehakultuuriteaduskonna näiteringi liikmed A. Afinogenovi näidendiga «Mašake». Näidendis olid kaastegevad nii teaduskonna üliõpilased kui ka õppejõud. Etendus jättis hea ja tervikliku mulje. Selgesti toodi välja näidendi põhiidee. Peategelased tulid oma osadega hästi toime.

Mašakese osa täitis kehakultuuriteaduskonna õppejõud sm. Tüüts veenva lihtsusega. Täiesti rahule võib jääda prof. Okajomovi kujuga üliõpilase sm. Kooritsa esituses. Ka sm. Nõvandi Leonid Borissovitšina oli hea ja usutav.

Kehakultuuriteaduskonna noore näiteringi kohta on «Mašakese» lavaletoomine vägagi hinnatav saavutus.

Esinevad ülevaatuse parimad

Pühapäeva õhtul toimus Ametiühingute Kultuurihoone saalis olümpiaadi lõppkontsert, kus esinesid ülevaatuse parimad isetegevuslased.

Suurte kiiduavalduste osaliseks sai Tallinna Pedagoogilise Instituudi üliõpilase Galina Jakovleva poolt esitatud luuletus «Räägib ema». Väga ilmekalt ning läbimõeldult esitas TRÜ üliõpilane Õilme Vasari Juhan Liivi «Pildikesi Peipsi rannalt».

Nagu eelmistele ülevaatuse üritustele, nii oli ka lõppkontserdile kogunenud arvukas kuulajatepere, kes elavalt ettekanded vastu võttis.

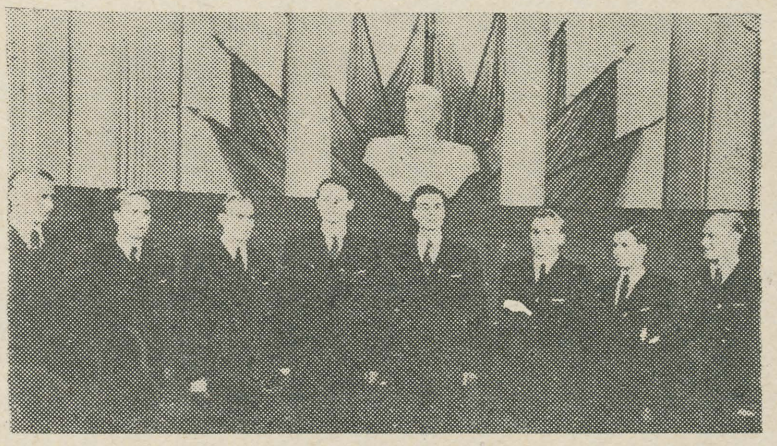
Ülevaatuse võimas lõpp

Samal ajal toimus ülevaatuse lõppkontsert ka ülikooli aulas. Ning ka ülikooli koridorid kihasid juba hulk aega enne kontserdi algust rõõmsatest noortest. kuuldus sõbralikke tervitushüüdeid ja elavat kõnesuminat.

Kontserdi avas jälle TPI Meeskoor. Julgelt ja toonipuhtalt esitas koor rea laule.

Instrumentaalsolistidest teenis ära õigustatud heakskiidu Tallinna Riikliku Konservatooriumi üliõpilane Virve Radamus viiulisoologa Tšaikovski balletist «Luikede järv».

Jõulise finaali andsid kontserdile ühendatud meeskoorid. Publiku nõudel esitati kaks korda G. Ernesaksa laulu «Näärisokk», Tulikovi «Nõukogude noorsoo marss» väljendas kõikide saalisviibivate noorte tundeid ja mõtteid. Ning rõõmsas meeleolus lahkuti hilisõhtul, sõprus ja side meie kõrgemate koolide üliõpilaste vahel veelgi tihenenud, veelgi tugevamaks saanud.

Pildil: Eesti Põllumajanduse Akadeemia meeskvartett esinemas ülevaatusel *Joh. Miku foto*

Kiituskirju isetegevuslastele

Hea esinemise eest ülevaatusel said kiituskirja järgmised TRÜ isetegevuskollektiivid ja üksikesinejad:

Tartu Riikliku Ülikooli Naiskoor
Tartu Üliõpilasmeeskoor
Richard Ritsing — kooride juhataja
Üliõpilasklubi rahvatantsurühm
Ester Prinits — rahvatantsurühma juhataja
Ajaloo-keeleteaduskonna naiskvartett
Üliõpilasklubi meeskvartett
Kehakultuuriteaduskonna näitering
Regina Ojavere — arstiteadusk. üliõpilane
Ell Püttsepp — arstiteadusk. üliõpilane
Helju Laane — arstiteadusk. üliõpilane
Hans Trass — matemaatika-loodusteadusk. aspirant
Olaf Prinits — matemaatika-loodusteadusk. õppejõud
Ellen Vatter — ajaloo-keeleteadusk. üliõpilane
Kalmer Tennosaar — õigusteadusk. üliõpilane
Urve Uustalu — kehakultuuriteadusk. üliõpilane
Endel Tormet — arstiteadusk. üliõpilane
Helvi Ubina — kehakultuuriteadusk. üliõpilane
Felix Koorits — kehakultuuriteadusk. üliõpilane
TRÜ tantsurühm
Tamara Sander — tantsurühma juhataja
Kaljo Jõeväli — arstiteadusk. üliõpilane
Otto Pappel — arstiteadusk. üliõpilane
Heidi Bergmann — arstiteadusk. üliõpilane
Diamara Ossits — ajaloo-keeleteadusk. üliõpilane
Dea Paurson — ajaloo-keeleteadusk. üliõpilane
Leonhard Vernik — arstiteadusk. üliõpilane
Õilme Vasari — õigusteadusk. üliõpilane
Silver Jõks — arstiteadusk. üliõpilane
TRÜ näitering

ŽÜRII HINNANGUID

TRÜ tantsurühmade esinemisest

Ülikoolilinnas toimus 24. — 26. okt. s. a. ENSV kõrgemate koolide kunstilise isetegevuse vabariiklik ülevaatus. Ülevaatuse kavas oli tähtis koht tantsukollektiivide, ansamblite ja üksiksolistide esinemisel. Tantsukunsti põhižanreist olid esindatud peaaegu kõik vormid, välja arvatud klassika.

TRÜ üliõpilaste Jõevälja ja Pappeli poolt ettekantud «Härjatants» oli väljendusrikas ning humoorikas. Jõuline ja meeldiv oli «Akrobaatiline tants», mille esitasid TRÜ üliõpilased Ubina ja Koorits.

TRÜ nais-tantsukollektiivide poolt esitatud «Neidude tants» (sm. Liik-Lepasoo juhtimisel) ja «Templitants» (sm. Tamara Sanderi juhtimisel) olid väljendusrikkalt ja tantsutehniliselt hästi esitatud, kuid esimene nendest oli nii tantsuliselt kui ka muusikaliselt ungari, vene jm. segu ning ei oma sellisena kohta tantsu viljelemisel. Viimane tants ei oma üksiknumbrina aga mingisugust sisulist väärtust meie nõukogude tantsukunstis.

Tuleb soovitada mainitud kollektiivi juhtidele õiget repertuaarivalikut nõukogude rahvaste tantsudest, kus on ammendamatud tagavarad.

Mööndunud ülevaatus näitas, et ENSV kõrgemates koolides üldiselt ollakse tantsukunsti viljelemisel õigel teel.

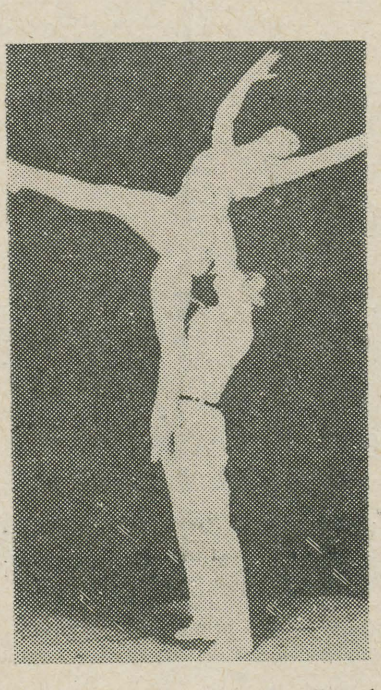
J. Raude,
ENSV Rahvaloomingu Keskmaja koreograafiaosakonna juhataja

A. Ambus, H. Piirimäe, H. Ruuven, L. Kose, L. Toome

Pildil (vasakult): TRÜ üliõpilane K. Tennosaar esineb ülevaatusel laulusoologa. TRÜ üliõpilased O. Kutsar. TRÜ üliõpilased H. Ubina ja F. Koorits esitamas akrobaatilist etüüdi. TRÜ üliõpilane E. K. Jõeväli ja O. Pappel esitavad «Härjatantsu». TRÜ üliõpilane Reinard esineb katkendiga N. Gogoli poeemist «Surnud hinged». Joh. Miku fotod

Kokkuvõtteid ja hinnanguid isetegevuse ülevaatuselt

25. oktoobril toimus aulas loominguline arutelu, kus tehti kokkuvõte ENSV kõrgemate koolide kunstilise isetegevuse ülevaatuse tulemustest. Aulasse oli kogunenud rohkearvuliselt noori isetegevuslasi kõikidest Eesti NSV kõrgematest koolidest. Žürii liikmed analüüsisid põhjalikult isetegevuskollektiivide ja üksikesinejate tööd, tõstes esile paremini esinenud isetegevuslasi ja ülevaatusel ilmsiks tulnud vigu.

Esimesena analüüsis žürii esimees sm. Kiilaspea kooride ja vokaalsolistide esinemisi. Ta märkis ära koorikollektiivide tublit esinemist. Mõlemad meeskoorid — Tallinna Polütehnilise Instituudi Meeskoor ja Tartu Üliõpilasmeeskoor — on saavutanud hea taseme. Laulud esitati erksalt, tõelise noorusliku jõuga. Mõningas osas tuli siiski ilmsiks tenorite küündimatus. Meeldiva mulje jättis ka Tartu Riikliku Ülikooli Naiskoori esinemine. Kahjuks olid ülevaatusest kõrvale jäänud Tallinna Pedagoogilise Instituudi koorid.

Üksiksolistide esinemist analüüsides tõstis sm. Kiilaspea esile TRÜ üliõpilase K. Tennosaare, kes omab meeldivatämbrilist häält, küündides esitusel peaaegu professionaalsele tasemele. Head häälematerjali ja musikaalsust omab ka TRÜ aspirant H. Trass. Tugev hääl ja head eeldused hääle edasiarendamiseks on TRÜ üliõpilasel E. Vatter-Tulevil.

Instrumentaalsolistide esinemistest tegi järgnevalt kokkuvõtte sm. Tauts. Rääkides TPI estraadiorkestrist märkis sm. Tauts miinusena estraadiorkestri esinemises üleolevat esitusviisi. Hea oli Tallinna Kunstiinstituudi üliõpilase T. Kaermaa (viiul) esinemine.

Noorte autorite heliloomingust oli heaks saavutuseks EPA üliõpilase I. Voitese laul «Ülikoolilinnas». Sama autori teine pala «Kontsertvalss» jätab mõningal määral soovida. Noorele autorile tuleks soovitada edasises töös konsulteerida heliloojatega. TPI üliõpilase Jaanimetsa laul «Kadriorg kevadel» ei andnud midagi uut, erksat. Seal kõlasid tääne operettide imitatsioonid.

TRÜ meeskvartett muutis oma esinemises vägivaldselt laulu rütmi («Laul nõukogude aatomist»). TPI meeskvartett oli parem.

Ülevaatusel ei kuulnud aga ühtki rahvapilli ega rahvapilliorkestrit. See puudujääk tuleb tulevikus parandada.

Ülevaatuse tantsulise osa kohta võttis sõna Rahvaloomingu Keskmaja koreograafiaosakonna juhataja sm. Raude. Ta märkis, et ülevaatuse tulemustega tantsu alal võib üldiselt rahule jääda.

Ülevaate deklamaatorite ja draamakollektiivide esinemisest andis Rahvaloomingu Keskmaja juhataja sm. Aluoja. Deklamaatoritest tõstis sm. Aluoja esile D. Ossitsi (TRÜ), kellel aga tuleb hoiduda žestide rohkusest. TRÜ üliõpilane L. Vernik esitas J. Schmuuli «Rahu rahvastele» õigesti ja loogiliselt rõhutades vajalikku. Deklamaator omab suurepäraseid häälelisi võimeid. TRÜ üliõpilasel Bergmannil puudus esituses seesmine tuli, mistõttu ettekanne mõjus pisut külmalt. TRÜ üliõpilane Vasari omab head esitusviisi, tal tuleks aga jälgida veel diktsiooni. Katkend Lermontovi «Deemonist» TRÜ üliõpilase Jõksi esitusel mõjus väga paatoslikult, ettekanne oli üles ehitatud vaid häälele. EPA üliõpilase Iva esitusel Alle «Eesti pastoraal» oli monotoonne. Hästi esitas Tallinna Pedagoogilise Instituudi üliõpilane A. Rüngas katkendi J. Schmuuli poeemist «Mina, kommunistlik noor». Hästi lahtimõtestatud oli katkend Gogoli poeemist «Surnud hinged» Tallinna Pedagoogilise Instituudi üliõpilase E. Reinardi esituses.

Gogoli «Revident» TRÜ näiteringi esitusel oli üldiselt hea, üksikud karakterid olid hästi kujundatud. Segavalt mõjus puudulik lavakujundus. A. Sorini «Noorus» TPI näiteringi esitusel jättis üldiselt tervikliku mulje, nõrgaks jäi aga näidendi lõpp. A. Afinogenovi «Masake» TRÜ kehakultuuriteaduskonna näiteringi poolt ettekantuna jättis peaaegu professionaalse teatri mulje.

Kokkuvõttes märkis žürii, et kõrgemate koolide isetegevuslased tulid ülevaatusele hästi ettevalmistunult. Kasvanud on isetegevuslaste arv ja kunstiline repertuaar. Ülevaatus üldistas isetegevuslaste kogemusi, suunas tähelepanu esinevatele vigadele.

L. Muhal

Pildil: Afinogenovi näidend «Mašake», stseen I vaatusest. Prof. Okajomov (F. Koorits), Mašake (L. Tüüts).
R. Nõvandi foto

Kinnitati ÜTÜ ringide temaatiline plaan

Reedel, 24. oktoobril arutas TRÜ Õpetatud Nõukogu ÜTÜ ringide teadusliku töö plaani. Ringide teadusliku uurimistöö plaan 1952/53 õppeaastaks hõlmab 7 osakonda 50 ringiga, üldliikmete arvuga 1332. Temaatika koostamisel ja parandamisel ning täiendamisel arvestati Õpetatud Nõukogu otsust k. a. 23. maist ja ÜTÜ üldkoosoleku ning ühiskondlike organisatsioonide poolt antud juhtnööre.

Kgu ÜTÜ uurimistöö temaatika koosneb kokku 146 probleemist 475 teema ja 75 üksikteemaga. Kokku annab plaani täitmine 549 teaduslikku tööd. Käesoleva aasta temaatika valikul on juba saavutatud märksa parem side kateedrite töö plaanidega. 60% teemadest omavad otsest sidet, ülejäänud 40% töödest on seoses kateedris juba varem teostatud uurimistööde kaudu või on perspektiivsete uurimistööde eelkäijad.

Tunduvalt on tõusnud püstitatud teaduslike probleemide aktuaalsus. Rida tähtsaid küsimusi on mitmete ringide poolt tõstatatud kompleksselt (bioloogia-geograafia, kehakultuuri ja arsteaduste osakonnas). Lahutamatuks osaks plaanis on uurimistööd seltsimees Stalini uue teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ja NLKP XIX kongressi otsuste valgusel.

Nende saavutuste kõrval esineb plaanis veel rida puudusi, mis on osaliselt kõrvaldatavad jooksva töö käigus. Nii näiteks esineb vormiliselt palju üksikprobleeme, mida sisuliselt on aga võimalik ühendada. Arsteaduskonna osakonna nõukogu tegi sel alal ära juba suure töö, leides taolistele komplekssetele teemadele probleemi juhendaja õppejõu. Selline küsimuse lahendus võimaldab temaatikasse tungida suurema teaduslikkusega, kasutada ja üldistada üksikute uurijate kogemusi ja saavutada suuremaid tulemusi. Kuigi temaatika Õpetatud Nõukogu poolt põhiliselt kinnitati, on selline ümberkorraldus tööde teostamise seisukohalt kasulik ja vajalik. Ka teistel osakonna nõukogudel tuleks temaatika realiseerimisele asuda sellelt seisukohalt. Järgmise aasta temaatika koostamiseks tuleb osakonna nõukogudel sellised komplekssed lahendust vajavad probleemid püstitada juba kevadsemestri jooksul ja teatada ringidele õigeaegselt nende täpsed formulatsioonid.

Plaani teiseks puuduseks on kollektiivsete teemade vähene arv (10% teemade üldarvust). Ka see puudus on parandatav uute liikmete kaasatõmbamisega ringi või mõnel juhul olemasolevate liikmete suunamine küsimuse kollektiivseks lahendamiseks. Käesoleval õppeaastal ei tohiks esineda enam ühtki passiivset, uurimistööga mittetegelevat ringiliiget.

Senisest suuremat tähelepanu tuleb pöörata ühiskonnateaduste ringide tööle. Temaatilise plaani puudumisel ei saadud neid Õpetatud Nõukogus ka kinnitada.

Dots. J. Tammeorg,
ÜTÜ Nõukogu esimees

ÜTÜ TEATEID

Parema sideme pidamiseks ringide liikmetega on ÜTÜ Nõukogu büroo liikmete vastuvõtuaeg igal tööpäeval k. 16.00—17.00 (ELKNÜ TRÜ Komitee ruumides).

Vastuvõtu päevad:
esmaspäeval — sm. Epler
teisipäeval — sm. Veinpalu
kolmapäeval — sm. Seeder
neljapäeval — sm. Tammeorg
reedel — sm. Lokke
laupäeval — sm. Karu

Kõrgemate koolide spartakiaadilt

TRÜ 150. aastapäevale pühendatud ENSV kõrgemate koolide spartakiaadil toimusid hiljuti võistlused males ja vehklemises. Kõigil aladel möödusid kohtumised tihedas konkurentsis peamiselt just TRÜ ja TPI võistkondade vahel.

Males juhtis enne otsustavat kohtumist TRÜ—TPI võistkondade vahel TRÜ 1 punktiga. Liidritevahelisel kohtumisel suutis TRÜ võistkond oma tugeva vastase alistada tulemusega 5:3 ja tulla 18 punktiga turniiri võitjaks. Teiseks jäi TPI 15 punktiga. Võitja meeskonna koosseisus mängisid meesmaletajad Võhandu, Heuer, Kibbermann, Jakobson, Roots ja Kristoffel ning naismaletajad Mikfeldt ja Pertels.

Vehklemises saavutas napi võidu TPI võistkond 14 miinuspunktiga TRÜ 16 mp. vastu. III — IV kohale tulid EPA ja Riiklik Kunstiinstituut 35 miinuspunktiga.

Individuaalselt suutis TRÜ võistlejaist esikohale tulla ainult V. Miller meeste epees, saavutades peale selle veel pronksmedali espadronil. Naiste floretil saavutas II koha ja hõbemedali I kursuse kehakultuurlane R. Aule, meeste aladel A. Pandre floretil ja R. Laante täägivõistluses. Pronksmedali võitsid veel E. Mäepalu meeste floretil, O. Maimets epeel ja H. Kariler täägivõistluses.

T. Orav

Kursusehooldajate töö aktiivsemaks

Üliõpilaste kasvatustöö on ülikooli kollektiivi iga liikme igapäevane endastmõistetav otsene ülesanne. Oluline osa selles töös on aga täita kursusehooldaja-õppejõul. Kursusehooldaja-õppejõud on tema hoolde usaldatud üliõpilaste otsene kasvataja, nende nõuandja, abistaja ja juhtija, kelle eesmärgiks on igast üliõpilasest kasvatada distsiplineeritud, kohusetruu ja kõrge moraaliga kommunistliku ühiskonna liige.

Oma vastutusrikka ülesande täitmiseks tuleb kursusehooldaja-õppejõul eelkõige põhjalikult tundma õppida tema hooldusel olevaid üliõpilasi. Kursusehooldaja peab lähenema igale üliõpilasele individuaalselt. Tal peab olema ülevaade üliõpilase õppeedukusest, õppedistsipliinist, harjumustest, ühiskondlikust hoiakust ning käitumisest.

Üliõpilase igakülgne tundmaõppimine ei saa teostuda ainult õppetöö juures, auditooriumis või laboratooriumis, vaid ka väljaspool õppetööd, kursuse või rühma koosolekuil, kursuseõhtuil, üliõpilaste ühiselamus või üliõpilase kodus. Kursusehooldajal-õppejõul peab olema ülevaade, kuidas üliõpilased veedavad õppetööst vaba aega, kas üliõpilased planeerivad õigesti oma vaba aja ja kasutavad aega ratsionaalselt.

Õppetöös ebaedukate üliõpilaste abistamiseks tuleb leida teid. Mahajäämuse põhjuseks enamikel juhtudel on üliõpilase enda hooletu suhtumine ülesannetesse. Nendele üliõpilastele tuleb selgeks teha, et nõukogude kord võimaldab igaühele õppida ülikoolis, kuid selle eest nõuab ausat töössesuhtumist. Mahajäämuse likvideerimiseks tuleb üliõpilasel koos kursusehooldajaga koostada individuaalplaan, mille täitmist peab jälgima kursusehooldaja.

Kursusehooldajal tuleb tähelepanu pöörata ka üliõpilase ühiskondlikele ülesannetele. Sotsialistlik ühiskond nõuab ka nende vankumatut täitmist. Seejuures tuleb aga jälgida, et ühiskondlik töö ei muutuks õppeprotsessi pidurdavaks ega tooks üliõpilasele kasu asemel kahju. Ühiskondlikest üritusist osavõttu tuleb reguleerida individuaalselt juba kursuse õpperühmades.

Üliõpilaste kasvatustöö üheks tähtsamaks vormiks on poliitinformatsioonid. Seda ülesannet täidavad nad aga ainult siis, kui nad on läbi viidud kõrgel ideelis-poliitilisel tasemel. Seda tööd ei saa jätta ainult poliitinformatsiooni korraldajate asjaks. Kursusehooldaja peab teadma, et tema on vastutav ka selles töölõigus. Ta peab pidevalt kontrollima, et poliitinformatsioonid viidaks läbi nii, et nad tooks kasu üliõpilastele.

Kursusehooldaja ülesandeks on ka leida üliõpilasi — teaduslikke töötajaid ja virgutada neid teaduslikule tööle. Üliõpilaste hulgas leidub küllaldaselt isikuid, kes on võimelised teaduslikuks tööks, kuid siiani on jäänud liigsest tagasihoidlikkusest või mõnel muul põhjusel sellest tööst kõrvale.

Tähelepanu tuleb osutada ka üliõpilaste osavõtule üldharidusliikest ja kasvatusliku eesmärgiga korraldatud üritustest. Nii näit. korraldati 16 okt. k. a. arstiteaduskonna ja matemaatika-loodusteaduskonna üliõpilastele loeng suure vene kirjaniku-revolutsionääri A. N. Radištševi elu ja tegevuse kohta. Seda üritust ei saanud aga teostada üliõpilaste mitteilmumise tõttu.

Tõhusat tööd eeldab peatselt lähenev eksamisessioon, mille ettevalmistamisele tuleb kursusehooldajal juba nüüd asuda kogu energiaga. Tuleb välja selgitada, kas üliõpilastele on loodud küllaldased võimalused iseseisvaks töötamiseks eksameile ettevalmistamisel. Nende puudumisel tuleb soodsamaid õppimisvõimalusi leida kateedrite abiga. Tuleb selgitada, kas üliõpilased on teadlikud õppeprogrammide nõudmistest ja kas nad on varustatud vajaliku kirjandusega.

Meil esineb veel suuri puudusi õppeedukuse ja õppedistsipliini alal. See näitab, et kursusehooldajad ei ole siiani võtnud oma tööd tõsiselt. Seda tööd tuleb parandada. Alles siis on võimalik täita neid suuri ülesandeid, mida meile püstitas Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongress.

Prof. A. Tomingas

KAS LAUALEHT VÕI KAPILEHT?

Viibides hiljuti ülikooli raamatukogu lugemissaalis oli mul tarvis tutvuda ühe artikliga, mis ilmus ÜTÜ ajalooringi laualehes. Kuid raamatukogu laual, kus varem asetsesid mitmesugused üliõpilaste laualehed, ei olnud nüüd enam ühtki.

Alles mõni nädal hiljem selgus, et laualehte tuleb iga kord küsida valveametniku käest. Küsisingi. Selgus, et laualehed olid lugejate eest peidetud ühte kappi. Kapist tuligi mitmesuguste kaustade alt välja õrna tolmukorraga kaetud ajalooringi laualeht. Selle all ootas vaikselt ja kannatlikult lugejat ülikooli noorte kirjandushuviliste laualeht «Loov Mõte».

Kindlasti on tarvis laualehed kapi põhjast päevavalgele tuua, sest praegu enamik üliõpilasi ei teagi, et selliseid väljaandeid tuleb ametnikult küsida. Miks ei või TRÜ Üliõpilaste Teadusliku Ühingu laualehed kui perioodilised väljaanded asetseda ajakirjade lugemisruumis, kus nad oleksid kõigile kergesti kättesaadavad? Pealegi seisab ajakirjade ruumis terve rida riiuleid tühjalt.

D. Sild

Сегодня в номере

I страница

Передовая: Больше внимания учебной группе.

Л. Шихарева. — Как мы учимся.

Э. Лееман. — Лучше проводить семинары. В статье осуждается порочный метод при подготовке к семинарам, т. н. коллективные предсеминары, которые не стимулируют студентов к самостоятельной работе над книгой.

Информации из жизни университета.

II страница

Из жизни комсомола: Х. Каллак, Э. Хаависте. — В нашей комсомольской группе. Статья освещает жизнь комсомольцев в одной группе естественно-математического факультета. Консультация: Доц. А. Эланго. — Выше уровень конспектирования лекций.

III страница

Страница посвящена республиканскому смотру художественной самодеятельности, посвященному 150-летию Тартуского государственного университета.

IV страница

Л. Мухал. — Итоги смотра художественной самодеятельности.

Проф. А. Томингас. — Улучшите работу воспитателей курсов.

Доц. И. Таммеорг. — Тематический план НСО утвержден ученом совете.

Т. Орав. — Спартакиада учебных заведений.

Информации.

Toimetaja J. Feldbach

MB-20408 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 3597

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat
ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Olgu tervitatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 35. aastapäev!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

№ 32 (162) Neljapäeval, 6. novembril 1952. a. V aastakäik

Lenini lipu all Stalini juhtimisel uutele võitudele

Suurte ja tähtsate sündmustega, hiilgavate võitudega on täidetud aasta, mil Nõukogude Liidu rahvad tähistavad Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 35. aastapäeva. Sel aastal valmis ja rakendati meie Kodumaa teenistusse Kommunismi suurehitiste esimene järk — Volga—Doni kanal, valmisid ja on valmimas mitmed stalinliku ajastu kõrgehitused Moskvas, ilmus trükist J. V. Stalini põhjapanev teos «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus», lõppeks toimus Lenini-Stalini partei ajalooline XIX kongress, kus võeti vastu meie partei uus põhikiri ja uue, viienda viie aasta plaan. Kõik need sündmused tunnistavad vääramatu veendumusega, et meie Kodumaa sammub kommunismi poole. Kommunism — see ei ole meile enam kauge unistus, ta ei koida meile mägede ja merede tagant, vaid ta on tänapäev ise, meie oleme astunud tema kui reaalse tegelikkuse lävele.

Kommunistlik partei Lenini ja Stalini juhtimisel viis meie maa 35 aastat tagasi sotsialistlikule revolutsioonile, mille võiduga avanes võimalus sotsialismi ülesehitamiseks, mis sai teostatud. Ajajärk 1903. aastast kuni Oktoobrirevolutsioonini oli meie parteile raske võitluse ajajärguks, mil ta suunas töölisi ja talupoegi tsarismi ja mõisnike vastu ning sammudes nende eesotsas saavutas võidu. Mitte kergem ei olnud võitlus pärast 1917. aastat, mil meie vastas seisis hambuni relvastatud rahvusvaheline imperialism. Kuid meie partei õige juhtimine mitte üksnes ei suutnud päästa Venemaa rahvad kapitalismi restaureerimisest, vaid abistas ka teiste maade, veel imperialismi ikkes ägavate rahvaste võitlust. Ta oli maailma töölisliikumise «löögibrigaadiks». Ta oli kogu maailma proletariaadi ja vabadustarmastavate rahvaste eelsalgaks, nende abistajaks ja päästjaks, kellele panid teise maailmasõja ajal lootusi kõik need, kellel kallis oma kodumaa vabadus ja sõltumatus. Seltsimees Stalin ütles partei XIX kongressil: «Ma arvan, et meie partei on õigustanud neid lootusi, eriti teise maailmasõja perioodil, kus Nõukogude Liit, purustanud saksa ja jaapani fašistliku türannia, päästis Euroopa ja Aasia rahvad fašistliku orjuse ohust.»

Ükski partei maailmas ei ole omanud ega saagi omada sellist autoriteeti, sellist lugupidamist kõigi töötajate seas, nagu omab meie kommunistlik partei. Igale ausale inimesele kapitalismi ikkes — olgu millises ilmakaares tahes, on sõnad «STALIN» ja «NÕUKOGUDE LIIT» sümboliteks, mis tagavad rahu maailmas, mille nimel võib elada ja võidelda, kuidas ka mässaks reaktsioon, millised ka oleks tema salakavalad sepitsused. Meile nõukogude eesrindliku teaduse ja kultuuriala töötajaile on need sõnad lipukirjaks igapäevases töös ja tegevuses. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee hüüdlause Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 35. aastapäevaks: «Teaduseasutuste ja kõrgemate koolide töötajad! Arendage igati teaduslikku uurimistööd! Arendage julgemalt loovat kriitikat ja enesekriitikat teaduslikus töös! Kõvendage teaduse sidet tootmisega, parandage ja laiendage eriteadlaste ettevalmistamist rahvamajandusele ja kultuurile!» — see olgu programmiks ka meie ülikooli kollektiivile. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee juhib erilist tähelepanu loovale kriitikale ja enesekriitikale, ilma milleta ei saa olla edu, ilma milleta kiduneb loov mõte, kaob perspektiivitunne. Iga teaduslik seisukoht ning teooria peab läbi käima tõsisest diskussioonitulest, mis annab õiguse talle edasiseks eksisteerimiseks. Pretensioon eksimatusele teaduses võib kergesti välja viia ka kõige andekama teadlase kodanlikule individualismile, irdumisele tegelikkusest. Kriitikakartus ja kriitikahellus on pahe, mille vastu tuleb meie ülikoolis senisest tõsisemat tähelepanu pöörata. Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee pöördub hüüdlausega ka meie üliõpilaste poole: «Nõukogude noormehed ja neiud! Omandage teadust, tehnikat ja kultuuri! Olge tahtekindlad ja julged, valmis ületama igasuguseid raskusi! Suurendage oma tööga nõukogude rahva edusamme kommunismi ehitamisel!» — Tahtekindluse ja julguse kasvatamist meie noortes on partei alati rõhutanud. Ja tulemuseks oli selline sugupõlv noori, kellede hulka kuuluvad Zoja Kosmodemjanskaja, Krasnodoni kangelaslikud noored, Matrossov ja tuhanded teised, kes ohverdasid oma elu Kodumaa eest. Ei saa leppida kuidagi olukorraga, et osa meie ülikooli noortest ei võta osa teaduslikust tööst, ei tunne küllaldast huvi kirjanduse ja kunstiküsimuste vastu, ei tegele veel järjekindlalt kehakultuuriga, hoidub kõrvale ühiskondlikest üritustest. Tuleviku ühiskonna — kommunistliku ühiskonna kodanik peab olema mitmekülgselt arenenud, avara silmaringiga, energiline, tahtejõuline. Kui meie ülikool ei kasvata sellisteks noori, siis ei seisa ta oma ülesande kõrgusel.

Võttes vastu Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 35. aastapäeva annab Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv lubaduse Kodumaale ja Parteile tõsta teadusliku ja õppetöö taset, et jõuda NSV Liidu kõrgemate koolide esiridadesse ja auga täita need ülesanded, mida seab meie ette Nõukogude Valitsus, Partei ja seltsimees Stalin.

Sind laulan, isamaa!

Katkend V. Majakovski poeemist «Hästi»

Mu seltskond
on töölis- ja võitlejaskond.
Maalt
peseme
mustuseplekid.
Ma isamaad kiidan
seda,
mis on,
kuid kolm korda rohkem,
mis tekib.
Mind ahvatleb
plaanides
edasirühk,
hoo
süllased hiiglasesammud,
mind rõõmustab
marsside
sõjakas rütm,
mis läbib
me toimingud,
rammu.
Näen kõikjal,
kus praegu veel saast või jää,
kus võsastik
hõljutab pungi, —
näen läbi süllase maakihi,
säält
kommuuni
hooneid
tungib.
Ja mitte
looduseannina
tera
me põllult
ei otsi hädist —
lööb armastussädemeid
traktoriteras
ka maamehe
südameränist.
Ja plaanid,
mida laupadejaamades meil
on pidurdand
vaesus kaua,
me linnades,
väljadel päikseliseil
on kuju saand
kivi ja raua.
Kui inimsoo kevadet,
saabunud mis
töös,
võitluses visamas,
sind laulan,
minu vabariik,
sind laulan,
isamaa.

Tõlkinud Felix Kotta

Oktoobripidustuste kalendaarium

Kokkuvõtte tegemiseks saavutustest Oktoobrirevolutsiooni 35. aastapäeva auks korraldatakse 6. novembril algusega kell 17 ülikooli aulas pidulik koosolek.

7. novembril võtab ülikoolipere osa ülelinnalisest demonstratsioonist, milleks kogunetakse kl. 10.30 ülikooli peahoone juurde.

8. novembril algusega kell 15 korraldatakse aulas lastehommik.

Kogu pühadeks jäävad avatuks nii ülikooli juubelinäitus kui ka kirjandusnäitus ülikooli pearaamatukogus.

Календарь Октябрьских празднеств

В честь 35 годовщины Великой Октябрьской социалистической революции 6 ноября в актовом зале университета состоится торжественное заседание. Начало в 17 час.

7 ноября весь университетский коллектив принимает участие в общегородской демонстрации трудящихся. Сбор в 10.30 у главного здания университета.

8 ноября в 15 час. в актовом зале будет детский утренник для детей сотрудников университета.

Юбилейная выставка и выставка в фундаментальной библиотеке в дни праздника открыты.

Kõige väärtuslikum ja kõige otsustavam kapital on inimesed

J. V. Stalin

MEIE AUTAHVEL

Professor sm. H. Riikoja on matemaatika-loodusteaduskonna bioloogia osakonna üliõpilaste seas eriti armastatud õppejõud. Tänu tema huvitavaile ja sisukuilaseile loenguile on selgroogsete zooloogia saanud armastatud õppeaineks. Sm. Riikoja juhendab alati meeleldi oma nooremate töökaaslaste-õppejõudude ja üliõpilaste teaduslikke töid. ENSV rahvamajandusele on osutanud suurt abi tema laia levikut leidnud määraja «ENSV kalad».

::::::::::

Alates 1949. aastast töötab sm. Helene Preeks õigusteaduskonna riigiõiguse ja halduse kateedri laborandina, millisel kohal ta on üles näidanud suurt hoolikust, olles eeskujuks oma kaasteenistujaile. Ka ühiskondlikust tööst võtab sm. Preeks alati aktiivselt osa. Tema tööd on korduvalt hinnatud esiletõstmisega rektori käskkirjas. Ülikooli juubeli puhul anti sm. Preeksile TRÜ rektori, EK(b)P TRÜ algorganisatsiooni ja ametiühingu komitee aukiri.

::::::::::

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei liige Karl Siilivask taotleb teaduste kandidaadi kraadi NSV Liidu ajaloo kateedri aspirandina. Tema tööd nii õppe-, teaduslikul kui ka ühiskondlikul alal on krooninud alati edu, eriti silmapaistvad on ta saavutused teadusliku töö alal. Suurt tunnustust on väärinud tema töö eelmisel aastal ka Tartu Riikliku Ülikooli Üliõpilaste Teadusliku Ühingu Nõukogu esimehena.

::::::::::

Geoloogia V kursuse üliõpilane, kommunistlik noor Dimitri Kaljo on geoloogide seas hästi tuntud kui väljapaistev noor teadlane. Tema auhinnatöö «ENSV rugoosidest» saavutas möödunud aastal üliõpilaste teaduslike tööde võistlusel I auhinna. Käesoleval õppeaastal töötab õppetöö eesrindlane, kommunistlik noor sm. Kaljo ÜTÜ osakonnanõukogu esimehena.

Fotod: Joh. Mikult

Arve ja fakte

1945—1952. a. on TRÜ andnud 2202 kõrgema haridusega spetsialisti.

*

Kui 1944/45. õppeaastal kuulus ainult 0,3% üliõpilastest komsomoliorganisatsiooni, siis 1951/52. õppeaastal suurenes see arv 41%-ni.

*

ÜTÜ liinis töötab 50 üliõpilaste teaduslikku ringi 1300 liikmega, neist kommunistlikke noori 600.

*

Ajavahemikul 1948—1952. a. lõpetas Marksismi-Leninismi Õhtuülikooli 158 õppejõudu.

*

Poliitharidus-võrgus omandab teadmisi 509 ülikooli õppejõudu ja teenistujat.

*

Meie noorte ees on kõik teed lahti teaduse põhjalikuks omandamiseks. TRÜ-s oli aspirante 1949. a. — 16; 1950. a. — 20; 1951. a. — 31; 1952. a. — 39.

*

Üliõpilased — Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu rahvasaadikud — Mall Ruubel, Antidea Metsa.

*

Käesoleval aastal töötab Tartu Riiklikus Ülikoolis 41 isetegevuskollektiivi kokku 665 osavõtjaga. Suurimaks neist on 160-liikmeline naiskoor.

*

1952. a. on täitnud NSVL meistersportlase nimetuse saamiseks vajalikud normid 7 üliõpilast.

TRÜ-EPA spordiklubis on ette valmistatud I järgu sportlasi 33, II järgu sportlasi 151 ja III järgu sportlasi 358.

*

Kui möödunud õppeaastal omandas kõrgemat haridust TRÜ juures kaugõppe teel 420 töötajat, siis tänavu on kaugõppijaid 750.

Dotsent Johannes Tammeorg, farmakognoosia kateedri õppejõud, töötab eduga ravimtaimede uurimise ja kultiveerimise alal, juhendab üliõpilasi teaduslikul tööl. Ta on kirjutanud mitu teaduslikku tööd, nendest viimane on avaldatud NSVL vastavas eriajakirjas.

Sm. Tammeorg võtab aktiivselt osa ametiühingu tööst, oli innuga tegev TRÜ juubeliürituste teostamisel, on praegu ÜTÜ Nõukogu esimees.

::::::::::

Juba ülikooli sisseastumisel paistis Aleksander Blumfeld silma hea õppijana ja aktiivse ühiskonnategelasena. Praegu õpib sm. Blumfeld õigusteaduskonna V kursusel. Tema hoolsast õppetööst annavad tunnistust väga head hinded, aktiivsest ühiskondlikust tööst tema tegevus ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri asetäitjana, TRÜ Parteibüroo liikmena ja komsomoli Linnakomitee liikmena.

::::::::::

Leenart Eiber, TRÜ ajaloo-keeleteaduskonna ajaloo osakonna III kursuse üliõpilane, töötab juba teist aastat oma teaduskonna komsomoli algorganisatsiooni sekretäri vastutusrikkal tööpostil. Juhtides äärmise vastutustundlikkusega komsomoliorganisatsiooni tööd on sm. Eiber ühtlasi õppetöö eesrindlane, kes, õppides ajalugu, seostab seda oskuslikult oma lemmikteaduse marksismileninismiga.

::::::::::

Üliõpilane Milvi Pärnik, kes õpib arstiteaduskonna raviosakonna IV kursusel, on oma õppeedukusega eeskujuks kõigile kursusekaaslastele. Veelgi ulatuslikumalt on sm. Pärnik tuntud ühiskondliku töö alal, töötades arstiteaduskonna komsomoliorganisatsiooni büroo sekretärina, kus näitab üles head organiseerimisvõimet. Kõige selle kõrval leiab sm. Pärnik aega ka viljelda kunstilist isetegevust, mõistes selle suuri osatähtsust noorte kommunistlikul kasvatamisel.

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon Tartus

Enne Oktoobrirevolutsiooni oli Tartu oma elanikkonna klassikoostiselt väikekodanlik, intelligentliku ilmega linn, kus väikeettevõtetes töötavate tööstustööliste arv ei ulatunud isegi kahe tuhandeni. Linna töörahva mass, peale väiksearvulise tööstusproletariaadi, koosnes transpordi, ehitus- ja käsitöölistest, ametnikest ja koduteenijatest, s. o. nõrgalt arenenud klassiteadlikkusega töörahvast, kelle hulgas väikekodanlikud tendentsid olid tugevad. Linnas oli arvukas majaomanikest, kaupmeestest jt. koosnev eesti kodanlus, siin elas arvukalt intelligentsi, mille tõttu Tartu oli üheks tähtsamaks kodanliku natsionalismi taimelavaks.

Esimese maailmasõja viletsused ja Veebruarirevolutsioon tõmbasid aga 1917. a. ka Tartu töörahva kaasa enneolematult ulatuslikku ja ägedasse revolutsioonilisse liikumisse, mis oma algetapil kandis 1905. a. revolutsiooni elavaid jälgi. Tartu linna töörahvast ja maakonna töötavat talurahvast viisid revolutsiooni teele samad põhjused, mis mujalgi Venemaal — vajadus lõpetada verine imperialistlik sõda, saada leiba, maad ja tõelist vabadust.

Töörahva konkreetsed vajadused leidsid väljenduse ainult ühe partei — bolševike partei programmis, mis eriti selgesti, vastavalt revolutsiooni arenguetapile, väljendusid Lenini Aprilliteesides. Leninlik võitlusprogramm võeti ka eesti bolševike tegevuse aluseks. Selle tulemuseks oli eelkõige eesti proletariaadi koondumine bolševike ümber, mis ka Tartus ilmnes selles, et Tartu Tööliste ja Sõdalatite Saadikute Nõukogu tööliste sektsioonis said juba 1917. a. mais enamuse bolševikud. Sektsiooni juhatusse valiti bolševikud eesotsas Tartu trükitöölise Lukiniga.

Kuid Tartu bolševike organisatsioonis esines sellal väikekodanlikke kõikumisi, mis kõige reljeefsemalt väljendusid augustis toimunud linnavolikogu valimistel, kus bolševikud koaleerusid menševike ja es-er'idega kodanlike parteide vastu. Seega selle asemel, et paljastada es-er'e ja menševikke kui kodanluse teenreid, asuti nende mõju tugevdamisele bolševike autoriteediga, vaatamata sellele, et Tartu Nõukogus valitsevad menševikud ja es-er'id ühes otsuses kiitsid heaks Ajutise Valitsuse verise arveteõiendamise tööliste ja soldatite rahuliku demonstratsiooniga Petrogradis 3. juulil. See oli kõige ohtlikum poliitiline viga ajal, millal oli vaja rahvahulgad vabastada väikekodanlike parteide mõju alt ja viia nad relvastatud ülestõusule vastavalt partei VI kongressi otsustele.

Samal ajal kasvas linnas ja maakonnas revolutsiooniline meelsus. Garnisoni soldatid nõudsid rahu, töölised järjest halvenenud toitlusolukorra parandamist, maakonna kehvistu nõudis Tartu Nõukogult maaküsimuse lahendamist, esitades konkreetse nõudmise, et kõik mõisate söödis olevad maad juba sügisel jagataks talurahvale välja ülesharimiseks.

Eesti kodanlus ja väikekodanlikud parteid ei tahtnud ega saanud neid nõudmisi täita, kuna see oli vastuolus nende klassihuvidega. Seepärast tekkis nende ja töörahva vahele ületamatu lõhe, mis viis rahvahulgad nende isiklike kogemuste põhjal sotsialistliku revolutsiooni teostamise vajaduse mõistmisele.

Rahva organiseerimiseks relvastatud ülestõusuks aga oli vaja kõrvaldada vead Tartu bolševike töös. Siia saadeti kogenud parteiorganisaator sm. Suuder, kes septembri algul koos Tartu tööliste-bolševikega puhastas organisatsiooni väikekodanlikest elementidest ja rajas töö õigetele alustele. Nii võis Kornilovi mässu mahasurumise järel ka siin alata Tartu Nõukogu bolševiseerimine, mida kergendas ka asjaolu, et siia paigutati revolutsiooniline kütipolk, kus domineerisid bolševikud.

Oktoobri algul toimunud Tartu Nõukogu Täitevkomitee ümbervalimistel said bolševikud 16, es-erid 8 ja menševikud 2 kohta. Ka Tartu Nõukogu püstitas nüüd revolutsioonilise loosungi «Kõik võim nõukogule!»

15. oktoobril organiseeritakse tööliste ja soldatite grandioosne meeleavaldus. Demonstratsioonist võttis osa 8000 soldatit, vene ja läti soldatite hulgas oli ka 13 eesti tagavara pataljoni roodu, keda eesti kodanlus oli lootnud revolutsiooni vastu kasutada. Demonstratsioon toimus bolševike loosungite all: «Maha sõda!», «Sõda lossidele, rahu hurtsikutele!», «Kõik võim nõukogudele!» jne.

Iseloomustades seda meeleavaldust kirjutas ajaleht «Maatamees»: «Kodanlased vaatasid aralt pealt — nad pidid pead longu laskma selle distsiplineeritud revolutsioonivõimu ees, ka Eesti polgud libisevad nende pimestava mõju alt ära.»

Vastavalt Lenini juhenditele — luua edukaks relvastatud ülestõusuks otsustavasse punkti jõudude otsustav ülekaal — saavutasid Tartu bolševikud juba oktoobri keskel Tartus, Lõuna-Eesti tähtsas strateegilises keskuses, võimsa poliitilise ja relvastatud jõu sotsialistliku revolutsiooni teostamiseks. See oli väga oluline, sest leninlikus ülestõusu plaanis oli Eesti alale antud suur tähtsus Petrogradis algava ülestõusu tagala kindlustamisel.

23. oktoobril luuakse Tartus Parteikeskuse juhendeil ja Petrogradi Nõukogu eeskujul Sõjalis-Revolutsiooniline Komitee ülestõusu juhtimiseks. Pärast ülestõusu algust Petrogradis 24. oktoobril võtsid Tartu revolutsioonilised väed ja umbes 200-liikmeline töölispunakaart 25. okt. varahommikul üle raudteejaama, posti ja telegraafi. Vastavalt II Ülevenemaalise Nõukogu kongressi dekreedile võimu üleminekust, avaldas Tartu Nõukogu läkituse Tartu elanikkonnale, milles teatas, et võtab võimu kohapeal enda kätte ja kutsus rahvast üles pidama ranget revolutsioonilist distsipliini. Tähtsamatesse ametasutustesse ja sõjaväeosadesse määratakse Nõukogu komissarid.

Töölismiitingud kiitsid võimu võtmise nõukogude poolt ja nõukogude valitsuse dekreedid üksmeelselt heaks. Tartu Eesti Tagavarapataljoni resolutsioonis üteldi: «Meie, Eesti soldatid, saame ainult nõukogude käskusid täitma ja nõukogude kaitseks välja astuma.»

Kohalik Eesti kodanlus, kes pärast Veebruarirevolutsiooni oli kiskunud enda kätte linna- ja maakonnavalitsuse, oli võimetu revolutsiooni ära hoidma. Ka Kerenski taotlused saada Tartust ja Lõuna-Eesti alalt sõjavägesid kontrrevolutsiooniliseks retkeks Petrogradi vastu ebaõnnestusid täielikult.

Nii teostasid Tartu töölised, soldatid ja maakonna kehvtaurahvas vennalikus liidus vene ja läti soldatitega edukalt Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni ühe lüli Tartus, kehtestades nõukogude võimu.

Eesti kodanlus on hiljem valetanud, nagu ei oleks bolševike parteil Eestis olnud revolutsiooni teostamisel rahvahulkade poolehoidu. Faktid lükkavad need võltsingud ümber. Nii said 12. novembril toimunud Asutava Kogu valimistel bolševikud Tartu linnas, vaatamata kodanluse ja menševike pöörasele agitatsioonile ning elanikkonna väikekodanlikele tendentsidele, üle 1/3 antud häältest, Tartu maakonnas aga 40% (12030 häält), Tartu garnisonis (sõjaväed hääletasid tsiviilelanikkonnast lahus) 70% häältest, Eesti Tagavarapataljonis aga 1623 häält ehk 66% antud häältest. Seega oli bolševike partei sellal kõige mõjukam partei linnas, maakonnas ja sõjaväeosades. Nõukogude võimu edasised sammud — mõisate ülevõtmine ja mõisatööliste kätte andmine, vabrikute minek tööliste kätte, eesti keele kehtestamine koolides ja ametasutustes, kodanliku riigiaparaadi asendamine nõukogulikuga, mille eesotsas seisid eesti töörahva parimad pojad ja tütred, viis bolševike partei mõju edasisele kiirele kasvule. Sellele osutab asjaolu, et 1918. a. jaanuaris Tallinnas toimunud «Eesti töörahva põllunduskongressil» on Tartumaa 88-st saadikust 80 bolševikud.

Nõukogude võimu Eestis ja Tartus aga likvideerisid 1918. a. veebruaris Saksa imperialistlikud väed eesti kodanluse toetusel.

Interventsiooni ja kodusõja tulemusena õnnestus eesti töörahvast veelkordselt suruda kapitalistlikku orjusse, mis hävitati lõplikult nõukogude võimu taaskehtestamisega 1940. aastal.

K. Siilivask,
NSVL ajaloo kateedri aspirant

KIRJANDUSLIK LEHEKÜLG

OSKAR KRUUS

JÄLLENÄGEMINE

TRÜ kirjanduslikul võistlusel auhinnatud katkend jutustusest „Ülikoolilinnas“

Sadu kordi oli Meeme seda kujutlenud, oli kujutlenud seda kõikvõimalikes variantides mitmesugustes kohtades igasugustel aasta- ja päevaaegadel, kuid ikkagi juhtus see hoopis teisiti, kui oleks võinud kunagi arvata.

Meeme oli kujutlenud seda kohtumist küllaltki ebaharilikuna, oli kujutlenud seda eri kordadel suure üllatuse ja rõõmu erinevate astmetena, kuid juhtus see kõik üsnagi tavaliselt, pealegi kaunis traagi-koomiliselt.

Oli helge maihommik, kogu linn oli otsekui täis puistatud päikese sädelevat kullatolmu.

Tundes rõõmu suurepärasest hommikust, astus Meeme Kiur aeglasel, kuid siiski pikal sammul ülikooli poole. Täna polnud kiiret, loengud algasid alles kell üheksa ja ta oli varakult kodunt lahkunud. Kuigi hommikune tööleminejate vool oli lõppemas, olid tänavad siiski rahvarikkad. Oli hea astuda ses rahvamurrus, tunda end osakesena ses tõtlevas voolus, vaadelda vastutulejate eripalgelisi nägusid, mõistatada möödakiirustajate rõivastuse ja rühi järgi nende omaniku iga või elukutset.

Oli parasjagu maaliinidelt busside saabumise aeg ja bussijaama ümbritsevatele tänavatele valgus inimesi raskete kohvrite ja mahukate seljakottidega, tihendades ja aeglustades kesklinna tõttajate voolu. Meemegi pidi lühendama sammu ja hakkas vaatlema reisijaid, püüdes oletada, milleks keegi linna saabus.

Järsku köitis ta tähelepanu üks eelruttav rohekashallis kostüümis ja rõõmsalt helerohelise kübaraga tütarlaps. Kas oli see hoogsate, kuid pidurdatud liigutustega kõnnak või sujuv taljejoon või eriline peahoid või ainult juuste tuhkblond värvus — jah, täpselt ei võinud Meeme ütelda, mis see oli — võib-olla kõik see koos, kuid igatahes oli tütarlapses midagi ammunähtut, kauatuntut, mida ei oska õieti tähelegi panna, mida võib unustada, aga siiski ikkagi ära tunda ka kuitahes pika ajavahemiku järel.

Nii võis astuda vaid üks inimene maailmas, niisugused juuksed võisid olla vaid ühel tüdrukul, nii võis portfelli hoida vaid üks käsi...

Kas tõesti t e m a? Kui palju kordi oli Meemele paistnud kõik niisamuti, kuid ikka on ta eksinud? Ta on lihtsalt midagi sarnanevat leidnud võõrastes inimestes, kord on see sarnasus olnud kulmude kujus, kord lõua trotslikus joones, kord soengu lahtipääsenud kiharas, kord pea äkilises selgaviskes, vahel võib-olla ainult palitulõikes...

Ja Meeme aeglustas äsjakiirendatud sammu, ta ei julgenud tüdrukule järele minna ja mööduda, kartes, et sellele näkku vaadates kaob kogu illusioon. Aga seni, kui ta pole temast möödunud, seni kui ta astub tema kannul, võib ta ikka veel uskuda, et see on tema, et see on A i n o.

Aga kui see on tema? Mis ta ütleb talle?

Järsku tüdruk seisatas, asetas seni vasakus käes hoitud kohvri sillutisele, et vahetada seda paremasse kätte. See moment otsustas kõik. Nüüd p i d i ta astuma tüdruku juurde. Kui ei ole t e m a, mis siis, ta teeskleb lihtsalt pealetükkivat noormeest, paludes aidata tassida rasket kohvrit.

Kahe sammuga oli Meeme neiu kõrval.

«Kas võib aidata?»

Ta ei näinud veel tüdruku nägu, ta ütles seda selja tagant, ta püüdis seda ütelda võimalikult rahuliku tooniga, aga ometi oli ta hääles midagi sellist, mis sundis edasi astuda tahtvat tüdrukut võpatama ja katkestama poolelt sõnalt külmalt äraütleva fraasi «Tänan, pole tarvis!»

See oli Aino hääl!

Samas vaatas tüdruk üle õla tagasi ja laskis kohvri kukkuda. Üle ta näo lendas järsk üllatusvari, ta tegi vaistliku liigutuse, nagu tahaks ta põgeneda, Meeme arvas ta ilmes märkavat hetkelist kohkumisvarjunditki, mis aga kohe murdus rõõmunaeratuseks.

«Sina, Meeme! Ei tunne äragi enam...»

«Sina, Aino, sina! Lõpuks ometi sina...» kogeles Meeme, oskamata järsku midagi teha või ütelda.

Nad vaatasid korraga teineteisele otsa ja lõid korraga pilgu maha. Nad tahtsid korraga midagi ütelda ja samal momendil takerdusid sõnad huulil. Ainult naeratus kandus ühe näolt teise näole, moodustades sideme, milleks sõnad olid veel liiga abitud.

«Kas lähete peale või astute kõrvale?» katkestas selja tagant käriser mehehääl nende sõnatu vestluse.

Nad olid just seisma jäänud bussipeatuses ega märganudki, kui punane diiselbuss õhkpiduriте sahisedes nende juures peatus.

Meeme haaras mahalibisenud kohvri ja saamata mahti teretuseks kättki anda, astusid nad edasi.

«Kuidas sa oled muutunud, ma kartsin kogu aeg, et ei tunne sind enam ära,» kõneles Meeme kiiresti. «Mõtle ometigi seda traagilist võimalust, et kohtudki õnneliku juhuse tõttu, aga astud tundmatuna teineteisest mööda.»

«Ja mina ei tundnudki esimesel pilgul sind ära,» naeratas Aino. «Kuidas oled sa küll muutunud! Prillidega ja nii hirmus suureks kasvanud ja kuidagi tõsiseks muutunud... Ma kujutlesin sind ikka sellise sassispäise poisina, nagu sa tookord enne sõda olid.»

«Ja mina kujutlesin sind ikka kooliplikana, tingimata pisike portfell käes. Pidasin mitu korda vastutulevaid koolitüdrukuid sinuks,» tunnistas omakorda Meeme. Ja järsku midagi meenutades küsis ta: «Kuule, kas see olid sina — ükskord talvel Võru tänava bussis. Ma märkasin alles siis, kui sa Kastani tänava peatuses maha läksid. Ma veel hüüdsin sulle järele, aga sa ei vaadanud tagasi.»

«Sel talvel? Võib küll olla — ma käisin paar korda Tartus.»

«Siis olid see muidugi sina. Aga kas sa mind ei märganud?»

«Ei.»

«Aga miks sa siis ei tulnud otsinud mind üles, kui sa ometi juba siin käisid?»

«Ma ei teadnud sinu aadressi. Kuulsin ainult, et sa käid ülikoolis.»

«Ja siis olid see ka sina — Leningradis, Puškini väljakul astusid trammi?»

«Leningradis? Ma olen sääl ainult läbisõidul peatanud.»

«Ja see oli möödunud suvel, juuli lõpul?» küsis Meeme põnevusega.

«Ei, see oli hiljem, augustis,» naeratas Aino.

«Siis see näis mulle ainult nii,» ohkas Meeme nukralt otsekui oleks sel pettekujutlemal olnud veel midagi tähtsust.

Nagu alati kõige ootamatumail kohtumisil, rääkisid nad kõige vähemolulisemaist asjust, pisisündmustest, järsku meenuvaist mälestuskildudest ja kõigest muust, mitte aga sellest, mis mõlemaid kõige rohkem huvitas — kuidas kumbki veetis selle hulk aega ja miks nad kohtusid alles nüüd.

Nad astusid teineteise kõrval, kuid kartsid vaadata teineteisele otsa, Meeme, vahtides eelkäijate selgi neid siiski nägemata, ja Aino, hoides pilku kõnniteel.

Nad astusid mööda Ülikooli tänavat. Nad olid juba ülikoolist märkamatult möödunud, kui Meeme taipas küsida:

«Mida sa praegu teed?»

«Eksameid. Selleks sõitsingi linna, ülehomme sõidan jälle tagasi. Kas võib sinu poole tulla eesti kirjandust konsulteerima, räägiti et sa olevat ülikoolis suur kirjandusmees.»

«Tule tingimata, ma just tahtsingi sind kutsuda, aga ei julgenud,» tunnistas Meeme. «Täna on mul loengud kella kolmeni, pärast seda on mul kogu aeg vaba.»

«Ma täna vist ei saa mahti, aga kui näiteks homme õhtul, kas sobib, ütleme kella üheksa paiku?»

«Jah, muidugi. Aga kas sa täna ei tulegi, ma tahaksin ju nii kuulda, kuidas sa oled elanud ja mida teinud. Sa ju jutustad mulle kõik, eks?»

«Aga ei, homme pead sa ju mulle rääkima kirjandusest,» naeris Aino, «homme ei jutusta ma midagi.»

Samal silmapilgul oleks Meeme peaaegu otsa jooksnud ootamatult tänavanurgal vastuastuvale professor Salumile. Ta jõudis vaevalt tervituseks noogutada, tahtes kohe edasi astuda, kuid professor peatas teda:

«Ohoo, kuhu nüüd, seltsimees Kiur, kas te minu loengule ei kavatsegi tulla?»

Meeme vaatas ehmunult kellale — see oli minut üle üheksa. Pidi ta just professor Salumiga kokku sattuma!

«Vabandage, ma jään täna natuke hiljaks,» palus Kiur.

«Ei, ei mingit hilinemist. Me oleme isegi juba hilinenud. Kolm aastat olen ma teie kursusel hilinemist välja arstinud, ja nüüd hakkate ka t e i e, Kiur, veel hilinema!» ütles professor etteheitvalt.

«Ei, ma ei lase teid kuhugi, muidu ma teid täna enam ei näegi.»

Ja märgates Kiuru käes kohvrit, lisas ta:

«Nii et katkestage selleks korraks oma rüütliteenistus, pole midagi parata. Ehk kandke siis juba minu portfelli, näete küll, et haige inimene!» ja professor ulatas üliõpilasele oma mahuka ja raske portfelli.

Alles nüüd märkas Meeme, et professoril oli parem käsi kaela seotud ja et ta hoopiski ei naljatanud nagu tavaliselt. (Salum oli juhuslikult eile mõrastanud oma käeluu ja selle ettenägematu õnnetuse tõttu oli veel tänagi pahuras tujus).

«Nägemiseni,» ütles Meeme Ainole kohvrit ulatades. «Vabanda mind, ma pean loengule minema. Aga tule siis kindlasti.»

Ta hõikas aadressi.

«Hästi, tulen. Nägemiseni!» vastas Aino ja naeratas.

Professor ja üliõpilane suundusid ülikooli poole.

«E t t u, B r u t e! O m u l i e r e s, m u l i e r e s!» ohkas Salum. «Ka teie, Meeme, ei pea enam distsipliinist lugu, mis küll nii saab! Jah, mis teha, kevadel lähevad kõik käest ära. Loenguil enam ei käida, kontrolltööd tehakse halvasti, aga vaene professor siis vastutagu.»

Meeme ei vastanud sõnagi, professor Salumi manitsused olid piinlikumad kui kunagi varem. Ta oleks hea meelega professori kõrvalt jalga lasknud, aga pagemiseks polnud mingit võimalust. Esmakordselt tundus Meemele, et psühholoogia osakonna tüdrukutel oli isegi õigus, kui nad ütlesid, et professor Salum lobiseb liiga. Talle tundus järsku professor Salum oma familiaarse tooni ja kõigisse asjadesse vahelesegamisega väljakannatamatu. Jah, tõtt ütelda, ta oli professorile vihane.

Ent viha haihtus sama ruttu, kui tekkiski. Mis oli neil pisiasjadel tähtsust selle suursündmusega, et Aino tuli, et Aino tuli siiski tagasi! Et unistused ja kujutlemad muutusid järsku reaalseiks, et Aino eksisteeris tõeliselt! Ja ta saab temaga homme kokku, räägib kõik, kõik. Mis tähendasid selle suure rõõmupuhangu kõrval mõne pahura professori sajadki solved! Üks kolmesõnaline lause kaalus üles selle kõik:

Aino tuli tagasi!

Tuli tagasi Aino!

Aino tagasi tuli...

Kuidas ka ei ütleks seda lauset, ikka kõlas selles muusika.

Ja Meeme muidu korralikus konspektis jäid sel kevadhommikul valendama suured vahelejäänud lõigud.

Vaheajal kutsus Allan Meeme kõrvale:

«Vaat, sulle on väga tähtis ja kiire ülesanne.»

«Noh?»

«On vaja sõita maale ettekandega esinema.»

«Millal?»

«Homme!»

«Homme? Ära nalja tee, ühe päevaga ei jõua ju keegi ette valmistuda.»

(järg 4. lk.)

Eesti kirjanduse ja rahvaluule ring käesoleval õppeaastal

ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring on vanimaid ringe Tartu Riiklikus Ülikoolis. Alustanud tegevust 1945. a. kevadel, on ring teinud läbi suure arengutee. Esialgu peamiselt omaloominguga tegelevast üliõpilaste ringist ametiühingu juures kujunes välja teaduslikku tööd juhtiv organisatsioon ÜTÜ liinis kirjanduse ja rahvaluule eriala üliõpilaste hulgas, kusjuures ringile jäid ka ülesanded arendada omaloomingut ülikoolis ja populariseerida kirjandust.

Igal aastal korraldatud kirjanduslikust omaloominguvõistlusest osavõtt oli väga elav. Kord-korralt tõusis ka võistluste tase — üliõpilased hakkasid ikka õigemini nägema uut, nõukogulikku meie inimkonnas ning kujutama seda oma loomingus. Nii said tuntuks sellised autorid, nagu V. Villandi, E. Niit, O. Kruus, J. Mitt jt. Kuid omaloomingu sektsiooni töö langes kokku Noorte Autorite Koondise tegevusega, mille liikmeiks oli rõhuv enamus noori. Nii suunati ülikooli noored autorid ka Noorte Autorite Koondise juurde.

Märkides ära ringi saavutusi teadusliku töö alal tuleb esile tõsta üliõpilaste aktiivsuse tõusu teadusliku töö vastu ringis ning tööde kvaliteedi pidevat paranemist. Möödunud õppeaastal esines veel ebaküpsi töid, nende kõrval aga ka juba märkimisväärseid saavutusi, nagu E. Niidu «Nõukogude lastekirjandus kommunistliku kasvatuse teenistuses» jt. Ringi poolt esitatud ettekanded käesoleval sügisel toimunud ÜTÜ juubelisessioonil on aga üldiselt õnnestunud.

Ringi töökoosolekul esitatud Esta Lepiku ettekanne «Nõukogude inimese kujunemise probleem eesti nõukogude kirjanduses» tunnistati aktuaalseks tööks sel alal, kus täie teravusega on tõstetud üles puudused meie kirjanduses uue, nõukogude inimese kujutamisel. Samuti kujunes asjalikuks ja sisukaks rahvaluule-sektsiooni töökoosolek, kus tulid ettekandmisele L. Märtmani «Proletaarne kirjandus ja folkloor» ning A. Järve ettekanne «Rahvaluulelised ained Jakob Tamme loomingus».

Möödunud aastal valmis ja kanti ette või avaldati ajakirjanduses kokku 62 tööd. Populaarteaduslikke ettekandeid peeti 13, ajakirjades, ajalehtedes, raadios ja ringi laualehes avaldati 42 tööd. Ringis tehti ka üks auhinnatöö. Tihenes side eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedriga ning ringi töö temaatika oli seotud kateedri tööga.

Nende saavutuste kõrval esines ka puudusi. Ei suudetud kaasa tõmmata ringi töösse I kursuse üliõpilasi ega rakendada neid kõiki tööle konkreetsete ülesannete abil, samuti puudus ringis distsipliin, koosolekute külastatavus langes eriti II semestril. Ei suudetud täita plaani ka populaarteaduslike ettekannete alal, mida küll teataval määral korvab üliõpilaste aktiivne esinemine ajakirjanduses, mis käesoleval semestril on veelgi tõusnud. Vähe on suunatud ringi liikmeid Poliitiliste ja Teadusalaste Teadmiste Levitamise Ühingusse.

Kui võrrelda näitajaid ringi liikmeskonna osas 1. septembril 1951. a. ja 1. septembril 1952, siis on kasvanud ringi liikmete arv. Nii oli liikmete arv vastavalt 34 ja 51, nendest ÜTÜ liikmeid vastavalt 5 ja 8, ÜLKNÜ liikmeid 13 ja 24. Need arvud on nüüd veelgi kasvanud, sest ringi on vastu võetud mitukümmend uut liiget.

Käesoleval aastal on välja töötatud ringi perspektiivplaan teadusliku töö alal kolme semestri kohta, et kindlustada pidevat ja häireteta tööd. Perspektiivtemaatika on tihedalt seotud kateedri tööga. Nii on hulk teemasid välja töötatud kirjanduskriitika alal, Eduard Vilde, eesti nõukogude kirjanduse, kirjandusteaduse, poeetika küsimuste ja rahvaluule probleemide alal. Ringis püütakse esmakordselt rakendada ka kollektiivset uurimismeetodit J. Liivi, Ed. Vilde ja teiste käsitlemisel, kusjuures Ed. Vilde ajaloolise triloogiaga seosesolevaid küsimusi uurivad ka ajaloo ja eesti keele ring. Ringi tööplaanis on esindatud, seoses «Pravda» 7. aprilli artikliga dramaturgia mahajäämuse kohta ja tüpiseerimise ning konflikti küsimustega partei XIX kongressil, terve rida teemasid, nagu «Kirjandusliku teose konflikt ja selle süžeeline lahendus», «Konfliktide lahendus A. Hindi näidendites» jt. Korraldatakse Eduard Vilde näidendi «Tabamata ime» arutelu, S. Petõfile pühendatud õhtu koos eesti keele ringiga. Järgneval semestril korraldatakse konverentse. Nii on kavas ka konverents seoses Fr. R. Kreutzwaldi 150. sünnipäevaga detsembris 1953. a. jpm. Ringi juhatus on läbi kaalunud rea küsimusi, kuidas tõsta ringis tehtavate tööde kvaliteeti, muuta ringi töö huvitavamaks ja mitmekesisemaks.

Olulist kohta ringi üritustes omab laualeht «Loov Mõte», mis on ilmunud 1950. a. kevadest alates ja püüab järjest rohkem süveneda ringi töösse ning seda kajastada. Selleks toimub ka almanahhi viimaste numbrite arutelu. Numbrid on olemas ajaloo-keeleteaduskonna raamatukogus ja pearaamatukogus.

Üheks ringi tähtsaks ülesandeks on virgutada üliõpilaspere hulgas omaloomingulist tööd. See on seda valusamalt tõusnud päevakorda, et viimastel kirjandusvõistlustel pole esile kerkinud ühtki uut nime ning võistlustest osavõtt on väga passiivne. Vähe on suudetud suunata uusi liikmeid Noorte Autorite Koondisesse. Võib-olla üheks mooduseks omaloomingulise töö aktiviseerimisel on just noorte autorite koondamine laualehe «Loov Mõte» toimetuse ümber, kus algajad autorid saavad avaldada oma töid ja kus neid töid ka ühiselt arutatakse. Edasi oleks aga võimalik neid suunata ka koondisesse tööle.

Kõik tingimused eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi töö edasiseks parandamiseks on olemas. On vaja vaid kõigi ringi liikmete huvi, vastutus- ning kohusetunde edasist tõusu ringi ja selle töö vastu.

J. Toomla,
ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi kirjandusteaduse sektsiooni juhataja

D. Mamin-Sibirjak

100. sünniaastapäeva puhul

Dmitri Narkissovitš Mamin (kirjanikunimega Mamin-Sibirjak) kuulub 19. sajandi viimase veerandi nimekate vene realistide hulka.

Kuigi suurem osa Mamin-Sibirjaki teostest piirdub oma kodukoha, Uraali tööliste ja talupoegade elu-olu kirjeldamisega, on ebaõige Mamin-Sibirjaki puhul rõhutada seda momenti, nimetada teda kirjanikuks-etnograafiks, nagu seda tendentslikult on teinud kodanlikud kirjandusteadlased. Mamin-Sibirjaki loomingul on tegelikult hoopis laiahaardelisem tähendus. Kujutades Uraali mäetööliste ja talupoegade elu, sai kirjanik väga hästi aru nende sidemest Venemaa teiste paikkondade tööliste ja talupoegadega, rääkimata sellest, et umbes üks kolmandik kõigist ta teostest on pühendatud mitte Uraali, vaid Peterburi elu kujutamisele.

Mamin-Sibirjak on pärit vaimuliku perekonnast. Lõpetanud vaimuliku seminari, õppis ta mõnda aega Peterburi ülikooli loodusteaduskonnas, hiljem õigusteaduskonnas. Peterburist pöördus ta tagasi koju ülikooli lõpetamata.

Elades enam kui poole oma elust Uraalis, armastas ta sügavalt oma kodupaika, tundis põhjalikult selle minevikku ja olevikku ning pühendas oma teostes sellele palju leheküigi.

Mamin-Sibirjaki maailmavaate kujunemisel on tähtis koht sidemetel rahvaga. Ta tundis sügavalt kaasa rahva hädadele ja muredele, mida ta igal sammul juba varasest noorusest alates nägi ja mida ta hiljem oma teostes kujutas.

Meil pole alust nimetada Mamin-Sibirjakki revolutsioonilise demokraatide Tšernõševski ja Dobroljubovi ideede otseseks jätkajaks. Kuigi me ta loomingust leiame palju õigeid, materialistlikust maailmakäsitlusest lähtuvaid seisukohti, puudub sellel järjekindlalt võitlev iseloom, nagu see on omane revolutsioonilistele demokraatidele.

Oma vaadetelt oli Mamin-Sibirjak valgustaja-demokraat. Ta teostes näeme pärisorjusliku korra jäänuste teravat hukkamõistu, masside õigusetust ja viletsust ja areneva kapitalistliku ekspluateerimissüsteemi panede paljastamist. Iseloomustades Mamin-Sibirjaki loomingut, kirjutas V. I. Lenin: «Selle kirjaniku teostes tuleb ilmekalt nähtavale Uraali omapärane elu, selle lähedus reformieelsele ajale, tehaste külge seotud elanikkonna õigusetus, pimedus ja alandus, «isandate» «heasüdamlik lapselik kombelõtvus», selle keskkihi (raznotšinetsite, inteligentsi) puudumine, mis on kõigi maade kapitalistlikule arenemisele nii iseloomulik, kaasa arvatud ka Venemaa». (V. I. Lenin, Teosed 3. k., lk. 403).

Oma esseedes, jutustustes ja romaanides kujutab Mamin-Sibirjak kapitalistide röövellikkust, samal ajal näidates ekspluateeritavate masside rasket olukorda («Võitlejad», «Kuld»); ta näitab, kuidas oma kodupaigast lahti kistud talupojad vägivaldselt seotakse vabrikute külge («Kolm lõppu»); riigivõimu kaasabil hävitavad tööstürid terved külad, võttes neilt tasuta ära nende maa («Privalovi miljonid», «Uraali jutustused»); vabrikutes langevad töölised ihunuhtluse alla («Vennad Gordejevid») jne.

Kõrvuti sellega tuleb Mamin-Sibirjaki teostes esile sügav patriotism. Armastades ise kogu hingest vene maad ja vene inimest, sisendas ta ka lugejatesse kodumaa armastuse üllast tunnet.

Oma teostes unistab ta ajast, kus suurte jõgede kaldaid katavad suured ja jõukad vene külad, linnad, vabrikud ja tehased, kus seni kasutamata loodusjõud hakkavad teenima vene inimese vajadusi. Ta räägib Volga suurest tulevikust, millega ta seob vene rahva heaolu ja õnne. Meisterlikult maalitud looduspiltide kaudu õpetas ta lugejat nägema kodumaa looduse ilu ja jõudu. Terve rea teoseid on Mamin-Sibirjak kirjutanud lastele. Neist on meie lugejale tuttav «Aljonuška muinasjutud». Elavate ja põnevate piltide kaudu tutvustab kirjanik lapsi Uraali tööinimestega, selle looduse ja loomariigiga.

Kõrgelt hinnatav on Mamin-Sibirjaki teoste keel. Mamin-Sibirjak oli veendunud, et kirjanik ei tohi hüljata rahvakeele rikkalikku sõnavara ja väljendusvõimalusi, kuid samal ajal on vaja hoiduda keelelisse naturalismi sattumisest. Ta kontrollis alati hoolega, kuivõrd üks või teine sõna (dialektism, spetsiaalne termin) on tuttav rahva hulgas või kuivõrd see on tuttav rahvaloomingu kaudu ja alles selle alusel tegi valiku neist ilmekaist ja tabavaist sõnadest ja väljendustest, mida ta kuulis rahva suust.

Kirjaniku surma puhul 1912. a. kirjutas «Pravda»: «Suri silmapaistev, andekas, armastatud kirjanik, kelle sule all elustusid mineviku Uraali leheküljed, kogu röövelliku, apla, mitte millestki takistust tundva kapitali võidukäigu epohh. Kapitali esialgse akumulatsiooni epohh leidis endale kadunud kirjanikus andeka kirjutaja. Kes tahab tundma õppida Uraali mäetööstuse töölistest elanikkonna ja nende röövijate, vabrikuomanike ja teiste, ajalugu, see leiab Mamin-Sibirjaki teostes ereda illustratsiooni ajaloo kuivadele leheküigedele.»

H. Niit

Jällenägemine (järg)

Katkend O. Kruusi jutustusest „Ülikoolilinnas“

«Sellepärast tulebki sul, Meeme, minna.»

«Ei, Allan, homme ma küll ei saa minna.»

«Pea nüüd, pea nüüd, sa ei teagi, milles asi on. Sul pole vaja uut ettekannet teha, võta oma . . .»

«Ei, Allan,» katkestas Meeme kirjandusringi esimeest häälega, milles kostis palve, «seekord ütlen ma küll ära. Homme ma ei saa. Ma olen kõik kirjandusringi ülesanded korralikult täitnud, aga seekord jäta mind arvest välja. Ükskord peaks õigus olema ka minul keelduda. Homme ma ei lähe, aga edaspidi, kasvõi tuleval nädalal, olen valmis kõik tegema, mis sa tahad.»

Kuid Allan, olles pool ööd juurelnud küsimuse kallal, kust saada esinejat, ja leidnud lahenduse Meemes, oli nii kinni kord pähevõetud mõttes, et ei pannud tähelegi sõbra paluvat tooni, vaid hakkas ägestudes seletama:

«Ei, sa ei saa seekord ära öelda, kui on kaalul ülikooli au. Sa oled ometi kommunistlik noor.»

«Olen,» kinnitas Meeme ja tõsines veelgi, nii et ta nägu võttis peaaegu range ilme.

«Noh, siis kuula! Asi on ainult selles, et maal, s. o. tema sünnikohas, Nõos, tead küll, tahetakse homme tähistada Jakob Tamme sünniaastapäeva.»

«Kuule, aga Tamm on ometi sündinud 1961. a., kui ma õigesti mäletan — niisiis saab nüüd 88-aastaseks. Mis juubel see niisugune on?»

«Noh, kas 88 ei ole ümarik arv või mis?» naeris Allan, kuid jatkas kohe tõsiselt: «Kui ka ei ole just juubeliaasta, kuid igatahes sääl korraldatakse kirjandusõhtu ja on tähtis, et see hästi õnnestuks. Sest vaata, alles tänavu on hakatud kirjandusloos ka Jakob Tamme tähele panema ja tema loomingut hindama, seni kodanlikud natsionalistid vaikisid ta peaaegu surnuks, ja seda vajalikum on Tamme loomingut tutvustada õiges valguses. Nii et ülesanne on austav ja vastutusrikas. Ülikoolist oli lubatud ettekanne ja pidi minema dotsent Laul isiklikult, kuid tal tuli ette sõita kirjandusloõpiku arutelule Tallinna ja nüüd on kogu lootus sinul. Sa pead teda asendama.»

«Mina dotsent Laulu asendama?» hämmastus Meeme.

«Jah, aspirant Kirsimägi ei saa ka minna, sest tal on eksamid ja nii ardiski Laul selle ülesande kirjandusringile. Ja meil pole kedagi teist, kes Tamme loomingut põhjalikumalt tunneks, sa tegid aga sellest tänavu seminaritöö.»

«Ah nii, nüüd ma hakkan taipama.»

«Nii jah,» jatkas Allan halastamatu kindlusega, «me ei või ometi ülikooli nime häbistada ja jätta esinejat saatmata või anda mingit üle-pea-kaela kokkuklopsitud ettekannet. Peab arvestama sedagi, et sääl pääle kohaliku rahva võib inimesi mujaltki tulla, on ikka väikeses mõõdus pidulik sündmus. Nii et sa võta oma seminaritöö ja täienda seda ning muuda kohasemaks. Muide, Laul jättis ka omad märkmed kasutamiseks ja andis mulle ka mitu Tamme käsikirjalist luuletust, mis pole üldse trükis veel ilmunud.»

«Jah, sa paned mu tõesti raskesse olukorda,» ohkas Meeme.

«Oh, asi pole sugugi hull, sinu käsutuses on tervelt ööpäev,» julgustas Allan, teadmata kaaslase tõrkumise põhjust. «Vaat, millised huvitavad materjalid, ma öösi pisut sirvisin neid Laulu märkmeid.»

Nurmesoo lippas auditooriumi materjale tooma. Meeme jäi koridori lõpus seisma ja hakkas pingutatult välja vahtima, nagu juhtuks väljas midagi enneolematut, kuid ta ei näinud sedagi, kuidas kõrvalhoonest väljuvad teise kursuse filoloogid viipasid talle läbi akna tervituseks käega.

Olukord näis lahendamatuna: oli tarvis sõita ja oli tarvis siia jääda. Homme ta ometi saab kokku Ainoga, keda ta enam tost kaugest sõjaeelsest kevadest saadik pole näinud; kuuleb, miks Aino nii kaua endast mingit elumärki ei andnud . . . Ta ei või uuesti Ainot lasta kaduda — ta ju ütles, et sõidab ülehomme ära — ning Meeme polnud jõudnud küsida ta aadressigi. Et ka see neetud Salum pidi just siis vastu juhtuma!

Ta mõtles korraks Allanile kõik rääkida, Allan peab teda mõistma, et ta ei saa homme sõita. Selline juhus võib esineda ju vaid kord elus . . .

Kuid Allanil on õigus, et keegi nii kähku peale tema korralikku ettekannet ei saa teha. Kui ta ei läheks, siis (ta teab seda kindlasti) istuks Allan ise terve öö üleval ettekande kallal ja katsuks päästa, mis päästa annab, ning läheks ise, sest minema ju keegi peab. Ja Allanile on lubadus seaduseks nagu temalegi. Pealegi on mängus ülikooli hea nimi! Niisiis, saab teha vaid ühe järelduse: läheb tema, Meeme Kiur, kolmanda kursuse üliõpilane.

Muidugi, Ainot ta ei näe, Aino sõidab ära, aga see on vaid juhuslikkus, juhuste halb kokkusattumine, aga paratamatus on see, et ta peab Ainoga uuesti kohtuma. Ta jätab Ainole kirja ja Aino ei või tema peale vihastuda, ta peab olukorrast aru saama. Peaasi on ju see, et Aino on elus ja terve, on siin kuskil üsna tema ligidal.

Kui Allan tuli tagasi sinisekaanelise kaustaga, ütles Meeme peaaegu rahulikult:

«Hästi, ma lähen.»

Ainult ta liialt kokkusurutud huuled väljendasid otsustuse raskust.

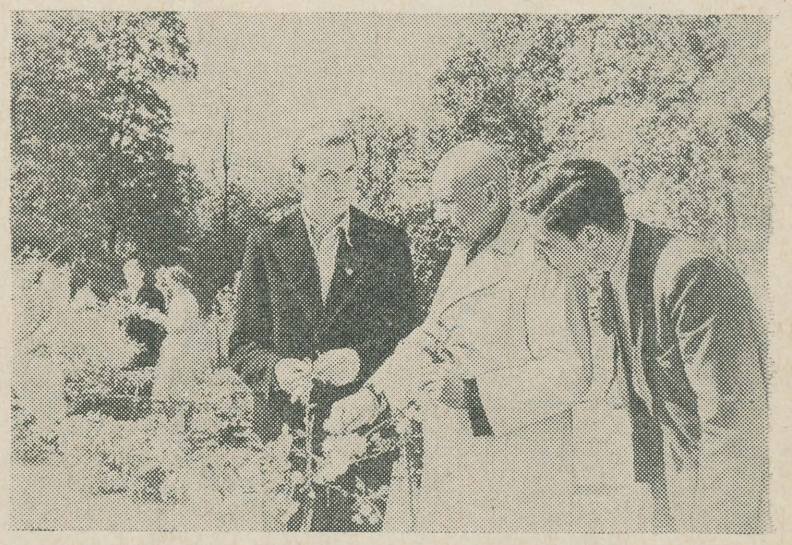
Kõrgemale teadusliku töö juhtimise tase

Hiljuti toimus matemaatika-loodusteaduskonna bioloogia-geoloogia-geograafia osakondade ÜTÜ nõukogu koosolek. Aruandega tööst möödunud õppeaastal esines nõukogu esimees sm. Sõrmus. Järgnenud sõnavõtud näitasid, et nõukogu töös on olnud suuri puudusi. Nõukogu, kui teadusliku töö kollegiaalse juhtimise organ, ei täitnud oma ülesannet, kuna enamik nõukogu liikmeist ei võtnud aktiivselt osa nõukogu tööst. Seetõttu kulges töö ringides ilma nõukogu suunamiseta. Korras ei ole ka ÜTÜ liikmete arvestus.

ÜTÜ geoloogiaringi esimees sm. Kaljo juhtis oma sõnavõtus tähelepanu madalale distsipliinile ÜTÜ liikmete seas, mis konkreetse väljenduse leiab väga väikeses arvulises osavõtus ÜTÜ koosolekutest. Samuti kritiseeris ta aruande ebakriitilisust.

Koosolek otsustas tunnistada osakonnanõukogu töö organisatsioonilises osas mitterahuldavaks ja avaldas lootust, et uus osakonnanõukogu selliseid vigu oma töös ei lase korduda.

T. Orav

Pildil: Praktiline töö TRÜ Botaanikaaia Mitšurini osakonnas
V. Levitski foto

Kehakultuur ja sport

Lõppes kõrgemate koolide spartakiaad

TRÜ 150. aastapäevale pühendatud ENSV kõrgemate koolide spartakiaadi viimase võistlusalana toimusid äsjavalminud Mitšurini tänava võimlas kohtumised võimlemises.

Ka viimane võistlusala näitas TRÜ sportlaste head ettevalmistust ja võidutahtelist esinemist. Võites kindlalt esikoha, saavutas ülikooli võistkond 585,78 punkti TPI 331,18 punkti vastu. Kolmandale kohale jäi 276,18 punktiga Tartu Õpetajate Instituudi võistkond.

I järgu harjutustes naistele suutsid TRÜ võimlejad saavutada kolmikvõidu. Esikohale tuli R. Nigol 90,95 punktiga, teiseks E. Punder 88,77 punktiga ja kolmandaks E. Uibo 88,70 punktiga. Meeste I järgus saavutas esikoha TRÜ võistleja U. Purru 101,4 punktiga, naiste II järgus G. Telegina 52,20 punktiga ja meeste II järgus A. Tikk 55,90 punktiga.

Peale võistluste lõppemist anti spartakiaadi üldvõitjale — TRÜ võistkonnale üle Ametiühingute Kesknõukogu ja VSÜ «Kalevi» poolt välja pandud rändkarikas.

Võistkondade lõppjärjestus kujunes järgmiseks:

I — Tartu Riiklik Ülikool — 14,5 miinuspunkti.
II — Tallinna Polütehniline Instituut — 22,5 mp.
III — Eesti Põllumajanduse Akadeemia — 41,5 mp.
IV — Tartu Õpetajate Instituut — 44,5 mp.
V — Tallinna Pedagoogiline Instituut — 54,5 mp.

Möödunud nädalal

Ajaloo-keeleteaduskonna II kursusel toimus ELKNÜ algorganisatsiooni koosolek, kus ettekandega partei XIX kongressi materjalidest ja seltsimees Stalini kõnest kongressil esines ajaloo-keeleteaduskonna prodekaan, poliitökonoomia kateedri õppejõud sm. V. Matin. Ettekandele järgnes elav arutelu.

A. N. Radištševi 150. surmaaastapäeva tähistamiseks toimus ülikoolis 3. novembril teaduslik sessioon. Radištševist kui talurahva revolutsioonilisest ideoloogist kõneles van.-õpet. L. Eringson. Radištševi osa kaasaegses kirjanduslikus võitluses tutvustas van.-õpet. J. Lotman. Prof. E. Martinsoni ettekande teemaks oli «A. N. Radištšev ja Baltimaade antifeodaalne valgustuslik liikumine».

ÜTÜ botaanikaringis toimus teisipäeva õhtul huvitav ja sisukas referaat-koosolek. Ettekandega «Mõningatest diskuteeritavatest küsimustest nõukogude geobotaanikas» esines üliõpilane M. Muhel.

Järgnesid elavad sõnavõtud, lõpuks demonstreeriti õppefilme.

Korvpalli välkturniirilt

Nädalavahetusel toimus Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 35. aastapäevale pühendatud TRÜ ja EPA teaduskondade vaheline korvpalli välkturniir, millest osa võttis kokku 21 võistkonda.

Naiskondade osas võitis turniiri matemaatika-loodusteaduskonna võistkond jättes teiseks kehakultuuriteaduskonna ja kolmandaks ajaloo-keeleteaduskonna võistkonna. Meeste võistkondadest oli parim EPA metsandusteaduskonna meeskond. Teiseks jäi kehakultuuriteaduskond ja kolmandaks EPA maakorralduse ja melioratsiooni teaduskond.

Сегодня в номере

I страница

Передовая: Под знаменем Ленина, под водительством Сталина к новым победам.

В. Маяковский: Пою тебя, отечество. Отрывок из поэмы «Хорошо». Перевод Ф. Котта.

II страница

Наша доска почета передовыми людьми коллектива университета.

К. Сийливаск. — Великая Октябрьская социалистическая революция в Тарту.

III и IV страницы.

Литературная страница. О. Круус. — Свидание. Отрывок из рассказа. И. Тоомла. — Работа лит. кружка. Х. Нийт. — Мамин-Сибиряк.

Информации

Toimetaja J. Feldbach

MB 20427 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 3626

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

№ 33 (163) Reedel, 14. novembril 1952. a. V aastakäik

Maailma noorus ja üliõpilased võitluses rahu eest

7 aastat tagasi, 10. novembril 1945. a., loodi I ülemaailmsel noorsoo kongressil Londonis Ülemaailmne Demokraatlik Noorsoo Föderatsioon. Selle sündmuse tähistamiseks otsustas kongress igal aastal 10. novembril tähistada ülemaailmset noorsoo päeva.

Nädal hiljem, 17. novembril, tähistavad kõigi maade üliõpilased-demokraadid traditsioonilist rahvusvahelist üliõpilaste päeva.

Ülemaailmne Demokraatlik Noorsoo Föderatsioon ja Rahvusvaheline Üliõpilaste Liit seab endale ülesandeks otsustavalt ja väsimatult kaitsta noorsoo ühtsust, vaatamata nende rassile, usule, poliitilistele veendumustele, rahvaste sügava ja kindla sõpruse nimel võidelda kindla rahu, sotsiaalsete ja majanduslike õiguste, noore põlvkonna huvide eest.

Organisatsioonide lipul on loosungid kogu maailma noortele: «Noorsugu, ühine! Edasi kindla rahu eest, demokraatia ja rahvusliku sõltumatuse eest, noorsoo parema tuleviku eest!» «Üliõpilased, ühinege võitluses rahu eest, paremate õppimise ja eluoluliste tingimuste eest!»

ÜDNF ja RÜL kindlustavad organisatsiooniliselt seda rahvusvahelist demokraatliku noorsoo ühtsust, mis tekkis ja tugevnes II maailmasõja aastail, mis tugevneb ja kasvab iga päevaga.

Kui loomise momendil föderatsiooni ridadesse kuulus 30 miljonit noormeest ja neidu, siis praegu ÜDNF ühendab enam kui 75 miljonit noort patriooti 84 maalt.

Igal aastal ülemaailmsel noorsoo päeval ja rahvusvahelisel üliõpilaste päeval demonstreerivad kogu maailma noored ja üliõpilased oma murdumatut tahet — võidelda fašismi ja orjastamise vastu, rahu ja helge tuleviku eest.

Ülemaailmne Demokraatlik Noorsoo Föderatsioon ja Rahvusvaheline Üliõpilaste Liit on oma olemasolu 7 aasta jooksul läbi käinud kuulsusrikka tee. See teekond kõneleb sellest, et iga päevaga tugevneb demokraatliku noorsoo ühtsus. Kolm demokraatliku noorsoo ja üliõpilaste festivali (Praha, Budapesti, Berliini) olid kümnete maade noorsoo eredaks demonstratsiooniks kunsti ja spordi saavutustest. III ülemaailmsel demokraatliku noorsoo ja üliõpilaste festivalil kuulutasid 105 maa noorsoo esindajad kogu maailmale:

«Meie, festivalist osavõtjad, mõistes inimkonda ähvardavat ohtu ja meie vastutust üldises rahvaste võitluses rahu eest, kümnete miljonite kõigi maailma rahuarmastavate noorte nimel, tõotame pidulikult — «anda kogu jõud võitluses uue sõja vältimise eest, hoida ja laiendada meie ühtsust võitluses rahu eest . . .

. . . vandudes truudust rahule me tõotame! tõotame! tõotame!»

ÜDNF ja RÜL viivad läbi ka teisi üritusi. Igal aastal viiakse märtsikuul läbi ülemaailmne noorsoo nädal, 21. veebruaril tähistatakse solidaarsuse päeva noortega, kes võitlevad koloniaalse rõhumise vastu, 21. aprillil — solidaarsuse päeva vabariikliku Hispaania noortega.

Nõukogude Liidu noorsugu on Ülemaailmse Demokraatliku Noorsoo Föderatsiooni avangardiks. Sügava austuse ja tänulikkuse tundega jälgivad kogu maailma noored nõukogude noorsoo igapäevast tegevust.

Nõukogude Liidu üliõpilaskond on maailma üliõpilaste seas kõige arvukamaks väesalgaks. Ainult meie maal on loodud sellised avarad võimalused noore põlvkonna eluks ja tööks.

Ainuüksi Moskvas õpib rohkem üliõpilasi kui Euroopa maades. Rahvademokraatiamaad sammuvad Nõukogude Liidu eeskujul üliõpilaste õppe- ja elutaseme tõstmise teed.

Koos nõukogude noortega sammuvad aktiivsete rahu eest võitlejate ridades noormehed ja neiud rahvademokraatiamaadest, Hiinast, Koreast, Indiast, vabariiklikust Hispaaniast, Kreekast, Indoneesiast, Vietnamist, Birmast, Malaiast, Inglismaa, Prantsusmaa, USA, Itaalia, Ladina Ameerika, Aasia, Aafrika, Austraalia, Skandinaavia, Saksamaa, Austria demokraatlik noorsugu.

Kõik nad kordavad vaimustusega nõukogude helilooja A. Novikovi ja luuletaja L. Ošanini loodud ÜDNF hümni sõnu:

Rahvaste õnne,
päikselist homset
hoiame, sõbrad, käes!

Sel aastal tähistavad maailma noored ja üliõpilased ülemaailmset noorsoo ja rahvusvahelist üliõpilaste päeva oma jõudude veel enam koondamise tähe all võitluses reaktsiooni tumedate jõududega, siira uhkusega suunates oma pilgud suure looja poole, rahva, rahuliku elu looja poole, korrates suurima rahu lipukandja, armastatud Stalini sõnu:

Elagu rahu rahvaste vahel!
Maha sõjaõhutajad!

Teadmiseks poliitinformaatoreile

Novembrikuu instruktiivsete ettekannete plaan.

18. novembril kl. 16.00 «Maailma noorus ja üliõpilased võitluses sõja vastu, demokraatia ja sotsiaalse progressi eest».

25. novembril kl. 16.00 «Sm. N. Bulganini kõne Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressil».

К сведению политинформаторов

План инструктивных докладов на ноябрь месяц.

18 ноября в 16.00. «Молодёжь и студенты мира в борьбе против войны, за демократию и социальный прогресс.»

25 ноября в 16.00. «Речь тов. Н. Булганина на XIX съезде Коммунистической партии Советского Союза».

Oktoobripäevad TR Ülikoolis

Pidulik koosolek aulas

6. novembri õhtul kogunesid TRÜ pidulikult kaunistatud aulasse TRÜ õppejõud, üliõpilased ja teenistujad, et tähistada Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 35. aastapäeva.

Presiidiumilaua taha astuvad TRÜ eesrindlikumad õppejõud eesotsas rektor prof. F. Klementiga.

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 35. aastapäevale pühendatud piduliku koosoleku avab EKP TRÜ algorganisatsiooni sekretär sm. Arhangelski.

Kõlavad NSV Liidu hümni helid.

Ettekandeks saab sõna TRÜ õppeprorektor sm. V. Reiman. Esineja märkis, et 35 aasta jooksul on nõukogude rahvas kuulsusrikka Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei juhtimisel ära käinud pika ja võituderohke võitlustee. Väljunud sõjast fašistliku agressoriga tugevamana kui kunagi varem ja kaotanud kiiresti sõjahaavad, asus maailma esimene sotsialismimaa julgelt teostama sotsialismilt kommunismile järk-järgulise ülemineku programmi.

Pikemalt peatus esineja Eesti NSV olukorral näidates, et Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni tulemusena hakkas ka Eesti NSV arenema nii majanduslikult, poliitiliselt kui ka kultuuriliselt.

Käesoleval õppeaastal töötab Eesti NSV-s 1152 kooli 146 000 õpilasega,» ütles kõneleja. «Kõrgemates koolides õpib 3 korda rohkem inimesi kui kodanlikus Eestis. Sõjajärgsel perioodil valmistati ette ligi 5000 eriteadlast.»

Kujukate faktidega näitas esineja ENSV ettejõudmist Lääne-Euroopa maadest.

«Meie suured võidud, mida on saavutanud meie kodumaa ja rahvas, kohustavad meid võitlema XIX kongressil vastuvõetud otsuste täitmise eest. Meie peame kindlustama kommunistlikule parteile ustavaid Lenini-Stalini töö jätkajaid, andma 2 korda rohkem ideeliselt karastunud kaadreid. Selleks tuleb tõsta nii õppe- kui ka poliitilise ja teadusliku töö taset, distsipliini, töötada ise, et kasvatada uljatest noortest väärtuslikke stalinlikult hingestatud pedagooge, teadlasi ja ühiskonnategelasi,» ütles kõneleja ettekannet lõpetades.

Järgnevalt loeti ette rektori käskkiri, milles tõsteti esile meie ülikooli kollektiivi paremaid liikmeid.

Seoses ülikooli sportlaste hinnatavate võitudega kõrgemate koolide spartakiaadil anti TRÜ-le üle ENSV Ministrite Nõukogu juures asuva Kehakultuuri- ja Spordikomitee aukiri, Tartu Linna Kehakultuuri- ja Spordikomitee I järgu diplom ja rändpunalipp ning ENSV Ametiühingute Kesknõukogu rändauhind.

Pidulik koosolek lõppes kontserdiga. Uljalt kõlasid TRÜ naiskoori esituses Ernesaksa «Laul Stalinist», Ritsingu «Rahu eest» ja Tulikovi «Nõukogude noorsoo marss». Peale selle esinesid deklamaatorid I. Soop ja D. Paurson, klaverisolist R. Ojavere ja vokaalsolist K. Tennosaar.

H. Ploompuu

ÜLELINNALISELT DEMONSTRATSIOONILT

Palju rõõmu ja elevust on 7. novembri pilvises ja niiskes hommikus. Juba varakult tõtleb tänavail inimesi, sammub kärarikaste salkadena pioneere, kiirustab üliõpilasi. Punalippude ja roheliste vanikutega ehitud Tartu valmistub suureks, ülelinnaliseks oktoobridemonstratsiooniks. Ja mitte ainult Tartu — kogu meie suurel kodumaal sammuvad täna punaste võidulippude all tuhanded ja miljonid Nõukogudemaa töötavad inimesed, väljendades oma ühtsust, vankumatut tahet kaitsta 1917. a. tormilisil oktoobripäevil kättevõidetud saavutusi, võidelda rahu ja demokraatia eest kogu maailmas. Täna, Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 35. aastapäeval liiguvad üle Punase väljaku tööliste ja sõjaväe kolonnid, ja Moskva saluteerib oma kangelaslikele poegadele ja tütardele, kogu suurele ehitavale Nõukogudemaale.

Vana ülikoolihoone ümber on täna eriti elav ja kärarikas — ta arvukas pere on kogunenud siia, et rivistuda demonstratsiooniks. Pidulikult lehvivad kõrgel hoonel punased lipud . . . Kolonn hakkab liikuma. Kõige ees kantakse seltsimees Stalini suurt portreed, sellele järgnevad ülikooli valged siidlipud. Esimesena sammub rivis ülikooli meeskoor, kelle laul kõlab täna eriti reipalt ja julgelt. Parima teaduskonna punane sametlipp kuulub sel aastal matemaatika-loodusteaduskonna kollektiivile, kellele on kolonnis antud esimene koht. Teiste seas sammub siin eesrindlik üliõpilane kommunistlik noor Mall Ruubel, samas teine eesrindlane Olev Sachs ja veel palju teisi. Edasi kantakse õigusteaduskonna embleemi. Tulevased juristid, nõukogude õiguse kindlad kaitsjad, sammuvad täna koos teistega punalippude all. Siin on üliõpilased Siigur, Blumfeld jt., keda üliõpilaspere on õigusega tunnistanud oma parimate hulka. Õigusteaduskonnale järgneb arstiteaduskonna kollektiiv. Kui palju tahtekindlust ja energiat väljendub nende homsete arstide nägudel, nende, kelle kätte usaldatakse nõukogude inimeste tervise eest hoolitsemine. Kolonni ees sammub prof. A. Tomingas, samas komsomoli-algorganisatsiooni sekretär ja parimaid üliõpilasi Milvi Pärnik.

Sirgetes ridades ja hea sportlasliku rühiga sammuvad kehakultuuriteaduskonna üliõpilased, ülikooli spordiau tublid kaitsjad.

Juba eemalt on kuulda vene filoloogia üliõpilaste laulu — siin sammub ajaloo-keeleteaduskond, kus pidumeeleolu on tõusnud kõrgeimale astmele. Ka siin võib näha paljusid eesrindlasi, nagu seltsimehed Väljas, Šišov, Toomla, Pirson jt. Hästi töötavad need tulevased pedagoogid, hästi oskavad nad ka rõõmsad olla. Edasi sammuvad ülikooli raamatukogu töötajad ja teenistujad. Kolonni viimasteks on kehakultuurlased-ratsasportlased. Esimeste seas ratsutavad NSV Liidu tšempionid M. Viirmäe ja A. Vars.

Pildil: TR Ülikooli töötajad ülelinnalisel oktoobridemonstratsioonil.

Joh. Miku foto

Palju on lippe, kolonni kohal kirendab loosungite rida. Sirgetes kindlates ridades mööduvad üliõpilased tribüünist. Ja kui kõlab tervitus suurele Stalinile, kajab läbi kõikide ridade võimas hurraa suurele juhile ja õpetajale, nõukogude noorte parimale sõbrale. Täna on tõeline töötava rahva, nõukogude nooruse pidupäev.

E. Toomet

ИЗ КОМСОМОЛЬСКОЙ ЖИЗНИ

Готовимся к интересной профессии

XIX съезд Коммунистической партии и наша первая университетская комсомольская конференция возбудили у всех студентов ещё большее желание смело преодолевать встречающиеся на нашем пути трудности.

Мы учимся на предпоследнем курсе. Теперь мы, собираясь в аудитории или в комнате общежития, много говорим о том, что скоро станем преподавателями, что в нашей самостоятельной работе, несомненно встретятся трудности, справиться с которыми мы должны научиться здесь, в университете. Каждый из нас обязательно хочет стать хорошим преподавателем, хорошим другом своих учеников. Сейчас мы изучаем методику преподавания русского языка и литературы. И все мы в результате усвоения курса пришли к выводу, что надо много знать, необходимо любить свою профессию, чтобы стать хорошим преподавателем. И всем ясно, что без работы над собой, с одним желанием стать хорошими преподавателями у нас ничего не получится. 14 октября у нас состоялось групповое собрание, первое собрание с заново выбранным группоргом Л. Мишариной. В плане работы наших комсомольцев (их у нас 11 из 12 студентов) на первом месте стоит, разумеется, учеба. Мы постановили сейчас же начать работать над курсовыми работами, готовить домашнее чтение по иностранному и эстонскому языкам. Необходимо, чтобы каждый комсомолец участвовал в одной из физкультурных секций. Лингвисты наши уже работают над курсовыми работами, литераторы составляют библиографию. Три человека занимаются в конькобежной секции, другие в плавательной и легко-атлетической. Каждую неделю мы слушаем информацию нескольких комсомольцев о текущей жизни в Советском Союзе и заграницей, Политинформации успешно ведет у нас С. Исаков уже второй год. Каждый понедельник мы всей группой идем в кино, а потом обсуждаем просмотренный фильм.

Каждый комсомолец выписывает газеты и каждый из них участвует в одном из научных кружков.

Особым вопросом на наших собраниях всегда стоит вопрос об усвоении политэкономии и диамата. За третий курс больше половины комсомольцев сдали экзамен по политэкономии на 5. И в этом году у нас живо проходят семинары. Особенно активно выступают С. Исаков, Р. Рожкова, И. Перльман, А. Радек.

Так мы отвечаем на заботу Партии о нас, советской молодежи.

З. Месяцева,

студентка историко-филологического факультета.

Parandada üliõpilaste iseseisva töö võimalusi

Nõukogude ülikool peab kasvatama noori spetsialiste loova aktiivsuse ja initsiatiivi vaimus. Kogu ülikoolis tehtav õppe- ja kasvatustöö peab äratama noortes armastust novaatorluse ja enesealgatuse vastu. Kõigi nende ülesannete seisukohalt tuleb pöörata ulatuslikku tähelepanu just üliõpilaste iseseisva töö probleemidele.

On ilmne, et üliõpilaste iseseisev töö kulgeb edukalt siis, kui kogu õppeprotsess, loengud, praktilised tööd, seminarid jne. toimuvad looval alusel. Õppejõu poolt aine šabloonivaba käsitlus virgutab ja ajendab üliõpilasi probleemide püstitamisele ja nende iseseisvale lahendamisele. Ainuüksi sellest aga on muidugi vähe. Iseseisva töö tulemusrikas kulgemine eeldab muuhulgas veel üliõpilaste kindlustamist vajaliku ajaga ja mitmesuguste materjaltehniliste vahenditega. Teen järgnevalt mõned märkmed viimatinimetatud tingimuste olemasolust õigusteaduskonnas.

Teaduskonna ametiühingu büroo poolt teostati käesoleva aasta kevadel üliõpilaste ajabüdžeti uurimine, mille tulemusena võib väita, et üliõpilastele ei jää nimetamisväärselt aega iseseisvaks tööks eridistsipliinides. Selle põhjustena selgusid väga mitmesugused asjaolud. Ilmnes nimelt, et mõned distsipliinid püüavad end teiste arvel ülemääraselt n. ö. laiutada ja sel viisil koormavad ühekülgselt üliõpilaste ajabüdžeti üle. Nii näiteks oli IV kursuse üliõpilastele ette nähtud käesoleva aasta kevadsemestril toimuva ajaloolise materialismi seminariks läbi töötada 3141 lk. literatuuri, sellest uue tekstina 2246 lk. konspekteerida. Kuna seminar kestis kolm kuud, tuleks üliõpilasel iga päev ajaloolises materialismis konspekteerida 23 lk. teksti. Ajaloolise materialismi kõrval on aga samal kursusel kevadisel sessioonil veel 8 eksamit ja 1 arvestus. On vist pikemata selge, et teistes distsipliinides iseseisvast tööst ei saa olla jutugi. Siit järeldus: üliõpilaste iseseisvat tööd tuleb õigesti planeerida.

Ajabüdžeti uurimine näitas, et reformid on vajalikud ka üliõpilaste ühiskondliku koormuse alal. Asjatut ajakulu nõuab ühiskondlike organisatsioonide omavahelise töö koordineerimatus. Tuleb rohkem praktiseerida eriorganisatsioonide ühiseid koosolekuid samalaadiliste küsimuste arutamiseks. On üldse vajalik ühiskondlike organisatsioonide töö viimine koosolekute pidamise praktikalt senisest rohkem küsimuste lahendamisele töökorras. Tuleb otsustavalt lühendada ka koosolekute kestvust. Selleks tuleb asetada pearõhk k o o s o l e k u e t t e v a l m i s t a m i s e l e. Hästi ettevalmistatud koosolek kulgeb kiiresti ning on sisult efektiivne. Kõik mainitud vahendid aitavad kaasa üliõpilaste ajabüdžeti normaliseerimisele ja vabastavad aega iseseisva õppimise tarvis.

Üliõpilaste iseseisev töö eeldab ka selleks vajalike tööruumide ja raamatukogude olemasolu. Kahjuks on selles osas õigusteaduskonnas suuri puudujääke. Juba aastaid on teaduskond taotlenud keemiahoone III korrusel riigi ja õiguse ajaloo kateedri ruumide ümberehitamist selliselt, et avaneks võimalus ühe toa eraldamiseks üliõpilastele iseseisvaks tööruumiks. Kõik sellesuunalised taotlused on aga seni jäänud tagajärjetuks. Olukord vajab kiiret lahendamist eriti praegustes tingimustes, kus internaadid on tugevasti üle majutatud ja neis puuduvad üliõpilastele iseseisvaks töötamiseks ettenähtud tööruumid.

Üliõpilastele iseseisvaks tööks vajamineva aja kindlustamine ja materiaalse baasi loomine pole kaugeltki teisejärgu tähtsusega, vaid on otsesteks ja vahetuteks tingimusteks iseseisva töö edukaks kulgemiseks. Sellealaste puuduste kõrvaldamine peab olema lähimaks eesmärgiks.

O. Püssa

Töötagem kindla plaani järgi

Eduka töö tähtsamaks tingimuseks on plaanipärane töötamine. Milline see plaan on ja kuidas seda tehakse, see oleneb individuaalsetest tingimustest, kindel on aga, et iga päeva õhtul peab olema täiesti selge, mida ja millises järjekorras teha tööd järgmisel päeval.

Ma ise kasutan seda meetodit järjekindlalt alates teisest kursusest. Enne töötasin plaani järgi ainult enam tööga koormatud perioodidel. Peale selle, et see meetod võimaldab maksimaalselt aega kasutada, annab selline töö ka enam rahuldust kui plaanitu tegevus. Ratsionaalselt kasutatud päev pole asjatult möödunud.

Meie töö võiks põhiliselt jaotada kolme liiki. Esiteks pikema tähtajaga, kursuse- ja seminaritööd, samuti töö eriala ringis; teiseks pidev õppetöö, näiteks keeletundideks ja seminarideks ettevalmistumine ja kolmandaks eksamid.

Minu kogemuste järgi on esimese liigi kui suuremat süvenemist ja loovat mõtlemist nõudva töö jaoks kõige parem jätta üks või kaks loengutega vähem koormatud päeva nädalas, neile päevadele muid töid mitte planeerida.

Praktilisteks tundideks ettevalmistamine toimub aga tavaliselt neile eelnevail päevil. Ka see ei või toimuda juhuslikult. Igaks tööks näen ette vastava hulga aega. See tagab küllaldase tööpinge ning sellega ühes ka küllaldase süvenemise. Eelneval päeval või ka samal päeval kohe pärast loenguid mõtlen läbi, millises järjekorras sooritada selleks päevaks ette nähtud tööd. Iga päev jätan ka mõned tunnid reservi. Kui see pole teisiti võimalik, siis jaotan mõne suurema töö (näiteks seminariks ettevalmistamise koos ajakirjanduse konspekteerimisega) mitme päeva peale. See reserv on vajalik ühiskondlike ülesannete jaoks, samuti aga ka töö vahelduseks. Nende tundide vabaksjäämisel kasutan neid lugemiseks, puhkuseks või mõneks ootamatuks kiireloomuliseks tööks.

Üldse on lugemine tegevus, millega saab täita kõiki plaanis tekkivaid tühikuid. Ka meie töös on vajalik mitte asjatult aega kaotada. Raisatud pooltundidest kasvavad nädala jooksul tunnid.

Plaanipärane töö muudab palju edukamaks ka eksamiteks ettevalmistamise. Olen viimastel eksamisessioonidel järjekindlalt jaotanud eksamiks vajaliku materjali vastavalt eksamieelsetele päevadele ja need osad omakorda tundidele. Muidugi tuleb siin kõikumisi, sest materjal pole kunagi ühtlase raskusega. Siiski vähendab see meetod viimaste eksamieelsete päevade pinget ja kaotab täiesti vajaduse õppida öösiti.

Eksamite ajal selgub ka, kui suur tähtsus on korralikul konspekteerimisel. Olin teisel kursusel sunnitud kasutama võõraid konspekte, sest puudusin haigusse tõttu suurema osa semestrist. Aine omandamine võttis ligi kolmandiku võrra rohkem aega kui oma konspektist õppides. Ka järelekirjutamine ei aita palju, sest see on tavaliselt mehhaaniline. Niisiis algab eksamiks ettevalmistumine juba loengu ajal.

Enesestmõistetavalt on vajalik suurema ulatusega aine läbitöötamisega alustada juba semestri keskel. Meil, filoloogidel, on niisugusteks kirjanduse eksamid, kus kohustuslikku lektüüri on võimatu läbi lugeda eksamieelsetel päevadel.

Kasutades nii plaanipärase töötamise meetodit igas töölõigus, saavutame maksimaalse tööjõudluse ning õige töö ja puhkuse vahelduse.

E. Lepik,
ajaloo-keeleteadusk. IV kursuse üliõpilane

Möödunud nädalal

Konsultatsioonid kaugõppijaile

TR Ülikoolis algasid konsultatsioonid mittestatsionaarsetele üliõpilastele. 10. novembril, konsultatsioonide esimesel päeval, oli kogu vabariigist kohale saabunud 150 üliõpilast, neist 125 ajaloo-keele- ja 25 mat.-loodusteaduskonnast. Konsultatsioonid kestavad kuni 15. novembrini.

Arutleti teadusliku töö küsimusi

Esmaspäeval, 10. nov. s. a. toimus TRÜ teaduslik konsultatsioonibüroo koosolek teadusala prorektor prof. E. Martinsoni juhatusel. Koosolekust võtsid osa kõigi teaduskondade teaduslike probleemide juhendajad-õppejõud. Koosolekul anti aru teadusliku töö käigu kohta üksikute probleemide kaupa. Samuti arutleti ülikooli 1953. a. teadusliku töö plaani täiendamise küsimust seoses partei XIX kongressi direktiividega.

Tutvutakse Pavlovi õpetusega

TRÜ Pavlovi Komitee Presiidiumi ja Tartu Teadusliku Arstide Seltsi korraldusel toimus 11. novembril aulas teaduslik koosolek ülikooli õppejõududele ja Tartu arstidele. Koosoleku päevakorras oli dotsent Sapožnikovi ettekanne «I. P. Pavlovi õpetuse filosoofilised alused».

Loeng Pavlovi õpetuse rakendamisest

12. novembril leidis TR Ülikoolis aset loeng teemal: «Akadeemik I. P. Pavlovi õpetuse rakendamisest ülikooli õppe- ja kasvatustöös». Lektoriks oli TRÜ vanem-õpetaja sm. M. Aleksandrova.

Huvitav ettekanne

Looduseuurijate Seltsi korraldusel toimus geoloogia auditooriumis EPA õppejõu sm. V. Masingu ettekanne, kus referent jutustas oma isiklikest reisimuljetest Kaukaasia looduskaitsealadelt. Ettekande juurde demonstreeriti rikkalikult fotomaterjali, taimi ja loomade nahku.

Meeskoor täiendab repertuaari

Vabariiklikul kõrgemate õppeasutuste üliõpilaste kunstilise isetegevuse ja omaloomingu ülevaatusel silmapaistvalt esinenud Tartu Üliõpilasmeeskoor valmistub innukalt eelseisvaks kontsertmatkaks Moskvasse. Selleks täiendatakse ja viimistletakse repertuaari.

TRÜ kolhoose abistamas

Pühapäeval, 2. novembril käisid TRÜ õppejõud, teenistujad ja üliõpilased järjekordselt abistamas meie rajooni kolhoose sügistöödel.

Grupp ajaloo-keele-, arsti- ja matem.-loodusteadusk. õppejõude, teenistujaid ja üliõpilasi siirdus Tartu rajooni Kukulinna külanõukogu Avangardi kolhoosi, kus osa üliõpilasi abistas kolhoosnikuid suhkrupeetide koristamisel, osa kartulivõtmisel. Töötati innuga. Brigadirid olid üliõpilaste tööga igati rahul. Kolhoosnikud võtsid abistajaid väga hästi vastu, — toit oli maitsev ja kohe peale töö lõppu oli kolhoosi auto valmis üliõpilasi linna viima. Kõigile meeldis kasulikult veedetud päev kolhoosis.

K. Silvet

Žürii hinnanguid

Sõnakunstnike saavutused ülevaatusel

Rõõmustavaks nähtuseks ülevaatusel oli see, et sõnakunsti osas kogu repertuaari valik oli teostatud ideelis-poliitiliselt kõrgel tasemel ja kunstilistele nõuetele vastavalt. Kõik deklamaatorid oma esinemistega rahuldasid täiesti. Eriti hästi esinesid TRÜ üliõpilased Diamara Ossits, Leonhard Vernik, Ülle Vasari, EPA üliõpilane Elinora Iva ja Tallinna Pedagoogilise Instituudi üliõpilased Aksel Rüngas, Galina Jakovleva ja Ester Reinard.

Samuti olid tubli tööd teinud TRÜ näitering, lavastades Gogoli «Revidendi» 2. ja 5. pildi ning TPI näitering, esitades Zorini näidendi »Noorus». Eriti hästi esines TRÜ kehakultuuriteaduskonna näitering.

K. Aluoja,
Rahvaloomingu Keskmaja juhataja

Tihedamaks side üliõpilaskonna ja teatri vahel

Meie üliõpilaste enamikule on selge tõsiasi, kuivõrd tähtis funktsioon on teatril nõukogude ühiskonnas. Aastast aastasse suureneb õppiva noorsoo huvi teatri vastu. On tihenemas side teatri kollektiivi ja üliõpilaskonna vahel. Seda tõendavad rohkearvulised teatri ühiskülastused ning arutluskoosolekud nähtud etenduste kohta. Seni on praktiseeritud arutluskoosolekute korraldamist vahetult peale etenduse lõppu. Kuna aga etendused lõpevad küllaltki hilisel tunnil, siis pole säärased koosolekud alati oma ülesannet täitnud. Oleks väga soovitav korraldada osa arutluskoosolekuid mõnel etendusele järgneval päeval. Möödunud aastal organiseeriti ainult üks sellelaadiline üritus (filmi «Valgus Koordis» arutelu). Arutluskoosolekust võttis osa rohkearvuliselt üliõpilasi, õppejõude ja RT «Vanemuise» näitlejaid, mistõttu koosolek kujunes küllaltki huvitavaks. ÜTÜ eesti kirjanduse ringil tuleks edaspidigi korraldada taolisi üritusi. Praegu pakub selleks häid võimalusi äsja lavale toodud Ed. Vilde draama «Tabamata ime», mis kahtlemata huvitab paljusid üliõpilasi.

Eriti tähtis osa on arutluskoosolekutel täita tulevaste teatrikriitikute ettevalmistamisel. On selge, et TRÜ ajaloo-keeleteaduskond peab andma järelkasvu ka meie teatrikriitikutele.

Rein Koppel

Toimetuse postkastist

Parandada poliitinformatsioonide läbiviimist

(Kokkuvõtteid toimetusele saabunud kirjadest)

Üliõpilaste H. Metsa (õigustead.), L. Häelme ja R. Metsiku (mat.-loodustead.), H. Ploompuu (ajal.-keelet.) jt. vastavasisulistest artiklitest selgus, et poliitinformatsioonid meie ülikoolis toimuvad enam-vähem korrapäraselt. Käsitletakse aktuaalseid küsimusi nii Nõukogude Liidu sise- kui ka välispoliitikast.

Siiski ei tunta poliitinformatsiooni korras ettekantavate referaatide vastu maksimaalset huvi. Viimaste näidalate vältel, näiteks, esineti ülevaadetega meie partei XIX kongressi direktiividest, sm. Malenkovi jt. kõnedest jne. Enamik üliõpilasi oli aga NLKP XIX kongressi materjalidega tutvunud juba enne vastavat poliitinformatsiooni. Kui ettekandja üldtuntud faktidele omalt poolt midagi juurde ei lisa, siis on loomulik, et poliitinformatsioonid muutuvad sel viisil ebahuvitavateks.

Olukorra parandamiseks peaksid referaatide teemad käsitlema aktuaalseid, kuid vähemtuntud sündmusi meie maa elust. Sm. Malenkovi kõnet, näiteks, ei tarvitse esitada tervikuna, vaid peatuda pikemalt ainult teatud osal sellest. Ülikoolis kui õppeasutuses oleks väga hästi sobinud arutleda haridus- ja kultuuriellu puutuvaid probleeme. Ülejäänud osa Malenkovi kõnest võinuks läbi töötada küsimustevastuste korras, kus ühtlasi selgub, kas kõik on kõnet lugenud ja kus lahendatakse esilekerkivaid küsimusi.

H. Vals

Miks ei köeta auditooriume?

Mat.-loodustaduskonna kolmandatele kursustele loetakse poliitilist ökonoomiat vana anatoomikumi auditooriumis. Millised on aga siin tingimused õppetööks? Arvatavasti piisab vastuseks sellele küsimusele kahest näitest. 3. nov., kui üliõpilased tulid seminarile, oli auditooriumis 3° C sooja. 10. nov. oli märgata «progressi». Üliõpilasi ootas üllatus +7° C temperatuuri näol.

Järeldus on lihtne: kui vana anatoomikumi soojemaks kütta ei tohi, siis peaks õppetöö mujale üle viima, kui aga kütmine selle asutuse tööd ei sega, siis p e a b seal olema õ p p e t ö ö k s v a j a l i k temperatuur.

Füüsika III kursuse üliõpilased

Toimub „Loova Mõtte“ arutelu

Teisipäeval, 24. novembril toimub TRÜ ÜTÜ Eesti Kirjanduse ja Rahvaluule ringi laualehe «Loov Mõte» lugejate esimene konverents. Konverentsil tulevad arutlusele «Loova Mõtte» viimase aasta jooksul ilmunud numbrid (9—14). Arutlusele tulevad niihästi kriitilised artiklid kui ka küllaltki mitmepalgeline kirjanduslik omaloming.

Toimetus on huvitatud lugejate arvamustest seniste numbrite kohta ja ka soovidest edaspidiste numbrite kohta.

Almanahhi numbrid on lugejaile tutvumiseks välja pandud ajaloo-keeleteaduskonna seminariraamatukogusse ja ülikooli raamatukogusse (küsida lugemissaali valveametnikult).

Arutluskoosolekust palutakse tingimata osa võtta kõigil autoreil, kes esinevad arutlusele tulevais numbreis.

«Loova Mõtte» toimetus

К сведению профессоров, доцентов и преподавателей:

Открыта подписка на ежемесячный журнал «ВЕСТНИК ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ» (орган Министерства высшего образования) на 1953 год.

Подписка принимается всюду на почте, в отделениях «СОЮЗПЕЧАТИ», общественными распространителями в вузах.

Подписная цена на год — 60 руб. на 6 месяцев — 30 руб.

Сегодня в номере

I страница

Передовая. Молодёжь и студенты мира в борьбе за мир.

Октябрьские праздники в университете. Х. Пломпу. Собрание в акт. зале. Э. Тоомет. На общегородской демонстрации.

Из комсомольской жизни. З. Месяцева. Готовимся к интересной профессии.

II страница

О. Пюсса. Улучшить условия самостоятельной работы студентов.

Э. Лепик. Нужно работать по плану.

Информации.

Toimetaja J. FELDBACH

MB 20449 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 3691

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

№ 34 (164) Reedel, 21. novembril 1952. a. V aastakäik

Больше внимания аспирантам

Бюро ЦК компартии Эстонии в январе этого года рассматривало вопрос о состоянии работы с аспирантами и вынесло в связи с этим соответствующее решение. Бюро ЦК отметило целый ряд недостатков в работе с аспирантами и наметило конкретные мероприятия по устранению этих недостатков.

Недавно партбюро университета проводило проверку выполнения решения Бюро ЦК. Проверка показала, что в университете проделана некоторая работа по ликвидации тех недостатков, на которые указало Бюро ЦК. В текущем году приём в аспирантуру прошел более организованно и план приёма почти полностью выполнен. Почти все принятые в аспирантуру в этом году работали до этого в студенческом научном обществе.

Однако до сих пор в работе аспирантуры имеются ещё существенные недоделки и недостатки.

Здесь прежде всего надо отметить, что кафедры и деканаты ведут слабую работу по изучению деловых и политических качеств студентов-выпускников, из которых, в основном, комплектуется аспирантура, слабо изучается склонность этих студентов к научной работе. В результате такого поверхностного подхода в аспирантуру попадают люди, которые не могут успешно работать. Этим и надо объяснить, что из 25 окончивших аспирантуру только 10 человек защитили диссертации, а остальные отчислены без защиты.

Как показала проверка, некоторые научные руководители (А. Пинт, Н. Томсон, Э. Лаугасте, П. Вихалем) относятся к своим обязанностям формально. В результате этого составляются непродуманные индивидуальные планы аспирантов, выполнение их нарушается. Формализм в руководстве и отсутствие должной помощи аспирантам приводит к тому, что аспиранты в течение 3-х лет не могут написать диссертации и защитить её. Так у аспирантки Пино должна состояться в 1953 году защита диссертации, но в аттестации уже сейчас указывается, что она сможет сделать это только в 1954 году. Из 10 аспирантов третьего года обучения трое по всем данным не защитят свои диссертации в срок. Все это наносит большой ущерб важному государственному делу — делу подготовки молодых научных кадров.

Аспиранты загружаются всякими побочными заданиями и работами, которые отвлекают их от прямых обязанностей. Почти 30% аспирантов работают по совместительству, у аспирантки Эйнасто под видом педагогической практики в индивидуальный план был включен целый курс в 200 часов.

Надо отметить также, что еще недостаточно выполняется указание ЦК о повышении уровня научного руководства. Еще не все аспиранты обеспечены научными руководителями, соответствующими своему назначению. Не все научные руководители имеют постоянные дни для работы с аспирантами, в тех же случаях, когда эти дни и запланированы, встречи не носят систематического характера, и аспиранты работают бесконтрольно (Пинт, Вихалем).

Кафедры и деканаты не осуществляют должного контроля за работой аспирантов, не оказывают им необходимой помощи. Роль кафедр в лучшем случае сводится к формальному заслушиванию отчетов аспирантов и утверждению их. Такое равнодушие и беспринципиальность приводят к тому, что из 9 человек, окончивших аспирантуру на историко-филологическом факультете, только один защитил диссертацию.

Кафедры еще слабо привлекают аспирантов для участия в работе кафедр, а деканаты не организовывают обмен опытом по вопросам методики научно-исследовательской работы. Кафедры в ряде случаев не заботятся об организации нормальных условий для работы аспирантов (Отс, Курик).

Как один из недостатков, надо отметить, что Министерство высшего образования чрезвычайно затягивает утверждение аспирантов, и это в некоторой мере дезорганизует работу их в самой начальной стадии. Имеют место факты, когда МВО меняет научных руководителей и это опять-таки отрицательно сказывается на работе аспирантов. Так аспирантке Леэт Министерство высшего образования в течение года сменило 3-х руководителей, все они отказались от руководства, и т. Леэт вынуждена поэтому оставить аспирантуру.

Надо сказать также, что факультетские партийные организации еще недостаточно занимаются вопросами работы аспирантов, недостаточно работают над выполнением решения Бюро ЦК КП Эстонии.

Подготовка национальных кадров научных работников — дело большой государственной важности. Вот поэтому факультетские парторганизации, деканаты, кафедры обязаны решительно повысить уровень требований к аспирантам и научным руководителям, оказывая аспирантам необходимую помощь, повышая их идейно-теоретический и научный уровень, систематически осуществляя контроль за работой аспирантов и научных руководителей.

Задачи, поставленные решениями XIX съезда Коммунистической партии Советского Союза в области подготовки научных кадроз должны быть ими выполнены. Эстонская республика ждет от нас высококвалифицированных научных работников, и мы обязаны их подготовить для народного хозяйства Эстонии.

Г. Сапожников

TRÜ parteialgorganisatsioonis

18. novembril k. a. toimus Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Tartu Riikliku Ülikooli algorganisatsiooni üldkoosolek, kus päevakorras oli EKP Tartu Oblastikomitee sekretäri sm. H. Ajo ettekanne Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi kokkuvõtted».

TRÜ ametiühinguorganisatsioonis

Üleeile, 19. nov. 1952. a. toimus Tartu Riikliku Ülikooli ametiühinguorganisatsiooni konverents, kus kuulati ära ametiühingu esimehe J. Mälli aruanne tehtud tööst ja valiti uus ametiühingukomitee.

Tänu Nõukogude võimule

Nõukogude valitsus, kommunistlik partei ja isiklikult seltsimees Stalin on loonud avarad võimalused nõukogude noortele teaduse ja tehnika omandamiseks, et varustada meie tormiliselt arenevat rahvamajandust kõrgeltkvalifitseeritud spetsialistidega.

Samal ajal käib kodanlik teadus mandumisrada, enamikule teadusjanulistele noortele on tee teadusele kapitalistlikes maades suletud.

Mina, töölise poeg, poleks võinud kodanliku korra tingimustes isegi mitte unistada kõrgema hariduse omandamisest. Tänu Nõukogude võimule ja kommunistlikule parteile õpin praegu arstiteaduskonna raviosakonna II kursusel. Olen seadnud oma sihiks omandada nõukogude arsti õilsa elukutse.

Et omandada kindlad ja sügavad teadmised, tuleb õppida järjekindlalt, plaanipäraselt korrata regulaarselt läbivõetud õppematerjali.

Praegu seisavad meil ees riiklikud eksamid anatoomias ja histoloogias. Samaaegselt uue õppematerjali omandamisega olen asunud läbivõetud õppematerjali kordamisele, et kindlustada sügavad teadmised. Selle saavutamiseks olen kehtestanud kindla päevarežiimi. Pärast loenguid lõunastan, siis puhkan 1—1,5 tundi, seejärel algab õppetöö, mis kestab 3—4 tundi.

Õige õppetöö planeerimisega jääb mul ka küllaldaselt aega tööks teaduslikus ringis ja ühiskondlike kohustuste täitmiseks kursuse komsomolisekretärina ning kultuuriliseks meelelahutuseks (kino, teater, kontserdid).

E. Kullamaa,
arstiteaduskonna raviosakonna II kursuse üliõpilane

ÜTÜ tööst

ÜTÜ ringide tööd kõigile kättesaadavaks

Meie ülikoolis on aastast aastasse kasvanud nii üliõpilaste teaduslike tööde hulk kui ka paranenud nende kvaliteet. Selle üle võib ainult rõõmustada. Kuid ei ringid, ÜTÜ osakonnanõukogud, ÜTÜ Nõukogu ega kateedrid pole siiani pühendanud vajalikku tähelepanu paremate üliõpilastööde üldkättesaadavaks tegemisele. Üksikutes kateedrites säilitatakse ringis ettekantud töid ja üliõpilastel on võimalus neid kasutada, kuid sellest on vähe. On vaja teha paremad ringides tehtud tööd, samuti paremad kursusetööd, kättesaadavaks kogu meie üliõpilaskonnale. Seda ülesannet suudaksid täita ÜTÜ osakonnanõukogude poolt korrapäraselt väljaantavad masinkirjas üliõpilastööde kogumikud, millised oleksid välja pandud TRÜ Pearaamatukogus.

Raskused selle idee elluviimisel on ainult tehnilist laadi. Siin peavad kateedrid osutama ÜTÜ-le materiaalset abi ja seda just masinal kirjutamise ning paberi saamise osas. Need raskused tohiksid aga olla ületatavad. Parimaks tõendiks sellele on asjaolu, et mõningates kateedrites on üliõpilaste tööd juba selliselt kõigile kättesaadavaks tehtud.

ÜTÜ osakonnanõukogudel tuleb mainitud küsimuse lahendamine kooskõlastada kateedrite võimalustega ning ringide juhatustega ja muuta masinkirjas üliõpilastööde väljaandmise võimalus tegelikkuseks. Valminud tööd tuleb tuua ÜTÜ Nõukogusse, kes organiseerib nende väljapaneku TRÜ Pearaamatukogus.

ÜTÜ osakonnanõukogudel tuleks seda küsimst kaaluda ja esitada konkreetne plaan ÜTÜ Nõukogule juba k. a. 1. detsembriks.

V. Tiit,
ÜTÜ Nõukogu liige

Botaanikaringi 5. aastapäev

15. novembril s. a. tähistas ÜTÜ botaanikaring oma viiendat aastapäeva. Sel puhul toimunud pidulikul koosolekul esines avakõnega prof. A. Vaga ja aruandega ringi tööst viie aasta jooksul üliõpilane M. Hein. Ringi teadusliku töö kohta märkis arundaja, et seda tuleb veel palju süvendada, eriti ettekannete osas. Paremini viiakse läbi suvetöid ENSV TA Bioloogia Instituudi juhendamisel, kuid saadud materjali kasutatakse veel vähe ettekanneteks ringi koosolekuil.

Komsomolikoosolek vene filoloogia osakonna II kursusel.
Joh. Miku foto

Ringi teadusliku töö plaan on pidevalt seotud taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri ning TA Bioloogia Instituudi omaga. Praktilised ning laboratoorsed tööd viiakse läbi sektsioonides, milliseid on neli. Kokkuvõtted töö tulemustest esitatakse ringi üldkoosolekuil.

Ringil seisavad ees suured ülesanded soode geobotaanilise ja alamate taimede uurimise osas, mida meil viimasel ajal on veel vähe tehtud.

Teadusliku ettekandega teemal «Andmed Kagu-Eesti fütoplanktonist» esines koosolekul IV kursuse üliõpilane K. Pork.

Botaanikaringile tõid aastapäeva puhul tervitusi zooloogiaring, taimefüsioloogiaring, geoloogiaring ja TA Bioloogia Instituut.

Aastapäeva puhul korraldati ka näitus, kus eksponeeriti ringi tööd kajastavaid artikleid, skeeme ja fotosid.

A. Kangur,
bioloogia V kursuse üliõpilane

Parandada kommunistlikku kasvatustööd ÜTÜ ringides

Kui vaadata, kuidas on teinud kommunistlikku kasvatustööd meie üliõpilaste seas ÜTÜ ringid, siis näeme nende töös selles osas tõsiseid puudusi. Ka komsomoli ja ametiühinguorganisatsioon ei ole aidanud teaduslikes ringides tehtavat kasvatustööd parandada, vähe tegeldakse veel teadusliku töö sisuliste küsimustega.

Eelkõige on meil vajalik rakendada tööle kõik teaduslikud ringid. Selline olukord, et mõned ringid liikmete vähesuse tõttu eksisteerivad ainult paberil (hügieeniring), ei tohi enam edasi kesta.

Ringide juhatustel tuleb kindlustada kõigi ringiliikmete töölerakendamine ning tööde valmimine tähtaegselt. Juba töö teostamise käigus peavad ringi juhatused, osakonnanõukogud ja komsomoligrupid tundma huvi selle vastu. Komsomoliorganisatsiooni organid, arutades teadusliku töö küsimusi, peavad hakkama ka üksikuid töid analüüsima.

Rohkem tähelepanu peavad ühiskondlikud organisatsioonid pöörama ka distsipliinile teaduslikes ringides. Selline olukord, et ringide töökoosolekutest võtab osa vaid 30—40% ringi liikmetest, nagu see esineb praegu enamikes ringides, ei ole normaalne. Eelkõige peaksid ühiskondlikud organisatsioonid selles osas kinni pidama päevade jaotusest ja jätma teisipäevane päev ÜTÜ jaoks.

Vähe on sellest, et teha hea töö ja see ringis ette kanda. Olulist osa kommunistliku kasvatustöö teostamisel omab tööle järgnev diskussioon, mis peab andma tööle õige ja kriitilise hinnangu, näitama töö voorusi ja puudusi. Et kindlustada head diskussiooni, on vajalik tööde väljapanek tutvumiseks ning nende tutvustamine seinaning välklehtedes.

Et teha teaduslikku tööd, peab üliõpilane põhjalikult omandama marksismi-leninismi alused. Selleks on aga tingimata vaja võtta osa tööst ühiskonnateaduse ringides. Praegu töötavad neist marksismi-leninsimi aluste ning dialektilise ja ajaloolise materialismi ring. Poliitilise ökonoomia ring on liikmete vähesuse tõttu peaaegu välja surnud. Komsomoliorganisatsioon ja ÜTÜ ringid peavad enam tähelepanu pöörama üliõpilaste suunamisele ühiskonnateaduste ringidesse. Mitmed ringid (ajaloo-, riigi ja õiguse ajaloo ning teooria ring jt.) peavad organiseerima koostööd ühiskonnateaduste ringidega just sisult lähedaste küsimuste arutamisel.

Suurt tähtsust kommunistlikus kasvatustöös omavad lühiinformatsioonid teaduslikes ringides. Lühiinformatsioonidel tuleb esile tuua meie nõukogude teaduse edusamme ja näidata, et neid rakendatakse rahu ja rahvaste heaolu huvides. Tuleb võrdluseks tuua ka kodanliku teaduse «saavutusi», millised teenivad reaktsiooni huve ja on suunatud rahuarmastavate rahvaste hävitamisele (bakterioloogiline relv, aatomipomm jne.).

Komsomoliorganisatsioon peab tähelepanu pöörama ka teaduslike ringide uurimiskollektiivide ärakasutamisele just individuaalse selgitustöö teostamisel. Kus on veel parem teha individuaalset selgitustööd kui oma töökaaslaste hulgas töö juures?

Ringid kasutavad veel liiga vähe oma töö populariseerimiseks, samuti väärnähete paljastamiseks, meie ülikoolisisest ajakirjandust. On eriti vajalik senisest enam avaldada meie ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» ringide töö kogemusi, sest vead ja võimalused nende kõrvaldamiseks on enam-vähem sarnased kõikides ringides. Edaspidi peavad ringivanemad ka sellele küsimusele tähelepanu pöörama.

V. Krinal,
ELKNÜ TRÜ Komitee liige

Tõsisemalt suhtuda aspirandi ülesannetesse

Nõukogude korra avarais tingimusis on noortel laialdased võimalused teadusliku töö tegemiseks, nende võimaluste realiseerimine oleneb aga noortest enestest. Suurt tähelepanu pööratakse teadusliku kaadri ettevalmistamisele aspirantuuri kaudu, mis on osutunud parimaks meetodiks. Senised kogemused aga näitavad, et mõningate tulemuste kõrval esineb suuri puudusi, kuna suurem osa aspirante ei suuda tähtajaks oma kandidaadiväitekirja esitada ja kaitsta. Viimaseil aastail on siiski kogemustest õpitud ja olukord näib teatud määral paranevat, kuigi valitseva olukorraga ei saa veel leppida. Milles seisnesid ja seisnevad vead? Kõige esimeseks, kuid ühtlasi tähtsaimaks ülesandeks, millest oleneb suurel määral töö käik aspirantuuris, on tööplaani koostamine, mida tuleb teha väga läbimõeldult. Kuidagi ei ole õigustatud vanade plaanide kohandamine, vaid tuleb arvestada juhendaja ja aspirandi eriala, dissertatsiooni pealkirja, kuid ka referaatide ja dissertatsiooniteema aktuaalsust ja tähtsust. Alati peab aga aspirandile endale jääma plaani koostamisel sõnaõigus. Dialektilise ja ajaloolise materialismi eksam tuleb planeerida esimese õppeaasta lõppu ning sellal ka sooritada. Olukord II kursusel on tänavu ebanormaalne, kuna pooltel on selles põhilises ainес eksam veel õiendamata. Sellega on ühtlasi aspirandid sattunud ummikusse, kuna nad ei suuda poolteise aasta jooksul lõpetada oma referaate, õiendada eksameid ja teostada ekspeditsioone. Vastavalt aspirantuuri määrustikule tuleb aga vähemalt poolteist aastat planeerida dissertatsiooni-le, ainult siis on kindlustatud selle õigeaegne valmimine. Plaani koostamisel on oluline koht dissertatsiooniteema valimisel. Teema peab vastama aspirandi huvidele ja teaduslikule ettevalmistusele. Viimasel ajal on tehtud soodustusi selles osas, et referaatide teemad on lähedased dissertatsiooniteemale, mistõttu aspirantidel on võimalus juba esimestel semestritel tutvuda teostega, mida tal tuleb hiljem kasutada. (varem olid referaatide teemad selliselt valitud, et materjali ei oleks kuidagi võimalik kasutada dissertatsioonis). Heaks meetodiks on dissertatsioonipeatükkide arutlemine kateedris. Kui vastava kateedri liikmed ei tunne töö vastu huvi, siis tuleb aspirandil endal näidata aktiivsust ja leida vahendeid ja parajat momenti, millal siiski vastaval õppejõul on aega, sest iga kasulik märkus on töö edasises käigus väga suure väärtusega. Pärast arutlemist tuleb muidugi vastav osa ümber töötada, redigeerida ja täiendada, kusjuures paralleelselt sellega tuleb jätkata uute osade kirjutamist. Töö peab valmima vähemalt kolm ja pool kuud enne aspirantuuriaja lõppemist, et seda saaks tervikuna arutleda ja veel redigeerida.

Kahtlemata on aspirandil õigus nõuda viimasel aastal kõrvalistest kohustustest vabastamist, mis on ette nähtud määruses, selle õiguse kasutamata jätmine on aspirandi enda süü.

Ajaloo-keeleteaduskonnas on aspirantuuri lõpetajaid olnud vähe, milles on süüdi osalt ka ülalesitatud puudused. Aspirandid aga ei tohi kunagi veeretada vastutust juhendajale, dekanaadile ega rektoraadile, sest töö teostajaks on ikkagi aspirant ise. Täielikult aru saades oma kohustustest ja vastutusest partei ja valitsuse ees, kasutades oma õigusi ja täites kohustusi võib iga aspirant oma tööd veelgi parandada. Ainult juhendaja ja aspirandi tiheda koostöö ning kriitika ja enesekriitika relva kasutamise tulemusena võime loota lähemail aastail aspirantuuri lõpetajate arvu suurenemist ning teaduslikü kaadri ettevalmistamise parandamist.

Ed. Vääri, TRÜ soome-ugri keelte kateedri aspirant

Möödunud nädalal

Külalisena vennasülikoolis

Tallinna Polütehnilises Instituudis toimuvast ÜTÜ teadusliкust konverentsist võttis osa TRÜ keemiaosakonna üliõpilane sm. M. Villem. Ta esines seal ka ettekandega.

Aruandlus-valimiskoosolek

14. novembril toimus ajaloo-keeleteaduskonna ametiühinguorganisatsiooni aruandlus-valimiskoosolek. Aruandega eelmise aasta tööst esines sm. A. Siibak. Sõna võtsid sm-d Laugaste, Siilivask, Lehari jt.

Üliõpilasetendus RT «Vanemuises»

Möödunud reedel korraldati RT «Vanemuises» etendus üliõpilastele. Lavale toodi Ed. Vilde draama «Tabamata ime». Rohkearvuline osavõtt ühiskülastusest väljendas üliõpilaste suurt huvi selliste ürituste vastu.

Eesti kirjanduse ja rahvaluule ringis

Eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi järjekordsel koosolekul kuulati ajaloo-keelet. IV kursuse üliõpilase I. Parbo ettekannet «Partei XIX kongress kirjandusest». Samuti arutati koosolekul ÜTÜ I konverentsi otsust.

Обсуждали план работы

Состоялось заседание правления русского литературного кружка НСО. На заседании, где присутствовал научный руководитель кружка тов. Егоров, были обсуждены решения I конференции НСО.

Suusasportlased hooaja lävel

17. nov. k. a. toimus TRÜ-EPA suusasportlaste ühine üldkoosolek. Peamise küsimusena tuli koosolekul arutamisele suusatajate varustuse küsimus, mida TRÜ-EPA Spordiklubi ja VSÜ «Kalevi» Keskнõukogu pole seni suutnud rahuldavalt lahendada.

Ametiühinguorganite valimiskoosolekutelt

Kõrgemale kasvatustöö tase

12. novembril toimus matemaatika-loodusteaduskonna ametiühinguorganisatsiooni üldkoosolek. Koosolekul kuulati ära büroo aruanne tööst möödunud aruandeperioodil. On saavutatud tõsiseid edusamme, millede tulemusena mat.-loodust. ametiühinguorganisatsioon on tunnistatud ülikooli parimaks. Kuid rahule ei saa jääda aruandega loova kriitika ja enesekriitika vähesuse pärast. Et organisatsiooni töö ei seisa veel nõuetaval kõrgusel, seda näitab kasvõi seegi fakt, et üldkoosolek oli vähe ette valmistatud. Aruande kohta võttis sõna ainult kaks seltsimeest.

Võiks arvata, et ka sõnavõttude vähese arvu tingis organisatsiooni hea töö ja aruande täielikkus. Tegelikult aga leiame puudusi peaaegu kõigis tähtsamais töölõikudes.

Ideelis-poliitiline kasvatustöö piirdub teaduskonnas vaid poliitinformatsioonidest ja ühiskonnateaduste loengutest osavõtu kontrollimisega. Vähe on aga teaduskonnas läbi viidud loenguid ja neistki on mitmed ära jäänud osavõtjate vähesuse tõttu.

Nõrk on kasvatustöö ametiühingugruppides. Igas grupis on küll suur aktiiv (kultuuriorganisaator, teatrivolinik, sotsiaalkindlustusevolinik jt.), kuid seda aktiivi on büroo poolt juhendatud väga pealiskaudselt ja seetõttu on ta töö jäänud pinnapealseks ja formaalseks. Vähe organiseeritakse heade nõukogude näidendite ja filmide ühiskülastusi, puuduvad neile järgnevad arutelud.

Nõrgalt võitlevad ametiühingurühmad õppeedukuse ja õppedistsipliini tõusu eest. Peaaegu täiesti unarusse on jäänud selline tähtis töölõik nagu töö ühiselamuis. On küll teostatud kontrollkäike ühiselamutesse, aga neist on olnud väga vähe tegelikku tulu. Ametiühing ei võitle elamiskultuuri tõusu eest ühiselamutes, «kollase kirjanduse» lugemise jt. kodanlike igandite avaldamise vastu, mida kahjuks veel küllaltki palju esineb. Lubamatult ükskõikselt on büroo suhtunud uue ühiselamu ehitamisesse. Siin oleks ta pidanud hoopis resoluutsemalt nõudma ülikooli juhtkonnalt takistuste ja venitamise kõrvaldamist, et tagada ühiselamu valmimine ettenähtud tähtajaks. Praegu on aga teaduskonna üliõpilaste töötamisvõimalused väga piiratud Tiigi ühiselamu suure ülekoormatuse tõttu.

Häbistav on sellisele suurele teaduskonnale, nagu seda on matemaatika-loodusteaduskond, viimane koht isetegevusolümpiaadil. Kuid ametiühing ei tunne isetegevuse vastu vajalikku huvi Eriti nõrk on aga ideelis-poliitiline kasvatustöö ringides. Seda näitab juba seegi, et ÜLKNÜ ridadesse on vastu võetud vähe isetegevuslasi ja sportlasi. Teaduskonna sportlastele, eriti käsipalluritele pole suudetud tagada rahuldavaid treeningutingimusi. Vajalikul tasemel pole veel ka ALMAVÜ töö, mille juhtimine ja abistamine ametiühingu poolt võrdub ümmarguse nulliga.

Matemaatika-loodusteaduskonna üliõpilased loodavad, et koosoleku otsused ei jää ainult ilusateks sõnadeks, vaid et uus büroo need ka tegelikult ellu rakendab ja kõrvaldab kõik ametiühingu töös esinevad puudused.

Tõnis Loit, Toivo Orav

Сегодня в номере

I страница

Передовая: Больше внимания аспирантам.

Из работы НСО. В. Кринал. — Улучшить воспитательную работу в кружках НСО. В. Тийт. — Сделать доступными работы кружковцев. А. Кангур. — Ботаническому кружку 5 лет.

II страница

Э. Вяяри. — Серьезнее относиться к работе аспиранта.

Г. Исаков. 10-я годовщина великой Сталинградской битвы.

Т. Лойт, Т. Орав. — Повысить уровень воспитательной работы в профсоюзе.

Информации.

Десятая годовщина великой Сталинградской битвы

19 ноября советский народ в этом году отмечал десятую годовщину великой Сталинградской битвы, которая продемонстрировала несокрушимую силу Советской Армии, одержавшей победу, равной которой еще не знала история войн. В этой битве с исключительной яркостью проявился военный гений товарища СТАЛИНА его умение находить новые формы и способы использования всех современных родов войск и средств борьбы. В этом сражении советские войска продемонстрировали решающее превосходство Сталинского военного искусства над порочным военным искусством немецко-фашистской армии. Сталинградская победа положила начало новому этапу в развитии войны с немецко-фашистскими захватчиками.

После провала порочного плана «молниеносной войны» и понесенных немецко-фашистскими войсками поражений от Советской Армии под Москвой осенью 1941 года и зимой 1941—1942 года гитлеровское командование разработало генеральный план наступления в 1942 году. План этот сводился к следующему: нанести решающий удар на южном стратегическом направлении; уничтожить советские войска в районе Воронеж-Сталинград, Ростов; захватом Сталинграда рассечь весь советский фронт на две части, отрезав южную группировку от главной группировки советских войск в районе Москвы; после захвата Сталинграда, наступлением вдоль Волги на север в обход Москвы с востока — закончить войну. Одновременно по этому плану намечался вспомогательный удар на Кавказ с целью захвата хлебных районов Кубани и нефтяных районов Советского Союза.

По этому плану гитлеровского командования захват Сталинграда являлся основной задачей.

Товарищ СТАЛИН со всей гениальной прозорливостью разгадал этот план врага. В своем докладе на торжественном заседании, посвященном 25 й годовщине Великой Октябрьской Социалистической революции, 6 ноября 1942 года он говорил: «Обжегшись в прошлом на лобовом ударе по Москве, немцы вознамерились взять Москву в этом году уже обходным движением и тем кончить войну на Востоке.»

Собрав сильную ударную группировку, гитлеровское командование основные силы свои бросило на Сталинград. Товарищ СТАЛИН, непосредственно руководивший ходом боевых действий на этом важнейшем участке, создал гениальный план не только срыва наступления немцев, но и полного разгрома их главной группировки, наступающей на Сталинград. Сущность этого Сталинского плана сводилась к следующему: упорной обороной измотать и обескровить главные силы врага; создать благоприятные условия для последующего перехода в контрнаступление; выиграть время для подготовки достаточного количества резервов и боевой техники.

В оборонительных боях на подступах к Сталинграду, а затем и в самом городе советские войска, выполняя приказ товарища СТАЛИНА стоять на смерть, показали чудеса храбрости, упорства и умения вести бой в сложных условиях. В этот тяжелый момент для Советской Армии исключительно большую роль сыграли рабочие Сталинграда. По указанию товарища СТАЛИНА Сталинградские заводы тяжелого машиностроения не только не были эвакуированы, но ни на один день не прокращали выпуск танков, пушек, минометов и другой боевой техники. Все рабочие Сталинграда, способные носить оружие, добровольцами вступали в народное ополчение и героически сражались вместе с частями Советской Армии, защищая свой родной город.

В упорных оборонительных боях под Сталинградом Советская Армия измотала и обескровила немецко-фашисткие войска и сорвала гитлеровский план кампании 1942 года, с осуществлением которого фашисты надеялись успешно закончить войну против Советского Союза.

В ходе этих оборонительных боев немецко-фашистская армия потеряла убитыми 182 тысячи человек и ранеными свыше 500 тысяч человек, 1337 самолетов, 1450 танков, свыше тысячи орудий разных калибров, свыше тысячи минометов, 4 тысячи пулеметов и много другой боевой техники. Что обеспечило эти выдающиеся успехи советских войск в оборонительных боях под Сталинградом?

Прежде всего гениальное руководство товарища СТАЛИНА, который лично руководил обороной города-героя и вдохновлял наши войска на беспримерное мужество. Вместе с защитниками Сталинграда в самые трудные дни с ними находился верный соратник товарища СТАЛИНА — тов. Г. М. МАЛЕНКОВ.

Главным и решающим фактором успешности нашей обороны были мужество, стойкость и героизм советских войск, единство армии и народа, безграничная вера в победу всего народа, беззаветная любовь и преданность своей Советской Родине.

Во время оборонительного сражения ни на один день не прекращалась наша подготовка к переходу в контрнаступление. По приказу товарища СТАЛИНА для проведения этого контрнаступления развертывались крупные резервы войск и сосредоточивалась боевая техника. В подготовке контрнаступления принимала участие не только армия, но и вся наша страна. Наш тыл своей героической работой обеспечил Советскую Армию к этому времени замечательной боевой техникой: танками, самолетами, орудиями, боеприпасами.

Товарищ СТАЛИН разработал план этого контрнаступления, гениальный по своему замыслу, сущность которого заключалась в следующем:

разгромить главные силы противника в районе Сталинграда и тем самым создать благоприятные условия для общего наступления с целью изгнать врага и очистить нашу землю от немецко-фашистских захватчиков;

нанести два главных, решающих удара с целью окружить войска противника и уничтожить или пленить их.

Выполняя этот гениальный план товарища СТАЛИНА, Советская Армия 19 ноября 1942 года перешла в решительное контрнаступление и уже через пять дней в районе Сталинграда оказались окруженными 22 дивизии и много отдельных частей, входивших в состав 4-ой танковой и 6-й немецкой армий.

Победой под Сталинградом окончательно был развеян миф о непобедимости немецко-фашисткой армии, о преимуществе ее военного искусства над военным искусством других стран, о превосходстве ее боевой техники и о высоком моральном духе немецких войск. Советские войска продемонстрировали перед всем миром несравненное преимущество Советского военного искусства перед буржуазным военным искусством, доказали, что Советская Армия — это первокласная современная армия, а ее боевая техника является лучшей.

Победа советских войск под Сталинградом имела крупнейшее международное значение. Она лишила Германию возможных новых союзников, основательно подорвала фашистский блок, серьезно ухудшила внешнеполитическое положение гитлеровской Германии, приведя к еще большей ее изоляции на международной арене. В то же время международное положение Советского Союза после Сталинградской битвы еще более окрепло, его авторитет в глазах всего мира значительно вырос.

Американский империализм открыто готовит сейчас войну против Советского Союза и стран народной демократии, войну за мировое господство США.

Американские империалисты и их союзники, повидимому, забыли уроки Сталинграда. Эти уроки им нужно не забывать и помнить слова тов. МАЛЕНКОВА, произнесенные на XIX Съезде Коммунистической партии Советского Союза:

«Советский Союз не страшится угроз поджигателей войны. Наш народ имеет опыт борьбы с агрессорами, и ему не привыкать бить их. Он бил агрессоров еще в гражданской войне, когда Советское государство было молодым и сравнительно слабым, бил их во второй мировой войне, будет бить и в дальнейшем, если они осмелятся напасть на нашу Родину».

Г. Исаков

Toimetaja J. FELDBACH

MB 20473 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 3742

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

№ 35 (165) Reedel, 28. novembril 1952. a. V aastakäik

Õigeaegselt valmistuda eksamiteks

Eksamisessiooni alguseni on jäänud umbes üks kuu. See sunnib tõsiselt mõtlema, kuidas sellele järgule meie õppetöös õigesti e'te valmistuda. Tõeliselt peab kogu õppetegevus, alustades esimesest päevast, olema korraldatud nii, et eksamisessioon saaks semestri lõpul järgneda harilikule õppetööle, ilma et tuleks mingisuguseid häireid ja ilma et eksamisessiooni läbiviimiseks oleks tarvis teha erakorralisi pingutusi. Harilikult aga, niikaua kui eksamid on veel kaugel, suhtutakse neisse kaunis külmalt. Sellepärast on praegu viimane aeg ettevalmistavate sammude astumiseks.

Seda peavad tegema niihästi õppejõud kui ka üliõpilased. Õppejõududel ja kateedrijuhatajatel tuleb kõigepealt kontrollida, kuidas on kulgenud ajajaotusplaanide täitmine, sest esineb väga sageli juhte, et jäädakse maha plaani täitmises, mistõttu ollakse sunnitud eksamite-eelsetel nädalatel ruttama, või koguni lisaloenguid korraldama, suurendades sellega üliõpilaste koormust.

Täiesti lubamatu on aga see, kui püütakse kasvõi mõnda üksikut loengut üle kanda eksamisessiooni ajale. Peame meeles pidama, et kõik päevad üksikute eksamite vahel peavad täies ulatuses olema üliõpilaste kasutada õppematerjali kordamiseks.

Õeldu maksab ka arvestuste kohta. **Eksamitele lubamise eelduseks** on, et enne eksamisessiooni algust oleksid õiendatud kõik vastava semestri arvestused. On loomulik alustada arvestuste läbiviimisega juba varakult enne eksamisessiooni. Õigupärast peavad arvestused lõppema ühes vastava loengukursuse või praktikumi lõppemisega.

Õppejõudude ülesandeks on hoolitseda, et üliõpilased hakkaksid varakult õppeainet kordama. Heaks võtteks kordamisele sundimiseks on kontrolltööde korraldamine kursuse osade ulatuses. Kontrolltööde korraldamine, kus see võimalik on, peab toimuma kogu semestri vältel, aga mitte kuhjuma semestri lõppu. Kontrolltööde ühtlane jaotamine vajab kahtlematult dekanaatide abi.

Seoses aine kordamisega kerkib üles ka konsultatsioonide küsimus. Ainet korrates selguvad üliõpilastele raskemad kohad, millede õige omandamine nõuab täiendavat abistamist õppejõu poolt. Sellepärast pole õige, kui kõik vastava aine konsultatsioonitunnid jäetakse eksamieelseteks konsultatsioonideks. Konsultatsioonid on vajalikud kogu kordamisaja vältel.

Õppejõududel tuleb veel kord üliõpilastele soovitada ja juhatada õppekirjandust. Seda on juba tehtud semestri alguses ja heameelega võime konstateerida, et paljud üliõpilased kasutavad tõesti hea eduga kirjandust. Siiski leidub veel küllaltki neid, kelledele loengute kon pekt on ainukeseks teadmiste allikaks. Õppejõudude vastutusrikkaks ülesandeks jääb üliõpilasi suunata kirjanduse juurde, kasvatada iseseisvalt teaduslikku kirjandust kasutada oskavaid nõukogude haritlasi.

Kordamiseks tuleb üliõpilastele kasutamiseks anda ka kateedrite õppevahendid ja ruumid, nii palju kui see praeguse ruumikitsikuse juures täies hoos käiva õppetegevuse vältel on võimalik.

Üliõpilaste esimeseks kohuseks on viivitamatult selgitada oma ajabüdžetti. Tuleb jätta kõrvale kõik kõrvalised ja mittehädavajalikud üritused, selleks, et mitte asjatult kulutada ja killustada aega, mis on vajalik eksamiainete kordamiseks. Tuleb üle vaadata eksamiained ja selgitada, millised kursuse osad on jäänud vähem arusaadavateks. Nende osade läbitöötamiseks tuleb esimeses järjekorras kasutada oma vaba aeg. Kõige tõsisemalt tuleb suhtuda õppejõudude soovitustesse õppekirjanduse osas. Need ajad, kus loengute konspekt oli ainukeseks õppekirjanduseks, peavad olema ammu möödas: kõrgemat hinnet väärivad ainult need üliõpilased, kes kasutavad kirjandust. Paljude ainete jaoks on olemas väga head üleliidulised õpikud. Näiteks matemaatika-loodusteaduskonna bioloogiaosakonna põhiaineid — botaanikat, zooloogiat, geneetikat — on võimalik õppida õpikute järgi. Pearaamatukogu ja kateedrid peavad kandma hoolt selle eest, et õpikud ja kirjandus oleksid üliõpilastele kättesaadavad.

Kateedrijuhata ate ülesandeks on aegsasti ettevalmistusele asuda: kordamisküsimused, eksamipiletid, konsultatsioonide plaanid jne. peavad olema põhjalikult läbi arutatud kateedrikoosolekuil ning kateedrijuhataja:l tuleb kontrollida nende plaanide täitmist.

Dekaanidel on aeg asuda eksamisessiooni planeerimisele, arvestades seda, et paljud õppejõud on seotud õppetööga ka kaugõppeosakonnas, mis nende töö eksamisessiooni ajal küllalt komplitseerituks teeb.

Eksamisessiooni, kui vastutusrikka etapi ettevalmistamises ei tohi hetkekski unustada, et häid tulemusi võib saavutada töö õigeaegse, teadusliku ja igakülgselt läbi mõeldud planeerimise ja organiseerimisega.

Alates õppeosakonnast ja lõpetades õpperühma kolmikuga — kõik viivitamatult eksamisessiooni ettevalmistamisele!

Teadmiseks poliitinformaatoreile

Detsembrikuu instruktiivsete ettekannete plaan

2. detsembril — Stalinliku Konstitutsiooni päevast. 9. dets. — Kultuuri, teaduse ja kunsti küsimused partei XIX kongressil. 16. dets. — ÜRO Peaassamblee 7. istungjärgu tööst. 23. dets. — Eesti NSV arenguteedest uuel viisaastakul. 30. dets. — Sm. Mikojani kõne partei XIX kongressil.

Kirjandus teemade kohta on välja pandud ülikooli Pearaamatukogus.

К сведению политинформаторов

2 декабря — О дне Сталинской Конституции. 9 декабря — Вопросы культуры, науки, искусства на XIX съезде партии. 16 декабря — О работе VII сессии Генеральной Ассамблеи ООН. 23 декабря — Пути развития ЭССР в нозой пятилетке. 30 декабря — Речь т. Микояна на XIX съезде партии.

Литература по темам выставлена в фундаментальной библиотеке.

PARTEI ELU

Kõrgemale tasemele ideoloogiline ja kasvatustöö ülikoolis

Möödunud nädalal toimus Eestimaa Kommunistliku Partei Tartu Riikliku Ülikooli algorganisatsiooni üldkoosolek, kus esines EKP Tartu Oblastikomitee sekretär Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi delegaat sm. H. Ajo ettekandega «Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi kokkuvõtted».

Sm. Ajo jutustas oma ettekande esimeses osas sellest suurest armastusest ja usaldusest, mida avaldas XIX kongress partei suurele juhile ja õpetajale seltsimees Stalinile. Kõneldes partei kongressi tööst, peatus kõneleja sm. G. Malenkovi aruandel ja kongressi otsustel, tuues esile nende tähtsamaid momente, analüüsis sm. Malenkovi aruande põhjal NSV Liidu rahvusvahelist ja siseolukorda. Suurest Isamaasõjast tuli NSV Liit välja tugevamana kui ta sellesse astus. On kasvanud meie kodumaa rahvusvaheline autoriteet, Nõukogude Liit seisab tugeva kantsina rahu eest võitlejate leeri eesotsas. Meie kodumaa ülesanded rahvusvahelise poliitika teostamise alal seisnevad ka tulevikus selles, et võidelda rahu eest, teostada ka edaspidi rahvusvahelise koostöö ja kõigi maadega asjalike sidemete arendamise poliitikat, tugevdada ja arendada sõbralikke suhteid kõigi demokraatlike riikidega Euroopas ja Aasias ning väsimatult kindlustada Nõukogude riigi kaitsevõimsust ja arendada meie valmisolekut purustava vastulöögi andmiseks igasugustele agressoritele.

Peatudes Nõukogude riigi siseolukorral, kõneles sm. Ajo sellest suurest majanduslikust tõusust, mis aset leiab meie maal. Meie tööstus ja põllumajandus arenevad tõusuteed ning sellise tempoga, millist kapitalistlik maailm ei suuda enesele ette kujutada. Rahva materiaalse heaolu tõusust kõneleb reaalpalga järjekindel tõus, uute linnade ehitamine, arstiabi suurenemine elanikkonnale. Meie kultuurielu saavutustest jutustab kõige ilmekamalt see asjaolu, et Nõukogude Liidus käesoleva viisaastaku kestel kehtestatakse kohustuslik keskharidus pealinnades ja oblasti ning teistes suuremates keskustes, mis on ettevalmistuseks üldisele kohustuslikule keskharidusele järgmisel viisaastakul. See seab ka meie ülikooli kollektiivile suured ülesanded kaadrite ettevalmistamise alal meie kasvavale rahvamajandusele ja kultuurile. Sm. Ajo märkis samas, et kaadrite ettevalmistamisega ei ole meil kõik korras: Tartu Riikliku Ülikooli paljudes teaduskondades lonkab õppedistsipliin, esineb suuri puudusi kommunistliku kasvatuse osas, nõrk on töö üliõpilastega ühiselamutes jne. Kõneldes siseparteilisest tööst, rõhutas kõneleja vajadust arendada kriitikat ja enesekriitikat, eriti kriitikat altpoolt, suuremat tähelepanu pöörata kaadri valikule, kindlustada kommunistide eesrindlik osa õppe- ja teaduslikus töös, rajada kogu siseparteiline töö XIX kongressil vastu võetud partei põhikirjas ettenähtud ülesannete täitmisele. Eriti tuleb tähelepanu pöörata ideoloogilisele tööle ja kindlustada parteiorganisatsiooni ridu.

Enne kongressi ilmus seltsimees Stalini uus geniaalne teos «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus», milles töörahva juht näitab tee sotsialismilt järk-järgult üleminekuks kommunismile. Meie ülesanne on põhjalikult uurida seda teost ja rakendada selle teose põhimõtted meie igapäevases töös.

Sm. Ajo ettekandele järgnesid sõnavõtud, kus esines 11 kommunisti, kes Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi materjalide ja otsuste valguses peatusid ülesannetel, mis seisavad ees Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsioonil ja kogu kollektiivil.

TRÜ õppeprorektor sm. V. Reiman rõhutas vajadust parandada ideoloogilist tööd ülikoolis. Arvestades suuri ülesandeid kaadrite ettevalmistamise alal rahvamajanduse jaoks, eriti aga üldise keskhariduse läbiviimiseks tuleb Tartu Riiklikul Ülikoolil pingutada kõiki jõude selleks, et ülikool annaks häid kaadreid, kes on suutelised kommunismi üles ehitama. Kasvatustöö ülikoolis on nõrk. Saavutanud mõningaid tulemusi, oleme lasknud valitsema enesega rahulolu. Meie õppejõud on lõpetanud Marksismi-Leninismi Õhtuülikooli ja on arvamusel, et nad on nüüd poliitiliselt küllalt arenenud. Samas leiab aset ideelagedaid loenguid, pahatihti vihjatakse loengutes nõukogude teadlaste töödele ja sellega piirdutaksegi. Vähe tegelevad õppejõud üliõpilaskonna kasvatamisega: ei anta vastulööki kapitalistlikule ideoloogiale, mis valitseb mõningates üliõpilastes. Poliitinformatsioonid toimuvad pahatihti väga kuivalt, õppejõud kannavad ette oma referaadid formaalselt ja ebahuvitavalt, puudub kontakt üliõpilastega. Kõigile neile lünkadele ja puudustele ideoloogilises kasvatustöös tuleb teha otsustav lõpp.

Kehakultuuriteaduskonna õppejõud sm. G. Rekker tälendas eelkõneleja väiteid ja peatus kasvatustöö puudustel kehakultuuriteaduskonnas. Õppejõud tunnevad vähe huvi komsomolitöö vastu, liiga harva külastatakse ühiselamuid, kus õppejõu kasvatustöö on väga vajalik: seal loetakse alaväärtuslikku kirjandust, esineb ebanõukogulikku käitumist.

Sm-d A. Vill, E. Brandt ja Ü. Kaasik peatusid õppetöö parandamise küsimustel. Partei direktiivides kõneldakse polütehnilise hariduse kehtestamisest Nõukogudemaal, kuid ülikooli õppetöös see kuidagi ei kajastu. Üliõpilased ei valda vajalikul määral vene keelt, aga üksikud õppejõud kõnelevad vene keele tundide arvu vähendamisest. Ülikoolis ei pulbitse teaduslik töö, ei leia aset elav diskussioon kateedrites, mis viib teadust edasi. Ühiskonnateaduse kateedrid pole koordineerinud oma tööd.

Ülikooli rektor prof. F. Klement peatus ülikooli arenemise perspektiividel ja märkis suure puudusena asjaolu, et ülikoolis ei ole perspektiivplaani kaadrite ettevalmistamise osas rahvamajandusele. On kasvanud noorte teadlaste arv, kuid vähe oleme teinud parimate üliõpilaste ettevalmistamiseks õppe- ja teaduslikule tööle. Lubamatult aeglaselt kasvab ülikooli õppejõudude teaduslik tase: assistentidest teaduste kandidaate, vanem-õpetajatest dotsente jne. Ülikooli 150. aastapäeva tähistamise käigus loodi sidemeid Nõukogude Liidu teiste kõrgemate õppeasutustega, ülikooli autoriteet on viimaste aastate jooksul tunduvalt kasvanud, millest kõneleb kasvõi seegi tõik, et vakantsetele kohtadele TRÜ-s kandideerivad NSV Liidu nimekad teadlased. Seda autoriteeti tuleb meil tõsta pideva tööga.

Komsomolikomitee sekretär sm. V. Väljas märkis puudujääke üliõpilaste ettevalmistuses ja tõi konkreetseid näiteid sellest, kuidas ülikooli lõpetanud noored õpetajad ei tule toime kasvatustööga koolides, ei võta osa ühiskondlikust tööst — ühesõnaga ei vääri tubli nõukogude õpetaja nime. Selliseid signaale tuleb arvestada ja otsustavalt parandada noorte kaadrite ettevalmistamist.

Sõna võtsid veel sm-d A. Lombak, H. Kurg, A. Palm jt.

Koosolek võttis vastu üksikasjalise otsuse ideoloogilise ja kasvatustöö parandamiseks NLKP XIX kongressi otsuste valgusel.

Ametiühingulise töö edasise tõusu eest

(TRÜ ametiühingu konverentsilt)

19. novembril k. a. toimus TRÜ ametiühingu konverents, kus tehti kokkuvõte ametiühingu komitee tööst möödunud aastal ja püstitati uued ülesanded ametiühingulise töö edasiseks parandamiseks. Aruandega ametiühingu komitee tegevusest esines komitee esimees J. Mäll.

Aruandja andis põhjaliku ülevaate ametiühingu komitee kõigi komisjonide tööst.

Õpetuslik-kasvatusliku töö alal on märgata mõningaid edusamme. Suurem osa õppejõududest on lõpetanud Marksismi-Leninismi Õhtuülikooli. Ülikoolis töötab 25 propagandistide- ja 11 poliitkooli kokku 568 osavõtjaga.

Üliõpilaste ideelis-poliitiline kasvatustöö väljaspool õppeprotsessi toimub poliitinformatsiooni vormis. Poliitinformatsioonide teostamise alal esineb aga üsna tõsiseid puudusi. Üksikutes teaduskondades (arstiteaduskond) olid poliitinformatsiooni rühmad liiga suured. mis takistas tööd. Suuremat tähelepanu tuleb pöörata ka poliitinformatsioonide sisule. Poliitinformaator ei tohi piirduda ainult käsitletava teema konspektiivse refereerimisega, vaid peab alati pakkuma midagi uut, pikemalt peatuma huvitavatel faktidel ja oskama kõita kuulajaid.

Tähelepandavaid edusamme on tehtud kunstilise isetegevuse alal. On tõusnud kunstimeisterlikkuse tase. Silmapaistvalt on töötanud üliõpilaskoorid ja näitering. Klubi organiseerimisel ja juubeliürituste sarjas toimunud isetegevusõlümpiaad ja kõrgemate koolide kunstilise isetegevuse ülevaatus olid suursündmusteks meie isetegevuses. Hinnatavad on kooride esinemised väljaspool ülikooli (Riias, Kaunases, Vilniuses, Tallinnas, Pärnus, Viljandis, Kiviõlis ja Kohtla-Järvel). Kuid esineb ka mõningaid puudusi. Repertuaar on vananenud ja korduv, pole organiseeritud uusi isetegevusringe ega välja arendatud uusi žanre. Suureks takistuseks on ruumide puudus.

Märkimisväärset edu on saavutanud ka TRÜ—EPA Spordiklubi. Tähtsaimaks saavutuseks on juubeliürituste sarjas teostatud kõrgemate koolide vaheline spartakiaad. Tööd häirib mõnevõrra baaside vähesus.

Õpetuslik-teadusliku töö alal on saavutused väiksemad. Eeskujulik õppedistsipliin kujunes välja ainult matemaatika-loodusteaduskonnas, teistes teaduskondades oli sel alal suuri puudusi. Võitluses eeskujuliku distsipliini eest tuleb senisest rohkem rakendada kontrolli ametiühingu organisatsiooni poolt, õppejõududel tõsta õppetöö taset ja rohkem tähelepanu pöörata distsipliinirikkumiste põhjuste väljaselgitamisele.

Üliõpilaste iseseisva töö alal on ära kuulatud aruandeid, abistatud Üliõpilaste Teaduslikku Ühingut, võimaldatud ruumide ja vajaliku kirjanduse kasutamist. Vastavad ruumid iseseisvaks tööks puuduvad aga õigusteaduskonna üliõpilastel. Samuti pole selleks võimalusi ühiselamutes.

Tõsiseks puuduseks on seoses TRÜ 150. aasta juubeliga õppejõudude ja üliõpilaste teaduslike tööde kogumiku hilinemine. Teaduslike uurimistööde osas valitseb ka mahajäämus plaani täitmise alal. Esineb ka puudusi töös aspirantidega. Ülikooli 25 aspirandist ei suutnud 15 õigeaegselt kaitsta oma väitekirja. Ajaloo-keeleteaduskonna 9 aspirandist kaitses väitekirja ainult 1. Aspirantide töökoormus on suur.

Edu on saavutatud loova koostöö alal õppebaasidega, käitistega jne. On sõlmitud 17 lepingut, kusjuures on ette näha veel 14 lepingu sõlmimist loova koostöö alal. Nõuetele ei vasta aga veel esialgsed vormid.

Üliõpilaste elutingimuste parandamise alal on teostatud ümberehitusi ja remonte Tiigi tänava ühiselamus. Kuid olukord ühiselamuis on siiski ebanormaalne, mis on tingitud uue ühiselamu mittevalmimisest.

Aruande viimases osas analüüsis aruandja saavutusi ja puudusi töökaitse ja õhutustehnika, töölisvarustuse, sotsiaalkindlustuse ja organisatsioonilis-massilise töö alal.

«Meie peame energiliselt võitlema selle eest, et kasvatada noori, kes oleksid valmis andma kogu oma jõu ja oskuse Lenini-Stalini ürituse eest — kommunistliku ühiskonna ehitamiseks,» lõpetas sm. Mäll aruande.

Aruandele järgnesid elavad sõnavõtud. Sõnavõtjad (Suit, O. Allikas, R. Polli, B. Võrse) käsitlesid üliõpilaste ebanormaalseid elu- ja töötamistingimusi ühiselamutes. Kriipsutati alla kasvatusliku töö süvendamise vajadust ja juhiti tähelepanu õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmisele.

Sõnavõtjad (Kurg, B. Võrse) rõhutasid, et tuleb saavutada üliõpilaste teadlik suhtumine šeflustööde organiseerimisel.

Tõstatati taas lasteaia, klubi ja raamatukogu laiendamise küsimused.

Sm. V. Arhangelski oma sõnavõtus rõhutas ametiühingulise töö juhtimise parandamise vajadust parteiorganisatsiooni poolt. Tuleb võidelda kodanliku natsionalismi jäänustega üliõpilaste teadvuses, tugevdada valvsust vaenlaste suhtes ja organiseerida kogu kollektiiv partei XIX kongressi otsuste ellurakendamisele.

Konverentsil võeti vastu üksikasjaline otsus ülikooli ametiühingu komitee töö parandamiseks.

H. Ploompuu

Kommunistliku noorsooühingu ülesandeks on kasvatada noorsugu julgeiks, reipaiks, eluröömsaiks, oma jõusse uskuvaiks võitlejaiks Lenini-Stalini partei ürituse eest, kommunismi võidu eest

VAHETAME KOMSOMOLITÖÖ KOGEMUSI

Õpime tundma partei XIX kongressi materjale

Nõukogude noored, nagu kogu nõukogude rahvas, võtsid määratu suure vaimustusega vastu Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi otsused ja seltsimees Stalini poolt kongressil peetud ajaloolise kõne. Kongressi otsused ja seltsimees Stalini juhendid annavad meile ulatusliku võitluse ja võitude programmi, annavad tegevusjuhised kommunistliku ühiskonna ülesehitamiseks.

Suured ning vastutusrikkad ülesanded on täita komsomoliorganisatsioonidel partei XIX kongressi poolt püstitatud ülesannete teostamisel. Erilist osatähtsust omab aga kõrgemate õppeasutuste komsomoliorganisatsioonide töö, et kasvatada tublisid ja kõrgeltkvalifitseeritud spetsialiste, kes oleksid suutelised täitma need ülesanded, mida seab nende ette kommunistlik partei.

Lähtudes sellest, on TRÜ õigusteaduskonna IV kursuse komsomoliorganisatsiooni (sekretär sm. Larin) initsiatiivil organiseeritud XIX kongressi materjalide ja seltsimees Stalini ajaloolise kõne põhjalik tundmaõppimine.

Selleks oleme kasutanud ära kursusel toimunud poliitinformatsioonid, kus arutasime läbi sm. Malenkovi aruandekõne ning sm. Bulganini kõne XIX kongressil. Ulatuslikum ning konkreetsem XIX kongressi materjalide tundmaõppimine on läbi viidud üksikutes komsomoligruppides. Lahtistel grupikoosolekutel, mis on toimunud kõigis kursuse komsomoligruppides, toimus seltsimees Stalini kõne üksikasjaline tundmaõppimine, samuti sm-te Beria, Mikojani, Vorošilovi jt. kõnede läbiarutamine.

Põhiliseks töövormiks XIX kongressi materjalide tundmaõppimisel on olnud meil iga üliõpilase iseseisev töö vastavate materjalide sügavaks omandamiseks. Dialektilise ja ajaloolise materialismi seminaridel kasutame oma sõnavõttudes hulgaliselt näiteid, mida pakuvad meile XIX kongressi materjalid. Üliõpilased kommunistlikud noored Hiire, Larin, Metsa, Krinal jt. seovad alati oma sõnavõtte XIX kongressi materjaliga, mistõttu nende sõnavõtud on huvitavad ning sisukad, annavad küsimuste põhjaliku analüüsi.

Kursuse koosolekul tutvusime partei XIX kongressi direktiividega uue viie aasta plaani kohta. Vastava ettekandega esines üliõpilastele dialektilise ja ajaloolise materialismi kateedri õppejõud sm. Blum.

ÜLKNÜ Keskkomitee X pleenum kohustas komsomoliorganisatsioone tagama partei kongressi otsuste, seltsimees Stalini teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ja kongressil peetud seltsimees Stalini kõne laialdast propageerimist loengutes ja ettekannetes.

Ka selles osas on õigusteaduskonna IV kursuse komsomoliorganisatsioon teinud ära suure töö. Nii on kommunistlikul noorel Krinalil valminud loeng partei XIX kongressi direktiividest, millega ta on esinenud korduvalt meie üliõpilaskonna ees. Kommunistlikul noorel Reinolal on koostatud loeng teemal: «Nõukogude rahva haridus, kultuurielu ja materiaalse heaolu edasine tõus viiendal viisaastakul».

Pärast seltsimees Stalini töö «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» trükist ilmumist asuti selle tundmaõppimisele meie üliõpilaste poolt. Komsomoliorganisatsiooni initsiatiivil viisime läbi vastava referaatkoosoleku, kus ettekandega esines kommunistlik noor Riisenberg. Arutluskoosolek kujunes sõnavõttuderohkeks, milledes üliõpilased käsitlesid kõiki selle teose põhiprobleeme.

Meie edasiseks võitlusülesandeks on jätkata XIX kongressi materjalide sügavat ning üksikasjalikku tundmaõppimist. Selleks kasutame ära kõik võimalikud vormid. Kursuse komsomoliorganisatsioon teeb kõik, et tagada nende materjalide põhjalik tundmine iga üliõpilase poolt, nende kasutamine igapäevases õppe- ja teaduslikus töös. Partei XIX kongressi otsuste, seltsimees Stalini kõne ja tema uue teose «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» tundmaõppimine karastab meid ideeliselt, tagab heade tulemuste saavutamise õppe-, kasvatus- ning teaduslikus töös.

L. Kaaramaa,
õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane

На нашем курсе

Советская молодёжь живет в счастливое время, когда весь советский народ охвачен трудовым и политическим подъемом, когда стремления каждого советского человека направлены на то, чтобы личным трудом внести свою лепту в строительство коммунизма.

Большая роль принадлежит в этом строительстве советскому студенчеству, которое, овладевая всеми высотами советской науки, вступает в практическую работу. С особой силой звучат в наши дни слова В. И. Ленина, сказанные им на III съезде комсомола, что главная задача союза молодежи — это учиться, учиться и учиться. Только овладев всем богатством науки, созданной человечеством, можно стать действительно полноценным строителем коммунизма.

Большая и почетная задача ложится на комсомольские организации высших школ, которые, занимая авангардную роль среди студенчества, должны стоять в авангарде овладения всем богатством советской науки.

Решения IX Пленума ЦК ВЛКСМ нацеливают комсомольские организации высших школ на дальнейший подъем учебного процесса.

Комсомольская организация IV курса юридического факультета в своей работе основную тяжесть переносит на учебный процесс.

Руководствуясь этим, комсомольское бюро курса периодически заслушивает отчеты группоргов о состоянии учебной работы в группах. Так на последнем заседании комсомольское бюро заслушало отчет группорга тов. Локке Л. о подготовке к экзаменационной сессии. Это дало возможность устранить имеющиеся недостатки.

Комсомольское бюро приглашает на заседание группоргов, которые, присутствуя на собрании, видят всю работу первичной организации, вносят предложения и т. п. В случае, если бюро обсуждает вопросы всего курса, практикуется приглашение на заседание бюро также старост групп, профоргов и старосты курса. Только с широким комсомольским активом можно решить задачи правильно и хорошо.

В комсомольской работе большое значение имеет правильное руководство со стороны факультетского бюро. Только систематическое руководство и контроль факультетского бюро может принести успех в работе. Факультетское бюро, и особенно его секретарь тов. Хийре, помогает бюро курса решать практические задачи.

Наша организация насчитывает в своих рядах 37 комсомольцев из 44 студентов курса. Она выросла не только количественно, но и идейно-политически. Это результат работы комсомольской организации на протяжении ряда лет.

Рост комсомольских рядов на курсе можно объяснить тем, что комсомольская организация, начиная с I курса, уделяет большое внимание усвоению студентами общественных наук.

Так месяц назад комсомольская организация приняла в свои ряды передовиков учебы, хороших общественников — тов. Сийгур, Ребазе и Нирк. Идейно-политический рост этих товарищей привел их в ряды Ленинского Комсомола. Тов. Сийгур сказал, что изучая материалы XIX съезда партии и гениальный труд товарища Сталина «Экономические проблемы социализма в СССР», он осознал, что не может больше стоять в стороне от комсомольской организации, которая является авангардом молодежи.

Сейчас в комсомольской организации нет ни одного члена, не имеющего общественных поручений. Некоторые из них работают при горкоме комсомола и неплохо выполняют свои поручения. Так тов. Вайн — пропагандист горкома комсомола, по признанию секретаря горкома, является лучшим пропагандистом.

Но наряду с этим наша организация имеет и ряд недостатков. Так не налажена связь между бюро курса и воспитателями курса, деканатом и преподавателями.

Нет сомнения, что комсомольская организация IV курса изживет эти недостатки.

В настоящее время на курсе идет усиленная подготовка к предстоящей экзаменационной сессии, которая начнется 8 декабря с. г., после чего последует производственная практика.

И. Ларин,
секретарь комсомольской организации IV курса юридического факультета

Pildil: ELKNÜ TRÜ õigusteaduskonna IV kursuse algorganisatsiooni büroo. *Joh. Miku foto*

Õppe ja ühiskondliku töö esirinnas

Meie ülesandeks on kaasa aidata nõukogude juristide kasvatamisele, kes omaksid laia silmaringi, sügavaid erialaseid teadmisi ja võtaksid aktiivselt osa ühiskondlik-poliitilisest elust. Selleks peame saavutama, et iga üliõpilane oleks õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlaseks.

Pidevalt arutati grupi koosolekuil küsimusi õpperühma liikmete ideelisest kasvatusest, õppeedukusest, iseseisva töö harjumuste omandamisest, kultuurilise palge kujundamisest ning analüüsiti nendest ülesannetest lähtudes grupi tööplaani, selle täitmist ja ka igapäevaste pisiküsimuste lahendamist. Aasta-aastalt paranes kriitika ja enesekriitika rakendamine, mis aitas tunduvalt kaasa töö parandamiseks. Tõusis üliõpilaste õppeedukus. Teistele eeskujuks on siin Hiire, Kalme ja Siigur, kellede õpinguraamatutest leiame ainult väga häid hindeid.

Grupp arutas ja kontrollis iga liikme osavõttu ühiskondlikust tööst, püüdes kindlustada, et kõik üliõpilased omandaksid teadmisi ja kogemusi organisatoorsel alal.

Kõik see on pidevalt kasvatanud ja arendanud üliõpilasi. Seda näeme grupi liikmete asumisest üha vastutusrikkamale tegevusele. Nii töötab B. Hiire teaduskonna komsomoli algorganisatsiooni büroo sekretärina, H. Siigur on edukalt töötanud teaduskonna ametiühingu büroo esimehena, K. Tuusov on valitud rahvakohtu kaasistujaks, täites samal ajal hästi ka oma kohuseid ülikooli vastastikuse abistamise kassa laekurina. E. Lokke töötab TRÜ ÜTÜ Nõukogu aseesimehena, E. Mänd teaduskonna kehakultuurikollektiivi esimehena jne. Grupi liikmed võtavad osa ka üliõpilaste teaduslike ringide tööst. Eriti innukalt võtab teaduslikust uurimistööst osa A. Kalme, kes on ka ÜTÜ õigusteaduse osakonnanõukogu aseesimeheks.

Õpperühma ideelist kasvu näitab ka ÜLKNÜ ridade kasv. Kui algul oli rühmas viis kommunistlikku noort, siis nüüd kuulub 92 protsenti rühma üliõpilastest ÜLKNÜ ridadesse.

Võime öelda, et komsomoligrupp on suutnud täita temal lasuvad ülesanded üliõpilaste kommunistlikul kasvatamisel. See aga ei anna veel põhjust endaga rahuloluks. Tuleb vabaneda veel tihti esinevast šabloonsusest ning muuta komsomoli grupi kui terviku töö mitmekesisemaks ja huvitavamaks.

Laine Lokke,
komsomoli grupiorganisaator

Vastu eksamisessioonile

8. detsembril algab õigusteaduskonna IV kursusel eksamisessioon, mis on üheks raskemaks talviseks eksamisessiooniks teaduskonnas. Sessioon kestab 28. detsembrini. Üliõpilastel tuleb sellel ajavahemikul sooritada 6 eksamit ja 2 arvestust. Sellel sessioonil tulevad eriti selgesti nähtavale üliõpilaste kogu semestri töö tulemused. Juba oktoobrikuu alguses arutati komsomoli- ja ametiühingugruppides üliõpilaste iseseisva töö küsimusi, samuti küsimusi, kuidas üliõpilased konspekteerivad loenguid, kasutavad erialalist kirjandust ja kas nad tegelevad süstemaatiliselt õppetööga. Koosolekutel võeti terava kriitika alla seltsimehed Mitt, Hiielo, Mõttus jt., kes ei suhtunud õppetöösse vajaliku tõsidusega. Abivajavaid üliõpilasi kohustusid abistama kursuse paremad — Kalme, Riisenberg, Kaaramaa.

Praegu kasutavad IV kursuse üliõpilased oma aega plaanipäraselt eksamiteks ettevalmistamiseks. Sessiooni eel arutati komsomoligruppides eksamitega seosesolevaid küsimusi. Sm-d Metsa ja Mägi, kes olid pikemat aega haiged ja kellel seetõttu on lüngad konspektides, saavad konspekte oma kaaslastelt. Toimus ka kursuse üldkoosolek, kus arutati eksamisessiooniga seosesolevaid küsimusi ja töötati välja konsultatsioonide plaan.

Möödunud aasta kogemuste põhjal kasutatakse ka käesoleval eksamisessioonil kollektiivset küsimuste läbiarutamist. Nimelt arutatakse peale aine omandamist 4—5-liikmelistes gruppides läbi vastavas distsipliinis tähtsamad küsimused. Erilist rõhku tuleb panna dialektilise materialismi eksami ettevalmistamisele, eriti neil üliõpilastel, kes valdavad halvasti vene keelt, sest eksam tuleb sooritada vene keeles. Tunduvalt kergem on neil, kes on korralikult konspekteerinud kirjandust ja aktiivselt osa võtnud seminaridest (Kaaramaa, Larin, Metsa, Riisenberg jt.), sest neile tähendab eksamiks ettevalmistamine ainult õpitud materjali kordamist.

IV kursuse kollektiiv on komsomoliorganisatsiooni juhtimisel rakendanud kogu oma jõu eksamisessiooni edukaks sooritamiseks, et anda sellega omapoolne panus nende ülesannete täitmiseks, mida meie ette püstitas NLKP XIX kongress.

A. Vain,
IV kursuse üliõpilane

Osavõtt ÜTÜ tööst

IV kursuse üliõpilaste osavõtt teaduslikust tööst on käesoleval õppeaastal aktiivsem võrreldes eelmistega. 75 protsenti IV kursuse üliõpilastest võtab aktiivselt osa teaduslike ringide tööst. Rida üliõpilasi täidab organisatsioonilise töö ülesandeid ÜTÜ liinis. Ülikooli ÜTÜ Nõukogus töötavad kommunistlikud noored E. Lokke ja Ü. Sepp, ÜTÜ teaduskonna nõukogus täidavad hästi oma ülesandeid kommunistlikud noored L. Riisenberg, A. Kalme ja K. Nirk. Tõsiselt suhtub tsiviilteaduste ringi juhtimisse kommunistlik noor A. Vakk, mistõttu ring töötab teaduskonnas kõige paremini.

Sel semestril on IV kursuse üliõpilased esinenud ettekannetega ja oponentidena kõigis teaduskonna teaduslikes ringides kokku 16 korral. Esile võib tõsta üliõpilasi kommunistlikke noori A. Vakka, Ü. Vanaasemet, A. Langi, H. Mõttust jt.

IV kursuse komsomoliorganisatsioon on korduvalt arutanud teadusliku töö küsimusi, viies ellu põhimõtet, et iga üliõpilane võtaks aktiivselt osa tema tsüklile vastavast teaduslikust ringist. Sellega kindlustame teadusliku töö kogemuste ja oma eriala sügava omandamise iga üliõpilase poolt, mis on vajalik kõrgeltkvalifitseeritud nõukogude spetsialistile.

Ü. Roots,
IV kursuse üliõpilane

Kirjanduse ja kunsti lehekülg

Вопросы литературоведения в свете материалов XIX партсъезда

Опубликованный перед открытием XIX съезда труд И. В. Сталина «Экономические проблемы социализма в СССР» явился новым замечательным вкладом в теорию марксизма-ленинизма. Этот труд имеет громадное значение не только для политэкономии и для экономических дисциплин, но и для развития всех наук, в том числе — и литературоведения.

В нашей науке имеются ещё, к сожалению, десятки больших и малых «ахиллесовых пят». Г. М. Маленков в своем докладе на XIX съезде указал литературоведам и писателям на одно из уязвимых мест в теории и практике литературы — на проблему типичности. Положения Г. М. Маленкова вносят полную ясность в этот запутанный вопрос.

Новым вкладом в теорию литературы явилось указание Г. М. Маленкова на то, что «Типическое есть основная сфера проявления партийности в реалистическом искусстве. Проблема типичности есть всегда проблема политическая». Этот факт в сущности не учитывался в теории литературы. Между тем он имеет исключительно важное значение. Если проследить историю понятия «типическое», проследить воплощение этого понятия в конкретных художественных произведениях, то получим яркую иллюстрацию к положению Г. М. Маленкова.

Еще в XIX веке такой представитель дворянской литературы, как Гончаров, отождествлял типическое с массовым, старался не замечать в жизни новых явлений и людей. Гончаров откровенно высказывался по этому поводу: «.. творчество требует спокойного наблюдения уже установившихся и успокоившихся форм жизни, а новая жизнь слишком нова, она трепещет в процессе брожения, слагается сегодня, разлагается завтра и видоизменяется не по дням, а по часам».. И в другом месте: «Рисовать, сказал я выше, трудно и, по-моему, просто нельзя с жизни, еще не сложившейся, где формы её не устоялись, лица не наслоились в типы».

Наоборот, революционный демократ Добролюбов всячески приветствовал появление произведений, где изображены черты нового, и пояснял, что типическое не всегда равнозначно массовому, особенно когда речь идет о моменте зарождения нового в рамках старых устоев. Характеризуя те крестьянские образы из рассказов Марко Вовчка, которые являются непокорными протестантами, Добролюбов замечает: «Таких проявлений самостоятельности . . ., конечно, нельзя встретить часто. Но это ничего не значит. Форма может быть та или другая — это зависит от обстоятельств, — но сущность дела остается та же».

Вокруг категории типического шла такая же классовая, политическая борьба, как и в других литературных вопросах. Рассмотрение истории литературы под этим углом зрения много бы дало литературоведам не только в области изучения эстетических воззрений писателей и критиков, но и в области конкретного анализа художественных произведений.

Проблема типичности и в наши дни остается актуальнейшей политической проблемой, поэтому в этом вопросе особенно важно внести ясность и точность.

Большую вину за путаницу в этой области несут теоретики литературы (например, в учебнике для вузов «Теория литературы» проф. Тимофеева нет даже особого раздела о типичности). Между тем, имеются основополагающие высказывания классиков марксизма по этому поводу. Эти высказывания, конечно, известны большинству теоретиков литературы, они неоднократно были цитированы. Особенно часто для характеристики типического ссылаются на следующее место из работы И. В. Сталина «О диалектическом и историческом материализме»: важно «не то, что кажется в данный момент прочным, но начинает уже отмирать, а то, что возникает и развивается» («История ВКП(б). Краткий курс», Госполитиздат, 1946, стр. 101). Действительно, эта формулировка очень много дает для понимания типического. Значит, еще не будучи массовым явлением, все новое, передовое должно стать в центре внимания литератора. Образы Павла Власова, Федора Клычкова, Левинсона являются типическими, несмотря на то, что в предреволюционный период, в годы гражданской войны подобные характеры еще не были массовым явлением среди граждан России. Указанные факты стали общепризнанными в нашей литературе и не нуждаются в подробном объяснении.

Следует лишь отметить, что часто формулировку И. В. Сталина трактовали в том смысле, что, дескать, типично только новое, передовое, к старому же, отживающему термин «типическое» не может прилагаться.

При этом литературоведы упускали из виду полный текст сталинской формулировки. При цитировании обычно почему-то пропускают начало фразы, которое гласит: «Для диалектического метода важно прежде всего не то, что кажется в данный момент прочным . .» и д. т. Выражение «прежде всего» учитывалось до сих пор только с одной стороны, отмеченной выше (главное внимание должно быть направлено на черты нового), стороны, действительно, наиболее существенной. Но при этом не принималась во внимание другая сторона, менее существенная по сравнению с первой, но все же имеющая принципиальное значение: формулировка И. В. Сталина не означает нигилистического отношения к старому и отмирающему, ибо «прежде всего» не тождественно словам «только», «лишь».

Старое никогда не отмирает спокойно, само собою, реакционные общественные группы прилагают неимоверные усилия, чтобы удержаться на поверхности. Поэтому руководители партии и правительства всегда призывали советских граждан к бдительности, подчеркивали опасность недооценки вражеских происков. В этом отношении, в деле разоблачения классового врага, в раскрытии его методов борьбы и маскировки, роль советской литературы не менее велика и почетна, чем в деле изображения нового человека, героя наших дней.

В лучших произведениях советской литературы («Поднятая целина», «Молодая гвардия», «Далеко от Москвы» и многих других) ярко показаны образы классовых врагов. Типичны или нетипичны эти образы? На этот счет мы имеем прямые указания в докладе Г. М. Маленкова: «типично . . . то, что с наибольшей полнотой и заостренностью выражает сущность данной социальной силы». Итак, каждая социальная группа создает соответствующие характеры, в которых наиболее полно выражается сущность данной группы. Эти характеры мы и будем называть типическими.

В последнее время в партийной печати неоднократно указывалось на необходимость развития сатиры в советской литературе. Об этом же говорит в своем докладе и Г. М. Маленков: «Неправильно было бы думать, что наша советская действительность не дает материала для сатиры. Нам нужны советские Гоголи и Щедрины, которые огнем сатиры выжигали бы из жизни все отрицательное, прогнившее, омертвевшее, все то, что тормозит движение вперед».

А. А. Фадеев в своей речи на XIX съезде также подчеркнул важность изображения как новых, так и старых типов: «Дать в литературе полнокровные характеры, типы людей передовых и отсталых, — эта огромного значения политическая задача одновременно является и самой высокой художественной задачей. Решить её — дело чести советских писателей». А. А. Фадеев правильно отметил, что «писатель, не умеющий во всю силу показать наших людей, опасается во всю силу показать и людей враждебных или отстающих. Этим, в частности, объясняются и слабости нашей сатиры».

Но естественно, главное внимание писателей должно быть направлено на черты нового. Советская действительность настоятельно требует создания монументальных художественных образов, типичных героев современности. «Сила и значение реалистического искусства, — говорит Г. М. Маленков, — состоит в том, что оно может и должно выявлять и раскрывать высокие душевные качества и типичные положительные черты характера рядового человека, создать его яркий художественный образ, достойный быть примером и предметом подражания для людей».

Б. Ф. Егоров

Head tulemused T.RÜ juubelile pühendatud ülevaatusel

Käesolev õppeaasta jääb kahtlemata ajalooliseks meie ülikoolile. Need, kes õpivad praegu ülikoolis, säilitavad kauaks oma mälestuses pildi pidurüüs Tartust, lehvivaist punalippudest ülikooli valgete sammaste juures. Pidulik aktus ülikooli aulas, ülikooli juubelile pühendatud üritused kultuurihoonetes ja koolides olid väärikaks tähistuseks ülikooli 150. aastapäevale.

Ülikooli juubelile pühendatud üritused ei lõppenud ülalnimetatutega. Veel kaua toimusid õppejõudude ja üliõpilaste loengud ülikooli ajaloost, sportlased viisid juubeli auks läbi kõiki Eesti NSV kõrgemaid õppeasutusi hõlmava spartakiaadi. Üheks viimaseks juubelirituseks oli Tartus toimunud kõrgemate koolide kunstilise isetegevuse olümpiaad, millest allpool teeb lõppkokkuvõtteid žürii esimees sm. A. Kiilaspea.

ENSV kõrgemate koolide kunstilise isetegevuse ülevaatuse lõppvoor, mis toimus Tartus 24. okt. kuni 26. oktoobrini s. a., lubab teha üsna rõõmustavaid kokkuvõtteid . Ülevaatusel olid esindatud kõik meie kõrgemad koolid, ühed enam, teised vähem. Loomulik oli ka vanemate ülikoolide, Tartu Riikliku Ülikooli ja Tallinna Polütehnilise Instituudi isetegevuslaste domineerimine, kuna nende aastate jooksul kujunenud kollektiivid on isetegevusele tugevaks baasiks. Eriti kuuluvad vokaalkunsti alal kõik kolm ülevaatusel esinenud koorikollektiivi juba aastaid varigi kontsertkooride esirinda. Unustamatu mulje ülevaatusel jättis polovetside tantsu avakoor Borodini ooperist «Vürst Igor» Tartu Riikliku Ülikooli Naiskoori, Glinka «Õime vägede ülevaatus» Tartu Üliõpilasmeeskoori ja Türnpu «Meil aiaäärne tänavas» Tallinna Polütehnilise Instituudi Meeskoori esituses.

Pildil: Tallinna Riikliku Konservatooriumi üliõpilane Gertrud Üpris esinemas kõrgemate koolide kunstilise isetegevuse vabariiklikul ülevaatusel. Joh. Miku foto

Vähem ettevalmistatult esinesid ülevaatusel väiksemad vokaalansamblid, välja arvatud Tallinna Polütehnilise Instituudi duetid ja meeskoori kvartett. Ilmselt oli siin puudus asjatundlikust nõuandest.

Vokaalsolistide poolest oli kõige tugevamini esindatud Tartu Riiklik Ülikool. Kalmer Tennosaar, Olaf Prinits ja Hans Trass on suure musikaalsusega, professionaalsete eeldustega lauljad. Lootustandvalt esinesid veel meeldiva häälematerjaliga, kuid vähem kogemusi omavad lauljad: Tallinna Polütehnilise Instituudi üliõpilane Januškevitš, TRÜ üliõpilased Urve Uustalu, Ellen Vatter-Tulev ja EPA üliõpilane Hele Villaste. Instrumentaalsolistidest üllatas kuulajaid peene ettekandelise vaistu ja esmaklassilise tehnikaga TPI üliõpilane Olav Kutsar akordeonil. Pillikäsitamise meisterlikkus oli siin täiel määral rakendatud muusika sisu lahtimõtestamise teenistusse.

Instrumentaalsolistidest esinesid hästi veel Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilane Heljo Laane ja Tallinna Pedagoogilise Instituudi üliõpilane Aili Aben klaveril, Tallinna Polütehnilise Instituudi üliõpilane Mati Kutsar ksülofonil jt.

Soovida jääb, et isetegevuslik kunst veelgi laialdasemalt leviks kõrgemate koolide peres, arvestades selle suurt osatähtsust massi de kommunistlikul kasvatamisel.

A. Kiilaspea,
žürii esimees

В КРУЖКЕ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Кружок русской литературы начал свою работу. Уже заслушаны четыре доклада, первый — студента II курса Г. Вейсблата на тему: «Проблема советской семьи по романам Коптяевой «Товарищ Анна» и «Иван Иванович», второй — студента того же курса Л. Шишова «Трагедия югославского народа» по роману О. Мальцева «Югославская трагедия» и два последних о творчестве И. Эренбурга, обсуждение которых показало, что работа кружка может быть очень плодотворной.

Правление кружка выработало план работы кружка на год.

На все темы уже назначены докладчики и оппоненты. В отличие от прошлых лет в этом году в план включены и комплексные темы: борьба народов за мир; проблемы воспитания, морали, борьбы старого и нового в науке по послевоенным произведениям о студенчестве; творчество Вилиса Лациса, Аугуста Якобсона.

Научный руководитель кружка — Б. Ф. Егоров внес очень много ценных, интересных предложений. Так, организованы две комплексные группы: группа по работе над материалами журнала «Отечественные записки» (бригадир И. Роменская) и архивная группа, по работе над материалами архива фундаментальной библиотеки (бригадир — председатель кружка С. Исаков). Обе группы уже начали работу.

На одном из заседаний кружка (во втором семестре) будут заслушаны отчёты обоих бригадиров. В прошлом году о создании таких групп трудно было бы говорить, а сейчас, когда кружок значительно вырос количественно, можно думать о таком разнообразии работы. Всего в кружке сейчас насчитывается более 70 членов, из них по 28 человек с I и II курсов.

Все члены принимают активное участие в работе кружка: во-первых, каждому докладу назначено по 2 оппонента, а во-вторых, планом предусмотрено издание альманаха, в отделах которого будут печататься краткое изложение рефератов, не зачитанных на заседаниях кружка, стихи и проза молодых авторов, заметки о жизни нашего факультета. Редколлегия уже собрала материал первого номера, который выйдет на днях.

В кружке создана секция молодых авторов, ядро которой пополнилось в этом году двумя первокурсниками (Коновалов и Городецкий). В декабре будет проведен творческий вечер молодых авторов.

Намеченный план вызвал очень большой интерес у студентов нашего отделения и, надеемся, будет успешно выполнен.

Е. Соколова,
секретарь правления кружка.

В университетском городе

О. Круус

Солнце едва озарило
Гладь Эмайыги — реки.
Всюду студенты спешили
Тооме скорей перейти.

Припев:
Трудности нас не пугают,
Смелостью светят глаза.
С юными Тарту дерзает —
Город наук и труда!

Мысли светлы и просторны,
Время учёбу начать
Тем, кто желает упорно
Юность науке отдать.

Щлют нас поля и заводы
Брать от науки плоды,
И достояньем народа
Лучшие сделать мечты.

Двери науки открыты,
Ждут нас большие дела.
Мыслью единою слиты
Юные бьются сердца.

Перевод: Н. Бассель
В. Михайловский

Kuidas valmistume eksameiks?

Eksamid, mis peavad andma pildi semestri jooksul tehtava õppe- ja kasvatustöö tulemusist, on tõsiseks katseks mitte ainult üliõpilastele, vaid ka õppejõududele ning kateedrile tervikuna kui õppe- ja kasvatustööd juhtivale ning organiseerivale keskselе organile. Seda eriti selletõttu, et õppetöö ning ühenduses sellega ka eksamitulemused ei olene mitte ainult üliõpilaste ja õppejõudude heast tahtest ja pingutustest, vaid suurel määral ka otstarbekast töö- ja ajajaotusest, õppevahendite olemasolust, õppetöö õigest planeerimisest ja kontrollist ning paljude muude küsimuste õigest lahendamisest, mis on kateedri, eriti aga kateedrijuhataja ülesandeks.

Väga olulise tähtsusega on ka üliõpilaste töö otstarbekas planeerimine. Geograafiaosakonnas on see sügissemestril mõnevõrra komplitseeritud, kuna õppetöö kursustel algab õppe- ja menetluspraktikast tingituna eri aegadel: II ja III kursusel — 15. detsembril, IV kursusel — 20. oktoobril, V kursusel — 3. novembril. Eksamisessioon saab olla edukas aga ainult siis, kui mitmesugused üritused — seminari- ja kursusetööd, laboratoorsed tööd, lektüüri vastamine, konsultatsioonid, ÜTÜ geograafia ringi üritused jne. ei kuhju semestri lõpule, vaid jagunevad enam-vähem ühtlaselt kogu semestri jooksul. Neid küsimusi on kateeder oma koosolekuil arutanud ning on määranud kõigile ülesannetele kindlad tähtajad, mis teatud piirides peaksid vältima üliõpilaste koormuse lubamatut suurenemist semestri lõpul. Ka on õppejõud alustanud kontrolltööde ja konsultatsioonide korraldamisega juba semestri algul, mis kahtlemata aitab kaasa õpetatavate distsipliinide põhjalikumale omandamisele. Geograafiaosakonna kõigil kursustel on viidud läbi õppetöö senise käigu arutlus ning on rakendatud rida konkreetseid vahendeid eksamisessiooni ettevalmistamiseks. Alates käesolevast nädalast on kateedri ruumid õhtuti kl. 16—20 üliõpilastele avatud. Nimetatud ajal on üliõpilastele kindlustatud ka konsultatsioonide saamise võimalus ning on kättesaadavad õppevahendid ja -kirjandus.

Kateeder on käesoleval semestril saanud juurde teatava hulga õppevaifendeid — geograafilisi kaarte, geodeetilisi riistu, laboratooriumi seadmeid jne., samuti ka vähesel hulgal õppekirjandust. Nende edukat kasutamist on aga takistanud kateedri ruumide piiratus, mis õppetöö nõuetekohasel organiseerimisel tekitab väga suuri raskusi. Kateedri ruumide äärmise koormatuse tõttu ei ole praegu võimalusi konsultatsiooni korraldamiseks enne kella 16, üliõpilastel puudub ruum kirjanduse ja näitlike õppevahendite kasutamiseks, samuti ka kursusetööde tegemiseks, mis geograafiaosakonnas on seotud kaartide joonistamisega. Kõik see takistab tunduval määral ka eksamitele valmistumist, veelgi enam aga järgneval semestril õppetöö teostamist.

Geograafiaosakonna õppejõud ning üliõpilased tahavad teha kõik, et kõrvaldada õppetöös veel esinevad puudused ja raskused ning rakendavad kogu oma jõu, et minna hästi ettevalmistatult vastu eksamisessioonile.

E. Varep,
TRÜ geograafia kateedri juhataja

Möödunud nädalal

Huvitav ettekande-koosolek

Pühapäeval, 23. novembril, toimus TRÜ peahoones ENSV TA Emakeele Seltsi järjekordne ettekande-koosolek. Koosolekul esines TA Keele ja Kirjanduse Instituudi sõnaraamatute sektori juhataja sm. E. Nurm ettekandega «Vene nimede kirjutamisest eesti keeles ja eesti nimede kirjutamisest vene keeles».

Õppemetoodilisi loenguid

Esmaspäeval alustati üleülikoolilise õppemetoodilise komisjoni üritusena ajaloo-keele- ja matemaatika-loodusteaduskonna õppejõududele loengutetsüklit õppemetoodilistest küsimustest. Esimene loeng, kus loengutepidamisest kõneles dots. A. Elango, toimus esmaspäeval. Järgmise loengu «Kuidas kasutada raamatut?» esitab prof. K. Ramul.

Lahtine komsomolikoosolek

24. nov. toimus matemaatika-loodusteaduskonna bioloogiaosakonna ELKNÜ algorganisatsiooni lahtine üldkoosolek, kus arutati õppetöö küsimusi.

Teatri ühiskülastus

Järjekordselt külastas arvukalt TRÜ üliõpilasi laupäeval RT «Vanemuises» toimunud Ed. Vilde draama «Tabamata ime» etendust. Peatselt toimub näidendi arutelu.

Laualehe uus number

Möödunud nädalal lõpetas «Loova Mõtte» toimetus 14. numbri ettevalmistamise. Uue numbri sisust tuleks esile tõsta Oskar Kruusi jutustust «Ülikoolilinnas», Leili Märtmanni artiklit «Rahvaluule kogumismatkalt Kihnus», Ellen Hiobi luuletust «Paistab päike kaunimana» ning Valter Heueri retsensiooni «Stalinliku Nooruse» kohta.

ALMAVÜ-s

Arendada laskesporti

Novembri algpäevil toimusid Tartu Riikliku Ülikooli ALMAVÜ algorganisatsioonide laskemeeskondade vahelised laskevõistlused, mis olid pühendatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 35. aastapäevale. Võistlused kulgesid huvitavalt ja näitasid meeskondade ning üksikute laskurite kõrget spordimeisterlikkust, olgugi et treeningute ja meeskondade ettevalmistamise periood võistlusteks oli väga lühike. Kõigi teaduskondade algorganisatsioonid, välja arvatud arstiteaduskond, panid välja kaks võistkonda, mille koosseisus oli 5-liikmeline mees- ja 3-liikmeline naiskond.

Võistluste kokkuvõtete tegemisel jaotas kohtunikekomisjon kohad vastavalt väljalastud silmade arvule järgmiselt:

Meeskondadest tuli esikohale õigusteaduskonna meeskond, saavutades 500 võimalikust 403 silma. Teisele kohale tuli ajaloo-keeleteaduskonna meeskond. Naiskondadest tuli esikohale õigusteaduskonna naiskond, saavutades 300 võimalikust 229 silma, teisele kohale — kehakultuuriteaduskonna naiskond.

Võistkondade poolt väljalastud silmade arvu järgi jagunesid kohad teaduskondade vahel järgmiselt: esimene — õigusteaduskonna võistkond (laskevõistkonna kapten sm. Liiva), kes saavutas 800 võimalikust 632 silma, teine — ajaloo-keeleteaduskond 577 silmaga, kolmas ja neljas — kehakultuuri- ja matemaatika-loodusteaduskond vastavalt 573 ja 546 silmaga.

Paremaid individuaaltagajärgi saavutasid meestest sm. E. Hurt (mat.-loodust.), kes 89 silmaga 100-st võimalikust saavutas esikoha.

Naistest osutus individuaalselt parimaks sm. T. Raudberg (kkt.) 90 silmaga 100-st võimalikust.

Põhilised ülesanded edasisel laskespordi arendamisel meie ülikooli ALMAVÜ liikmete hulgas seisavad selles, et see spordiala muudetaks laskeringidesse uute liikmete värbamise teel kõige massilisemaks.

N. Mukossejev,
TRÜ ALMAVÜ komitee esimees

MEILE KIRJUTATAKSE

Rohkem õhku ja valgust

Meie ülikooli majandusosakonna töötajad püüavad maksimaalselt ära kasutada auditooriumide pinda nii täiendava hulga laudade ja pinkide paigutamisega nendesse kui ka väikeste ruumide kasutamisega auditooriumideks. Kuid samal ajal unustatakse see lihtne tõde, et üliõpilased ja õppejõud, nagu kõik elusolendid, vajavad hingamiseks hapnikurikast õhku. Käesoleval ajal on paljudes auditooriumides (aud. nr. 5, 45, 50, biokeemia ja paljud teised auditooriumid) toimuvad loengud piinaks nii õppejõududele kui ka üliõpilastele. Ventilatsioon kas puudub hoopis või on mittetäielik.

Ebarahuldav on olukord ka valgustusega, eriti ühiselamutes. Lubamatu on üliõpilaste tervise suhtes, et majandusosakond andis korralduse maha võtta lambivarjud, põhjendades seda seletusega, et need ei vasta tulekaitse eeskirjadele. Vastu lubati anda plekist lambivarjud. On möödunud juba kaks nädalat, aga seda lubadust pole täidetud. Kas ühiselamutes elavad üliõpilased peavad veel kaua ootama plekist lambivarjusid ja rikkuma oma silmi terava valgusega?

A. Perlits,
ajaloo-keeleteaduskonna V kursuse üliõpilane

Treeninguvõimalused avaramaks

Miks puuduvad paljudel Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilastel-käsipalluritel võimalused treeninguks? Ülikoolil on kolm võimlat, milledest ühte, nimelt Viljandi tänaval asuvat, kasutatakse ühiselamuks. Seega käsipalli treeningutunnid võivad toimuda ainult V. Kingissepa tänava võimlas, kuna teine — Mitšurini tänava võimla — ei ole selleks kohandatud. Nimetatud võimla on aga üle koormatud, mistõttu käsipallihuvilised, sealhulgas ka teaduskondade võistkonnad, ei oma üldse võimalust treenida.

Ruumide küsimust oleks siiski võimalik lahendada, kui selleks võtaksid midagi ette rektoraat, kehakultuuriteaduskonna dekanaat ja kehalise kasvatuse kateeder. Tuleks leida võimalus üle viia veel osa kehalise kasvatuse tundidest Mitšurini tänava võimlasse ja seega vabastada iga teaduskonna käsipalluritele kasvõi üks tundki nädalas Kingissepa tänavu võimlas. Samuti oleks võimalik ära kasutada vabu tunde laupäeva õhtutel ja pühapäevadel, millal ei toimu võistlusi. Kindlasti oleks ka vajalik üürida võimlaid keskkoolidest, millised osaliselt (IV Keskkooli võimla) töötavad poole koormusega.

Seega võimalusi leiduks, kui neid otsitaks. Olukorra parandamist jäävad ootama kõigi meie teaduskondade käsipallihuvilised.

S. Onno,
matem.-loodust. komsomoli a/o büroo kehakultuuri sektori juhataja

TRÜ Õpetatud Nõukogus

Tartu Riikliku Ülikooli Õpetatud Nõukogus kaitsesid 21. novembril oma kandidaadiväitekirju kolm külalisteadlast.

Kaitstes väitekirja «Mõnede parenteraalsete meetodite võrdlev hinnang immuniseerimisel düsenteeria vastu» omandas dissertant P. Gluhov meditsiiniliste teaduste kandidaadi teadusliku kraadi.

Leningradi Keemilis-Farmatseutilise Instituudi assistent sm. V. Karpovitš kaitses väitekirja «NSV Liidu sukkulent-taimede fütosiidsed omadused». Väitekirja teemal: «Materjale mõõlade kui tanniidtaimede farmakognostiliseks uurimiseks» kaitses sama õppeasutuse aspirant sm. K. Blinova. Mõlemale dissertandile omistati farmaatsia teaduste kandidaadi teaduslik kraad.

Oponentidena esinesid dissertatsioonil prof. V. Kosmodamianski ning TRÜ õppejõud professorid F. Lepp, A. Vaga ja A. Tomingas.

Silmapaistev tähtpäev eesti töörahva võitluse ajaloos

Eesti proletariaadi kangelaslikul võitlusteel nõukogude võimu eest on üheks silmapaistvamaks etapiks relvastatud ülestõus 1. detsembril 1924. aastal, millest lähemail päevil möödub 28 aastat.

Selleks, et paremini mõista kõiki neid sündmusi, on vaja lühidalt peatuda kodanliku Eesti majanduslikul ja poliitilisel olukorral, milles tekkis töörahva väljaastumine. Aastail 1923—1924 elas kodanlik Eesti üle raske majandusliku ja poliitilise kriisi. See tulenes eeskätt kodanliku kliki nõukogudevaenulikust poliitikast, mida aeti ameerika-inglise imperialistide huvides, reetes seejuures oma maa majanduslikke ja rahvuslikke huvisid. Eesti tööstus, mis oli tekkinud ja arenenud tihedais seoseis ülevenemaalise tööstuse ja turuga, ei suutnud isoleerituna viimastest säilitada oma senist ulatust ning hakkas minema allamäge. Paljude vabrikute ja ettevõtete sulgemine sünnitas suure töötute armee. Välisimperialistid polnud huvitatud kodanliku Eesti tööstussaadustest. Tööstuslik-kaubanduslik kriisiga kaasnes põllumajanduslik kriis, mida põhjustas kodanluse agraarpoliitika. Seega kogu kodanliku Eesti majanduselu viskles 1924. aastal kriisi raudsetes kätes. Kõigele sellele lisandus seninägematu poliitiline kriis. Vahekorrad ja vastuolud kodanluse üksikute gruppide vahel teravnesid.

Selles raskes olukorras hakkasid kodanluse kõige reaktsioonilisemad ringkonnad üha avalikumalt tüürima fašistliku diktatuuri kehtestamise poole. Peamiseks takistuseks sellistele plaanidele oli Eestimaa Kommunistlik Partei, kes juhtis rahulolematute masside võitlust. Majanduskriisi tõttu oli Eestis järsult tõusnud tööliisklassi revolutsiooniline aktiivsus. EKP püsiva selgitustöö tõttu kasvas tööliste klassiteadvus.

Seega kodanliku Eesti majanduslik ja poliitiline kriis kutsus esile kõik revolutsioonilise situatsiooni momendid: a) valitsevate klasside võimu kriisi, b) rõhutud klasside häda ja viletsuse muutumise väljakannatamatuks ja c) rõhutud klasside revolutsioonilise aktiivsuse tohutu kasvu. Kuid revolutsiooniline situatsioon ei tekita veel revolutsiooni, seda tuleb organiseerida, juhtida ja läbi viia. Seepärast asuski EKP 1924. aasta lõpul ette valmistama töörahva väljaastumist, et kukutada kodanluse diktatuur ja kehtestada taas nõukogude võim.

Ülestõusu plaan, mis töötati välja suures saladuses ja millest olid teadlikud vaid vähesed juhtivad isikud, nägi ette pealööki Tallinnas. Suurt osa mängis siin kodanluse suhtes ootamatuse momendi rakendamine, mis pidi tekitama valitsevates klassides suure segaduse ja võimaldama relvastada kogu pealinna proletariaati.

Vastavalt EKP Keskkomitee otsusele alustasid löögirühmad 1. detsembri varahommikul tegevust ja haarasid kerge vaevaga sideasutused ja Toompea lossi, kus kindlustuti. Rünnak kaitseliidu staabile, sõjakoolile, sõjaministeeriumile ja reale teistele tsentrumitele aga nurjus. Väikesearvulised löögirühmad polnud suutelised üksinda neid vallutama. Tänavatele kogunenud tööliste salgad ei saanud aga võitlusse sekkuda relvade puudumise tõttu. Seega ülestõusu esialgne plaan ebaõnnestus. Laialipaisatud löögirühmad ei saanud arendada pealetungi, neil tuli asuda kaitsele. Selles peituski üks ülestõusu lüüasaamise põhjusi. Kodanlus saatis tööliste vastu hambuni relvastatud politsei ja ohvitseride salgad, sõdureid ei julgetud saata, need oleksid võinud ülestõusnutega ühineda. Samal ajal seisis täiesti tegevuseta proletariaat teistes linnades ja kehvtalurahvas maal. Kodanluse timukad, tulles toime pealinna tööliste väljaastumise halastamatu mahasurumisega, laiendasid oma veresauna üle kogu maa. Kodanlus uputas töörahva ülestõusu verre.

Eesti proletariaadi kangelaslik väljaastumine 28 aastat tagasi lõppes ebaõnnestumisega, kuigi olukord ülestõusuks oli kõigiti soodus ja ettevalmistusi tehti küllaldaselt. Kaotuse peapõhjusi tuleb otsida selles, et EKP ei suutnud lõpuni järgida leninliku ülestõusukunsti nõudeid. Unustati selline põhinõue, et tingimata tuleb koguda suur jõudude ülekaal otsustavasse kohta otsustaval momendil, sest muidu vaenlane, kellel on parem ettevalmistus ja organisatsioon, hävitab ülestõusnud. Samuti ei pandud tähele Lenini tuntud teesi, et «kaitsepositsioonil asumine on relvastatud ülestõusu surm». Need ja teised eksimused ülestõusu reeglite vastu ei lubanud saavutada 1924. a. töörahva võitu kodanluse üle. See võit saabus alles ligi kuusteist aastat hiljem, 1940. a. suve revolutsioonilistel päevadel.

A. Liim

Vastuseks kriitikale

Vastuseks ajalehes nr. 33, 14. nov. k. a., avaldatud artiklile «Miks ei köeta auditooriume?» vastab TRÜ majandusosakonna juhataja sm. P. Elterman, et esiletoodud faktid vastavad tõele, kuid puuduste likvideerimiseks on juba astutud vajalikud sammud.

«TRÜ» toimetus teatab lugejaile, et meie lehe järgmine number ilmub neljapäeval, 4. detsembril 1952. a.

Сегодня в номере

I страница

Передовая: Своевременно подготовиться к экзаменам. Материалы собрания парторганизации и конференции профсоюза.

II страница посвящена жизни комсомольцев IV курса юридического факультета.

III страница — литературная — освещает вопросы литературоведения и работу лит. кружка.

На последней странице: статья студ. Лийма — «Знаменательная дата в истории борьбы трудящихся Эстонии» и информации.

Toimetaja J. FELDBACH

Ajalehe „Tartu Riiklik Ülikool" toimetus teatab oma kirjasaatjaile, et toimetus asub TRÜ parteikabineti ruumides.

Toimetuse liikmete vastuvõtt igal tööpäeval, välja arvatud laupäeval, kl. 11—12 ja 16—17.

Kaastööd võib ära tuua toimetusse või lasta kirjakasti, mis asub „TRÜ" vitriini juures peahoones.

„TRÜ" toimetus

MB 20500 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 3812

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

№ 36 (166) Neljapäeval, 4. detsembril 1952. a. V aastakäik

Stalinliku Konstitutsiooni lipu all

5. detsembril 1936. a. võttis Erakorraline VIII Üleliiduline Nõukogude Kongress vastu Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu uue konstitutsiooni, mida nõukogude rahvas armastusega nimetab tema looja nime järgi Stalinlikuks Konstitutsiooniks.

Selles suurimas maailmaajaloolise tähtsusega dokumendis on seadusandlikult fikseeritud nõukogude rahva poolt kättevõidetud sotsialismi hiilgavad võidud. Stalinlik Konstitutsioon — see on võitnud sotsialismimaa konstitutsioon, mis avas uue ajajärgu nõukogude ühiskonna ja sotsialistliku riigi arengus. «Meie nõukogude ühiskond,» ütles seltsimees Stalin Nõukogude VIII kongressil, «on saavutanud selle, et ta on sotsialismi põhijoontes juba teostanud ja loonud sotsialistliku korra, s. o. teostanud selle, mida marksistid teiste sõnadega nimetavad kommunismi esimeseks ehk madalamaks faasiks.»

Sotsialismi võiduga meie maal likvideeriti ekspluatatorlikud klassid ja inimese ekspluateerimine inimese poolt. Meie nõukogude sotsialistliku riigi majanduslikuks aluseks on sotsialistlik majandussüsteem, mis on rajatud tootmisriistade ja -vahendite sotsialistlikule omandusele. Kogu võim kuulub meil linna ja maa töötavale rahvale, kes esindajate kaudu töörahva saadikute nõukogudes kasutavad seda meie ühiskonna tootlike jõudude pideva kasvu ning töötajate materiaalse ja kultuurilise taseme järjekordse tõusu kindlustamiseks, meie sotsialistliku kodumaa võimsuse ja tema kaitsevõime tugevdamiseks.

Stalinliku Konstitutsiooni üheks põhiliseks iseärasuseks on selle järjekindel ja lõpuni läbiviidud demokraatia. Kogu maailma töötava rahva hulgad nimetavad täieliku õigusega Stalinliku Konstitutsiooni kõige demokraatlikumaks konstitutsiooniks maailmas, sest demokraatia, mis on leidnud oma väljenduse Stalinlikus Konstitutsioonis, on uut kõrgemat tüüpi demokraatia, see on demokraatia töötavale rahvale, see on sotsialistlik demokraatia.

Nõukogude demokraatia suurus, tema tõeliselt rahvalik iseloom tuleb eriti ilmekalt esile nüüd, kus imperialistlik kodanlus kapitalistlikes maades järjest jõhkramalt ja raevukamalt tungib kallale töötava rahva elementaarsetele õigustele. Eriti võime seda näha Ameerika Uhendriikides, kus riigikorra fašiseerumise ja maa majandusliku elu militariseerimisega käib kaasas kodanliku demokraatia viimsete jäänuste täielik likvideerimine. Selle maa konstitutsioonis deklareeritud «kodanikuvabadused» on juba ammu muutunud surnud kirjatäheks, mis on asendatud Taft-Hartley ja Mc Carran-Woodi fašistlike seadustega, mis on suunatud töölisliikumise mahasurumisele, kommunistide ja teiste progressiivsete kodanike jälitamisele ja nende kallal kohtuliku vägivalla tarvitamisele.

Rööbiti kodanlike vabaduste viimsete jäänuste likvideerimisega meie maal toetavad ameerika-inglise imperialistid reaktsiooni režiime teistes maades ning segavad toorelt vahele nende maade siseasjadesse. Nad organiseerisid verise interventsiooni kangelasliku korea rahva vastu, klopsivad kokku blokke ja liite sõja vallapäästmiseks Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade vastu.

Iseloomustades Erakorralisel VIII Üleliidulisel Nõukogude Kongressil uue konstitutsiooni rahvusvahelist tähtsust, ütles seltsimees Stalin oma aruandekõnes: «See on dokument, mis tunnistust annab sellest, et see, mis NSV Liidus on teostatud, on ka teistes maades täiesti teostatav.» Stalinlik Konstitutsioon kujunes seega kapitalistlike maade rahvastele tegevusprogrammiks nende võitluses vabaduse eest, ta kujunes tuletorniks, mis kaitseb teed võimsale liikumisele demokraatia ja sotsialismi eest kogu maailmas. Pärast II maailmasõda tekkinud rahvademokraatia maades on töötav rahvas heitnud endalt kapitalismi ikke ja on asunud sotsialismi teele. Ehitades uut elu juhinduvad nende maade rahvad Stalinlikus Konstitutsioonis kui maailma kõige demokraatlikumas konstitutsioonis väljendatud sotsialismi, internatsionalismi ja demokratismi põhimõtet. Nõukogude Liidu poole on tänapäeval pööratud kogu maailma rahvaste pilgud, kes on koondunud rahu, demokraatia ja sotsialismi eest võitlejate ühiseks rindeks võitluses imperialistlike agressorite ja uue maailmasõja õhutajate vastu.

Stalinliku Konstitutsiooni lipu all on nõukogude rahvas, selle hulgas ka Tartu Riikliku Ulikooli kollektiiv, saavutanud hiilgavaid võite. Meie maa on muutunud võimsaks ja võitmatuks. Kommunistliku partei ja seltsimees Stalini juhtimisel sammub nõukogude rahvas kindlalt ja veendunult edasi uutele võitudele, nende ajaloolise tähtsusega ülesannete lahendamisele, mis Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressi otsustega on asetatud nõukogude rahva ette kommunistliku ühiskonna ehitamisel meie suurel ja võimsal kodumaal.

Teaduslik konverents TRÜ ajaloost

TRÜ Üliõpilaste Teadusliku Ühingu arstiteaduse osakond valmistub teaduslikuks konverentsiks Tartu Riikliku Ulikooli ajaloost.

Konverentsil tuleb ettekandmisele neli teaduslikku tööd. «Ülevaate TR Ülikooli farmakoloogia kateedri ajaloost 1802—1917» esitab üliõpilane Markovitš (juhendaja professor med. teaduste doktor G. Kingissepp), «S. Mihnovi elu ja tegevus» esitab üliõpilane Matsi (juhendaja van.-õpet. Piiper), «Üliõpilaste füsioloogia-alaseid teaduslikke töid TR Ülikoolis ajavahemikul 1802—1952» esitab üliõpilane Loit (juhendaja van.-õpet. Epler). «Professor Ludvig Puusepp — maailma ja vene neurokirurgia rajaja» esitab üliõpilane Haavel (juhendaja van.-õpet. A. Räni).

Meil on õigus haridusele

Tee teaduse juurde

Juba lapsepõlves armastasin väga lugeda raamatuid. Juba siis kasvas minus soov õppida, uurida, teada. Unistasin sellest, kuidas pärast algkooli lõpetamist astun keskkooli ja edasi . . . edasi ei julgenud ma enam mõelda, sest olin ju ainult töölise laps. Kõrgem haridus kodanliku Eesti tingimustes oleks jäänud täitmatuks illusiooniks.

Nüüd olen aga II kursuse üliõpilane. Nõukogude võim andis mulle õiguse haridusele, avas kõik uksed teaduste juurde. Tahan teha kõik, et minust saaks oma ala hea tundja, et saaksin juba lähemas tulevikus olla kasulik oma kodumaale ja rahvale.

Meil on, mille nimel töötada, õppida ja kui vaja — ka võidelda!

H. Kallak,
bioloogiaosakonna II kursuse üliõpilane

ШИРОКИЕ ПЕРСПЕКТИВЫ

Наше советское государство представляет собой многонациональную дружную семью народов. Очень простым примером дружбы, взаимопомощи братских республик может служить кафедра финно-угорских языков Тартуского университета. Здесь, у проф. Аристэ, каждый по своему родному языку специализируются аспиранты — эстонцы, финны, латыши, коми, мари.

Марийский народ — до революции один из наиболее отсталых в экономическом и культурном отношении — встречает славную дату Сталинской Конституции, как торжество ленинско-сталинской национальной политики, обеспечившей ликвидацию экономической и культурной отсталости, создавшей условия для развития промышленности, сельского хозяйства, науки и культуры.

Возрождение и преобразование марийского края, сказавшееся буквально во всех отраслях, ярко выразилось, и в области народного образования.

До революции на территории Марийской республики было всего несколько церковноприходных школ. На каждые 100 человек марийского населения приходилось всего лишь 16 грамотных мужчин, а женщин и того меньше — только две.

Сейчас в республике имеется 782 школы, из них 219 семилетних и 50 средних. В них обучается более 105 тысяч детей рабочих, колхозников и служащих. В трех институтах готовятся кадры для народного просвещения и лесной промышленности страны.

Под руководством нашей партии ,при братской помощи великого русского народа, марийский народ в короткие сроки преодолел вековую культурную отсталость и вместе с другими народами Советского Союза уверенно идет к победе коммунизма.

Л. Васикова.
аспирантка ист.-фил. факультета

Täiendame poliitilisi teadmisi

Täiendan oma poliitilisi teadmisi TRÜ teenistujate esimese astme poliitkoolis. Meie grupis on 18 inimest. Need on vanemad inimesed: koristajad, majahoidjad, kütjad, valvurid jne.

Lektoriks on meil sm. V. Kallas, kes on osanud tunde teha huvitavaks ja arusaadavaks. Oleme läbi võtnud «Abiks poliitkoolide kuulajaile» I osa ja asusime käesoleval aastal teise raamatu juurde. Suurt huvi pakkus kuulajaile NLKP XIX kongressi direktiivide läbiarutamine. Ka hakatakse meile korraldama poliitinformatsioone, milleks kuulajad on soovi avaldanud. Õppetöö edeneb rahuldavalt, tänu lektori lihtsale ja arusaadavale jutustamisviisile. Ainult sõnavõtud kuulajate poolt võiksid olla elavamad. Mida paremini me õppimiseks ette valmistame, seda kindlamad teadmised omandame ja seda paremini suudame täita ka oma igapäevase töö ülesaneid.

A. Castren,
TRÜ valvur

AVARAD VÕIMALUSED TÖÖKS

TRÜ naiskomisjon töötab 1951. a. alates dots. A. Ruubeli juhtimisel. Mainitud ajavahemikul on naiskomisjon ära teinud märkimisväärse töö. On korraldatud kolm korda aastas (1. mail, 7. nov. ja aastavahetusel) lastepeod õppejõudude, teenistujate, tööliste ja üliõpilaste lastele. Naiskomisjoni šefluse all on Lauristini tän. asuv väikelaste kodu, millist pidevalt külastab arstiteaduskonna naiskomisjoni aktiiv, eesotsas teaduskonna naiskomisjoni esimehe dr. Hiiega. Väljatöötatud plaani kohaselt külastavad naiskomisjoni liikmed üliõpilaste ühiselamuid. Külaskäikude põhjal on tehtud administratsioonile terve rida ettepanekuid puuduste likvideerimiseks ühiselamutes, kuid kahjuks ei ole neile ettepanekutele osutatud mingit tähelepanu.

Käesoleval aastal alustasid naiskomisjoni organiseerimisel sm. V. Ratniku juhtimisel tööd laste isetegevusringid (laulu, võimlemise, balleti jt.). Ringide tööle võib anda kiitva hinnangu oktoobripühiks korraldatud lastepeo ettekannete põhjal, kus mudilased esinesid julgelt ja vabalt tantsude, laulude ja isegi näidenditega.

Vaatamata mõningatele edusammudele on naiskomisjoni töös siiski terve rida puudusi.

Valmistudes üleülikooliliseks naiskomisjoni aruandlus-valimiskoosolekuks peavad teaduskondade naiskomisjonide aktivistid välja selgitama kõik naiskomisjonide töös esinevad puudused, et koosolekul teha konkreetseid ettepanekuid töö edaspidiseks parandamiseks.

Naiskomisjonil on ees avar tööväli. Veel vähe tegeldakse üliõpilaste käitumiskultuuri küsimustega nii loengutel, kultuuriüritustel kui ka ühiselamutes. Tuleks veelgi laiendada laste isetegevusringide tööd ja administratsiooni ees teravamalt üles tõsta ülikooli kollektiivi liikmete lastele väikelaste kodu asutamise küsimust.

A. Käärik

Пламенный народный трибун

(к 18-й годовщине со дня смерти С. М. Кирова)

Восемнадцать лет назад, 1-го декабря 1934 года, перестало биться сердце пламенного трибуна революции, выдающегося деятеля коммунистической партии и советского государства Сергея Мироновича Кирова. Подлые враги народа выстрелом из-за угла прервали жизнь этого замечательного ленинца, любимца всего советского народа.

Жизнь Сергея Мироновича Кирова — это величайший образец служения народу. Восемнадцатилетним юношей Сергей Костриков (Киров) вступил в революционное движение. Став в 1904 году членом РСДРП, всю свою жизнь Сергей Миронович Киров посвятил борьбе за счастливую жизнь народа, за его освобождение от цепей царизма. Ни тюрьмы, ни ссылка не смогли сломить твёрдого характера большевика-патриота.

Томск, Северный Кавказ, Баку, Ленинград — таков обширный диапазон работы народного трибуна.

Будучи студентом в Томске, Киров возглавлял здесь революционное движение в период русской революции. С 1909 г. он работает на Северном Кавказе, где организует передовой отряд большевиков, верных ленинским лозунгам. Царское правительство бросало Кирова в тюрьмы, но они ещё больше закаляли волю революционера его веру в победу партии и народа.

В 1917 году Киров — участник октябрьского вооружённого восстания, делегат от большевиков Владикавказа и Кабарды на II Всероссийском съезде Советов.

Мужественным командиром и организатором проявил себя Сергей Миронович в годы Гражданской войны. Партия направила его на важный участок борьбы. Ему была поручена организация обороны Нижнего Поволжья. Несмотря на все трудности борьбы с деникинскими и иностранными бандами, Киров деятельно ведёт оборону этого важнейшего узла связи молодой Советской республики. Это тогда, в тяжёлые дни Астраханской обороны, Киров заявил перед лицом всей партии: «Пока есть в Астраханском крае хоть один большевик, устье реки Волги было, есть и будет советским». Верный своему партийному долгу, Киров выполнил эту торжественную клятву.

В годы развития и возрождения хозяйства нашей страны после гражданской войны Киров возглавляет Коммунистическую партию Азербайджана. Сергей Миронович хорошо знал: Баку — это нефть. Все свои силы Киров отдавал делу организации бесперебойной работы нефтяной промышленности. После XIV съезда партии Киров работает с ленинградскими большевиками. Под его руководством были разгромлены троцкисты в ленинградской партийной организации. Ленинградцы никогда не забудут своего чуткого, отзывчивого руководителя, так много сделавшего для строительства города Ленина. Здесь все живёт воспоминанием о Кирове. Всё — от крупнейших промышленных предприятий и лучшего в стране стадиона до маленьких детских яслей и садов — хранит в себе память о дорогом Мироновиче.

Секретарь Центрального и Ленинградского комитетов, член Политбюро ЦК партии, Сергей Миронович Киров был одним из ближайших соратников великого Сталина. «Дорогим другом и братом любимым» называл Кирова товарищ Сталин.

«Киров горел на работе и огнём своим зажигал других. Один появление нашего Мироныча подымало дух, и мы готовы были идти с ним в огонь и в воду», — писали ленинградские рабочие в письме И. В. Сталину.

Последовательный марксист, Киров говорил, что будущее принадлежит эмблеме, начертанной на наших знамёнах, с которыми мы вошли в Октябрьскую революцию: будущее принадлежит Серпу и Молоту. В настоящее время, когда Серп и Молот привели страны народной демократии в единый строй «ударных бригад» социализма, эти замечательные слова имеют величайший смысл.

В сердцах всех советских людей всегда будет жить светлый образ Великого Гражданина. Советский народ хорошо помнит слова Сергея Мироновича Кирова, полные могучей силы внутренней убеждённости: «Пусть завтра история поставит перед нами ещё более сложные и трудные задачи, — нам они не страшны, потому что завтра, обогащённые громадным опытом, мы будем ещё твёрже, еще более выдержанно, ещё организованнее проходить указания нашей партии, нашего вождя товарища Сталина».

Чтя память о Сергее Мироновиче Кирове, советские люди с большим воодушевлением идут на выполнение величайших задач коммунистического строительства.

Л. Шишов.

ÜTÜ Nõukogus

Novembrikuu teisel poolel toimus TRÜ ÜTÜ Nõukogu istung, kus aruannetega esinesid mitmete ÜTÜ teaduslike ringide esindajad.

Esimesena kuulati ära ÜTÜ riigi ja õiguse teooria ning ajaloo ringi esimehe sm. Taliste aruanne, millest ilmnes, et ringi töös esineb rida puudusi (halb distsipliin, vähene aktiivsus teaduslikus töös jne.).

Esitati rida abinõusid töö parandamiseks, kusjuures eriti rõhutati teaduslike lühiinformatsioonide vajadust.

Teisena esines aruandega ÜTÜ hügieeniring, kusjuures selgus, et ringil on vaid 7 liiget ja seetõttu tekib raskusi teadusliku töö organiseerimisel ja juhendamisel. Tehti ettepanek hügieeniring ühendada mingi teise ÜTÜ ringiga.

ÜTÜ vene keele ringi osas tekkinud arutelul avaldati arvamust, et tuleb pöörduda rektori poole taotlusega nõuda TRÜ-sse mõne teaduslikku kraadi omava vene lingvisti saatmist. Praeguses olukorras ei suuda kateedri arvukast liikmeskonnast enamus ringi tööle tõhusat abi osutada.

H. Peep

Möödunud nädalal

Mamin-Sibirjaki õhtu

Vene kirjanduse ning eesti kirjanduse ringi ühise üritusena korraldati ülikoolis kirjandusõhtu Mamin-Sibirjaki 100-nda sünniaastapäeva tähistamiseks. Ülevaatega kirjaniku loomingust esines sm. B. Jegorov. Teemal: «Mamin-Sibirjak eesti keeles» kõneles üliõpilane O. Kruus.

Pedagoogika kateedris

Neil päevil leidis aset TRÜ pedagoogika kateedri laiendatud koosolek, mille päevakorras oli küsimus keskkooliõpetajate ettevalmistamise parandamisest TRÜ-s NLKP XIX kongressi materjalide valgusel.

Kiri vennasvabariigist

Hiljuti sai matemaatika-loodusteaduskonna ÜTÜ organisatsioon kirja Kišinjovi ülikooli bioloogiateaduskonna ÜTÜ Nõukogult, kus sooviti alustada kirjavahetust meie ülikooli bioloogiliste ringidega.

Omaloomingu arutelu

Nädal tagasi tuli loogika-psühholoogiaosakonna II kursuse üliõpilaste koosolekul arutusele sama kursuse üliõpilaste kirjanduslik omalooming. Vaatluse alla võeti K. Priki näidend «Laugas», sm-te Ruudi ja Maasiku luuletused ning sm. Priideli jutustus «Kursusekaaslased».

Loogika-psühholoogiaringis

23. novembril toimunud loogika-psühholoogiaringi töökoosolekul tuli ettekandele sm. E. Pajusalu töö «I. P. Pavlovi võitlus idealistliku psühholoogia vastu». Oponendina esines sm. A. Alev.

Ajalooringi koosolek

Möödunud nädala neljapäeval toimus ajalooringi töökoosolek teemal «Kommunistlik kasvatus ajalootunnis». Põhireferaadiga esines III kursuse üliõpilane Leeman.

Uus film ülikoolist

Valmis Tartu Riikliku Ülikooli juubelile pühendatud film. Filmi ühiskondlik arutelu toimus möödunud neljapäeval.

Avati suusabaas

Möödunud nädalal avati TRÜ—EPA Spordiklubi juures esmakordselt spordiklubi ajaloos suusabaas. Üliõpilaste-suusasportlaste käsutusse on antud 50 paari suuski.

Parandada ideoloogilist kasvatustööd kehakultuurikollektiivides

Partei XIX kongress nõuab kehakultuuri ja spordiliikumise tõstmist ideoloogiliselt ja spordimeisterlikkuselt kõrgele tasemele. Kongress seab ülesandeks teha otsustav lõpp ideoloogilise töö kahjulikule alahindamisele.

TRÜ kehakultuurikollektiivide ideoloogilise kasvatustööga ei saa rahule jääda. Nii näiteks pole käesoleval sügissemestril kehakultuurikollektiivid läbi viinud mitte ainustki loengut ega vestlust kehakultuurlaste ja sportlaste seas. Teaduskondade seinalehed ei kajasta kehakultuuri ja spordi tööküsimusi. Ei ilmu regulaarselt kehakultuurikollektiivide seinalehed, pole ilmunud ühtki sellekohast kriitilist artiklit TRÜ ajalehes.

Meie ülikoolis on küllalt reaalseid võimalusi ideoloogilise töö parandamiseks. Kehakultuurikollektiivide esimehed ei koonda endi ümber küllaldaselt aktiivi. tegutsevad isoleeritult massidest. Kehakultuurlased pole arutanud oma aktiivi koosolekutel ideoloogilise kasvatustöö küsimusi. Kehakultuurikollektiividest on ainult ajaloo-keeleteaduskonna oma viinud läbi aktiivi nõupidamise. Pole otsitud sidet TRÜ meistersportlastega, mistõttu need ei ole ka esinenud TRÜ üliõpilaste ees ei teaduskondades ega ühiselamutes.

Kehakultuurikollektiivi nõukogu ei ole kutsunud välja distsipliini- ega spordieetika rikkujaid. Nii näiteks ei tulnud kevadisel spordipäeval 1952. a. võistlusteks välja (teatejooks) ajalookeeleteaduskonna meeskond. Sellest ei teinud aga kehakultuurikollektiiv mingisuguseid järeldusi, ei arutanud võistkonna liikmete mittekohaleilmumist. On ilmnenud faktid, kus võistkonna kaptenid lahkuvad võistlustelt, kui nad võetakse maha kapteni kohustelt. Võistluste läbiviimine ei toimu ideoloogiliselt kõrgel tasemel. Näiteks võrkpalliturniiri, mis oli pühendatud Oktoobrirevolutsiooni 35. aastapäeva tähistamisele, ei avatud ega viidud läbi ideoloogiliselt kõrgel tasemel.

On vaja teha lõpp niisugustele juhtumitele TRÜ kehakultuuri- ja sporditöös. Tuleb arendada ja kindlustada altpoolt tuleva kriitika ja enesekriitika arendamist.

Komsomoliorganisatsioon TRÜ-s ei juhi küllaldaselt kollektiivi ideoloogilist kasvatustööd, koostöö on arenenud ainult võistluste läbiviimise küsimustes, aga ka seda mitte kõigis teaduskondades.

On vaja läbi viia üritusi, kus arutataks suvehooaja tulemusi kehakultuuri- ja sporditöös, kus arutataks nõukogude sportlase moraalset palet, spordieetika küsimusi.

Kõik meie kehakultuurikollektiivid peavad rakendama koostöös komsomoliorganisatsiooniga kogu oma jõu selleks, et täita ja viia ellu partei XIX kongressi poolt püstitatud suuri ja vastutusrikkaid ülesandeid, et tõsta pidevalt spordimeisterlikkust, parandada baaside olukorda TRÜ-s, otsustavalt teha lõpp ideoloogilise töö alahindamisele kehakultuurikollektiivides.

G. Rekker,
ELKNÜ TRÜ Komitee liige

Kehakultuur ja sport

TRÜ-EPA SPORDIKLUBI „LAHTINE RING" POKSIS

Pühapäeval, 23. nov. toimus TRÜ-EPA Spordiklubi «lahtine ring» poksis, millest osa võtsid TRÜ, EPA ja TNSK poksijad.

Tugeva matši pidasid E. Koppel ja P. Samputov (TRÜ-EPA Spordiklubi). Võitis viimane. Tasavägises võistluses võitis E. Matikainen (TNSK) V. Tumaanovi (TNSK). Nõrgemad matšid olid V. Hussari (EPA) ja E. Svõrovi (TRÜ) ning K. Kõvermäe (TRÜ) ja I. Ulpi (EPA) vahel. Võitis E. Svõrov, kuna viimane matš katkestati K. Kõvermäe vigastuse tõttu.

Võistluste lõpul toimus demonstratsioon-matš Nõukogude Liidu meistersportlase R. Kariste ja EPA noorpoksija Heinmetsa vahel. Vaatamata Heinmetsa vähesele poksitegevusele, näitas ta üles küllaltki suurt aktiivsust ja julgust, mis on kõige hinnatavam algaja poksija juures.

Võistlusest võttis osa üldse 5 üliõpilast, mis ei ole kaugeltki küllaldane, arvestades suurt üliõpilaste arvu TRÜ-s ja EPA-s.

TRÜ-EPA Spordiklubi poksisektsioon moodustati 1951. a. kevadsemestril, kuid tema tegevus on olnud väga väike. On korraldatud ainult kolm võistlust. Sel aastal on kavas iga kuu vähemalt üks kord korraldada lahtise ringi võistlusi, mis aitavad kaasa poksi propageerimisele üliõpilaste seas ja annavad poksijaile väärtuslikke võistluskogemusi. Tuleval aastal tuleks juba mõelda TRÜ-EPA Spordiklubi poksimeeskonna moodustamisele, et saaks osa võtta ka üleliidulistest kõrgemate koolide ja õppeasutuste esivõistlustest.

K. Stumbur,
võistluste peakohtunik

Konsultatsioon

Loengute taseme tõstmisest akadeemik I. P. Pavlovi õpetuse valgusel

Meie Nõukogude riigis omistavad laiad rahvahulgad I. P. Pavlovi õpetusele erakordselt suurt tähelepanu. Sellele asjaolule juhib tähelepanu ka Pavlov ise öeldes: «Varem oli teadus elust eraldatud, aga nüüd ma näen, et teadust austab ja hindab kogu rahvas».

I. P. Pavlovi õpetuse aluste tundmine on hädavajalik igale vähegi haritud ja kultuursele inimesele. See puudutab ennekõike meid, kõrgema kooli õppejõude, kelle kutsumuseks on kasvatada noori spetsialiste.

Võideldes meie loengute, seminaride ja praktiliste tööde kõrge kvaliteedi eest peame andma endale hästi aru, millistele loodusteaduslikele alustele on rajatud pedagoogiline protsess.

Meie peame tundma õppima õppetöö spetsiifikat kõrgemas koolis, tundma õppima paremate professorite, dotsentide ja teiste õppejõudude kogemusi, nähes ühtlasi ka nõrku külgi meie töös, ühesõnaga, õppima avastama kõrgema kooli pedagoogika üldisi seaduspärasusi. Nende üldiste seaduspärasuste mõistmine on võimalik akadeemik Pavlovi õpetuse alusel.

Miks ühtede õppejõudude loengud kutsuvad kuulajais esile huvi, teiste omad aga igavust? Miks ühtede poolt läbiviidud õppetöö annab suurepäraseid praktilisi tulemusi, teiste oma aga jääb «palja targutuse» sfääri? Meie võime ja peame analüüsima neid fakte niihästi metoodiliselt kui ka loodusteaduslikust seisukohast.

Akadeemik I. P. Pavlov pärandas meile õpetuse I ja II signaalsüsteemi koostööst, nende süsteemide koostööst kogu närvisüsteemiga, eriti koorealuse sfääriga. Seda õpetust arendavad edasi Pavlovi õpilased.

Meie psüühilise tegevuse kaemuslik külg, see midá V. I. Lenin nimetas «elavaks kaemuseks» põhjeneb I signaalsüsteemi toimel. Näitlikkus õppetöös, tuginemine vahetule kogemusele on alati seotud I signaalsüsteemi tegevusega. Tegelikkuse täielik tunnetamine, nagu õpetab dialektiline materialism, algab elava kaemusega. Kuid puhas näitlikkus õppetöös, mis ei ole seotud faktide üldistamisega ega põhjene kindlatel teoreetilistel printsiipidel, on veel kaugel tõelisest teaduslikust teadmisest.

Teaduslik-teoreetiline tunnetamine, mis on seotud abstraktse mõtlemisega, võib toimuda ainult sõnalises vormis, nagu õpetab meid J. V. Stalin.

Akadeemik I. P. Pavlov avastas meie aju erilise, II signaalsüsteemi, mis seletab inimese võimet opereerida tegelikkuse üldistatud signaalidega — signaalide signaalidega — s. o. sõnade ja lausetega. Olles silmapaistvaks pedagoogiks, rääkis I. P. Pavlov, pöördudes noorsoo poole: »Uurides, eksperimenteerides, vaadeldes, püüdke mitte jääda faktide pealispinnale. Ärge muutuge faktide arhivaarideks. Püüdke tungida nende tekkimise saladusse. Otsige visalt seadusi, mis neid valitsevad».

Nõnda näeme, et täisväärtuslik õppetöö peab põhjenema niihästi näitlikul kui ka sõnalis-teoreetilisel meetodil, s. o. tuginema niihästi I kui ka II signaalsüsteemile.

I ja II signaalsüsteemide osatähtsus erinevate teadmiste omandamisel ja nende õpetamisel on erinev. Pedagoogilise protsessi analüüs sellelt vaatekohalt pakub meile suurt huvi.

Kuid peetavate loengute kõrge kvaliteet sõltub mitte ainult näitliku ja sõnalise meetodi õigest koostööst, mitte ainult õpetatava materjali sügavast teaduslikkusest, vaid ka ideelisusest ja ennekõike õppejõu emotsionaalsest suhtumisest oma aineisse. Inimese emotsionaalne elu on seotud peaaju koorealuse sfääri funktsioneerimisega koostöös I ja II signaalsüsteemiga. Niiviisi võime järeldada, et õppejõud, kes peavad kõrgekvaliteedilisi loenguid, mis on teoreetiliselt põhjendatud, elulised, arusaadavad, huvitavad ja elavalt ettekantud — arvestavad õigesti oma kuulajate ajutegevuse iseärasusi.

Akadeemik I. P. Pavlovi õpetuse omandamine ja selle alusel omaenda ajutegevuse mõistmine aitab meil, kõrgema kooli õppejõududel, suurema efektiga võidelda meie pedagoogilise töö kvaliteedi eest.

M. Aleksandrova,
pedag. teaduste kandidaat
(psühholoogia alal)

Teisipäeval, 9. detsembril kell 17 toimub auditooriumis nr. 49 (aula kõrval) «Loova Mõtte» omaloomingu õhtu, kus noored autorid esitavad oma luuletusi.

Sissejuhatava teoreetilise sõnavõtuga «Mis on luuletus» esineb van.-õpetaja K. Taev.

Laualehe toimetus palub kõigi kirjandushuviliste osavõttu.

«Loova Mõtte» toimetus

Сегодня в номере

I страница: Передовая — Под знаменем Сталинской Конституции. Выступления — мы имеем право на образование. Статья о работе женской комиссии.

II страница: Л. Шишов — Пламенный народный трибун. М. Александрова — Об улучшении качества лекции в свете учения И. П. Павлова. Г. Реккер — Улучшить воспитательную работу в физкультурных коллективах.

В Совете НСО. На прошлой неделе.

Спорт.

Информации.

Toimetaja J. Feldbach

11. detsembril k. a. kell 18 toimub TRÜ aulas ajalehe „Tartu Riiklik Ülikool" lugejate ja kirjasaatjate nõupidamine.

Lugejad ja kirjasaatjad! Valmistuge nõupidamiseks!

„TRÜ" toimetus

MB 22034 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 3915

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

№ 37 (167) Reedel, 12. detsembril 1952. a. V aastakäik

Kiiresti lõpule viia ettevalmistused talviseks eksamisessiooniks

Talvise eksamisessiooni alguseni on jäänud vaid mõni nädal, kuid ettevalmistused eksamisessiooniks ei kulge veel küllaldase tempoga.

On märgata mahajäävust niihästi juhtivate organite, õppejõudude kui ka üliõpilaste töös.

NSVL Kõrgema Hariduse Ministri käskkiri nr. 803, 21. mail 1951. a., näeb ette, et eksamite plaanid tehakse teatavaks õppejõududele ja üliõpilastele mitte hiljem kui üks kuu enne eksamisessiooni algust. Kuid kas õppeosakond ja dekaanid on kõik teinud ülalmainitud Kõrgema Hariduse Ministri käskkirja täitmiseks? Kahtlemata ei!

On vaja kiiresti asuda eksamiplaanide lõplikule viimistlemisele ja need kohe igale üliõpilasele teatavaks teha!

Kuid mitte üksi õigeaegse ja kohase eksamite plaani koostamine ei taga eksamisessiooni edukat kulgemist, vaid kogu õppetöö õige teostamine eksamite-eelsetel õppenädalatel on heade tulemuste pandiks eksamitel.

Õppejõududel tuleb aegsasti oma töö kooskõlastada ajajaotusplaanidega, et semestri viimaseil nädalail ei tekiks kiirustamist, pealiskaudset materjalide käsitlemist ega lisaloengute korraldamist eksamieelsetel päevadel.

Konsultatsioonitundidele kui erakordselt tähtsale õppetöö vormile tuleb viimaseil nädalail omistada tõsist tähelepanu. Tuleb hoolitseda, et kõik õppekoormuses ettenähtud konsultatsioonid oleksid teostatud ja üliõpilaste osavõtt neist oleks maksimaalne. Üliõpilaste suhtumine konsultatsioonidesse on nende koduse ja iseseisva töö indikaatoriks. Neid üliõpilasi, kes konsultatsioonitundidest puuduvad, tuleb eriti silmas pidada eksamitel ja välja selgitada, kas mitte nende teadmised ei ole lünklikud ja kas nad tõesti kogu kursuse on põhjalikult omandanud.

Praktikumides aga tuleb semestri viimasel kuul eriti intensiivselt tööd organiseerida mahajäänud üliõpilastega ja teha kõik, et ka kõige nõrgemadki üliõpilased oma praktilised tööd lõpetaksid hiljemalt 20. detsembriks, et oleks veel aega ette valmistuda arvestustele, millised tulevad eranditult sooritada semestri viimasel õppenädalal.

Kuigi on veel aega kateedri koosolekutel eksamite piletite kinnitamisega, on juba viimane aeg õppejõududel asuda kordamisküsimuste koostamisele. Koos eksamite tähtpäevade esitamisega tuleb ka planeerida eksamieelsed konsultatsioonid. Neid on soovitav asetada 1—3 päeva enne eksamit, sest iga eksami eel on üliõpilastel vähemalt 3 päeva vaba aega eksamimaterjalide kordamiseks, ning on otstarbekohane kui eksamile ettevalmistamise ajal oleks võimalust ka konsulteerida õppejõuga.

Kuid mitte üksi õppejõudude, dekaanide ja õppeosakonna poolt läbimõeldud töö ja otstarbekalt koostatud plaanid ei taga kõrgeid hindeid eksameil, kui üliõpilane ise ei hakka aegsasti oma tööd range kava kohaselt suunama ja semestri kestel tehtud vigu parandama. On aeg kiiresti lõpetada tööd praktikumides ja seminarides ning aegsasti sooritada arvestused, et semestri viimastel nädalatel saaksid üliõpilased täie jõuga valmistuda ette eksamiteks, sest ainuüksi eksamite-eelsete vabade päevadega ei suudeta kunagi ühtegi ainet põhjalikult omandada. Need päevad on mõeldud juba õpitud aine kordamiseks.

Kateedreil tuleb võimalikult varsti sisustada mugavalt ja maitsekalt üliõpilaste õppimisruumid, kus kõik vajalik õppekirjandus oleks kättesaadav.

Üliõpilastel on ilmtingimata vajalik tunda obligatoorset õppekirjandust, lisaks loengumaterjali põhjalikule tundmisele, kui nad tahavad saada eksameil häid hindeid.

A/ü büroodel tuleb igati kaasa aidata õppeosakonnale ja dekaanidele, et ettevalmistused talviseks eksamisessiooniks kulgeksid laitmatult ja püüda kindlustada talvise eksamisessiooni läbiviimist kõrgel ideelis-poliitilisel ja teoreetilisel tasemel, silmas pidades NSVL Kõrgema Hariduse Ministeeriumi ülalmainitud käskkirja ja Tartu Riikliku Ülikooli rektori käskkirja nr. 242, 3, dets. 1951. a.

J. Reinet,
TRÜ a/ü komitee õppe- ja teadusliku komisjoni liige

RAHU KAITSEL

2. detsembril avati Moskvas Ametiühingute Maja suures Sammassaalis neljas üleliiduline rahupooldajate konverents, mis kestis kolm päeva. Konverents oli järjekordseks tõendiks selle kohta, et Nõukogude Liidu rahvad ei taha sõda, vaid astuvad alati välja rahu kaitseks. Oma loova tööga, majanduse, kultuuri ja teaduse uute saavutustega on need rahvad kodumaale toonud pidevalt uut kuulsust ning kindlustanud rahu säilitamist kogu maailmas. Äsjatoimunud konverentsil toodigi arvukates sõnavõttudes esile just seda, kuidas möödunud aasta jooksul pärast kolmandat rahupooldajate konverentsi on nõukogude teadlased, stahhaanovlased tehastes, kaevandustes, metsatöödel ja kommunismi suurehitustel, eesrindlikud kolhoosnikud, transporditöölised ja kõikide teiste alade töötajad avastanud uusi töömeetodeid ja saavutanud uusi tulemusi, mis on kaasa aidanud Nõukogude Liidu tugevdamisele ning elanike heaolu tõstmisele. Nõukogude valitsuse välispoliitika on olnud rahuarmastav stalinlik välispoliitika, kõigi rahvastega sõpruse arendamise ja rahuliku koostöötamise järjekindla teostamise poliitika. Kõige selle eest, mida oleme saavutanud oma loovas töös, kõige eest, mille üle oleme uhked ja mille poolest oleme rikkad, võlgneme tänu suurele rahulipukandjale, juhile ja õpetajale seltsimees Stalinile. Seltsimees Stalini teos «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» valgustab teed meie maa töötajate ainelise heaolu ja kultuuritaseme pidevale tõusule. Edasi rõhutati konverentsi sõnavõttudes seda, et nõukogude rahvas ei saa passiivselt suhtuda uue sõja õhutajate kuritegelikku poliitikasse. Nõukogude rahvas koos kogu maailma rahuarmastavate rahvastega laiendab ning tugevdab ühtset rahukaitserinnet ja organiseerib vastulöögi andmist sõjaõhutajatele. Rahupooldajate liikumise jõud seisneb selles, et astutakse välja õigiase ürituse eest. Selle liikumise ulatusest kõneleb tõik, et viie suurriigi rahupakti sõlmimist nõudvale Ülemaailmse Rahunõukogu läkitusele on andnud allkirja üle 600 miljoni mehe ja naise.

Konverentsi peaettekande pidas akadeemik E. Petrovski, millele järgnes 85 sõnavõttu delegaatidelt Nõukogude Liidu eri osadest. Eesti NSV delegaatide nimel esines kolmekordne Stalini preemia laureaat E. Kapp, kes kõneles sellest, kuidas Eesti NSV ala on olnud raskete sõdade tallermaaks. Edasi tõi kõneleja esile, missugust rahulikku ülesehitustööd praegu Eesti NSV-s tehakse, et kindlustada ülemaailmset rahu. Eesti kirjaniku August Jakobsoni näidendid paljastavad sõjaõhutajate ürituse ja näitavad, kuidas nõukogude inimesed on rahupooldava inimkonna eesotsas. Neil näidenditel on suur kasvatav mõju ka väljaspool Nõukogude Liitu rahvademokraatia maades, kõikjal, kus neid on etendatud. Nõukogude teadlased, akadeemikud Lepešinskaja, Filatov, Vinogradov ja mitmed teised tõid oma sõnavõttudes esile, mida nõukogude teadus on viimase aasta jooksul teinud inimeste elu päästmiseks ja pikendamiseks ning sõpruse süvendamiseks eri rahvaste vahel. Ühtlasi paljastasid sõnavõtjad, kuidas kapitalistlikes maades «teadust» rakendatakse inimeste hävitamiseks ja vaenu õhutamiseks õilsa tahtega inimeste vastu.

Konverentsil valiti uus Üleliidulise Rahukaitse Komitee koosseis, kuhu Eesti NSV-st kuulub A. Jakobson. Konverentsil valiti Nõukogude Liidu delegatsioon Viinis peatselt algavale ülemaailmsele rahukaitse kongressile, kuhu Eesti NSV esindajana läkitati helilooja E. Kapp. Delegaatidele anti kaasa konverentsil vastu võetud juhend, milles öeldakse:

Rahujõud on võitmatud! Rahu tuleb päästa ja teda saab päästa!

Elagu rahu rahvaste vahel!

Maha sõjaõhutajad!

P. Ariste,
neljanda üleliidulise rahupooldajate konverentsi delegaat

Möödunud nädalal

XIX kongressi juhendeil

4. detsembril toimus eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri laiendatud koosolek, kus kateedri juhataja sm. K. Taev esines ettekandega «Tüüpilisuse küsimusest kirjanduses partei XIX kongressi materjalide valgusel».

Külalisloengud soome kirjandusest

Praegu Tartus viibiv Petrozavodski ülikooli aspirant sm. A. Mantere esines soome kirjanduse erikursuse raames III kursuse eesti filoloogidele kahe loenguga soome naiskirjanikust Minna Canth'ist. Nende loengutega sooritas sm. Mantere ka aspirandile kohustusliku loengupraktika.

Õpperühma koosolek

Ajaloo-keeleteaduskonna loogika-psühholoogia osakonna III kursuse õpperühma koosolekul arutati õppetöö ja distsipliini küsimusi. Koosolekust võtsid osa ka loogika-psühholoogia kateedri õppejõud professor Ramul ja dotsent Pärl.

Huvitav ettekanne

Hiljuti toimus TRÜ peahoones Üleliidulise Astronoomilis-Geodeetilise Ühingu Tartu osakonna üldkoosolek. Huvitava ettekandega «Uusimaid andmeid tähtede tekkimisest» esines füüsika-matemaatika teaduste kandidaat G. Kuzmin. Koosolekust võtsid osa ka TRÜ ÜTÜ astronoomiaringi liikmed, kelledest paljud kuuluvad mainitud ühingusse.

Bioloogiaosakonnas

Esmaspäeval asetleidnud bioloogiaosakonna I ja II kursuse ühisel koosolekul käsitleti eriala valiku küsimusi. Soojalt tervitasid koosolejad õppejõudude sm-te A. Vaga, A. Perki, O. Mihhailovi jt. sõnavõtte. Koosolek osutas nooremate kursuste üliõpilastele tõhusat abi eriala valikul.

Matškohtumine males-kabes

Konstitutsioonipäeva tähistamiseks toimus matškohtumine males ja kabes TRÜ matemaatika-loodusteaduskonna ja TRÜ-EPA teiste teaduskondade vahel. Võistluse võitis mat.-loodusteaduskond tagajärjega 28 : 12.

Ungari keeleteadlane tervitab Tartu Riiklikku Ülikooli

Möödunud kuul külastas Tartu Riiklikku Ülikooli Ungari Rahvavabariigi Teaduste Akadeemia professor György Lakó.

Nõukogude Liidust lahkudes saatis ta Moskvast meie lehele kirja, milles kirjutab:

Ungari Rahvavabariigi rahvas tunneb suurt huvi Nõukogude Liidu rahvaste kultuuri vastu. Ungari teaduslikud ringkonnad tunnevad erilist huvi soome-ugri keelte, niisiis ka eesti keele vastu. Meie keeleteadlaste huvi eesti keele vastu seletub sellega, et soome-ugri keelte sugulus, nende hulgas ka eesti ja ungari keele sugulus on Ungaris üldiselt tuntud ja soome-ugri võrdleval keeleteadusel on meil umbes saja-aastane minevik. On siis arusaadav, et ungari keeleteadlased tervitasid seltsimees Stalini geniaalseid töid keeleteaduse alal kõige suurema vaimustusega, kuna need avasid soome-ugri keelte uurimiseks piiramatuid võimalusi ja andsid ka ungari võrdlevale keeleteadusele täiesti uue perspektiivi.

Ungari keeleteadlastel aga puudus seni kontakt just nõukogude soome-ugri keeleteadlastega. Sellepärast otsustas Ungari Teaduste Akadeemia komandeerida ühe keeleteadlase Nõukogude Liitu, selleks, et ta tutvuks siin teostatud ja kavatsetud keeleteadusliku tööga ja looks sidemeid soome-ugri keelte uurijatega.

Ungari Teaduste Akadeemia andis mainitud ülesande nende ridade kirjutajale. Nõukogude Liidu Teaduste Akadeemia võimaldas mul külastada ka Eesti Nõukogude Vabariiki. Mulle valmistas suurt rõõmu näha jälle Eesti ilusat pealinna Tallinna ja vana ülikoolilinna Tartut. Eriti rõõmustas mind, et eesti rahvas on saavutanud suuri tulemusi oma maa taastamisel ja ehitab hoogsalt oma sotsialistlikku kultuuri. Sellised faktid, et Eesti Nõukogude Sotsialistlikul Vabariigil on oma Teaduste Akadeemia, et sellel on Keele ja Kirjanduse Instituut, et kõikjal üle maa kerkib uusi koolimaju, et eestikeelset kirjandust ilmub rohkem kui kodanlikus Eestis — valmistavad suurt rõõmu mitte ainult minule, vaid ka kõigile ungarlastele, kui ma koju jõudes neist määratuist edusammudest neile jutustan.

Ka need minu ootused, mis mul olid keeleteaduse alal, osutusid õigeks. Võisin veenduda selles, et niihästi eesti keelt kui ka teisi soome-ugri keeli uuritakse hoolega. Mõningad asjaolud viitavad sellele, et Eesti NSV — nagu see on loomulik — kujuneb soome-ugri keelte uurimise keskuseks Nõukogude Liidus.

Mulle oli liigutavaks elamuseks võida külastada Tartu vana ülikooli ja tutvuda selle õppiva noorsooga. Saadan Tartu Riikliku Ülikooli õppejõududele ja üliõpilastele oma parimad soovid. Soovin neile tulemusrikast tööd ja õnnelikku tulevikku.

Moskva, 27. novembril 1952. a.

György Lakó,
Ungari TA Keeleteaduse Instituudi professor

Moskva Riikliku Ülikooli professor R. F. Hecker Tartus

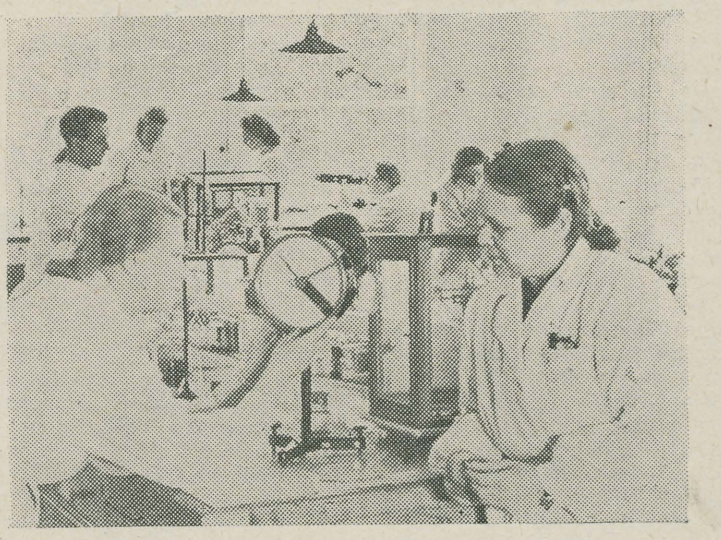
Hiljuti viibis Tartus tuntud nõukogude paleontoloog prof. R. F. Hecker. Külaline esines geoloogia kateedri ja Loodusuurijate Seltsi poolt korraldatud koosolekutel kahe ettekandega.

Prof. R. F. Hecker, kes on üks esimestest paleoökoloogilise uurimismeetodi arendajaist ja populariseerijaist Nõukogude Liidus, esitas ettekandes «Fergana paleogeeni lahe ökoloogiline iseloomustus ja austriite areng» oma viimaste aastate uurimiste tulemusi Nõukogude Kesk-Aasias.

Kuigi ligi kolmetunnilises ettekandes autoril oli võimalik esitada ainult töötulemuste peajooned, võib nende järgi otsustada, et esitatu näol tutvusid geoloogiaosakonna õppejõud ja üliõpilased nõukogude paleontoloogiateaduse viimase perioodi väljapaistvama teosega. Täiuslikult rakendades enda poolt väljaarendatud paleoökoloogilist uurimismeetodit on prof. Hecker saanud heade teaduslike tulemuste kõrval osutada ka olulist abi maavarade otsijaile.

Koos kohtumisõhtuga, kus prof. Hecker tutvustas kuulajaid oma rohkete kogemustega paleoökoloogilise uurimissuuna viljelemisel, on toimunud külalisettekannetel suur tähtsus meie osakonna geoloogide edaspidisele tööle. Ettekannete teaduslik uudsus ja rohked metoodilised juhtnöörid kujunevad meie edasise teadusliku töö hindamatuiks suunajaiks.

D. Kaljo

Pildil: Arstiteaduskonna üliõpilased praktilistel töödel kohtu-arstiteaduse laboratooriumis.

V. Levitski foto

Hästi ettevalmistatult vastu eksamitele

Ainult kolm nädalat lahutab meid eksamisessioonist. Seda lühikest aega kasutavad bioloogia-osakonna I kursuse üliõpilased arvestuste õiendamiseks ja eksamiteks ettevalmistamiseks. Meie kursuse üliõpilased on teadlikud sellest, et meid ootab ees pingutusterohke periood, kus iga üliõpilane annab aru sellest, mida ta on omandanud semestri jooksul, kuulates loenguid ja lugedes vastavat kirjandust.

Kõik meie kursuse üliõpilased on alanud eksamite ettevalmistamisega. Et arvestuste õiendamine ei kuhjuks viimastele päevadele, oleme hakanud neid õiendama osade kaupa. See kergendab tunduvalt eksamiteks ettevalmistamist. Arvestuse bioloogias ja anatoomias on õiendanud peaaegu kõik meie kursuse üliõpilased. Väga häid tulemusi on sealjuures saavutanud üliõpilased Tohver, Tootsen, Timmi, Palm, Ojaveer ja Habermann. Nende väga häid teadmisi on põhjustanud hoolas töö ja pidev erialalise kirjanduse lugemine.

Et süvendada üliõpilaste teadmisi, on paljudes õppeainetes korraldatud konsultatsioone ja kontrolltöid. Konsultatsioonid on toimunud füüsikas, keemias ja bioloogias. Tänu õppejõudude seletustele, oleme konsultatsioonidel omandanud palju uusi teadmisi.

Kuna kontrolltööd peegeldavad ilmekalt meie teadmisi, on nad palju kaasa aidanud eksamiteks ettevalmistamisel. Kontrolltöid oleme teinud selgrootute zooloogias, botaanikas ja füüsikas. Paljud meie kursuse üliõpilased said nende tööde eest head ja väga head hinded. Esines aga ka halvemaid töid, mis kohustab nende kirjutajaid senisest hoolsamaile õpinguile.

Järjekindla ja püsiva tööga püüame saavutada, et talvisel eksamisessioonil kõigi kursuse üliõpilaste teadmisi hinnatakse ainult heade ja väga heade hinnetega.

I. Kirk,
matemaatika-loodusteaduskonna
bioloogiaosakonna I kursuse
üliõpilane

Ühest ebaõnnestunud koosolekust

Laupäeval, 29. novembril, toimus TRÜ peahoones matemaatika-loodusteaduskonna matemaatika-mehaanikaosakonna komsomoli lahtine koosolek. Päevakorras oli üks punkt: ÜLKNÜ KK pleenumi otsuste täitmine õppe- ja kasvatustöös.

Ettekandega esines algorganisatsiooni sekretär sm. Jürimäe. Aruandja oli püüdnud ettekannet huvitavaks teha kohmakate ja otsitud fraasidega. Vähetähtsate küsimuste kohta esinesid pikad asjatud targutused. Otsust algorganisatsiooni koosolekuid edaspidi pidada üks kord kahe kuu jooksul põhjendati pika jutuga koosolekute ebakasulikkusest. Oma ettekande lõpetas sm. Jürimäe sõnadega: «Loodan, et järgnevates sõnavõttudes antakse vastus mainitud väärnähtuste kohta ja paljastatakse ka neid pahesid, mida siin ei puudutatud.» Sellest võis loota, et järgnevad aktiivsed sõnavõtud. Tegelikult esines sõnavõtuga vaid paar üliõpilast. Mitmekordsete palvete peale võttis sõna veel paar aruandes mainitud üliõpilast. Hoolimata sellest, et I kursuse komsomoligrupp on osakonnas arvukam ja et seda teravaimalt kritiseeriti, ei võtnud sellest grupist sõna ükski üliõpilane.

Komsomoli algorganisatsiooni koosolek, pealegi lahtine, oleks pidanud olema paremini ette valmistatud. Tekib küsimus, kas kõik kommunistlike noorte koosolekud on nii igavad? ÜLKNÜ-sse mittekuuluvaile üliõpilastele ei avaldanud see koosolek mingit kasvatavat mõju. Siinkohal peab mainima, et «õnneks» oli koosolekutel ÜLKNÜ-sse mittekuuluvaid noori vähe (mis oli muidugi oluline lünk koosoleku organiseerimises), kuna see koosolek mitte ei liitnud vaid lahutas kommunistlikud noored teistest üliõpilastest.

E. Kõrtsini,
matemaatika-loodusteaduskonna
V kursuse üliõpilane

ÜTÜ tööst

Marksismi-leninismi aluste ringis

ÜTÜ marksismi-leninismi aluste ringi teadusliku töö plaani on võetud väga huvitavad ja aktuaalsed teemad, mis kajastavad tänapäeva võitlust kommunistliku ühiskonna ülesehitamise eest. Seda võitlust käsitles 3. detsembril ringi töökoosolekul esitatud Õ. Alti referaat «EKP võitluses sõjajärgse viie aasta plaani ja viienda viie aasta plaani täitmise eest». Läbirääkimistel märkis ringi juhendav õppejõud dots. V. Reiman, et referent oleks pidanud rohkem rõhku panema konkreetsetele näidetele, mis oleksid kujukalt esile toonud meie rahva heaolu kasvu.

Ringi teadusliku töö plaani kõige raskema ja omapärasema osa moodustab eesti töölisliikumise ning EKP ajaloo uurimine. Sel osal teadusliku töö plaanist on eriti suur tähtsus, sest eesti töölisliikumist ja EKP ajalugu on seni väga vähe uuritud. Tartu Riiklikul Ülikoolil on siin täita suur ja tähtis osa.

Et olla loov spetsialist ja aktiivne kommunismi ülesehitaja, peame meie, üliõpilased, põhjalikult teadma marksismi-leninismi aluseid. Selleks aga on tingimata tarvis osa võtta ÜTÜ marksismi-leninismi aluste ringi tööst.

E. Liin,
ajaloo-keeleteaduskonna
III kursuse üliõpilane

Järjekordne töökoosolek

ÜTÜ eesti keele ringi järjekordsel töökoosolekul oli päevakorras keskkooli grammatikaõpikute arutelu. Koosolekust võttis arvukalt osa ka keskkooliõpetajaid ja teisi keelehuvilisi.

Kõigepealt esinesid sõnavõttudega koolides õppepraktika lõpetanud V kursuse üliõpilased, kritiseerides osade kaupa grammatika käsitlust õpikuis ning rääkides oma värskete kogemuste põhjal selle õpetamisel üleskerkinud probleemidest. Seejärel arenes elav diskussioon. Huvitava sõnavõtuga kaudsihitise kategooria vastu esines III kursuse üliõpilane sm. Lehari.

T. Mälksoo

«Loova Mõtte» lugejate konverentsilt

Möödunud kuu lõpul korraldas ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring oma häälekandja, laualehe «Loov Mõte» lugejate konverentsi. Arutusele tulid laualehe numbrid 7—13.

«Loova Mõtte» kirjanduskriitiliste artiklite kohta esinesid põhiliste sõnavõttudega üliõpilased A. Nagelmaa ja H. Ploompuu. Üldiselt märkisid sõnavõtjad, et laualehe kriitiline osa kannab juhuslikku ilmet. Rohkem peaks silmas pidama kirjanduslikke tähtpäevi ja avaldama retsensioone ilmunud ilukirjanduslike uudisteoste kohta. Soovida jätab ka laualehe keeleline külg.

Laualehe proosajutustuste kohta võttis sõna L. Märtman, märkides ära L. Küti näidendi «Diplomitööd» ja O. Kruusi jutustuse «Konverentsitöö» puudused ja voorused. Üldiselt on «Loov Mõte» avaldanud omaloomingulist proosat liiga vähe ning sedagi puhuti viimistlematult.

«Loova Mõtte» luulenurgast kõneles üliõpilane H. Ruuven, tõstes esile Ellen Hiobi luuletusi, samuti Oskar Kruusi pikemat luuletust «Vaskratsanik» ja tõlkeid Lermontovist.

E. Veskisaar analüüsis laualehe reisikirjeldusi, jäädes rahule H. Peebu, A. Nagelmaa, O. Kruusi ja J. Miti kollektiivse tööga «Reisimärkmeid põlevkivibasseinist». Toimetus tegi aga vea sellega, et avaldas H. Ploompuu matkapäeviku rahvaluule kogumisreisilt, ilma et autor seda oleks viimistlenud, kunstiliselt kujundanud.

Sõnavõttudes täiendati ettekandeid, tõsteti veelgi teravamalt esile laualehe üksikuid häid ja nõrku külgi. Konverentsist võttis osa ka dots. Käosaar, kelle suunavad sõnavõtud tulid kasuks konverentsi käigule.

Konverents otsustas, et tuleb laiendada «Loova Mõtte» omaloomingu nurka. Nõuti, et toimetus pööraks senisest rohkem tähelepanu tööde ideelisele ja kunstilisele küljele, samuti laualehe keelele.

E. Toomet

VASTUSEKS KRIITIKALE

Vastates meie ajalehes nr. 31 — 31. okt. k. a. avaldatud artiklile «Kas laualeht või kapileht?» teatab TRÜ Pearaamatukogu juhtaja, et ÜTÜ ringide laualehed asetati seoses juubelinäitusega toimunud ümberkorraldusega ajutiselt lugemissaalis asuvasse kappi. Kätte said neid, nagu kõiki teisi teoseid, lugemissaali töötajalt küsides.

Perioodika lugemissaali ei saanud mainitud väljaandeid kui ainukesi eksemplare asetada, kuna seal puudub alaline valve. Sel põhjusel asuvad ringide laualehed ka praegu raamatukogu lugemissaalis, kust neid lugejail tuleb küsida lugemissaali töötajalt.

Сегодня в номере

На первой странице проф. П. Аристе — делегат IV Всесоюзной конференции сторонников мира — делится своими впечатлениями с конференции. Письмо. профессора АН Венгерской Народной Республики тов. Лакó, посетившего ТГУ в ноябре с. г.

Тов. И. Рейнет в статье «Закончить подготовку к экзаменционной сессии» обращает внимание на недостатки в подготовке этого важного этапа работы университета.

Вторая страница посвящена работе кружков НСО, работе литературного альманаха «Лоов мыта» и недостаткам в комсомольской работе и подготовке к экзаменам. Тов. А. Блумфельд в статье «Незрелый труд» анализирует ошибки рассказа О. Крууса, затронувшего ряд вопросов жизни университета.

Информации — в разделе «На прошлой неделе».

Mõttevahetusi kirjanduslikel teemadel

Ebaküps kirjandusteos

Ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool» avaldas oma 6. nov. 1952. a. numbris katkendi noore kirjaniku Oskar Kruusi jutustusest «Ülikoolilinnas». Pikema kirjutise ilmumine üliõpilaselu teemal on tähelepanuväärne sündmus meie noorsoo elus, kuna varem eesti nõukogude kirjanikud pole seda küsimust ilukirjanduses käsitlenud.

Peame märkima, et jutustus «Ülikoolilinnas» tervikuna pole jõudnud veel lugejani ning seetõttu peame oma arutluses piirduma vaid avaldatud katkendiga «Jällenägemine», mis tunnistati TRÜ kirjanduslikul võistlusel auhinna vääriliseks. Kuna katkendi sisu on lugejaile juba tuttav, siis pole vajadust süžee kordamiseks.

Loomulikult ei saa katkend oma ruumilise piiratuse tõttu anda terviklikku ülevaadet üliõpilaste mitmekülgsest elust, kuid igal juhul peab ta esile tõstma mõne põhilise probleemi ja selle printsipiaalselt lahendama.

Võib leppida sellega, et katkendi probleem seisneb kauaoodatud kohtumises neiuga pärast mitmeaastast lahusolekut — nõukogude üliõpilaste juures pole see eluvõõras probleem. Selle probleemi lahendamise taustal lootsid lugejad aga näha seda uut, mida on kasvatanud nõukogude kord meie üliõpilasnoorsoos — elurõõmu, nõukogulikku töössesuhtumist, ühiskondliku töö osast üliõpilaskonnas jne.

Pole midagi erakordset selles, et ammuigatsetud kohtumine toimub hommikutunnil, mil üliõpilane Meeme Kiur läheb loengule, ning pärast kohtumist tütarlapsega bussijaamas saadab teda, aitab kanda ta kohvrit. Võõrastav on aga asjaolu, et oma «rüütliteenistuse» juures unustab M. Kiur kõik muu (ka selle, et ta läheb loengule), kuni « ... peaaegu oleks otsa jooksnud tänavanurgal professor Salumile», keda ta vaevalt tervitas ja tahtis kohe edasi astuda. Professor Salumi loeng pidi Kiuru kursusel algama kell 9.00 ja kell oli üks minut üheksa läbi, nagu ta ehmunult konstateeris. Ka see kohtumine ei meenuta üliõpilasele kohustust minna loengule — ainult siis, kui professor ta peatab, nõuab kategooriliselt loengule ilmumist ja ulatab Kiurule oma portfelli (professoril oli käsi haige), on viimane sunnitud järgnema professorile ülikooli peahoone suunas. Väärib tähelepanu, et kohtumisel professoriga vilksatab Kiuru peas esimese mõttena «pidi ta just professor Salumiga kokku sattuma!» Hea tunnistus üliõpilase töössesuhtumisest ja kohusetundest! Professori meeldetuletusel loenguleilmumise vajaduse kohta püüab ta siiski leida teid selle kohustuse mittetäitmiseks, temale «professor Salumi manitsused olid piinlikumad kui kunagi varem. Ta oleks heameelega professori kõrvalt jalga lasknud, aga pagemiseks polnud mingit võimalust ... Talle tundus järsku professor Salum oma familiaarse tooni ja kõigisse asjadesse vahelesegamisega väljakannatamatu. Jah, tõtt öelda, ta oli professorile vihane.»

Lubatagu küsida, mille peale ta oli vihane, Kas selle peale, et professor kui kasvataja näitas temale ta väära töössesuhtumist? Sm. Kiur on III kursuse üliõpilane ja kahe aasta pärast lõpetab ülikooli, suundub pedagoogilisele tööle, asub nõukogude koolinoorsoo kasvatamise tänuväärse ülesande teostamisele! Kas sellist käitumist saab nimetada printsipiaalseks, kas see on tüüpiline nõukogude ühiskonnas, meie üliõpilaste juures? Kuid see pole veel kõik. «Ent viha haihtus sama ruttu kui tekkiski. Mis oli neil pisiasjadel tähtsust selle suursündmusega, et Aino tuli, et Aino tuli siiski tagasi! ... Mis tähendasid selle suure rõõmupuhangu kõrval mõne pahura professori sajadki solved?» — selliselt kulgeb üliõpilase Meeme Kiuru mõttelõng.

Meeme rõõmupuhang igatsetud kohtumise üle on loomulik ja seadusepärane. Probleemi lõpplahendus on õige. Autor on püüdnud esile tuua sisemist võitlust, vastuolusid üliõpilases — sellised vastuolud tegelikkuses ju esinevad. Tuleb aga siiski konstateerida, et probleemi käsitlus on väär ning jälgides Meeme Kiuru mõttekäiku, tundub isegi, et meie ees seisab kodanliku ühiskonna üliõpilane, kes «muuseas» harrastas loenguilkäimist ja õppimist, mitte aga nõukogude üliõpilane, kellel loenguilkäimine on esmajärguliseks eluliseks vajaduseks ja kohustuseks. Lühikese episoodi kestel tulevad ilmsiks Kiuru individualistlikud iseloomujooned, tema tõeline pale.

Sm. Malenkov märkis NLKP XIX kongressil: «Tuleb arvestada, et nõukogude inimese ideeline a kunstiline tase on mõõtmatult kasvanud, partei kasvatab tema maitset parimate kirjandus- ja kunstiteoste varal. Nõukogude inimesed ei salli hallust, ideelagedust, valskust ja esitavad kõrgeid nõudeid meie kirjanike ja kunstnike loomingule.» Seda pole nähtavasti arvestanud meie autor. Mida on selles katkendis kasvatuslikku, kas tuuakse siin välja tüüpiline meie üliõpilasnoorsoo elus? Mõistmatuks jääb see, et oma rõõmupuhangus unustab M. Kiur silmapilkselt oma kohustused ühiskonna ees, mis on loonud talle erakordselt soodsad õppimisvõimalused ning vihastub ja solvub, kui talle elementaarsemaidki ülesandeid meelde tuletatakse. «Realistliku kunsti jõud ja tähtsus seisab selles, et ta saab ja peab esile tooma ja näitama lihtsa inimese iseloomu kõrgeid vaimseid omadusi ja tüüpilisi positiivseid jooni, looma tema ilmeka kunstilise kuju, mis on seda väärt, et ta oleks inimestele eeskujuks ja jäljendamise objektiks.» (Malenkov). Kas me arutledavas kirjutises leiame midagi selletaolist? Ei leia. Kahtlemata esineb meie ülikooli kollektiivis veel rohkesti Kiurusid, kuid tuletame meelde, et tüüpiline meil on mitte igakord see, mis kõige sagedamini esineb, vaid see, mis areneb, kasvab, mille päralt on tulevik, mida tuleb aidata tema kasvuprotsessis.

Üliõpilane Kiur on kommunistlik noor. Kas tema vaated on omased meie kommunistlikele noortele? Ülikooli iga kommunistlik noor ja iga üliõpilane, kes ei kuulu veel ÜLKNÜ ridadesse, kuid vähegi tunneb kommunistliku noorsooühingu elu, vastab sellele kindlalt «ei!». Komsomoliorganisatsioonis tuleb iga päev esile ikka uusi ja uusi kasvatustöö küsimusi, milledest on elavalt huvitatud ja milledele elab aktiivselt kaasa kogu üliõpilaskond. Kommunistlikud noored ei lepiks sellise ellusuhtumisega, mis on omane Kiurule, ühele organisatsiooni liikmele.

Sotsialistlik realism peab näitama meie nõukogulikku elu nii nagu ta on ja nagu ta peab olema. Kahjuks pole O. Kruus siiski sellest lähtunud. Täiesti ebareaalne on professor Salumi kuju — tema administratiivne, noriv käitumine pole kuidagi kooskõlas nõukogude professori kui kasvataja ülesannetega. Täiesti arusaamatuks jääb aga katkendi viimane episood loengute vaheajal, kus kirjandusringi ülesande andmine Kiurule jätab ebamäärase mulje. Mida on autor sellega tahtnud öelda? Just siin, episoodis kollektiivi elust, oleks pidanud esile tõusma pulbitsev nõukogulik elu, kommunistliku noorsooühingu avangardne osa. Katkendi episoodis tundub õhkkond aga mõningal määral ebatervena.

Lugejad ei tunne veel jutustust «Ülikoolilinnas» tervikuna, kuid on tõenäoline, et avaldatud katkendis esinevad vead korduvad ka jutustuse teistes osades. Märgitud puuduste ja vigade likvideerimisel aga võib siiski loota, et jutustus «Ülikoolilinnas», kui ta ükskord tervikuna lugejani jõuab, kujutab endast väärtuslikku nõukogude kirjandusteost, mida loeb huvi ja armastusega iga nõukogude noor.

Millega võib seletada antud katkendi ebaõnnestumist? Kõigepealt sellega, et autor pole sügavalt tundma õppinud ülikooli kollektiivi elu ning ei näe seal uut ja arenevat. Teiseks pole Noorte Autorite Koondis ja TRÜ kirjandusring kasvatanud oma liikmeid ega osutanud nendele abi kirjanduslike teoste arutluste näol.

Oleks samuti vajalik, et ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus enam praktiseeriks üliõpilaste omaloomingu ja nende arutlusmaterjalide avaldamist ajalehe veergudel.

A. Blumfeldt

Toimetaja J. Feldbach

MB 22062 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 3961

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

№ 38 (168) Reedel, 19. detsembril 1952. a. V aastakäik

Hoidke kõrgel leninliku internatsionalismi lipp, võidelge rahu ja sõpruse eest rahvaste vahel, kindlustage meie maa kaitset kapitalistliku rünnaku vastu, purustage orjuse ja ekspluatatsiooni vana maailm, ehitage üles ja kindlustage vabastatud töö ja kommunismi uus maailm, õppige kogu oma töös ühendama revolutsioonilist hoogu bolševistlikkude ehitajate visa asjalikkusega.

J. V. STALIN

Kõrgemale ideelis-poliitilise kasvatustöö tase

Nõukogude Liidu Kommunistliku partei XIX kongressi otsused ja seltsimees Stalini geniaalses teoses «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» toodud põhimõtted on asetanud meie maa kõrgematele koolidele suured ja vastutusrikkad ülesanded — kasvatada oma eriala, kaasaja teaduse saavutusi hästi tundvaid, praktiliseks tööks oma erialal nii teoreetiliselt kui ka praktiliselt hästi ettevalmistatud ideoloogiliselt kõrgel tasemel olevaid kõrgema haridusega spetsialiste.

Selleks on tarvis, et üliõpilased omandaksid teadust loovalt ja et neil tekiks armastus teaduse vastu üldse ja oma eriala teaduse vastu eriti, et neil tekiks teadlik suhtumine õppetöösse, visa, raskusi võitev tahe omandada teadmisi, töötada teaduse probleemide kallal, et nad töötaks süsteemikindlalt, plaanipäraselt õppematerjali sügava omandamise alal.

Meie peame saavutama sellise olukorra, et iga üliõpilane oleks eeskujuks õppetöös, täidaks hästi kõik õppeülesanded, õigel ajal ja edukalt sooritaks kõik arvestused ja eksamid, tunneks huvi teadusliku uurimistöö vastu, oleks distsiplineeritud, süstemaatiliselt tõstaks oma poliitilisi teadmisi ja kultuurilist taset ning peaks aukohuseks osa võtta ühiskondlikust elust.

Dekaanide, prodekaanide, kateedrite juhatajate ja suure osa õppejõudude hulgas püsib ekslik arvamine, et ideelis-poliitilise kasvatustööga üliõpilaste hulgas peavad tegelema ühiskondlikud organisatsioonid, kursuse hooldajad, poliitinformaatorid jne., ja et nende ülesanne seisab vaid õppetöö protsessi kindlustamises. Ei saada aru, et iga õppejõud peab nägema endas mitte üksnes vastava teaduseala õpetajat, vaid ka kasvatajat. Iga aine käsitlemisel peab silmas pidama mitte ainult seda, et üliõpilased omandaksid vastava hulga teadmisi, vaid et iga aine õpetamise kaudu peavad õppejõud ideeliselt ja poliitiliselt kasvatama üliõpilasi, sisendama neile nõukogude ideoloogiat, pidevalt tuletama üliõpilastele meelde seltsimees Stalini sõnu: «Tuleb tunnustada kui aksioomi, et mida kõrgem on ükskõik missuguse riigi- või parteitöö ala töötajate poliitiline tase ja marksislik-leninlik teadlikkus, seda kõrgem ja viljakam on ka töö, seda efektiivsemad on töötulemused, ja, vastupidi, mida madalam on töötajate poliitiline tase ja marksistlik-leninlik teadlikkus, seda tõenäolisemad on äpardused ja nurjumised töös, seda tõenäolisem on töötajate eneste kidunemine ja mandumine väiklasteks tegelinskiteks, seda tõenäolisem on nende degenereerumine.» (J. Stalin, «Leninismi küsimusi», lk. 525).

Täiesti puudulikult on organiseeritud ideelis-poliitiline kasvatustöö väljaspool õppetööd. Siin on piirdutud peaaegu ainult poliitinformatsioonide korraldamisega. Kuid isegi selle ideelis-poliitilise kasvatustöö vormi rakendamisel esineb suuri puudusi. Viimastega tehti algust suure hilinemisega. Esimesed poliitinformatsioonid toimusid alles oktoobri lõpus ja novembrikuu algul. Mõnes teaduskonnas on poliitinformatsioonide plaan jäänud täitmata. Nii pidi plaani järgi kõigis teaduskondades olema poliitinformatsioon 7 teema kohta, aga ajaloo-keeleteaduskonnas on toimunud vaid 4 teema kohta. Matemaatika-loodusteaduskond ja kehakultuuriteaduskond ei teata isegi seda, mitmel teemal on toimunud poliitinformatsioonid. Ebarahuldav on poliitinformaatorite instrueerimine. Seitsme instrueerimise koosoleku asemel on toimunud vaid neli. Poliitinformatsioonide ideelis-poliitiline tase on madal.

Äärmiselt vähe kasutatakse loengulist ideelis-poliitilist kasvatustöö vormi. Kolme kuu vältel on loenguid peetud õigusteaduskonnas — 7, ajaloo-keeleteaduskonnas — 2, ülejäänud teaduskondadel ei ole andmeid peetud loengute kohta.

Side õppejõudude ja üliõpilaste vahel väljaspool õppetööd on nõrk. Õppejõud, peale üksikute, ei tunne huvi selle vastu, kuidas üliõpilased elavad õppetööst vabal ajal, ei külasta üliõpilasi ühiselamutes, korterites, ei vestle üliõpilastega päevaküsimuste kohta, ei tunne üliõpilaste hädasid ja muresid.

Suuri puudusi on veel üliõpilaste vaba aja veetmise organiseerimise alal, kultuuriliste tarvete rahuldamise, üliõpilaste kunstilise isetegevuse organiseerimise alal. Puudulikult on organiseeritud nõukogude ajalehtede ja ajakirjade lugemine. Ei organiseerita ekskursioone Tartu linna käitistega, muuseumidega jm. tutvumiseks.

Teaduskonnad ei juhi üliõpilaste piduõhtute organiseerimist, on jätnud selle üliõpilaste endi hooleks. Õppejõud ei tunne huvi nende piduõhtude vastu ja puuduvad sealt peaaegu täiesti. Puuduvad ka selleks vajalikud ruumid.

Tulemuseks on see, et eranditult kõigis teaduskondades esineb suurel arvul õppedistsipliini rikkumisi üliõpilaste poolt. Nii sõitsid kõigis teaduskondades üliõpilased suurel arvul ilma loata kolm päeva enne oktoobripühi koju ja ilmusid hilinemisega pärast pühi õppetööle. Osa üliõpilaste hulgas on levinud «perekondlikkuse» ja sõbramehedistsipliin, mis on läinud niikaugele, et rühmavanemad süstemaatiliselt varjavad õppetööst puudujaid, muretsetakse puudumise haigustõendeid, üliõpilaste hulgas esineb alkoholsete jookide tarvitamise fakte, amoraalse käitumise juhtumeid tänavatel, ühiskondlike asutuste ruumides, rikutakse linna elanike rahu. Matemaatika-loodusteaduskonna üliõpilane Remmel sai õpinguraamatu võltsimise läbi ebaseaduslikult kolme kuu stipendiumi jne.

Kõik need faktid räägivad, et teaduskondades tehtav poliitiline töö üliõpilaste hulgas on mitterahuldav.

Olukorra parandamiseks on dekaanidel ja kõigil teaduskondade õppejõududel tarvis loobuda üksikõiksest suhtumisest ideelis-poliitilisse kasvatustöösse üliõpilaste hulgas. Kõigil õppejõududel ainete käsitlemisel pidada silmas ideelis-poliitilise kasvatustöö ülesandeid. Dekaanidel ja prodekaanidel jälgida, et kogu õppetöö protsess oleks organiseeritud selliselt, et ta soodustaks üliõpilaste ideelis-poliitilist kasvatamist teadlikeks kommunismiehitajateks, tulisteks nõukogude kodumaa patrioodideks, kes teadlikult suhtuvad oma õppeülesannetesse ja suudavad loovalt omandada teadusi, võitlevad teadlikult distsipliinisse suhtumise eest.

Teaduskondades tuleb erilist tähelepanu pöörata poliitinformatsioonide plaani täitmise kontrollimisele, poliitinformatsioonide sisulise ja vormilise külje parandamisele, nende teoreetilise taseme tõstmisele ja kindlustada, et ei leiaks aset poliitinformatsioonide ärajäämisi.

Et laiendada ja parandada teaduskondades loengulist propagandat, selleks peab juba varakult välja töötama loengute temaatika kevadsemestri peale. Loengute temaatikas tuleb ette näha seltsimees Stalini teoses «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ja NLKP XIX kongressi materjalides tõstatatud probleemide populariseerimist. Kohustada üleülikoolilisi ühiskonnateaduste kateedreid abistama teaduskondi loengute temaatika koostamisel, loengute ettevalmistamisel ja vajalike loengutega esinejate leidmisel.

Teaduskondade dekaanid ja prodekaanid peavad koostöös teaduskonna ühiskondlike organisatsioonidega võtma pideva kontrolli alla ideelis-poliitiline töö ühiselamutes, tõmmates sellest tööst osa võtma õppejõude, soodustades igati sidemete tugevnemist õppejõudude ja üliõpilaste vahel väljaspool õppetööd, samuti juhtida üliõpilaste vaba aja veetmist, kunstilist isetegevust, ekskursioonide, kursuseõhtute jne. organiseerimist, kultuuriliste tarvete rahuldamist. Tuleb organiseerida üliõpilaste kollektiiv pidevalt ja tõsiselt ajalehtining ajakirju lugema, korraldades poliitilisi viktoriine, vestlusi, kollektiivseid lehtedelugemisi, küsimuste ja kostmise õhtuid.

Rektoraadil tuleb võtta tarvitusele kõik abinõud üliõpilaste klubiruumide vabastamiseks, ilma milleta ei ole võimalik rahuldada kas või minimaalseid üliõpilaste vaba aja veetmise vajadusi.

Ainult kõiki neid abinõusid kasutusele võttes on võimalik kasvatada sotsialistliku ideoloogia pinnal seisvaid, sotsialismi põhimõtetele ustavaid, printsipiaalseid ühiskondlikult aktiivseid tegelasi, Lenini-Stalini töö kirglikke jätkajaid, teadlikke kommunismiehitajaid.

ELKNÜ TRÜ Komitees

Seoses sm. V. Väljase valimisega ELKNÜ Tartu Oblasti Komitee sekretäriks vabastas ELKNÜ TRÜ Komitee tema sekretäri kohustest.

ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri kohuste täitmine on pandud ajutiselt sm. G. Rekkerile.

В комитете ЛКСМЭ ТГУ

В связи с избранием тов. В. Вяльяса секретарём Тартуского обкома ЛКСМ Эстонии комитет ЛКСМЭ ТГУ освободил тов. Вяльяса от обязанностей секретаря комитета. Временно исполнение обязанностей секретаря комитета ЛКСМЭ университета возложено на тов. Г. Реккера.

Научную работу — на выполнение решений XIX съезда партии

Проф. Э. МАРТИНСОН,
проректор по научной работе

XIX съезд великой партии Ленина-Сталина, разработавший величественную программу коммунистического строительства, уделил особое внимание советской науке.

Тов. Маленков в своём докладе говорил: «Развивать дальше передовую советскую науку с задачей занять первое место в мировой науке. Направить усилия учёных на более быстрое решение научных проблем использования громадных природных ресурсов нашей страны. Укреплять творческое содружество науки с производством, имея в виду, что это содружество обогащает науку опытом практики, а практическим работникам помогает быстрее решить стоящие перед ними задачи».

Гениальный труд И. В. Сталина «Экономические проблемы социализма в СССР» вновь озарил наш путь к коммунизму. Вскрытый товарищем Сталиным основной экономический закон социализма требует обеспечения «... максимального удовлетворения постоянно растущих материальных и культурных потребностей всего общества путём непрерывного роста и совершенствования социалистического производства на базе высшей техники.»

Специальное внимание XIX съезд партии уделил прибалтийским республикам, в том числе и ЭССР, развитию её промышленности, сельского хозяйства, её здравсохранению, просвещению, науке и культуре.

Всё это воодушевляет советских ученых и мобилизует их на новый подъем научной работы с тем, чтобы своими открытиями и трудами помочь советскому народу лучше использовать богатства и силы природы, идейно вооружать его на новые подвиги во имя мира и строительства коммунизма.

Коллектив нашего университета со всей серьёзностью отнесся к задаче пересмотра и организации своей научной работы на основе директив XIX съезда партии. Уже в октябре месяце при участии всех факультетов был составлен общий перспективный план развития университета и его научной работы на пятилетие. В этом плане особое внимание уделено также повышению научной квалификации преподавателей путем направления их в докторантуру, одногодичную аспирантуру, на курсы повышения квалификации и усиление подготовки молодых кадров через аспирантуру. От всего профессорско-преподавательского состава потребуется большая настойчивость и организованность в работе для успешного проведения в жизнь намеченных планов.

10-го ноября состоялось заседание научно-консультационного бюро ученого совета, в состав которого входят все деканы и руководители научных проблем, разрабатываемых в университете. Обсуждался вопрос о пересмотре тематики научно-исследовательской работы в свете решений XIX съезда партии.

Руководителям проблем предстоит не формальное, а действенное руководство темами в пределах их проблем, с тем, чтобы придать комплексный характер их содержанию и выполнению, ибо одной из главных причин их невыполнения является отсутствие этой комплексности, приводящее к распылению сил и материальных средств, к отсутствию в сознании отдельных исполнителей чувства перспективности исследования, его значения, а тем самым и к утрате чувства ответственности за него. Руководители проблем должны проводить периодические совещания со всем коллективом, со всеми исполнителями отдельных проблем.

Первые шаги в этом направлении сделаны. На всех факультетах состоялись как общефакультетские, так и кафедральные совещания, а также открытые партийные собрания, подвергшие всестороннему рассмотрению работу факультетов в свете исторических решений XIX съезда партии.

В период постепенного перехода от социализма к коммунизму первостепенное значение имеет идеологический фронт науки. В Эстонской республике, где ещё приходится считаться с пережитками капитализма и буржуазного национализма в сознании людей, особенно бсльшая, ответственная задача ложится на кафедры общественных и экономических наук, истории литературы, языковедения, педагогики и психологии в деле разоблачения всяких проявлений чуждой марксизму идеологии. Мы должны всегда помнить, что всякое ослабление влияния социалистической идеологии означает усиление идеологии буржуазной.

Руководящим должно быть указание И. В. Сталина: «Общепризнано, что никакая наука не может развиваться и преуспевать без борьбы мнений, без свободы критики».

Тов. Молотов, говоря о задачах партии в области идеологической работы, подчеркнул необходимость поднять на более высокий уровень советскую науку, развертывая критику и борьбу мнений в научной работе, памятуя, что только таким путем может выполнить советская наука свою миссию занять первое место в мировой науке.

4 декабря кафедра эстонской литературы организовала открытое обсуждение темы «Проблема типичности и художественного мастерства». В обсуждении, принявшем характер живой дискуссии, приняли участие помимо преподавателей университета также сотрудники Государственного литературного музея. Дискуссия принесла несомненную пользу литературоведческим кафедрам университета в деле претворения в жизнь решений XIX съезда партии в научной работе.

2 декабря прошло организованное кафедрой педагогики с участием учителей средних школ совещание по вопросу о политехническом образовании, в результате которого кафедра внесла соответствующие изменения в свою научную тематику.

10 декабря на открытом заседании кафедры истории СССР со справедливой критикой предшествующей научной работы кафедры выступила заведующая кафедрой доцент Х. Мосберг.

Перед кафедрой эстонского языка стоит ответственная задача — форсировать работу по составлению научной грамматики эстонского языка как основы для составления грамматики для средних школ республики. Кафедра создала коллектив (Каск, Абен, Ватман, Мурникова) для составления столь необходимого учебника эстонского языка для русских.

(продолжение на 2 стр.)

Слово вождя

Москва. В большом Кремлевском зале
Великой Партии сыны
Со всех концов страны собрались,
Призыву Сталина верны.

Чтоб дней грядущих директивы
Своей стране советской дать,
Чтобы народ миролюбивый
К Коммуне светлой направлять.

Со всех концов земного шара
На съезд приехали друзья,
Кто новой бойне и пожару
Сказали твердое — «нельзя!»

И вождь приветственное слово
Сказал друзьям за рубежом
— напутствие в борьбе суровой,
что разрастает с каждым днём.

«Товарищи! Мы очень рады,
Что много есть друзей у нас,
Зовет ударною бригадой
Нас мировой рабочий класс.

Теперь «бригад ударных» много,
И с каждым днём они сильней,
И ждет их в новый мир дорога;
Работать стало веселей!

Им надо взять свободы знамя,
Отброшенное буржуа́,
Итти, бороться вместе с нами,
Ведь цель, друзья, у нас — одна!»

Нам передав слова привета,
Друзья, запомнив речь вождя,
Разъехались по странам света,
Упорней стала их борьба.

И ясно всем, что рухнет всюду
Капитализма тяжкий гнет:
Ведь есть везде простые люди
И верит Сталину народ!

Н. Бассель

Partei XIX kongressi juhendeil

Ajalookateedrite ülesanded NLKP XIX kongressi otsuste valguses

NLKP XIX kongress, pühendades suurt tähelepanu ideoloogilistele küsimustele, seadis ka ajaloo alal töötajate ette konkreetsed ning senisest veel vastutusrikkamad ülesanded. Nende arutamisele oli pühendatud TRÜ NSV Liidu ajaloo kateedri ja üldise ajaloo kateedri hiljuti toimunud ühine lahtine koosolek.

Ettekandega meie ajaloolaste ülesannete kohta seltsimees Stalini geniaalse töö «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ja NLKP XIX kongressi otsuste valguses esines NSV Liidu ajaloo kateedri juhataja dots. H. Moosberg. Kõneleja märkis suuri puudusi ajaloo alal töötajate töös, ta tõi esile selle arvustuse, mille osaliseks sai kongressil meie ajaloo-alane keskajakiri «Вопросы истории». Edasi näitas kõneleja kui suuri puudujääke on TRÜ ajaloo-kateedrite senises tegevuses ning rõhutas mahajäämust eriti teadusliku töö plaanide täitmisel. Meie ajaloo kõige tähtsama perioodi, nõukogude perioodi ajaloo läbitöötamisest on TRÜ ajalookateedrite õppejõud täiesti kõrvale jäänud. Puudulik on olnud võitlus kodanlik-natsionalistliku ideoloogia avaldus-te vastu. NLKP XIX kongressi otsused kohustavad meid nende puuduste otsustavaks ületamiseks. Võitlusülesannete täitmiseks teadusliku töö alal tegi kõneleja konkreetse ettepaneku asuda ulatusliku artiklitekogumiku väljaandmisele, mis oleks pühendatud õigete kontseptsioonide juurutamisele Eesti NSV ajaloo kõige tähtsamate probleemide käsitlemisel.

Järgnevad sõnavõtud aitasid oluliselt täiendada sm. Moosbergi ettekandes esitatud mõtteid. Need paljastasid veelgi terve rea puudusi NSV Liidu ajaloo kui ka üldise ajaloo kateedri töös. TRÜ õppeprorektor sm. V. Reiman märkis mitteküllaldast kollektiivsust NSV Liidu ajaloo kateedri töös, mistõttu tähtsad loengutsüklid ja teaduslikud tööd jäävad vajalikult läbi arutamata. On vaja süvendada nii kateedri liikmete omavahelist koostööd kui ka koostööd teiste kateedritega. Positiivselt võib märkida, et viimasel ajal ongi elavnenud koostöö NSV Liidu ajaloo kateedri ning eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri vahel. Kirjeldataval koosolekul leidis see väljenduse kirjandusala õppejõudude van.-õpetaja K. Taevi ja dots. J. Käosaare osavõtus ajalookateedrite ühisest nõupidamisest. Kirjandusala õppejõudude poolt tehti rida abistavaid kriitilisi märkusi. Eriti puudutasid need dots. Moosbergi ettepanekuid teadusliku artiklitekogumiku kohta.

Koosolekul viibis külalisena ka Leningradi Riikliku Ülikooli aspirant J. Kahk, kes esitas informatsiooni seltsimees Stalini töö «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» ning NLKP XIX kongressi materjalide rakendamise kohta TRÜ NSV Liidu ajaloo kateedri poolt. See informatsioon osutus oluliseks abiks TRÜ ajalookateedritele.

Ajalookateedrite õppejõudude sõnavõtud puudutasid enamasti nii saavutusi kui ka puudujääke nende poolt õpetatava kitsama spetsialiteedi alal. Ühtlasi võeti isiklik teaduslik töö enesekriitilise analüüsi alla. Enamiku sõnavõttude puuduseks oli asjaolu, et ei suudetud näidata, kuidas on konkreetselt asutud seltsimees Stalini poliitökonoomilises teoses, samuti tema sõnavõtus XIX kongressil sisalduvate geniaalsete üldistuste rakendamisele õppe- ja teaduslikus töös. Ka ei esinenud koosolekul sõnavõtuga ükski aspirant.

Neile puudujääkidele vaatamata suutis koosolek oma ülesande põhiliselt täita. Ta aitas avastada nõrkusi TRÜ ajalookateedrite senises töös ning näitas vahendeid puuduste kõrvaldamiseks.

K. LAIGNA,
NSV Liidu ajaloo kateedri
van.-õpetaja

Научную работу — на выполнение решений XIX съезда партии

(продолжение)

Кафедра финно-угорских языков сосредоточивает свою работу на составлении исторической грамматики прибалтийско-финских языков и подготовке специалистов по отдельным финно-угорским языкам.

Юридический факультет, учитывая отмеченные XIX съездом партии серьёзные недостатки в области юридических наук, ввел изменения в план своей научной работы, исключив из него некоторые темы и введя некоторые новые, посвященные вопросам защиты социалистической собственности (тема Ю. Адояна) и разоблачению буржуазно-националистических взглядов в области истории права в Прибалтике (тема ст. преп. Траат).

На естественно-математическом факультете биологическое отделение направляет свою работу в соответствии с директивами XIX съезда партии, в частности, касающимися ЭССР, на решение вопросов рационального использования осушаемых болотистых почв под важные для сельского хозяйства республики овощные и кормовые культуры (А. Пэрк), на развитие рыбного хозяйства (руков. проф. Х. Рийкоя), на получение новых ценных сортов кормового и масличного подсолнечника (О. Михайлов), на использование природных растительных ресурсов ЭССР (проф. А. Вага).

Особенно положительной стороной этих работ является то, что практическое народно-хозяйственное значение их базируется на передовой биологической теории Мичурина-Лысенко, а также О. Б. Лепешинской, они способствуют дальнейшему развитию науки (кафедра генетики и дарвинизма и др.). Серьезный теоретический характер наряду с практическим значением имеют также исследования по люминесценции твердых тел (проф. Ф. Клемент), по кинематике химических процессов (кафедра неорганич. и физич. химии), а также по изучению геологии ЭССР. Эти исследования согласованы с научными работами соответствующих институтов АН ЭССР.

Медицинским факультетом проведено внимательное изучение и повторное обсуждение плана научной работы и внесены известные улучшения в направлении решения основных задач, поставленных XIX съездом партии: «Направить усилия медицинских научных работников на решение величайших задач здравоохранения, сосредоточив особое внимание на вопросах профилактики, обеспечить быстрейшее внедрение в практику достижений медицинской науки». В соответствии с этим конкретизирована и расширена тематика по профилактике и борьбе с детской заболеваемостью, а также охране материнства (тема доц. К. Каур. Л. Керес, Р. Харма, И. Веерма, В. Лийвранд). Конкретизирована и приближена к реальным условиям сланцевой промышленности тема проф. Г. Кингисепп и А. Раатма.

По борьбе с туберкулезом, являющейся еще для ЭССР одной из важнейших задач здравоохранения, внимание сосредоточено на изучении действия и применения современных химико-терапевтических средств (тема В. Поска и В. Сави), ранней диагностики туберкулеза и влияния микроклимата (темы проф. Ф. Леппа). В развитии и внедрении в практику медицины учения И. П. Павлова, как научной основы и передовой теории медицины, усилия коллектива медицинского факультета сосредоточены на трех проблемах павловской физиологии: охранительном торможении (терапия сном), кровообращении и пищеварении. Этими проблемами заняты 13 кафедр.

Однако, необходимо констатировать слабое развитие работ по физиологии высшей нервной деятельности, ведущаю роль в которых до сих пор принадлежала кафедре физиологии. В области профилактики и эпидемиологии отсутствует должный контакт с учреждениями министерства здравоохранения. Совершенно отсутствуют работы по проблемам гигиены и охраны труда на промышленных предприятиях.

Для устранения этих крупных недостатков в научной работе медицинского факультета, в особенности в области профилактики, надо принять срочные меры путем укрепления кафедр гигиены, акушерства, педиатрии, эпидемиологии соответствующими квалифицированными специалистами и подготовки молодых кадров через аспирантуру.

Как видим, у нас ни в коем случае нет поводов для самоуспокоения.

Опыт показал, что между хорошими темами и их выполнением существует большой разрыв. Невыполнение научного плана самокритично отмечают медицинский, а также историко-филологический факультеты. Справедливо подверг-ла критике доцент Х. Моосберг длительные сроки выполнения тем на кафедре истории СССР (Г. Вага, Р. Кенкма). Такие же длительные сроки выполнения тем имеют место и на естественно-математическом факультете, в частности, на биологическом отделении, что обесценивает актуальность тематики.

Ректорат и ученый совет, утверждая длительные сроки выполнения научных работ и диссертаций, допустили большую ошибку, так как это ориентирует преподавателей на медленные темпы в их научной работе, которые при этом забывают, что и качество их учебно-воспитательной работы зависит прежде всего от повседневного повышения их научной квалификации. Медленные темпы проведения научных исследований не могут способствовать улучшению педагогической деятельности и неприемлемы для высшей школы. Такое положение с выполнением научного плана находит выражение в крайне еще недостаточной публикации работ в центральных научных журналах. Совершенно необоснованными надо считать ссылки, как на якобы объективные причины, на большую нагрузку, на недостаточное оборудование и т. д.

Большая учебная работа не мешает целому ряду профессоров и преподавателей быть активными научными работниками и печатать свои работы (проф. П. Аристэ, проф. Вага, проф. Киппер, проф. Вальдес, доц. Раудам, доц. Сеппо, ст. преп. Леппик и др.). Недавно юридическое издательство включило по своей инициативе в план издания четыре работы юридического факультета. В то же время ряд других преподавателей, и среди них возглавляющие кафедры, на протяжении многих лет ничем не отметили свою творческую работу (Н. Ряго, Г. Ряго, Г. Бихеле, Поска-Тейс, Сосси и мн. другие). А между тем, возможности издания работ в настоящее время имеются очень широкие. К сожалению, они не используются. С 1953 года начнут вновь выходить «Ученые записки» университета.

Столь длительное отсутствие печатных работ со стороны указанных преподавателей надо рассматривать в дальнейшем как боязнь подвергнуть критике свои научные данные и взгляды.

Часто ссылаются на большую учебную нагрузку. В большой нагрузке, своей собственной и своих преподавателей, руководители кафедр виноваты сами тем, что своевременно не организовали подготовку кадров через аспирантуру.

В этом отношении наиболее самокритично подошел к вопросу юридический факультет, отмечая неудовлетворительное повышение квалификации на факультете: в 1950 году были защищены только две кандидатские диссертации (Егоров и Усталь). Из 16 преподавателей факультета только один имеет степень доктора наук, да и тот совместитель (д-р Вихалем). Это сказалось и на подготовке аспирантов. Трое аспирантов были отчислены (И. Таар, Юрген, Каменовский) до окончания, другие окончили без защиты диссертации (Пульк, Курвитс).

На медицинском факультете до 1951 года готовила аспирантов только кафедра патологической анатомии и микробиологии, в результате чего клинические, а также такие важные теоретические кафедры, как кафедры гигиены, анатомии, фармакологии, физиологии не имеют молодых научных квалифицированных специалистов. В этом надо искать одну из главных причин недостатков в научной работе этих кафедр.

До сих пор не все руководители осознали важность и ответственность подготовки аспирантов. На кафедре эстонского языка аспиранты систематически оканчивают аспирантуру без защиты диссертации. Кафедра физиологии составила индивидуальный план аспиранта Лоога только в конце первого года. Проходит третий семестр, а аспирант Лоога не овладел еще ни одной павловской операцией на животных. Руководители ряда аспирантов под разными предлогами без разрешения на то научной части университета проводят аспирантов на преподавательские должности не только в университете, но и в других институтах. Кафедры недостаточно внимательно относятся к изучению и выдвижению кандидатов в аспирантуру. Всё это и является причиной недоброкачественной подготовки аспирантов и даже их отсева. Положительным является то, что эти факты в порядке самокритики начинает осознавать ряд руководителей аспирантами и вопросу подготовки аспирантуры, как одному из путей научного подъема университета, факультеты начинают уделять все больше внимания.

Большую и успешную работу по подготовке аспирантов-специалистов по финно-угорским языкам, марийскому, (Вассикова), венгерскому (Рятсеп) ведет профессор П. Аристэ. Заботливо воспитывают своих аспирантов профессор Рийкоя, заведующий кафедрой генетики и дарвинизма О. Ф. Михайлов, профессора Луха и Орвику.

Решения XIX съезда партии обязывают нас поставить подготовку научных и научно-педагогических кадров через аспирантуру на должную высоту. Профессорско-преподавательский состав Тартуского государственного университета, воодушевленный великим сталинским планом строительства коммунистического общества, начертанным XIX съездом Коммунистической партии, исторической речью товарища Сталина на заключительном заседании съезда, вооруженный гениальным трудом товарища Сталина «Экономические проблемы социализма в СССР», не пожалеет сил, чтобы с честью выполнить свой долг помощи трудящимся Эстонской ССР в выполнении Пятого пятилетнего плана.

Из жизни комсомола

Лучше проводить собрания

Первостепенное значение в обсуждении и разрешении возникающих при работе вопросов имеют собрания. Собрание же является центральной формой работы комсомольской организации. Комсомольское собрание должно быть школой коммунистического воспитания и выразителем воли коллектива комсомольцев. Эти задачи могут выполнять комсомольские собрания лишь в том случае, если комсомольцы проводят собрания регулярно, совместно обсуждают и решают возникшие перед ними важнейшие вопросы, коллективно проводят в жизнь запланированное, привлекая к работе всю молодежь. Лишь в этом случае мы можем сказать, что на курсе и в учебной группе имеются не только комсомольцы, а и молодежная организация, борющийся коллектив, который направляет волю молодёжи к единой цели и обеспечивает успешное выполнение задач, стоящих перед ними.

Ничем не обосновано отрицательное отношение некоторых товарищей к собраниям и недооценка их, как это мы видим у групоргов II-го курса юридического факультета Палусоо и Розина, которые в течение месяца не провели ни одного группового собрания. Чтобы собрания выполняли свои задачи, нужно обратить серьёзное внимание на их подготовку и проведение.

В комсомольских группах юридического факультета (I и II курс) иногда еще наблюдается нарушение элементарного требования — заблаговременно сообщать повестку дня, — она выясняется лишь на собрании группы. При такой «подготовке» собрание не может выполнять своих задач, т. к. собравшиеся не знают даже, о чём будет идти речь. В подготовке и проведении групповых и курсовых собраний можно ещё встретить и такой недостаток, как то, что всю подготовку проводит секретарь или группорг, который составляет доклад и подготовляет проект решения, назначает председателя собрания и выступающих в прениях (последними часто являются одни и те же лица) и забывает при этом основную массу. Хотя внешне все в порядке — собрание протекает быстро и без шероховатостей, — все же не выполняет оно своей задачи. Необходимо путем распределения заданий вовлекать в подготовку собрания больше студентов ибо в этом случае они придут на собрание с чувством ответственности и каждый из них сделает вывод: «Это наше собрание». Такой принцип успешно использовало в своей работе бюро комсомольской организации IV курса.

Успешность проведения собрания в значительной степени зависит от того, какие вопросы обсуждаются на собрании. В повестку дня следует включать такие вопросы, которые возникают в процессе работы, разрешение которых необходимо в интересах всего коллектива. Серьёзным недостатком нашей работы является то, что мало обсуждают персонально поведение комсомольцев и несоюзной молодежи, выполнение ими заданий, их отношение к учёбе и другие вытекающие отсюда вопросы. Это обсуждается в большинстве случаев только тогда, когда уже возникает необходимость наказать. Данное направление является ошибочным. Следует помогать товарищам, учить их, воспитывать, передавать им опыт лучших, и этого можно достигнуть заслушиванием их отчетов, обменом опыта, информациями о выполнении заданий и т. д.

Но решение вопросов заключается не только в обсуждении их на собрании, а и в необходимости принятия конкретных решений. Часто к принятию решения относятся легкомысленно. Решение зачастую состоит из приказов или лозунгов, как, например: «Поднять успеваемость в учёбе»; «Ликвидировать пропуски» и т. д. Такая постановка дела никого ни к чему не обязывает. Решение должно дать направление в работе, поставить новые задачи, указать средство и способ проведения их в жизнь, зафиксировать, кто отвечает за выполнение. У нас на курсе и в группах есть еще комсомольцы и несоюзная молодёжь, которые не хотят выступать на собрании, думают, что, мол, «это меня не касается», «я не умею», «пусть другие скажут» и пр.

Если побеседовать с подобными товарищами или прислушаться к их суждениям после собрания, то оказывается, что они критикуют недостатки очень правильно и делают хорошие, дельные предложения. Отсюда вывод — следует выступать. Нужно это делать на собраниях, ибо это долг перед коллективом. Часто несколько содержательных мнений или маленькое предложение бывают гораздо ценнее, чем прочитанное с листа десятиминутное выступление.

Необходим контроль за выполнением решений собраний и серьёзное отношение к тем, кто не выполняет решения, объясняя это тем, что, дескать, «я уже при принятии решения думал иначе, хотя этого и не сказал». Здесь-то и кроется причина непроведения в жизнь принятых решений.

Об успешности проведения комсомольского собрания судят по тому, как развивается на собрании критика и самокритика. Отсутствие этого ведет к возникновению самоуспокоенности и превращает собрание лишь в формальность. Бурное собрание с острой критикой, откровенной и честной самокритикой, спорами, конкретными и направляющими решениями воспитывает людей, вызывает необходимость и желание обменяться мнениями и в итоге — расширяет кругозор каждого члена коллектива.

Такое собрание является школой коммунизма.

Б. Хийре,

секретарь бюро комсомольской организации юридического факультета

Uusi saavutusi tuberkuloosi ravis

ENSV TA Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituut pidas Tallinnas 27., 28. ja 29. nov. s. a. oma teaduslikku sessiooni. Sessiooni 2 istungil 12 ettekandega käsitleti uute tuberkuloosivastaste preparaatide ravitoimet (tiboon, karbasoon 101, streptomütsiin jt.). Nendest 7 ettekannet iseloomustasid Tallinna Farmatseutilises Tehases peainseneri keemik A. Sinka ja farmaatsia teaduste doktori A. Siimi poolt sünteesitud preparaati karbasoon 101 kui üht head uut vahendit võitluseks tuberkuloosi vastu. Hea ravitoime juures on see preparaat nimelt vähem toksiline kui teised varemtuntud preparaadid homoloogsete ühendite rühmast (tiboon jt.). Sm. A. Siim, kes sõnavõtu korras andis ülevaate selle preparaadi saamiskäigust, avaldas arvamust, et selle preparaadi toksilisust on võimalik veelgi vähendada, kui parandada selle manustamismoodust. Sessioonil külalisena viibinud Leningradi ja Moskva eriteadlased (prof. Lazarev ja medits. teaduste doktor Elinson) andsid sellele Tallinna teadlaste kollektiivi ühisele saavutusele hea hinnangu, kuid märkisid, et selle esialgse hea edu kindlustamiseks on küsimuse kallal vaja veelgi pingelisemalt töötada.

Sessiooni 3. istung 8 ettekandega käsitles laste reuma probleemi, tuues andmeid selle haiguse etioloogia, patogeneesi ja diagnostika kohta. Sessiooni 4. istung oli pühendatud mitmesuguste seedetrakti patoloogia diagnostika, seedetrakti sekretsiooni, ekskretoorsete funktsioonide ja soolenugiliste küsimustele. Mõlema viimase probleemi esituses olid nende haiguste raviküsimused nõrgalt esitatud.

See Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituudi teaduslik sessioon äratas tähelepanu nii oma probleemide aktuaalsusega kui ka temaatilise komplekssusega. See sessioon kinnitas, et Tallinna meditsiinala töötajad on jõudmas aktuaalsete probleemide komplekssele ja kollektiivsele uurimise ning lahendamise tasemele. Sessiooni puudustena võib nimetada seda, et oleks olnud otstarbekohane esitada üks ülevaatlik ettekanne uute tuberkuloosivastaste preparaatide leidmise ja valmistamise kohta ning selle töö suuna edaspidiste perspektiivide kohta üldse. See oleks kuulajates aidanud süvendada arusaamist tehtud uurimuste suurest tähtsusest. Samuti oleks olnud soovitav kuulata teoreetilist eri-ettekannet allergia ja immuunsuse küsimustes I. P. Pavlovi õpetuse alusel, kuna need küsimused nii tuberkuloosi kui ka reuma probleemile on väga suure tähtsusega.

Dots. I. SIBUL,
patol. füsiol. kat. juhataja

Pildil: Inimeseanatoomia praktikum zooloogia laboratooriumis. V. Levitski foto

Mõttevahetusi kirjanduslikel teemadel

Mõned märkused O. Kruusi proosaloomingu ja selle kriitika kohta

«Tartu Riikliku Ülikooli» 37. numbris (12. XII 1952. a.) ilmus A. Blumfeldti arvustus O. Kruusi jutustuse «Jällenägemine» kohta, mis on osa pikemast jutustusest «Ülikoolilinnas». Kahjuks on aga pealkirjaga «Ebaküps kirjandusteos» avaldatud kriitika vigane ja vastuoluline, nii lugejat kui ka autorit desorienteeriv.

Eelkõige tuleb mainida, et kriitik ei saa aru katkendi peaprobleemist, arvates, et see seisneb kohtumises neiuga peale pikaajalist lahusolekut. Tegelikult käsitletakse katkendis ühiskondlike ja isiklike huvide suhete küsimust.

Kriitika olulisemaks veaks on see, et jutustuse peakangelast Meeme Kiuru vaadeldakse distsiplineerimatu ja individualistliku üliõpilasena. Seda põhjendatakse asjaoluga, et Meeme, kohtudes hommikul loengule minnes pärast kaheksa-aastast lahusolekut armastatud tütarlapsega, unustab hetkeks oma üliõpilaskohustuse — minna loengule ja hilineb. Kuid mainitud põhjusel on see siiski täiesti andestatav nähtus. Järgnev tekst aga, professor Salumi märkused, tavaliselt hoolikalt koostatud konspekt jne., tõendavad, et Meeme on distsiplineeritud üliõpilane. Meeme eesrindlikkusele ja teadlikkusele osutab seegi, et ta seab ühiskondlikud huvid kõrgemale isiklikest: selle asemel, et saada kokku armastatud tütarlapsega, sõidab ta kolhoosi loengut pidama, kuna see on vajalik. Seega ta ei ole distsiplineerimatu ega ka individualist, mida püüab tõestada kriitika. Järelikult ka terve rida sellest seisukohast lähtuvaid kriitika järeldusi osutuvad alusetuiks. Seega kriitika argumentatsioon ei vasta tegelikkusele.

Ja ometi tuleb nõustuda osaliselt sm. Blumfeldti lõppjäreldusega selles osas, et katkend on väheütlev, et ta ei tõsta üles ega lahenda meie üliõpilaste teravaid päevaprobleeme, mida autor ilmselt ei näe ega mõista küllaldaselt. Seega näeme, et vaatamata kriitika täiesti vigasele argumentatsioonile suutis selle autor katkendi üldmulje mõjul anda vähemalt enam-vähem õige lõpphinnangu.

Milles siis seisnevad sm. Kruusi loomingu puudused? Käesolevate ridade autori arvates selles, et Kruus pühendab vähe tähelepanu ideelisusele, teose kasvatuslikule küljele ega ole sellest lähtuvalt valinud süžeed, kirjeldavaid sündmusi, fakte.

Ilukirjandusliku teose kasvatatav ja edasiviiv jõud aga seisneb just käsitletavate sündmuste ja konfliktide elulisuses, teravuses ja löövuses, mis saavutatakse kõrge kunstimeisterlikkuse alusel. On selge, et sotsialistlik realism nõuab seejuures eelkõige uue ja vana, areneva ja kõduneva vahelise võitluse näitamist, seda võitlust peavad kandma tüüpilised kujud tüüpilistes olukordades.

Meil on praegu eriti terav, aktuaalne ja tüüpiline inimeste ümberkasvatamisprotsess, kusjuures on oluline nende jõudude ja nähtuste kujutamine, mis soodustavad meie üliõpilaste kasvamist tõelisteks kommunismi ehitajateks. Samaaegselt aga tuleb näidata ja paljastada neid nähtusi, mis seda arengut takistavad.

Kas O. Kruus oma lühijutus «Konverentsitöö» («Loov Mõte» nr. 13) ja jutustuses «Ülikoolilinnas» («Loov Mõte» nr. 14) on käsitlenud just neid kõige olulisemaid ja tüüpilisemaid üliõpilasprobleeme? Ei, seda ei saa ütelda.

Raske on leida lühijutu «Konverentsitöö» kandvat mõtet, ilmselt peaks see vist seisnema üliõpilaste sõbraliku koostöö ja vastastikuse abistamise küsimuse käsitlemises üliõpilaste iseseisva teadusliku töö arendamisel. Sellega paralleelselt kulgeb tütarlapse ja noormehe vastastikuste suhete probleem. Kuid tegelikult need ideed upuvad ära pisifaktide, väikekodanliku flirtimise ja teiste kõrvaldetailide hulka. Tekkinud konflikti lahendamise käigus — kättemaksu taotluse, mis tekkis tütarlapse keeldumisest tulla noormehega teatrisse, asendamine sõbraliku abiga — ei tooda selgelt esile põhiideed, näidatakse puudulikult läbielatu kasvatuslikke tagajärgi, uute vaadete ja ellusuhtumise kasvu. Seega ideelisuse alahindamine viibki sellele hallusele ja ideetusele, mida taunis sm. Malenkov oma aruandekõnes partei XIX kongressil.

Jutustus «Ülikoolilinnas» on sammuks edasi Kruusi proosaloomingus, olles tugevam, aktuaalsem ja elulisem. Sellele osutab juba kasvõi põhiprobleemi selgem esiletoomine, samuti püüe anda kommunistliku noore Meeme Kiuru positiivne kuju jne.

Kuid tundub, et autor, püüdes kunstilise mõjuvuse tõhustamise suunas, on kõrvale kaldunud situatsiooni loomisel tüüpilisuse põhimõttest. Kas laualehes avaldatud katkendis ei esine liiga palju juhuslikkusi: kohtumine kaheksa aasta pärast, kohustus sõita maale (mille paratamatuse tõestamisele on pühendatud rohkem ruumi kui vaja), hilinemine rongile, kirja mitteedasiandmine Ainole jne. Muidugi situatsiooni valikul jäägu autorile vabadus. Kuid kas siiski sama probleem ei esine paljudes variantides lihtsamalt, elulisemalt ja isegi teravamalt? Paljudel juhtudel loob ühiskondlik või teaduslik töö teravaid konflikte üliõpilaste, eesrindlaste ja mahajääjate, noormeeste ja neidude vahel. Siin viivad teadlikkuse ja ideoloogilise arengu vastuolud pahatihti isegi suhete katkemisele.

Meeme kuju suurimaks puuduseks on asjaolu, et ta sündmuste mõjul (võib-olla see jutustuses tervikuna on olemas) ei kasva ega kasvata seetõttu ka lugejat. Samal ajal pannakse talle pähe või suhu rida arutlusi, mis ei tohiks olla omased kommunistlikule noorele Meemele.

Kruusi loomingus ei kajastu komsomoliorganisatsiooni tegevus, tema võitlus teadlike eriteadlaste kasvatamisel. Samuti ei ole kommunistlikuks nooreks s. o. aktiivseks kommunismi ehitajaks kasvamise probleem leidnud kajastamist ja just see tingibki kasvatusliku külje nõrkuse.

Oma jutustuses «Ülikoolilinnas» laseb Kruus Allanil rääkida: «Ei, sa ei saa ju ära öelda (sõidust maale — K. S.), kui on kaalul ülikooli au. Sa oled ometi kommunistlik noor.» Tegelikult arvab aga Kruus, et parem on komsomoli mitte astuda, siis vast pannakse veel mõni kohustus peale ja deklareerib: «Miks ma pean komsomoli astuma, mul on nii parem!»

Ja seepärast on selge, miks Kruus ei suuda anda elulist ja tõelist kommunistliku noore kuju.

Samal ajal on väljaspool kahtlust Kruusi oskus kirjutada, anda edasi sündmusi, tegelaste tundeid ja mõtteid, kuigi tuleks enam taotleda põhimõtte — sõnadel ruumi vähe, ent mõtetel avarust laialt — rakendamist, sest liigsete detailide ja arutluste rohkus takistab mõlemas jutustuses põhiprobleemide esiletulekut.

Et areneda edasi ja anda täisväärtuslikke kunstiteoseid on vaja, et sm. Kruus, esiteks, taotleks enam ideelist selgust ja kasvatuslikke eesmärke; teiseks, kujutaks kõige aktuaalsemat ja tüüpilisemat meie üliõpilaste elus, seda, mis enam väljendab eesrindliku sotsiaalse jõu olemust, sest «tüüpilisuse probleem on alati parteilisuse probleem» (Malenkov); kolmandaks, tõstaks esile teravamalt põhiprobleeme, vältides liigseid detaile ja arutluste rohkust.

K. Sillivask

Ülesandeid ÜTÜ liikmeile

Inimene võib elada söömata mõnikümmend ja joomata mõne päeva, kuid hingamise katkestamine mõneks minutiks põhjustab surma.

Õhk, eriti puhas ja hapnikurikas õhk, on meie eluks kõige vajalikum aine.

Teadlased, õppides tundma veel tänapäeval meie planeedi õhkkonda, mis ümbritseb meid kõikjal, omistavad esijoones tähelepanu vaid õhu keemilisele koosseisule. Nad määravad kindlaks õhus leiduvate gaaside protsentuaalse hulga, või jälgivad ilmajaamades veeauru muutust õhus — niiskuse määramisel, tolmu ja teiste tahkete või vedelate olluste rikkust — õhu läbinähtavust ja paljusid muidki nähtusi atmosfääris.

Kuid liiga vähe on veel selliseid teaduslikke uurimusi, mis oleksid rahuldavalt seletanud atmosfääri elektrilisi olukordi.

Tavaline inimene, nende hulka kuulub kahjuks ka rõhuv enamik kõrgema haridusega inimesi ja isegi silmapaistvaid teadlasi, teab vaid, et atmosfääri elektriline olukord ilmneb ainult äikese ja virmaliste korral.

Arstid, uurides hingamisprotsesse, analüüsides sisse- ja väljahingatud õhku, püüavad kindlaks määrata esijoones vaid hapniku ja süsihapugaasi kontsentratsiooni.

Vähe leidub aga arstiteaduses artikleid, kus oleks uuritud põhjalikult sisse- ja väljahingatud õhu osakeste elektrilisi laenguid, radooni rikkust ja selle mõju organismidele.

Bioloogid ja biokeemikud, mikrobioloogid ja bakterioloogid, püüdes matkida suurt vene teadlast Mitšurinit, unustavad aga peaaegu eranditult ühe erakordselt tähtsa Mitšurini tähelepaneku — avastuse, et vegetatiivsete hübriidide omadustele kahe sigitaja ristsugutamisel ei avalda mõju mitte ainult temperatuur, niiskus ja ümbritseva õhu liikumine, vaid ka «atmosfääri elektri küllastusaste». Muidugi mõista ei saanud Mitšurin oma tähelepanekuid katseliselt kinnitada, kuna siis polnud veel avastatud atmosfääri ioonid.

Kuid kuipalju on meil tänapäeval selliseid uurimusi, mis mitšuurinlikku bioloogiat arendavad selles suunas?

Edasi oleme harjunud nägema minevikus Tartu ülikooli arstiteaduskonda sammumas vene teadlaste esiridades. Oli endast mõistetav, et paljud uued teaduslikud distsipliinid tärkasid ja arendati edasi just Tartu ülikoolis. Sellised nimed nagu Pirogov, Burdenko, Puusepp j. t. on Tartu ülikooli arstiteaduskonna uhkuseks.

Kuid kas teie, nõukogude noored, tahate elada vaid mineviku hiilgusest?

Kui teie tahate, et ka tänapäeva TR Ülikoolist võrsuks teadlasi, kes uuesti Tartu ülikoolile taotleksid esikohta teiste Nõukogude Liidu parimate ülikoolide peres, siis peab iga andekas ja püüdlik noor teadlane kinni haarama igast uuest ja esijoones just nõukogude teadlaste viimastest uurimustest.

Üks selliseid küsimusi, mida on vähe uuritud ja mille alalt TR Ülikooli arstiteaduskonnas pole veel tehtud ainsatki teaduslikku tööd, on ravimine ioniseeritud õhuga!

Milliseid perspektiive on loota sellelt alalt, selgub meile siis, kui lähemalt tutvume akadeemik prof. L. L. Vassiljevi äsjailmunud raamatuga «Теория и практика лечения ионизированным воздухом».

Nende küsimuste kallal töötades avaneb võimalus arstiteaduses kõige laiemas ulatuses rakendada Pavlovi uurimismeetodit ja edasi arendada selle suure vene teadlase teaduslikku pärandit.

Et selliseid laiaulatuslikke komplekseid uurimusi väga mitmete teaduskondade vahel ÜTÜ liinis läbi viia, tuleb esijoones paljudel noortel füüsikutel aegsasti hakata süvenema atmosfääri ionisatsiooni ja aeroionisatsiooni probleemidesse.

Selle suure ülesande teostamine ei toimu mitte mõne kuuga, vaid see vajab aastaid, seepärast on eriti teretulnud just noored püüdlikud ja töökad füüsikaosakonna üliõpilased ÜTÜ füüsikaringi atmosfääri elektri-grupis.

J. REINET,
TRÜ füüsika kateedri
van.-õpetaja

Veetkem otstarbekalt vaba aega

Suurt tähtsust üliõpilaste vaimsete ning füüsiliste võimete arengus omab vaba aja õige kasutamine. Jälgides paljude eesrindlike üliõpilaste tööd, näeme, et nad loengute, õppetöö ning ühiskondlike kohustuste kõrval sisukalt ja mitmekülgselt kasutavad oma vaba aega. Tähtsaks eeltingimuseks siin on kõigi tundide ja minutite otstarbekas kasutamine, iga päeva täpse tegevuskava koostamine ja range plaanipärasus. See kindlustab, et aeg ei kuluks teadmata kuidas.

Tähtsaks vaba aja kasutamise vormiks on töö ÜTÜ ringides. Kuna üliõpilaste iseseisev teaduslik uurimistöö on tingimata vajalikuks elemendiks kõrgema hariduse omandamisel, on õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilased pööranud sellele tõsist tähelepanu. Senised kogemused näitavad, et aktiivsed osavõtjad ÜTÜ ringide tööst, nagu üliõpilased A. Kalme, A. Vakk, A. Lang, H. Mõttus jpt., on ka õppetöö eesrindlased.

Unustatud pole ka isetegevuslikud ringid, mis võimaldavad vaba aja kultuurset veetmist ja arendavad üliõpilaste võimeid vastaval huvialal.

Vaba aja veetmise plaanis ei puudu ka sportlikud üritused. Sport tugevdab ning arendab inimest füüsiliselt ja soodustab seega vaimset tööd. Kursusel on eeskujuks sellised aktiivsed kehakultuurlased nagu K. Kägi, U. Sahva, Ü. Vanaaseme, E. Mänd, L. Viitas jt.

Suur huvi valitseb kirjanduse vastu. Sotsialismimaa kõrgeltarenenud teadus, kunst ja ilukirjandus pakuvad väga palju lugemismaterjali. Kuna aeg on piiratud ei või lugeda ükskõik, mis kätte juhtub, vaid kindla valiku ja süsteemi järgi. Teiseks on vaja lugeda regulaarselt. Nii on töötanud üliõpilased H. Mõttus, H. Siigur, A. Lang, L. Kaaramaa, K. Nirk, B. Hiire jt. Nad juhinduvad Kalinini sõnadest: «Mul on ka väga palju tööd, kuid sellest hoolimata pühendan iga päev pisut aega lugemiseks».

Regulaarselt korraldatakse kursusel kirjanduslike teoste arutelusid.

Vaba aja kasutamisel eneseharidamiseks ja kultuurseks puhkuseks on tähtis koht teatril ning kinol. Üliõpilasetendusi teatris, samuti häid nõukogude filme käivad vaatamas kõik kursuse üliõpilased.

Aktiivse puhkuse hulka kuuluvad ka tutvumine muusika- ja kunstiväärtustega. Üliõpilased L. Riisenberg, K. Nirk, U. Koppel, L. Lokke jt. kasutavad hästi neid võimalusi, mida teatri, kino, raadio ja vastava kirjanduse kõrval pakub kunstinäituste külastamine, muusikalektoorium, ekskursioonid vennasvabariikidesse ja paljud teised üritused.

Muidugi leidub ka veel puudusi vaba aja kasutamise juures, mistõttu see küsimus vajab komsomoligruppide ja üliõpilaste eneste pidevat tähelepanu. Peame sisustama iga vaba tunni nõukogude kirjanduse ja kunsti suurte rikkuste omandamisega, et meist areneksid tõelised avarapilgulised kultuuriinimesed, sellised inimesed nagu neid vajab nõukogude ühiskond.

E. Lokke,
õigusteaduskonna IV kursuse
üliõpilane.

Ettevalmistusi nääripühiks

Käesoleva aasta algul alustasid TRÜ naiskomisjoni lastesektsiooni organiseerimisel tööd laste isetegevusringid — kunstilise võimlemise ja näitering. Eriti edukalt kulgeb tegevus näiteringis, kus harjutused toimuvad igal pühapäeval. Lapsed on ära õppinud ja lastepidudel esitanud palju luuletusi, samuti lastenäidendid «Jänes ja rebane» ja «Ühistöö». Viimase autoriks on ringi liige 11-aastane Eve Taev.

Praegu valmistub näitering, mille aktiivsemaiks liikmeiks on ülikooli õppejõudude ja teenistujate lapsed Liina Laar, Tõnu Raid, Maja ja Õie Kudu, Vaike Kelve jt., nääripühiks. Õppimisel on näidend «Näärisära toomas».

Pildil: TRÜ laste näiteringi liikmed näidendi «Jänes ja rebane» kostüümides.

Foto: Joh. Mikult

Filosoofiliste seminaride tööst

Üheks tähtsamaks marksistlik-leninliku ideoloogia tundmaõppimise ja kommunistliku kasvatuse vormiks on filosoofilised seminarid.

Tartu Riiklikus Ülikoolis töötab neli filosoofilist seminari sm-te Sapožnikovi, Moroškina, Villi ja Blumi juhtimisel. Ülikooli õppejõud ja aspirandid võtavad meeleldi osa vastava teaduskonna juures töötavast filosoofilisest seminarist, kuna need aitavad lahendada ka erialalisi probleeme. Üldse võtab seminaridest osa 134 inimest.

Kolmes filosoofilise seminari grupis (arsti-, matemaatika-loodus- ja õigusteadusk.) alustati tegevust käesoleval õppeaastal oktoobrikuu algul. Esimeseks ülesandeks oli seltsimees Stalini tööde «Marksism ja keeleteaduse küsimused» ning «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» läbitöötamine. Vastavasisuliste referaatidega esinesid sm-d Moroškina ja Brandt.

Palju väärtuslikku on oma eriala põhjalikumaks tundmaõppimiseks andnud seminaridest osavõtjatele sellised ettekanded, nagu «Pavlovi õpetuse filosoofilised alused» (sm. Sapožnikov) jt.

Juhendaja puudumise tõttu hakkasid filosoofilised seminarid ajaloo-keeleteaduskonna juures töötama alles detsembris. Seda gruppi juhendab nüüd sm. Blum. On juba välja töötatud seminaride plaan ja määratud kindlaks ka vastavad teemad. **I. Suvorova**

Vene kirjanduse ringi almanahh

TRÜ vene kirjanduse ringi noored poeedid ja kirjanikud andsid välja loomingulise almanahhi «Družba».

Luule ja proosa lõigus on pühendatud terve rida luuletusi võitlusele rahu eest. Mainitagu nendest L. Konovalovi «Rahutuvi», «Kaks Ameerikat», N. Basseli «Assamblee tribüünilt» ja «Rahu hääl».

Almanahhi spetsiaalse osa moodustavad kirjandusteaduse ja kirjanduskriitika alased artiklid. Siia on paigutatud TRÜ õppejõu sm. Jegorovi artikkel «100 aastat kirjanik-demokraadi Mamin-Sibirjaki sünnist».

Pealkirja all «Meie elu» on almanahhi paigutatud kirjandusringi esimehe, IV kursuse üliõpilase S. Issakovi artikkel, mis valgustab ringi tööd.

Almanahhi esimese numbri väljaandmine on vene keele ja kirjanduse osakonna üliõpilaste kollektiivne saavutus.

V. Boikov,
ajaloo-keeleteaduskonna IV
kursuse üliõpilane

Kehakultuur ja sport

TRÜ ja EPA meistrivõistlused tõstmises

2. ja 3. detsembril toimusid TRÜ kehakultuuriteaduskonna võimlas TRÜ ja EPA 1952. a. meistrivõistlused tõstespordis. Üliõpilaste rohkearvuline osavõtt tagas võistlustel head tagajärjed. Eriti heas võistlusvormis oli agronoomiateaduskonna üliõpilane Simson, kes püstitas poolraskekaalus 3 vabariiklikku VSÜ «Kalevi» rekordit. Kahe käega surumises jäi uueks VSÜ «Kalevi» rekordiks 100 kg, tõukamises 137,5 kg. Ka kolme tõste kogusumma 340 kg oli parem endisest T. Kaimuri nimel olevast rekordist.

Kaks päeva kestnud võistlused tõstekangi juures selgitasid TRÜ ja EPA meistrid. TRÜ meistriteks tulid kaalude järjekorras järgmised üliõpilased: Välba (kkt.) 130 kg., Paatsi (kkt.) 210,5 kg, Liiv (kkt.) 230 kg, Pino (arstiteadusk.) 300 kg. Teaduskondadest tuli kindlalt võitjaks kehakultuuriteaduskond.

EPA meistriteks tulid kaalude järjekorras järgmised üliõpilased: Sarapuu (agronoomiateadusk.) 185 kg, Tamberg (agr. teadusk.) 187,5 kg, Talviste (agr. teadusk.) 230 kg, Kübarsepp (agr. teadusk.) 283 kg, Mäetalu (agr. teadusk.) 267 kg, Simson (põllum. mehhaniseerimise teadusk.) 340 kg, Sepp (veterinaariateadusk.) 260 kg.

EPA parimaks teaduskonnaks oli agronoomiateaduskond, kes võitis peaaegu kõik esikohad.

Vaatamata sellele, et võistlustel püstitati rohkearvuliselt rekordeid, mis näitab tõstespordi kiiret arengut nii TRÜ-s kui ka EPA-s, on siiski veel üksikutes kaaludes tagajärjed madalad ja puudub vaba lik konkurents. TRÜ meistri nimetus jäi välja andmata poolraske- ja raskekaalus, kus ei olnud ühtki võistlejat.

Meie ülikooli tõstetreenerid peavad haarama veel enam masse sellele spordialale. Peab jõudma selleni, et iga teaduskond võtaks võistlustest osa täisarvulise meeskonnaga. Alles siis võib loota meie vabariigi ühel mahajäänumal spordialal, tõstespordis, spordimeisterlikkuse tõusu. **H. Viirmaa**

Komsomoliorganisatsiooni lahtine koosolek

12. detsembril toimus ajaloo-keeleteaduskonna komsomoliorganisatsiooni lahtine koosolek pedagoogilise praktika küsimuste arutamiseks. Nii õppejõudude kui ka komsomolikomitee liikmete sõnavõttudes rõhutati eriti seda, et üliõpilaste ettevalmistus pedagoogi tööks peab algama juba I kursusel.

Õpetatud Nõukogus

Õpetatud Nõukogu viimasel koosolekul, mis toimus 12. detsembril, arutati läbi TR Ülikooli toimetised, kusjuures kinnitati kahe esimese väljaande tööde plaan.

Ekskursioon käitisesse

ÜTÜ farmaatsiaringis organiseeriti hiljuti ekskursioon Tartu Viina- ja Pärmivabrikusse. Ekskursioonil tutvuti põhjalikult pärmiseente kasvatamise ja piirituse rektifitseerimise tööstuslike protsessidega, samuti vennasvabariikidest saabunud moodsate emapärmiseente tootmise seadmetega. Ekskursiooni juhendasid vabriku peainsener sm. Ühti ja ringi töö juhendaja dots. Tammeorg.

Side vennasülikooliga

TRÜ ÜTÜ Nõukogu sai Kišinjovi Riikliku Ülikooli ÜTÜ Nõukogult kirja, milles tehti ettepanek astuda kirjavahetusse töökogemuste vahetamiseks.

Kirjanduse ja rahvaluule ringis

TRÜ ÜTÜ kirjanduse ja rahvaluule ringis toimus 16. detsembril omaloomingu küsimustele pühendatud õhtu. Ettekandega lüürika küsimustest esines dotsent K. Taev puudutades lähemalt sisu ja vormi vahekordade küsimusi.

Õhtu teises osas kandsid noored autorid O. Kruus, V. Verev, E. Niit jt. ette oma loomingut.

Järjekordne töökoosolek

ÜTÜ pediaatria ringi järjekordsel töökoosolekul kuulati ära kaks referaati. Makarenko pedagoogilisest süsteemist kõneles V kursuse üliõpilane A. Rätt. Referaadi «Neuroonide olemusest ja profülaktikast lastehaigustes» esitas VI kursuse üliõpilane V. Maidvee.

Välkturniir korvpallis

13. ja 14. detsembril viidi läbi TRÜ ja EPA teaduskondade vaheline korvpalli välkturniir, millest osa võttis 6 nais- ja 12 meeskonda. Võitjaks tuli meeste osas kkt. õppejõududest koosnev meeskond, kes finaalis võitis sama teadusk. üliõpilaste meeskonda tagajärjega 27:23. Naiskondadest võitis kkt. III kursuse naiskond, võites finaalis II kursuse naiskonda tulemusega 49:16.

Сегодня в номере

Передовая: Выше уровень идейно-политической воспитательной работы.

Проф. Э. Мартинсон. — Научную работу ТГУ на выполнение решений XIX съезда партии. (1 и 2 стр.).

К. Лайгна. — Задачи кафедр истории в свете решений XIX съезда партии. (2 стр.).

Н. Бассель. — Слово вождя. (2 стр.).

Из жизни комсомола. Б. Хийре. — Лучше проводить собрания. (3 стр.).

К. Сийливаск. — Замечания о творчестве О. Круусa. (3 стр.).

Доц. И. Сибуль. — Новые достижения в лечении туберкулёза. (3 стр.).

И. Рейнет. — Задания членам НСО. (4 стр.).

Э. Локке. — Организованнее проводить досуг. (4 стр.).

Информации.

TRÜ Pearaamatukogu korraldab 25. detsembril k. 18 lugejate konverentsi teemal «Ameerika imperialismi paljastamine vene ja eesti kirjanduses».

Vastav kirjandus on välja pandud Pearaamatukogu lugemissaalis.

Konverentsist palutakse rohket osavõttu.

Toimetaja J. Feldbach

MB 22093 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 4107

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР
Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

№ 39 (169) Esmaspäeval, 29. detsembril 1952. V aastakäik

Head uut aastat, seltsimehed!

Сегодня в номере

Указ Президиума Верховного Совета СССР о проведении выборов в местные советы. (1 стр.)
Несокрушимая воля народов к миру. (1 стр.)
Хорошо подготовиться к выборам. (1. стр.)
VI съезд ЛКСМЭ. (1 стр.)
Жизнь университета за неделю. (1 стр.)
Итоги экзаменационной сессии на юридическом факультете. (1 стр.)
Подготовка к экзаменам.
Очередные задачи сессии заочного отделения.
О работе фундаментальной библиотеки. (2 стр.)
Что дал Тартуский государственный университет Советской родине. (3 стр.)
На пороге нового года. (4 стр.)

Uute ülesannete täitmisele!

Möödas on 1952. aasta. Oleme jõudnud 1953. aasta lävele, Oktoobrirevolutsiooni 36. aastasse.

Möödunud aasta oli sündmusterikkamaid meie kodumaa elus, kus leiab aset pingeline töö kommunismi ülesehitamisel. Sel aastal valmisid esimesed kommunismi suurehitused, mis täidavad iga Nõukogudemaa kodaniku südant uhkustundega.

31. mail 1952. a. ühinesid kahe suure jõe — Volga ja Doni— veed ning V. I. Lenini nimelisel Volga-Doni kanalil liiguvad siitpeale laevad viielt merelt.

6. juunil lasti käiku kommunismi suurehitus — Tsimljanskaja hüdroelektrijaam ning tema elektrienergia teenib nüüd Nõukogudemaa tööstust ja põllumajandust.

Ei vaibu tööhoog Volga ja Dnepri kallastel, kus kerkivad maailma võimsamad hüdroelektrijaamad. Üha kasvab tööde ulatus kaugel Turkmeenias: Tahia-Taš on saanud iga nõukogude inimesele tuttavaks sõnaks.

Steppides ja kõrbedes haljendavad noored metsavööndid — need on siia istutanud nõukogude inimesed, viies ellu looduse ümberkujundamise stalinlikku plaani.

Täites partei poolt püstitatud ülesandeid, on suure panuse uue ühiskonna ülesehitamiseks andnud ka Nõukogude Eesti. 1952. aastaks saavutati tööstustoodangu 4,1-kordne tõus võrreldes 1940. aastaga Praegu annavad paljud tööstusettevõtted toodangut juba 1953. aasta arvel.

Tähtsaks sündmuseks nõukogude rahva elus oli Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongress, mis kavandas konkreetse programmi sotsialismilt kommunismile järk-järguliseks üleminekuks. Kongressi otsused, seltsimees Stalini kõne kongressi lõppistungil ja tema klassikaline teos «Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus» innustavad kogu nõukogude rahvast veelgi pingelisemalt võitlema parteidirektiivide elluviimise eest.

Möödunud aasta oli sündmusterikkaks ja saavutusterohkeks ka TRÜ elus. Sel aastal tähistati Ülikooli 150-ndat aastapäeva. Aastapäevale pühendatud ürituste raames uuendati vanu ja loodi uusi sidemeid vennasvabariikide ülikoolidega, püstitati ülesanne — jõuda nõukogude eesrindlike ülikoolide tasemele.

Märkimisväärseid edusamme on ülikoolis saavutatud aasta jooksul õppetöö taseme tõstmises. Üliõpilastes on süvenenud teadlik suhtumine õppetöösse, on paranenud õppetöö distsipliin.

Suuri edusamme on tehtud ka teadusliku töö alal. Aasta jooksul kaitses oma kandidaadiväitekirja 19 noort teadlast. Järjest kasvab trükis avaldatud teaduslike tööde arv. Äsja ilmus trükist TRÜ juubelile pühendatud koguteos. On kogutud materjalid kolme akta jaoks.

Stalinliku viisaastaku viie aasta plaan seab meie kollektiivile tähtsaima ülesandena kõrgeltkvalifitseeritud eriteadlaste ettevalmistamise meie koolide ja teaduslike õppeasutuste jaoks. Meie peame andma keskkoolidele õppejõude sel määral, et võiksime järgmisel viisaastakul üle minna üldisele keskhariduse meie vabariigis. See nõuab meilt pingutusi juba eeloleval 1953. aastal.

Kuid nõukogude inimesed ei karda raskusi. Meie oleme veendunud, et kogu ülikooli kollektiiv — õppejõud, üliõpilased ja teenistujad võtavad 1953. aasta ülesanded vastu kui Stalini ajastu järjekordset tööprogrammi ning asuvad seda täitma õppe-, teadusliku ning poliitkasvatusliku töö alal.

Koondudes oma võitluses karastunud kommunistliku partei ümber, suudame toime tulla meile pandud ülesannetega.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus

Eesti NSV oblastite, rajoonide, linnade, alevite ja külade töörahva saadikute nõukogude valimiste läbiviimise kohta

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu Presiidium otsustab:

Määrata Eesti NSV oblastite, rajoonide, linnade, alevite ja külade töörahva saadikute nõukogude valimised pühapäevale, 22. veebruarile 1953.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär
A. JAKOBSON
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees
V. TELLING

Valmistugem kohalike nõukogude valimisteks

Hoolimata sellest, et kohalike nõukogude valimised toimuvad alles eeloleva aasta 22. veebruaril, tohakse nende läbiviimiseks ettevalmistusi juba praegu. Ülikoolis on moodustatud kaks agitatsioonipunkti ja 300-liikmeline agitaatorite kollektiiv.

Nüüd seisneb meie ülesanne laialdase valimiseelse selgitustöö organiseerimises kursustel ja ühiselamutes, teenistujate hulgas, seinalehtedes ja mujal. TRÜ üliõpilastel ja õppejõududel tuleb agitaatoritena töötada ka linna elanikkonna hulgas, selgitades lähemal ajal ilmuva valimismäärustiku põhjal üleskerkivaid küsimusi, viies iga kodaniku teadvuseni Nõukogudemaal kehtiva Stalinliku Konstitutsiooni põhjal toimuvate valimiste demokraatlikud alused.

Seltsimehed valijad TRÜ kollektiivist! Valmistugem kohalike nõukogude valimisteks!

Möödunud nädalal

Algas valimiskampaania

Toimus ajaloo-keeleteaduskonna õppejõudude, üliõpilaste ja teenistujate koosolek, kus esitati Tartu linna valimiskomisjoni liikme kandidaadiks van.-õpetaja Liidia Roots.

Üleülikoolilisel õppejõudude koosolekul esitati TRÜ õppeprorektor V. Reiman Tartu oblasti valimiskomisjoni liikme kandidaadiks.

XIX parteikongressi otsuseid arutamas

TRÜ kehakultuuriteaduskonna komsomoliorganisatsiooni üldkoosolekul, mis toimus 23. detsembril, kuulati ära sm. H. Valgma ettekanne «NLKP XIX kongressi direktiivide ellurakendamine kehakultuuriteaduskonnas». Ettekandele järgnes elav arutelu.

ÜTÜ Nõukogus

ÜTÜ Nõukogu järjekordsel koosolekul kuulati ära aruanded kontrollbrigaadide töö kohta, arutati läbi küsimused sidemete loomisest teiste ülikoolidega, kommunistlikust kasvatustööst ringides ja teaduslike tööde kirjastamisest.

Lugejate konverents

TRÜ Pearaamatukogus korraldati lugejate konverents teemal «Ameerika imperialismi paljastamine vene ja eesti kirjanduses». Pärast ülevaadet põhiteemast esines hulgaliselt lugejaid, kes tõid esile terve rea huvitavaid teoseid vene ning eesti kirjandusest.

Uus juubeliteos

Hiljuti ilmus trükist teos «Teaduslikud tööd, pühendatud Tartu Riikliku Ülikooli 150. aastapäevale».

Eesti keele ringis

ÜTÜ eesti keele ringi viimasel töökoosolekul esitati kaks referaati. Üliõpilane V. Lehari kõneles võrdlev-ajaloolisest meetodist K. A. Hermanni käsitluses. Kommunistlikust kasvatustööst eesti keele ringis kõneles üliõpilane S. Karjus.

Üliõpilasmeeskoori kontserdid

Möödunud nädalavahetusel esines TR Ülikooli aulas Tartu Üliõpilasmeeskoor järjekordsete kontsertidega. Eeskava nõukogude ning klassikalisest kooriloomingust meelitas aulasse suurel arvul lauluhuvilisi.

Teatrietenduse arutelu

24. detsembril k. a. toimus RT «Vanemuises» etendus üliõpilastele. Lavale toodi Glieri ballett «Vaskratsanik». Etendusele järgnes arutelu, kus sõna võtsid üliõpilased H. Peep, A. Pervik jt.

Matškohtumine võrkpallis

Nädalavahetusel leidis aset TRÜ Noorte Spordikooli matškohtumine võrkpallis Tallinna «Kalevi» Noorte Spordikooliga. Sõprusvõistlused võitis TRÜ Noorte Spordikool poeglaste osas tagajärjega 3:1 ja tütarlaste osas 3:0.

Rahvaste vääramatu rahutahe

Viinis lõpetas oma töö rahvaste rahukaitsekongress. 8 päeva oli Austria pealinna poole pööratud sadade miljonite inimeste tähelepanu, kes lootusrikkalt jälgisid selle suure rahvaste assamblee töö käiku. Kongressil toimus laialdane diskussioon kõiki rahuarmastavaid rahvaid erutavates tähtsates küsimustes — rahvaste rahvusliku sõltumatuse ja julgeoleku küsimuses, praegu käimasolevate sõdade ja eeskätt Korea sõja lõpetamise küsimuses, rahvusvahelise pinevuse nõrgendamise küsimuses.

Kongressi töö tulemused on kokkusurutult, kuid väljendusrikkalt formuleeritud tema üleskutses. Üleskutses märgitakse, et vaba diskussioon näitas kongressi vankumatut tahet teha lõpp «jõupoliitikale», mis on toonud suuri õnnetusi rahvastele ja ähvardab tõugata inimkonna katastroofi.

Kongress kutsus maailma rahvaid üles pidama ühist võitlust, et ära hoida sõda ja kindlustada rahu. «Me arvame,» öeldakse üleskutses, «et ei ole niisuguseid lahkhelisid riikide vahel, mida ei saaks lahendada läbirääkimiste teel.

Küllalt on linnade ja maade purustamisest, küllalt surmatoova relva kogumisest, küllalt vihavaenu õhutamisest ja sõdadele ülesköetsumisest! On aeg astuda läbirääkimiste teele, on aeg kokku leppida!»

Kongress nõudis kogu sõjategevuse viivitamatut lõpetamist Koreas, märkides, et puuduvad igasugused väljavaated kokkuleppele jõudmiseks niikaua, kuni purustatakse linnu, kuni valatakse verd. Üleskutses nõutakse ka sõjategevuse viivitamatut lõpetamist Vietnamis, Laoses, Kambodžas ja Malaias.

Erilist tähelepanu pööras kongress võitlusele rahvaste rahvusliku sõltumatuse eest. Kõigi rahvaste esindajad teatasid üksmeelselt üleskutses:

«Rahvaste rahukaitsekongress kuulutab välja kõigi rahvaste õiguse korraldada oma saatust ja valida oma elulaadi ilma igasuguse vahelesegamiseta nende siseasjadesse, ükskõik mis motiividega seda vahelesegamist ka õigustataks. Kõigi riikide rahvuslik sõltumatus on kõige kindlam rahu pant.

Me protesteerime igasuguse rassilise diskrimineerimise vastu, mis inimeste teadvust solvates süvendab sõjaohtu.»

Nõukogude rahvas tervitab palavalt ja kiidab heaks kongressil vastuvõetud dokumendid. Ta näeb nendes dokumentides rahu eest võitlevate sadade miljonite inimeste hea tahte väljendust. Nõukogude Liidu huvid aga, nagu J. V. Stalin märkis, on üldse lahutamatud ülemaailmse rahu üritusest. Sellest annab veel kord kujukalt tunnistust eile avaldatud otsus rahvusvaheliste Stalini preemiate «Rahu kindlustamise eest rahvaste vahel» määramisest uuele grupile väljapaistvatele rahu eest võitlejatele, kes esindavad maailma mitmesuguste maade demokraatlikke jõudusid.

Rahvaste rahukaitsekongress tähistab rahvastevahelise rahu eest, sõjaõhutajate vastu peetava võitluse edasist tõusu.

«Rahvad saavad muuta sündmuste käiku, anda inimestele tagasi nende veendumuse selles, et homne päev on rahulik.»

Ei ole kahtlust, et kongressi üleskutse maailma rahvastele leiab kõige elavamat vastukaja kõigi maade sadade miljonite hea tahtega inimeste südames.

«Pravda» juhtkirjast 22. detsembril

ELKNÜ VI KONGRESS

24. detsembril algas Tallinnas Eestimaa Leninliku Kommunistliku Noorsooühingu VI kongress.

Kngressi päevakorras on:

1. Aruandekõne Eestimaa LKNÜ Keskkomitee tööst.

2. Eestimaa LKNÜ revisjonikomisjoni aruandekõne.

3. Eestimaa LKNÜ Keskkomitee valimine.

4. Eestimaa LKNÜ revisjonikomisjoni valimine.

Tartu Riikliku Ülikooli kommunistlike noorte kollektiivist võtavad konverentsist delegaatidena osa üliõpilased B. Hiire, A. Raik ja V. Väljas.

Eksamisessioonide esimesi tulemusi

Varem kui teistes teaduskondades algas eksamiteperiood õigusteaduskonnas. Seni on eksamid ja arvestused sooritatud IV ja V kursusel. Väga heade teadmiste poolest paistsid IV kursusel silma kommunistlikud noored B. Hiire, A. Lang, I. Larin, L. Riisenberg, H. Siigur jt. V kursusel on oma väga heade hinnete poolest esirinnas kommunistlikud noored S. Pikkor, H. Valmsen, S. Piliste, J. Palgi ning rida teisi üliõpilasi. Üldiselt on mõlemad kursused peale üksikute üliõpilaste eksameil näidanud häid teadmisi.

Need head tulemused tõestavad omakorda, et mainitud kursused on pidevalt ja hoolsalt töötanud kogu semestri vältel ettenähtud õppeainete alal. Vanemate kursuste üliõpilastelt tuleb aga omandada töökogemusi nooremate kursuste üliõpilastel, kellel eksamid seisavad veel ees. Tuleb meeles pidada, et vältimatuks ja kindlaks eeldus-seks heade tulemuste saavutamisel on distsiplineeritud ja süsteemikindel töötamine nii auditooriumis kui ka kodus.

Tunduvaid puudujääke esineb selles suhtes real I kursuse üliõpilastel. Hoolimata tarvituselevõetud abinõudest oli veel küllalt palju põhjuseta puudumisi loengutelt ja praktikumidelt. Mõned I kursuse üliõpilased (G. Mõttus, E. Milk, E. Pokk) läksid veelgi kaugemale ja ei täitnud endale vabatahtlikult võetud kohustusi praktikumidel teatamata õigeaegselt ka puudumise põhjust. Kõige selle tõttu on eriti I kursuse üliõpilaste eneste rühmakolmikute ja -vanemate ning õppejõudude viivitamatuks ülesandeks kindlustada täielik distsipliin ning hoolas töötamine, milleta ei saa olla edukas ka eelseisev eksamisessioon.

A. Traat,
õigusteaduskonna riigi ja õiguse aialoo kat. van.-õpetaja

Kas oleme valmis eksamiteks?

Oleme jõudnud sügissemestri viimase õppenädalani, mille parooliks on vaid üks küsimus — kas oleme valmis eksamiteks? See küsimus on praegu üliõpilaste päevaküsimus. Selle küsimuse lahendamine on olnud mõnd aega õppeosakonna ja dekanaatide töö tulipunktis. Ülevaate saamiseks seni tehtud tööst kuulas a/ü komitee oma koosolekul 17. detsembril s. a. ära õppe- ja teadusliku töö komisjoni esimehe sm. Kangro aruande eksamiteks ettevalmistamise käigust.

Mainitud aruandes analüüsiti teaduskondade valmisolekut eksamisessiooniks ja toodi esile a/ü büroode tööd eksamisessiooni ettevalmistusele kaasaaitamiseks.

Arutades seni tehtud tööd ja esilekerkinud puudusi, konstateeris a/ü komitee puuduste hulgas eriti järgmist: üliõpilased ei kasuta iseseisvas töös küllaldasel määral õppejõudude abi, mõned kateedrid (arstiteaduskonna kliinilised kateedrid) ei oma kohaseid õpperuume, paljudes kateedrites on raskusi õppekirjanduse hankimisega üliõpilastele, õppetöö kontroll (välja arvatud diplomi- ja kursusetööd) on olnud juhuslik ja teostatud peamiselt konsultatsiooni- ja harjutustundides, mõne õppedistsipliini kohta puuduvad üliõpilastel programmid, üliõpilased ei kasuta õpperuume enam hilisematel õhtutundidel, ei ole koostatud veel eksamieelsete konsultatsioonide graafikuid jne.

Et kõrvaldada ilmnenud puudusi, pidas a/ü komitee tarvilikuks kohustada a/ü komitee õppe- ja teadusliku töö komisjoni kohapeal abistama kehakultuuri- ja õigusteaduskonna a/ü büroosid eksamisessiooni ettevalmistuse kiiremaks lõpuleviimiseks.

Õppeosakonnal tuleb leida arstiteaduskonna kliiniliste kateedrite jaoks kohased ruumid eksamitele ettevalmistamiseks. A/ü komitee õppe- ja teadusliku töö komisjon peab jälgima, kuidas on ühiskonnateaduste kateedrites lahendatud õpperuumide küsimus. Marksismi-leninismi kateedri lugemistoa ülekoormuse korral on vajalik organiseerida vastav ruum ka poliitilise ökonoomia kateedri juurde.

A/ü büroode õppe- ja teadusliku töö komisjonid peavad jälgima, et kateedrid koostaksid eksamieelsete konsultatsioonide graafiku hiljemalt 30. detsembriks s. a. ja hoolitsema selle eest, et õppeprogrammid saaksid viivitamatult kõigile üliõpilastele teatavaks tehtud. Samuti peavad mainitud komisjonid jälgima, et arvestused toimuksid eranditult enne eksamisessiooni algust.

A/ü büroode ülesandeks jääb panna välja üliõpilastele kasutada antud õpperuumide nimestikud ja lahtioleku ajad, samuti pidev kontroll üliõpilaste ajajaotusplaanide osas.

A/ü bürood peavad suunama kogu organisatsioonilise ja juhtiva töö õppegruppidesse ja kooskõlastama seda kursusevanemate ja -hooldajatega ning komsomoli- ja parteiorganisatsioonidega.

J. Reinet,
TRÜ a/ü komitee õppe- ja teadusliku töö komisjoni liige.

Ajaloo-keeleteaduskond valmis eksamiteks

Ajaloo-keeleteaduskonna kateedrite enamik on oma õppemetoodilise töö korraldanud nõnda, et ettevalmistumine eksamisessiooniks ei kujuneks mingiks erakorraliseks «hoogtööks», vaid toimuks pidevalt kogu semestri vältel. Õppeaasta algul (septembris) viidi pedagoogika kateedri kaasabil läbi üliõpilaste instrueerimine iseseisva õppimise alal, eriti rõhku pannes esimese kursuse üliõpilaste oskuste ja viiumuste süvendamisele loengute konspekteerimisel ja töös raamatutega.

Õppejõududele korraldati seeria metoodilisi loenguid, kus käsitleti loengu sisu ja ülesehitust, üliõpilaste iseseisva töö juhtimise ja eksamite ning arvestuste korraldamise metoodikat.

Üliõpilastele on teaduskonna raamatukogu näol kindlustatud alaline töötamisvõimalus hästi korrastatud ja valgustatud ruumis. Eksamisessiooni lähenedes on raamatukogu lahtioleku aega pikendatud kella 23-ni. Raamatukogus on üliõpilastele peale erialalise kirjanduse kergesti kättesaadavad ka kõik vajalikud õpikud. Eksamisessiooni lähenedes on lisaks teaduskonna raamatukogu lugemissaalile organiseeritud õppimisvõimalus peahoone kahes auditooriumis (aud. 4. ja 6.). Ka mõned kateedrid, nagu soome-ugri keelte kateeder, on oma ruumides korraldanud üliõpilastele õppimisvõimaluse.

Õppeprogrammid on kõikides kateedrites olemas ja üliõpilastele kättesaadavad. Mitmed kateedrid (loogika-psühholoogia, pedagoogika, NSVL ajaloo, eesti keele, soome-ugri keelte jt. kateedrid) on programmide alusel koostanud kordamisküsimused ja need üliõpilastele aegsasti teatavaks teinud. Enamik kateedreid on koostanud ka eksamieelsete konsultatsioonide plaani ja asunud seda teostama.

Teaduskonna kateedrid loodavad, et üliõpilased omalt poolt võtavad kokku kogu jõu ja, kasutades maksimaalselt neile loodud õppimisvõimalusi, sooritavad kõik eksamid kõrgel teaduslikul ja ideelis-teoreetilisel tasemel, nagu see on kohane Nõukogudemaa üliõpilastele.

Dots. A. Pärl,
loogika-psühholoogia kat. juhataja.

TRÜ Õpetatud Nõukogus

TRÜ aulas toimus 19. detsembril k. a. järjekordne lahtine Õpetatud Nõukogu koosolek, kus oma väitekirja teaduste kandidaadi teadusliku kraadi saamiseks kaitses kolm noort teadlast.

Esimesena kaitses väitekirja «Elliptilist tüüpi diferentsiaalvõrrandite teooria mõned rajaülesanded mittekinnise kontuuri puhul» Läti NSV TA Füüsika Instituudi vanem teaduslik töötaja sm. Zigurda Plume, omandades füüsika-matemaatika teaduste kandidaadi teadusliku kraadi.

Töö eest «Mullastiku tähtsus masina-traktorijaamade ajaliste reservide ärakasutamisel Eesti NSV-s» omistas Õpetatud Nõukogu ENSV TA Põllumajanduse Instituudi mehhaniseerimise sektori juhatajale Vladimir Kosarile põllumajandusteaduste kandidaadi teadusliku kraadi.

Ajalooteaduste kandidaadi teadusliku kraadi omandas TRÜ vanem-õpetaja Karl Laigna, kaitstes väitekirja «Eesti ajaloolise mõtte areng kuni a. 1917» . Sm. Laigna dissertatsioonitöö kohta võtsid sõna peale ametlike oponentide juriidiliste teaduste doktori sm. P. Vihalemi ja ajaloo-teaduste kandidaadi sm. J. Saadi rida ajalookeeleteaduskonna õppejõude (dotsent H. Moosberg, dots. J. Käosaar, dots. A. Madisson jt.), kes, tuues esile üksikuid puudujääke väitekirjas, märkisid selle aktuaalsust ja avaldasid soovi, et sm. Laigna selle peagi trükivalmis teeks.

TRÜ Pearaamatukogu saavutused vanal ja ülesanded uuel aastal

Partei XIX kongress, tehes kokkuvõtte möödunud aastate tööst, näitas ära laiad perspektiivid majandusliku ja kultuurielu arenguks Nõukogude Liidus järgnevaks viisaastakuks. Oma kõnes partei XIX kongressil iseloomustas sm. Suslov uue sotsialistliku kultuuri ülesehitamist järgmiselt: «Sotsialistliku kultuuri ülesehitamine ja töötajate kommunistlik kasvatamine on pealetung reaktsioonilise kodanliku ideoloogia vastu, loodrite ja ühisomanduse riisujate vastu, bürokraatide ja riikliku distsipliini rikkujate vastu, pealetung isikute vastu, kes lõmitavad kodanliku reaktsioonilise kultuuri ja tema kapitalistliku elulaadi ees, pealetung natsionalistlike ja kosmopoliitiliste moonutuste vastu, mis on vaenulikud nõukogude ideoloogiale ja rahvaste sõprusele. pealetung apoliitilisuse ja ideelageduse vastu kirjanduses, kunstis ja teaduses.».

Partei XIX kongress, mis erilise jõuga rõhutas vajadust parandada ideoloogilist tööd, paneb ka raamatukogudele, nende seas ka TRÜ Pearaamatukogule, kui ideoloogilise rinde võitlejaile, eesrindliku kirjanduse propagandistidele ja levitajaile, väga suure vastutuse. Kuidas on TRÜ Pearaamatukogu täitnud temale asetatud vastutusrikkaid ülesandeid ülikooli õppe- ja teadusliku töö abistamisel ning eesrindliku nõukogude kirjanduse propageerimisel?

Pearaamatukogu fonde täiendatakse pidevalt uue kirjanduse ja õpikutega. Nii on 1952. a. jooksul juurde muretsetud juba üle 19 tuhande raamatu, neist marksismi-leninismi klassikute teoseid üle 2300 eksemplari ja, õpikute fondi täiendamiseks üle 5500 raamatu. Kateedrite raamatukogudele on ostetud ligi 300 raamatut, peale selle on 25 kateedrile ajutiseks kasutamiseks üle antud ligi 2000 teaduslikku teost ja õpikut.

Käesoleval õppeaastal on Pearaamatukogus registreeritud üle 2400 uue lugeja TRÜ-st, EPA-st ja ka teistest Tartu õppeasutustest ja tööstustest.

Koju laenutatud on alates 1. septembrist üle 25.000 teose.

Eriti suurt tõusu aga näitab käesoleval aastal raamatukogu lugemissaalide kasutamine. Nimelt külastab lugemissaale päeva jooksul 150—200 inimest. Kuna lugemissaalide peamine kasutamine langeb õhtupoolikule, siis kipuvad ruumid, vaatamata näituse ruumi paigutatud lisalaudadele, jääma kitsaks. Ruumi vähesuse tõttu pole raamatukogul võimalusi eraldada omaette ruumi teaduslikele töötajatele — õppejõududele, aspirantidele ja diplomandidele.

Nõukogude Liidus on kõik tehtud selleks, et lugeja saaks kasutada temale vajalikku raamatut. Kui kohalikus raamatukogus vastav teos puudub, siis tellitakse see lugejale välja mõnest teisest raamatukogust raamatukogude vahelise abonemendi kaudu. Pearaamatukogul on vastastikuse laenutamise leping sõlmitud juba 65 raamatukoguga, kusjuures 14 lepingut on sõlmitud viimase kolme kuu jooksul. TRÜ Pearaamatukogu tellib raamatuid peamiselt Üleliidulisest Lenini nimelisest raamatukogust, NSVL Teaduste Akadeemia Keskraamatukogust, Riiklikust Teaduslikust Meditsiinilisest Keskraamatukogust, NSVL Riiklikust Avalikust raamatukogust jm. Meilt tellivad raamatuid peamiselt Saaratovi ja Kaasani riiklike ülikoolide raamatukogud, Ukraina Teaduste Akadeemia, Karjala-Soome jt. raamatukogud. Kõige kaugem koht, kuhu TRÜ Pearaamatukogu on saatnud oma raamatuid, on kaugel põhjas Tjumeni oblastis asuv Salehardi raamatukogu.

Peale otsese laenutustegevuse on Pearaamatukogul täita ka tähtis ülesanne nõukogude eesrindliku kirjanduse propageerijana. Nõukogude raamatute paremaks leidmiseks andis raamatukogu lugejate kasutusse käesoleval aastal süstemaatilise kataloogi endise märksõna kataloogi asemel. Süstemaatiline kataloog võimaldab saada ülevaadet raamatukogus leiduvatest raamatutest teadusalade kaupa. Raamatute leidmisel abistab lugejaid konsultant.

Uudiskirjanduse propageerimiseks annab raamatukogu välja «Uudiskirjanduse bülletääni», millest 1 eksemplar on välja pandud lektooriumis ja üks eksemplar saadetakse väljavõtetena teaduskondadesse. Peale selle korraldatakse kahes vitriinis jooksvalt uudiskirjanduse väljapanekuid. Õppejõududel on võimalik tutvuda uute raamatutega peale nende saabumist komplekteerimise sektoris igal reedel ja laupäeval.

Pearaamatukogu korraldab pidevalt nii temaatilisi kui ka tähtpäevi tähistavaid kirjandusnäitusi. Sel aastal korraldatud näitustest tuleb mainida V. I. Lenini sünni- ja surmapäeva tähistamiseks, 1. Mai, Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva ja Konstitutsioonipäeva tähistamiseks korraldatud näitusi. Suuremad näitused korraldati Gogoli, Victor Hugo ja Leonardo da Vinci tähtpäevade puhul. Palju huvi äratas kevadel korraldatud turismi näitus. Suurima üritusena tuleb mainida TRÜ 150. a. juubeli tähistamiseks korraldatud näitust, mis andis ülevaate raamatukokku talletatud rikkalikest kultuurivaradest. Praegu on avatud näitus, mis on pühendatud J. V. Stalini sünnipäevale.

Et parandada lugejate teenindamist ja raamatute läbitöötamist, täiendavad Pearaamatukogu töötajad pidevalt oma erialaseid teadmisi. Nii töötavad praegu raamatukogu nooremad töötajad läbi raamatukogunduse tehmiinimumi, kuna vanemad töötajad täiendavad end individuaalplaani alusel.

Kuna ükski töötaja ei saa edukalt seista oma võitluspostil, ilma et ta end pidevalt täiendaks marksismi-leninismi teoorias, siis on raamatukogu töötajad pidevalt täiendanud oma poliitilisi teadmisi. Praegu töötab kogu raamatukogu kollektiiv läbi partei XIX kongressi materjale.

Partei XIX kongress, mis erilise jõuga rõhutas vajadust parandada ideoloogilist tööd, asetab raamatukogu töötajaile kui ideoloogilise rinde võitlejaile suure vastutuse. Rakendades oma töös partei XIX kongressil esitatud direktiive järkjärguliseks üleminekuks sotsialismilt kommunismile, teevad Pearaamatukogu töötajad kõik selleks, et aidata kaasa noorte teadlaste ja kultuuririnde töötajate kaadri kommunistlikuks kasvatuseks.

E. Kudu,
TRÜ Pearaamatukogu bibliograaf

Järjekordsest õppe-eksamisessioonist Tartu Riikliku Ülikooli mittestatsionaarses osakonnas

3. jaanuaril 1953. a. algab traditsioonilise üldkoosolekuga aulas mittestatsionaarsete üliõpilaste talvine õppe- ja eksamisessioon ajaloo-keele-, matemaatika-loodus- ja õigusteaduskonna I ning III kursuse osas kestvusega kuni 13. jaanuarini. (Õigusteaduskonna ülejäänud kursuste osas toimub sessioon 14.—24. jaan.). Kokku on sessioonile oodata üle 700 kaugõppija.

Kuidas on kaugõppeosakond selleks sessiooniks ette valmistunud? Mittestatsionaarsed üliõpilased on kindlustatud eelseisvaks sessiooniks õppejõududega, kelledest rõhuv enamus on ülikooli koosseisulised professorid, dotsendid ja vanem-õpetajad (J. V. Veski, K. Kann, A. Elango, A. Pärl, A. Kask, B. Pravdin, J. Käosaar, E. Laugaste, J. Feldbach, O. Mutt, B. Jegorov, J. Mäll, A. Uustal, P. Vihalem jt.). Kuid tänini ei ole rektoraat suutnud kaugõppeosakonda kindlustada dialektilise ja ajaloolise materialismi alal õppejõuga, kes oleks võimeline retsenseerima eesti keeles kirjutatud kontrolltöid. Vene keele kateedri poolt ei ole tehtud ettepanekut vene keele ajaloo kursuse õppejõu kohta (sm. Tolikina asemele, kes pole kohale saabunud).

Käesoleva semestri vältel on teistest paremini õppetööd juhtinud geograafia kateeder (juhat. E. Varep), pedagoogika kateeder (juh. dots. A. Elango), kriminaalõiguse ja -protsessi kateeder (juhat. prof. H. Kadari), kes esitasid õigeaegselt kõik nõutavad materjalid ja suhtuvad tähelepanelikult kaugõppijate nõuetesse. Oma tööga on rahuldavalt toime tulnud ka terve rida teisi kateedreid (vene keele, vene kirjanduse, klassikalise filoloogia, lääne-euroopa filoloogia, zooloogia, geoloogia, üldajaloo, NSVL ajaloo kateeder). Kuid suur osa kateedreid on suhtunud kaugõppe töösse veel ükskõikselt ja formaalselt. Enamik kateedreid on metoodiliste juhendite ja kontrolltööde teemade esitamisega lubamatult hilinenud, mistõttu hilineb ka üliõpilaste kontrolltööde kokkutulek. Nii näiteks ei olnud 5. detsembriks õigusteaduskonna III kursuse 34 üliõpilaselt tulnud vene keele alal kokku ühtegi kontrolltööd. Vähe hoolt on kantud mittestatsionaarsete üliõpilaste varustamise alal õppeprogrammide ja kirjandusega. Ülikooli Pearaamatukogu oma piiratud õpikute fondidega ei suuda mittestatsionaarseid üliõpilasi kirjandusega kaugeltki varustada.

Semestri kestel on Tartu ja Tallinna konsultatsioonipunktides kasutanud koosseisuliste õppejõudude ja konsultantide abi ligi 500 kaugõppijat (neist mõned mitmel korral). Kuid kahjuks tuli enamjagu mittestatsionaarseid üliõpilasi konsultatsioonile ettevalmistamatult ja ei esitanud konkreetseid küsimusi, mistõttu konsultatsioonid ei tabanud oma põhieesmärki. Suurem osa kaugõppijaid omab akadeemilist võlgnevust ja mõned neist nii suures ulatuses, et nende jätmine üliõpilaste koosseisu on muutunud küsitavaks (E. Urbel, A. Ekstein, H. Kartau, N. Kožakin, V. Muhel, E. Piin, M. Maandi jt.). Kuid rööbiti sellega hulk kaugõppijaid (kes mitte vähem kui teised on koormatud põhitööga), nagu seltsimehed R. Aarma, L. Jakobson, E. Raadik, V. Raudsepp, J. Robi, R. Jõks, H. Hanssoo, K. Saks, H. Tillemann, V. Kitšin, G. Koren, V. Arg, E. Maaring, K. Toomik jt. täidavad õigeaegselt kõik kontrolltööd, töötavad kirjanduse põhjalikult läbi ning õiendavad õigeaegselt eksamid ja arvestused.

Ees seisab vastutusrikas periood, mil tuleb maksimaalselt ära kasutada kõik võimalused ülikooli loengutel, konsultatsioonidel, raamatukogudes, et võimalikult täiuslikumalt omandada teadmisi. Kateedrijuhatajad, eriti seltsimehed L. Vatman, K. Reitav, V. Reiman, K. Taev, P. Ariste, E. Brandt, H. Kadari, A. Mitt, K. Kann ja B. Pravdin peavad hoolega kontrollima oma kateedri õppejõudude loenguid, konsultatsioone, arvestusi ja eksameid. Kategooriliselt on keelatud liberaalitsemine üliõpilaste teadmiste hindamisel. Ainult objektiivselt õige hinnang stimuleerib üliõpilasi teaduste omandamisele.

Praegu kontrollitakse kaugõppeosakonnas loengute temaatilisi plaane. Teaduskondades koostatakse sessiooni tunniplaane. Kuid ees seisab veel rida tähtsaid ülesandeid, mis peavad tagama kaugõppe sessiooni kordamineku. Nii on TRÜ rektoraat kohustatud kindlustama väljastpoolt sissesõitnud kaugõppijaile elamise ühiselamuis.

TRÜ rektoraat ja kateedrid peavad abistama kaugõppeosakonda ka kõigis teistes küsimustes vastutava õppetöö etapi läbiviimisel, et luua eeldused akadeemilise võlgnevuse likvideerimiseks ja õppetöö taseme tõstmiseks vajalikule kõrgusele.

Ed. Ertis,
TRÜ kaugõppe prorektor

Mida on Tartu Riiklik Ülikool andnud Nõukogude kodumaale

Pärast Nõukogude Eesti vabastamist fašistlikust ikkest on meie ülikooli lõpetanud sajad noored spetsialistid, kes on suunatud tööle rahvamajanduse ja kultuuri mitmesugustele aladele. On teada, et suurem osa neist töötab edukalt oma põhitöö ja ühiskondliku töö alal, pälvides masside lugupidamise ja arendades järjekindlalt oma teoreetilist taset.

Käesolevas numbris alustab ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool» lühisõnumite avaldamist selle kohta, kus ja kuidas töötavad meie *alma materi* kasvandikud. Toimetus jääb ootama ka edaspidi meie üliõpilastelt ja õppejõududelt informatsiooni lõpetanute ja lõpetajate kohta.

Vastutusrikkal tööpostil

Nõukogude Liidu kodanike üheks põhiõiguseks on õigus haridusele, mida ka meie nõukogude noored laialdaselt kasutavad.

Juba lapsena tärkas minus soov — saada kunagi juristiks, võidelda tõe ja õiguse eest meie ühiskonnas. See soov näis kapitalistlikus ühiskonnas jäävat ainult unistuseks. Tegelikkuseks muutus see alles nõukogude korra taaskehtestamisega meie maal. Astusin Tartu Riikliku Ülikooli õigusteaduskonda ja lõpetasin selle k. a. kevadel. Minust sai nõukogude jurist.

Juba enne ülikooli lõpetamist usaldas partei minule suured ja vastutusrikkad ülesanded — mind valiti 23. detsembril 1951. a. Tartu Linna II jaoskonna rahvakohtunikuks. Siitpeale kuulusin aktiivsete nõukogude töötajate hulka, kelle ülesandeks on ellu viia nõukogude seadusi ja kaasa aidata meie maa järk-järgulisel üleminekul kommunismile.

Rahvakohtuniku töö on väga ulatuslik ja vastutusrikas. Olen püüdnud ausalt täita minule valijate poolt pandud ülesandeid, kaitsta rahva huve ja õigusi. Olen tulnud oma ülesannetega toime tänu Tartu Riiklikus Ülikoolis omandatud teadmistele, mis andsid mulle tööks vajaliku teoreetilise baasi.

Käesoleva aasta suvel loodi ENSV Kohtuministeeriumi uue vahelülina oblasti kohtud, mis on kassatsiooniinstantsiks rahvakohtutele. Mind edutati töötama ENSV Tartu Oblastikomitee kriminaalkohtu kolleegiumi liikmena. Ainult nõukogude korra tingimustes on noortele avanenud nii avarad töötingimused. Tänuks valitsusele ja parteile tahan ka sellel vastutusrikkal tööpostil täita oma ülesandeid hästi.

L. Paglant,
ENSV Tartu Oblastikomitee kriminaalkohtu kolleegiumi liige

Uut kaadrit Tartu Riiklikule Ülikoolile

Viimase viie aasta jooksul on Tartu Riikliku Ülikooli lõpetanud igal aastal keskmiselt 400 noort spetsialisti. Neist parimad on jäetud ülikooli juurde aspirantuuris edasiõppimiseks, õppejõududena töötamiseks ja vanem-laborantidena teaduslike tööde läbiviimise abistamiseks.

Enamik ülikooli juures tööle asunud noortest on õieti aru saanud nõukogude teadlase ja pedagoogi ülesannetest. On pühendanud kogu oma jõu ja energia püstitatud eesmärgi saavutamiseks. Nii on van.-õpetaja A. Jannus ennetähtaegselt lõpetanud aspirantuuri, kaitses edukalt oma väitekirja ja töötab nüüd mikrobioloogia kateedri vanem-õpetajana. Ennetähtaegselt lõpetas aspirantuuri ka sm. I. Sildmäe, kes esitas oma väitekirja kaitsmisele, töötades ühtlasi õigusteaduskonnas vanem-õpetajana.

Vastutusrikkaid ülesandeid täidab 1951. a. aspirantuuri lõpetanud van.-õpetaja A. Perk, töötades taimefüsioloogia kateedri juhatajana ja matemaatika-loodusteaduskonna prodekaanina.

Vanem-õpetaja P. Mallene on edutatud sisehaiguste propedeutika kateedri juhatajaks. Töö kõrval kirjutab ta oma väitekirja, mis tuleb kaitsmisele 1953. a. kevadel.

Kõrge tunnustuse on võitnud noored õppejõud sm-d E. Salumaa, I. Sorokin, M. Elken, H. Lahk, A. Lang, G. Rekker ja paljud teised, kes oma põhitöö kõrval leiavad aega nii enese pidevaks täiendamiseks kui ka aktiivseks ühiskondlikest üritustest osavõtuks.

Samal ajal aga pole osa õppejõude hoolitsenud ei teadusliku ega pedagoogilise järelkasvu eest. Pole siis ka midagi imestada kui rida kateedri juhatajaid ei suutnud pikema aja jooksul täita neile kinnitatud koosseisulisi kohti ja olid sunnitud teadusliku töö kahjuks ise täitma mitme inimese pedagoogilise koormuse (prof. G. Kingissepp, dots. A. Ruubel).

Veel ebanormaalsem on olukord neis kateedreis, kus puuduliku kaadrite valiku tõttu on aspirantuuri võetud meie ühiskonnale võõrad ja pedagoogiliseks ning teaduslikuks tööks kõlbmatud isikud (eesti keele, hügieeni, kriminaalõiguse ja protsessi kateeder).

Meie eduka töö huvides tuleb edasilükkamatult kõrvaldada kaadrialase töö puudused. Peamine kaadrite valiku ülesanne seisneb selles, et igakülgselt tugevdada kollektiivi ridu partei ja riigi huvidele ustavate inimestega, kes hästi tunnevad oma eriala ja on võimelised edukaks tööks.

H. Kurg,
TRÜ kaadriteosakonna juhataja

Pildil: Van.-õpetaja P. Mallene loengul.

Noor pedagoog

Nõukogude võimu tingimustes on Tartu Riiklik Ülikool suutnud korraldada oma õppe- ja teadusliku töö vastavalt sotsialistliku majanduse ja kultuuri nõuetele ning anda täisväärtuslikku kaadrit meie suurele kodumaale.

Kõikjal Nõukogudemaal võib leida TRÜ kasvandikke, kes koos teiste vennasvabariigi rahvastega on aktiivselt asunud täitma partei XIX kongressi ajaloolisi otsuseid sotsialismilt kommunismile ülemineku kohta.

Rida TRÜ noori spetsialiste on asunud tööle pedagoogilisel erialal ka Tartu Õpetajate Instituudis, pühendades kõik oma teadmised ja oskused õpetajate ettevalmistamiseks meie vabariigi koolidele. Täie õigusega võib märkida, et enamik TRÜ lõpetajaid on aktiivselt lülitunud õppe-kasvatusliku töö protsessi, tulles hästi toime oma ülesannetega. Mitmed neist on organisatoorsete ja erialaliste võimete tõttu edutatud juhtivatele ametkohtadele. TRÜ lõpetaja Emma Kärk juhib juba teist aastat Instituudi õppe-kasvatusliku tööd õppeosakonna ülemana. Eriti häid võimeid näitas sm. Kärk õppetöö organiseerimisel. Ta tunneb hästi õpilasi ja üliõpilasi ja on alati abivalmis. Hästi valmistab ta end ette oma erialal ja näitab häid võimeid ideelis-teoreetilise taseme tõstmisel. Ta õpib Marksisimi-Leninismi Õhtuülikoolis. Kursuse hooldajana viib ta huvitavalt läbi poliitinformatsioone.

Jääb soovida, et TRÜ ka tulevikus valmistaks ette Nõukogudemaa eriteadlasi, kes oleksid võimelised viima ellu Nõukogude Liidu Kommunistliku partei ja seltsimees Stalini poolt püstitatud ülesandeid.

A. Tarnik,
Tartu Õpetajate Instituudi direktor

Avarad võimalused

Tartu Riikliku Ülikooli lõpetas 1952. a. kevadel 14 noort geoloogi, kes on asunud kas otseselt tööle maavarade uurimisel, insenergeoloogiliste ülesannete lahendamisel või siis jatkavad erialal edasiõppimist aspirantuuris.

Kui eelmiste aastate lõpetajaist kõik töötavad Eesti NSV-s, peamiselt ENSV Teaduste Akadeemia instituutides, siis 1952. a. lõpetajad on leidnud endale töökohad teistes liiduvabariikides. Kõige kaugemal töötab Hansi Hein — ta on geoloogilise uurimisrühma geoloogiks Tšita Geoloogiavalitsuse juures. Kasahstani Geoloogiavalitsuse juures töötab neli meie ülikooli lõpetanud geoloogi: Irene Aasjõe ja Ülo Heinsalu uurivad Karagandas, Heljo Remmel ja Vaino Olli aga Kara-tau edelanõlval polümetallide leiukohti. Kolm lõpetajat suundusid Karjala-Soome NSV-sse, töötades Petrozavodskis: Gorri Jürgenfeldt maagimaardlate uurimisel, Kaljo Utsal geofüüsikaliste uurimiste alal, Linda Laane aga hüdrogeoloogia alal. Nagu esitatust näha, tuleb meie geoloogidel tööle asuda küllaltki erinevail töö-ülesandeil. Asjaolu, et nad oma ülesannetega hästi toime tulevad, näitab, et nende üldteoreetiline ettevalmistus on olnud küllalt põhjalik.

On heameel märkida ka seda, et TRÜ lõpetanud geoloogid pärast tööle asumist väljaspoole Tartut on alal hoidnud tiheda sideme geoloogiaosakonnaga, kus nad on saanud oma geoloogilise kasvatuse. Seda sidet tuleb aga veelgi tugevdada. On vaja, et juba töö juurde asunud geoloogid jagaksid oma kogemusi õppivaile noortele, juhiksid õppejõudude tähelepanu vigadele ja puudustele.

K. a. lõpetanud geoloogidest on mitmed asunud edasi õppima aspirantuuris. Kaisa Orgo õpib mineraloogia alal Moskva Lomonossovi-nimelises Riiklikus Ülikoolis prof. Tšetverikovi juures, samuti mineraloogia alal õpib Herbert Viiding Tartu Riiklikus Ülikoolis. Kolm lõpetanut, Elga Mark, Lembit Sarv ja Ago Aaloe, jatkavad edasiõppimist ENSV TA Geoloogia Instituudis. Üks lõpetanuist — Arvo Rõõmusoks — aga töötab geoloogiaosakonnas vanem-õpetajana stratigraafia ja paleontoloogia alal. Kuna kõik nimetatud peale K. Orgo töötavad Tartus, kus varemlõpetanuist on ka aspirandid A. Oraspõld, E. Jürgenson, van.-õpetaja E. Lõokene ja teaduslikud töötajad H. Rästa ja E. Rähni, siis geoloogiaosakonna üliõpilastel on palju võimalusi saada abi oma esimestel sammudel teadusliku töö alal. Noored geoloogid abistavad sageli üliõpilaste geoloogiaringi teaduslikke töörühmi, töötades ise suure vaimustuse ja püsivusega teaduslike küsimuste lahendamisel. Nii on aspirant E. Markil trükkimiseks valminud kokkuvõte tema poolt kirjeldatud uuest rüükala liigist, mis on leidnud tunnustust tema teadusliku juhendaja NSVL TA Paleontoloooia Instituudi prof. Dm. Obrutševi poolt.

Sellest lühikesest ülevaatest nähtub, et geoloogiaosakond on suutnud kujuneda ülikooli raamides õppeühikuks, milles toimub hoogne töö noorte eriteadlaste kasvatamise alal, kes ellu astudes tulevad hästi toime neile usaldatud ülesannetega. See teadmine kohustab geoloogiaosakonna kollektiivi uuel aastal kõrvaldama esinenud puudused, saavutama uusi edusamme oma töös, et sellega omalt poolt kaasa aidata meie suure kodumaa rahulikule arenemisele kommunismi poole.

K. Orviku,
TRÜ geoloogia kateedri juhataja

Esimesed vaod teaduse põllul

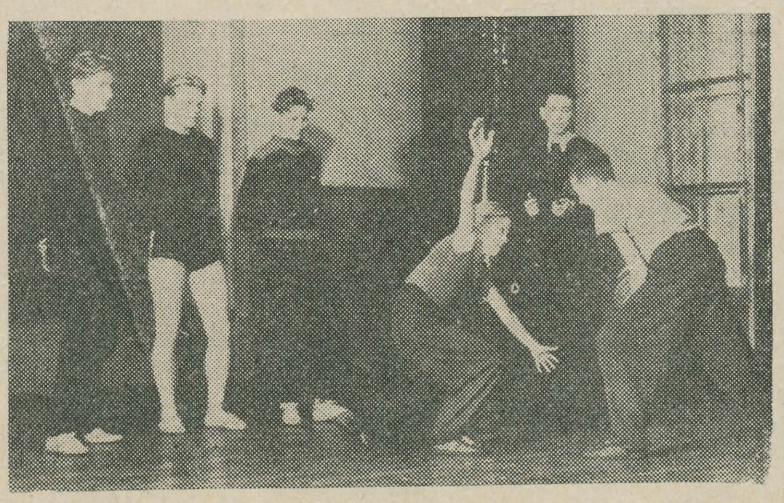
Suur Isamaasõda oli lõppenud täieliku võiduga. Rahvuskorpuse vanem-leitnant Kalju Paaver oli täitnud oma ülesanded kodumaa kaitsmisel hästi. Tema rinda ehtisid orden «Punane Täht» ja medal «Võidu eest Saksamaa üle». Partei, kelle ridadesse sm. Paaver kuulus alates 1943. a., oli teda õpetanud töötama ettenägelikult ja täie andumusega iga ülesande lahendamisel. Seepärast tekkis küsimus, kus rakendada oma võimeid rahulikus ülesehitustöös. Ja sm. Paaver otsustas tõsta oma teadmisi, valides erialaks zooloogia. Nii astus ta pärast demobiliseerumist 1946. a. sügisel Tartu Riikliku Ülikooli matemaatika-loodusteaduskonda üliõpilasena. 1948. a. kirjutas sm. Paaver auhinnatöö «Uusi andmeid Vooremaa järvede ala imetajate faunast», mis sai I auhinna.

Samal ajal töötas sm. Paaver aktiivse kollektiivi liikmena Zooloogia ja Botaanika instituudis, juhatades poliitinformatsiooni, organiseerides mitmesuguseid ühiskondlikke üritusi ja täiendades oma poliitilisi ja ühiskondlikke teadmisi seminarides ning diskussioonikoosolekutel, kasutades kriitika ning enesekriitika võimsat relva.

Nõukogude ühiskonnas ei jää hea töö kunagi hindamata. 1950. a. hinnatakse sm. Paaveri tööd ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga. Ta vastab sellele hinnangule 1951. a. juulis, lõpetades ülikooli kiitusega. Nüüd ei ole sm. Paaveril enam kahtlusi. Ta on võimeline teaduslikuks tööks ja seepärast valib ta endale teadlase tee, astudes Zooloogia ja Bioloogia instituudi aspirantuuri.

Peagi koostab sm. Paaver oma dissertatsioonitöö kava ja kaitseb seda edukalt instituudi teaduslikus nõukogus. Kava aktsepteeritakse teadusliku juhendaja prof. B. S. Vinogradovi poolt, NSVL TA Zooloogia instituudis. Selle kogenud eriteadlase juhtimisel jätkab sm. Paaver tööd. Ta **sooritab oma kandidaadieksamid** eeskujulikult ja pole kahtlust, et kaitseb sama edukalt oma väitekirja aspirantuuri aja lõpul 1954. aastal.

H. Haberman,
ENSV TA Zooloogia ja Botaanika instituudi direktor

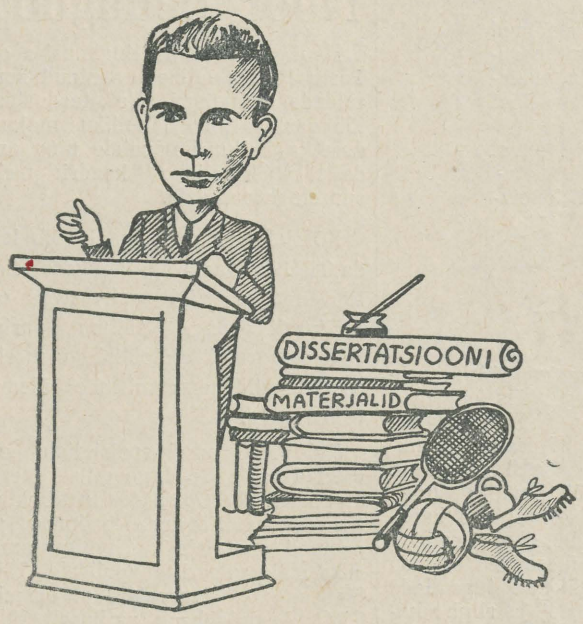
Pildil: Sportmängude kat. õppejõud G. Rekker noori õpetamas.

Eesrindlik sporditreener

Paljud kehakultuuriteaduskonna vanemate kursuste üliõpilased mäletavad veel kindlasti sm. Arnold Vaiksaart. Oli ju see pikakasvuline, alati tõsine ja rahulik noormees teaduskonna ELKNÜ algorganisatsiooni sekretäriks sel perioodil, kui kehakultuurlaste seas neid veel küllalt vähe oli. Kuid Arnold Vaiksaar oskas luua kommunistlikele noortele autoriteedi, oskas noorte kehakultuurlaste ridu koondada kommunistliku noorsoo ühingu ümber.

Peale ülikooli lõpetamist edutati noor aktivist väga vastutusrikkale tööpostile: ta nimetati vabariiklikuks raskejõustikutreeneriks. Ja tagajärjed ei jäänud tulemata — olles ise hea raskejõustiklane, oskas ta, hoolimata oma noorusest, oma kogemusi edasi anda ka teistele. Eriti aga tuleb hinnata seda, et raskejõustiklaste seas on kadumas ebasportliku käitumise juhud, mis alles hiljuti olid küllalt sagedased. See näitab ideoloogilise kasvatustöö tõusu sportlaste seas, näitab treeneri töö otseseid tagajärgi. Ja veel näitab see, et ülikooli komsomoliorganisatsiooni kasvandik sm. Vaiksaar õigustas temale osutatud usaldust.

Uue aasta künnisel

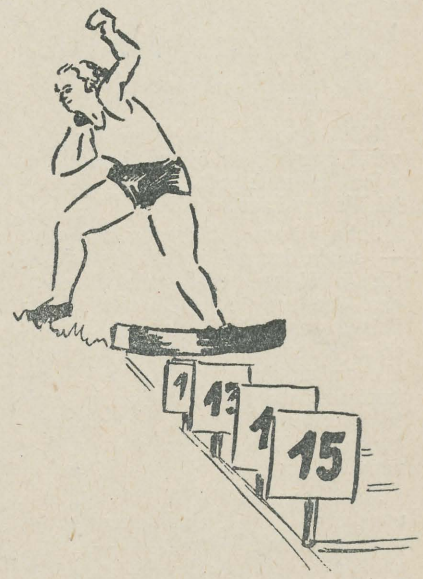

Aspirant Karl Siilivask

Tennis, jalgpall, kõnetool —
seal ta kodus igal pool.
Ajalehest teravat
loeme tema kriitikat.
Noormees väga mitmekülgne,
terav pilk ja selgemeelne.
Uuel aastal uus tal joon —
valmib dissertatsioon.

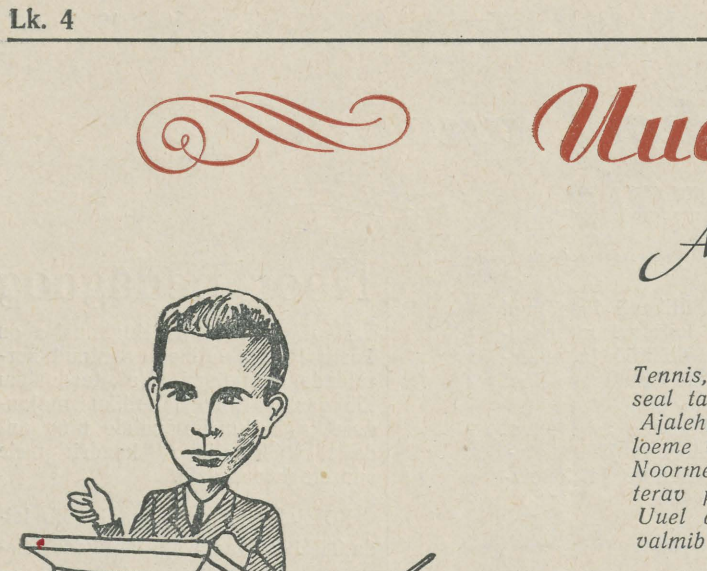
Üliõpilane Lea Maremäe

Soovime, et tšempion
uuel aastal uusi võite —
medaleid veel juurde tooks,
kuulsust meie spordil' looks!
Et ta treeningu ja tööga
veelgi kaugemale kuuli
tõukaks suureneva hooga
üle rekordite piiri.

„Viimasel minutil"

Midagi peale ei oska hakata,
kui uus aasta uksele koputab.
Ootab lektüür ja seminaritöö,
mis on mulle tume kui öö.
Enam ei taipa, kust tuleks alata,
«pigis» ma olen, mis seal salata.
Kui veel seekord pääseksin eluga,
aastal uuel siis töötaksin eduga!

Uuel aastal soovime . . .

. . . et meie spordiklubi treeningutest käsipallis saaksid osa võtta ka sportlaste laiad hulgad, aga mitte ainult esindusmeeskonna liikmed.

. . . et ülikooli sööklasse ilmuksid puhtad laualinad.

. . . et eranditult kõik TRÜ õppe- ja haldusosakondade töötajad hakkaksid suhtuma üliõpilastesse ja nende soovidesse viisakalt ja vabaneksid arvamusest, nagu oleksid üliõpilased ülikoolis selleks, et neile lisatööd teha.

. . . et võõrkeelte kateedri õppejõududel jätkuks jõudu ja energiat tõusta kolmandale korrusele oma kabinetti ja õppejõudude puhketuba ei muutuks õpperuumiks.

. . . et ka õigus- ja kehakultuuriteaduskonna kollektiivi liikmed telliksid ja loeksid oma õppeasutuse ajalehte.

Dotsent Joh. Tammeorg

Uuel aastal uue jõuga
astub taimelava juurde,
kus on meie noored kaadrid.
Neid ta kasvab hoolega,
et võiksid hästi kasvada,
abiks talle sirguda.
Selleks talle palju jõudu,
tahet head ja mõtte sõudu!

Näärivana eksirännakuilt

Mööda lumist teed sammub üksik hall taat, käes toetamiseks kepp ja seljas mahukas kott.

«Ometi viimaks,» ohkab taat, kui on jõudnud ülikoolilinna kesktänavale. Raekoja ees rõõmustab ränduri silma suur näärikuusk, mille otsas säravad mitmevärvilised tuled. Kõikjal ruttab rõõmsaid inimesi, nii suuri kui väikseid. Ühelt selliselt tillukeselt, kes ilmselt ruttab kooli nääripuule, küsibki rändur, kes pole keegi muu kui kõigi poolt oodatud näärivana, teed ülikooli.

«Siit otse edasi, siis vasakule . . .» juhatatakse taadile kätte õige tee.

«Mind oodatakse juba,» mõtleb nääritaat, kui on jõudnud ülikooli juurde. Tema kõrvu kostub kustki võimas meeskoori laul. «Küllap lauldakse klubis,» heietab nääritaat edasi mõtet ning astub kiirendatud sammul sisse klubihoone uksest.

«Kus see klubi siis siin oligi,» mõtleb näärivana. «Õige, siit trepist tuleb üles minna teisele korrusele ja siis otsekohe uksest sisse.» Ja olles kindel oma geograafilistes teadmistes, astub ta julgelt uksest sisse.

«Uih!» on esimene mida ta kuuleb ja paar liiga koduselt riietatud tütarlast pageb tekkide ja kappide varju.

«Vana meesterahvas, aga tuleb koputamata tütarlaste tuppa,» hurjutatakse peidikuist.

«Andke andeks, eksisin veidi,» pomiseb segadusse sattunud näärivana, «ma ei teadnud, et siin parajasti on näidendi proov.»

Uudishimulikud silmad on aga juba tundnud hilise külastaja ja seletus tuleb juba lahkemalt:

«Siin ei olegi näiteringi proov, kallis näärivana. Olete ajast pisut maha jäänud. Siin on hoopis üliõpilaste ühiselamu.» Ja vanakesel ei jää muud üle kui veelkord viisakalt vabandades lahkuda.

Uksest väljudes aga kuuleb näärivana jällegi laulu. Nüüd aga on selge, et see tuleb hoopis teiselt poolt, suurest valgest majast ülikooli peahoone tiiva taga. Sinna suunab nüüd sammud näärivana.

Uksest sisse astudes tunneb näärivana omapärast lõhna. Algul ei suuda ta aru saada, mis see on, aga kui ta võtab kokku oma kolledžis omandatud teadmised (sest näärivana oli oma noorpõlves käinud ennast Ameerikas täiendamas, seal aga õpetati näärivanade kolledžis ka demonstratsioonide laialiajamist pisargaasiga), taipab ta, et see on väävelvesinikgaas, mis tungib üles kusagilt keldrikorruselt. Vana ja elukogenud inimesena astub aga näärivana julgelt edasi ja saabubki suurde auditooriumi, kus harjutab meeskoor. Ka auditooriumis on sama «lõhna».

«Kuidas te selle haisu sees laulda saate?» küsib imestunult näärivana.

Talle naeratatakse kaastundlikult. «Meie meeskoor harjutab vahel veel halvemateski tingimustes.»

«Kes aga on siis selles süüdi?» ei lakka pärimast näärivana.

«Aga kust meie võime sellist asja teada,» vastatakse talle. «Selliseid asju küsige sm. Võrselt!»

«Võrse,» mõtleb näärivana, «nagu oleks seda nime kuulnud, aga täpselt siiski ei mäleta.» Aga siis meenub talle märge keskajalehes, kust ta luges, et käesoleval aastal valmib TRÜ üliõpilastele uus ilus ühiselamu.

«Seda ehitab ju minu vana tuttav seltsimees Võrse. Kuidas ma küll ta nime nii ruttu unustasin?» Suutmata kauem taluda väljakannatamatut lehka, jagab näärivana kiiresti hoolsaile lauljaile kingitusi ja kiirustab tagasi vaatamata taas tänavale.

Siit seab näärivana oma sammud Toomemäe lumise harja poole.

«Peaks õige ka uude internaati minema, üliõpilastele soola-leiba viima. Lehes oli selgesti öeldud, et esimeseks detsembriks on internaat valmis. Küllap nad nüüd elavad seal juba kuu aega, olengi oma tervitustega hiljaks jäänud . . . Aga noh — parem hilja kui mitte kunagi.» Nii arutledes ronib vanake neljakäpukil üles mööda Toome teed, millele järjekordselt on unustatud liiva raputada. Teiselt poolt allaminek toimub selle eest aga kiiremini kui vaja. Kõik see ei riku aga näärivana tuju ja peagi pöörab muhelev taat Aia tänavale. Soo-oh, siin kuskil peaks ta ju olemagi. Aga . . . — vanake vaatab nõutult ringi — mis nääriõhtu see siis on? Maja on pime, isegi aknad on eest kadunud.

Näärivana hõõrub silmi ja astub uksest sisse. Talle hoovab vastu pimedust ja külmust. Ta peatub hetke arusaamatuses ja hakkab uuesti välja minema.

«Hei, kuule, mis sa siin toimetad?» Võpatudes pöördub näärivana ringi. Tema ees seisab umbes temaealine mees, kes teda oksliku kepiga ähvardab. Nähtavasti jääb ta aga näärivana lähemalt silmitsedes rahule, sest ütleb üsna leplikult:

«Kuidas sina ometi siia ära eksisid?»

«Tulin üliõpilasi vaatama . . .»

«Hilja tulid, nad läksid koju. Korra küll päeval käisid vaatamas, kas asi ei ole vahepeal edasi liikunud. Kuidas ta aga liikuda saabki?»

«Kas siis siin seda ei ehitatagi?»

«Kes teda ehitab? Suvel ma oma onuga müristasin siin päevad läbi ehitada, praegu on aga jooksva kontides ja ei jõua hästi midagi teha. Nüüd jäin öövahiks.»

«Miks see internaat valmis pole? Ammu juba oleks lastel hea peavari olnud. Näe nüüd on nad okupeerinud selletõttu isegi klubi.»

«Jah, seda ma ei tea. Seda teab Tartu Ehitustrust ja Ülikooli juhtkond, rektoraat või kuidas ta seal nimetatakse».

«Lähen küsin õige seltsimees Võrselt,» mõtleb vanake.

Mõne juhusliku mööduja juhatuse järgi jõuab näärivana punase maja juurde Toome nõlvakul. Vaatamata hilisele ajale keeb majas kibe tegevus. Edasi-tagasi sõeluvad inimesed avalduste ja kirjadega. Üle kõige kostab aga kõva paukumine ja kärkimine, mis kostab kabinetist.

Näärivana seisatub kohkunult. Ei, sellist vastuvõttu ta küll ei oodanud. Kuidagi raskena tundub seljas kingituste kottki.

«Lähen parem siit ära, lähen üliõpilaste nääripuule. Need ootavad mind kindlasti.»

Pearu

Lehekülje illustratsioonid L. Kivisaarelt ja H. Lahilt

Toimetaja J. Feldbach

MB 23487 Trükikoda «Tartu Kommunist» trükk Tartus, Ülikooli 17/19 Tellimine nr. 4212.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR